

רבי

אברהם אבן עזרא

קובץ חכמת הראב"ע:

שוריו ומליצותיו, חיזותו ומכתמיו
עם חוליו, מבואים, תקונים והערות

עמ

דוד בנה.

הוצאת "אחים"

ברון דראשון

ווארשא

בדפוס האחים שלדבערג, דיקט 1

תרנ"ד

РАББИ АВРААМЬ ИВНЬ ЭЗРА

Собрание стихотворений Авраама Ибн Эзра
съ предисловием и примѣчаніями

Давида Когана

ВАРШАВА

Татьевъ Шульдбергъ, Дикая № 4.
1894.

פ.ב.

8788 075

תבן העניינים.

- ט
- I פרח דבר מאת המעריך
X
II פרח שערים
XIII
III רשימת השירים לראב"ע ע'פ א"ב
XIX
AT שירי הראב"ע ומילצוטיו :

שער ראשון. שירי עני

מבוא .

9	א) נאם אברם
9	ב) גלגל ומוותה
10	ג) אשכים לבית השר
10	ד) מעיל יש לי
11	ה) בבדוי במקומי
12	ו) על הרגה
12	ז) מלכש משבען
13	ח) הקנקן ריקן
13	ט) באתי ביום צום
16	י) אפרוש בף
19	יא) ויל בל האדות
19	יב) חברך ייח
21	יג) למי אנום
22	יד) גדור הטיר

(טו)	מה ל'
(טז)	באובי אל
(יז)	תוחלתו נזובה
(יח)	אבי הבן
(יהם)	אלו לפי אידי
(ב)	שער ראשי
(כא)	יש עם
(כב)	זכר שמי
(כג)	לזר דוויט
(כד)	בבוני שע

שער שני. שיריו ידידות

מבוא.	37
(כח) לשוני חמוי	44
(כו) אי ישן	44
(כו) אם הנדור	46
(כח) שםם ביטם	48
(כט) צורה החותני	49
(ל) איך ישלו	51
(לא) מנורוד אמון	52
(לב) בעלי רובי	54
(לג) המות על גבל	56
(לד) כובב דרך	59
(לה) חושש מעשי אל	50
(לו) לנחל בן	63
(לו) שם בגבעון דום	63

תבן העניות

שער שלישי. שיריו בבוד

65	לח(ח) קחה כפר
65	ל(ג) ימוד מספר
66	ל(ג) תננו בכור
66	מ(א) אני אל אל
67	מ(ב) ספר יסוד
68	מ(ג) אל חי לך
68	מ(ד) יברך אל
69	מ(ה) בשפט אחדר
69	מ(ו) יברך שם
70	מ(ז) אמר בליך הראשית
71	מ(ח) לך אל חי

שער רביעי. שיריו רעים

72	מבוא.
76	I קריא שיר זה (מר' יוכ' אבן צדיק להראב"ע)
77	מ(ט) הרחמת בليل
79	II ערבה שבתי (מר' יהודה הלו להראב"ע)
80	(ג) אחוי יהודה
80	(גא) ומי הכא
80	III אבי עורי (מרבנן תם להראב"ע)
81	(גב) הנגן אל אביר

שער חמישי. מבתמים

82	ג(ג) מילדי ים
82	ג(ד) היום בחורת היהוד

נה) קום עצל
נו) אגוש ריקט
נו) קול קורא
נה) מוסיף על חטאו
נתמ) לאייש חרש
ס) איש אל תהי
סא) שור כי בנות
כב) על צוארך
סב) ביום כלות
סד) זקן בפוף קומה
סה) אחר אשר אחר מות
סז) היישמעאים

שער ששי. הידות

סז) אחוד לבנים
סח) אחודה לכט חידה
סט) את דבר חידתי
ע) אמרור מה זאת
עא) ארץ בלי אדמה
עב) בני הכן
עג) גבר אשר דת
עו) זכרו אהוי
עו) ערום הולך
עו) ראה דבר
עז) ויבאו הרעים
עה) אם תהפטיך
עט) אמרור מה שם

100	(פ) אמרור מה שם צפי ,
101	(פא) אשר יאחו
101	(פב) אמרור בשם
101	(פג) אדרני קרשייט
101	(פד) בשרו שנו מלות
101	(פה) בראש השיר
101	(פז) בשמיים ראש
102	(פז) בפי כל
103	(פח) הפקת התען
103	(פט) השם אשר נכתב
104	(צ) ומי חכם ,
104	(צא) ומה שם בן
104	(צב) ואט תרצה
104	(צג) חייע השם
104	(צד) יורייה מה תבקשנִי
105	(צח) לא הוא שמו
105	(צז) לבקש סוד
105	(צז) משכלי לב
105	(צח) סוד שם עפר
106	(צט) עשריות כת
106	(ק) פלא שמו
107	(קא) צבאות חמדנו
107	(קב) רחש שם
107	(קג) שמונה בהטירך
108	(קג) שעו מניא

שער שבועי. שיריו ריב

כח) אל אחד
כו) אל בוראי
כו) בין רעים
כח) בין שבת

שער שמוני. שיריו חתנים

קט) אל נחר סור
קי) הנה פני חבל
קיא) מתן תורה
קיב) על يولת המלך

שער תשיעי. שיריו תונת

מןוא,
קיג) האספו מושכליים
קור) אמוןך גודעה
קמו) אשורי החיש ורא
קמו) אתה ירד

שער עשרי. שיריו שחון

מןוא.
קי) אשורי בקולי
קי) אשורי שר
קיט) מלכים נגנשו
קב) מצחק בקוביה

שער אחד עשר. שיריהם נפלאים

163	מבוא.
166	כבא) אנתנו בני גלות
166	כבב) אבי אל חי
167	קמג) אבי אבי
167	כבד) ארבעה עמדו
168	קבח) שם ובול
169	כבו) באלו מהנה

שער שנים עשר. שיריהם שונים

171	כבו) בן אדרטה זכר
173	כבח) אלהי קרט
175	כבט) אמונה אלהי
179	קל) אה ועבד
180	קלא) שמע נא

שער שלשה עשר. שיריהם נשגבבים

187	מבוא.
191	קלב) בית אל אשר אמר
204	קלג) לך אליו תשוקתי
209	ז תקונים והעורות מאת המעריך

הנסנים; גם כתבתי את תולדות ימי חייו בארכוֹת, וربים מגדולי בני עמו, עמדו על ימינו, ובראשם דר' ניביוער, דר' הרכבי, ועוד ועוד, זכרה להם אלה לטובה.

והנהachaשההזהארלמוטר, להרבות דברות אודות, חכמת הראב"ע גס לפאר ולדורם את כהו הנadol במליצה ישיר, רק אביה זה שאמור המשורר הקדמון ר' שלמה דיאפרת, בשירו על הראב"ע הנמצא עוד בכ"י לאמר:

„לְכָה דָּרוּ לִבְית אַקְרָם וְאַבְרָם,
גָּדוֹל עֲצָה וּבְשִׁיר בֵּבְעָלִים,
לְאַבְרָהָם בְּשִׁיאָנוּ, אֲשֶׁר הוּא
אֲבִי דָּעָה גָּדוֹל פְּהֻמָּלִים,
אֲשֶׁר שָׁכַלְוּ לְכַפֵּף שִׁיר פְּמִינָה,
גָּנוֹד קְוַחְבוּ תְּבִזְבִּילִים;
אֲבָא חִידּוֹת, זְגִבּוֹר תְּמִלִּים;
וּזְעִילָּקָ וַיְשִׁפְוֹלָה זִירָה
בְּשִׁיר בְּתִיבָּ וּמְסֻלִּים שְׁקִילִים;
בְּרוֹדוֹ שׁוֹטָם לְפִרְרָ גַּו קְסִילִים,
וּנְעה גְּאָה וְתָקָ מַפְרָ אַוְילִים,

פתח דבר.

זה שנות רבות עליה ריעון בלבci, לאטוף בטפר אחד כל שיריו חול של הראב"ע, חידותיו, מכתמיו, ומיצתו היניכות, אשר מפוזרים הם בה וכלה, וربים מהם ספרות ספונטיות עוד בכ"י באוצרות הספרים; גם לשיות על זה נסופה את חולדרתו, ע"פ מקורות הרושים גם ישנים, ולעתות לשמו הנadol זכר עולם, ליום חג היזובל של שמונה מאות שנה להללו, שהוא ה"א תרג"ג למיטר הנהוג; ותל' אחרי יגניות רבות, חפשי בירוי הצליחת, אם כי אחר מעט המועד, ונכון אנכי ביטח להוציאו לאור את ספריו זה, הנקרא בשם: ראב"ע, אשר רבות עמלתי בו, כי לא נתתי ולא שkeptתי, עד שאספתי בעמירות גRNAה, מפי ספרים וכ"י יקרים, במעט כל מה שיצא מעתו של הראב"ע בשיר ומיליצה, וברותי מהם את התוכן והויפה הנחוֹן לטפרי מאדר; וראיתי עוד לתקן את נוסחים אל נכון, ולהפין אור על דבריו

ונל מעגל בגלגל מזיעות

אשר לפה נאכ בם גבולות.

ובל אויש משכול על דבר אמר, יראה מתוך פפיו זה
שלא הופיע המושור הנשגב ר' שלמה די aphra על המרת,
ובל דבריו שאמר על הראנ"ע הם נכונים וישראלים.
הרגע ב', עט, חניך.

העיר.

מבוא,	שורי עני,	שער א
מבוא,	שורי יידנות,	שער ב
מבוא,	שורי כבוד,	שער ג
מבוא,	שורי רעים,	שער ד
מבוא,	מכתומים.	שער ה
חוירות:		שער ו
חוירות על שמות,		שער ז
מבוא,	שורי ריב,	שער ח
מבוא,	שורי חתנות,	שער ט
מבוא,	שורי חוגה,	שער י
מבוא,	שורי שחוק,	שער יא
מבוא,	שירוט נפלאים,	שער יב
מבוא,	שירוט שנות,	שער יג
מבוא,	שירוט נשגים.	
תקונים והערות		

רשימת השירים לראב"ע

א'

טימן

נ	אנוש ליקט
ס	איש אל תהו
טו	אחד לבנים
סח	אתורה לכם תורה
ספ	את דבר מודתי
ע	אמרו מה אתה
עא	אריך בליך אדרמה
עה	אם תהפוך
עט	אמור מה שם
פ	אמור מה שם צבי
פא	אשר יהנו
פב	אמיר בשם
פג	זרני קרישים
קה	אל אחד
קע	אל בוראי
קט	אל נחר טוּר
קיד	אמונתך נודעה
קמו	אשרי החיש ירא
קמו	אתה ירד
קוי	אשר בקולי

רשימת השירים לראב"ע

על סדר האלף בית

א.

טימן

ג	אשכום לבית השר
י	אפרוש כף
יח	אבי הבן
יט	אל לוֹפִי אידוי
טו	אי ישן
טו	אם הנדרוד
ל	איך ישלוּ
מא	אני אל אל
מג	אל חי לך
מו	אחד בליך ראשית
ג	אהדי יהורה
III	אבי עורי

צד 80

ס'י	
אשרור שור	.
אנחנו בני גלות	.
אבי אל חי	.
אבי אבוי	.
ארבעה עמודו	.
אלחי קרט	.
אמונת אלהי	.
אה ועדר	.
כל	.

ג.

באתוי בום צום	.
באובי אל	.
בעל ריבוי	.
בשם אחד	.
בום כלות	.
בני חן	.
בשור שני מלות	.
בראש השיר	.
בשים ראש	.
בפי כל	.
בן רועים	.

ג.

ס'י	
בן שמת	.
בן אדמה	.
בום אל	.
גָּלְגָּל וּמוֹלָות	.
גָּבָּר אֲשֶׁר דָת	.

ה.

ח	הנקון ריקן
לָג	.
הורות עלי נבל	.
מט	.
הרתקת ביל	.
נָב	.
הנקון אל אכזר	.
נד	.
היום בחברת הידיר	.
טו	.
הישטעהלים	.
פח	.
הפקח חנן	.
פט	.
השם אשר נכתב	.
קו	.
הנה פני תבל	.
קייג	.
האספו משכילים	.

רשימת השוורות לראכ"ע

ט"	
טט	
יטוֹד פָּאַן	
מְרַד	
יְבָרֵן אֶל	
מוֹ	
יִגְּרֵךְ צָנִים	
קְרוּדִי גָּהָן גְּבָרָהָבָרָן	

כ

ת	
כְּבָרְיָן גְּמָלְקוֹמָן	
כְּרַד	
לְד	
כְּרַכְמָלְדָּן	
כְּרַבְמָנְתָּן	

ל

לְג	
לְמָנוֹסָם	
כְּגָנָה	
לְרוֹדוֹרִיטָן	
כְּהָה	
לְשָׁוְנִי בָּהָרִי	
לוֹ	
לְמַלְבָּןָן	
מְחָה	
לְךָ אֶל תִּי	
נְטָה	
לְאִישָׁ חֲרָשָׁן	
צָה	
לְאָהָוָ שָׁמוֹן	
צָו	
לְבַקְשָׁ סָוָר	
קְלָגָן	
לְקָאַלִּי תְּשֻׁקָּהָן	

ג

סִי'	
וְעַל כָּל הַאוֹדוֹת	
וְמוֹי הַבָּיא	
וְיַבְאָוּ הַרְבָּעִים	
וְמוֹי הַכְּמָט	
וְמַה שָׁם בָּן	
וְאַס תְּרַצָּה	

ה

כְּבָרְשָׁמִי	
וְקָנְכְפָּק קְוּמָה	
וְכוֹר אַחֲרִי	
עַד	

ה

לְהָ	
חֲדִישָׁת מְעָשָׂי אֶל	
חֲצִי הַשָּׁם	
תְּהַנֵּת תְּהָרָה	

כְּאָ	
-------	--

מ.	כעוויל יש לו
ל	מלבש משבען
ו	מה לי
טו	מנדרת אמון
לא	מולדי וומ
נג	מוסיף על חטאו
נח	משוביל לב
וץ	מלכitos נפנשו
קיט	מצחיק בקוניה
קב	נאט אברם

נאמ אברם
נדוד הפלור : יד

ספַר יְסָוד
סִוד שֵם עַפְרָה : צח

על הרגה : ו
ערבה שנתו , II, צד 79

ט'.

סב	על ציארד
עה	ערום הולך
צט	עשיריות בפ'
קב	על יעלת המר

ט.

קיד	פלא שעמו
ג'	צורה האותני
כט	כטאות חדרו
קא	קא

ט.

לח	קחת ספֶר
76	קרא שיר זה : I, צד
נה	קום עצל
נו	קול קורא
קלב	קול בת ציון

ט.

ע'	דראה דבר
קב	רחש שם

שְׁעֵרֶת
שְׁרִירֶת
מַבּוֹאָה

שער ראשון.

שריר עליון.

մ ե զ օ ա .

השור המתחליל ג'נוד הסוסי אנוֹ זבי', עין להלן פזמן י"ד, הזכיר הראב"ע בתחילת ספרו צחות, ויצא בו לחתול איש אחד מארץ יון, שערב את לבו לנցע בכבודו, גונס בגבורה יידיז, ורבב עלייהם פרות לפני המון העם, והරאב"ע לבש קנותות, ויצא בשזרו זה לשפט לו בגמלו, ווראה לדעת כי החגיגתו היה תזה, הוא איש בליעל ונגעו וויק מכל, ואמרו עיליו בשירו הנזכר לאמרו:

«קָמָא שְׁקָעִי כְּשָׂמוֹ
וְקָשְׁבָּוֹן עַם מְעַמוֹ
קְבָּרִים עֲפָקִים
וְעַנְּיָן בְּקָטָם שִׁיטָם
קְיָי שְׁקוּן מְשֻׁשִׁים».

והנה לידעת ש"ל שם האיש הזה שנגע בכבוד הראב"ע, היה שמו שמעי, והוא כונתו פה אם נוטף לשם שמעי עוד מלת יוני, יעלן ביחס תג"ז במספרם, שהוא מבנן שקוּן; אך לדעת גייגער לא נקרא היוני קוה בשם שמעי, יعن כי הראב"ע

ש.

שער ראש	כ
שםם ביום	כח
שםש בגבעון דוד	לע
שור כי בנות	סא
עמונה בתה	קג
שעו טני	קד
שםש אגאל	קכח
שמעו נא	קלא

ת.

תבורך יה	יב
תוחלתי נכובה	ז
תנו כבוד	ם

ואמר בשירו: בכו שמעי, שמשמעו שיטמו האמות היה דומו רק במפורו לשם שמעי, ובמקומות בשם שמו הנזכר אף ב' צ'ל בשמו, כמו שמעי בשמו, ולפי זה יכול להיות שם האיש הינו זהה, היה משה כהן, שעולה מספרו במניין שמעי, עפ"ד (ה); ואחריו בא נזירעמן ואמר שדרבי גיגער נונאים מאד, רך לדערו היה שמו אלפלט או פלטיאל, יין כי מספר השם הזה עולה ממש כמנין שמעי בן גראכ; ואחריו בא ראיין ובריל לקים את נסחת גיגער בכל ע"ג.

אבל אם נשים עין בקרת על דברי השיר הזה, נראה מיד שהחכמים האלה נתעו אחר גיגער מאד, והגירו ורות אין זקר, והם דומים בעיננו ממש, בפתרונות שנשмарו אחר עוזר, כי באמת לא הבין גיגער מה את כונת הראב"ע אל נבן, והנחהה המכונה היא: כמו שמעי בשם, כאשר נאמר בשר ולא בשמו, הראשית: אין ואת עברית לומר במניין שמעי בשמו, שהיתה משמעו שמו דומה במפורו להשם שמעי, ורק שfat לעז הוא ולא יותר, והשנית: לא ידע גיגער וכל הנושאים אחריו דבריו הראב"ע האלה סובבים וחוליכים על מה שאמר למלחה: "ועוב לי ויקלן אנשים צדיקים כמו שמעי", וכונתו כאשר קל לפנים

(ה) פון ס"ב (זו י"ה) וכן בכלל סימן ט"ז מוכחת קלה"ע לסתוט

חוינד וייע געטיכטע, מלה גיגער, חלך טי (לד קפנ).

(ט) פון כספלו: געטיכטע לעם ערליעונגסושענס, חלך טי (לד טס).

(ג) עי' כספלו: רוייען חווינד געטיכטע לעס קלחסן גן צולם (לד

(ד) מלה רהין; וכט': ולקלטיכעל פיל יודיע געטיכטע, חלך ט' (לד

קכ) מלה נחות פליין.

שמעי בן גרא את דור המלך, וכן אמר דור הגנו לו ויקלן (ה); ורך שfat עבר להשתמש בשתי ב' פ"ז, כאשר שני הענינים דומים זה לוח מכל צד, כמו במקרה כבתה וכורומח (כ), וכן כאן כונת האב"ע להגר, שדومة הווini הוה לשמעי מכל צד, שיקלן אנשים צדיקים במוהו, וגם בשם, שקרלא ג'ב' שמעי במוהו, ורומה אליו חן במעשוותו ובשמו; ולפי זה נראה שם השם הווini הוה היה בפירוש שמעי, או שמעיה זונרא בא' העם שמעי, ושמות היהודים היו שונים אז, כמו שהיה אצלם השם יואב, ובפרט בארץ יון, והראב"ע מצא מקום נבון להחל בו, אחר הדברים האלה נשים עוד עין על חרוז אחד בשיר זהה, אשר عملו בו רבס והגנוו על לו השורות שנות והוא:

"אשתחה בקיושים קהא בקדאנקיט".

הראשון היה שד"ל שהורה ואמר: הבית הזה לא הבינו, ואחריו בא קעומפיך ואמר, אולי תחת אשכחיש להגדר אשימו או כהונתו להה, והכהנה אוסיפ לוי הא ויקרא כתבו שמעי היוני (ג); ואחריו בא גידעמאן ותקון מה אישנה בהא, ולדעת רבכער ואיגר צ'ל ישוח (ד), ולדעת ראיון אישחה, ולדעת ברoil אשוח הא (*); אבל כל התקומות האלה לא חווילו להבנת החזרו מאומה, ונשאר סתום כמו שהוא. והנה להבין את כונת הראב"ע, וגם לדעת את מלת אשכח מה היא, נחוץ לנו לדעתו לעשות רק תקון כל

(ה) פון ס"ב (זו י"ה) וכן בכלל סימן ט"ז מוכחת קלה"ע לסתוט

מלת עזוב, ולמ' לבנן כתוכו.

(ג) עי' קלה"ע נפלו על כתולט כלחצית (מד יט). (ד)

(ט) עי' כספלו: עצלא בעליך מספֶל תחכמוני (לד לכ').

(*) אולי חסר ר' י' אחת נצל: אשייה וזה נט' לא לשון נט' לא לשון? דגון'ל,

ולפי זה תוכן השיר בקיצור כך הוא. כבאו הראב"ע לעיר אחת מעלי אדום, לא קבלו אגשי המקומ בלבבך, אך איש אחד ספרדי ושמו אליקום הטה אלהו חמד, ובעיר GRATUITUS ישב או על במתה הצלחה איש זוד ובן בליעל שבא מארץ יון ושמו שמעי, ואמר על עצמו לפניו המון העם שהוא מלך דעים ביט התלמוד, ותורת את חכמי ספרד ויקרא אותם מינימ, והתחפש באיש קדוש, ובסתור הילל כל קריש; אבל ריבים מן המון העם فهو אהילו בכל נפשם, גם נתן להם תמורה וסמי רפאות, והוא בעיניהם כאיש מופת, והראב"ע היה יואר לנצח גנדו, כי אנשי המקום היו עם עמק שפה וחכרי דעת, והכנות המשכנן הייתה בויה בעיניהם; והוא היה נתן בעל המופת הזה, שמעי, תמורה וסמי רפאות לעלם אחד צערו לימיים, שכן שמונה או עשר שנים, שכמעט הגעה למקרה ופרקם, והעלם הזה מת פחאות, או לבש הראב"ע קנאות, וצא בשירו זה לגלות את חרפת שמעי בקהל, והוניג ברמו ששמעי נחשד בעינויו, שהמית רבית ע"ז תמורוקו, ובתוכם גם העלם בנימין, ולמלט גנוטרים אשר בשירו לאמר:

למגין גסטרים שפי עני אראים,
למגלא נוגרים חמנורים וחשוקים.

וכונתו לבן יקחו עוד התמורים שלו כי מות בהם, כי בקרבו שם שמעי אריבו להרוג אגשים בסתר, וזאת אמר בשירו ל"ז שלמה נר מערב, ולמה לא רוב בעדר המתים והעשהוקים, שנintel חיות ע"ז התמורים שהשקה אותם (ה); וכל עניין השיר

(ה) ונדעתי כתכ' ל' הילוקים מה כתלויס קהילויס מן נית מ"ח,

הבדיחה בכו"ז מואד, היינו להאריך מועט את רגלי השמאלה, וכן האות הא במלת אשחה, וההיה אשחה ביחסים, ומולת אשחה בכינדרת על שני אופניים, כמו רוקג, רוקען, רוקט, רוקח וכדומה; והראב"ע השתמש במילה הזאת בכמה פעמים, כמו שאמר בשירו על הים: "מכלי לב שחת", וכן אמר בה בשירו: "שמע נא אל שיחי", וכןתו אחר שהסביר את היחס של שבוני, ואמר הראב"ע בשחוון כי דבר מה הרבה ביחסים, כמו שיש שימושים להאות ה"א בדקדוק, וכן אמר בספריו צחות: "הה"א בעבור היותו קל החושם מושת בראש ובסוף עם דרכם לריבט (ה). עתה נשים לב על חוכן השיר, יין גם בוה יש דעתו שנויות, לדעת גידעמאן נראה מתרך דברי השיר שבণוין הגעוויה היה מחלמי הראב"ע, או בן לאחד מאוחביו, והעלם הזה לעמ להדרש שדרש שמעי, והוא הכת אותו ברוב בעטו עד שמת, והראב"ע בקש מה' שימלט את תלמידיו הנשגרים ממות, וחומרה בערה בו על שמעי, ותחר עליו את השיר הזה; ולדעת קויאמאן שלח בנימין יד בנפשו, כי נלכד ביד ע"ג שריצה להכנסים אותו ברטוכ (ג); ולדעת ראון שמע בנימין אך שמעי ירב סרה על רבו הראב"ע, עד שמרוב צערו נחלה ומת במחלה הנרונית, ושם עיון איש אחר, והכחן הור שובר הראב"ע בשירו, היה ג"ב איש אחר; ויש עוד דעתות ווות על דבר תוכן השיר, אבל כלם לא באו אל הcker דבריו, יין לא בזאגו את המפהה שיש בו בבית כ"ז, אשר בירדו לפתח את דלותה השיר, והוואן עבקרבו שם אָרְבּוֹ בְּשַׁבָּה מִפְרוּקִים.

(ג) עי' ספקל: מות, סולות לפאנן (ד"ג י"ג').
(ה) עי' דרכי נחרכות ספקל כל מהין המכודס (ג' ג').

טובך רק על שמי לbedo, והוא השטן והכחן זו וכדומה, ואין לרים חלק בו.

עהה נשים עוד עין על מכתם קפן המתחליל: "יש עם" וכו'/ עין להלן ס"י כא, נדפס בראשונה בעלי המורה, ואחריו כן בראשות גאלדרנטהאל בלי משקל ונוקרות, ועליו נרשם כך: "ל"ד' אברהם בן עוזא" (ח); וזה כאשר שמו את לבי להקור אחר משקל, ראייתי שהמלות האחרונות האלה: "ועל אבדן ממי עלי לחי ילבשו שבתאי", עמודות נגד המשקל ונגד הפשט, וקשה לדעת את כוונת אל נכוון, אך נזכרתי שיש מכתם בות מתרוי בספרו "תחכמוני" שער החמושים, והוא:

"**כונדקה אֲנִי בְּשָׁעֵי קְמַי עֹלָם**
סְלוּגִים לְבָנָם בְּיּוֹם אֲכָלָם,
בְּגַשְׁעָרוּמִי לְבָשָׂוֹל לְבָנָן
עַל נָזֶד יְמִי נָגֵר זְקָפָר אַלְמָם" (ט).

והנה כאשר התבוננתי אל המכתם הזה, נודע לי בכות דברים, ראשית: במקומות "ימי עלי" הנאמר במכתם הראב"ע, צ"ל: "ימי עלי", זהם ימי הנערים, כמו שנאמר אצל חרוי

כלבר גמל עלי סלולג"ע נשלחו אם כי י"ג, טסיס גceil דוכל קומות] פ"ט.

(ח) עיין גם ע"מ"ע חרינעט לסתת 1846 י"ז נ"ו (טז תקסה) וכרכימת געלגענטהאל (טז פ"ה).

(ט) וסמכת טס גמל נ"מ ס"מ פמי סמלנות (טז כ' ס"י יוד) נסומת גמל: "מה יסכו מעמי מתי וולס" וכו'.

ימנו גער"; והשנית: לאחר שתקנתי מעת גטוח המכתם מהראב"ע, עליה משקלו ב"ת יותר וג' חנויות; והשלישית: ראה זה ונצעת, שחריו לקח המכמת זהה מן הראב"ע, ושנה את פניו מעת, וזכה אותו לעצמו, ובכל איש אשר עינו בראשו וראה מיר, כי המכמת של הראב"ע הוא העיקר, והוא כתבו בטופ טעם בראוו לו, אמרו: יש-עם באבלם ולבשו לבן מקום שהוא, כמו שראתה זאת בעבורו בארץות רתקות, וכנהוג עוד היום בהדורו, אבל המכמת של חרוי, ע"ז ששנה את פניו, חרב בו העיקר וגט העטם.

אחר שנודע לי זאת ראייתי עוד, שחריו עשה שיר לנדרב אחד והחחלתו כך: "נדיב הלב אשר העשירبني איש" וכור (ט) אל בספר פגינוי המליך'ות שהבר גם הוא כאשר נראה להלן נמצאה השיר הזה בשנים מפעמים, כמו: "נדיב היד אשר העשוי בנו איש", ושם נאמר שאיש אחד מן מושורי רעב עשה השיר ההוא למלאכ (ט); ומזה נראה שחריו לקח ג' כהשר הזה, וחול איזה לעצמו ושנה בו בכוונה מן נדיב היד על נדיב הלב, פי זה היה נהוץ לו לעניינו.

וועל פי הדברים האלה נאמר עוד, שהמכמת הנודע: אלו לפי דמי וולן" וכו', עין להלן ס"י יט, הנדרס בראשונה בביבורי העתים לשנת תק"פ, ומתיחס זה כמה שנים להראב"ע, וגם משקלו כמו מכמתו הקודם; ואולם בימיונו אלה מצאו קעטפה וודקעם את המכמת הזה בשנים מעתם אצל חרוי, ומיר חרזו משפט שהמכמת הזה שיך לו, ואין להראב"ע

(ט) עיין נס': תחכמוני טעל פחמושים.

(ט) ע"מ (טז כ' ס"י קו).

חלק בו, וכל התוקרים הורו מחר לרבריהם, ובאותה תקופה בלא בשוא כי רוח הראב^ב ע' דובר במקחת הזה והוא חבויה, ורק להראב^ג ע' נאה וואה לחגור: "אלו לפי אידוי דעתך יולון", כמו שאמר במכתבו לר' ש' בן גאנמע: "כבודו מצוקתי בחול הים" וכמו אבל חרדי לסת ג' ב' את המקחת הזה, ושנה מעט את פניו בדורבו, ייחס אותו לעצמו, כמו שעשה במקחת הקדום שתברח הראב^ה ע' ומטעם זה יש אצל חרדי שניות אהדרים בו, כמו:
לו עננו שחק בעיטו יולן^ו וכו', או כמו שנאמר בספרות: פניינו המליציות: "אלו לפי חזקיי" וכORTHOGRAFI^ז; אל הנופת האמתי הוא כמו שכח הראב^ע אל נבן^א.

(ג) וגס' מליכת פטול לוייכוועל (כל מג') פטוסמ': "ה' לו כפי יהלי לילשי יולן" וכו', וכל הג' נסחות מתגייש מפל במקחת זה פשקלין
וכן סמלות כלת בוריית, וכפנ' 1

ג.

גָּם אַכְרֵם אַסְיָר תְּקֻנָּה
אֲשֶׁר פְּנַח עַנִּי וְהַרְוָן
עַבְנִי הַלְּקָח טַעַי לְמַפְּנָיו
עַגְתָּה כְּגַרְזָה יְתִרְוָן;
וְהַיְתָה בְּפִרְשָׁתָה
קְתַלְתָּה דָּבָר יְמִרְוָן^ה

ב.

על רוע מלו.

גָּלְגָּל וְמֹלְאָה בְּמַעֲדרִים
גַּמְטו בְּמַתְלָצִים לְמַזְלָתִי
לֹא יְתִיחֵי גְּרוֹת קְחוֹלָתִי
לֹא יְאַסְפֵּן שְׂפָשׂ עַנִּי מַזְמִינִי

(ה) ג' כוורות נמלת יתרו, קרמתון כ' חכל וט' סכתוב: לי יתרו פטה ויוני (הו' נ' יט'), וסתמי נל': יתרו לוועס געטקה (יעשיש מד יט), וכטלי יתרו חותן מטה, ווונטו לי קשווי לסת גמן מה' לנו, וכטמוד מה' יקר סלכ' ונטהル כמען גלן נל': וסתמו ה' ג' לאיגדו

כְּאֶתְלֵל אַפְּרִישָׁנוּ לִיל בְּאַיּוֹשׁ ;
וּכְבָבוּ רַום יִשְׁמוֹן בְּנוּ מַאֲרוֹת ;
בְּתַחְנוֹן אַחֲרָה פָּהָר וּכְיִמְתָּחָה ,
וּוֹפְּרִיעַ קְטַל עַלְיוֹ נְהֻרָה ,
וְאַלְהָ מְסֻפּוֹר אַתְּ קָל גַּקְבָּיו (ט)
אֲשֶׁר הַזְּכִימָן ? שְׁנִי כְּפָגָרָה ;
וּתְקִנָּתָ חַוטָּת קְפִינָה בְּלִ קְרוּעָה
עַלְיוֹ שְׁתִּי נְעָרָב הַיּוֹא יִתְהָה (ט) ;
וְאַם יִפְזֹל זְבוֹב עַלְיוֹ בְּתַחְקָה
בְּמוֹ פְּתִי , וְהַיּוֹ נְכָלָה קְהֻרָה ;
אַלְלָתִי תְּהֻלִּיפָּה בְּמַעַטָּה
תְּקִילָה לִי , וּתְשִׁיבָה כְּפָרָה .

ה

בשחשוב הראב"ע פעם אחת
במקום 'שפֵל' ממעלתו .

כְּבָזָר בְּנַקְוֹמִי וְאַם אַשְׁפֵּל שְׁבָטִי ,
וְלֹא אַבְהָר בְּקוּמָן בְּנַקְלָים בְּגָנוֹת ,
אֲשֶׁר נִפְתָּח חֹשֶׁבִים תְּיִזְמָם רָאשׁ מַשְׁבָּב ,

- (ט) כָּמוֹ וְתָלָס הַלְּצָנָן מְגִלִּים (גְּלִיכּוֹת מוֹ יג) .
(ט) כִּי לְכָ מַלְדֵד חֹעַנְתָּה פְּהִלָּה , ע"י חַפְרָתָה כָּל קְלֹתוֹן עַל שְׂתִּי .

אִיְגָע לְמַצְלָה וְלֹא אָנוּלָה ,
כִּי אַוְתָּה פּוֹכֶבֶת שְׁפָטִי ;
לֹא אַוְתָּה טָמֵר בְּמַכְלִיכִין ,
לֹא בְּגַעַן אִישִׁים בְּכָל יְמִי .

ה

אַשְׁפָּטִים לְבֵית בְּשָׁר .
אַפְּרִירִים קְבָר נְכָבָב ;
אַבְאָלָעָת עַנְבָּב ,
אַפְּרִירִים קְבָר שְׁכָב ;
אוֹ גַּעַלְה מְרַכָּב ;
אוֹ גַּעַלְה מְשַׁבָּב ;
אוֹ זְוִיה רַאַישׁ עַנְיִן
נוֹלֵד קְלִי כִּיְבָב (ט) .

ה

עַל מַעְלָוָה הַקְּרוּעָה .

קְעַלְלֵי וְלֵי וְהֹוא פְּרָדוֹת גְּבָרָה
לְחַטָּה לְבִנְפָה אוֹ שְׁעָרָה ;

כִּי יְהֹוָה עָזָה מָעוֹ נִכְתָּה הַחֲלִיא יְלָמִין סְמַדְכָּס , וְגַלְגָּלָגָע טַעַג
מִקּוֹם מַולְדוֹתוֹ נִכְתָּה נְדוֹד נִקְתָּה מִכְמָה .
(ט) קָלִי מָלָה .

אל יאמר לך, פיו לא יכולו
קيم, כי לך גשים לךם.

ח.

בהתגעה לעיר מורה כתוב הראב"ע.

תקאָנוֹן, גִּינְזֶר, בְּלֵי זָן,
וּמַבְּבִּיחָה, גִּינְזֶר, בְּלֵי זָן⁽⁶⁾,
וּמַבְּבִּיחָה, גִּינְזֶר, בְּלֵי זָן,
וּמַבְּבִּיחָה, גִּינְזֶר, בְּלֵי זָן,
תְּגִבְּתָה, וּמַשְׁגִּנָּתָה, אַשְׁרָה עַלְיָן,
וְאַצְּבָשָׂה סְפָקָוּם אַטְיָה קָנוֹן⁽⁷⁾,
וּמוֹפָרְקָאָדָם אַשְׁרָה בְּן אָנוֹן,
אָסָם אַיִן אַיִן דָּרְשָׁם,
אָשָׁם בְּרָאָשָׁה בְּעָנָן⁽⁸⁾.

ט.

הראב"ע נתאכְּסָן בֵּית קָמָץ, וּבֵצָאתוֹ מִבְּתוּנוֹ נִטְלָה
רִשות מִמְּנוֹ וּזה רְשׁוֹתוֹ:
קָאָטוּ בְּיָום צָמָם בֵּית אָנוֹשׁ צָר אָנוֹן,
אָשָׁאָלָה לְלִיחָום וְלִקְחָם אָנוֹן.

(6) מלבדן מזון.

(7) סְוִוָּסְבָּל, וּכוֹנוֹתוֹ כִּי הַנְּצִיָּמָקוֹס כִּי סְכָלָס וּבוֹטִיסָס.

(8) הַס תּוֹסִיף חָות ע', בְּלָהָת מִלְתָה מִלְתָה תְּנִיה עַמּוֹס.

וּמַפְּוֹשָׁב לְהָם יִכְפֹּה עַלְבּוֹזָס;
אָנוֹ הוּא מַפְּקָוּם וּמַפְּקָוּם אָנוֹי
יִכְפֹּה — מַפְּקָוּם בְּגָלָא תְּפִרְגָּס.

ט.

עַל תְּגִבְּתָה דָּאנָה אַרְבָּנָה
בְּיַחְלָג אָזְנוֹ רְלָג;
אַרְכָּמוֹ פָּנִי צָחוֹ שְׁלָג,
לוּלָא בְּקָפָן הַזְּלָד קְלָג⁽⁹⁾.

י.

הראב"ע בא לבית הכנסת ואיש עשיר מלבוש ושותה
לא כם מלפניו, ואו כתוב מיד עליו המכמת הוה.
מַלְבָּשׂ, קְשָׁבָן,
מַרְקָם בְּרָקָם,

וְלֹא זָע וְלֹא כָּם
פָּסָותָן גָּאוֹתָן

אָךְ מְשֻׁוְרָר אֶחָד אֲשֶׁר הָיָה בְּבִיתָה הַכְּנָסָת, וַדְאָה אָרְךָ
לֹא כָם הָאִישׁ הַעֲשֵׂיר הָהוּא מַלְפָנִיו, כתוב מהר אורן
דָּבָרִי הראב"ע בָּהָה:

אִם לֹא זָע מַפְּקָה חָוִינָם
אָסָי, בְּעַלְתָּה לְגִינִּיחָטָם.

(6) נְסִוּתָה לְהַרְבָּעָה כְּמַסְתָּת רַעַיס תָּנָן סְפָלָג (סְמַתְלָקָה) דָּגִיס לְלָל
סְמַסְכִּין וְתוֹתוֹ דָלָג כִּי נְמַכְכָּבָן, וְהַמְּלָעָן, כִּי הַדְּמוֹ פְּנֵיו
חוּזָה לְמַכְכָּבָן הַס לְמַה פִּיהָ סְמִתְלָקָה הַס חִיטָּן וְנִקְלָס גַּעֲלָנוּ.

וְפִקְדֵּו צָשָׂר לְאַיִשׁ אֶחָד גְּבִיל
20 לְמַתָּה לְטוֹזֵב הַנֶּם מִלְאָחָפְנָמָן.
הָאָוֹ שְׁמַנְעָיו מִאָה, אֲכֵל אָנוֹ לוֹ רְשָׁוֹת
עוֹד לְאַכְלָל כְּשָׂם קְוֹזָן יְפִים,
יְהָרוֹן לְגַפֵּל אוֹ לְלָא חִיה עָנוֹ
25 כְּנוֹ טְפִילָה אָם וְתָחָא אַלְפִים;
אָוְלִי וְחוֹלִידָן וְשִׁירָן נְאָבָד,
וְיִמְלָקְדוֹן תְּלִי פְּשִׁים;
אוֹתוֹ כְּסָל נְשָׁאָר בְּלִי קְוֹזָן נְאָוֹ
נְשׁוֹ לְוֹ לְמַקְתִּילָה בְּאָבָן מְגִינִּים;
פְּרָאוֹטָם בְּלָכָל בָּא וְתָלָף אָךְ שָׁמוֹ
35 חָשָׁךְ יְבָשָׁנוֹ בְּאַפְסִים.
אָם פָּנָן לְיוֹתָם יְעַמְּלָל עַיִן, וְכָל
יְכוֹן בְּחַשְׁךְ יְעַבְדָּ בְּיוֹמִים,
הַתְּהָתָה לְמַלְיָא אַזְנָה וְשָׁפָעָ פִּי
לֹא תְּהִיתָ קְבּוֹרָה לוֹ בְּרַכְבִּים,
40 אוֹ יוֹעַשְׁתָה עַשְׂרָה לְעַזְמָה לוֹ
בְּגַנְפִּים, בְּאַשְׁר בְּעַלְהָ שְׁמִים;
אַלְמִים אַחֲזָה גְּנַעַתָּה בְּעַתָּ
קָעָד בְּבוֹתוֹ אַכְפָּנִי פְּעָפִים;
רְשָׁע בְּעוֹד יְכִיּוֹ חַסְדִּים יְלַבְּשׁוּ
50 וְאַכְלָו וְאַקְלָו בְּנֵי אַפְרִים;
אָם יוֹשֵׁת תְּשֻׁבָּה לְהָדְגִּי גָּא, תְּפָרָ
בְּעַת, נְבָה רְגֵל גְּרָעָ עֲנִים,
עִשְׂרָ אַתְּרִים אֶל תְּפָרָ, נְאָיִ
וְבְּרָתָה לְאַיִן בְּרָתָה בְּזִים,

אָהָ לְקִבְרָא פַּת בְּרָכָה לְאַכְלָל,
שְׁאָל בְּעַרְפָּה מְשִׁבְבִּים נְוֹן;
6 קְאָמָר בְּתִי אָוֹ וְאַיִתִי אָשָׁר
הַוְשָׁמָן לְפִנֵּי פָסָמָלָ מַיְעָנוֹ;
חַשְׁתִּי וְנְשַׁבְּתִי בְּשַׁלְחָנוֹ קְלָא
גְּנָאָה, וְלוֹא חָהָ בְּרוּיָנוֹ
בְּמַעַשָּׂת בְּלָב מִקְהָ גְּרוּלָה בְּבָבָת
10 אָזָה בְּעוֹד יוֹסֵם בְּגַבְלָן בְּנוֹן.
קְתָח וְאָמָר לוֹ, אַכְלָל וְשַׁחָה, בְּ
קְמָמִי וְעַגְמִי, אָמָר פָּאָן?
נִתְּנָאָה בְּרָה בְּנֵי גְּזָבָה,
מָה אֲחָתָה אַנְיִ, לְפִי סְבָנוֹ;
15 נְסָקִי וּבְרָתִיקִי וְעוֹד אֶבְרָהָם גְּעַת
אָזְפָּר דְּמוֹתָן מִתְּלָהָ קְרִישִׁים;
אָבָנו שְׁגָאָתִיחָוּ בְּקִפְנִי שְׁנָרִי
בְּיִתְּרָ עַגְמִי בְּתִירָן אַפְּסִים;
לֹא אָשְׁבָּז בְּיָם בְּאַל תְּלָחָם וְלָא
20 אָוְבָּל בְּלַחְפָּה קִצְרָ בְּזִים.
גִּילְוִי הַשְּׁבִּיטִי בְּרַשְׁעָוּ מִתְּחִיקִים;
לֹא בְּדַיְקָה בְּאַל וְפַת וְפִים.
שְׁבָטִי וְרַאֲיִתִי בְּבָעָט גְּרָפָן
וְלְעַתָּה לְלִבְבָּשָׂו בְּפָלִים,
25 קְאָתִי וְעַגְמִי בְּאַגְלָתוֹ, עַלְיָ
עַשְׁרוֹ לְבִגְיָתוֹ קְמָה אַפְּסִים;
אַנְיִ אַבְזָתָה אַסְוָה, בְּכָל, בְּלָא
וְשַׁפְּכוֹתָה בְּלָב וּבְשִׁפְּסִים,

שירי עני

סַתְ לָךְ נִטְמֵנוּ פָה,
גַּר אֲנָכִי עֲפָה;
לְסַתְ אֲפָה תְּרַת,
סַת זֶה וַיְמַת פָּרָת.²⁰

וַיְמַת בַּי בְּלָבְבִי חֹמֶת,
נִנְסָמַד אֶל תְּאִמּוֹר פָה קָנָת,
תְּלִידָרָה בַּי וּבְקָרְבִּי תְּשֻׁחָה,
וְלִוְעָזָן רִית אָצָן, אַיִן מִתְחַי,
וְלִלְמַחְתָּן נְפָלָח פְּשָׂאִיה,
וְנִבְמַת חָלָב בְּבַבְלָה בְּבַבְנָה,
וְהַאֲנָה פְּאָנָה וְאָנָה.

אֶל אָטָלָן עַלִי
בַּי אַפְתָה בָּא אַלְלָי
וְאָנָי אַיִךְ אֲנָוָם
עַקְבָּא בַּי לְוָם.²⁰

תְּהַלְשָׁסְטִי בַּי קָטְמָהָנוּ,
וּבְמַעַרְתָּן יְגַעַר צָרָקָנוּ,
וְאַיִן שְׁקָטִי אוֹלְכָטִי בְּרוֹצָנוּ,
וְבְכַחְתָּבוּ קָה לְבָא אַעֲנָי,
וּבְרַאשְׁתִּים בָּזָן מִשְׁתָּאָל אָזָן,
גַּם גַּאֲזִים בְּחַרְצִים בַּי בְּנוֹא,
בְּחַקְמָנוּ שְׁפָעִים שָׁם אַיִן.

56 זָכָר לְאַקְרָבָם סָפָרְדִי אַשָּׁר
בְּקָמָם בְּרָב נְעִים לְשָׁבָעִים.

בעברנו על הים.

אַפְרֹושׁ בָּה אָפָה אַפְהָאָל אַלְיָ
הָיָה מַולִין, בְּגַדְלִי בְּצַר לִי,
אַקְדָד לוּ עַל גְּדַלְלָה שְׁהַפְלָא
בְּדַבְרָר תְּוֹתָחָ פְּטָה תְּזַזָּק נִמְלָא,
וְאַפְרֹר בְּיוּ לִי בְּיוּ לִי,
נִשְׁפָע מַסְבָּלוּ קְוָלוּ;

בְּזַן נְפָוִים עַבְרָתִי,
אַפְרָתִי גְּגַנְתָּתִי,
אַפְרָר צָרָ עַלְלָטִים;
אַשְׁכָּבִים שָׁאוֹן נְפָוִם.

גַּם בְּזַגְדָּר מַגְגָּדָר דְּשְׁלָכָטִי
אַת פְּשָׁשִׁי לְיַטְוֹקָשִׁי בְּרַשְׁטִי,
וּבְשָׁוֹלִי יְוָם בְּקָרִי גַּמְקָטִי,
וְנִמְמָמָן בְּזַנְזָן זָה, גַּאֲמָמָן חַשְׁבָּטִי,
וּבְיַגְעָנִי עַל פְּנֵי גְּבָרָטִי,
וּבְפָפָנִיה בְּפָרִינִיה עַבְרָתִי,
עַנְבָּטִי אַת פְּנֵי גְּפָשָׁטִי,

אֲשִׁירָה בְּרַנְנֵי,
יְשֻׁעָתָה לְאַדְנֵי.

יא.

בָּעֵל כָּל הָאוֹתֹת
בְּכִי לְנוּ לְתוֹדוֹת,
וְלֹא עִשְׂרֵר יְרוֹת,
אַלְמָנָה פָּנִ בְּטוֹדוֹת,
בְּגָלְיוֹ תְּעִתּוֹdot
לִילָּים נְגַלּוֹת,
וְתְּקִמָּת בְּתִידֹות
בְּסֶפֶר קְפָדוֹת,
וּרְבָּיו הַפְּאָדוֹת,
10 אַקְרֵיב לוּ תְּזֹדוֹת,
בְּנֵב עָן הַעֲקֹדוֹת,
טַלְאות וְגַדֹּות,
גַּדְחָה גַּם קִידּוֹת,
וְאַקְבָּאַס הַשְׁדוֹת,
15 נְקַלְצִינָה נְקָרִיוֹת.

יב.

תְּבִנָּה יְהָ אַדְוֹן עַלְם
בְּפִי כָּל בִּינּוֹר בְּלָם,
וְאַם אַקְהָה מָאֹד בְּשָׁלָם

סְדוֹד אֵיךְ אַבְגִּינְכָּה
וְאַפְּמָרָ מְפָנָיו,
גַּדְעָן יְמִינְךָ
נְאַקְמָנָה אַבְרָהָם בָּא.

40

מְשִׁיב לֵי זָם, בְּבָלוּ לֵב שְׁחָק
וְאַזְמָנָה נְזָלָנָה מְלָכָת,
45 וְאַתְּ עַזְוָר, וְבָאָף צָרָ גְּנוּמָת,
וּבָרְדָגִים: פְּנָעוֹנִים אַכְלָמָת,
בְּלִי שְׁכֵל פָּאָכֵל גַּם אַקְהָה,
אַישׁ טְפָהָה קָחָה מְדָה גְּדָרָה,
בְּלָא בְּרָאָקָם לֹא שְׁפָעָם

50

צַיְן אֵל עַל מְפָעָלָוּ,
גְּמַלְוָיְה יְזִין שְׁבָלְוָיְה,
בְּרָאָשָׁה דְּבָקָה יְתָחָה,
מַת אַקְהָה וְלֹא תְּחַטָּה.

אֶל גָּאָה פְּרָאָה גְּאָתָה,
55 פְּרָה גְּנָחָה סְגָלָה חַטְמָלָה
הַזְּמִינָה וְהַזְּשִׁיעָה בְּנֵן אַמְתָּה,
בְּשָׂאָל לְצִאת אֶל אַדְמָתָה,
עַבְדָּה גַּם אַזְדָּה בְּעַדְתָּה,
לְדוֹר קָדוֹר אַזְרָעָא אַסְמוֹתָה

60

אַגְּדָה זָהָה בְּכָל מְלָאָה
וְאַשְׁלָם תְּדוֹתָה לְהָ,

ג

על הובטים.

למי אונס לעוררת מתחשי,
 אושע מפנוי שוד כובדים,
 אשר לא יתני השב רותי,
 כל בכם ייעקוני באוקים,
 ועל עיני נפעלי יריזין,
 אגוני אקרו שני ענבים;
 הם בו אכלו פרמות זאים;
 עוד יאחו כבוט וויאכלו
 קראמים פאותים או קראבים,
 ולא יריצו לבך חלום גארדים;
 בין עמיך וופען אלה קלאים;
 יביעט בך אכול מאשר לפנוי,
 יונן מטהו ופת אכלי האקים,
 ובו אקריא למורע לאכליה,
 והם ישבים בראש סקסים;
 אנה לסתנו כי הוא יבלם
 בקר רום ישלים או גיבוט,
 ולולו אתה אצי קין מפערם
 בבן ארעה לוישם בזקירים.

על שירים ומילוטים,
 קראייה לבלוט טור
 אשר לא מפוך געלם,
 וגילות עמוקות לוי
 ולא שב עבדך ניכם.
 וראיתי בשירה (6)
 כאוש ראה ובון מלם (7);
 לאות אורח פלאיה,
 ולא אדום ואשבלם,
 ולא אשכח דברה לי
 בעת לבי חלום חלים;
 עשה פלא לבון פלא,
 ובראהו רביר אדים,
 ואבא בית הפלחה
 אשר עלי נני בחלם,
 ואקדיש ואערץ;
 פסוד עפי ומילוטם,
 ושם אפש ואפרוש בפ'
 ואבואה בלב נעלם.

(6) כונתו על תולות ט' סנקלה טלה, כמו כתבו לנו לת כתובות
 טולות (דיניטס ג').

(7) להיט לה, טוג יעקב, וכן מלם, וכן מלט ש ח |ממות, וכן
 טולמו קרינ"ע נירוטו לוטט (ג): ג' יולל לדעת לת כתם על
 טילמוד חכמתו סלכה טפס כמו מלט גות טעטלט.

ט.

יְקַר לְאַתָּה גַּעֲמָת,
וְאַמְּגִינָּת קָם,
בְּנֵי סְקוּנוֹתָם,
כְּלָאִים וּפְקָדִים.

י.

וְאַנְגָּבָי מַסְפֵּר
לְעֵינִי כָּל בְּשָׁלָר,
כְּבָדָה הַדִּין כָּר,
יְשַׁׁן עַל חַזְקִים.

יא.

וְגַבְרָה בְּמַשְׁבֵּי,
לְאַרְבָּי וּלְחַדְקֵי,
וּפְהָה לֹא אָפְחַת פִּי,
שְׂנִי בְּעֵי צְוָקִים.

אַכְלָוָתִי עֲוֹפָתִי,
שְׁנִי סְקוּנוֹתִי,
וְעַל רַאשֵּׁי אַשְׁפָּתִי,
כְּנִי עֲנֵלה וּזְנִיקִים.

ט.

וּבְרִכּוֹת טֹזְבָּתִים,
יְכַתְּשֵׁו בְּאַבְוֹתִים,
וְעַל נֶקֶד חַרְכּוֹתִים,
כְּנִינִים וּפְרִיקִים.

ח.

וְאַנְשֵׁי לְבָטָה,
וְהַיּוּם נְמַלְאָתוֹ,
אַכְלָל שְׁמָנוֹ בְּעַטָּה,
אֲשֶׁר צִיה עַזְקִים.

(ט) כל מִי טוֹפָת גּוֹלִים הַוְתִּי,
תְּנִפְלָלָה-סִינְמָה תְּכוֹן כְּפָמוֹת
כְּנִעְפּוֹת, כָּמַ"כ (חוֹלָן סג) כְּהֹות (ל"ל-פְּתֻחות) כְּנִעְפּוֹת קִיפּוֹף,
וּסְנִעְפּוֹת כָּמַ"כ חִיוּכָה: "וְעַתָּה שְׁתַקְנָה עַל צְעִילִים".
(ט) הַוְתִּסְמָךְ לְכָל לְפָנֵיס סְנוּכִים וּמְפָלִים וּשְׁוּרִקִים יָסָ, מְתָס סְסָ

צְאִינִיס וּקְוָעָנִיס?

י.ג.

נְדוֹר תְּפִיר אֲזַנִּי,
וְהַבְּהִיל בְּעִוָּנוֹ,
וְשִׁשְׁ פִּי וּלְשׁוֹנוֹ
אַסְגּוֹרִים בְּגָזּוֹם.

ב.

לְפָנִים בְּגָנְעָנִים,
הַכְּיָנוֹתִי שְׁלִימִים,
בְּקָסְלִים וּוּקְסִים,
או יְעוֹפָן בְּסָסִים,
וּרוֹצָ� בְּגָרְקָם (ט).

ג.

בְּכָל קְבּוֹם פְּרָטִי,
נְעַמְתָּחָה גְּפָלָטִי,
לְעַפְרָר שְׁפָלָטִי,
וּמְתָנוֹן הַפְּלָטִי
לְאַל מְקֻעָמִים.

(ט) כִּנְתוּ, הֵס כִּיְתוּ זְלָת פְּטָטוֹ גַּדְלָהָו וְלְכָלִיס, כִּיְתוּ
אַמְפִּיל הַוְתִּסְמָךְ לְכָנָס עַד צְוִילָה סְקוּסִים לְרוֹן נְסָס, מְסָס
מְבוֹלָל גְּדוֹלָה.

כָּרָ.

בְּלָא בְּפִתְחָהָל,
בְּרִית קְרִישׁ תֶּלֶל,
טוֹב לוֹ וַקְלָל,
אֲשֶׁר צְדִיקָתְךָ

כָּתָ.

כְּמוֹ עַטְפָּעַי, כְּלָמָנוֹ,
וַיְמִישׁ עַמְוָן,
וַיְשִׁבֵּן עַם פָּעָמוֹ,
קְרָלִים גַּמְנָקִים,

100

כָּוָ.

וְנוּי בְּחַם שִׁיטַי,
וְנוּי שְׂקָעַ בְּשָׁיטַי,
אֲשֶׁר עַמְמָקִים
קְהָא בְּקָדְקָנִים.

כָּוָ.

וְעוּנוּ עַנְתָּה בְּוֹ,
עַל לְעַל בְּוֹ,
קְרָבָה שָׁם אַרְבָּה,
וְעַשָּׂה מְפֻרְקִים.

105

כָּרָ.

בְּרִיד אֶל לוֹ מְתָנוֹ,
בְּגַעַת שְׂוִישָׁבָנוֹ
בְּמַרְרָבָב, פִּי שָׁבָנוֹ
אֶת חָווּסָם וְחָנוּקִים.

כָּאָ.

בְּאַרְדוֹם אֵין דָּרָר
לְלָל חָבֵט הָוָא קָרָר
בְּאַרְבָּת בָּן גָּרָר
יְעַלְינוּ שְׁנָקִים.

כָּבָ.

וְאַלְוָא בָּא חָקָב
וְנוּי, בָּם שָׁנָבָב
וּרְכָב עַל בָּל גָּבָב
וְעַלְשָׁב קְעָנָקִים.

כָּגָ.

וְתְּרָחָה וּבְשָׁתָה
לוֹפְשָׁ בְּקָשָׁת,
אֲשֶׁר לְכָב פְּשָׁת
לְאַמְרָ לְגָרָקִים.

90

יְבָ.

אַמְתָה רַשׁ אָן לְרָא
בְּכַעַתוֹ וְבְשָׁלוֹ,
וְפְתַחְפָּדִים בְּרָא
פְּנִים פְּתַחְפָּקִים.

יְגָ.

שְׁבָעָנִי אָחוֹן,
שְׁפָעַ בָּא אֶל שִׁיחָיִן,
אַהֲבָתָקָה רַוִּי,
גְּנִדי שְׁתַקָּקִים.

יְהָ.

וְלִפְתָה נְתַעֲבָר
70 בְּגָר פִּי חַתְגָּבָר,
וּפְתָה פּוֹבֵל דָבָת
בְּאַגְּזָן פְּרַטְקִים.

יְמָ.

אַנְחָנוּ עַם דָּלוֹת,
סְכָלוֹת עַם סְכָלוֹת,
75 בְּגָלוֹת תֹּזֶה, גָּלוֹת,
גָּלֵל עַת פְּעַטְקִים (6).

וְהַתִּי סְפָה
בְּעַט עַמְקָיו שְׁפָה,
בְּנִשְׁי נְכָפָה
?נְגָזִי אַלְגָזִים

אֶגְזָר צְעַשְׁחוֹת,
אֶגְבָּיר דָבָר צְחֹות,
אֶגְבָּיר פְּשִׁיבָה רְחוֹתָה,
לְפִיטָה גְּגָזְקִים.

יְהָ.

עַל פִּי נְשֻׁמָּוֹת
עַפְנוֹת בְּלָדָוֹת
75 בְּבָתָ אל, זְוִירָוֹת
תְּעֻזָּרוֹן פְּקָרָם.

יְמָ.

לְעַפְקָרִי טְפִירִים,
אַמְכָרְיוֹן קְקָרִים,
זְקָפְחָדוֹן שְׁוִים
80 יְבָאָן בְּגָקִים.

(6) מלכָל טָס כָּנו סְכָלוֹת דָלוֹת וּקְלָלוֹת, וּמְטָנָלוֹת, תָּור גָּלוֹת
סְמָךְ לְקָטָה לְמַחְקוֹן כָּל טָף,

מן.

אֶקְתָּה עַל זְכֹרֶךְ
בְּכִי בְּאַפְרָךְ,
בְּלִמּוֹת הָוֹנֵךְ,
שְׁלֹטִים נְמֻרִים.

מן.

תְּהִלּוֹת הַשְׁמָעַט,
וְתוֹרָה בְּעַטְתָּה,
פְּנִינה בְּגַעַטָּה,
לְמִקְרָא וְזָקָים.

מן.

תְּנִינִים שְׁבָעַט,
וּמָה כְּחַשְׁעַט,
וְלֹדוֹת בְּוֹעַטָּה,
בְּמוֹתָתָקִים.

מן.

בְּבִירָה שְׁפֹן אָ/
וְרַשְׁתָּה בְּהָה 6/
לוֹאת בְּרָךְ גְּכָה,
גְּנָטָם לְמַצְקִים.

לה.

וְנָאָשָׂת פְּרִישָׁה,
עַל מִיחּוֹדָה,
אֲשֶׁר הוּא נְדַרְשָׁה,
בְּשִׁפְתִּינוֹתָם.

לה.

145 חַשְׁבָנָה אָרוֹן,
וְתוֹא אָף גַּם קָרְנוֹן,
וּבְנִיתָה קָפְלוֹן,
וְעוֹד בָּזָן פְּתִינִים.

לה.

לְמַבְנֵין גְּקָפְרִים,
שְׁחִיטָה עַמִּינִים
לְמַלְטָט מְתִירִים,
חַמְנוֹתִים וְנַשְׁוֹקִים.

לה.

וּבְנִסְתָּן אַצְלָה,
קָנוֹתָה בְּיַחַר,
וְקָאָשָׁה שְׁהַבָּעוּר
קָרְבִּי נְשָׁקִים.

(ה) כָּנוֹתָיו יְיַי פְּשִׁי סִנְתָּה מְקוֹס לְמַשִּׁי כְּכִיתָךְ, גָּלָס טָוָה כְּרַעַתָּן
סִיחָה כְּנָה, וְכָהָס עַלְקָה לְרָה וּמְזָה.
140

לה.

128 וְגַבְנָה אַצְקָה,
יְבָבָה פְּשָׁמָקָה,
אַפְרִים אַלְיוֹן סָקָה,
נְמִים גְּקַתְּקִים.

לה.

וְאָמָר לְתַעֲוִים,
אָגָי בְּלָא בְּעִוִּים,
כְּמַנְעָד גְּרָעִים,
גְּשִׁים גְּזִיקִים.

לה.

עַזְעָקָפִי בְּבוֹתָה,
גְּנוּגָי עַד עַבּוֹתָה,
חַקְדִּים גְּגָזִים,
וְכָל שְׁמָעִי שְׁתִיקִים.

לה.

כְּלִיפָּת לְפִמְלָה,
צְעֹור יְפִים יוֹתָה,
בְּשִׁפְחָרוֹת הָוָא קוֹנָא,
וְתִלְגָּה בְּפַטְקִים.

כח.

בְּהַשְׁתְּחוּתוֹ,
לְכָל רָהָא אָתוֹ,
כָּל בָּל קְוַחָוֹ,
וּמְשֻׁפֵּל חַפְוּלִים.

כח.

וְתִרְבָּה בָּן תָּרָה,
וְכָל יְבָעִי קְרָא,
לְזָהָא אֲנָשִׁי מָוָא,
מְבָבָס בְּשִׁקְוִים.

לה.

וְאָהָד קְרָא מִינִים,
לְבָנִים גְּנָמִנים,
חַקְדִּים גְּגָזִים,
וְכָל שְׁמָעִי שְׁתִיקִים.

לה.

וְאֵיה קְנָאתָ רָבָה,
שְׁלָמָה גָּר בְּעָרָבָה,
בְּרָפָה זָה לְאָבָבָה,
לְמַתְּהָם גְּלָעִשְׁוֹקִים.

נו.
ג'ירו פלו,
מתים שחקבלו,
אחרים נחשלו,
ולשון מחליקם.

נו.
225 מוציאו בו שמחה,
וירכם לו פתחו,
וכותנות שלחו,
ונלאו פוזרים.

נת.
ואם בו תאמינו,
בריבוקיו בנו,
וכפעה הכנינו,
ומבלושים נקנו.

נת.
חנו לו שם גלה,
לאשה מה קפה,
235 בנו לו בית נירה,
עשו שם אתיקים.

נו.
202 והורה תעויו,
לעת קריאות עינוי,
פירות בינותו שווו,
ואכלו בשוקים.

נו.
210 נאם זה אלעד,
ומשה נבעוד,
ומנות פהן זר,
ערכה גתקים.

נו.
215 גביה לוי תושב,
ובבעל נחشب,
ואם אין שב,
ואם אין מסקנים (6).

נת.
בנוי אל עזובהו,
תמי אין במוו,
ובפה גלשׁב הוּא,
220 בקי אקס עזקים.

(6) מי יודע هل בכנתוכך, זו לסיומו ססתמיות שתסביס לך
מסקינים ייצו לעות תוכך.

נו.
נדיבוי עס עשו,
200 ואל נא טחרישו,
פנוי פן תענשו,
וותהי פף טפחים.

מן.
הקרה ארכטם,
הקרה תכמתם,
205 וור ימשל גולם,
ושבטים גאלקים.

נו.
חנו לב להלאה,
210 קמלבות מהאה,
אשר אין זה וראת
ונבר לא ברקם.

נו.
ויאיך יונם קשור,
215 גוני כל חסר,
ומדריך אל ספר,
ומושליך סלקים.

נו.
ונאכ מלא בחכמים,
ישלים בחכמים,
170 לאבות ברכחים,
שנוי בטלמים.

מן.
משחתת וכחבל,
ונעה טהבל,
ומבללה חבל,
180 יסורה פזחים.

נו.
ופה מפו שרים,
עלוי פין גרבאים,
ואלה האתרים,
לבנים ושרוקים.

נו.
185 אני לא חרבחים,
בורי חכם שרטבים,
ונם שיני שקטמים,
וותהי גרבקים.

(6) כתומות.

ט.

- ופאכל גם משקה,
קנו אל רב שקה,
אשר לא גוקה,
246 כמו שר תפוחים.

סנ.

- ובאלוף שמן,
לבבכם יאנן,
255 אבל עם אל און,
בגוני כם יוקים.

סב.

- בצלו תחמיו,
פשרתו און הינו,
עדי עד אם תחמי,
260 עפר בצליו נושקים.

סו.

- ועבדו זה לאל,
ולחת זו יאל,
ועפה ישראאל,
שמע אל בתקים.

טו.

- מה לי ולתנאות ימים וילות,
באו במשאות חורי לבנות,
ונתקני את קקל בבלות,
אותו לבני הם גנו ויתה
בצח, ונשיקו כי אש נלחו,
אטמר אשר הדרם יישק עלי פין
גנים, וסוד פרדיםacha בעצמי,
טיום נגי שדרם אהוו בערפי,

טז.

- באובי אל מטה
יאפק בון ימר,
ביברו תאבל אש
ואת תוכו נמר,
ו לא יצלה לכל
ומי לבן תחרטר,
וינה לו קינה
בחיים גם מתר,
ומפשאי טלבן
10 כמו צבר צבר,
ותאר את אוול
כמו אור שטער,

אדוי תקשייך
אל פאהל

. ۹.

טומלתי נבנחת
פעני ברכני נינה,
וכי אויל אני דמעת
ונזמי יונחה ספה,
א אשר שלח בעצמותי
בדוחת אש לירכתה,
לאב וצעק במעצתם
עלאת מזאע געת מוקה:

בלעד אנגען
ונצמי אנחה צמי בא.
קראי גמר גווען
ירבק לחמי לשוני,

זענן שלום ביטשטי
ששבור רווע זקייני
וילקח מעלמר עזי
עוטרתי גלי בכח.

גבורי פאנן זבלחן,
ולעדי עז יקרו ואלה,
ויאיך אשקוט ואיך אשלה,
וינפנש אל בני נסלה.

אשר אנטאי לבקש נא

ארויקה לה, אין בשלה,
ונצמי ברקב תפלה,
ונצמי שלחה גבל
בכי, ולו מתחום פרלה,
אנז קיטה למתקבה.

. ۱۰.

אבי הגן קנב לפנד,
פי אל פנק רנס
אחת גאנך ימידה אש
אנסכט און זאתק

אנז האגר קאה שבר ומושווע גלה,
הה פקרני פרי באנז געל לבוי לא עלה,
פי תשבתי לעות זקעה היוטו לרוט ומאלה,
אקה לרייך גבעטן גולדטן לפטהלה,

פי אוך יטפח לבוי
ונגען גונט זאתק.

ביבא ארבעה בבל גבע ואשא גמי נהיה,
ביברי זה שלוש עוגים מותנו באירוע נבריה,
וישאתי מפקומות למקות ונפשי עליו הוינה,
ער שבקאתו אל ביטוי בילה זיומט בוניה.

ה) וסלתן, כוונתו כי נSELL את כו' ימוך ממוקס למקוס עמו כימי גודן
[רבי אברהם אבן עורא] ۲

כ.

שער הראש חפה
על גן אקראי ראש
פתח דלך אסתי לבן
דע בעבר את הפשוי

כא.

יש עם באבלם ילבשו לבן מקומות
שחור, ניטום אל גבולם באתי
אלמורת חיקם, נעל אבדן ימי
עינוי, לקיי ילבשו שיקמי.

כב.

ונבר שם מגיד תמיימי
אתר אשר אושוב לארכתי,
אקטב ואונורה בהרי גדי
תקלה, ותשאר בך פטימי.

כג.

לדור דורים שנוחיך אליהם
ויתנו בתי מספר פפוניים;
ואתה תי נקים לעני עדר,
וסתפר כל לפסחות וזרעים
וישגן עד קדושים כס נישגב.

פכה תלאות מצעני,
ואלה תלדות יצחק,

רשי תרפא פפני, אם תנחני פגינאי,
מנחת נפשי אל פניך ושם אל פשעינו,
גסמי אשר נשברה לי, קבה ומונם ריגען,
20 שפמוות עלם השפוי ובכח פרהף עלי.

פלה שארי ולכבי
פאשר פלה יצחק,

קעון אשר הכל בירוי ותפוצו עליה הכל יצירוי,
דבר עלי לב אב נקאב בו שבח מנגנון,
25 רוח תנחים עוזר עליו יונבר בון בתרוי,
תונה פמוורו יראח ללקת בונך הוני,

עורך גער אומחה
יזחף לעוך לאיצק.

ט.

אל: לפי אידי דמעי יולון,
לא דרכה כלל אונוש גבשח,
אך לא למי נם לבר בנות ברית,
כי גם לדמאי נראתה הנטחת.

שער שני^ו

שירי ידידות.

מבוא.

השיר הנשגב: "אם הנדור" וכיו', עין להלן ט"י כו, לא מודע למי ערך הראב"ע אותו, ומה רצבה בו, אך לדעת פאראגנס הוא שיר על חיין, ואחריו נמשך ראיון בעיניהם עזומות(ה); אבל אם נשים עין בקרת על השיר הזה, נראה שלא באו שניות אל רק דבריו הראב"ע, וגם לא שמו על לבם לדעת את שם האיש יוסוף הנזכר בו אל נכנן; אולם כל איש משכיב על דבר אמרת, יודה מיד לדבריו שאנן כאן שיר על חיין כלל, והאיש יוסוף הנזכר בו הוא יוסוף בן עמראן, אשר אליו כחוב הראב"ע עזר שני שירים, ושם יוסוף בן עמראן גרשמו עליהם, האחד: "לשוני בחרוי" וכיו', והשני: "אי ישן" וכיו', עין להלן ט"י כהכו, וזה האחרון שר הראב"ע לכבוד יוסוף בעת שהיתה אצלנו בעידן

(ה) עין גם"ע גלגולן נכתה 1887 (ט' לפט) וכקפל קמכל נל ירושן (ט' קטע).

יעשאה טוב וטיפטיב לישרים,
ופרקיקם גראר הינשה,
ונקנאים חסרים גט ברוניים,
בחספיך אליהם לאדרני
לתרוחך ואכינו פקריטים,
ונזוריים לתהנטם גראטה,
אנקעס יהו על פי סדרוניים,
כמו עד כה עורטני בטוביה,
הפרוש עוד פשט כל הפקרים,
ו להשלקתו גראפעת אלפים,
תשע מאות ועוד שבע ושמונים,
שנת ששית למפור ר"ס ברופוי,
שנת רצון שחת פפקד אסורים,
ביום שני ביום טובה ושבחה,
לו ישראל קדושים גט פולונים.

בד.

ואמר זה השיר ביום פטירתו.

כבודך שיש בצויר עוי ותוין,
גמלני גמל טוב לא? צדרוי,
חחספו לאדרני את דרכוי,
והתני עדרי אבע לחשקי,
ואם בלה שארי עם לבבי,
אלחים לי נוצר עוי ותוין.

מושבבו^(ה)), וכפי הנראה מתיק השרים האלה, היה האיש יוסף נבר חכם בינו, גניד ושר ורב פעלים, וגם משורר גדול, והראב"^ע קרא אותו בשם "גר מערב", והוא לו בן וזה שמו שלמה; והגביר הזה יוסף תמן את הרaab"^ע ידריו ברוב בספ', כי היה לו כאח רוע ואח אהב אותו מאד, גם הבהיר לחיות לו לעזיר על דברו, אשר זה היה חזק הרaab"^ע מאו, לעבר הארץות שונות^(ג), ובו יחתה ויתולן במינו מסעו ונדו, כי הוא יהיה לו תמיד לבוס ישועות, יופרדה את נפשו מכל צרה.

ויהי באשר החיקו הימים להראב"^ע והוא נצרך לבספ' מאדר, שלח שניו זה: "אם תנווד" לאחיו ידריו יוסף בן עמראן, והוא לא שר על הין, רק ממונו לענות, להוכיחו שעמדו לנו מינו בעת צרה וענין, ולגאל את נפשו מלחץ ורחקו, יען על דוד הרחיק נדור למרתקם, וכמעט הוא מכתרה שמה, וע"כ מטעם זה יכנה אותו נ"ב בישרו, "אם תנווד", בשם "שמש צרי", והוא ע"ד הכתוב: "שמש צדקה ונורא בלבנפתיה"^(ג); וכן שקרה פרעעה לפנים את יוסף ידריו, בשם עצמת פענה על שט חמתו, נן קרא הרaab"^ע לדידיו יוסף בשירו זה, בשפט פדייה וידיעת על שם חמתו וטוב לבו, כי פרה אותו תמיד מפניו, והוא מודיע לו יודע דעת.

על השיר: "שמש ביום" וכו', עין להלן ס"ג בח, תרין פרגען את משפטו שהוא שיר אהבים; בו תשיר האשת תחלה,

(ג) וכוגנתו כי הגביל יוקף עתה טוכות רכות לממי ملي נס כלונ'

מפס' .

(ג) מפלי (לט.) , קסלת (ו' יט), וחתם ערלו ג' כ' כבליו : "לכטוי

מפלוי" וכו', עין להלן (ס' כה) "ליפס פן תנומות וכו', הכל יומת

יגנות" .

(ג) מלוני (ג' כ'), וכן קלה כ' מטה בן פלון לגביל כ' מבלנס

(ה) כפי הנראה ימכ סגניל הום בטלמיון, סקנליה בט' קלט"כ^ע מעכבר, וכן קלם ה'תו בטלויל ג' מלכט', עין במקתב בגנו' ש"ל בלאט ספר טענון ליל'ס כ' פלון (ט' ט') .

(ג) כמו שחלם קלט"כ^ע במקתב ליל'ס חן גלמע ז' : "ושוד ה' גלתיי ממקומי ותבגע ה'ת מדכ' ה'לו, כיד סלוד נפקן מסולס" וכו', כן ה'מר סס כתביו ה'לו: "סתחכלו פלי גודוו פנדוו וכו', עמי חמקס נלחתמו" עין להלן במלחן סני סלכרים כטליות .

"חכיאו ארי ארם
אל מכות לב אנטשות,
ויתי עוז, וקית
גואל מרפא בנטשות"^(ג) .

וחותם במקודם; אבל אם נבוֹא לדורש פה סמכון, אז נראה על פניו אוֹר, יعنִי בפי הנראה מן השיר הקודם "שם בוֹם", חידל השיר יוֹסֵף לנכחות להראב"ע מصحابים, מטעם שהיה לו מעת חרומות עליוֹ, וזאת אמר לו הראב"ע שם בשירו: "למה בזעף לב תרצח", וכן בקש מהותו שם לאמר: "פיר תפחה בגיןאי אוֹשבה, אתחנה לך ולא חענני", ועל זה ענהו יוֹסֵף, בנראה מן שרוּ זה של הראב"ע המתחליל: "צורה החיתני", והגד לו ברם שיש לו באמת מה להניעם עליוֹ, ואיך על צורת לבנה השכן עננה, ובגנוֹיו אחר שהוא יוֹסֵף יבנה שימוש, הנהן הראב"ע יגידו הוא תלבנה המקבילה אורוֹ וטומו ממענו, ואיך השכן עלה עננה; והראב"ע השיב לו בשירו והוא אמר אליו: "צורה החיתני" היא צורה יידידי, איך תהיה מותי על ידה, ע"י שלא כתוב לו משלוֹמו ה טוב, "היא העתני בעלת אוב ענו לה", ובגנוֹיו מי עני חשוב כמות, והוא בירוב החדרו וטובי לבו, הרום והעלת אותו העני מדריכא בכם מקריבו, וע"כ בעלת אוב קראו להגביר יוֹסֵף, ואיך ישכח חסדו לנצץ

גם על השיר: "איך ישלוֹו" וכוֹ, יعنִי להלן ס"ל, אמר פרגעט שהוא שר אהבים, ואחריו נמשך ראוֹין בכל ע"ה; אבל לא שמו על לבם לראות, שלא שר אהבים הוא, רק שר של אבל וקינה על מות אדם יקר מפו. הוא השיר יוֹסֵף בן עמרואן, והוא יצא הראב"ע לקונן בנפש מורה, על שמת מוד צבי חן יידידי יוסף, ואבדה חמדתו וכל תקותו, וכמו בשיר הקודם יבנה אות�: "ערגת מורה", בן יאמר עליו גם פה בקינותו: "צורה המור"; וכן קראו אותו פה "צרי ושם" כמו שם, וכמו שאמר עליו בשירו

ח) יعنִי כספלו קאניג (ט' ק'),

ואחריו בן האיש, ולדעת ראוֹין הוא שיר לאוחב בלתי נודע שמו (ה); אבל לדעתו האוחב הזה, הוא השיר יוֹסֵף בן עמרואן הנזכר, הוא ולא אחר, וע"י זה נבון את ענן השיר היטיב, וגם מדוֹע דחל הראב"ע את שירו זה במלת שמש, וכן אמר בו עוד מיד: "שםיש אָנוֹשׁ" וכוֹ, יعنִי כי יבנה הראב"ע את השיר יוֹסֵף בשירו הקודם: "שםיש בעין רענן", וכן אמר שם: "כל ארחו נארו", וכן קרא את יוֹסֵף בשירו: "אי יושן" שיר לבבונו, בשם נר מערב; והנה הראב"ע אהב את יוֹסֵף מאד, וכי פגנוֹהה בון שרוּ זה: "שםיש בוֹם", עברו ימים אחורדים ווֹסֵף יגידו לא שלח לו אגרות שלום, והראב"ע כתב אליו ולא ענהו, אז פגrob אהבתו שלח לו הראב"ע את שרוּ זה ואמר לו:

אָתְּחַנְגֶּת לְךָ וְלֹא פָעֲנֵי,

אִיךְ פָּתַחַת עָלָנִי וְתַעֲגֵנִי,

וכאשר נראה עוד להלן היה הראב"ע אסלר יידיות מאה ליום נבי חן, עד שבעמצע ריצה تحت נפשו כפר בעדו, כי עתה במות היהתה אהבתו.

אחר שיר הקודם יבוא בירואן של הראב"ע מיד השיר: "צורה החיתני" וכוֹ, יعنִי פה להלן ס"י בט, אשר נעלמה מאותנו כונתו מאד, ואף כי פרגעט וראוֹין הראו לדעת שהוא שר אהבים, בכל זאת לא הוועלו מאמונה, והשיר הזה נשאר סתום

ה) סטס היינו מפדו, צטס ממך, וכמו סהמָל עליו: טמָט נַקְפָּה נמלס צ"ו וכוֹ, שיין ס"ט תלמידים צעל סקלחן.

ח) פין כמ"ג כתנד גלרכטן, וכטפל בנטך מלחיין (ט' קת).

מןשי משורה ייחס, כמו שאמר עליו הרاءב"ע בשיר "אי ישן"
לאמר: "כבוד והדור תורש מואב קדרון" וכו'; והנה קשה לקבל
דעת פארגוועס שצחיק גביר זה, הוא יצחיק בן הודה שר היהודים,
אשר לבבו חסר הרاءב"ע את ספרו "השם", יין בעיר בדרש
בראש במקומ שישב שם אגביר הוות, לא ידע היהודים שפת
ערבית, ואיך יכחוב הרاءב"ע לו שיר כזה, אשר בו חרוזים בלשון
ערב; אך הגביר יצחיק שפנעה הרاءב"ע אליו, בעת היה איש
ערבי; והוא בתקופה שפה שפנעה הרاءב"ע עליו, בעת היה איש
ערבי וישב לא רהוק ממקום השר יוסף.
היווצה לנו מזה, שחמשת השירים האלה עולטם כלם
בקנה אחד, וענין יקר ונכבד להם, ועל ידם יוניה לנו מעט
אור על תולדות הרاءב"ע, וגם גראה מיומי היו בתוכמי נפשו.
בימי עניינו וגדרו.

אם הנדרור, שהיה יוכף יפה תאר מאיד, בן יאמר עליו מה
בקנותו?

ולו וזה יוכרי שאל
תאראו זיין קוין קוין.

זואת ג"כ בנותו מה בשירו: "נשפילו פרות וכפר", שהיה
תרתי ממשמע, כי יוסף בטוב לבו פרה תמוד את נפש ידרו
מכל צרה, כמו שאמר עליו בשירו הקורט: "מי היה גואל" וכו',
וגם הרاءב"ע רצה לחת בעדו כפר נפשו, עד שמוטב צערו על
מותו, אמר בסוף שיר גדי זה, כי ירד אהרון ביגון שלולה.
ולע פי הדברים האלה נבין ג"כ את בנות השיר: "מנדרוד
אמון בתק מושרה" וכו', עין להלן סי' לא, ובדוראן של הרاءב"ע
יבוא מיד אחר שירו הקורט, אשר לדעת פארגוועס ואחריו נמשך
ראין, הוא שיר עצב על פרידות איש נכבד ושמו יצחיק; אבל
לא ראו שניהם את בנות הרاءב"ע בשירו הנפלא הזהו, ובאמת
אחד מות השר יוסף, נשאר הרاءב"ע ביל משען ומשענה, צrhoת
רבות אפפוו מסבב, ומצעבו היה ברע מאיד או פנה במר
נסחו עם שירו זה, אל גבר אחר ושמו יצחיק, והוא היה גביר
עמנו ואיש חכם, ובקש מאותו שיעמור לימינו אחר מות אהובו,
וית אלו חסדו לטענו ולתמכנו בעני.

זואת אמר הרاءב"ע להגביר יצחיק בשירו: "מנדרוד אכין
בחיק משורה", הוא וידיו השר יוסף שמת, יאכקו עמו תלאות,
יען השר יוסף היה תמייר שמש צדקה למשחריו, ועהה מותו
עוז אותו במצוק, ונכוב אפיק צדק, הוא הנחל הונכע זוף,
ויבשו מימי הנאמנים, וע"ב יבקש בעת מאותו, כי דגל החסדים
יפרוש הגביר יצחיק עליו. אחר מות יוסף; ותשא יוסף היה

כת

לרכ' יוסף בן עמראן.

לשוני בתרני מברר לשונות,
וכי קראה לרבנן אף בכוננות,
וינכטב מכך בשיר בספר,
וושׂוב נבר גביר הוז על גוננות,
לען לך ומשם קח לך עין,
בתוכך עלייך ליוסף גען פוננות,
תבל לך מפני דעתנו ותתעה,
ולא כתות, אבל זמירות גוננות;
שחתת בשיר גנראת אל ואיקת,
10 לך קוי במקהנת נתונות,
ברית אל גאנזנה לך לעולם,
שכון ארץ בשׂוב קעה אמונהות

כו.

עוד להנ"ל.

אי ישן מתחיש גילום,
אי שינת עקבים,
כל דם גאנפר לאצילים,

שׂרדו רידות
בלתי דם עקבים,
6 לא יוכלו שאתקה גלים,
בא ושכון קנקים,
הנעם תל עני פקדישם,
בריה טעבך
פָּנִים נקב לנצח אשם
10 גוועם זעפה,
הביאו ארי אדים אל
פָּסָות לְבָב אֲנָשֹׁות,
ויחי עוד, והיה גואל
ברפאה בגשות,
15 הנם סקבי בני ישואל
בקמות עם קשות,
עד אלך, ואננה אבקעת,
ההמי בתפוח
עליך אל, ותוד הלאביש
20 מסות געפה.
בקשטי בקנני תפָּל
מי הווא רב פָּעָלים
זה חשב זהה שר גבל,
זה נשא משלים
25 בוקחות לבלם חבל,
לה יופף תקלים;
יערף לנטה פגשים
כי אל מהנא,

אֲשֶׁר־בְּחַלְלֵי , קי
אָרוֹן בְּמִרְוּשָׁי
5 לֹא אָשְׁכַּח תְּשֻׁקָּה (ג)
לְעֵד , וְלֹא אָשִׁי
קְפִיד בְּשָׂר מִקְמוֹר ,
פּוֹסִי לְבָד אָשְׁמוֹר (ד)
לִידְעָה .
10 בָּה תְּאַמְּרוּ זָיוֹתָה ,
פָּה לֹךְ לְהַרְגֵּל
בְּרוּאי זָנָה לְבָב ;
15 בָּן סְפִיד שְׂוָיאָל
אָח , אָתְּ בְּרַתָּה ,
מַיְּוִיחָה גּוֹאָל ;
הַאֲוָל גַּמָּה קָוָר ,
פִּי בָּה אָרוֹן בְּעֹזָר
לְפָנָיה .
עַמִּינִי שְׁפָת שְׁנִי
20 רָאוֹת וְצֹופֹות ,
צָאָר בְּגִדְלָע עָז
בְּנִי לְמִלְפֹּות ,
קְלִי בְּמִפְוּתִי

(ה) מַטְקָן טַסְוָה .
(ג) כּוֹסִי כְּמוֹ מִנְתָּחָלִי וּכּוֹסִי (טַסְוָה טו ט). וְאַמְנוֹר כְּמוֹ וְאַמְנוֹר
בְּמַלְתָּה כְּלָגָל (כְּלָהָתִים טו ט). וְכוֹנוֹת : סִלְמָוֹת לְפָנָי הַתְּמָקָם
סַטְוָה , וְלֹק טל כּוֹסִי וְתוֹמָנִין גּוֹלָלִי הַכִּי הַסְּפָס , טו וְזַיְדָוּ יוֹסָף הַתְּמָקָם
תְּמָקָם הַתוֹּוֹתָה תְּמָסָבוֹן .

וּמְשׁוֹאָל בְּטוּבוֹ לְשָׁם
30 זְקִים גְּאָמָנָה .
סְפָאָרָת שְׁמָך בְּבָה
צְוִיךְ יְצִוָּה ;
גַּר מְעֵרָב אֲשֶׁר לֹא יִקְפַּת
בְּנֵךְ אַמְנִיעָה ,
35 גְּבָרִית עַפְקָ שְׁחָק בָּא
אָרְץ תְּעוּרָה ,
פִּים בְּלָעְדִּים כְּבָשָׂם
בְּיִתְּקוֹנְפִּיךְ
יְקַחְשָׁו לְהַזְּבִּישָׁם
40 עַד אָם לְזַמְפִּיךְ
גְּלָאָה פִּי וְלֹהֶה תְּחִנְנָה
עַל קָאָר תִּתְלָה
בְּיַנְמָה בְּעַטְקָה אֵין כְּדָה
פָּה קְכִיל קְגָלָה .
וְלֹהֶה נְאָתָה בְּלָמָעָה
תְּזַרְעָה עַם גְּרָלָה ,
פִּי בְּכֹוד וְחוֹר תִּרְשָׁם
מְאָב גְּלָמָה ,
50 בְּן יְשִׁיב אַלְמָה אָתְּ שָׁם
שְׁלָמָה מְשֻׁמָּךְ .

בָּגָן .

אָם סְבִידָד תְּלָמִי
מִקְלָעָמָל גְּפָשִׁי

קומ פְּאֵבִי עַלְהָ נֶם בְּאֵלָת,
נְגַנְגַרְקָ אֲלָחָ,
עַזְעַזְעַזְרָ תְּשׂוֹרָ אֲשָׁעִיטָ,
לְוִיָּ מְשֻׁוָה לְכְבָזָתָ אֲחָרִיךָ,
קָהָ אֲעַשָה אֲנִי בְּדָבְרִיךָ,
קְנַיְוִן אֲנוֹשָׁ לְקָבָמָ תְּזַבְחָ,
הִיאָ הִזְבָחָ לְפָחָ (6).
עַפְתָה אֲסְרָ זְנִידָתָ הַגְנִיָ,
אֲתַמְגַנְתָה לְהָ, וְלֹא מְעַנְנִי,
אַיְךְ תְּחַשָה עַצְנָ וְתַעֲנִי,
לֹא אֲנוֹנָעָה וְפִיְךְ קְפָמָה
בְּגַנְגָאוּ אוֹ שְׁבָחָ (7).
נְפָתָ וְצַתָּ בְּפִיהָ מְקַלְתִים,
מְשֻׁשָה אַלְהִים לְאַמְרִקִים,
26 וְנִנְתָ אַקְפָ פְּפָפִים,
חַבְבִי אַד אֲכָלָתָ אַלְחַפָת
קְומָ אַעֲמָלָ לִי אַתָ (8).

כט.

צְנַרְתָה הַתְּעִינִי,
אֲנָקָ מוֹמִי בְּשָׁלָל

- (6) פְעַז מְוַלְיכָה הָתָ פְלָג לְמַמְנָן הַמְלִיכָה, וְסִוְתָה לְסִלְג לְפָתָ.
(7) סְכוֹסָלָ הָנְגַוְשָׁ עַד פְּפָנֵן תְּפָתָה, כְּנָגְנוֹלָ וְכְנָמָתָ.
(8) פְעַז כְּסָעֵלָותָ טְכָסָוָ סְכָפָלָ.

וְהַב בְּמִשְׁפִיוֹת,
כָל אַרְחוֹ נָאֹר 25
פִי צָרָ בְּרָאֹ לְאֹר
לְלִבְתִּיחָה.
פְּגַדְלָ בְּקָרָ לִי, וּ
אֲחַפָה וְאַתְלִילָן,
פְּגַיּוֹ בְּעָדָ לְקָנָי 30
שְׁפָשָׁ בְּעָזָ בְּלָנוֹ
לְהִזְוֹת לְעָדָ לִזְאָות
נָאָט וְתִקְפָנוֹ;
הָוָא הָא עַרְוגָתָ מָוָר,
35 שָׁם אַבְקָה תְּגָמָר
לִי גְּרָהָ.

כח

שְׁפָשָׁ בְּזָם וְלִילָ לְאַיְתָ
עַלְנָנוֹ בְּרָתָ.
שְׁפָשָׁ אֲנוֹשָׁ נְסָה אָוֹר פְּגָוָה
עַל אַנְפָסִים עַשָה בְּרַצְוָה
45 אֶל פְּגָפָם בְּתָאִי עִינָה,
לְפָתָ בְּגַעֲקָבָ לְבָבָ תְּרִיצָה
חוֹאָל גָּא וְזָקָחָ.
מוֹכָבִי זְבוֹל בְּגַנְגָאוֹ אַזְמָקָה,
פִי תְּמִדוֹ הַיּוֹת אַזְמָקָה,
10 הַגָּה בְּהָ אַדְמָה פְּלָקָה,

צונת ראנש אַהֲבָה
להט עם פְּרִבִּים
על עַדְן בְּנֵי־בָּנִים (6)

קְבָּה וְתַּקְתִּין
עַזְיָן קָרְבָּה לְהָה,
גְּנָאָס לֹא מַאֲסָתוֹ,
קְהָה אֲשָׁעֶש אַהֲבָתוֹ

10 בְּשָׂפָשׂ לְחַתְּתָנִי,
אוֹר עַנְיָן בְּהַלָּה,
תוֹסִיף אַתְּבָתוֹ

כִּי, עַת גַּעֲרָתוֹ,
הַבָּעַל שְׁפָתוֹ,
15 הַיָּה הָא גַּעֲרָתִי
בְּגַלְתָּה אָזְבָּנו לְהָה;
עַל צוֹרָת לְקָבָח
אָזְבָּנו שְׁבָנוּ עֲנָנָה,
רְפוּ יְיָ גַּעֲנָה.

20 שְׂפָשׂ שְׂזָפָתִי
וְאַחֲשָׁה בְּאַלְמָה,
מַה פְּקָפָנו וּמוּבוֹ

על כִּי אֶל אַהֲבָנו,
בַּת קְוָל טָעָנה זוֹ
25 יְאָזְרָר יְאָזְרָנו
וְאַיְשָׁי חַבָּךְ אֶלְלה (7).

(6) נאע עם כלביס יעדתו תלל גן עוזן—סוח ווסף ייידזו—כל ניקרכ גלוין.
(7) עיין בסעיפים סכסי' סכפי'.

אָהָה יְשָׁלִיו
בְּלַבְיוֹ קָרְבָּי, אָשָׁר
פָּנָם יְהָמָיו;
בְּשִׁי קָחוֹ נָא בְּנִידָי,
6 נְבָעָר בְּמָנוֹ אָשָׁקְבָּנוֹ,
עַל נָוֶר אַבְּיָה מָן (קִילִי) (8).

מָר יְבָבָי
עַיְנִי, בְּטַל יוֹלוֹ
וְלֹא יְדָמָיו;

10 מְטוּע אַקְבָּיִם וְעַפְרָר,
בּוֹ גְּקָבָנוֹ תָּנוֹ וְשָׁפָר,
גְּפָשָׁי פְּרוֹת לוֹ וְכָפָר
בּוֹ גְּלָבָיו;

15 כָּל מְהֻלָּלָי לוֹ
וְלֹא יְכָלָוֹ;

אָרוֹר מָלוֹ וְמַבָּחוֹ עַפְרִים,
וְכוֹרָן בְּמַרְךָ וְקָרְבִּים;

וְקָרְעָיו מְפָל עַבְנִים
לוֹ יְאַתָּיו,

20 לְקָנָא לְאַירִים אָרוֹן
קָנָת יְתָלָוֹ.

(8) כוֹת סְלִיחָה עַד מְלוֹת עוֹד נָנוֹ עַל מוֹת יְדוֹ וְוֹקָף.

הַה לְבֵב עֹזֶב בְּגִינָק

פָּרָודָה, וְעַתְקָה

חֲוֹטָיו, וּמִתְלָל גְּנָאָת

אַלְטוֹרָה יְכֻפָּה.

24 יְלִי בָּצָאָות ?וּפְנִים מְפָר אֲשֶׁר קְשָׁתָנוּ

בְּנֵי כְּבוֹנִי, וַיְהִי עַל בַּשְּׂקָטוֹ

אַל פָּאָפָּן בָּז, וּמְהַקְּבִּי לֹא שְׁקָטוּ,

אָם לְהַזְּוּם נְתַלְקָה

לְשָׁוֹן, וְאָמָר בְּתָקָה

כְּלָיו, גְּדוֹא פִּינָּר

סְהָמָא בָּה תְּרַשָּׁק

צָעַק יְאַתָּק הָא בָּבָרָע עַפְנוּ וְאֹתָהָ קְזָקָן,

20 יְתַד לְתַכְּמוֹת תְּקוּעוֹת בְּפָקָם גְּגָנוֹן;

שְׁבָנוּ כְּרוֹזִים אֲשֶׁר אֲשָׁלַע מְתוּקִים בְּפָנוּ;

יְזָם אֲשֶׁר קְנוּבָא אֲפִיק

אַדְךָ, וְגַם גַּעֲתָקָה

כְּפִירָיו יְנוּבָשׁוּ, פְּקָר

אַצְחָיו בָּה יְפָחָק,

25 קָאָל חֲסָדִים מְאָמָף אָתָּק לְלָל מְתָנוֹת,

חֲכָמָה וְשָׁלָל וּבִן, וּבְקָרְבָּךְ שְׁזָנוֹת,

כִּי מְעָרִים לְהַנְּשָׁאָת קְמָנוּ אַזְמָנוֹת,

אַל תְּהִזְוּ וּזְעָם לְרִיךְ

שְׁרִים, וּתְהַצְּקָה

80

(ה) פַּיְן כְּהֻלּוֹת סְכָסָוּ סְסָפָל.

(ג) סְלָלְגָ"ע נְסָס מְלָד עַל מוֹת יוֹסָף הַוְסָס וְוִידָלוּ סִי מְסָס

פָּה גְּפָלָתָה אַתְּבָתוּ

לִי, עַת רְאוּנִי רְמוֹתוֹ

הַזְּדוֹן קְשָׁקָשׁ קְצָאָתָו;

25 לוּ וְתוּנִי

וּרְרִין שְׁאָול פְּאָרוּ

וּנְפָפוּ, דָּיוּ.

אַבְקָה בְּגַפְשִׁי לְמַעַלָּה,

תְּהַמָּה בְּקָלָה בְּגַעַלָּה,

לְלַדְךָ, אֲשֶׁר נְדַד וְגַדְתָּה,

אַרְד בְּגָנוּן שְׁאָוָלהָ,

גְּאָר בְּפָרִי בָּס בְּבָרָאוּ

אַשְׁתָּאָלָה בְּרַחְבָּיבָה

אַשְׁבָּאָר בְּוּרִי לְמַרְדוֹזָה.

לָא.

מְגַדְּרָה אַמְּנוֹן בְּתִיק

מְשָׁרָה, נְאַבְקָה

עַפְיָה תְּלָאָות

וְלְבָנָהָם אַלְסָבָק

גְּדָר וְשָׁבָעָה בְּנָדְרִים גַּעַלִי אַחֲרָיו,

גַּמְבָּהָה מְבָכּוֹת מְפָקָר יְמִי זְהָרָיו.

שְׁקָשׁ ?לְוֹאָיו בָּגָן שְׁמֵשׁ לְמַשְׁקָנוֹי.

הרא אלדי עאלט
אלעלא בה ישפק .¹
אפקה בנטשי אכהת מון אשר אמרת
יום שוב דרכמי , אשר הויא שלחה בעלה
² בגיקם , ולא קצאה ציד אשר שעלה
אלנוואך שק אלהיריך
ואלטלאלק תרחק
מא חמי אלא חירד
ארדא למ יליך .

לב.

לר' ברוך בן גו.

בעל ריבוי שעו
ספנירבה וולבזין ,
פי גדרה דודו שטמי
ספבי לקבב וביתה ,
ברחמו אונש נינקאה
ווקפלו על מעשבו
כל , ובכמעט בעוף גראה
מוהלי הפס לגבבו
בל , עבי פי לא נראת
מייגון שיבח זוקה בון ,
פי פליקתו הילכנה
שיבחה עד לא התקינה
בזאת על אוישונן

להיות מואט בשנה ,
ונעל כל זאת לאו נום
היה פשליטים אפי ,
ארכבה מפרק ונימט
פחוות טרם מותי ,
ונפנ ערמים וקפטים .
20 גפלו , מהקדו אותי (ג).
לו והי אבר פינחה
לי , אעומך ואשפונח ,
עד אשר אשותה עלי
על צב , מהפир לבקנה .
25 קלטה נפשי לבע ,
געמו לךאר שבקחו ,
אנפונו תובל חברע ,
קיטקן דזקי ליאקחו ;
אך לביבי גקבע ,
30 געת בדור מגעטיו שיריו
יום אשר גבע ונפה
פתחה עליו עננה .
הה לפזרת הנחלני
נחלת נzon וקנעה ,
35 דור ביעתו מלפנים ,
הה אקבטם לא ישגה ;

(ג) סכום כי פיי גראן גפלו זותל מלהוציאו מהמו חוטו , כטעnas
כי יעוז מותס , יعن כי נס יסס לסס עס מי לריך טוד .

גַּחֲפֵד בְּרוֹן קָבִינִים,
זֶה שְׁמוֹ פִּי לֹא אֲבָנָה,
זְקֻרָה לִי מִפְנִיעִים
40 אַתְּבָנִי בְּזַהֲבָה
לִי לְקַעֲפִיתָיו לְמַגָּה,
מִנְקָר אַכְזָן וְהַבָּה,
פִּי בְּאַסְדָּר פָּמָן שָׁנִי
דוֹא, בְּלִי עָרָך תְּמִינָה.
45 אֶל אַשְׁר נְשָׂא גַּגְעָלִם,
וְחַסְדֵּיו יָדוֹן פְּזָוָת,
שׁוֹבֵבָה בְּנִים לְבָבוֹלֶט,
וְקַקְרָט נְחָדָר לְתָחוֹת
עוֹד לְשֹׁׁזְרָר פִּימִי עוֹלָם
50 וּבְשִׁגְים גְּנֻמּוֹנִיות.
וּבְלָנוֹא וְאַבְתָּלִינָא
וְאוֹשָׁן יָכוֹל אַלְגָּאָס פִּינָּא
קוּם בָּנָא יָא נָור עַנִּי
גַּגְעָל אַלְשָׁק קוֹינָא.

לָג.

לָר' שְׁלָמָה אַלְמָעָלָם.

הַוּדָות עַלְיָ גַּבָּל,
וְקַשְׁוֹק בְּיִבְלִים,
לְקַרְוא בְּשָׁם גַּקְוָב,
שְׁנִים קְחַלְלִים;

שְׁלָמָה וְדוֹדוֹת

וְתַּהֲלֵלוּ שְׁמָמִי	5
שְׁמָ אֲיוֹשָׁ חַמְדוֹת,	
עַד זְרוּעַ תְּנַעַן	
לְמַט לְחוֹדָות,	
וַיַּחֲשָׁב יְרָשָׁי	
סְפָר נְמִידָות.	10
בֵּין גְּכָבָרִי מַכְלֵל	
גְּנַלְלִים וְגַנְפְּלִים (6)	
גְּנַקְאָא שְׁכוֹ בְּתוֹב	
רַאשְׁוֹן וּפְשָׁלָם.	
שְׁקוֹחוּ כְּתִי מַוְּסָּר	15
בְּכָלְךָ שְׁלָמָה,	
קָל שָׁר וְכָל טַקְפָּר	
וְשָׁאָל שְׁפָוָמָן,	
הַק הָוָא לְכָל בְּשָׁר	
לְרוֹזָשׁ מִקְומָמוֹ.	20
עַם גָּל וְעַם גָּבָל	
קָנִי קְמָלִים,	
עַרְבָּב וְכָוָשׁ וְלוֹבָם	
עַצְיוֹ בְּקָלִים.	
אֶל גְּהָרִי טַוְבָּוָה	25
גְּהָרָה תְּבָקִים,	
שָׁד פִּי בְּקָאָה בָּוָה	

(6) מִלְאָן וּגְפָלָא הָלָן וּמַמָּן (שְׁמָות נֶגֶן).

שורו וידידות

פלאה וחרבר,
ואישׁעה אחר
קדוש קנבר.⁴ 50
אי בוכב אלאקבאל
אטלוּ גטלים
על אבו איוב
בן אלמעלם.

לד.

לד' שלמה יצחקי ז"ל

פוכב קבר
מארפקה,
פתחה עכבה
על יטקה.

15 נפת פימי	5 שלום בואו
מקתקן שתחה	הוא זעבאו;
פרוש נורא	מפני או
שם לתורה	פאי אטה.
על בן בקראי	באייטיאל
20 פרשין דקראי	ויקויתיאל
ספרו גואל	כא פשומואל
אל כל שואל	ברקחתה.
זבקישאל	אור כל סוקא
חווא מראטה,	בו כל אמא

לבי אברלהך אבן ערוא

פוצבי קרומים,
פיהו וCKERטבו,
אותות עציינים.

שפחחה להתאפל,
קסעד לנטילים,
לבב לאיש נגב,
שנה לבושים.

83 האל נתקהו
מוחת בחלדו,
כי זה ומי זה חמי
יעמוד לנצח,
אל מי יתפארו,
ושמו לבדו;

ברפה לכל חבל,
מחלים מחלים (6),
בשיו מלאים טוב,
גדי לבלים.

ויתהבר גתר,
גביא ותבר,
וקסוד זבול גתר

(6) מחלים מעיו כריזות וחוזק, ע"ז סכתוג (ישעיה נט).

ונעד אחותה אורות קשותות,
ואם רבנו, בלי חלקי שקרים,
ונאפריש תרחותים מפלוטרים;
ואבדיל מלכינט משותרים;
ובci רקסמו בגי מרות געלן
לעמלות וכוכבים ספרדים;
ובכל נבע בלי בגר אטהלה,
ובבי תפון פלאכת כל גברים.
באים אונן לבנון: בחרוש גא
ומפה חופל ולח צרך לאורים,
ולא מראתך לבר מטה יש לנפה,
ומפמשלתי בבל שלשה עברים;
ואם מסך לאגניך את בער,
ונאשמע אתרי גירות ובירם;
וורת אל איזון יוסם וליל,
ובבללה שאעריך פגורי;
ובכל שרים ולבנים כי יבינון,
ונאפריל הבקבות מוגרים;
באים לשון לבנון פס לאון:
תשבעם להיות גאו לשדים,
אנוי נטשל לפלה דר בארכון,
ונאפים בעברים לי כסונים,
וحبטים ובפעת גידי,
ובci שעם קתקים מפוזרים;
איו ימید בלי בע במוקם,
וأنני לבר אייש רקרים;

גמ' ממלכה לו נאתה.	25 וקורי פטור, בקורי חיטרי, עינו פחד ז' ראנדר
כלאך קותה, אצלו חותה, הנפקה 36 מוק פחתה, טפטניתה,	הנפקה אליו ערקה, טפטניתה,
	80

לה

ל' מנחם ובני משה בעיר רומי.

תדרשים בצעש אל לבקרים,
ואם ביעו למשקלים נקרים,
אשר ברא שפנס ושם פה,
וניצר גון נגוש לאותינו.
ושת און ביל ננע בטנטעה
יאלאיך יבאן כל דבקרים,
איי ישן ולבי עיר ותפה
ונחטי נאבו לuib נארים,
וקם עון עלי און ולשון,
והרטיב פה וועשא קול ותירים;
באים עון: אמי ראה וחווה,
ומפש פה חמורי חמוריים,
ונשפדים לפי רגע וארען,
אשנרכמו בלי עד אשרים,

אני מליץ בaczק פון לרבנות;
וואריע בחקמתי ספרים;
ואהפל מאכל לחיות לעיר
לשנים עגנון גורדים;
הקייזוטי ובקרבי קרבאים,
ומחנות זה וזה בלט אולימ;
וקול געגע שחקום מה תריבורן,
לבו נא פתרו מושפט ישראלים;
לבו אל רב קנטם הקבבם
ונפשים עד ישכם לאקרים;
ואשרין עין אונוש ראה בריה;
ואנע פאיין פפיו אקרים;
וכל לשון אפער מחלילו,
ונילא להיכלים הפקרים;
ועינו ראה פלאות אלהי,
ואונינו ישמי בת קול בחוניות
לשוני פענעה מענה תעירה,
פפו ששה סדרים כס פודרים,
ועינו שם עלי עשר ואביבין,
60 קמו רזעה יברך בערבים;
ואוננו משומע שנא אטובה,
ומדרברן ופיו טוי בשרים;
ואם שעיר לכל מפני בתקופה,
לעכדי נסעה מטה שעילים;
65 זיךו יילז נשמי נרכות
עליכי במקום תררים שם נחרים.

הפלתי לשונע הפלות,
ובל חפשי יתפצע כל ברויט,
בוזות כרב וכוב משיח יחויז
א חמימות עד עמוד גואל שמוים;
געלו בית ארני עם והורת
גבעון וישראל חברים.

לו.

לר' משה.

לנמל בון אשור מלא גוזמי,
.וכובב בון ביגו עש טשכונטו,
אשר דרב נחיב ישר ואצק,
יפניו אבחיח פשטי קצוקו;
ונרבות יומ שאלתיה למץ אץ,
וישח עד למשה כל שנמזו,
ולא אומי בTHON קנה, ולאם
געלוי ערשה מאבוקו.

לו.

הלו ושבה על שני חמימות גודלים,
שפטש גגביעון דום וספר קאנון.
זקיף נקיפה כס קל בזקי נילן.

๔๖ אברהם בן עירא

פי עקרו בפאת אלען שען אוּרִים (ה) .
אך בגדם, קבן אל כל טיקום פלון,
קברנו ינוראים אמרו: אוך מאוראים על
ארץ יתי לךם קישון נעם מלון.

(ה) נפלת הילן, כונתו כי הוכמיס הכלב יוספיש חמוץ הילן, נילן.
(ה) סratio לדעת מז"ל כהמצע שטולס, יכול לכוות בכונתו על רגנו
טס וסילשכ'ס.

שער שלישי:

שירוי בבוד.

לה.

על ספר "המספר" לכבוד תלמידו מאיר.

קתה ספר מתחזק אאמויה,
וחמיאו בו לבן. קספר תפונת
אשר חבר לנו מאיר למאיר
הפנו שנים וחמש תפונת.

לט.

על ספר "יסוד מספר" לתלמידו הילן בן יצחק.

יסוד קספר תפונתו להילן
בנו יאסקע ליעור שבח ומלל,
הפנו שנים וטוב שאל ומדעת,
המפני גם כמו כל פון נברונע.

בְּפָרֶלֶם שַׁאֲפֹרֶוֶשׁ
הַכְּרִים הַיְּשִׁירִים;
לְקָנִים גְּפֹרוֹתָו
גַּנוֹ, הַחֲלָמָם אָתוֹ,
וּמִימַּנְיוֹ דָתוֹ
שְׂמוּנָה לְרוֹזִים,
וּרְוִימָן הַעִיר,
לְגַבְעָמוֹן צָאיֵר,
וְעַל גַּלְעִי תְּעִיר,
יְפַיּוֹן שְׁלֹלוֹ מְלִיטָם;
לְמַעַלְתָה הַוד גַּעַל,
בְּגַבְרָה תְּקָם עַל,
קְזֹאת מְקָתִי עַל,
אַסְמוֹ שִׁיר סְשִׁינִים.

מב.

על ספר "שפת יתר"
لتלמידיו חיים.

סְפָר יִסּוֹד דִּקְדוּק בְּמוֹכָר,
סְפָר יְכֻבֵּס לְבָב בְּמוֹכָר,
סְפָר בְּשֵׁם פְּלִימִיד שְׁמוֹ פְּלִימִים,
סְפָר גְּמַלָּה לוֹ זְבָר סְפָר,
סְפָר לְאַבְרָהָם גַּנוֹ מְאֵר,
סְפָר קְרָאָתוֹ שְׁפָת נְעָר.

מ.

על פרוש איוב, לתלמידיו
בנימן בן יואב,

תָּנוּ כָּבֵד לְאָלָן גְּנָאָר,
וְתוֹא רָאָה לְאָנָּא גְּנָאָר,
וְתוֹא נְשָׁבֵב בְּקָרְבָּתוֹ,
וּבְרָבוֹ לְאָנוֹשׁ הַזְּרָה;
וְזה פְּרִישׁ קְסֹוד אִיּוֹב,
בְּרָלָךְ פְּעָמִי תְּוִיחָה,
צָאָבָרָלָם בְּנוֹ מְאֵר,
סְפָרְדִּי גַּנוֹ עֲנָאָר;
בְּרוֹזְמִי חָבְרוֹ קְלָשָׁוֹן
אַבְזָמִינוֹ, וְאָמָּגָרָה
הַרְוָחוֹ לְעַמָּחָה הַוד
וְלְעַמְּלָה מְפָאָרָה
לְבָבָגְמִין יְלָרְתָבָה
גַּנוֹ יוֹאָב אָכִי מְשָׁרָה.

מן.

על פרוש שיר השירים.
لتלמידיו בנימן.
אני אל אל אַדְרֹוזֶשׁ,
וְאוֹגָנוֹ קְרָאָשׁ.

מן

על ספר "כלי נחשת",

لتלמידיו חנניה.

אל כי לך אתחננה,

שען לבנו אונרא פָּתָח,

גְּפִישׁוֹ בְּגִזְרָתָה בְּעַלְתָּה,

על רְבָבִיקָה גְּשֻׁבָּתָה,

מְלֵהָ תְּבִנָּה גְּאַפָּנָה,

אַלְיוֹ, וְמַעֲשָׂיו פְּנוּנָה,

פְּלִימָרָ תְּבִםָּ לְכָחָנָה,

בְּיַגְּן שָׁמוֹ וְגִבְּנָה

מה.

על ספר "הטעמים", לכבוד

יווחנן בן דוד.

יבברך אל מגלה בעלים,

וְמִסְפְּנִי פָּלָאוי הַמִּצְוּמִים,

לְאַכְרָבָם בְּנָיו מַאיָּר יָצָר עָז,

אשר פָּאֵר לְבָרוּתָם קְהוּמִים,

לְיִתְנַן בְּנָיו דָּרָד אֲשֶׁר הֵוא

גָּבָר פְּנִים וְתִפְאָרָת תְּבָנִים,

קְשָׁקָשׁ עַזְיָן לְבָבָה וְתִתְהַ אָזָר

?פְּנִיךְ בְּסֶפֶר הַטְּعָמִים.

שירוי בבוד

נתה.

על ספר "השם", לר' אברהם בן
חיים ויצחק בן יהודה,
בשם אחד יסוד כל התפקידים,
קרא טזרות בטדור משם וסורים,
ואברחים בנו פאר גקליט
גדרש תברן לשני פסידים,
ו 6 לאברחים בנו טים גיבור דור,
אנזקן בנו יהונתן שר יהודים.

מו.

על פרוש התורה שהבר לכבור
ר' משה בן מאיר.

יברך שם אשר אין לו חטאנה,
ולטמענות שתקitos הוּא קעוּגה,
וְנִשְׁאָב מִתְּחוֹזָה קָל בְּשָׁמָה,
וְתְּכַפְּתוֹ גְּלוּיה בְּסָצְפָּנָה;
ו 6 לאברחים בנו פאר יצו עָז,
יבנָהו, וקְפָיו כָּל תְּבִנָה,
עֲבוּרָיו עֲבֵי חָלָם וּמְסָפָר
שָׁגַן טָרֵי שְׁמָנָה עַל שְׁמוּנָה;
גְּנַקְתָּו מְכֹרָתוֹ עַזְנוֹ
10 בָּנָר מִפְּהָרָה תְּרִשָּׁה גָם וְשָׁמָה,

אָבוֹן חַמְגָה לֵא	רָאוּ, וְלִפְקוֹדוּ
אַיְרָןְן, בְּסָנוֹ	קָרוֹן (מִלְכָוֶדֶן)
וְאַנְיָנְגָה רִוְם	בְּגַתִּי (פְּקוֹדוֹן)
וְאַמְצָא קַחְוָמָה	סָאוֹדוֹן וְמוֹדוֹדוֹן
בִּיתָת לְתוּרָתָנוֹ	אַכְבָּגָה נְעַמְדוֹן
וַיַּאֲחָת אַלְעָנוֹן	שְׁתִי לְבַשְׂכִירָוֹן
אַזְרָה בְּסָשְׁלָמִי	לְאַלְלָו וְלִידָרוֹן
וְאַסְפָּעָן בְּשָׁקָם	עַל פְּמַתְתָּרוֹן

מַה.

על ספר "שפחת ברורה" לר' שלמה, סוף פרטן, עמ' 103, כתוב:

לֹךְ אֶל סִי וְלֹעַעַם גְּבֻלָתָה עַמְּדָה
 וְכָל צְבִיּוֹן גְּלֻשָׂה בְּבָזָה צְבָזָה,
 בְּשִׁוּקָה בְּאָנוֹשׁ רָום טְחוֹרָה,
 וְתִמְכִיל פֶּטְבָּזָד שְׁכָק קְשָׂוָה;
 וְזֹאת תְּקִפָּת לְשׁוֹן תְּרָהָה וְלְקָרָא,
 אֲשֶׁר כָּל לְשׁוֹנוֹת הָיאָה וְתַבְתָּחָה,
 מְתַלְלָת יְמוֹן אָבוֹן יְקָרָה,
 שְׁתִי עַל רַאשׁ שְׁלָמָה בְּעַמְתָה,
 לְאַבְלָקָתָם בְּנוֹ פְּאוֹר שְׁמָוֹתָה,
 אַלְדוֹר בְּרוֹר בְּקָרְבָּן בְּגָעָה וְכָנָה,
 בְּלָבָב פְּשָׁכְלָל וְעַל קוֹוָה בְּגָרָה,
 קְבָּי קְרָא, שְׁתָה שְׁפָה בְּרוֹרָה.

וּבְמִשָּׁה בְּנוֹ פְּאַיְרָסְמָבוֹן
 וְשָׁב גּוֹ פְּכָבָה רְעַנְנָה;
 וְהַרְתָּא לְאַל נְגָר בְּקָלְיוֹן
 לְכָאָר דָּת בְּסָר סְמִינְתְּוָנָה;

וְמִתְּהַלְלִי גְּקָדָם בָּה בְּכִירָה,
 וְכָל קְבָבָה לְמִשָּׁה הָיאָה לְגַנְנָה,
 בְּשִׁלְוִוִּים טְעַט פִּים לְגַיְוָה,
 וְעַדְגָּר לְחַמְתָה אוֹ לְכָבָה,
 גַּנוֹן אֵל הַיּוֹת אָור לְחַשְׁכִים.

וְכָפְדוֹ בְּפְרָבּוֹת בְּעַנְנָה;

וְנוֹן אַתְּלִי יְסָוד דְּקִידּוֹן פְּרוֹוֹשָׁן,
 עַלְלִי דָּרָה יְשָׁרָה בְּאַמְנוֹנה,
 וְלֹא אַבְּיוֹר אַשְׁר טָעַת בְּסָפָרוֹ,
 וְאַזְפִּיר שֵׁם אַנוֹשׁ דָּבָר בְּכָוָנה,
 וְבָתָת מִשָּׁה בְּנָדְכָר כְּשָׁה אַפְּבָשָׁן,
 וְהַיָּא גַּדְרוֹת יְהֻנָּה גְּאַקְנָה.

מַן.

על ספר "יסוד מורה", לר' יוסף בן יעקב
 אַחֲרָבְּלִי לְאַשְׁתִּיה הַפְּלָל קָלָא הַזָּוָן,
 אַךְ הַזָּוָן מְרוֹפָם עַל פִּי אִישׁ לְבָגְרוֹן,
 וְדַע לְבָב מְשָׁבֵל בְּרוֹא בְּמַעֲבָדוֹן,
 כִּי בְּלִי קְכַחַשׁ בְּנוֹ הַזָּוָן בְּאַקְתָּא צָרוֹן,
 וְלִפְסָם בְּרוֹא הוּא לְשָׁמָן וְלְכָבָדָן
 קְרָאָה קְפָרָ סְמִינָה אָשָׁוֹן (לְפָרוֹן).

"עד אעשה בנים" וכו' נראה היטב שהיה הראב"ע עוד צעיף ליטאים, ואחר מות ר'יה חן כבר היה איש זון^(ג)). וככלב זהה נראה שדבריו גייגער אין להם כל יסוד, כי נמצאו שני המכתבים האלה בכ"ז אחר בערל ווינען, ועל הדואש רישם כך: "חכם חרוי נראה להחכם ابن עורא בחלוות בשירות אלו", ועל השני נאמרו: "תשובה ابن עורא ז"ל"^(ד), ומכאן נראה שהוא השערו ע"ז מה שמצוין כתוב פה על המכתב הראשון, ובמוקטן חרוי מצא תחן כך: "חכם ר'יה נראה להחכם ابن עורא בחלוות"; אבל גייגער לא תמן פה בהונן ז"ל: "חכם ר'יה ראה להחכם ابن עורא בחלוות בשירותים אלו", והבונה בתורותם אלו, כי הקרים נוי קראו לחרווים שירם^(ג); ולפי זה נראה שם בכ"ז השני בשם על המכחים, שאחד שירן לר' יהודה הלוי, ואחד להראב"ע, ובאמת דרכ' ר'יה לדבי גהלוות, כמו שאמר בשירו לר' יהודה בן דוסא לאמר:

בְּאֵשֶׁר בָּעוֹרִי גַּבְנֵי בְּתַלּוֹם,
סְלֻוֹק בְּרַגְעַע מְהֻלָּק שְׁבָעַ,
רָאָה חָלֵי לְפִי גָּאֲהָתָו, וְלֹא
זְוַיל לְשָׁחֵר אָתֶ פְּנֵי גְּגָעָ.

ובל החוקרים לא ראו כי בשני המכתבים האלה, איש לטטרו ייל', ר'יה מאמן או את חמדת הבעל, כמו שאמר:

(ג) ע"י כספו: עדרס טעריס, סמכל (זד רכו).

(ד) ע"י נ"מ"ע הריםנט לכתה 1846 נו' ל' (זד תקסס).

(ג) ע"י נ"מ"ע הריםנט לכתה 1850 (זד פסק).

שער רביעי. שירי רעים.

מבוא.

שני המכתבים הוקritos מן ר'יה והראב"ע, ע"י תלhn טימן ו', נמצאים בכ"ז פאקסטרד, על הראשון נאמרו: "שיר זה הקטן שלחה לחראם" ז"ל, ועל השני נאמר: "תשובה הראב"ע ז"ל אליו"^(ה); אך לדרעת גייגער נישם פה בטעות, כי שני המכתבים נכתבו אחר מות ר'יה, ושוייכים רק להראב"ע בעצמו, והוא כתוב על אופן זה, שר'יה בא מעולט העליון לקרוא אותו אליו, אבל לא רצוח לפתח), הדבר וזה שנלה לנו גייגער, עשה יושם גדול על לב גראטץ, עד שmock בספרו لكم שושנות הירושימות מעל המכחים, ובכתב בראשם: "שיר התולדים על ר' יהודה הלוי", ואחריו נמשך רואון בבל ע"ז; ואולם בצדק העוּקייפף, כי מרבורי הראב"ע שהшиб לר' יהודה הלוי לאמר:

(ה) ע"י רכימת מיינוער (גד תלchn^(ג)).

(ג) ע"י גדרון סול נלייך (גד ק^(ג)).

(ג) ע"י נCKERו פאל (גד ק^(ג)).

ירדי, בשפטוך, אך אני אינני מסכימים עמך, כי עוד אעשה בנים ומטענונים אבל, יعن בוחר אני בחיות, ולא ארצתה. "במן טעםך" הוא המות, וצור לי מaad עלייך, כי בחרת דרכך עצוב כהה, אבל אין בידי לעשותות מואמתה, יعن כבר נשרשת בלן המשחתה הווית, מבלוי ללו מומנתה.

"כברה היהת חבל לפני" (כו' ג), ותלך רך אחר הלך נפשו, ורוחו השתקה לחות שדי ולמות, כמו שאמר: "מי ותני לך חותם בחלום, אישון שנה עולם ולא אקייזה" (ג), וכמו שאמר במכחמו אל הראב"ע, והיד בוגאת אל נפשו, ורואה:

שובי ויחירה אל פונדקך שזקי,
פמיך לכפרא קהילאים شبוי,
בקשות ארכחה פאסוי, פגע מפי
עלית אלוי מרים ושבית شبוי,
חשפחו ותני לאל קבוץ יונן,
זקוקם בני אליטם קהילות הקב"ה).

אולם הראב"ע לא רצתה למאות את יקר תבל, ונמשו השקה בחוים, ואמר, "עם ה' אהיה תנאים אשמה כל הדמים" (ד); והנה ר' יה' הניד להראב"ע במכחמו, כי בעת שניתו ערבה לו ראה אותו בחלומו, ורומו לו שיטכים לשנתו, כי טוב המות מן החיים, ומה להט עוד לחיות בעולם הזה; אבל הראב"ע השיב לו במכחמו בגאזה: "אוש יהורה שוב שכב", לאמר, החוק,

(ג) ט"י' דיווין ר'ס נ"ד"ז (ס"י נ).

(ד) סס (ס"י נ) וכן קמי ר'ס נ"ד' ח' ח' נ' ג' מל: כלני סחלה
הטעג כויס וכו', יعن כמ"ט פלטיגען סס ח' (ג' ר'ל).

(ג) ט"י' דיווין ר'ס נ"ד"ז (ס"י ס).

(7) ט"י' ספנ נסינו (ס"י קפ).

I

שיר זה שלח להראב"ע ר' יוסף אבן
אלאק ב网站首页ה נודה לכלתו ביל חופה.

גרא שיר זה למחמת
חמן דפאים ! אשר דמה
לאל על אפאי פנים
ולא יופל שבוד אקאה ;
חרה עם עלת משך ,
יפת מראהו יחת קומה .
ויאולם שור ואל פגע ;
כמה תשור פני בימה ;
ויאל פסיג גבולה , לשוט
ויתהציב לך , כי מיין
תבליט יטלה מהה ,
 וכי בחוץ לך בטחה ,
ויפול לך איכה ,
הילא עדים אדרים נס
יעופון בחלום גונמה ;
ויתעש כל לך אשר הוכל ,
לענינו כל גור רוחה ,
ונזוע בקבוקנים אם

שודו רעיון
20 בפיכא עריך שומה ;
בזום תבוא חמוץ גאנד
ושפלגך קאדקיה ,
לשטע דאקה נפשוי ,
וסתהנה גטם הומה (א) ,
25 מירעה על קרויש אטיטים
תיות בין באנט במאה ,
אשר נשגב ואין גני
ויבינו שור ולא חופה ,
ויבינו בנטיגרים
ולא מע טה ולא לא לטה .
אלתים יתקה אתי ,
נית לך עז ומעוזות ,
ועת בעלה רה ברעליה ,
קמי על ראש פטיל רמה ,
ואם חכאה אשר אמצעא ,
גרא שיר ית לנטה .

מן .

תשובה הראב"ע אלו .

ברטקט פליל טקטה ,
ותברטקה קאוד געעה ;

(א) ומזההו , כמו ווינט קייניס (טעריך יט ח) .

(ב) קדום חמים טוֹה כרכ'ג'ע , וכמה סיג טהה , והמל כי נר

קְטַרָה וְלֹא גְשֻׁמָה,
וְאִשְׁגָן אֶל קְצַת פָנָ�²⁵
לְבָבֵי גָל נָבִי פְרָנָה;
וְלֹא וְיִתְהַשָּׁה,
עֲנֵי פִי סָדִים שְׁלָמָה,
עֲנֵי אַרְדָף נְאִשְׁנָה,
וְאֶקְהָעֵנִי קְרָפָה,
נְאִשְׁיאָה בְּמוֹנָשָׁה,
וְמְגַנֵּשׁ גָדוֹל עֲרָמָה,
וְאִשְׁלִים אָתָעֲבָנָה,
וְאֶלְעָעֵפִי קָבָר שְׁלָמָה
לְקָרְשׁוֹם קְחָלָסָם,
אָבִי מָשִׁיר, פָלֵל סְכָמָה.

II

ר' יהודה הילוי להראב"ע.

עֲרָבָה שְׁגַם לִי וְאַתְקָתָה
דוֹקֵי הַשְׁוִינָה רְאוֹת צְלָמָה,
קְתוֹתָבְיוֹ בְבוֹל בְּהָרָי בְשִׁירָה,
מִן כָמָשְׁלָחוֹנִי קָרָא בְשִׁירָה;
בָא נָא וְשִׁוְרָה וְעַל עַפָּר
נְשָׁבָב, וּמַה לְקָדְתָה בְלָקָה.

וְנוּ מְתַלָּת פְרִזְרָה,
עַל כָל מְתַלָּת עֲשָׂמָה;⁵
וְשִׁקְשָׁה וְרִתָּה לְכָל,
וְלִי קָאָה גְוַעַלְפָה;
וְאַיְלָה אַשְׁא דְרוֹד מְתוֹעָ
גְמַבָּנָה, גַעַד פְקָה
אַנְיָן בְּלֹא בְבִית עַלְמָה,
אַבְלָל גָל אַרְקָה עַל קָהָה.
וְרֹזְעָן בְּהָרָי גַעַן ^(ח)
לְפָנֵי וְאַנְיָן אַגְּסָא,
וְאַיְלָן לִי בְקָר לְאֹות עַיִן,
קְמַבְּיָת אֶל פְנֵי טָמָה;¹⁰
וְאַוְלָס נְחַמְנִי שִׁיר
אַבְגָּחוֹ מְשָׁה רְקָפָה,
וְחַאֲתָזָה אֲשֶׁר דָפָר,
גָבָר בָאָו זְבוֹן הַפָּה,
חַבּוֹק גְנַשּׁוֹק וְשָׁוֹס עַל שָׁוֹק.¹⁵
וְאַוְרָעָע עַלְוָי שְׁקָה;
אַסְלָבָב עַל מְקוֹם עַטְיוֹן,
בְּמוֹנָזֵיר קְחוֹר בְּרָמָא;
בְּנוּ שְׁפָלָה עַפָּי.

לו ללהות בגס סוג פיס כין כמי סכמא, ונתפס כיד סלהס ויל
מלחiris לעבדה.

(ח) כמו סיטה לי מדסה (כלומר ית יג) וכוז ירמו פלקסס לדס

(ב) כמו עטינו מלנו חלב (הויב כל כז).

ג.

חשובה הראב"ע אליו.

אָחִי יְהוֹרָה, שׁוֹב שֶׁבֶב פֵּי אַל
מִזְן לְסֶפִי לְתַלְלֵנָה עַפְרָה:
עוֹד אֲשֶׁר חֲנִים, וּמְטַעַם
אֶבֶל, וְלֹא אֲטַעַם בְּמַן פָּעַמָּה:
גַּעֲצָב אֲנִי עַל מַזְחָה, אֲךָ וְאַתָּה
אֲכַב אֶצְרָר לְאַקְשָׁה מְפַךְ.

נא.

הראב"ע החפלא על רבנו תם שער
לו שירה, ואמר.

וְפִי תְּבִיא לְצַרְפָּתִי בְּבֵית שִׁיר,
יַעֲבֵר נֶר מַקּוֹם קָרְשׁ וּרְמַסְסָ;
לֹא שִׁיר בְּעַקְבָּן יַקְפַּק בְּמוֹן,
פְּנֵי שְׁפָטָשׁ, וְתִם שְׁפָטִישׁ גְּנַמָּס.

III.

והшибו רבנו תם.

אָבִי עֲרוֹבִי יְשִׁיבוֹתָו סְעִירָוִי,
אֲשֶׁר בְּמַן דְּרוֹדוּ בְּמַן אַגְּבָיו;

אֲנִי עָבֵד לְאַבְנָתָם לְמִקְנָה,
וְאַקְרָה וְאַשְׁפְּתָה לְאַקְיָו.

nb.

והшибו הראב"ע בענוה יתרה.

תְּגַבְּנָן אֶל אֲבִיר עַט אֶל וְלֹעָם,
לְהַשְׁפּוֹל רָאשׁ בְּקַנְקָבָה אֶל קוֹי אַסְוָן
וְתְּלִילָה לְפַלְאָךְ קָאָלָתִים,
אֲשֶׁר יָקָר וְאַשְׁפְּתָה לְגַלְעָם.

שער חמשי.

מבתמים.

גנ.

מילויו יום אל חפהל,
כי גלוי יום לא יונען;
אל תשמה גם אם ייטיבו
גם אל מחת אם ירעו;
כי הטעות גם קרעות,
באנשך יטנו בן יפעו.

נד.

תיזום בחרבתה תיריד נשמחה,
קתר בחרפודה יכל טומו;
כי אנטר טיזם ולא יברוח,
או יאנט זנתר זנא נבא (6).

מכתמים

88

גנ.

קיים, עזאל, עד מתי פשגב,
עד תטבלה אנגרה לה קר;
א ראייתן קתול ישן
שבא אל תוך פיהו עקר.

גנ.

אנוש בזקם זקניא בפקלים,
קאני תוך ים גלאה תגן ופלח,
וכאלאם מפלוי פה אין דברים,
תניעם מה קל סקלין ופלח.

גנ.

קול קרא ביט הוהיזים,
מלענוב ארכיו מקרזים;
טוב נולד אל שגגה טובה,
לאשר ילד צון בטובים (6).

גנ.

מושיק על קטעו קשע
כל יומ, לא ימלט גבר,

(6) ליק כנסיות כו' סכלי, וקליג הסכלי בקדן נלו יכוו גלו

(7) סכוגה: טיט צוד והמ למסור סיוס, לו מיחיל וסමור סיוס סע
קדון מחרמי, גם יקון מפרק;

אֲשׁוֹת לֹא חִלְבָּה אֶת סַבִּיבֵיכָה,
בַּי אָמַר חִלְבָּה אֶת לְבָבֵ צוֹעֲן^(ה).
נְחַנוּ תְּרוּנוּ אֲשֶׁר שְׁבִיבֵ וּפְנֵי,
גָּלְאוּ לְקִירַשְׂאֵל וְאַלְזָעֵן^(ו).

סב.

עַל צְוָאָה וְשַׁעַר רַאֲשָׁה,
בַּישׁ לְכָבָד
עַמְּךָ אָוד וּבָנְךָ חַשְׁבָּה.

מן.

בָּוּם בְּלִוָּת זְחִמּוֹת רַב אַבְּאָן
בְּאַכְלָל אֲיוֹשָׁ אֲיוֹת תְּשִׁבְבָּן בְּשִׁתְתָּה,
וְאַשְׁתָּתָן, בְּאַשְׁתָּה עַיִן יְמִינָה
בְּהַלָּא חִשּׁוֹת, גַּעֲרָה לְחַמּוֹתָה^(ז).

- (ה) טַלְכָע' כְּפִילּוֹטוֹ כַּי פָּלָ שְׁמוֹת (ב' כ') יְהֻמָּה. וְסָלְקָה
סְפִיסָה כְּסָנָה כּוֹלֶר לְלִסְנִיוֹ, וְפָה הַמֶּלֶר נֶלְכִיתָ לְסָקָךְ, שְׁלָטָה כְּסָנָה
לְסָקָךְ לְלִתְכָה כָּל סְפִיסָיו, דְּקָה תְּלָתָה לְכָה קְוָנוֹן.
(כ) כְּנוֹתוֹן עַל מִסְתָּרָמָר כְּתָרוֹה (וַיְקִרְבָּה ٧) "וַיְקִרְבָּה הַלְּבָב
וַיְתַהְלֵג וְלֹל הַלְּבָב וְגַי' וְתַהְמָם קַרְבָּנוּ סָגוּן הַתְּחִיכָּס (דְּבָר וַיְלִיטָוֹת)
מִיחַת פִּי טַקְלָבָ", וְזֶה כָּלֵן נְדוֹן לְקַלּוֹן הַוּסָס הַלְּבָב הַמִּסְפִּי, סִיקָה
שְׁלָמָה הַכָּל גְּנוּתָה עַל יְדָה.
(ג) ע"ד פְּכַתּוֹת וְתַבָּקָה מְרַסָּה לְחַמּוֹתָה (וֹתָה ג' יד), וְכְנוֹתוֹן כְּלָן
כִּי תְּפִנָּה עַרְפָּה לְלָן.

אָז קְמִגְבָּה הַזְּלָכָת
לְפִים עַד קוֹמְשָׁבָה
נְטָמָה.

לְאַיִשׁ קְרָשׁ תְּיַצְּבָה
לְבָבָר לְפָנֵי תְּפָסָגָן,
בְּלָא נְדָעָ אֲשֶׁר הוּא גָּן,
בְּוּנָה תְּבִמָּתָ פְּפָסָגָן.

ס.

אֲוֹשָׁ אֶל קָהִי מְפִיר בְּזִוְיָה בְּבִי^(ח).
אֶל מְעַלְלָיו שָׂוָר וּמְעַבְדָּיו,
כִּי אָסְזָב שְׁנֵי וּבְמַחְלָע,
יְתַזְּקֵק גְּנֵת אַנְדִּי גְּבָתָה יְזִקְרָיו.

סא.

שָׂוָר פִּי בְּנָוֹת אַיִן בְּבָשְׁקוֹן
אֲשֶׁר תְּפִקְהָה תְּפִבָּר בְּאָור אָפָן.

- קְרִינּוֹת, וְיְהֻמָּה לְסָטָה כִּי טָוג לְסָטָה מְזָלֵל כְּכָה מְלָגָתָה, מִן סְפָלָה
מְלָכָתִים.
(ח) פְּקוּדִי מְלָכָן גְּנָדִיס, מְקִידִי קוֹדָם כְּמוֹ מִינָת מַדְרִיך (ירמִימָס מִגְּכָה),
וּפְלוּטוֹן מְזוֹתָה רְעוֹתָה, וְכָנָגָה, הַסִּיסָה סְוָקָה מְלָכָתָה בְּכָבִי וְתוֹלָע,
כָּלִי יְתַזְּקֵק גְּדָלִי לְכוֹתוֹן וּמוֹתוֹן.

שער ששי. הידות.

א) על עניינים שונים.

טן.

אחדוד לבנים אצילים,
חירה בלבבי משלים;
מי איש אללים, אשר לא
בל עת עעה, איש אללים (*).
כלך בארכון לבדו,
ושיב בתרה מאפלים,
גפנד פלי אח ולא בן
גבור ינבר תלים;
חומות אבן סביקו.

(*) כל סכנות פשיות נטען כוש וכל פלויים סמלות יכו נכו.

סוד.

זמן פטוף קופה פקלו בגדתו
עבר בשוק, גבר מה זה שאלהו,
אם קשוח תפאר אליו ואקחוו,
אניה, ואם תחתה תנם גטפיהו.

סתה.

אמר אשר אשר מות עלה
לשם קחינו פחין פטפין;
לילי אשר זה פטפין זילני
ונאמר שם אשר זה זילן זילן.

סוד.

סוד טם טם, זעם אדרודיזויזויזו
אנדרודיז זטולויז זטוקותו,
זינזינ זטוקות זקוקותו,
זטוזויז זטוקלום זקוזותו,
זטישראלם זשוויז זטומזבותו
לזהה אבאות.

- 10 שורוזת בְּפֹו לֹא קַסְלִים,
בְּלָמִי שְׁעָרָיו בְּחִקְקָה,
כְּבָלוֹן בְּרִיטִים בְּעוּלוֹם,
פְּשָׂא לְהַבָּא בְּשִׁבְתָּה,
בְּחַם יְצָאוּ פְּלִילִים,
15 מֵצֶות נְטָלָה בְּלִילָבָב
לְשֻׁמֶּר בְּרַב מְעָלִים,
רָאשָׁוֹ בְּרוֹחוֹ בְּנוֹףָה,
שְׁלָשָׁוֹ פְּמַטָּע אֲשָׁלִים;
רָנָה לְעוֹלָם גְּעִזָּטָם,
20 עַל מְגִינִּים שְׁתוּלִים;
בְּשַׁר וְהָוָא אִישׁ דְּקָרִים
גְּפֹן וְהָוָא כְּבָאָלִים;
עַת יְאַדֵּךְ עַת בְּקָאָרָר,
נְשָׁוֹ כְּמוֹ אֲשֶׁר חַחְלִילִים;
25 גְּסָפָר בְּלִילָה וְיוֹקָם,
בְּנוֹתָה גְּלִילָה עֲגִילִים;
אָח הַגְּבָדוֹת גְּבָהָהִים,
גַּם תְּשִׁפְלָהִים שְׁפָלִים;
חוֹצֶה בְּגַאֲתָה וְגַרְאָה,
30 בְּגַחְשָׁב פְּמוֹן קְפָסְלִים;
אוֹלֵל בְּכוֹתוֹ בְּאַכְבוֹר,
טוֹנֵף בְּמוֹן תְּשִׁקְלִים;
עַתִּים יְסִיחָה גְּוִימָה,
בְּשִׁיל בְּבוֹחוֹ בְּקָלִילִים;

89. **הַזְּדוֹה**
- 55 הוּא זָהָב בְּמַשְׁיָה נְבָתָה
מִקְהָה פְּהַלְמוֹת עַמְּלִים,
אַזְּנוֹ גַּעַז לְפָסְפָּר אַזְּנוֹ,
נִשְׁׁוֹ לֹא עֲבָרוֹם וְמוֹשָׁלִים.
קְבָרָנוֹ בְּתַלְנוֹ וְלַמָּחָה
40 מַאֲבָב הַמּוֹן שְׁאַקְלִים,
צְעִיר וְעַרְשָׁוֹ פְּמִידָת
עַרְשָׁ בְּבָרִי תְּקִפְלִים,
מַקְנוֹ שְׁלִשִּׁים אַדְרוֹיִי
עַד קְנוֹתָם קְלִילִים,
45 מַקְרִיב בְּזָקָר לְעוֹזָם,
נְרַשְׁבָּה קְבָן וְשְׁקַעְעָלָם;
נוֹתִי בְּאִישׁ גַּם פְּאַשָּׁה
גְּמַשְׁלָה בְּרַתָּה יְשָׁרָאֵלִים;
גְּתַעַפְתָּה וְשָׁב בְּנַקְבָּה,
50 פִּי יְקָא בְּאַרְעָן עַמְּלִים;
דְּנוֹל בְּמַלְבָּב תְּבָרוֹן,
רָאָשָׁוֹ בְּמַרְאָה דְּלִים.
עַמּוֹ שְׁלִשָּׁ גְּלִשָּׁוֹ גַּם
תְּמִבָּה וְרַגְגָּמְרוֹלִים,
בְּקָבָק בְּאַלְמָם נְהָרִים,
שְׁמָן גְּאָלָה לֹא תְּלִילִים,
בְּנִיתָה בְּרִיבָּי, קְשָׁלִי,
אַל גַּעַת תְּמִי בְּעַזְלִים,
55 בְּנִיר בְּבָנָה בְּקָלִילִים;

וְרוּחַ לְבָבֶךָ בְּכִסֵּת
60 גְּבָרֶךָ, וְחַסְרֶךָ דִּילִים;
חַבָּא לְמַתִּיר גְּזֹנָה,
תְּלִפְעַג טוֹב מְאַלְמָם,
לְלַמְּדָם חֲמֹזָות יְנוּן
יְשַׁן וְמַבְּהָר עֲגָלִים.

סח.

אֲחוֹתָה לְבָס חִדְתָּה,
סָדָר אֲפָנָתָן אֲגָדָתָה;
אַרְטָסָן עַל עַפְרָתָן שָׂעָר,
לְצַחְיוֹ קָנָר בְּעֵד גְּמָנָה
6 כִּי גְּנוּאָ מְפָנָן לְבָשָׂא
וְשָׁם מְגַדְּלָם עַל רְאָנָה
אֲגָדָתוֹ בְּקָמָא יְתִידָה,
בְּקָרְבָּנוּ עַלְמָתָן פְּפָלָתָה,
פְּלָאָתָן לְבָנָות וְמְגַבְּלָתָה
7 כִּי מְחַקְרוֹת גְּגַדְּלוֹת,
וְכָל מְשִׁבְיוֹתָן אֲפָלוֹת
עַלְלָתָם שְׁפָלָשׁ לֹא עַרְתָּה
רְבָה וְשִׁפְחָה סְבִינִים,
פְּעֻזְלָתָם כְּסָמָקִים לְבָנִים
80 וּבְזַנְגִינִים בְּפָגִינִים,
יְשִׁיבָה קָלִי אַבָּעָשָׁנִים,

וְבָלִי פְּשָׁקָה וּמְעִירָתָה,
תְּהַהָּ דִּעְתָּ אָן גְּהָם,
וְגַעַעַי פִּי עַרְפָּם גְּהָם,
20 וְתַבְּזָשָׁשָׁו בְּרוֹזָאִים,
וְרַאֲהָה כְּדָם בְּפָנִים,
וְקַעַה לְאָדָם לְתַעֲרָתָה,
בְּרַב בְּנָם נְסָפָרים,
בְּרַד אֲשָׁר אָחָד נְסָפָרים,
25 דְּפִי חַלְלִיתָם פְּתָרִים,
וְנוֹתְשָׁם קְאַבְּרוּם,
עַל אָשָׁן קְלָעָ וּמְצִורָה,
עַזְוִיתָם דְּפָעָה גְּנוּדוֹ,
כִּי אֲחָתָם גְּבָר נְסָדוֹ,
30 וְבָיוֹם אָחָד אָנוּ גְּנוּדוֹ,
וְהָ פָעֵל וְהָ יְתִפְרָרוֹ,
וְתַבְּקָה בְּלִי תַּעֲרָתָה,
וְאָתָה בָּא לְהָם בְּיָם,
בְּבָיוֹת טְפָלוֹת שְׁפָכוֹ דָם,
35 שְׁגַןָי אֲחָתָם הָרְגוֹ אָדָם,
אַחֲרוֹג אָנִי אֶבְּחָלִים
וְגַם וְרַעַי אַשְׁמָרָה,
כְּבָיִם בְּמַוְתָא תְּבָרִים,
אָקָ לָא. וְתַעֲרָבוֹ נְנִים
40 בְּעַם, בְּכָל אָחָד גְּנוּבוֹ
קְגָם חֹזְקָם אָנוּ גְּרוּבוֹ.

רבי אברהםaben עורה

ובלים נוחנים לאל חורח.
הוּרוֹ בְּמַרְכָּבָר בְּאָתוֹ
נוֹפֵץ, וְרָכַת בְּרָאָתוֹ,
שְׁלָאָתוֹ לֹא בְּשָׁאוֹתוֹ,
עֲבָרוֹ בְּרוֹנוֹ בְּמָאוֹתוֹ,
קְלִי פְּלִין פְּלָרָן בְּתוֹתָה.

סמן

את דבר חידתי שפועו בזבונים נפלאו,
אך דע כי כל סקמי לב למגיה לאו

אֶב בְּהָאָרֶתֶת הַזָּלֵד אֶרְבָּעָה קָאָתִים,
לֹא כְּבָדִים, לֹא קָלִים, לֹא בְּשָׁם, לֹא לְחִים;
בָּם וּיוֹצֵן אֶופְגִּיקָּס וְסָס שְׁוֹקְטִים, נְחִים
בָּם דְּמוֹת אֶרְבָּעָה סְטוֹת בְּשָׁטָק בְּרָאָו,
בָּם אַעֲמִים וְפְתִרוֹ גַּם אַעֲמִים וְנָאו.

ראתה עיניכם עז נראה דבלט מה זעיר,
כי בכוורת ללח חלק ושם בכ ברכבתה,
גם צמו גוף על צני ובפרק גנער,

חידות

שְׁלִישִׁי בְּשָׁמוֹ קָפֹול תְּקִים בְּרָאָו,
10 קְרִיבִיעַ גַּם בָּן קָפֹול בְּמַשְׂקל קָצָאו.

* *

מִבְכּוֹר וְכָר וְקָקָה וְאַחֲרָיו אַחֲרָיו,
בְּגַבְבָּה הָוָא וְשְׁלִישִׁי בְּגַבְבָּה בְּגַבְבָּה,
אַת אֲנִי תְּרִיבִיעַ וְכָר גַּבְבָּה בְּאַחֲרָיו,
מִדְבָּגִים עַלְשָׁו בְּזָאו וְאַגְּלוֹת תְּמָצָאו,
15 שְׁאַלְוֹ פְּלָה וְשְׁעָרָל לְכָלָוי תְּחַטָּאו.

* *

מִבְכּוֹר יְמִיעָא שְׁוֹבֵן בְּגַלְגָּלִים שְׁשָׁתָה,
אַחֲרָיו יָבָא הַשְׁנִי וְלוּ שֶׁם בְּשָׁלָשָׁה,
כְּלִשְׁבָּנוֹת שְׁבִים בְּשָׁנִים וְדָבְטָם בְּשָׁשָׁה;
בְּקַשְׁשָׁ מַעַל קָפָר הַאֲלָדִים וְגָרָא,
20 יוֹם בְּרוֹא אַתָּם אֶלְהָה אַרְקָבָה גְּבָרָא.

* *

פְּסָפֶר רַבָּע עַל אַחֲרָיו בְּנוֹסֶף נְשִׁיחָרָן,
בְּאַשְׁר יְשִׁני עַל רַאשָׁו הַיְלָבָרָן,
סָד יְשִׁני צְהָוִים טִיכְוִוִּים בְּנָאָשָׁו אַם אַפְּרָן,
פְּשָׁקְלִי קָאֶרְבָּעָה אַם בְּמָאָנוֹת בָּאוֹ,
25 הַיְיָ בְּהָמָם וְכָמוֹ קָל גְּשָׁאָים וְשָׁאוֹ,

ראש ורגל ירווע עם גונת לזרמן,
ונא שמי צורות לשני ואחוי גאנטן,
וְנִזְבְּשֵׁי פְּחָצֵי גַּלְגֵּל וְהָא בְּעֵל קְמֹן;
ונֶגֶם עַמְּנָר קְמָת לְבָהָז מְסָגָן,
וְלִזְרָשָׂו אֶת מְדִינִי עֲדֵי תְּמִימָנוֹן.

ע.

אמור מה זה זרי זו דריין
אָא אַפְּה בְּנֹצֶה לְיָא
קְרָבֵדָה לְיַוְלִיפָּה,
חַרְבָּה עַל בְּלִיקָּה,
רַחַם גְּסָתָה בְּתוֹךְ גְּרָבָה,
חַמְּשָׁבֵב גַּלְבֵּי לְבָה,
סָגְרָה תְּרָאָה בְּתִיבָּה,
טְפָרְבָּא בְּרָאִישָׁה;
טְלִבְשָׁת פְּסָוחָה לְבָן,
אַחֲוָה אַחֲוָה לְבָן,
וְרִיךְ שְׁתְּכָלָה אֶת רָאִישָׁה,
גַּזְוָן מְסֻקָּר וְעַטְמָשָׁת.

עג.

אַרְצֵן בְּלִי אַרְפָּתָה,
אַלְכִּית וְשִׁיקָּה,
חוֹלְבִּים בְּלִי בְּשָׁמָתָה;
אָם תְּפִירָה שְׁמָמָה,
וְלֹא תְּמַמָּה בְּלִי גְּשָׁמָה.

עב.

בְּנֵי הַבָּנוֹ בְּעִינָנוֹ
וְנִשְׁמָתָה שְׁנוֹתָה תְּבִגָּה;
אַגְּלָה סָוד אַלְיָה,
בְּיִדְקָ�וָה אַל כְּחַוּלָּה;
שְׁנֵי מְלָאָבָם עַלְרָה,
בְּחַדְרָה עַלְיָה שְׁמָאָלָה;
וְנִשְׁנֵי עַל יְמָנָה,
בְּגַגְלָה רָום גְּרוּמוֹ,
פָּגָאָק אָם שְׁבָמִי דְּמוֹ,
וְרִאָשָׁ אָדָד לְהָם שְׁמוֹ,
עַל שְׁקָר וְאַמְתָּה קְמוֹ,
וְנִסְמָנָה עַיְינָה קְפָנָה;
וּמָסְקָעָי וּבְלָם בְּשָׁעָרָים,
וּמָסְקָעָי לֹא נְסָעָרָים,

פעם עזשך ידו מלפניך עברה
ונפעם קם ונישב עליו כסאו ובכספו,
וישבי בצלוי בקשותיו גאנקוין עלי¹⁰
אם תדריכים, והוא קשור עלי רבו,
אין אין מתריאו יפה פראה רתא
כעיזתו, נידז בבל בעו ויד כל זו;
גבור זקנינשו ובל יונע, ואולס בלוי
ונקה ורגל לאת גלה ובא כבואה
חישבען שמו הוא בפקו אך לא סטלה בפקו,
אנינו בגבונו ובון ארפו בוכו רתבונו,
ונם מות וחתה פערומים יוש עלי מספר
ששים, וחישבען חטפש מאות וחש רבוא,
מושקל ישוטט ויתירתי ביזומן גבל
²⁰ אונלה לאפנוי קידר לאשו עלי גרבו.

עד.

ובור אתי פשבטנו בשפטות,
ואם פרץ לפנינו קשפקה,
ורוד שאיל לקבינו גפני
וקפוי בון אבענעם וויטה,
⁵ [טנרטני דזלה מלני],
ונעיר אספער לפנינו פרותה,
ונעם בילעם להר בלק זברות
ונען בון אטמי קוילקתה.

רבי אברהם בן עורה]

¹⁰ קלי עט פתקבים בילו רברים,
בעת מתחסרים ועת אוונים,
צורך נפל רע לשוגה,
הולבי בילו פנקוטים,
לגולות ליקט געלמים,
²⁰ איגנס חבקים קחרקים,
ונתם גראים גם עירפים
ונעלמי מעזים,
מדחה אחת לאגיקס,
ובשאות בטויות רגלאטם,
²⁵ נילבו גם קם עפקם,
בלוי נוד נפושבזחים,
קעה עז על ואת לקוח,
אם לתקיר ואת תתקיר,
בשם חוליר שם קומי גאנז,
³⁰ ומספר אגיקס ביחס נזר,
שאל פוקס בון אלזאר,
ונכו קאודה גאנז.

ען.

ען אושר דת ותק שכת עלי לפו,
ישמח בדעתו פגבור עת שלוח טרכו,
לתקור יסוד סוד אפנתו, געלחה אל מעון
מבדע, נישקור געאן שבל באשנבו,
⁵ כי זה אושר במקצתו מפניהם, וטאינו
קאנס סם, ובו שחרו גם ערבו,

חידות

פם למקומות גאליתן געניזון, שכאו
על הנקודות שאא בברקו, להיוות
בגוי חסורה, אף שאיים בני אב
אך, שפה אספת ווישן אחד, וזה
סתלים לעשות, להיקום בני נחיר,
ויאקחה אל פרקה על דבורי געפי
וורחת, ועשה ויהה עזבם ולכם,
10 בלהן פאנגה וגואר, אשגבכו
בייפוים גינט זמר, ומילכתה
שטייקט עד בוואם אל המתה,
גורי נוקבה, קומל ובלאה
אשר בנו שטחים את בית ישראל,
ו 15 נא פביון ומעוד לנורקה לאגע בעפני
חיקת זר למראת עצקה עמנקה
והיא גילה גאה וחותקה,
וטעמה לאוש גאנון,
כטעם לשיד שפון.

עה

עלם חולך כל' לבוש,
בעל ראיון חזון,
ונאם נקס וגבון הווא,
ישראל נוקבון לאדרו;
לא רבין ערפמו פיקם
ויסקו, משיקם ממלאים,
נערכום הם ברעת מיקם
וירקן נישבנו עם רקאים.

עה

ראה דבר אשר בוין
כל' נעל לבל צבר,
אשר אין לו בנטים
וועוף קפלוי אבר,
6 גולח סוד והוא אלם
והוא מלין לבל צבר;
קל' לשון דבר צח
ומרים קל' ואון דובר,
ומוחתו קתוך אשפן,
10 ומושבון קתוך קבר.

עה

ויבאו כרעיט וונערשט, פקנה
אכיקם, ולעיניהם לא זקמול עליון,

חידות

פָא.

אֲשֶׁר יְהוָה שְׁלֹשִׁית מִתְמִישִׁוֹת,
קָצֹת מַקְפֵּר שְׁמוֹ בְּעַנְקָפֵיל,
וְאָם לֹא שָׁת שְׁתִי אֶתְהָוֹת בְּתוֹכוֹ,
כְּסֻפּוֹ בְּצֻם אוֹי יְבָרֵךְ נַעֲקֵיל.

פָבָ.

אָמֵיר בְּצֻם אֲשֶׁר רָוֵת תְּגִיטָה
לְקָל רִוֵּת, עַדְיִ נְגַדָּא תְּפִכְפִּיל,
גַּאֲתָה אֲפִיר שְׁמוֹ נְהַפֵּךְ לְאוֹיב,
וְהַוָּא טָבוֹב לְקָדֵי עַד יְשִׁפְךָ.

פָגָ.

עַל שֵׁם יוֹסֵף,
אָרְגֵן קְרֻשִׁים גַּעֲלִים, אָךְ
בְּלָשׁוֹן גַּנְיִן חַת קְטָמִים קְפָרְשִׁים
לְשָׁבוֹן שְׁמוֹ עַד פְּשָׁכִיד גַּעֲמִים,
חוֹשֵׁב קְלֻכּוֹת קְטָמִים וּפְלִילְגִּים.

פָדָ.

עַל שֵׁם שְׁמוֹאֵל.
בְּשִׁיר שְׁתִי מְלֹות גַּמְפְּבִינְתָּה,
אַקְמַעַ שְׁמוֹ כְּתוּב גַּאֲלִי יְהִי.

ב) חידות על שמות בני אדם.**עַתָּ.**

אָם פְּתַחְזָקְקָלָה לְמַצְאָוָא שְׁמוֹ, מְרָאתָה,
איְהָ פְּתַחְזָבָבָבִי הָוָא גַּעֲלָם, וְהָוָא גַּרְאָה.

עַטָּ.

אָמֵר מִה שֵׁם אֲשֶׁר רָשׁ בְּוֹ תְּכִונָה,
רְבִיעִית הִיא רְבִיעִית סְלִישִׁית,
וְסְנִינִית עֲשִׂירִית תְּרִבעִית,
וְסְרָאִישָׁה לְשִׁנִּית הִיא תְּפִלִּית.

פָ.**עַל שֵׁם יוֹסֵף.**

אָמֵר מִה שֵׁם אַבְיִ נְגַבָּר,
אָשֶׁר חָצֵן בָּאֵי חָצֵן,
וְעוֹד בְּשָׁמוֹ חָצֵן נְסֻפָּר,
וְחָצֵן יְאָמְרוֹ צָהָן.

פה.

על שם דוד.

בראש השם שינויים עם שמות,
ונאחריתו שגנום עם שגנום.

פו.

בשלפיהם ראש בשם דוד,
עלילות מך דודו ראנדו,
ונאחריתו בראנשיטו,
תספפור חקבה נפושו,
ויבע כפר קזוטו אן
ינוי תומכ קומקריזו.

פג.

על שם אברהם.

בפי כל אויש קוופתו,
ונחכמת פיו טהלהתו,
ואנולתו
תקשעתו.

5 שמע אלי גביר בראה
בקכל חקבה גברנותו,
בקחה רפה בוגר,

וירף אָרִ וְתַפְלוּוֹ,
וְשִׁיתֵּתְ רְאֵשְׁוֹ קְטוּרַתְ פְּשֵׁם,
וְאֶזְזִתְ תּוֹמְכָה קְאַתְרִיתְוֹ 16
וְמַמְתָּתְ שַׁלְחָ שְׁלַשְׁ,
וְאַשְׁרְ פְּמַצְאָ בְּסַבְלִתוֹ,
קְתַחְ רְאֵשְׁתְ שְׁקִיעִתוֹ,
וְאַמְרֵ בְּןְ רְבִיעִתוֹ,
וְאֶלְעָהָהְ קְסָםְ יְסֻודְ פְּשֵׁם,
וְקַבָּאְ עָדְ קְכֻנוֹתוֹ.

פח.

מנחים :

תְּפַפּוֹקְ תְּמִיןְ וְתַקְעָאְ אֶתְ אַשְׁרְ לֹא
קְמַעַוּ, בְּ פְּאָדְ נְכַלְּקָהְ וְגַעַלְ
וּמוֹתְ יְשָׁ בָּוּ, וְאַנְיָהְ הַזְּבוּ פְּחַחַכוּ,
נְשָׁ בָּוּ תְּזַקְקָהְ נְגַםְ פְּקַרְמָהְ בְּשִׁילָלְ.

פט.

על שם יהודה.

טְשֵׁם אַשְׁרְ גְּכַפְבָּ וְלֹאְ גְּקַרְאָ
הַזְּמַפְּ קְטוּבָןְ אֶתְ בְּפַקְפָּרוֹ,
הַאֲתָרוֹןְ דָּרִיְ וְהַלְאָשָׁוֹןְ
וְשָׁם שְׁמוֹ קְלָםְ לְקַאֲפִירָוּ.

חידות

פֶּה יָמַר בְּלִי רָאשׁוֹ,
וְשֵׂיחַ עַל מְצֵיאַת קָרְאָשׁוֹ,
רוֹאשָׁנִי אֶלְיָגִתְּךָ,
וְשֵׁם פְּמַזְאָא אֲשֶׁר תְּרוֹזֶשׁ.

צ'ג

לֹא הוּא שָׁמוֹ נִקְרָא אַחֲרָוֹן וְלֹא רְאַשּׁוֹן,
בַּי אָם לְנִקְרָא אַשְׁוֹנָה בְּלִי לְשׁוֹן.

צ'ג.

על ריח.

לְבִקְשָׁס סֹוד שְׁפֵטִי גְּשִׁים,
דָּרוֹשׁ קְכָה קְתָקָנה,
אֲשֶׁר מְתוּ וְהַן קָאֹות
לְמַנְשֵׁר סָג בְּכָל שְׁוֹתָה.

צ'ג.

פְּשָׁפֵל לְבָב אֶם נִקְחַת מְלָחָה,
אַשְׁוֹן יְמֻנוּ בְּאַחֲרָוֹנה,
וְשִׁמְוֹנָה תְּסִירַת קְתוּבָה,
אַבְן תְּמִילַת הַתְּבוּנָה.

צ'ג.

עַל שֵׁם אַלְעֹזֶר.

וְיֵי תְּבַם אֲשֶׁר עַזְנֵיו בְּרָאשׁוֹ,
וְיֵי שְׁפֵךְ, וְלֹא שְׁפֵךְ גְּסָטוֹמָה.

צ'ג.

עַל שְׁנוּי שְׁמוֹת.

וְמֵה שֵׁם גָּן אֲשֶׁר הוּא אֶב לְאַכְיָה
וְשֵׁם אָסֵר אֲשֶׁר הוּא גָּן לְאַקְיָה.

צ'ג.

וְאֵת תְּרָאָה שְׁפֵטִי לִילָּעָה,
בְּרַע לְהַ פְּשָׁטוּ אַתְּה.

צ'ג.

הַמִּי הַשֵּׁם בְּכָל פְּשָׁם,
וְלֹפֵי אֶת כְּבִינֵי יְוָד,
בְּאֵת נְפָם וְחַצֵּי גָם
בְּאֵת שְׁפֵךְ וְמְקַצֵּית יְוָד.

צ'ג.

עַל שֵׁם יַעֲקֹב

וְיַדְיֵי מַתְּפַקְנָאֵנִי,
וְאַנְקֵי שְׁמֵי אַפְּרָוֹשָׁן;

צח.

סוד שם עף לבני זאנט
וית לחתם לה אשכפיען.
אַבְהָב אֶתְרִירָהוּ, וְזִקְרָא אֶלְיוֹ רָאֵשׁ, גְּדָעָן.

צט.

על שם יעקב.

עשוריית פֿפֿ ברואש נַשְׂמָם,
עשוריית פֿפֿ בְּאֶתְרִירָהוּ,
ונְשָׂעִירָה גְּתַעֲשָׁבוֹן פֿפֿ
בְּחַסְרוֹן פֿפֿ וּמְמַצְיָהוּ,
וְנְאָוֹתָהָהָה לְשָׁלְשִׁית פֿפֿ
קְרָבָא גַּדְעָן קְרָבָא.

ק.

קליא שם פְּלָאי בְּנָאשִׁיטוּ,
אַבְנָן תְּבִיאָהוּ אַלְיָוּ בִּיתָוּ,
אֶתְרִירָהוּ תְּמַשְׁ מְאֹזָה וְאֶתְרִירָהוּ שִׁישׁ,
מְסֻפָּר שְׁמוּצִים שִׁים גְּאֶתְרִירָהוּ.

חוֹדוֹת.

קָא.

צְבָאות קְבָרוֹ יְעַפֵּר טְחוֹר גָּנוֹ,
שְׁמוֹ נְגַבָּר בְּסָדָר מְקַהֵל אַמְנוֹנוֹת,
וְנְקַפֵּב מְקַבֵּב לְשָׁם גְּקָפָר,
וְטוֹב וְבוֹרָא אַחֲזָקָעָל בְּגִינְוֹתָה;
אַפְקָד כָּל טוֹר וְמַנְהָוָא אַגְּרָעוֹה אָותָה,
וְחוֹתָם גְּצָרָה שְׁרִיר בְּבִינוֹתָה,
בְּאוֹתוֹתָהָה כְּסָפָרוֹת שִׁם אַפְגָּנוֹתָה,
וְעוֹה פְּעָם לְךָ גַּיְדָא אַפְגָּנוֹתָה.

קָב.

רְמַשׁ שִׁם קְשָׁטוֹ אַוְהָותָה,
אֲשֶׁר כָּל אֹות לְבָהָן שִׁם,
אַוְהָותָה גְּכָפָלוּ בְּקָחָת
אַלְקָהָם מְן וְתַגְיִשָּׁם,
וְתַכְּקִיעָא שִׁם צְבָי עַשָּׁק,
וְלֹא יְבַע וְתוֹא אַשְׁם.

קָג.

על שם משה.

שְׁמוֹנָה בְּפִירִיהָ בְּמִתְמַשָּׁה,
שְׁמוֹ מְפָקָא בְּאוֹתוֹתָה שְׁלָשָׁה.

שער שבעי
שירי דיב.

קה.

אל אָמַר פֹּה כִּפּוּ עֲבָדֵיכֶם,
יְשִׁירֹוּ פִּי אַנְיִן בְּלָעָדֵיכֶם.
קָרָאת אָדָם לְגִבְעָה,
אַבְנֵן לְאַתְּנָעָטָן סְנָךְ,
אַךְ לְפָרָ מְפֻעָשָׂה יְבִיהָ,
כִּי חֹולָדוֹת אָרֶץ מְעָכָה,
בָּם פְּקָה בְּשִׁמְךָ תְּזַרְךָ.

חוֹזֶק הַפֶּלֶל מְלָא,
יּוֹם יּוֹם מְשֻׁשָּׂה קְלָא,
קְלָא בְּפֶל גְּחִזָּה,
בָּם אַתְּ נָהָלָעָתָה נָה

בְּאַזְקָק דְּרָכִי אֵל גְּאַבָּוּ,
וּבְחֶלֶל דְּרָכִי אֵישׁ גְּחַשְׁבָּוּ;
דְּרוֹבוּ אֵל עַל פְּעַל קְבָבָּוּ;

רבי אַלְרָהָם אָבִן עֲוֹדָה

קד.

עַל שֵׁם שְׁמוֹאֵל.
שְׁעוֹ טַי וּמְקַפֵּר אַעֲשָׂה לִי,
לְנֵד עַפְרָ אֲשֶׁר הוּא שֵׁר אַקְאִים,
(חוּא) פְּלָאִי וְאִישׁ לֹא בְּתוּנוֹ,
וְהָא יְשַׁב בְּרוֹאָשׁוֹ בְּקָרְוָאִים.

לא יאכלו מתקם בפהותה,
40 ויעלטו עד כי השליש גזע.

גזע אוור גערען,
אלאלים גרווען,
זרען קגבזליין,
אל פים תקליזן^(ח).

45 מה מגביר עלי חוף מלים,
אנכי מכין חמואלים,
לה ושות לנטלים ווילים,
לי אשים לי פרות לי עלים,
לי שיזן לי נפר וגאלטס,
50 פפלת עת שטענת בליטס,
ולאכט זפיה גמישלים.

גוטשלים הארץות,
לשכבות גתירות,
גתריות פקחה,
אלקנעה ארכוות.
65

מה תאמר קין לפני אישים,
פאנקלט פרות בראשים,
חולוד בס כל תפוחאים קשים,
יאנקו בס גערעים ווישימים.

(ח) כונתו על מס בוגרמל (ב' כג טו): ויתהו לו ויהמלו מי יתקפ
פיס וגוי וינקעו סלתת גנוליס וגוי.

וְכִנְאָשָׁוֹת בְּאַתְּרוֹת יְשִׁיבוֹ
כָּל צְבָיִם בְּנֵפֶם פָּה טָבוֹ,
שְׂפֻעָנוּ שְׂגִיגִים רְבָי
קר וְתָם לְקַבָּאת דִין גְּרָבוֹ.

גְּרָבוֹ אֶל דִין,
בְּנֵירָיו כָּל עֲגָנוֹ,
עֲבָנוֹ בְּשִׁפְטָןִים,
וְשִׁגְעִים צִדְיקִים,

רְסֵב פִוּ בְּקֹזְזָנוֹתָא,
מְחַרְחָה שֵׁם מְהֻנָּה גְּרָבוֹ,
25 יְקָנָה רָאשָׁ בְּקָנָה מְנוֹאָה,
וְגַגְגָרָ קִידְרוֹת לְבָ בְּקָרָה,
שְׁאָלָל לְלֹוֹנוֹ וְסִתְרָה,
גַם גַּלְלָל אָמְלָךְ בְּשִׁרָה,
גַם עַופְרָשִׁים לֹא יְרָא.

יְרָא אָז לְאַוְשִׁים,
נְתָנוּ סְבִיבּוֹת אָשִׁים;
אָשִׁים בָם גְּמַפּוֹ,
לוֹלִי זָה גְּדַפּוֹ.

מְתַלְלָף שְׁפָעָוֹת, פִוּ קָצָה,
גְּפַשׁ כָּל סִי בְּקֹזְזָנוֹתָה,
אָה בָּךְ חָטָם וְאָה מְתִיחָה;
אָוָלָם הוֹךְ גְּרָבוֹ קָרָבָן גְּמַצָּא,
לְבָ יְרָעִים גְּפִיעָה לֹא קָצָה,

בְּ רַבָּה בְּ גַּרְבָּו מִתְּלָלֵי,
פִּי יָצַר רֹום מִן אֲכַלְלֵי,
מִפְּקָא בְּבוֹד חִיקָה עַלְלֵי,
וְנִישְׁתְּבָל טִי פְּתָתָר בְּגָלֵי,
אֶלְוִים קָול וְלֹא אָנְרָא,
לְיַעֲשָׂה יְבָרוֹת,
אֶלְיָזָרְבָּנָן
פִּי הָנוּ בְּרִשְׁעָנָן.
10 אַמְּרָתִי תְּקַשְׁבָּו נְקַבְּדִים,
פִּי פְּשָׁעָיו בְּנוּ תְּגַגְּדִים,
סְטוּתָה עַם עֻזּוֹת נְצֹדִים,
וְעַפְסָם מְדִינָם נְאַתְּדִים,
וְנִזְנָן אֶל פָּלָד סְפָרִים;
וְנִזְקָא לְתְּבָפָי,
וְנִזְקָבָן סְלָטָפָי,
לְעַשְׂוָת דָּיוּ גִּינְעָם,
בְּנוּ אָדָם אַרְזָמִים.
גּוֹ-אָדָם מָתָּה פָּאָד עַזְבָּה שָׁאָתוּ,
20 וְיִשְׁקָלֶר עַל אַרְנָה גִּמְרָתוּ,
בָּה פְּרָעָשׁ פָּמָ בְּיָם בְּתָקוֹתָו,
וְגַלְלָתָם וְרַמְסָם בְּתַלְבָּתוֹ,
פִּי עַל מַיְּ לֹא עַבְרָה גְּעָתוֹ.
וְפְרִישׁ בְּלָט רִישָׁתוֹ,
וְעוֹזָף צָדוֹ בְּמַלְךָתוֹ,
25

מְמַאְכָלִים גְּתַחְמִים נְבָאָשִׁים,
וְנִזְבָּבִי בְּמוֹת גָּמָם פְּרַעָשִׁים,
פָּס אֲבוֹת קְבָנִים נְפָלָשִׁים,
גְּפָרָשָׁם לְמַקּוֹנּוֹת,
מְהָקָם לְפָלָחָמוֹת;
מְלַחְמָות בָּה יְקִיָּי,
וְגַבְעָי וְשִׁלְיוֹי.
אַפְּנָן עַז טָופָדָר, לְזִוְּפָא
לְשִׁבְנוֹי לְבָר, מִשְׁמָם לְמַעְפָּי
כָּמָ, בְּבָסְבָּל, אָוּ פְּרָחָה
רוֹת אָשָׁ, וְגַרְגָּעָ יְפָפָה,
טוֹב גְּרָע עַתְּדִיר לְבָא, צַוְּהָ
וּבְעָתוֹ עַשְׂהָ תְּבָלָצָה,
וְזַבְּרָרָ קָל אַלְחָ שָׁם לִי פָה.
פָּח יְתַהְלֵל בְּשָׁמוֹ,
פִּי סְפָחָד עַפְוָן,
עַפְוָן אֲתָהָ קְבִּים,
אֲשָׁמָח קָל תְּמִים.

כו.

רֵב בֵּין הַחַוֹת וְהַאֲדָם,
אֵל בְּזַרְאֵי לְאָשָׂוָת בְּלָמְדִי (ה).

(ה) דַּיְהָל (כ' י') מַלְיָה, וְסִכְוָס יְיָ לְלִתָּתָה כָּל דָּגָר סְלָלָס,
וְכָל סְתוּמָתָה כָּוְהַמִּיס וְלֹמְדָה לְדַבָּכָ.

גְּרוּגִים לֹא גְּקִנִּים,
בְּקַח אֶם עַל בָּנִים,

בְּעֵה שׂוֹר וְצַעַק : שְׁמַעוּ לִי,
מָה פְּשֻׁעָיו לְאִישׁ , אוֹ מָה פְּעֻלָּיו,
80 כִּי קָנָת הַכְּבוֹד מִשְׁתָּוֹת עַלִי,
וַיַּעֲשֵׂה בְּקָרְבֵּן אֶת בְּגָלִי,
תְּנִסִּים אֲדוֹרָשׁ אִוּם מַאֲכָלִי.

גַּם אָקְשָׂוֹת הַעֲגָלוֹת,
שְׁהַפְּתָחָה בְּסָבָבָוֹת,
85 כְּפָרָי בְּגָעָלִי
אֲנִי מְרַכֵּה בְּפָנֵיכְלִי.

דָּרְשָׁנָה דָּרְשָׁנָה בְּשָׁוֹטָה,
חוֹשְׁבָתִי בְּפָרָקָל אִישׁ חַוְטָא (ה),
אָסָם לְרַעֲוֹת בְּעַלְיָה אֲשָׁפָתָה,
40 יְבָנִי תְּרֵזָה בְּפִטְחָה,
סְוִף בְּכוֹן לְהַנְּגָג אֲגָטָה.

נָה יְשַׁמְּתָה נָה וְקָלָה,
נָה יְקַשְׁתָּה נָה זִלָּה,
נָה יְשַׁפְּמָה בְּבָשָׁרִי,
85 נָה נְלַבֵּשׁ אֶת עָזָרִי.

הַנְּבָרֶץ גַּם סְגָלָב לְשָׁוֹן,
סִי : פָּנוּ בְּגָרוֹף בְּמַלְכֵי קִיּוֹשָׁן
אֶת מִתְּהָ אֶת אֶתְּמָמָן הַלְּאָשָׁן ;
�עָם בְּלִילָה אֲשָׁמָר בְּמַאְשָׁן (ה)
50 נְאַיְנָה פְּגִיטָם לְיִלְשָׁן .

וּפְקָה שְׁקָעָה אֲנִי,
בַּי בְּלֹן בְּקָהָלָנִי,
וּפְאָקָלִי בָּל קִשּׁוֹת,
הַעֲצָמוֹת בְּמִקְשָׁות .

55 וְגַעַן סְגָר סְקָהָלָל
אֲנִי הָא בָּלָה עַל בָּל מִי, בְּגַל
שְׁתָר מְלָכוֹת, עַל רָאָשִׁי בְּגַל (ה)
אַלְיָי, עַל בָּן בְּשָׁמוֹן אַהֲבָל,
בְּחַנּוֹת לְיִלְלָה אֲקָוָם וְאַהֲבָל .

וְלַנוּ בְּפָהָה מְעָלוֹת
60 כְּיוֹשָׁב בְּתַתְּהָוֹת,
עֲפָוִים וְעַזְבָּטָם לְרָאוֹת,
בַּי אֲפָנוּ לְאַרְנוֹת אָוֹת .

וְיִשְׁגָּנִים אַחֲרוֹנִי,
שְׁחַטָּאִי אַקְלָאִי
65

(ה) כְּנָונָה יְתָנוֹר הַת סְגָלָס יוֹתֶר מְלִיכָּן טַעַנוּ.
(ג) מְלַטְּן כָּלָנוּ יְפִיךְ (יְהֹוּקָלָן ט' 7).

(ה) כְּסָמָתִי מַלְיָן פִּי הַכְּבָלָס סְתָּה זָמָס (ט' ב' יג' 12), וְסָכוֹס
לְסָרְשָׁת מַלְלָדָךְ הַכְּבָלָס הַיְיָ, הַסָּמָתִי כְּפָרָל חַוְעָל וְיִגְמָנוּ יְיָ.

בְּקַעַלְתָּה לְכַבֵּד יוֹנָה עַבְדוֹ,
90 בְּמַנוֹּתִים לְבָנוֹ גַּם בְּלָעָם בְּגַדְרוֹן.

גַּם מְפִיעִי בְּמַן חָק לְיוֹרְדוֹ.

שְׁמַעְתָּו בְּאֶתְמָקָרָא,

תְּקַחְתּוֹב תְּתוֹרָה,

לְכָסָט בְּמַן בְּפָלָל,

95 לֹא כִּי בְּקַעַל נְשַׁבֵּב לְאַבּוֹל.

וְשַׁמְבָּחָה אֶל רַם עַל בְּלָגְמִים,

פְּקִידָה עַל בְּלָגְמִים פְּמַעֲפִים,

לֹא בְּגֹרוֹ בְּרַגְשָׁת בְּגָדִים,

שָׁתָּה לְנָנוֹ עַל לְבּוֹתָם אַיִלִים,

100 אֶתְן יְהִי אוֹצָרִים אוֹ קְפִים

רוֹחוֹ שָׁת בָּדָרִים,

מַה שְׁמַעְתָּנוּ אָמֵן

אָל בְּזַן אַל בְּזַן

שְׁמַעְתָּנוּ לְאַמְרָתָנוּ

כָּן.

רַיב בֵּין הַלְּחָם וּהַיּוֹן.

גַּן בְּעֵיטָם שְׁמַעְתִּי תְּזִקְתָּה,

זָהָרָב רַיב לִבְבָעָת וּבְחֹתָה;

טַי יְשִׁיחָת הַתְּבִקְמָה בְּפָחוֹת,

זָהָרָב אַיִל דְּבָרִי צָחוֹת,

6 מַי יְנִיחָב לְבָב פַּי יְלָקִיל וּחֹתָה;

תְּלִמְדִינִי הַקְּמוֹנִי;

הַלְּא אָב אָחָד לְכָלָנוּ,

הַלְּא אֶל אַחֲרֵ בְּרָאָנוּ,

שְׁלִי מְדִבְרִים טְשָׁרִים,

97 אָנוּ עֲנִי אַוְשִׁים שְׁפָה עַזְמִים,

כָּל אֱלֹה הַמְּלָנִי לְעַבְדִּים,

גַּם קָאָל שָׁם לְפִנֵּיכָם אַזְדִּים,

שְׁמַם בְּרָעִים תְּמִיד גַּם סְזָרִים.

וְנַעֲנִינוּ בָּעֵלי חַכְמָות,

75 קְמוֹתָנִינוּ בְּרָוֹת,

אַשְׁפְּךָנוּ חַווֹּת,

שְׁחַנוּ בְּלָגְמִים;

קָשׁ בְּרַגְגָּוּגָן בְּלָשָׁנוּ,

מָה הָאָרָם אוֹ פָה יְתָרוֹם,

80 אֶל שְׁבָה בְּאוֹרָת בְּגָאָנוּ,

לֹא נְדַע עַל פָּה זָה עֲגָנִינוּ,

וְהָאָרָם לֹא בְּרַע אַת אָנוּ.

הַבָּל הוּא לְכָל דָּבָר,

95 יְמוֹתָיו בְּגַל עַזְבָּר,

וְמַתָּה אֶל יְתָגָר,

בְּלָא גַּם בְּנָנוּ דָּבָר.

שְׁעַמְּד זָה מְשֻׁבָּב קָאָישׁ גַּגְדוֹן,

לֹא דָבָר אֶל עַם דָּג לְכָבּוֹר,

מה טגביה חפר את קולך,
או מה חישטר על קולך,
80 מה רעה כי בצלך,
נברע מנוח בעינוי נישולך,
נת קשא חרפה בשכלהך,
ובגען קל על בועלך,
קפנקי אLOWה או הבדילך.

אל נא מרים לשון
אלוי, כי אתה ראשון,
אין חדש בתקורה,
כפי אם במקום קעוקתך.
85

אל נא יתירה אפה לך מחתה,
40 בן אוצרותיך יורדים מחתה,
ויתשבון בות אפל געלטה,
אבנו כל נשלאות על מחתה;
בק אכוף תראשו חטא,
אל פַּי פָּקַן פָּנָמָ שְׂטָחָ.

45 אֲנִי שִׁיר וּכְשׁוֹשֶׁגֶן,

אֲנִי אַרְגָּה לְזִקְנִים,
וְאִישׁ לְקַם לֹא תְּכִינוּ,
כִּי אִם לְמַלְאָכָתוֹ.

איך מתנצל נפה בדרכיהם,
60 כי מתחאה מזקה בחונין,

רותות כס ורויו,
בנחלים גניו,
שייר בקם לענות,
זורה כל שיקנות.

10 טלקם התבלל ראשונה,
לי עזה ובבירה לי ביתה;
אנני יוו כל עיר וקידנה,
כני חשב בקרוה גאנטה;
לא תרא מפזר יומ שטנה,
15 בלווי כל בות כב קשא.

בשת פנימ ותרפה,
כני שלון יחר פרת;
חת מבתר כל מאכל,
קבוד גזה וחוור ביכל.

20 רב מני וחתפאי גנדו,
מה גצע על טלקם לבית,
אם לא אשכ פפירות על צדו,
כני בעזר כל גאנץ על פדו.

בד עסיט נב שוקחה,
שר שלום ומונחה,
אנני הראשו,
ואנגדי קאנדרו.

לך ויאלמי אמה לאנויים,
באנזים ויאר נג נוקרים.

וילגון תוטלה,
טוקדי אש אולח,
אך בקען עשים
גס ארונות ספוגים.

קפח פיריבו רעים נחד,
טובים סיענים מן האדר,
ובכורנו בקסלום פקר,
תלא קאל יארם נמר,
קמר בכם מגתקטס ונטקטס,
עצצת שלום טמיה גס בוניכטס.

קח

ריב בין מועד ושבת.

א.

גין שבח ומועד מלטפה ערוכה
זה אומר גבה וזה אומר בכח,
אמור יום שביעי אל קרא בשמי,
ובשmeno בריבוי ומי במווי,
לבד אני קרא יומ עוג לעפי,
גין אל יגון צבוי אני קאות בעצמי,

שורר ריך

121

ופערת לחם פגימות ביומי,
בהתהבר חדש או מועד עפי,
אני אהעה פידר תראשון פברחת.

ב.

10 אמרת מג הפאות אני טוד מיהודים,
ובci בעישו מזיפות ובאים נגבים,
ענוי ציאו צפחים כי גוע זדירים,
בזחוב רבכוף ובקני קבטים,
וכל משפטות גס קל ספוגים,
14 בכם גמר את טביה עבדים,
קנפור בעם קה עלי גבוח.

ג.

יומם שביעי השיב: אני קרויש מהלה,
אם מג טבאות קיהם יומ נאלה,
בחפונו בלנה חלבו סוללה,
20 ובזקם משגה אל סוזו גלה,
ולא קראייש הפני קיימי הפלא,
(שיטים) אראי אללים כי כללה.

ה.

אמרת מג הפאות לי ליל אשורים,
ולא בו שיח פקיעים לך במנ ערים,

מג תשבחות קראו לחכמים;
את יום השבת שבעי ליום;
אנכי שבעי לשבעים שבעים,
וארבעה עשר בשים לי חמורים,
ומשני שעריהם ושני כבושים שלטים,
ושלשה אלרים וכן אילום רשותם,
קי נתקה תורה בראש נסכה.

ח.

מענה זה ענה יום הפטלים;
אני ים לשנה ולו שנים פנים
ושנים אלים ושלשת שערים,
ולוי שבעה בבושים פקאים וגבורים;
וישرون נפל עון כי מחרירים,
גם מאכל ומיטה כי הפת אסירים,
ונעלית פגאל ורוחיצה נסכה.

ט.

דבר מג סודות אני גורל גדים,
מי יש לי כבושים שמוונה הם ותשיים,
עם שבעה שערים גם פרום שכעים,
וארבעה עשר אלים הם קביעים,
ומרב עזרוני ותמהן משוקעים,

26 וברבן שחת אנטים לא מרים,
ויל' חכמה כבשים עם שבעה שעירות,
שם שגה אילים ובקלם פלים,
ונמי ימי שחתה שבעה גתחים;
ובכליל אפת ארבע מנות ברכה;

ו.

27 בבן, יומ השבת ביהו אף ענה,
ספר מג התמצאות קבשו נשנה,
וותר מפהה קבשו לי לרנה,
ובשנת תעבורה אופף עד שמנת,
ובב' כל שבת חחנש לרנה,
28 ומונחה ועוג בבוד בינו ננה,
ותמן לא נבואה עד עת כוננת,
ונין לראותנו מדוי שנגה בשנה,
וחוצלת שנגה בפה פשחה.

ו.

ראש חיש צעק שמי גאנטום,
30 יום שבת אריב ברברום נכונים,
וישטמו בגיננו פשפני עשרונים;
אם לשבת מאה לי זמר שמנתים,
לבר פלאים עשר יום אחד בתגון,
יום מקריא קרש תראשן לאשנום,
34 ים וברון פרנעה נבר לנטאנה.

שער שמיינן.

שירי הרגנים.

קמ.

אל נסער סודו^(ה) כל יקר, גבוי
בתחנה שרום, ומה הווער^(ט)
בחתמת בר סעיף קאמט,
בי' כמו שעיש זדי תפבי,
ו נבכ פבוז דילו^(ז) בלוי ראש וטוף,
קי לסתת טונון הוא ארי,
פוקלל מבן בוש לו ערוך,
רַם ווְקִנְגָּשָׂא אֲרִי בֵּן אֲרִי.

(ה) סוד, עינו כמו (תכליט קוין) (ט) כסוד יפליס.

(ט) כוינו מה תחכמי עוד, כמו (חיכס ה ט): נג זכרס ג'חלויסס,
ג"נ נג מנטה מס צטאיס נקספס;

๖๖ שלש מאות וששה ושלשים ורבעים,
ללי מאות קאה זולקב פהלהה.

תשובות השבת מה ישרו בעני,
ורבני הטעונים עביבים לרעוי,
ועמישח לשלול חכמי פבזע,
ו זתגה מפירים קול שפטעו אוני;
לטפה זיבבו מנגבי זומבי,
פי גלט קראושים וברוחם ארני,
אשכרים זאנשי עם שאלו קכח.

ק.

הגה פנוי מבל מתחזקה,
שפלת שפחות היא מלכשה;
יום שיש ולדר משורה במת דודו,
פי מאלני לאנווש אשוה
ח' תביה אשר שאל, ותהי נם כי
פעאה אשר הרשות בתקשה.
אך לו לבודו יאקה באתם,
לו מנעריו היא מלכשה,
לו בתקשה בלתי הייתה לו,
ו' חתונשה און גאנשה.

קיא

המן תורה זught,
פי אל בענורע,
ויצו לך שלום
סעל בענורע.

* * *

אקרו אלו זקיט
תכלוי לתבען,
פי אל גאנזיט
פאה והבען,
זומר עדת קמייט
עעה וחביען.

שירת החנוך

127

לְבָנָן רַכְבָּן וְאֶלְתָּה,

פִּי בְּעֵנֹורָה,

שְׁלָחָה אֲרוֹן עַילּוֹט :

בְּקָה בְּאַלְיָיךְ !

18 בָּמְקוֹם אֲשֶׁר מִחְשָׁק ,

דְּבָקָה וְתַחְפָּר ,

וְעַלְיוֹן בְּבָל וְגַשּׁוֹק ٦

בְּנֻוק וְהַרְגָּבָר ,

מַיְיָה וְדַק עַשְׂוָק

20 גַּעַשְׁק וְתַעֲבָר ,

זְכָבָא וּבְנוֹל שְׁלָאָת

קְאָל לְשִׁבְרָה ,

וּבְלָלָם הַלָּם

טוֹנָה וְבְנָרָה .

22 בְּבָב צִילָּה כֹּה עַם

גָּאָכוֹן, וְרַד עַם אַל ,

שְׁם טַוב מַאֲדָן גַּעַית

קָם לְהָיִישָׁרָאֵל ,

כְּמָר וְקָנוֹזָם ,

24 יְהָיָה לְהָגָאל .

סְאַעַן פְּאַעַן וְפָרָת

בְּיַמִּין בְּתוּרָה ,

קידב

על יעהת מהר,
מקרורה? בזעה,
אשיקה שיר מינור.

* *

אורף קוטוק מלחת
גנגו גונה אור מהה,
קולך ערבי מלהמת (ו),
לבל קל ישות דיפת.
ערברקה פיי ישעה,
חוור שבלה פיי יוניה,
הלוון יוי גנבו,
בתנות על פשכבי,
קול דורי שמעה אוני
קפטני ובעיל לרבן
אפרומתי אל אדרני,
ו אס יפמי תחמוד,
איך בחוין תעמדו,
באה דורי לגבנו,

(ו) ע"ד סכתוב (היוב יי) ותפת לפיו ה'קסה. שם מפלסים תפוחן, פ' סס כס' מכלל יוסף מלך. [רבי אברהם בן ערא]

רבי אברהם בן ערא

קובת קמו גמלט
פאייר טרעריך.

85 הון סיגון ערבי
לעשות חפזיך,
לגן גושע רב
שמעת קבזזיך
וישנעה פטיעיך
מי זה נקייך.

מי אווחה קישו
אל פטעריך,
זבעת קבואה גומלט
קפקה אשוניך.

45 אָנָּךְ אֲשֶׁר שִׁקְרָת
אַלְּוֹ בְּמַעֲנוֹ
יְקֻרָּא שְׁבַת בְּמַתָּחָת
לְקָנָת שְׁאָר צָאן
וְלִבְנָה אֲשֶׁר שְׁתָחָת
לְהָ, תִּשְׁבַּע אַנוֹ:

קום פוי בבר גות
שפישק וואוניך,
ויתנה ברב שלוט
גמפני דיבקה.

שער תשיעי. שורי תוגה.

מבוא.

בשירו זה: "אהת יורד על ספרך" וכו', עין להלן סימן קט", יקונן הראב"ע בנפש מורה, על החרג והשור שעשו הערבים הפראיים בימיו, לכמה קחלות ישראלי באפריקה וספרד, והוניר מי הרבה ערים שעשו בהן או שמות; גם הגיד ברמו באיוו, שנה קלה הרבר הוה, אבל הרבה חוקרים נובכים עוד בדברויו, יש מהם אומרים שכונת הראב"ע הוותה על שנת ד"א התצע"ה ליצירה, ויש מהם אומרים על שנת ד"א תח"ק, ובירורן להרבא"ע שהוזיא איגר ז"ל נמצאה השיר הוה, אך נתקללו בו הบทים הראשונים מادر, וגם שגיאות רבות יש בתוכו, ותוכו"ל איגר לא ידע איך לתקן אותן, גם נעלם ממנה משקל השיר, וזאת עליו סימן השאלה, ומלבבד זאת לא ראה, שבר מצא ניבוער את הบทים הראשוניים מן השיר הוה בעיר ליסאבורן, והופיטים אותם במ"ע המגד לשנת תרכ"ט. ונהנה מן גוטח השיר, שבמג' גיביינער, ובן מן הנוסך

פרקמי שלוי ליבנאל,
בעעה קבנעם דרבנן.
20 תראנני את דוויה,
תעל פSEL אפרילטה/
קונפער נאחת שטפה
געשי קפונגרא טזא
זונזבי מפקטן.

שנמצא בסדור יעמאן (ה), וגם מן הנומר החורש שנמצא בערך בכ"ז מל' אברם חלפין בטריפולין (ו), יש עתה לאל ייינו לחקן הותב את גוסחת השיר הזה, ולמגנו עוד את משקלו אל נכוון, ונאמר: כי משקל השיר זה הוא, וזה וב"ת, יתר וב"ת ברלה, ושש תנויות לבר בסוגר, ומלבך ואת כל דלת נחלקה עוד לשתיים, ויש חרוז בינהון כמו:

בקות עני, במעוני
על עיר אליזופת.

בקות עני, יתר וב"ת, במעוני, ג"כ יתר וב"ת, יותר ג"ב חרוז בין עני למלה במעוני, וככה ייך ההרווא בכל השיר, והסגר הוא: על עיר אליסונה, ויש בו שיש תנויות לבר (ז), וכן נשם משקל מלמעלה בדיאון של הראב"ע, רק נחוץ לעשיות שם בין חותר השלושי קו אחד באמצע, והוא יבוא הכל אל נכוון; ובעת גדרע לנו עיי משקל השיר שחרט שלו הוא:

עבי אלף שגיט ושביעים שנה.

ולדעת רמש"ש נהווין לךוד: אלף שגיט ושביעים שנה (ח). אבל אם בדבריו ציריך להיות לפיו דרך שפת עבר: ששים ושביעים

(ה) עיין דיוון לפראג"ע (ס' קפט) ועיין סמיג'ד לבנת תלכ"ט (ס' כה) וכמ"ט לפטוטרכוד טס סב' סב' (ס' נב').

(ו) עיין כמ"ט דשווע עדיד פלאת תר"ז חלק כ' (ס' סל').

(ז) ומלאך ווית מהתס קמו מבלסס גלאטקי סטלאויס.

(ח) שעין סמיג'ד חלק כ' (ס' קיט).

שנה, ולחקן שנים על שתים או אפשר, כי כן נמצא בשלשה גסהאות שונות; ואולם הפרט הנכון הוא אלף ושביעים שנה, לחרבן בית שני שהיה בשנת ג"א תחכ"ח וועלה הפרט מן השיר ד"א תחכ"ח ליצירה; ומה שמצא בא"י טרופולי בראש השיר: שנות אלף וע"ב לחביב ביהם ק' חובב"א, נאמר שהפרט של הראמ"ע בשירו זה, יסובי כפי הנראה רק על עיר אליסונה, כי מאז ד"א תחכ"ח החלו הגנות הרעות באפריקה יספר, ונמשכו כמה שנים אחרי כן בערים שונות (ה), ולפי זה הפרט בכ"ז טרופולי עולה ג"כ חוטב, וחנה על השיר ההוא בראשם בסדור יעמאן: "קינות לט' באב", וכן נאמר ג"כ זאת בדיאון של הראב"ע, וכונת הרבטים גראה כבירות לד"ה ב' המוחות לרשי', שנאמר שט' בוה"ל: "רוגמא בט' באב שמובירות קינות על הרוגים בגנות שאירעו ביוםינו עכ"ל (כ), ומטעם זה בא השיר ההוא של הראב"ע בתרוך הקינות לט' באב.

(ה) ווית ג"כ כוונת פלאג"ץ עיין יוחנן סטלאס מלה פיליפוסטקי (ס' ריל) זוז'ל: "וחמל פטילת לכ יוסוף סלי זאל", סוי טפי מילוט גסהות על יצלהל וכו' מפיו מלכ' קן תמיום (ס' נב') בין תמולות כמו גדרטם קרטסטן (ט) טילט טולס (טכונה טילו כדר לטולס) מצנת ד"ה תפתק'ג' גול ליטויה יסלהל מן פלאג' וכו'. וכונתו כי מתהלאן גילדפו ונרגנו כי שלהל גסהאות צויס, האל חממי קן מצנת ד"ה תפתק'ג' גנוו עלייט נסלווהס מלה יסלהל.

(כ) עיין ד"ס כ' (ס' כה).

קין.

האקספו משפטליים
וירעים וגזרליים
ויקפזים וגורולים
לחיות עתידיים ליום
בנין, לבנות במריה
בקול אריה גמבלביה
אלכם אישם אגרא
אתם אצחים סיום,
5 סאנינו אל דרבוי
גדולי אצילי ושבוי,
עלים אפס מיטום;
ונחמיו נילת בוגלה
בנאשן לילה ואלה
בגשע בערך יומם,
וליאו קינה ביזבם,
10 פטרו, וליבניכם
וועליך, לרנגטם
אשר לא גרע מיטום,
ובתווב יונאננו
דור בא, אשר אנגנו
פה עפננו מיטום,
כי לעת לזרקתם
קיום אשר חצבתם (6)
ולשם פלבנו ואם אתם
מיים בלכם מיטום,
15 לנו פאנטו ביעשר
בפטחו בתם ובוישר
וישוב אל קאל אשר
לככו פנה מיטום,
ואנו לאדם ואוו לו.
בבטו ובהחתולו
בימים פקר, ואבאה לא
תבע מה גדר יומם,
ונמעתו בפונו פעה
בימים קסר בעת רעה,

(6) כי רק על זיין מעט גוטס פס כנולס מוס הצל מלטא,
וזמס מסנוו מהני כן.

שורי תוגה

135

20 וכל גבע ישב ינפק נדו כל מיטום.
לאוי לאשר בגיאתו אירו והשיאחו
אלבנית גבאיאהו
גדול, מצא קנטם
ויאמר קם לבוט
הפה נא רפה מיטום;
וילפלפו בתקל שנופו,
יבניהםו גברויו יומם,
25 צשורי אשיר און במנאים בלטבם במתנים
ווקגויי אל, פיו אם
בקלוינו מוחוף
30 אשר דרבוי אל לפוד
שפלו בראה ישר קפעאל
פס מיטום הוויה עלי
ברוח במו גן רשת
טוב שם משון טוב
35 אשורי חלקו נותל
וירא שפומים, קintel
או כי גנונה פאל
ונקיתה את ג'ישואל
ויליו נבר תרע
40 וגוטו שולך אל
התקבצטו כל קרכבי
ונרו לו כל סביבוי
אויה על מפקדו

(6) כמו ונגנדים סלן (כלחשיין יט ס).

התקיימה והפכה,
פָּרוּם לְעַלְמֵן יְיָ,
ברוחך וּרְדִים וּלְעִילִים,
לְחַתְּבֵב עַל יְיָ.
שְׁכַם אֲקָד גִּיאָדוֹ,
אַכְנוֹ יְשֵׁן יְיָ.
גְּרוּם קִי גַּאֲקָלִים
עַשְׂחָה בְּלָטֵן יְיָ.
בְּמַסְפֵּר אָזָן הַחְבָּאוֹ
קְתַּחַת שְׁכַן יְיָ.
וּבָעַ קָאָתוֹת
הַוְּנָאָל בְּנֵי,
טְבָעָה קְאָזָן קְלָאוֹ,
קְרָעָה לְבָאָז יְיָ.
וְלָנוֹ, וְאֶשְׁתַּלְמַדְנוֹ,
וּמִשְׁמַט הַפְּצִימֵן יְיָ.
וּבְשַׁתְּתַת בְּגַגְגָם,
סְזָבָקִים בְּנֵי,
לְלָשׁ, וְאֶסְתַּלְמַדְנוֹ
גְּרָאָה אַפְּתָה יְיָ.
לְמַשְׁעָן בְּלָי טִי עַבְדוֹ,
יְמַלְּאָה בְּבוֹרּוֹת יְיָ.
גְּוַשָּׁא אַלְוֵי קְפִיּוֹ,
בְּלָא בְּרַבְתָּה יְיָ.
לְרָאוֹתָה פְּלָאִים גְּדָעוֹן,
קִי אַפְּתָה יְיָ.

דָת לְאָדָם שְׁפָה
בְּעִשָּׂה בְּצִוָּה, וְאַתָּה
הַחְרוֹצָנוֹ טְבָלִים
וְנַבְּאָו בְּנֵי אַלְמָם
וּמָם נַאֲשָׁר לְרוֹדוֹ
וּבְרָא אַפְּתָה גְּנוֹרוֹ
וּלְעוֹת עַולְם לְפָנִים
וּשְׁפָלִים עַלְלִינִים
וְעַשְׂחָה בְּאָרְעֵן גְּבָרוֹ
וּמָה זְכָלוּ עֲשֹׂות הַיְצָאוֹ
שְׁפָחָה כְּיוֹן עַלְיוֹת
בְּלִי אַשְׁר עַתְּה רְהִיטָה
בְּגַן אֲגָנוֹשׁ כִּי בְּנָאוֹ
וְפָה יוּלֵל הַחְקָקוֹן
בְּחוֹ וּרוֹתָה גְּרוֹיוֹ
וּסְפִילָל עַל גְּדוּרוֹ
לְחַעַם בְּרָה נַס דָם
סְפָחָפְרִידִים לְבָקָם
בְּמַאֲתָה שָׁב אַין
כִּי עַמְּנָעָן בְּצִוָּה
גְּרוֹאָה כְּפָלִיא מַקְדֵּשׁ
וְקִי קָאָרָם לְבָדוֹ
קְפָבָכוֹ בְּאֹור עַלְיוֹנִי
וְעַקְבָּה שְׁלָלוֹן לְפָנִי
עַזְעִים לְאַשְׁבָעָן
וְהַאֲגָנוֹם שְׁקָעָן

וְקָלְל יְמֵן פָּרָדוֹ
וְגַנְכָּא אָדָר פָּמוֹ אַיְדוֹ
וְאַמְּסָפֵר בְּמַסְפָּרוֹ
אַשְׁר יְאַפֵּר סִימָם,
וְגַעַם וְאַהֲבָם וְאַחֲם
אַנְגָּקִים גְּאָנָקִים
שְׁלִיחָה בְּפָנָה
אַחַת אַבְנֵנוֹ סִימָם:
כְּבָכוֹ עַל זָמֵן פָּקָדָתוֹ
בְּעַדְתִּי בְּבָם בִּזְמָם:
וְאַל מְשֻׁבָּתוֹ אַחֲבָתוֹ
פָּה אַאֲרָךְ עֲשֹׂות קָנָה
וְאַכְלָלָה בְּבָנָה וְעַנְחָה,
וְאַצְדִּיק דָוִן אַמְוֹגה
מִתְּבָרְךָ בְּקָרְבָּן סִימָם,
וְעַם אַל עַבְדוּ מְשֻׁבָּח
עַל רָאָה וְגַל מְבָתָה
אַקְרָבוּ גְּרוּסָה גְּרִיבָה
תְּבָה פָה טֻוב וְפָה גְּעָם
עַזְוֹ מְשֻׁלָּח מְעָמָעִים
וְאַשְׁרִי הָאָנוֹשׁ עַם
אַל מְפִיר מְעָבָדוֹ
גְּעַמְדָר מְלִיאָן בָּאָדוֹ,
וְרַאֲבָר לוֹ, וְנַאֲדוֹן

קיד.

אַמְוֹנָה נְדָעָה
גְּרוֹה אוֹ גְּנוּנָה
צְדִיק אַפְּתָה יְיָ,
בְּאַקְרָבָן בְּלָל תְּקָצָר
וְמַיְהָן בְּמַעַצָּר,
עַל כְּהֵן עַשְׂתָה יְיָ
וְאַזְקָדָל תְּבָצָר
גְּאָרוֹתוֹ קִי יְסָפֵר
בְּלִא אַשְׁר עַשְׂתָה יְיָ.

קמו.

בְּשׁוֹבוֹ אֶל אַרְמָתָה,
אֲחִימָול קָול תְּלִימִים,
בְּשִׁמְמָתָה וּבְשִׁירִים,
בָּעוֹד שָׁבֵן בְּנֵשֶׁמֶת;
יְיַעַן בְּנֵתְתָה,
קִיעִים וּתְהִתָּה,
בְּשִׁבּוֹבָן אֶל אַרְמָתָה.
רַף טֻבְּלִים,
אַשְׁפָן רַקְמִים,
בָּעוֹד שָׁבֵן בְּנֵשֶׁמֶת;
בְּלִיאִים גְּקָרְעִים,
נִירְטִים תּוֹלְקִים,
בְּשִׁבּוֹבָן אֶל אַרְמָתָה.
גְּשִׁשָּׁבָה מַזְכָּתָה,
וּרְבָּה פְּבָדָר בַּיּוֹתָה,
בָּעוֹד שָׁבֵן בְּנֵשֶׁמֶת;
עֲבָרוּ יְמִינֵי מְהֻמָּתָה,
וְאַנְּזִין גִּידְרָה קָאָופָתָה,
בְּשִׁבּוֹבָן אֶל אַרְמָתָה.
וּרְעָן תְּפָאָתָה,
וּלְשָׁון בְּבָרָתָה,
בָּעוֹד שָׁבֵן בְּנֵשֶׁמֶת;
רַד אֶל בָּזָר עַמְקָה,

אֲשֶׁר חָאוֹשׁ יְנָא
מַקְלָל תְּקָנוֹא,
בָּעוֹד יְשֵׁבֵן בְּנֵשֶׁמֶת;
בְּפָמָה אֲישֵׁשׁ קָשׂוֹב
6 גַּלְגָּל לֹא יְשׁוֹב
בְּשִׁבּוֹבָן אֶל אַרְמָתָה.
רוֹחוֹ נַסְכָּתָה בָּזָה,
עֲנֵבָה לְפָנוֹ,
בָּעוֹד יְשֵׁבֵן בְּנֵשֶׁמֶת;
10 חֹלֶה לְקָבֵר
וּפְתָהָם לְשָׁבָר
בְּשִׁבּוֹבָן אֶל אַרְמָתָה.
מַהְלָקִים גְּבָתִים,
גְּמַלְאָקִים הָלָלִים,
15 בָּעוֹד יְשֵׁבֵן בְּנֵשֶׁמֶת;
גְּמוֹתָן בְּבָחָמָתָה,
לְהַקְלָל דְּמָה,
בְּשִׁבּוֹבָן אֶל אַרְמָתָה.
רַמְעָן אַתְּ פָּגָנוּ,
20 פְּתָהָר הָוָא גַּעֲזִינוּ,
בָּעוֹד יְשֵׁבֵן בְּנֵשֶׁמֶת;
מַיְּגַש אַלְיוֹן,
עַמְקָאָתוֹ עַלְיוֹן;

אֲשֶׁר דָּוֹת גַּעֲבָרוֹ,
קְמִידָן גַּעֲלָה עַיִן,
סָוד קָאָרָם בָּרָאשׁ (ה),
שְׁקָפָת לְשָׁנוֹת לְרָשׁ
קְדוֹשָׁן עַלְיוֹן יְפָרָשׁ
פְּאָתָה גַּפְשׁוֹ חָפָר
רַע אַל גַּלְאָקָתוֹ לְגָמָר
תְּנוּן בְּתָחוֹם עַיִן,
שְׁוֹבֵב מָה זָה בְּעַנְהָה
יְבָנוֹן וּבָנָה
קְמִינָתוֹ קְשָׁבָתוֹ
עַשְׁוֹב קְהַטָּאָתוֹ
45 אַשְׁרָה אָס בָּאָרָה
נְפָשָׁו בְּחִינִי יְבָנָה
בְּעָדוֹ לְיָהָן חָקָן
וְלָלָקָן? פָּגָנוֹ צָרָקָן
רַבָּה אָוֹ טָבָחוֹ
וְיְבָלָלוֹת גְּשָׁבָתוֹ
חָנָה גַּלְעָה עַיִן
בְּתֹורָת חָקִים יְשָׁרוֹן,
וְיְשָׁבָבִים יְזָבָרוֹ
אוֹ מִי יְסָמֵל תְּסָרָה,
אָן אַלְפָה בְּלָעָדוֹ
אָן קְדוֹשָׁה בְּנִי.

(ה) כוונתו כי ס' הלמ' ג' לדס תמלָה פָרָנו.

(ג) קְדוֹם נְקָלָם מְלָס כְּלָמָדָן, כי אל עַלְיוֹן יְמִינֵי לִסְכֵּל תְּוֹתָה
הַלְּמָן סְלָעָת.

(ג') כי ס' יְלָמָד גָּמָני גָּמָלי לאָטְלָלָנוּ גָּמָלָנוּ,

ולישנו פסק, בשבונו אל ארפה,
מה יבקש בתפל, כי כל הבל הבל,
וזה ותדר לאיו, קראה בענין,
בשור יש בו נשמה; 50
בשלט מושאות, נערן מהלך,
ובחשכו סראות, גערע יש בו נשמה;
בשלט עצמו טגביד, געל עצמו טגביד,
איך אט נפשו שמר, קשור סור רעים,
ונפשעה מעמעים, 55
בשומו אל ארפה.

קמן.

קינה על חרבן קהילות ישראל בספרד,

אקה ציר עלי ספנד רעון ליטשטיין,
ספנד ריב עלי מערב לאות קפה זינום.
ענין עין ורדה קיט,
כבות עני במעוני ט לברד שם עיר אליזקה,
באיין אשם לברד שם סגולה שבעה,
עדי אלוף באון סלפ שגום, ושבאים שעת,

(ח) עינוי פסק וכליון כמו כי גמל מסוד (חילוס יב כ), וכונו
כי גומן מסוכן עמדו יק בילד כלות יהתו, אך לא נפכו מומן.

(ט) עז' סכתוב כל משוי נך (חילוס פג ז).

ונט הקיטה פאלקנה;	ונט שפטה	בקא יופת	ונט שפטה	בקא יופת
ופסנבה גטננה,	באיון תורתה	ויאן קקריא	ונט פלמוד	ויאן תורתה
פי כל הדר פנה;	כמו ג'מוד	ויאן קקריא	ונט עריגם	כמו ג'מוד
פוקום, אנה ואנה,	ויאן הרים	ויאן קקריא	ונט קבלה	ויאן הרים
לכית פלה נטה,	ונט קבלה	ויאן קקריא	ונכען זר	ונט קבלה
חת אל באנקינה,	ונכען זר	ויאן אCKER	ונכען אCKER	ונט קבלה
ובמי פקיד גיטה,	לואת אבקה	ויאן אCKER	ונכען אבקה	לואת אבקה
ויאן ראש קם,	ויאן לי גמי	ויאן לי גמי	ויאן לי גמי	ויאן לי גמי

על גולת אשפילה	ומר אצרה	ויאן אCKER	ונט עזזים	ונט עזזים
קנטנותות נחכתייה,	ויבקאים	ויאן אCKER	ונט תלילים	ונט תלילים
ובניהם פשניה,	ויאן אCKER	ויאן אCKER	ונטנברות	ונטנברות
ונקסרו לרבת נברות;	ויאן אCKER	ויאן אCKER	ונעל גנות	ונעל גנות
ויפקי בנים שאיה,	ויאן אCKER	ויאן אCKER	ויאן גווחה	ויאן גווחה
מתו ברעב וצאה;	ויאן אCKER	ויאן אCKER	ויאן עזזים	ויאן עזזים
בגנום גם אלטליה,	ויאן אCKER	ויאן אCKER	ויאן קבקאים	ויאן קבקאים
לא נאורה שם מחתה,	ויאן אCKER	ויאן אCKER	ונט עזזים	ונט עזזים
הבו מפה פירה,	ויאן אCKER	ויאן אCKER	ויאן חורי	ויאן חורי
ואננה עוד קה נטה,	ויאן אCKER	ויאן אCKER	ויאן חורי	ויאן חורי
ונפאסו במו פים.	ויאן אCKER	ויאן אCKER	ויאן חורי	ויאן אCKER

על קהלה פאלמאתה,	ויהי אCKER	פמארה	ויהי אCKER	פמארה
קאוור חשה פפה;	ויאן גואזים	ויבונאים	ויאן גואזים	ויבונאים
ותבוניה גהנטה,	ונט פלמוד	ונט פלמוד	ונט פלמוד	ונט פלמוד

וְסִפְרֵי
בְּרַגְלִים גָּרְפֶּחָה ;
בְּרַאֲבָס מִקְנָסָה ,
עַזְןָ אֹזֵב לְאַחֲרָה ;
יָם גְּתָנוֹן לְכַשְּׁחָה ,
קְמָל אַפָּס ;
וְאֵי חָפָן אֶקְבָּל פְּלִיכָּן ;
וְתְּדֻרְתָּה בְּמַפְתָּח ;
עַלְיָ פְּבָתָח וּפְמַכְאָתָח ;
בְּמַקְוּרִים אַשְׁר לְפָקִים נְחַשְּׁה ;
עַלְיָ בְּרָעָה אַשְׁר לְפָקִים נְחַשְּׁה ;
וְבָיוֹם שְׁקָח בָּנוּ לְמִת שְׁפָכוֹ דְּקָם ?פְּנִים .

* * *

וְקָה אָזָן
תְּבִי לְמַעַן
חַטָּאתִי זָאת קְוִיתָה ,
רְשָׁא אַלְיָ קְלָמָה ;
וְצָרָ מְלִי
וְסָמֵד אַבְרָר
וְתְּבָל בָּרוּ עַשְׁפָה ;
וְלְמַח לְפִי
בְּתוֹךְ גָּרְבִּי
עַל גְּפָשִׁי אֲשֶׁר עַזְתָּה ;
וְגַעַרְגָּזָה
אֲחוֹנוֹ חַפְתָּא
לְאַרְזָ טְמָאָה גַּדְתָּה ,
וְגַנְגָלָה
גַּפְפָר תְּלָאוֹת רָאָתָה ;
וְבְּלַבְבָה
לְחַסְרָ צְרוֹת קְוִיתָה ;
לְעַלְתָּ פְּרוּתָה
וּמְעֻבָּדוֹת
בְּכָל עַת אָם זְכָרָה שְׁמָוֹ אַזְחָתָה ;
בְּנֵי בְּרִיתָה
בְּנֵי לְחִיָּה
עַלְיָ לְחִיָּה אֲשֶׁר קְשָׁה ;
כָּאָדָר פְּנִיאָה
עַרְבִּי גְּנוֹא אַלְהָים כְּשָׂבָנוֹם .

וְלֹאַחֲרָה בְּפִי אַבְרָם קָצַת קִזְמוֹת שְׁבָחָת ,
עִיר לְחַמְטָא וְגַם קְפָצָא וְגַרְבָּא לֹא יְבָרַת ,
אַשְׁר קָלוּ בָּרְבָּלָות בְּגַעַם קְלָגָט (6) ,
עַמְתָּ צְוָרָפָאָן הַבּוֹכָבָט וְגַם קְקָל מְסָלָאָתָה ,
וְשְׁבָחָת אֶת קְקָל
אֲשֶׁר עַזְעַם גָּדָל קָאָר וְלֹשָׁונָם גְּשָׁחָה ,
וְגַעַטְנָה עַלְלָחָם מְפָים וְעַבְדָּה קְשָׁתָה ,
וְלֹא בָּאוּ עד עַבְתָּה ;
וְקָצַת גְּלָל לְגַרְבָּא
קְעוּרָ אֲשֶׁר שְׁבָחָת ,
מְתָהָם הַלְּךָ לְצְוָרָפָאָן וְפָעוּ וְנְשָׁאוּ מְתָהָם ,
כָּל יְמִיחָם מְרַבְּגָאִים וְעַנְעָם וּנְפָשָׁם כְּלָמָתָה ,
מְקָיָם לְעַת קְרוֹנָת וּמְגַנְתָּה לֹא בָּאָתָה ,
וְזָהָם בָּאָה בָּן יְשִׁי וְגַם אָתָה כְּנָאָתִים ,
עַזְיָ אַזְיָ יְלָחָמִים .

(6) מְנוּס פָּה וְקַן נְלָעֵן מְלָעֵן טְנוֹגָה , כַּא גַּדְלָנוּ מְנוּס
(כְּרָהָזִית 7 י') .

שער עשרי. שירי שחוק.

מבוא

תפקידו מادر בשינוי ירושאל מדורות הקרים (ה).
 ויחי כאשר שמותינו עיני על השיר הזה שמצוין רמש"ש,
 עין להלן ס"י קו, ואחר שעלה בידו להקן את נסחו אל נכוון,
 וליחסו מכוון השינויים הרבות שנפלטו בו באשותם הטופחים (כ),
 נכחתי מדר לדעת מהמת כמה טעמים, שהשיר הזה שייר
 להראב"ע והוא חברו, ורמש"ש ספק על איגר זל, שהיה רק
 משענת קינה רצוץ; גם מצחתי לשמהת לבי את שמו "אברהם"
 נרשם עליו בראשיו החורווים, רק חרו אחד באות מ"ט ממשמו,
 ציווילנו להפקיד מלמטה למעליה, כי בא בעתו של אל במקומו,
 והאת שכיח לרוב בשירותים קדומים, זאו يول חרווי השיר בד'
 בבר בפסטרם; גם במקום לי"א הנכתב בראש השיר, צ"ל:
 לר"א, שהוא ר"ת לר' אברהם, ובונת הרשימה כך: "חרו על
 הסקאקי לר' אברהם", ובמו שגרשם שמו לנכוון בראשיו החורווים,
 וטעות זוatta מן י"ע על ר' אשר חמונן בכ"י שותה שכיח לרוב,
 וכפרט לדבוי רמש"ש הקראייה בכ"י היה קשה, עין
 נכתבה בדיו לבן, וכן נמציא בס' אגרות התשובה לר"י לטוף
 שאמר: "ועל פוד י"א נסמכתי", שצ"ל שם לפי הענין: "ועל
 סוד ר"א נסמכתי", שהוא ר"ת ר' אברהם וכמוון על הראב"ע,
 וכן נמציא שמו לנכוון בכ"י שנייד), ובשם פשוט כוה נקרא
 הראב"ע אצל הקרים (ז).

(ה) עי' נספפו: שחקן הגן סיקוליס (ג' טו), ועין המוביל לפנת
 י"ג (לד' סמ').

כ סרכס מקומות ניטר כסות גן יכולו למ"ט ווינר לתתקן.
 (ג) עי' נס' פתריש לרט"ז מתחלת ב' (לד' סמ') ועין בס' קגן
 פל' יד ח"ג (לד' טו, טהלהס בג').

(ז) עי' גמთוע ווינר (לד' טמ) וטס נטמל קר: פועל גל' הילסס,

השיר הנפלא על שחוק השאר המוחות מכבך להראב"ע,
 המתחילה: "אשרו שיר במלחה", עין להלן ס"י קו"ת, נרפט
 לראשונה בשנת ח"א תנ"ד ע"י הנגניו המלומד טואמס היידע,
 ואחריו נרפט השיר הזה על שם הראב"ע עד כמה פעמים.
 אבל בשנת תרל"ג יניא רמש"ש בספריו הנקרה בשם: "השאך
 אצל היהודים", והרחץ משפט ביחיד עם וידיו איגר לאמר: כי
 השיר הזה על שחוק השאר, אשר עד הנה השבו רביים בדבר
 ברור שהברço הראב"ע יניא. ורק בחנים נתיחס אליו, ואין בו
 לא מעוטו של הראב"ע יניא. ורך בחנים נתיחס אליו, ואין בו
 רוחו ושפתו; ורמש"ש הביא לנו שם בספריו הנזכר, שיר אחר
 על שחוק השאר מאיש אלמוני, שמצוין בכ"י שיינבלוט יישן
 גוישן נור' ג'ח ס"י כ"ג, המתחילה: "אשר בקהלו שיר" וביר', והוא
 שיר גדול ווש בו הרבה בתים, ועליו מלמעלה נכתבת בזה'ל:
 חרווי על הסקאקי לו"א", ולදעת רמש"ש ל"א ר"ת: "לברכה
 יהוה אמן", אך מי הוא המשורר הנשגב זהה, שחבר השיר על
 השאר, ומה שמו, נפטר ונעלם עוד מעוניין, וגם מעוניין אנדר.

ובעת נראה עוד דבר נפלא, כי אם נציג את השיר הזה שמשמעו רמש"ש, לעומת השיר הקודם המוחוס להראב"ע שתרifies היידע, או נראה לחדות לו, כי רוח אחד לשניהם אין בענייןthon, ואב אחד הוא הראמ"ע הולרים. למשל בשניות נאמר לפי הקי השאר בימים הקדומים, כי הפסותים ולבו רך שלשה בחיטם); וכן נאמר בשניות: "אם יעלה רגלי על טור השמיני, או יהיה כמו מלכה או פרז" (ג); גם נאמר בשיר אחד: "ונעטם וגברנו בושם", וממש כלשון הוות נאמר בשני: "הנה פעמים יגבורו כושם"; ועוד נראה שהחמת המשולר את שני שירו על אופן אחד, כי יהוקי איש בראש אוביון, ולחמו שניהם ויחנו את נפשם بعد מלכם; וכמו שאמר בשיר אחד בטוף: "ויסופר להלחם שנייה, ויש עוד להרגו חתיה", בן אמר ג"ב בשיר שני: "ירושון ילחמו אולי לנפשם תחיה בבוד יקר וגדולה"; וכל איש בר דעת יראה שענין אחד להלט; גם נאמר שתו עני התקופות הרבבות נראות, שהראב"ע רשם ג"ב את שמו בראש שירו שעשה על השאר, הנדרס ע'

ושין ברכ"ז כפ' על כתולס (כלהות ט' ט) זו ע' ; ודעת ל"ג י' ווילו וכו', וכנותו כס על קרתק"ע.

(ס) אהן מתקין סתךן כייסם קלקומיויס סיס, כי כסום לו הרכן טיקלו גלשו ליפכל, סכל פהלקסן רק סכלס געליס וויל זותל, עוי' כספה סלסטחו על דבר חוק ואלהן מלהט סקסטעלען, סולחן גינס (גד כט).

(ז) נציר אהן ממל מס' וועלס רגלי ען טור האמיין, כי סוכ' כמי פכו נחצצ, ובceil לטני נמאל, כי סוכ' כמי מלך, אבל אין תלוק זקסט קייןקס, קף כי נקלחו במעות צויס, ועי' לכת סטעס כו'.

הידע, והוא: "אשר שר במלחמה ערובה. קדמה מן ימי קרם, ר"ת: אברם, ועל דרך זה רשם הראמ"ע את שמו על הרבה שרים"). עתה נשבה נזקורת, אזהה מן שני השירים האלה על השאר כתוב הראמ"ע תקופה, ונאמר שהשיר שמצו רמש"ש הוא והראשון, והראב"ע חבר אותו בימי שנותו, בגראה היטב מענינו וגם ממליצתו, כי יתנגד בה עוד בקבדות, והשיר הב' שהדפים היידע, הוא השיר השני שעשה הראמ"ע אחריו, ביתרונו הכיר רעתה הן בתוכן עניינו והן בצדחות מליצתו (ב); ובדבר השנינו הרביט הגמצאים בשני השירים האלה, למשל: בשיר וראשתון "ולחמו לבנים עם כושים", ובשני "ילחמו ארומיטים עם כושים", וכן בראשון נחשבו בין אבינו השאר, מלחה, מכבץ, מושנה; ובשני יבוא החחתם: פרז, רוק, פול. סבת השנויות האלה לפי דעתו הוא, מה שלא שعرو החוקרים עד הנה, כי בהיות הראמ"ע נע ונדר כל יומו על פני תבל, כתוב שני שירו

(ה) וכלהק"ע חתס לפטעים טמו הרכס, ולפעמים הרכס; ואל תפלהן מזועג נמלת ערוכת נחת סכלק"ע לת מלות סכני פטום, יעמ' כי נגנו גס סמיטוכליים בגולדוט סכו' לפניו בצעת סלמאן, וכלהק'ס ר"ט גנילס טהמ' בטהו: "בנין אלל לפאו דהוו וכו'", קפולס בן יסודה, יעמ' בס' עלא מלות (ס' כו) וכן גמל לא' יאתקן בן גויה בטהו: "ומודס וכו' צמן וכו' חזק", שוואן קימד קמ' יאתקן, יעמ' בס' סמכ' (ס' יט').
(ב) וחמת ספק ממש תלמלו לרמ"ש וויל, כי ממל כל' ידענו גלע' יכטו היה טרי קלתק"ע, ילהו לדרכ' סכלס על סכלס פטיג' סוכג' סוכג', יעמ' לפאן סעלס ט'.

בנורא ואשרו בדורם ממש כמו שאמר בשירו הקטן והוא :

שירו השני

וְכֹלֶם הַזָּרִגּוֹת אֲלֵהֶת לְאַלְהָה
וְיָשׁׂוּבָה לְפָרָגִים מִתְּחִיה ۶)

גם יקרא הרואה"ע בשיוו הבודם את אבני השאר בשם פנרים. ואמר בפניהם רישומות, ופה בשיוו הקמן יקרא אותו ג' בשם זה והוא אמר: "ונפלת פגירותם", ובונת הרואה"ע בשיוו התקמן זהה עשה על השאר, אשר שלם הוא ונפלו כאדר, ולא חסר בו מואומה, להגדר לנו בקצור נמרץ, איש אצל חברו, ואיך להגען תחילה הפוגרים על לוח השאר, איש אש על פי פקדתו ומשתרו, וכמה יעלה וולותם ממוקם, איש אש על פגודתו ומשתרו, וכמה ישבתם החיל במלפורם בשתי המהנות, כמו שאמר שם: ישבתם והליכתם אסדור לכל אחד ואחד באשר הם, והזכיר פה בשיוו הפלמו, אהדים מאבני השאר בשמות שניות, בלי ספק בן גקרואו

ה) ויזוכו פגילים אהלי מות, כונת פרג'ב'ע טישוטו פגוי הו
הנני פטה'ן עוד פגעס לתחיס, כווע מהזיל נמיין סכמי: "וים
נאכטונגיסס תמייש", ומינן חד לאכטנסס.

על שוק השך בארכות צונות; הראשון עשה לפיו נימוטי עמי אירופה, אשר מראה פניו הם לבן, ולחמו או עם מלכי ערבי שחורים, ולהם בשוק השך, מלכה, מבצר משינה; והשור החני עשה לפיו נימוטי אנשי הוו, אשר מראה פניהם אדים, ושכניות משבב היו שחורים, ואנשיהם לבנים לא ראו בגבולם, ועל כן ילחמו פה אדומים עם כושים, גם בשוק השך מיזונה אצל אנשי הוו, כי במקום מלכה, מבצר, משנה, אצלם הוא פרו, רוק, פול (ג), והראב' ברוב חכמתו, ידע את-חקי השך במדיניות צונות אשר עבר בתוכם.

ועל פי הדברים האלה נראה עוד, שגם השיר הקטן על שחוק השאר מאיש אלמוני הנפלא מادر, שנמצא רומש"ש בכ"ז בואטיקאן ברומא, המתחיל: "מלכיות נפנשו" וכו', עין להלן כי קי"ט, שיר ג'ב' להראב"ע ורוק הווא חבו, עין רוח הרaab"ע דובר בו; גם דומה מליצת השיר הזה, למליצת השיר השני שעשה הרaab"ע על השאר; למשל בשירו השני שהדפס היורע יאמרו: "ויאן שולפים במלחמות הרבות, ומלהותם מלאת

(ה) הֲלֹן טָמֵי סְכוּם כִּמְקוֹס מַלְכָה, טָוּ פְּלָרָס בְּפִילָוּס שֶׁל אַתְּ
וּלְקוּמָה וּלְרוֹקְהַיָּה בְּמַקוֹס מַבְלָג, טַוִי, כְּפֶל לְלַפְתִּי עַל אַבְנָה
(ל) כְּבָדָה; וְאַרְחַגְעַט כְּרוֹס כְּרוֹס חַמְמוֹת, תְּלַבְגָּס בְּצִבְיוֹן וְזֶה שְׂבָחוֹת
מַהְמַכְנִי סְהָרָה, נְלָמָן וּמְלָעָל בְּצָוָן, כְּמוֹ פְּעִילָס, תְּלַבְגָּס פְּרָו, עַד
סְכַתּוֹן (חַבְקָוק ב' יז) כְּהָא פְּרָיו, וּמַן רַקְוָה תְּהָלָל לְדַעַת קְלָת קְלָת
כְּן עַל סְסָס פְּלָפְלָה נְגָדָל, תְּלַבְגָּס סְכַתּוֹן וּרוֹק, יְשַׁעַן יְלָקָה, כְּמוֹ
בְּהָאָר כ' בְּלָמָס מַוְלָעָט כְּבִיאָוּ עַל הַסְּמָךְ: וּמַוקְהַיָּה, מַיְין כְּבָס'
דְּקָכְלִי חַפְן (לד) וּמַן כְּרָנָן אַמְקָרָה גְּלָפְלָה, קְרָהָה אַרְחַגְעַט בְּעַדְרִים
בְּפִילָל, וּמַן תְּמָרָן מַת, תְּלַבְגָּס יִסְיָה מַט, וְכַן.

בשנותם אצל אנשי המקומות שישב שם בעת ההוא (ה) ; ולפי זה נראה שמדובר החידה הקטנה על השאר: "ארץ בלוי אדרמה", עיי' לעיל ס"י ע"א, שלא נודע עד היום למי היא, חברה וסודה ב' הראב' ע', יعن מליצחה: "מליצה ושרה הולמים בלוי נשמה"^(ב) הוא ממש כמו שאמר בשינוי הקטן על השאר לאמר: "גַם גָּבֵעַ גַּדְעָה אֲנִי בְּפִיהֶם"^(ג), וכל איש משכיל על דבראמת, יראה בעתו ש' שלמה מיל טוב, הילך בחזרתו הקטנה שעשה על השאר: "מהו ארץ אשר איננה אורה" כ' , רק בזקנות הראב' ע' ולא יותר.

היווא נון מזה שהרב' ע' היה אחד מגדריו בעיל השאר, ומאהבתו הגדרלה אל השוק ההוא, עשה עליו שלשה שירוטים חזודה אחת קמנה, ובתבל אותו בארכיות שתיות ובעהות שנות בינו חיו. השיר הראשון: "אשר בקהלו שר" וכ'ו, חבר תוראב' ע' כפי הנראה בעת שהיה עוד צער ליטט, ובהיותו עיר בסופר, והוא אמר שם כי שוק השאר שעשוים הוא לו שיש אין קץ ותכליה, גם הוכיר בו כל אחד נפלא מבלי השאר. כי יש רשות למלך בתקלה לעלות לבית מבצר ושם יעמוד והגירה בעת רעכורך, השיר השני: "אשר שר במלחמה" עשה הראב' ע' כאשר עברו עליו ימי העலומים, עניינו רם ונשא ומליצתו צחה וופה, וחבר אותו לפניו נימוטי עמי הדרו, אשר עבר או בתוכם, והוא אמר שם על שוק השאר כאשר נודע לו בחיותו בהוו, כי עורך הוא מן ימי קדם, ממותו של ובאה

(ה) גַּס נְקַרְנוּ נִסְמֹתָס: מָלֵךְ, גָּנֵל, פִּלּוּס, קוֹפִּס, מְלֻכּוֹת,

(ב) יען נס' כל רמ"צ ס"ט נס' אבן סיטודיס" (ס' יט ס' ק) וגס' דכלי חפן (ס' ז).

והוא עתיק יומין. השיר השלישי: "מלכים נגשוו", חבר הראב' ע' במקומ אחר כאשר בא בנים, עניינו ומלייתו נפלאים מאר, ובשירו הקטן הזה הנדר לנו בקדור את ישיבת ולהיכת אבני השאר, ואיך אין קין ומספר לכל מעגלייהם, וחמת את שירו ברוב חכמה ומומנה. אתה חקרו בעינך את מספרם, כי באמת לכitos המה מאך, ולא יספרו מרוב; והרב' ע' היה הראשון באירופה, גם בין חכמי ישראל שעשה שירים על השוק השאר, עיר לפני שבע מאות וחמשים שנה בערך, והוא הורה לנו את דבריו השאר באירופה, גם בהוו, ותריט את תין ערכו מאך.

קין.

חררו על הסקאקי לר'א.

אֲשֶׁר בְּקוֹלִי שִׁיר וְלֹא סִיר יַהֲנֵה^ט
 קָוְלִי, אֲשֶׁר אֲרָיו בְּכוֹ בְּבִגְלָה,
 אֲבָתָב עַלְיִי סָפֶר דָּבָר שָׁפֶר אֲשֶׁר
 לִי שְׁמְשֻׁעִים הָוּ, עַדְיִ אַיִן תְּקַלָּה,
 אָו יַהֲנֵה פָּנוּ פְּרָעָע גַּלְעָם,
 פָּנוּ יַאֲדוּ בְּלִי זְרַחִים חַפְלָה;
 קָבוֹל שִׁירָה נְגַם זְמַרְתָּה הַלְּאָה
 אֲגִיד לְכָל גָּלָר; קָכָב בְּתַחְלָה
 בְּשָׁנִי קָלְבִּים נְלַמְּדוּ בְּנָר, וְנוּ
 אֲקָדר שְׁמוֹ פּוֹשֵׁי, גָּדוֹ גַּדְלָה
 אַזְוָנוּ אֲשֶׁר גַּגְהָזָה תְּלָא וְזָא בְּעַט
 לְזָנוּ פָּאָד זְפָה, קָבְבָס גַּעַלְה
 פִּי יְחַשֵּׁב אַזְוָנוּ קָשׁ גַּחְוָשׁ, וְגַם^ט
 גַּבְהָ קְרַאוֹז תְּזָקָה קְרַב וּרְעַלָּה,
 טַנְחוֹזָוּ בְּבָאָן כָּמָן זְהַלְקָם, וּוּשָׁ
 לְהָם גְּרוֹד שָׂעָה גָּבָב, וְזְפָלָה
 בְּגַלְים, וְגַם סְוִיסִים וּמְבָאָרִים. גַּמְטָ
 פְּשָׁעָה לְכָפָאָזָם, וְלָהָם קְאַצָּה

ט) סִיר עַל סְכִתוֹ כִּי כָּקָל סְסִילִיס תְּמַת סְכִיל (סְכִיל מ' ז').
 ט') עַד סְכִתוֹ כִּי נְצָבָו (לוֹסְמָלְלָה מ' כ' ל', יְשָׁטֵף מ' ב'),

מֶלֶךְ וְסְפָלָה, תְּלָא כָּס יְשָׁבִים
 20 אֶל תְּזַקְקָה דְּרוֹגָרִים בְּשִׁיר גַּם צְבָלָה
 כָּס עַקְעַקְיָה טַהָר לְחַלְמָה בְּטוֹךְ
 אַפְּקָק שְׁבָה שְׁבָה, בְּלִי שְׁוֹם חַמְלָה,
 הַן חֹוא שְׁמַוְתָּה עַל שְׁמַוְתָּה פָּן לְכָל
 יְמָה, לְכָל גָּבָר גָּמְבָנוּ בְּגַלְלָה,
 25 הַן פָּאָשָׁר גַּדְיוּ יְנוּעָן לְעַזְוָה
 מְלַחְמָה, אוּ בְּקוֹל מְלַחְמָה
 בְּשִׁמְעָן פְּרוֹאָזָם. יְנוּעָן אוּ בְּקוֹל
 שָׁאוֹן, וְיִשְׁפְּעָן אֲיִן קָל חַלְתָּה,
 30 כִּי מְפָקָזָם נְסָעִים וּבְלִיטָה
 וְיַבָּאוּ לְחַלְמָה בְּגַעַן וְגַלְלָה,
 אֲזַבְתָּה יְגַלְלָה יְגַלְלָה פִּי אָסָנָי
 בְּפִיטָם בְּקוּ לְהַלְוָה קָתוֹד קְסָלָה
 כְּפָאָן לְסָבָא יְגַלְלָה כָּס לְהַלְוָה
 35 תְּפִיד בְּבָית אֲקָדר וְלֹא גְּבַעַתָּה.
 הַן בָּאָשָׁר לְזָנָדָם יְזָמָם
 נְפָנוּ אֲיִן לְקָטָן רְשִׁוָּת וְתַהֲלָה
 לְתַפְשָׁן אֲיִן אֲזָוִים פְּאַלְבָסָן, וְאֲיִן
 40 נְתָה לְחַקָּאָת אֲכָל לֹא קָסָה
 אָס וְעַלה בְּלִי וְיִשְׁבַּן בְּתָהָה
 אֲזָבָיו וְגַעַע בְּרַגְלָל קָלָה
 רָאשָׁן מְחַנָּה תְּאַר בְּלִי גַּעַע, אֲזָה
 יְשָׁם גָּלִי רָאשָׁן גַּעַרְתָּה דְּרוֹלָה;
 לוֹ יַהֲנֵה פָּמָן בְּמָנוֹ מְלָקָה, אֲשֶׁר
 פְּקִיד בְּכָל גַּעַה הַזָּא קְיָא עַולָּה,

שירי שחוק

קָמִיד שְׁלַח כְּבָצֵר תִּיש אֶל מִקּוֹם
שְׁבָתוֹ לְהַלְּחוֹת בְּתוֹךְ בָּנֶלֶת,
אֲךָ אָם יְכֹונֵן אֲוֹבִים נְגֻדוֹ וְיוֹנוֹ
אוֹ תְּלָא יְבָרֵחַ אֶלְיָהוּ רְוַתָּה
70 אֲחָר בְּכָל עַזְבָּה תְּלָא אֶלְיוֹ רְשָׁוֹת
וְיַדְגָּד בְּכָל בֵּית אֲחָר סְלָה,
וְתוֹיָקָן אֲשֶׁר בַּרְאָשׁ אַוְבָּוּ בְּרָבָּה,
סְלָאָן קָאָן וְכָנוֹלָה שְׂקָמָה,
וְתוֹקָנוֹ נְפָשָׁם בְּעֵד גְּפָשָׁה
80 אֲרוֹזָנִים וְנְחָרָגִים וְטַם הַגְּדִילָה (ה),
אַלְהָ בְּאַלְהָ גְּזָלָו אַרְצָה חֲלָלָם
עַד אֲשֶׁר רַוְקָם בְּזָלָא תְּנַהָּה
תְּבָחָ פְּעָמִים יְגַבְּרוּ בְּשָׁם וְעַן
פְּתַן לְבָנִים אֲוֹבִים גְּסָלָה.
90 גְּזָנָפוֹ כְּלָם וְגַם כְּלָךְ בְּלָא
וּפְולָ בְּתוֹךְ רְשָׁפָם בְּקָפְטָם בְּלָא,
גַם יְשָׁאָבוֹ דְּמוֹ וְיוֹרִדוֹ אַעֲיָן
אוֹתוֹ בְּלָב מְפֹתָה פְּמַת לְשָׁאָלה.
גַם יְשַׁ שְׁפָעִים פִּי לְבָנִים נְגַבְּרוּ
90 גַם הַם עַלְיָ בּוֹשִׁים קָרְבָּת הַלְּלָה
נְשָׁבָע בָּאִ בּוֹשִׁים חַקִּים יְעַשְׁקָוּ
גַם יְנוֹן קְוָלָם קְפָר בְּמוֹ חֹקָה,
גְּנָרָה לְמַעַילָם הַלָּא אָנוֹ, וְלֹא
גְּנָאָ לְמוֹ גְּפָשָׁם אַרְיָ וְתַעַלָּה,

(ה) ע"ז כתוב (טעיה ט 7), ומינו וודס אגדה פ"י ע"ז סדר
סגדילס ונתרכס סמלמה מאופר.

רבו אברהם אבן עראא

45 סְפִים בְּעֵת וְיָאוֹ גְּדוּרִים יְעַלוּ,
לְגַה אָנוֹ גְּשִׁמְעָן שָׁאוֹן פְּסִיקָה,
מַהְרָר יְרָצָן לְעֹזָר חַבְלִים,
בְּפִיטִים שְׁלִשָּׁה רְלִירִים בְּפְצִיכָה,
תְּגַרָּע עַקְלָנוֹן בְּגַבּוּרִים יְרָזָן
50 אֲנָא בְּלִי אֲחָר וְגַם לֹא צְאָלָח,
מְבָצָר וּמְגַדֵּל עוֹז וּמְזַאֵר בְּאַשָּׁר
וְרָאָה פְּנֵי תְּקָרֵב לְגַגְדוֹ בְּלָהָה,
וּפְעַזְקָוִם פְּקָדָוּמוֹ אֲזַוְּתָלָה
עַל תְּרָבִים קָם יְשִׁימָט סְלָה.
55 וְנַשְׁׁ לֹא רְשָׁוֹת לְמַלְךָ בְּקָלָ צְדָקָם,
מַצְדָּר אַלְיָ פְּנָה, בְּלָגָע וּבְלָח
מִשְׁגָּה לְמוֹ מְלָח, חַלָּא בְּמַחְוָא אַעֲיָן
יְרָיעָן גְּבוֹר בְּרָבָּ פְּתִיכָה,
לְלֹאֹות פְּנֵי תְּקָרֵב וְגַם לְעֹזָר לְכָל
60 נְזָפָל, עַלְיָ בְּפֶה פְּרִיחָה גְּנָתָלה
וּבְלַתָּה תְּרָדָה עַקְלָנוֹן גְּמָנוֹ
רְצָיוֹן לְכָבוֹת חַרָּקָב וּשְׁגִילָה;
מְלָקָה לְכָל אַלְבָעָקָנוֹתָה עַלְלָה,
אֲנָן פִּי אֲשֶׁר יְאָמֵר לְגַנְגָּה מְלָה,
65 גְּנָה גְּמוֹ נְצָבִי וְתִינְחָה בְּאָרֵי,
מְלִימָם בְּלָב חַקָּגָלִי לְהַעֲמָלה,
גְּלָה בְּאָתָה וְגַזְהָ לְבָלָג בְּתִיחָה,
אֲזַר רְשָׁוֹת אֶלְיוֹ בְּרַת פְּלִילָה,
לְפָלִילָות לְגַבְּתָה מְבָצָר וְשָׁם יְעַמְדָ, וְאַ
70 לוֹ יְתָהָה מְפָלָט לְיָם צָוק וּתְקָלָה,

וּקְנָפְלִי יְהִי הַזָּהָר לְגַגְדוֹ,
וְאֵת אֲבוֹן יְהִי נָטוֹת לְלָבָרוֹ;
וְלֹא נְטָה בְּעֵת לְכָת אֲשֶׁר-
לֹא נְשִׁיבָה קְעֵפָיו לְאַחֲרוֹ;
וְאֵם וְרָאָה זְרַלָּג פְּתַחַת
לְכָל אַכְּרָר, שְׁלִשָּׁה פְּסַלְמָה;
וְאֵם וְמַקְמָקָן יְנוּדָה כְּבָבוֹלָוֹ,
וְנָדָר טָרָה שְׁשָׁמָנוֹ וְעַלְלָה לוֹ;
בָּמוֹ פָּרָז לְכָלְלָיְנִים יְהִי שָׁבָּן
וּמְלַחְקָתוֹ בְּכָלְחָקָתוֹ הַחֲשָׁבָן
וְהַחֲרָן יְהִי מְלָחָה קְפָעָיו,
וְקְפָעָיו לְאַרְבָּעָת רְבָעָיו,
וְתְּפִילָה בְּקָרְבָּה הַזָּהָר גָּנוּבָה,
וְתוֹאָגָב עַל חַצְרָה קָאוּבָה;
בָּמוֹ פָּרָז תְּלִיכָתוֹ, אָכָל יְשָׁן
לְעָה וְתְּרָזָן, לְפָהָה שְׂרוֹאָה מְשֻׁלָשׁ;
וּמְסִים פְּקָרָב בְּגַלְלָי קָאָד קָלָל
וּתְהַלָּךְ עַלְיָנָה מְעַקלָל; 40
עַקְלְלִילָות דְּרָכָיו לֹא סְלָלוֹת,
בְּתוֹךְ קְתִים שְׁלִשָּׁה לוֹ בְּבוֹלוֹת;
וְדָרוֹק נְהָלָה פִּישָׁור בְּבָרְפוֹ,
וּבְשָׁרָה עַלְיָרָבָן וְאַרְבָּן;
וּבְרָבִי עַקְשִׁים הוּא לֹא בְּקָשׁ; 45
גַּתְיָתָהוּ מְבָלִי גַּפְתָל וְעַקְשׁ;
וּבְפָלָךְ וְתָלָךְ עַל אַדְדָיִו
לְכָל רְוֹתָה, גַּשְׁוֹר אַת עֲבָרִי;

95 בָּק בַּי יְשִׁובָן וְלִחְכוֹן, אֲוֹרִי
לְגַפְשָׁסָת פְּלָעָה קְבּוֹד אַקְרָב וְגַדְלָה
קִיהַת,
חרווים על שוק הסקאק להראב"ע ז"ל.
אֲשֶׁר שִׁיר בְּמַלְאָכָה עֲרָבָה,
קְדוּמָה, מְנוּמָה גְּדוּמָה בְּמַבָּחָה,
עֲרָבָה, קְמִתִּי שְׁאָלָל וְכִינָה,
קְבָעָה עַל טוֹרִים שְׁמָנָה;
וְעַל כָּל טוֹר וְטוֹר בְּחָם תְּקוּנָה,
עַלְיָה לְוָמְשָׁנָה מְמַלְקָה;
וּמְתָנוּמִים מְרַבְעִים לְצִוְפִים,
וְשִׁם מְלָחָנָה עַקְדִים אֲפָפִים;
מְלָכִים זְבוּבָה עַם מְתַגְנִים,
לְהַלְלָמָה, גְּוָרָה בֵּין שְׁגָנִים;
אֲגִיא בְּלָס לְהַלְלָמָה בְּמַעֲזִים,
וְתִפְחָה נְסָעִים סְמִיד וְתַעֲזִים;
וְאַיִן שְׁזִיפִים בְּמַלְתָּקָפָם תְּבֻבָות,
וּמְלַטְקָפָם מְלָאָת מְחַשְּׁבָות;
וְגַנְפָּרִים בְּסַפְקָנִים וְאַוְתָּהָן,
בְּפָגָרִים רְשָׁמוֹת תְּרוֹתָות;
וְאַדְם בַּי גְּוָתָה אַתָּם רְגֹשִׁים,
גְּנָפָה בַּי אַזְוֹזִים גַּם וּכְוֹשִׁים;
וּכְוֹשִׁים בְּקָרָב פְּשָׁטִים בְּגִימִים,
אֲדֹם בַּאֲזָאי אֶל אַתְרִים;
וּתְרָגִילִים וּבָאָן בְּתַחַת,
לְמַלְאָכָה לְנַבְחָה תְּפִסְתָּה;

ונותר גערת שbetaו, ואצאותו;
 55 ליהלום, ובמקומם פטחנותו;
 ואמ אובו באיבה געללה לו,
 וגעור בו, ניראה מונבו;
 נאם ברוך באבה טהפהו,
 ומטער לתרר יונפהו:
 60 ונש עפים אשר בנה לפניו,
 ועפים נש, לקחו לו פמאנג,
 וקדים חווים אלה לאלה,
 געה את זה ברוב מהה מילאה;
 נבנרי שניהם מפלכים;
 65 תלילים, קבלי דפויים שפוכים;
 ועפים ניברו بواسים עליהם,
 גונטו אדרומים מפניהם;
 ועתם פי אדרום יגבר, וכשימים
 ופלחים בקרב הם גחלשים;
 70 ותפלחה יהי נחש בשחתה
 כל' תפלה, וילבד ברשות;
 זאיון פנס להצעל וכופלט,
 זאיון מקרת לעיר יכאר יפלט;
 ועל יד צר יהי נשפט ונשפט,
 75 זאיון פאל ולחרן זמי פט;
 וחייו געלו בלא ימותין,
 וגאת נפשם פרות נפשו ישייתנו;
 ותפארם כבר נסע ואינם,
 קשורים שאבר בגוף אדרומים;

60 זוֹמְפּוֹ לְהַלְלָם שְׁנִינוֹת,
 נֶשׁ עָד לְמִרְגִּיכָם פְּתָחָה.

קייט.

חרוז על שחוק האישeken

מְלִיכִים גְּפֻשּׂו אֲחֵר בָּאָחָר,
 מְלִיחָה יְעוּרָה בָּן שְׁנִינוֹת;
 אַמְתָּחָה זָה בְּמַתָּחָה זָה בְּמַסְפָּלָה,
 זָמֵיל כּוֹל פָּנִים סְלָל פְּגִינָּס;
 5 וְגַלְתָּמִים בְּלִי חָרָב וּרְמָח,
 זָגֵם גְּפָשׁ וּרְזָם אָזְן בְּפִיחָת,
 וּמְלִתְמָלָט בְּמַתְחָלוֹת עֲרָקָת,
 וּמְכַרְפָּה בְּכוּנִים בְּעָשִׂים;
 וּפְעָם זְבָרָא אַלְחָה לְאַלְחָה,
 10 זָגֵם גְּרָאָה גְּנִילָה פְּגִינָּס;
 וּנְשִׁיבוֹ פְּגָרִים אַחֲרֵי מוֹת,
 זְנִיפְלוֹ תְּלָלִים שְׁנִינוֹת;
 וּשְׁיָבָתָם וּבְלִיקָּת אַפְּרָר,
 לְלָל אֲחֵר וּאֲחֵר פָּאַשְׁר מָם;
 15 וּסְפָלָח נְסָפָלָל לְזָיוֹן,
 וּמְפָלִים וּמְטָפִים עַלְתָּם;
 וּמְרָכְבָת שְׁגָנִים עָד לְאַלְחָה,
 וּגְבוּרִים לְפִגְיָה מָעָד פְּמָעָת;
 זְמַפְּלָה שְׁפָנִים, כָּל קְצָנָל

ק.ב.

הרוו גנד החזקניטים.

ה.

ונילקה פשtier ליעיר,
מקומו לא פיר,
15 והוא עני וצעיר,
קבילג על קרים.

ה.

ונישוב עד זפיא,
בשבר ובנהה,
בפטח ובסנה,
25 יבקש תפרים.

ה.

ויראשו פרנעם,
ובגדו קרנעם,
ונם בע ברוצ'
לעצמו ונאתרים.

א.

מצחק בקונת,
ומפתחו טינה,
ואחריתו שאחת,
25 קקל פשעלים.

ב.

6 יפיגר קומונו,
בשבר על ענוו,
ומזרד בקונו,
35 שבעות שקריות.

ג.

ועחש כי גרוות,
10 לעזלם לא נאלת,
ובקיו לא יפירים,
45 וכי ימי בורומים.

ט ואין שווים בלכתי פערום;
ונמולים בלבוקם בשייש;
ונטוטוטים לאראע ורבזום;
וועלקות לפנים פ' גאנזום,
ומאזם, וגם מאהנום;
15 לשור פראה כל פנים נאצאות,
והתהנום ברכך מאהנום;
תקבמים פקורי אותם למראש,
ושפתה בקר בענוק פאנלום.

שער אחד עשר.
שירים נפלאים.

מבוא.

בספר פנויו המלצות נמצוא השיר הזה: "כאלן מלחנה
נתנו" וכו', עיין להלן ט' קב"ז, וועלוי נרשם מלמטה בזיה":
התוכחו איש עם חברו, ואחר כך השילימו שניהם, ובלבותם
העלימו האיבה, ואחד מהם עשה טעהה וקרא לכל מיעודיו,
לאווחב לא קרא, ועשה לו אהבו אלוי השירים, אך השנים
הראשונות הם לא' אברהםaben עוזא", ע'ב; על תחuir שם
רי' רייפמאן לאמר: יונרעות נתנו המעתוקים לחספער הזה, כי
במאמר המתחליל: "התוכחו איש עם חברו" כתוב: "ויעש לו אהבו
או השירים, אך השנים הראשונות הימה להראב"ע", ואין
לפנינו כי אם שיר אחד, וגם מהשייר הזה גניע הרבה, כי
לשון מחנה נתנו וכו', תוכחה למדי אשר אינה תחלת השיר רק
אמצעו, וכי יודע כמה גניע עד מהספר הזה, ע'ג' (ג); אך

(ג) עיין נפקחת סטפל פסי סמלאות (ג' ח).

ה	ו
25 ויאכל בתקון,	ככל אבשו ביתו,
בלא ברכת פoon,	זהו שגיאות אותו,
ולא נקצא רoon,	יעשו ים מות,
בשחתה וקשייט,	בעפני כפרים,

עווב בעי לא מלך
בקבנה אל עבר נפשו,
36 תוק לבך אל גאלך,
ותבק בשם קרש

מלבד זאת נשאל אנתנו, מי יודע את השיר הזה: "כאל מחהנה נהנו" שיר להראב"ע והוא אחד משני השירים שהבר על זה העין, או השיר הזה שיר רק לאוהבו כמו שנאמר שם, "ויעש לו אהבו אלו השירים".

ונגה באשר שמו את לבי להחבות על העין הזה, ראיתי כי בספר פנוי המליצות נאמר במקומ אחר לאמר: "שירים אלה עשה מהבר והספר אל הנשא ר' מכיר; מתרך השר" וכו', והוא רק שיר קטן בעל שני בתים או חירות, וכן נאמר שם להלן: "אלו השירים עשיית" וכו' והת ג' שיר קטן; ואחריו בן מעתה שגמ אלחרוי בספרותה מבו שער החמשים, יאמר בראשו שירו בספר פורה הנכדים בוח"ל; "ושלחתו לו עם אלה השירים", וכן אמר ג' שם בראשו של טדורעים: "שלחתו עם אלה השירים", והמה רק שירם קטנים ולא יותר, ומה נמחתי לדעת, שאחרוי שהוא היה לדעתו גם המתבר מן הספר פנוי המליצות, קרא שירם לבתים או חירות, ואצלו שיר או שירה, הוא שם לשור מכמה בתים, אך שיריהם נקראו אצלם תחרויות, אשר מהם נעשה השיר (ה), וכן קרא הראב"ע בשירו, "נדוד הטרו אוני" לחרויות שירם, כמו שאמר שם: "ופה תמו שירם עלי פי נדברים" (כ), וכונתו כי פה תמו החרויות שלו, ובכאן ואילך שיכים תחרויות לאיש אחר; ולפי זה נאמר שלא חסר בשיר הנמצא בס' פנוי המליצות' מואמת, רק בונת

המלות שיש בראשו כך: כי האוהב עשה החירות האלה הנגאים פה, אך שני החירות או הבטים הראשונים מן השיר הוא עשה הרaab"ע.

אחר ימיט אחדים קיבלתי נסחת השיר הזה מן היב"י המנוח באקספדרד (ה), ומצתתי לשמות לבי שהשיר התואן נחלק שם לשניים, מתחילה יבואו שני הבטים: "כאל מחהנה וכו' עד בחותם צ'", ואחריו כן יש שם מקום פניו וורך, ויבאוו אחריו הבטים האלה: "והותליך ואמרתו" וכו', שהוטף האוהב על חרוי הרaab"ע והלך בעקבותיו (ג); ותבמת הרaab"ע בשירו זה הייתה בואה, שחתם כל חרו במלת צר, לאמר שנחפה האוהב הוא לאיש צד וגיאב, וכל שורה מן השיר הוא בחוץ אל לבו.

(ה) עיין כתימת נייפולר מו' 2386 (ס"י מ').

(ג) וע"ז וזה סוף כתיל נוד עילן (ס"י יז) טמפלס נטכ' קרליב"ג, ומתיין כן יכוו מלוייס מן מזוככי לך.

(ה) וכעת נון מה טמפלס (ז) כ"ס (סfn) ליט מסמ"לளיט טפס מסמ"לים צילס וכו', ולפ"ז מוחן לתיקן כמו שתקן ר' יוסטמן: "עפס מטקליס תטלס", כי כונתו טפס מסתלויס ציל גדוֹל.

(ג) עיין כתימי נוד נטכל מקודס (ס"י יז, מלוייס מ').

כבא.

אנחני בני גלוות,
ויבאנו בעני ותדלות
יעקנני קם פרוקים,
זינען בם לבודים;
• מעות נביאינו קרו,
עלינו פרחים צרי;
הירונין בחום ישבה;
טפן אלינו בנטפיה;
בערנו מרים פאלינה,
• מי יקבל זעפה;
ובחרפתלן ציו בקדמה;
למה יתלה אפק בענק.

כבב.

אָבִי אֶל מַשְׁנָה לְמֹת
טְפֵלָה מִשְׁתָּמִים לֹא בָּא.
רְעוּ מַאֲכִים בַּי לֹא בּוֹשָׁ אַבּוֹשׁ,
שָׂוֹב אָשָׂבָב אַלְיכָם קוּ בָּא מָנָד.

כבנ.

אָבִי אָבִי סְמִי פְּכִי;
את אליטו נְגַלְיאוֹ;
בלב נְשַׁבֵּר אַקְדָּמָה;
וְאַקְצָא חַן גַּעֲמִיךְ;
• רָאתָה נְשָׁאָר פְּשָׁעָט בְּנָ�;
וְלֹא כְּבָר אָבֵל בְּנָרָה;
פְּנַשְׁי קְלָה קְבָבִי;
וְפְּנַשְׁי בָּת וְלָיָה.

כבד.

ארבעה עֲקָדוֹן על נָטָה,
פָּנָר נְגַדָּן צָרָה;
אָבָדָה לְאָנָה;
וְאָנָה אָעָק לְאָיר;
וְאָרָה אָעָק לְאָרָה;
וְאָרָה אָמָן לְאָרָה;
וְאָרָה אָהָה לְאָרָה;
אָא וְתָלָע צָאָנוֹ בְּדָא אָרָה;
וְהָ צָרָה יְאָגָנוֹ;
פְּצָוָה קְהַלְנוֹ;
וְאָמָרָה יְהָה מְלָכָנוֹ
הָוָה יְשֻׁעָנוֹ;
צָור יְשָׁרָאֵל.

קבוד ומחאה לאבוניה
רעה נבורי מישרת אבוניה לישראלי
הו מזבנוי לב עבדיך
אין איש אשר חחש ותו שאלו,
משמעות פheid בלבותם
אקה מקומות מקדש ותנראל,

בְּנוּ עֲרוֹא קָרָא
אֲשֶׁר הַשֵּׁם קָרָא
לְאִילָן צָר צָרָא
בְּסָדוֹת מַעֲמִין קָרָא
וּמִקְרָא לְדִמוֹתָה וְאֶפְיוֹתָה
גְּטוּעִים מִשְׁתַּלְיִי בְּן קָרְפָּתָה

כבו.

אל פחגה נהנו
להלכם געריר מאבר
ושפינו בזון ארינה
גבטנו במו אויזר;
ויעטיהך ליעזטך כי
לסרטיך אהתקים פטאאר,
לסרטיב זבק ארייז,
ויהוא סגור בחוחטם צו.

* *

ויחומליך ואפרטהי,
10 תיר אל גלשות תקצאר,
עדי הראה לבקה לי
בלוי געמו אשר איזר
ויעזרך נעהך שון,
ויעבד לך גמקום איזר,

כבה.

אלן שעשה לרבענו הם.

אַלְפָ פְּעִמִּים אַכְרָעָה לְאֵל יּוֹם אַחֲרָה חַבָּם בְּאַתִּיאָל
10 גַּת הַקְּבוּנָה אַתְּנִי נְפָלוּ קַם, בְּעַמְדָה הַרְבָּה וְקָא גַּאל

שער שנים עשר.

שירים שונים.

קכון.

מדרגנות שניםות האדם.

בָּן אַדְמָה זֹבֵךְ בְּמוֹלְדוֹתָה,
פִּי לְעֵת גָּזָע יֹשֵׁב לְיוֹלְדוֹתָה.
קוֹם וּמְצָלָחָה אָמְרוּ לְבָן דְּמֶשׁ,
מְעֻלָּתוֹ עַלְםָם עֲלוֹתָה שְׁמֶשׁ;
בָּן שְׁנִי אָם יוֹשֵׁב בְּאַל דְּמֶשׁ,
צְנָאוֹרָא אָב בְּחַח לְאַרְבָּבוֹתָה.
בָּהּ הַאֲזִינוֹ מַסְךָר לְבָן עָשָׂר,
עוֹד בְּעַט קָט בְּגָדָל וְנוֹפָר;
הַבָּרוֹ לְלִין לִין, וְיִקְבָּשָׁר,
שְׁנִיעָשָׂו, יוֹלְדוֹ וּמְשִׁפְחָתוֹ.
מה גְּעַלְמִים וּמִים לְבָן עַשְׂלִים,
בָּל בְּעַפְרָה תָּלָג עַלְלִים;
בָּזְוּ רְמוֹסָר לְעַג לְקוֹל מְזִים,
יַעֲלָתָה תָּן תְּבָלָן בְּמַלְכָתוֹ.
בָּן שְׁלִשִּׁים גָּפָל בָּרוֹ אֲשָׁתָּה,
קָם גְּהַבְּשִׁת גָּבוֹ בְּתוֹךְ בָּשָׂתָה;

- 15 לְסֶרְחִיק אֲהַבְּבִים גָּזָע
עַשְׂתָּה פִּי אָזְנוֹ לְךָ בְּמַעַזָּר;
וְלֹא לְאַכְלָל עַצְרָפָנוֹ (6)
תְּקַמְּנִי יְנִי גְּנַעַר;
אַנְיָה אֲיַישׁ אֲשָׁר וְאַרְוָה;
20 בְּעַל, מִוּם אֲשָׁר נַזְּר;
שְׁפָל לְבָקָר עַתְּבָת בְּוֹאת
בְּסֶבֶצָר הַקְּרָבָבָר (7);
וְאָמָר יְרַמָּה לְהַגְּלָלה (8).
תְּגַנְּפָתָה לְעַתְּבָר;
25 וְלֹא יְבוּעַ לְךָ אַתְּנָה,
עַנְיָה תְּקַצֵּר אֲשָׁר קָצָר.

(6) לג ככעס חנוי כי מעורתי מליכול על הסועד, כי מה חביב וחתת חגלי, יعن מוש ולודתי, סילס"ל חגלי כעול, ולג חביבם לדכליו.

(7) קלון פלאו מכם סיקר ווינר כי ע"י טפל נכו תלון קרילסxo חמסל וככעל ממטו מגמר סcker טס, ולג וכס צבכ חגלי על ספודו.

(8) סטונה חס יליה לאטאיל פפס חות פלאו, ולסתדרות נ' נילס, חדת הווו כימי סלעס ותקלל חצר כלר פום, כי יטנס לך מזס
כנד מרט.

אין גלבו רענון ולא מתחשב,
בק לאחרית נפשו ומשערתו.

קבת.

על הינה.

אלמי קדם קעוגה,
ישובב יודה הנלה,
אשר פעם ראשונה
נשר גדול התלה (ט),
שם בפעם אחינה
תנייר גער התבילה (ט),
ולא קעאה סיינה
מנומ לבעג נגלה
בן שפיטים פטה
האפר גראפה,
ובשוב מראה קושתת
כל עין גנאפה,
ובעכבי פי פסר
להפלט בן עשה,
הה רעה לשחת
וכל עופ ראו נושא,

(ט) נבר גדול סוג נוכדיל מלך נבל.
(ט) חועל יעל סוג הנטיכום עפיפנות מלך יון.

ולחצנוו סביר בגי קשת (ט),
מושלות לב בינו ולב אשתו.
ג' עוגגע פישיג לארכאים,
20 שיש בקהלוק אם רע זאמ בעיים;
זר לנברבו בישוב רעים,
על עקלן יעדן במשערתו.
בן חמושים זבר זמי נבל,
נאבל פי קרבו זפי אבל,
25 קו בעיניו את כל בקר מלל,
פי פטרן פון קרביה עמו,
שאלו מה היה לבן ששים,
איין במעשי בדים ושרשים;
פי שרכיו דלים וגחשים,
לא יקומו אתון במלעםתו.
30 אם שנחתיו געגע אל שבעים,
איין דבנוי גראים גושבים;
בק לפסא יילח עלי רעים,
בעקס על נפשו ומשערתו.
35 בן שבעים טלה עלי בינו,
איון לבנו אהו ולא עניין;
או נבעג ליזניאו ולשכניין,
רוז קכוטם גם בענה פטו.
אחני זאת פפט זמי נחשב,
40 אשנו איש נחשב לנו תושב;

(ט) סס נינו, פ"ד סכתוב (חו"ג מ"ט) כן כתת, וגם פ"ט ח"ג.

וְלֹשׁוֹב אֶל גּוֹן קָרְמוֹן,
כִּי יְמֵן אָכַר כָּה
48 מִזְטָוָה כָּל שְׁבָעָה
גְּנִיפִּתְחָ בְּאֲדָרָה
נַפְשָׁךְ גְּפָנִים,
וַיְהִי שָׁם חִיה,
לְפָה לֹא תִּתְּחַקֵּחַ
50 צָרָר פִּי בְּךָ קָרְנוֹת,
לְתִתְּתֵא לְתִתְּחַדֵּחַ,
עד מִזְקָה פְּשָׁבָ�ה,
אָסָ קְיָא כְּשָׁפְתָה קָגָד
וְאָסָ בָּת הָא נְמָה,
55 וַיְכֹרֶב נְבוֹאת וְשָׁעָה:
תִּתְּשַׁבֵּח אֶשְׁתָּוֹתָה,
וְשָׁובְבָה אֶל גְּבוּלה,
לְחוֹמָת אֶשְׁתָּמָעוֹתָה.

קכטן.

אמונת אֱלֹהִי אָזְרִיעָה,
וּמִירוח קָכָם אָפִיעָה,
5 גְּבוֹרוֹת בְּרָאשָׁית אִשְׁמִיעָה,
הַקְּבָצָן וְשָׁעָוָן גְּעָקָבָן,
בְּטַלְמָם חַיוֹת אַוְתָה,
וְשָׁפִים וְאַרְץ גְּרָא,
אָסָון אַגְּלוֹתָה.

וּמְקוֹל אַפְּרֵר מִתְּהָ,
וְאַיִלָּה יוֹם נְתַחְשָׂה,
בָּמוֹ גַּעֲרָה מְאַרְשָׂה,
20 אָשָׁר אָנָן מוֹשָׁעָ לְתָה.
בָּעָה בְּזָרוּ שְׁתָקִים,
וְתִגְמָה בָּאָתָה בָּלָה
לִזְמָת אַלְמָם רְתָקִים,
וְסָר מְפֻגָּה בָּלָה,
25 וְאוֹרְבִּיכְתָּשׁוֹתָקִים,
פִּי בְּזָולָן נְבָל לְתָה,
וְלִילָה נְיָם חָקִים,
אָפְרָוְתִּיכְתָּה לְמָרָה
חַיָּא תְּקָנוֹ וְהַם פְּשָׁתִקִים,
30 וְאָסָ מְגַבֵּית קָוָלה,
אָנָן אָמַר הַרְפָּה לְתָה.
כִּי בְּנִפְשָׂה נְנִיה נְתָה,
הַלְעָן הַוְשִׁיבָה
שְׁמַקְמָה בְּיִשְׁמָמוֹן
וְקוֹלָה בְּאוֹב בְּקָאָה,
35 וְקוֹל רְזָפָה בְּקוֹל הַמְּטוֹן
פְּתֻעָלה עַל לְבָבָה,
יּוֹם שְׁבָטָה בְּאַרְמוֹן,
נְחַקָּה בְּגַפְךְ וְטוֹבָה
40 גְּגָעָ עד טָר חַרְמוֹן,
אוֹ בְּפָרֶשׁ שְׁנִי בָּה
פְּלָקִים פְּשָׁלָג בְּצִילְמוֹן,

וְאֶלָּה תַּקְרִירִים פֵּשֹׁו,
כִּי מִפְּנֵיכֶם הַתְּבִשָּׂו,
פֶּה אָמַר וְעַזָּה לְכַיָּת יַעֲקֹב
רַעַת מְעַשְׁתָּו עַזָּה,
גַּרְעָן אָבָר גַּרְעָן,
גַּנְוָרָב לוֹ כָּאָבָר,
40 פִּי כָּל אָח עַקְוֹב יַעֲקֹב.
הַשּׁוֹר תִּקְוֹם ?שְׁרוֹם,
וּפְבוֹל נְקֻחוֹ ?צְרוֹם,
לְלִלְיָ קְטִים בְּדוֹרוֹ,
פִּי ?קְוִים יַעֲקֹב.
45 מְקַדְּלָ בְּנוֹ מְזִקְוִים,
וּפְשָׁסָם קְיוֹ נְקָרִים,
אַתָּר יְנוּלָדוֹ חֹנוּם,
אַקְרָהָם יַעֲקָק יַעֲקֹב.
גַּעֲקָד, גַּטְעַ שְׁתִילִים אַיִלְלָם,
50 הַגְּדוֹלָ אַיִשׁ הַתְּלִימָם,
וּתְקַפְּתָן יְשָׁב אַזְלִימָם,
פָּהָ טָבוֹ אַזְלָקָב יַעֲקֹב,
מְכַר הַכְּבָב בְּכַנְתָּו
לְצָעִיר, לְקַמְתָּ בְּרַכְתָּו
55 וַיַּאֲקָר בְּהַשְׁמִיעָו צַעֲקָתוֹ,
גַּנְכִּי קָרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב,
דְּבָרִי סְבּוֹת הַתְּעִדרָו

(ג) יַעֲקָר גַּעֲקָד גַּטְעַ שְׁתִילִים סָס טְכִינִים;

וְעַכְיָרָה לַיְעַקְבָּו,
רַבָּה בְּאָרְצָה דְּשָׁאוֹי,
10 לְתְהִימָת נְכָרָאוֹי,
עַלְקִים יְבָרְכוֹו בְּרָאוֹי,
וְנְקָדְמָיו אֵת דְּרוֹשׁ יַעֲקֹב.
הַכְּנוּ פְּרוֹתִים אַקְאָם,
לְהַאֲרִי לְאָדָם בְּקָאָם,
15 וְוּהָם נְעַבְדוּם בְּמָשָׁאָם,
לְאָבָאָה מְלָקָבָק יַעֲקֹב,
כִּינְיָ טוֹת הַזְּלִינָם
בִּיטָם, וּבְנְקָשָׁה בְּסָרָם,
וְיַאֲמָר בְּנְלָשָׁה אָסָם,
20 לְהַקְוּם אֶת שְׁבָטִי יַעֲקֹב.
בְּשָׁשָׁה קְיוֹ אַכְאָזָת
מְעַלָּה וּמְפַתָּח נְכָרָאות,
שְׁקַת לְהַנָּהָ לְאָזָת,
בְּנֵינוֹ וּבְנֵוֹ יַעֲקֹב.
25 גְּמַבָּה לְאָדָם פְּאַלְעָיָה,
עַזָּר בְּבָנָ שְׁעִישָׁוֹן,
הָאָמְפָוָן לְרִנְעָן,
מְגַקְרָאִים בְּשָׁם יַעֲקֹב
עֲרוּם הַשִּׁיאָה סְשָׁא
30 הַאֲשָׁה, גְּדָרָה קַשָּׁה
בְּקַרְתּוֹב בְּתֹרְתּוֹת מְשָׁה
מוֹרְשָׁה קַתְלָת יַעֲקֹב,
וְעוֹמְסִים מְעַקְעָן גְּשָׁוֹ,

- עליהם, בגינום יפהו,
זונגים עישר נלהו,
60 אלה תלדות ועקב.
גנבר גלד שעשויים,
ונטלה פאמר השועים,
ונדרו פאנימה שבעים,
יעזאי גבר בעקב.
65 תפימה שונגה בטעיה,
ובכל מיצרים הפה ליה,
ויאמרו לא ראה זיה,
ולא יכין אלתי יעקב.
חקר אריה יצוקה,
70 ובכל מתרנים מעהקה,
וברות אבות אעקה,
מי נסן ליפשוח בעקב,
טוב, פארצון ביה (6),
זונקתו פשיטש זוח.

- 75 תפירה לוי פרח
זבר פוכב עזעקב.
יתרים גמאות נאטו,
ובמעט תפנו נברתו,
נאשו אוזים הווקטו,
80 נתקי רום בעקב.

(ט) טוכן טוכן מטה כמ"ב (טמות כ כ) ומכל מהו כי טוכן סוף.

שווים שווניים.

הדרוים גם קבאים,
ויהה קאוץ' לאם,
אריך מרכז' נאם,
ואתתעה את' בעקב.
ואל פיבשה העבירם,
65 וסளים גם נגעים,
או ישיר טשה בקהל רם,
פאל ויה עביו בעקב.

כל.

קול בת ציון.

אך ועבד תרמוני יוננו ארצי שפקה
אייה קנאטה לסתה יאמרו גוננו רפתה.
אתו צשים האנזה את אמרי בקשנה,
70 האם לפוי דזק בבריל אס קשיי בפקשה,
דורי ראיי בשנית גנני לו לאשתה,
ואל חוץ ביטו הביאני וכפניש לשלמה תרשחה,
שטייטי סמת אישי על גון קיעיטי גורישה,
איין לי פכירות, רק אלוי כל תפישקה קפהה,
באל טניאת ללבבות חמשי לא ראייתו,
85 גם הוא נקאץ' כל מוקום, פאר לי לא פקאייתו,
לא עניתיו ים קרא, ולא עזה ים קראתיו,
הוא קנאני בלא עם, ואני בלא אל קראתיו,
לאבד תעם קבuni, פתח אשר לא עברתיו,

עם נבון, תחיק ותרכזה,
פי באר אל כל מתקה מרפא,
אתחש אל חיש אך יאך,
א איש איש את גוףו, וגף את הפה,
בעבר יקעה בריא נם יפה.

יופה קאייש יגעה,
רבות שנים יגעה,
אך ישםו פצעתו,
חקותו ותורתו. 10

תשני הוא קראשו לחרשים
בו יונשבו הרוחות בקשישים,
וינקרו את גופו באנושים,
ראיין לאכול בו את סברשים,
כל תירף ובע גם שרים,
ולתוק סבלות קרטושים. 15

את סבלות טהר
מן תלה פטר,
ולטוטטיך את סרט
קלב ישקה אכם. 20

מרחצון חרש שני גלא,
בו יעדיף לעני באהנה,
מקל אש ומלבוש קורתה,
בו תגבר בירה השתורה,

בר שקו עלי עברים מבני ראו גופה.
16 רעים הוא ברגם ולמונשה גירושו,
שנה בשגה נאלחו ובשכנית לא וטושו,
בקצראו ויעללו וינחו וישלו;
תעלחת לאמר כל עז בו בקיותו לח נפשו,
וינגדל אשר דקה בתוכו גשלו ונתשו,
20 והוא תפוגד אל אשר ראש מגע משפטו.
העוד גן שבוי גארך ופשי עז ישגנו,
קניד לעבדי גבוי, אבא לאחיו ומגנו,
אלך גע זיך קארץ כל מזאי ומרגנו,
25 אקה אלך תפוז אל פקטם לא ישגנו,
מושיע תפצל טרב ומתקדים אימוח.

* *

פה לך פי גנטק הקולך זה בני בכווי,
דם כי תהה אנגי בא אליך ברבי,
לעוז בגוני קארזות, עד אובלך אל ברבי,
28 שקה אבוסם ושממי בפי עליך עד עברוי,
פי נשבעתי כי אני, אם בעבדך עד עוד גברי,
עוד עם בני עם יזקק לא יובש כן האמתה.

כלא.

הנהנת הבריאות.

שומעו נא אל דברי חטא

מרפא בו לכל מחלה,
אנפ' ג'נק לאכילה,
אך תחומר ללב;
שלא תאכל נארכוב.

50

שבט אל תאכל בו את בקרדים,
עיננות, גם זעירים גאנקיטים,
בי בו קור עט לך נאקרים,
וטעים בארכץ אחים,
גם בגוף חיה נזעירים,
לאכל בו תרירם הוא דין ותמים.
פלפל שום כל תפיס.
ואל תוציאו זקנים,
ואל תוציאו תפיס,
או מרטל פזום.

60

אדר בו את מעיך בפישקה
במיטר את סבלת פגחה;
את סdem הבזקף חייש נקחה,
מאכבע הנזר נזקחה⁽⁶⁾;
בקלב אל נאשת לאה,
ואל תאכל סלקי גם כל גזע.

כל מחרץ תקראה לו מי מחרה,
וון תיגע לו משף היפרה

בקר פשחה תירוש,
שר מרבש תריש,
השופים ומחצליים
תאכל, גם תמשלשים.

64

קסלו הוא בתחש סשלושי,
ויבח בו במונחן בן נחשוי,
ושחין בע שורבא בקשוי,
באש שחור, אף תלכו חפשוי,
פרנגול וברש ברבש אל חשי,
בקר ובשר עז שגאה נחשוי.

רב גbamoon תאכל,
המ' קרייז לא חובל,
פקי' דם באפרים,
גם פלה מברורים.

69

פחת הוא קרייעי לטענים,
הוא מזענד בוטיר לנטעים,
תאכל בו בשר מפשימים,
תשפה נברקחים מינימ,
גם חרוץ בפרחן רב מזינים,
קלע משבב נשים במענים.

(6) כולםois פקלמוניis נסנו לסקיiso שם נסן י' מלך, י' בכ'
מעסס טויכיס (ד' ט').

185

שורוּם טוֹנוֹת

גַם קָל דָבָר נִחְמַד
לֹא תָאֵל, אָו תָאֵל⁹⁰

פָנִין בָז' גַם תְּזִלְדוֹת הַשְׁכִים,
גַם פְרִוִים מְדוֹת הַפְּקָאִים,
לְכוֹן אֶלְהָיְךְ לְהַלְאִים,
כְאֶלְךְ לְמַמְרָךְ גַם קְשָׁבִיכָם,
עַם נְשִׂים, פִי כְלָם בְּשָׁבִיכָם,
פִי קָם עַם הַאֲנָפָה פְתַעֲרִים.

פָנִינוּ זָם פְּסֶבֶר,
וְתְּשִׁלְשֵׁלָן אָן תָאֵל,
זָבָע שְׁמָר לְעֵנָה,
עַם בֵן תְּשִׁפָּחָה אָן.¹⁰⁰

טְפָנוּ בָז' זְרָחָה הַלְמָם בְּגָנוּסִים,
עַם זְבָשׁ שְׁוֹבָעָר בְּרוּשִׁים,
לְשָׁמָר אָן תָאֵל סְקִילִיקִים,
וְתָאֵל מְאֵל קָרְךְ גַם קָל רָאִים.¹⁰⁵
מְקֻמּוֹרִים וְפָרִוי בָהּ בְּשָׁנִיפִים,
קְרִים פְשָׁקָה בְּקָר בְּגָנוּסִים.

מְשִׁפָּחָה שְׁכָר שְׁעוּרִים
גַם תְּרִמֵּן בְּקִים,
אָם אָל אֲשָׁה תְּקָרֶב,
עַם שְׁוֹגִים תְּקַעְרֶב.¹¹⁰

וְתְּשִׁלְשֵׁל הַשְׁמָתָה,
גַם בְּמַקְתְּגָלְשָׁתָה,
בְּרַע בְּרַפְסָטְמָעָם,
אָם גְּזִידִיטָוִן גְּעָם⁷⁰

יְסִין הוּא מַגָּעָד בְּצִמְחוֹנִים
בְּאָגָן, גַם בְּמַעְרָ שְׁוֹשָׁנִים;
בְּוּ וְבוּ בְּפָגְנוֹרוֹת וְבְשִׁיחִים
בְּבָשָׁר, וְגַגְעָם בְּגַרְגָּנִים,
זְרַבְּבָשָׁה אָם גַם סְשִׁזְבָּנִים
בְּבָתוֹרִים, אָדָל לְאָבָונִים.

פְרִיצֵץ בְּשָׁחָר,
קְשָׁר אַלְלָי מְשָׁחָר,
פְקִי דָם וְתְּשִׁקְשָׁל
אָדָר בְּרֹבּוֹת הוּא בְּשָׁל.⁸⁰

אָיר בָו וְתְּחִילָוּ בְּקִיאִים,
תְּזָה אָגָן בְּאָכִי מִן הַשְׁעוּרִים;
בְוּ נְדִים עַם לְקָה פְתַעֲרִים,
בְּנָדָר רָאֵשׁ עַם דְּגַעַת פְנִינִים;⁸⁵
גָל רָאֵשׁ לְאָחָל גַם בְּקָרְלִים,
וְגַעֲלִים בְּעִים לְקָרְרִים.

פְקִי דָם מִן וְתְּשִׁמְאָל^(ה),
בְּנָל בְּזִבְחָה לְאָתְחָל,

(ה) כפי שנזכר ב' פְקִי מִסְתָּה לְסִמְמָגָס (מִזְמָר י') וננו
כְלָופִים זו נְסִינוּ לְסִפְסִינוּ מִן יְד קְמָל וְפָעָס מִן יְד יְמָן.

שער שלשה עשר.
שירים נשגבים.

מכוא.

השיר הנשגב⁴⁾, בשם אל"ו וכ'ו, עין להלן סימן קל"א, מצא דוקעם ויל יה ליז שנים רוק מקצת ממנה, בכ"ז אחד באוצר התפירים באקספארד, והדרטס אותו בשנת תרי"ז בס' אצבע אללהמ^{ה)}; וכן שבעה ועשרים בתים וחסר בטמו, ולא נודע כמה בתים חסרים עוד, גם לא נזכר עלוי שם המוחבה, אך דוקעם יאמר כי במאמר שקל הקדרש ל"ד אבן יתיאר, נזכר שיר להראב"ע אשר החלתו כך:

בשם אל אשר יציר והמע לאמרתוין

וירך ויציר כל וכלת פעלותיו.

וכנראה יאמר שם דוקעם, היה נומת אחר לפני בעל שקל הקדרש בשיר הוה השיך להראב"ע, וכפי הנראה היה

⁴⁾ גס לדפס המלחין בן נמ"ע: כוכבי יתקון, מהנרת כ"ס (ט"ס), צע"י רכימת ייכוועל בו 1464 ס"י כ'.

אב הוא חישש חקמת החקמה,
ועידיף בו פְּרָנֶה הַאֲדֻמָּה,
ושוט וצנון וכצלים ממחפה,
אל תאכל פְּנֵי תפבר מחפה,
110 וגם פְּנֵי פְּנֵי אֶת לְסִתְתִּשְׁפָּחָה,
עת פרובני קיו' עם צפא,

מנאי פרעם פְּשָׁקָה
בטנקה, דען תנתקה,
לְלִיְוָן נַאֲפָל,
120 פְּנֵי אֲשָׁה הַשְּׁפָלָה.

אַלְלוֹ הַגָּה הַזָּא אַחֲרָן לִירְתָּוֹת,
בו יְקָלָן וְגַם וְכָל בְּאַקְטִוּת
קְרוּחוֹתָן קְעַבִּים מְפָרְלִיטָן,
וְלִתְמַלְּטוֹן גְּלָעִיתִים הַצְּלִיטִים,
125 גַּם גְּנוּפִי בְּחוֹרִים גְּקָקִיטִים,
הַגְּהָרָהוֹן תְּאַכְּלָה אַבְטִוּתִים.

כָּל מְלִכִּים הַמְּרוֹת,
שְׂמָא לְמוֹתְרָא,
אַךְ תְּאַכְּל הַמְּפִיט,
130 הַכְּפָלִים וְמְשֻׁקִּים.

בי משקל וחרו אחד לשניהם, רק בדבר חוכם השיר,
הלו' הראב"ע בעו מליצתו בדרכ' אחר, יعن' שניהם, הוא והמשורר
הקדמון, היו מושרים גודלים ורוח השיר נחה עליהם.^(ה)
השיר הגשגב הוה נהוראכ"ע הנמצא בכ"י פאריו,
אשר בבחו לסתום פיות המלשינס, שאמרו עליו שלא היה
משורר גדול, נכתב בעיר והראן באפריקא, بعد ר' משה אבן
לשקר זיל, ור' יעקב בר' ווספ' נ"ע בר יעקב נ"ע עוקש כתוב
אותו והשלימו ביטם ר' י"ז לחדש אייר, שנת אשורי היכינו
דרך, ה"א רכ"ה ליצירה; אבל לאדנון נשתקללו ונמחקו
בונ, מלות אהדות בכ"י, גם חסר בו בית אחד הנמצא רק
אצל דוקעל, ומלביד זאת נפלו בו שניאות רבות ע' הכותב
הקדמון, ונשחת משקלן בכמה מקומות, אך אנכי לא חשתי
על עטלי, ואחאמען לנוקתו מן השגיאות ולנקר אותו אל גבון,
ולמלאות החסר בו ע"פ החענן^(כ), גם הופתוי העוות אהדות,
לבאר את דבריו בקוצר, וויזאתי את חזור בגשגב; הוה שער
הראב"ע, כמעט משעבוד לנאהלה ומאנפה לאור עולם.
השיר: "לך אליו תשוקתי" וכו' הבא אחרי, עין להלן
ט' קל"ב, נמצא במחור ספרדים לעברית וו'ב', ולא נרדע למי
הוא, אך מרובה טבו ויפוי העתיק אותו זקס בלשון אשכנז,
בספרו שחבר על דבר משורי ספרד, ועד היום לא עבר איש

(ה) וכן פלטו המתוניים קדמוניים אלו חמם צאי, והוא צלקתו
הה סמתקל וטהלו סלען מן ציוו כל מטורף יחד כסיה לפונס.
וילאו נעצות ביל ע"פ דרכו, רק סללו מיד נטibus החרם גען מלוטט.
(כ) אף לנו סגנוני כתוקים דהלי נסנא כחון פסיר, פלון גולדבל
הה סקוניה, ולמותו עלייסס גכתקוניס וסקענות נספע ספכל ע"ג.

פתיחה לספר אחר, והמחבר הלך בו בעקבות כתיר מלכות
לגבירול, אשר היה לעניין להרביה משוררים, עכ"ד.
ומה מاء כלחה נפשיו מאו, לארות את השיר היקר
הזה בשלמותו, אולם היטיבו חולל שאמרו: יגעתי ולא מצאתי
אל תאטמן^(ה), כי אחר עמל רב וחופש מהפש, ת"ל חפצ' בידיו
הヅליה, ונודע לי שכל השיר ההוא, נמצא בכ"י באוצר הספרים
אשר לחמשלה בעיר פאריו, ונרשם שם בס"י חתמת'ב', וגם
עליו לא נזכר שם המחבר; ומיד השתרדתי להשוג ממנה העתקה
נכונה^(ט), ולשםחנה נשוי מצערתי שהוא שיר גROL מאה, כאחד
מכני הענק בעל קנו^(ט) בתיים, ומדבר על מעשי בראשות וייצור
האדם ברוב חכמה ורעה, ודוקעם מצא רק הלק הש夷 ממונו,
והוא ע' מ' יתד ותונעה, יתד וב"ה, שתי פעמים בדלה, ושוח
פעמים בסוגר, והחוו בסוף כל הבתיים הוא על תי"ז, גם הוא
מעשי ידי הראב"ע, כמו שעשר דוקעל אל נבן, וחכמו הראב"ע
לעת זקנתו, כמו שאמר שם בסופו: והזקן וכוי' והלבן קווצותין,
ושמו "아버חים" נרשם עלייו בראשי החורות, וגם באמצע השור;
ותנה הראב"ע עשה שירו זה ע"ד השיר הנפלא שער המשורר
הקדמון לנוו על ר' שמואל הנגיד, והוא:

בשם אל אשר החל וכלה פועלתו^(ו),

(ה) מגילס (ק"ז ו' פ"ג).

(ט) סחתקס נכוונה מן ס"כ. גהץ לדי פ"י סמעתיק סקונמן מל
ייחפ"ז.

(ו) לדפס' נס' וכלוו גרכזוניס מלת גרכני, מתכנתה ר' זילען ר"ג
קנגייד (ק' קט).

את לבו, לחקור מיד מי יצא השיר ההוא (ה); ואולם כאשר נשים עין על מליצת תשרי הקודם : *(בשם אל'*, וכו', גראת מיד כי רוח אחד לשנייהם, והמשורר הנשגב הבלתי נורעשמו המתוודה על עונתו, הוא הראב"ע, שט בשירו הנדרי יאמר בסוף : *אלתי אחותני רעדת**ה** בחובוי פשעי*, וחם לביו ועיצמו פרוותויו^ו, ופה יאמור ממש במליצה החותם : *ועת יעלן עלי**ז** לביו עונותו*, מאיד אפחד וגס ארעד מאיד תנדר מהמתהו ; שט יאמר : *ואל יבוח ענותו בגרותו צוקיו וקורתו*^ט, ופה יאמר : *והבט רוב תלאותי ודלותי בגולותי*^ט; שם יאמר : *וְהמִרְבָּר בְּמַרְבָּר רוחו*^ט וכו', ופה יאמר : *ולענה שבעה נשף*^ט; שט יאמר : *ישו עס הפצים ביראותי*, ופה יאמר : *ועם עושי רצונך תנאה שבר פועלותי*^ט; גם פה יאמר : *לך עצמי לך דמי*^ט וכו', כמו שאמר על אופן זה ג'ב בשירו : *אתה גחי*^ט.

ומלבבד כל אלה, נרשם שמו *"אברהם עורי"* בראש שירו זה כמנהגו, ואושך לא ראה זאת (ג), וככפי הנראה חבר הראב"ע את השיר הקודם והשיר ההוא בזמנ אחד לעת זכתתו, והם עדות נאמנה על כחו הגדול במליצה ושיר.

(ה) ט"י נספלו : דיו רעליגויזט פֿהַנְזִיעַן דעכּ יוֹדֵן (קד מד א"ז

קלו^(ט) . (ט) ט"י נספלו טל הורות (ס"י טכ).

(ג) ט"י נסLEN כתקוביס וסערות (ס"י קלו^(ט) .

כלב.

קַשְׁם אֶל אֲשֶׁר אָבֶר וְהַעֲלָמָרְתָּי,
וְמוֹרָה לְאַפְּרָתָי^ט ,
אֲשֶׁר אָוָתָה גְּבָשָׂו,
וְכָלָה פְּגָלָתָיו^ט .

וְאַגְּזָה לְמַבְּלָלָלו^ט ,
לְבָרוּר לְשָׁמְוֹתָיו^ט ;
קְאָמוֹן גְּבָר צָנוֹן^ט ,
בְּסָטוֹר וְסָחָרָתוֹ^ט ;
וְסָפֶר אָזְן קָשִׁי^ט ,
לְטוֹתָה וְתוֹתָקי^ט ,
וְאַחֲרָיו בְּלִי אַתְּרוֹת^ט .
וְאַפְּסָפוֹ תְּהַלְּתָיו^ט ;
וְאַפְּסָפוֹ תְּהַלְּתָיו^ט ;
בְּאָקָר אָשָׁר גָּמָן^ט ,
וְלְקָלָלָה פְּפָרוֹתָיו^ט ;
וְיַמְעַט גַּסְלָק^ט .

5 אַסְלָלָה לְמַמְשָׁלָתוֹ
וְאַקְדָּר לְבָסְגָּרְיוֹ
וּפִי וְהַ אֲשֶׁר יָצָרְוֹ
וְאַיְקָה מִתְּבָקָר לְסָפָרְוֹ
10 וְחַטְרָרְוֹן תְּפָנָה
לְרָאָשָׁון בְּלִי גַּאֲשִׁית
וְאַיְקָה לוֹ בְּנִי מְכָלָתָה
וְאַקְדָּר, וְאַקְדָּר לְאַהֲוָה
יְסָוד קְאָנוֹשׁ לְהַשְׁבָּב
15 וְאַקְדָּר, וְאַקְדָּר גַּנְקָלָק

(ט) מַוְרָה כְּה' טוֹג מַלְטָן מוֹלָס דִּינָן, וכו', מַלְטָן בְּן סָולָר מוֹלָס.
(ט) פ"ל סכתוב (יטפ"ה כת טו) "וְיַדְלָה לְוַיְלָה" גו/^ו וְעַמּוֹ, גַּן
יַדְלָה כָּל סָכָס, וְלַהֲ לְסָכוֹג חַת סָכָס צְנָרָה גַּתוֹן.

שלדים נשבחים

וְאֶלְיוֹן תְּשִׁקְנֵנוּ ;
וְשָׁלַשׁ תְּלַבְּצָרָה ,
וּפְסָפֶר לְצָרוֹתִי ;
בְּלִימָה גַּנְתְּפֵנִי ,
וּסְפָות לְעַזְוֹתִי ,
פְּסָפֶר בְּלִי אָמֵר
וְחוֹתָם עַלְלָחִתִּי ;
לְסִשְׁגָה רָצְוֹן קְוֹנוֹ
בְּפְהָדוֹ וְאִימְנוֹי ;
אֲכָל קַם דְּרוּם אֵין
גְּרָסְיוֹ בְּלָאָתִי ;
בְּאַפְוֹן וּבְדָרוֹם
תְּלִבְכִּי גַּנְקְבּוֹתִי .
הַבָּאוּ נָה בְּנָה לְחוֹתָם
וְלִשְׁנִי קְאָרְתִּי ;
לְאַדְךָ וְחוֹג בְּאָרִים
וּבְפַהָה אֲאוֹתָקוּ ;
וּסְפָר אֲשֶׁר נְהִיָּה
וְלִבְשָׁ אֲפָלָתוֹ ;
וּרוֹצִין , וּפְשָׁמִינִי (6)
גְּרוּדִי חִילָקִי ;
וְאַצִּים בְּמִשְׁרָפָת
גְּבוּנּוֹת קְסָפּוֹתִי ;

וְצֻוָּה וּמְפַקֵּן
וְהָא רָאשׁ לְכָל חַפֵּר
וְאָזְן לְמַכְרֵז גָּז
45 גְּנָפִים עֲשָׂוֹת הַיְשָׁלָע
עֲלִילָות לְמַחְשָׁבָתוֹ
וְגַטְפָּה בְּלַק שְׁמָק
בְּבָזְרוֹ וּפְלַבְוֹתָוֹ
מְרַצְעָ בְּמוֹעֵד
50 וְאֶלְיוֹן לְהַתְּרִינוֹת
כְּתָחוֹן בְּמוֹעֵד אֶלְיוֹן
וְתְּכִיאָ קְלִי יְד אַת
נְעָשָׂ עַם קְסִיל לְקִנוֹת
קְצָפּוֹן , וּעַל גְּבָם
55 יְשָׁבָעָה לְרִקְבִּים
מְגֻרוֹת לְרִכְבִּים
כְּלִיל שְׁבָתָאי גַּם חַול
וְשָׁפֵשׁ , וְאַתָּ אַפְלָם
וְנִפְגָּה וְחוֹג פְּזָבָב
60 גְּרַתְּקָן , וְאַס יְקָנֵב
גְּלִילִים בְּכּוֹבְרִים
חַקְקִים בְּאַיִן בְּרוֹזָן
וְעַלְים בְּמַתְּבָנָתָם
עַלְיוֹ קָו וְהַעֲגָל

(6) כוינו סכך עַמְמוֹן טָבוֹן כָּל הַכּוֹכְבִּים קְנוּשִׁים, ע' סיקנות
קְדוּמּוֹת נֶס' מעת טוֹפִים (7) (ל').
[בְּיַ אַמְרָה אַבָּן זְרוֹא] 7

בְּאַחֲר אֲשֶׁר הוּא רָאשׁ
אֶבְלָה הוּא אֲשֶׁר גַּדְעָ
בְּכָבוֹד וְתְּכָבוֹד
וְרַחֲקָה וְהָא קָרוֹב
20 וְזְקִצָּא בְּכָל מִקְומָיו ;
וְשְׁגָבוֹ בְּכָל מִקְומָיו ;
וְעַלְמָן גּוֹרָא
וְנַעֲלָה בְּלִיאוֹתִי ;
בְּבָזְרוֹ בְּמַעַן לְפִי
וְגַפֵּשׁ גְּמַעַיּוֹתִוּ ;
וְנִשְׁאָ בְּלִי בְּבוֹן ,
וְסּוּבָל אַיְרוֹתִי ;
וְעַבְדִים לְמַתְּרָר לוֹ ;
עֲגָנִי וְזְהָתִי ;
וְלִבְסָט , וְמַלְאָכִי
בְּמִסְטָם עַלְיָתִי ;
לְקָנוֹי , וְאַס גְּמַן
וְתְּשַׁחַק כְּבִיבָּתִי ;
כְּבָדָר וְאַס גְּבָצָר
מְלָאִים תְּהִלָּתִי ;
וְגַמְפָא גְּקָרְבָּ פָּלָל
גְּרָבָיו וְמַהְדָּתוֹ ;
לְרִיד מַעַרְבָּ , רַחֲקָי
מְשָׁוֹן עַשְׁתָּוֹתִי ;
וְמַקְמָן , וְהָא פָּאוֹן
40 גְּבִי גְּקִצָּא בְּפָנוֹ
וּפְגִיאָם וּמְלַשְׁבָנָת
גְּעַלְהָ גְּמַפְתְּשָׁבָה

מִלְהָרֶר וַיְהִי יֹאכָא
עָרֵיוֹן בְּאֲרוֹחָתוֹ
בְּיוֹמָוֹ וַיְהִי חֲנָה,
בְּחֶרְשׁוֹ וְלְשָׁנוֹתָיו;
וְשָׁחַת וְתַעֲשָׂה,
זָהָאי בְּחַקּוֹתָיו;
גָּאוֹן סָם וְשָׁפָעָתוֹ,
לְחַבְשֵׁיל תְּנוּבוֹתָיו;
פְּעֻבָּות וְמִקְשָׁים,
קְסָלָה וְמוֹשָׁבָכוֹת;
נְשָׁמוֹת, וְתַם גּוֹפוֹת,
בְּעוּלָם וְאַתְּזָטוֹו;
לְחַשְּׁפֵיל וְגַם רַזְמָם,
יְמָתוֹו מְרוֹצָתוֹ;
לְעַלְלָר וְלְבָטוּעָ,
גִּרוֹו, וּבְקָאָתוֹ;
וְלְשִׁיל דְּמוֹת מְגַנָּן
וְתַשְׁעָ קְרָאָשָׁקוֹ;
מְבָדֵל הוּא לְבַן מַעַם,
לְמַשְׁקָות לְאַרְמוֹתָיו;
סְמוֹרוֹת אֲשֶׁר בָּרָא,
בְּאַרְבָּע טְוֹדוֹתָיו;
יְמִים וְתַעַפָּר,
אֲנִי סָם וְתַלְדוֹתָיו;
שְׁפָטִים בְּמַמְעָלִי
וְקָרוֹת וְתַהֲוָתוֹ;

וְבִינָם חַמְתָּן
לְהַאֲרִיעָלָל טְבָ�
וְסְפָר בְּכָל מַל
לְהַשְׁלִילִים יְמִי חַדְשָׁ
95 וְוַחֲבֵבָס וְוַתְּגֵלָה
וְעַתְּפָר וְנִשְׁלָא
וְנִגְבָּר בְּחַפְלָאוֹ
וְגַרְשָׁן וְחַיִם גַּם
וְיִקְהָרְתָּר
100 וְגַנְגָּה יְפָהָם
כְּטָלִילִים לְמַטְלָות
לְהַרְחָאות וְוַעֲדָאָל
לְחַחְיוֹת וְחַהְפִּיתָם גַּם
לְרוֹשָׁשׁ וְלְעַשְׂרָה בְּלָ
105 וְלְבָנָות וְגַם לְהַרְוָס
וְפָגַד לְכָל מַלְךָ
וְעַזְפָּלִי לְעֹוֹר
וְעַבְוָר תְּבָסָתָה,
וְעַשְׂרָה רְקָעָ
110 וְלְהַרְחָות מִקּוּם קְרִיב
וְרָאשָׁוֹת לְלָל נְבָרָא
וְמָה גַּמְלָה עֲקֵבָה
וְקָם אֲשֶׁר וְהָרָתָ
בְּתַהֲרָתָם עֲזָלָם
115 יוֹפֵד בְּכָל אַחֲרָ
לוֹגָשׁוֹ זָאת חָמוֹ

נְטוּוּים גַּנְגָּה, אָק
שְׁכִילִי תְּהַחְטָטוֹ;
קְסָזְבָּב בְּפִנְטוֹת,
וְתַפְשָׁי שְׁנָטוֹי;
אֲשֶׁר הוּא לְכָל סְזָבָל
אֲתִי בַּן וְתַבְמָטוֹי;
גַּלְלָיו קִוּם פָּעָם
עַלְלָיו תְּשִׁבְבָּתוֹ;
וְרִזְצָוֹן נְקַדְוָיו,
מְקַמּוֹן וְמוֹשָׁבָכוֹתָו
קְאַרְבָּם, וְלֹא נְבוֹ
וְתַנְרָקָנוֹתָיו;
וְצָרוֹתָ בְּעַלְמָנוֹ,
וְכָבָעָן תְּנוּעָתוֹ.
וְחַחָּה שְׁמִינִי עַשְׂרָה
לְבָנָנוֹ קְרִיפָתוֹ;
קְרָאוֹ וְלַבָּף לְאָ
זְפָנוֹ בְּתִלְפָטוֹ;
וְשָׁשׁ וְעַלְהָ בְּתָם,
יְמָתוֹו וְלְלָתוֹו;
לְהַשְׁלִילִים שְׁלָשׁ מִאַתָּ
חַלְקָנוֹ וְפְעַלְקָטוֹ;
מְקַמּוֹן בְּרָאשׁ מַלְחָה,
קְמַלָּה בְּטוֹרוֹתָיו;
וְאָנוֹ הַרְשָׁק אָרוֹ
תְּשַׁקְבִּים תְּמֹרוֹתָיו;

65 הַקְּפָה בְּמַקְמָרִים
וְרִזְצָוֹן לְאַרְךָ עַל
וְהַוָּא בְּבָבוֹרָתוֹ
לְבָלָות תְּרִשְׁוֹמָיו
וְהַוָּא אַל גַּדְלָ בְּ
וּבוֹ נְחַשְׁלָ זְמוֹת
וְהַוָּא אַל אַשְׁר יְפָב
לְפָעָרְבָּב לְפָעָרְה
נְמַד שְׁרָפָיו-בָּט
לֹאָם לְאַבְנָיָן אָתָ
55 אַרְבָּם בְּפִפְרִירִים
בְּעַלְיָן שְׁבָעָנָה
וְאָא בְּתַבְנָנוֹ אַיִשִּׁים
בְּעַלְעָם בְּרוֹאָתָה
וְשְׁפָפָשׁ בְּמַנוֹּלָה
80 יְסָזָבָב יְפִי שְׁגָה
זְהָם קָרְרָה, יְזָפָן
זְסָופָן וְזִשְׁפָגָה
וְשִׁשָּׁשׁ וּוֹרְדִים מַקְמָם
יְמִי עַד לְקוּמָם, חַיָּן
85 שְׁלִישִׁים בְּכָל מַלְאָ
וְשְׁשִׁים, יְמַלְחָה עַל
וְשַׁאֲפָקָנוֹתָיו
וְסָבָב עַלְיָבָקָי
וְנַבָּא בְּאַל אַרְזָן
90 בְּעַלְלָוֹ, לְמַעַן אָן

בפעם לאוֹרְטָחִיו⁶,
וגם עברים רושם⁵
חלילו ורבותיו;
לבקחה ולטה,
ובכם רפואתו;
לעבך ואהע על
געמךיו ותורתו;
יםם גור מדר,
ושיש טירוטו;
תני בא ולא חסיף,
ומחוץ גולתו;
מקומות הארץ נת
ירום באוצרתו;
תהומות להשכות פל,
בערוי ורכזו;
גראו, אקל גודל
גבתו ומחתו;
נדבה בל עלה;
לארים גברות;
תקי מעשו תקוה,
וילם תושקו;
וילם גאנטן
יום בראת, ארים

וחפל ומולט
ומעם במו בשם
ומבאש פני רבוא
145 וחריר געשב
ומעם לומחת טי
והשות אדרמה
ערקה בעוזם
ונער בשוליש כל
150 ורוצש בגוש ארץ
ונומר לם עד פה
וחתגש ציקו
והילה נשאים
בקים למסר שט
155 ובכע עינות שם
ונימו שני ער
והכל בשם עולם
לארכו זגס רחפו
ואת זאה מאל
160 אקל פי להודיש
ולחיות לאות לעד
ויהוא בלבד קעכון
וילם בראת, ארים

- (ה) כו (מ"כ ל' כע) נלקה תורות.
(ג) כו (רכיס נ' נ') ענגי רוכ.
(ג) כפלם סבמו⁷.

שיפאים והוא גרבין
קתרין גוֹרְטָחִיו;
ומעל וגעלם בם
רzon אל גרטותיו.
בכע זילו קנות,
במן פיקום ונטהי
בלימה אַמְּרָהוּתָה,
מקלי אַמְּגָנָהוּתָה
כפיות זמן ארבע
פעולם קרוֹתָהוּתָה
ונעלמים אלפים מיל
אַסְּפָסָיו ומדותיו;
ספירות זהם השעה
אלפים קידיגו⁸תו.
ונשלה ותעופת,
וונך מהמורתיו;
ונחשת ענברת,
ובשאך אַזְּקָוּתָהוּ;
בארץ מן
ונזקה קשוממי;
וילע אַשְּׁר גפע
וישתו געשבותיו;
ויחזר בצעירותם,
וארים גאנחו⁹תו;
ונחטן געליגם¹⁰,

הפי הוא אשר עבד
אהובים, אין בלטו
וכבר נזקל בם
120 ונלח וונדר בם
וכם גקראו אמות
אשר קק אללט בם
וואר פליה על
קשורה לבת התה
125 קבדור, וקרחות
ונשבות בבל בגע
בצלם, וארכעה
אמת פטול עולין
ונבר עלי בפת
130 ובכם שבע עשרה
ובסם כי אשר יצעד
ונקה גבון ארץ
ונקבב זגס כספ
וכדי וביבריל
135 ועוד הנקו ביאול
פינימים וכל און
ונרע אשר גנווע
וכל דשאי און
ולבן געניעטם
וירוק במראותם
ומתוק ופר מוק

- (ה) נעלס צאס.

- וישר ביליכומיו ;
בונפרת ימשכט ;
ויסכפה בטוחתו ;
קפלעך עלי בכאו ,
לעבערין ואמתהו ;
ובו ראש רבל יצוק ,
באודו מוקרטו ;
יטומתו במאפלו ;
בטחטו נכלוינו ;
ויבער למאפורו ,
סעהי לבונטוי ;
אקליו ואל פברן ;
בקבל עית ופישאטו ;
ויזופט לרוחתו ;
ותביא לקורתו ;
שבילו , לחתה קול ;
ולשנן בשפטתו ;
שלישים פלאזקיו ;
צ'םבן עלומתו ;
ולספור , ואמותה ;
געשר ספירותו ;
ז'קביי גבס חמיי ;
ונרעה לטלואפי ;
ו'כל חומות בגוף ;
וירקן וויעסויו ;
צפוריו , הבוי כם לנו ;
- 190 קישוקיו . לאמעו ;
ונער בראשו ;
ונטנו לשביי בון ;
בקרב אונוש היישום ;
וכל האקרים ;
וכיס בר עלי ימו ;
ונבשמל לחת טחילה ;
לקרבר , לערבות אט ;
וועאמץ בתקניען ;
ונקתה לדקתיו ;
ונקרקל להזרתו ;
דרם . יתפק פוך ;
וישלח ארחותו ;
וועל לב , בנף ריאח ;
להאטיא עשן אפו ;
200 וויזט עלי בראן ;
ונתמה גתקה ובשא ;
ונתיבות שטחים שם ;
וחחקחה גיטה תקק ;
לטספער ולטספער :
- 205 שענים געישרים שם ;
ויהשלים . בראכת כל ;
קסלוות למי נולוי ;
ונמתם נתיבות רק ;
ברירין ודקעטיו ;
215 מעט מאלאטימ

- ומיינি בראאותו ;
מקצאיו לעער לו ;
וידקינו בזוקוי ,
בשלאה להקפיו ;
בגנדיו בעצמו ;
וימתה זעם צער ,
ויאחוור וקעט אן ;
ל乾坤 לחשקל רק ;
וניגוף בעת עצם ;
ויבשר פישרמו ;
ונם אט דהיניקו ;
פאפלו וחדומו ;
לעלם לסבטיו ;
ויטלק לאפטו ;
המשה תבונתו ;
ויללית במדוטו ;
ויתאר נחכין אט ;
ויעבר שדרופו ;
ויפויו ר' באדים ;
בנבריה גטישו ;
ויחעור , וכעט ;
מחקביי לב נחירטו ;
לושאיל , וריעינו ;
ספע עלווכו ;
ורגליו להפשע ;
ולבבו שמונעטו ;
קבפינו לאחווה ;
במעילו לתקפישו ;
ויעשה בגנגדו ;
להשאיו בתבגינו ;
פתקיך למקיבו ;
וישור להצישו ;
ויאחוור וקעט אן ;
170 גאנט עליים עור ;
בבון ערבו ;
ונובו ענקו ;
ויאל גז זפן גאא ;
לאט על שרוי אפוי ;
ויאאר קברנשות ;
אשיך הנ עלי גופו ;
ויאר יפה פראה ;
180 צלעינו ומפרקיו ;
ונעיכיו לבראייט ;
ויאפין לחרית ;
ונלישוק אשיך הומל ;
יעצפאת לכאאר ;
ויליאן בערד סודו ;
יבאאל וירעד ;
וינדי לנטיאע ;
ויאנו לנטיאע ;
קגומו לבקישו ;

בתקנות שביבו;
וניגע לסתות;
אכען, וקמונו;
ארץ יקננו;
בצקן ובקמו;
נאנו ומכו;
ופלאי מסלו;
ונפר בעוד נפח;
ו מה כנס זרקי;
קמפעט קצת סבלו;
בללו מומנו;
בפיהו למגבירו;
וחתוון בוואתו;
סכלבר עלי אפינו;
ו מניון צחקי;
כחכמה ובפלאה;
קישרו ותידורי;
געוין, והזקינו;
ושרש שלהתי;
בברק ותשורת;
החלבל למתיו;
והושא ימי בעה;
התקפות אבוקוי;
הפשות, ולו פנו;
צאשו רוזאומי;
האנמן, ואדרו אין;

בעולם יפטחו;
ונשא אמותו;
בחוננו גם בשלל
245 אמת דלו קצעו;
אשר געשן בלט
ואלה בעת מוער
ו אלה קצות דרכו;
אנוש פת אלתי טי
250 באקי, נפה ארם
ונער לבב שללו;
נעפעט ימי חבלו;
ירדו לשם, אקי
להשליל לשון קיש
255 ומדבר יהודית
ווער פאמר בערב
ויער במושבה
ומסר לשון גו
עדי יבשו מפי
260 קאיין עצי גילו
ועבר זמן ולדות
ונרמו ימי ארחה
ומשו לאי שעטה
להפרות קצינוקוי
ו לפך יפן הדרו
265 ישנא, ובקה נר
ונלק בפוף קזחת

כתים, והוא עף
ובפע אשר נפש
ו גען ישותנו;
ופבית ביל אישון;
ו צופת מהדרתי;
תלומות מתחתיות;
לעולם בנטמי;
ונפש טהריה;
ונורה מפבזרכו;
לקיין הלהוקו;
במדע אשי קנדס;
קל חם גורי;
אסנה ביל בבל;
בשם זיבאקו;
קרעה אבל גאנן;
הכנית צירוקו;
מלאתנו ואו דאה
ויפת בעתינו;
ליך פוד קאוד הפל
ו אדים אשיילד;
ו נהג אאן צרו;
ו שיפ זילוקו;
ו שקע ברב הפל;
לבל משורקי;
לפש מאייך צר;
ו האבן ברעטוי;
ו נוקשר לא ניא;
פאנים נשייקטו;
ולקבות נטקהו;

עושם לעפרותיו;
ובן ערכו הור;
אבל מפקוד צור;
מלבר באין לשון;
הה והשב באין בעין;
טבלק באין רגל;
ו צופת ביל עין;
ונחש טהור;
וחהסר מעת קבא;
ו תושאף להחטיף;
וכבוד אשי גנעל;
הכי היא בוגר גנעל;
ו קעה לא תפל;
ו זה הוא שם עולט
ו מי הוא אשי בא עד;
וכלה אלחים כל
הכי פוד קאוד הפל
ו אדים אשיילד;
ו נהג אאן צרו;
ו שיפ זילוקו;
ו שקע ברב הפל;
235 גואחו פפח מפל
ו אבן פלאוטוי;
ו אם אין צראיין צר;
ו פנוי באנט;
ו נישר באנט;
240 ו ישך זאם ישן
בתאנגה יסימהו,

ענין, ומעיו
ויחזור בנות שרו
וינבל פים שברן
זקורי ושרוקיו;
אבל אל בצר מות
ויחורי וההורקיו;
סבךשים ופקחונו
תפנס את חבולתו;
לפרבר יוציאו,
ברון פקאותיו;
לעיפוי ובא מעד
יבגון קלולתו;
כמרראש לזרמיון,
וילו געימוקיו;
הפרירים, אשר נבע
סנחים פבאווטיו;
כליוו געאלקיו,
אללים פעאלקיו.

* * *

רערכה בזונליי
ושאמו קרולקי;
לשכם חמאים טר
בשא את אלפומוי;
ושנה גזראקתו,
וירבה משוכני;
ונקשה בזאר מוחו,

וקר אל גחוותיו;
ויחסצ זמאנו,
חללו בחתומו;
וקר מאונש פטעמו,
וישחוו זאיירוקיו;
בגופו ובכבודו,
ויחלון קזאוציו;
עדי פתקן נטהו,
רתקמו ולענותיו;
ירקער נורד ניריד 6
וינספּר פפלוקיו;
יסמלה זינטפן,
ובדרמי זונטניו.
עלוי צערן החטא,
וירבה קנאונטו;
וינדרש להולעה,
ויליפש בלומוקיו;
לעכדו נאל געה
זיאוקו וקרוחטו;
ונשים כנאנדו אה
הטומי עונותו;
במעלו פקפעלי;
במיינט קליותו;
בתפקידים ביראטה,

205
שני קף זמן בזו
געפה שננות חי
ויבר קחול ניט
געש געש עאמו
ויבין זמן גרכמו
וישלח זאון זרו
ויקבר פאור פגינו
והפר במר רותח
לפי טעקים שלש
ואם דם בפוי ייריד
ויסתט בעב ארקן
ואיך זו, אמי יוצרו
קטוף בדים סקללו
ויאדרן התתקחה
אשר לעשות הסכיל
וינקר עלי רפה
זהוא בעיטה בשתה
בתחקיו יתי פנה
ענותו גערותו
ונדורו יתי סופר
הטמי, ויעבר על
איך נא זידגיה
וינקה זדרותתו
וילקן ישו אט
215

ה) יולד פון מלך, יוד פון ממלכה.

חמל על כל קלאלתי
ויללה נד קשוחתי;
בקצתיו וריעתי,
קעיגני פרשעתי;
זמו שלו לעטמי
פצעיות לערמי;
חמסי עם פלנמי;
עונמי בקסמי;
לאור תבעל קהפטמי;
לאפיך עטמי;
ופתת פתחה קשובי;
ואמבר אלמי דמי;
ואבל פטמי דמי;
ותקבב עט אקלמי;
פראד געטנו נרבאתי;
ופוי וקהה קמורת;
אנך אאנך בטעטמי;
בקברטוי וקוויטוי;
בליטוותי ותחלשטי;
ויקשאתי ותחתפת;
וינגבטוי ובקרטוי;
וינברטוי זברטוי;
ויסברטוי וסברטוי;
וישעטוי ופנטוט;
וילקלטוי ומלקלט;
ויתבעטוי ותעט;
וינפטעי בלטמי;

לה סעד לך חקלה
וילד נפשוא חטאי
ולבו גדרו צבי
ויאו עלי ופה לי אם
ויארין צוורי ספיד
ויענני ופפני
וילו, לא עלי בלהו
ונת בעלו גלי לבוי
מאד אסיד ועם איזר
30 וארכו עת אמי נבר
ואמבר גנדך עילום
כרים פיבעהה פרחי
ויבאו ימי שלם
ושבעה עת שבעתיהו
55 ומי בעמד לאפיך
ויאיך נשבען לך אפנ
ויאשטי ואבבט
ונטלטוי וונגבט
ונט דטוי וטמפטוי
40 וועלטוי גינזטוי
וילזטוי ונט לאטוי
ונאצטוי וגאנטוי
ועוינווי והשענווי
וינברטוי וענרטוי
45 וירשעטוי ושתטטוי
וינטטוי מילרברט

גונדרי תעודתו
וללביס בחרטו
ונעמו פלח קומ
וים בפיות פוך

כלג.

ה אל תשבוקתי
ה לבני וכליות;
ה גדי לך בגד
ה עצמי לך דמי
ה צרמי וטבוני
ומברטוי ותקומי;
ה קשי אקריב לעלמי
ה חזה תוזה יוזה;
ה פלאות קהלה;
ה ערבה בעת אריה
ה אוותל בעת אטיל
ה שבורי רפא שבורי
ה אספה נלא אספה
ה נבצח בה אבטח
15 ה אונק בה ארבתק
ה צבי געודי כי
ה עזאי לאדרטוי;
ה עלי חטאי ורשות;
ה אט פשטי לאשטט;
ה שפע נא אט פחתוי;
ה רוב שיידי ותונטוי;

וְהַתִּקְנֵתִי בָּרָשֶׁגֶן אֵין
וְכַחֲשֵׁתִי וְפַעַלְתִּי
וְמַאֲתִי בְּרָאשִׁתִי
וְאַשְׁקֵתִי בְּגַתִּתִי
וְרֹשֵׁתִי בְּאַתְּרִתִי
וְבְּגַתִּי בְּגַתִּתִי
וְבְּתִתִּי בְּתִתִּתִי
וְחַלְבֵּתִי בְּחַלְבֵּתִי
וְעַזְבֵּתִי רַצְגָּה
וְהַשְּׁלֵמִתִי רַצְוָן אַצְרִי
וְהַרְבֵּתִי לְהַזְּסִיף מַפָּא
וְלִבְנֵנִי בְּפַתְחָה נְפָא
וְאַזְנֵנִי לְיִלְפֹּחַ מַנְסָט
וְאַסְמֵנִי בְּמַשְׁקָט
וְמַהְמַה אַנְיָ וְמַהְמַה סִי
וְקַשְׁנֵקֶשׁ מַאֲדָר גַּדְגָּד
וְגַאֲלֵמִתִי וְגַכְלֵמִתִי
רַצְנֵנִה אַשְׁאָלָה תְּקִיד
וְהַלְבֵּב בְּבַסְטִינִי
וְמַבְטֵט רְבָבְלָאָטִי
וְצַלְלֵל נָא בְּעַלְלָם אָנוֹן
וְעַרְבֵּבְרַקְבָּקְבָּחָה, גַּם
וְבְּרָאֵנִי הַשְּׁגַעַתִּחָךְ
וְיָמֵן גְּפַלְיֵי בְּפַח מַזְקָשִׁי
וְלַעֲנֵה שְׁבָעָה נְפָשִׁי
וְעַשְׂה עַפְיֵי לְטוּבָה אֹתָ
70. הַכִּי אַקְהָה קְנֵתִי חַלְקִי
וְגַעַלְיֵי וְמַהְלָלִי
וְשַׁעַן לְפִי וְאוֹר עַזְנִי

וְהַתִּקְנֵתִי בָּרָשֶׁגֶן
וְשַׁקְנֵתִי בְּבַתִּיתִי
וְרֹשֵׁתִי בְּאַתְּרִתִי
וְבְּגַתִּי בְּגַתִּתִי
וְבְּתִתִּי בְּתִתִּתִי
וְחַלְבֵּתִי בְּחַלְבֵּתִי
וְלִא בְּקִי לְאַרְתִּי
עַלְיֵי רְשִׁיעֵי וְחוֹקְתִּי
גְּלַפְתֵּי וְגַם בְּשִׁטִּי
וְינְקֵה הִיא סְלִתִּי;
עַבְךָ מָה הִיא בְּבוֹתִי,
וְפה בְּנֵי גְּזָעָקָתִי,
יְאַרְחֵת פְּרַבְרַפְרַשְׁתִּי
וְפְרַחְנֵי קְלַפְתִּי;
לְפַלְאָתָה אַת שָׁאָלָתִי,
מְשֻׁנָּוּתִי וְתַפְאָתִי;
וְלַלְוָתוֹתִי בְּגַלְתִּתִי,
לוּבְותִי לְשַׁעַנְתִּי,
אַמְרֵב נָא דִי לְאַרְתִּי,
גְּמַמֵּט יִם הַמְוֹתִיקִי;
סְפָה נָא אַת גְּפִילִתִי,
עַדְיֵי בְּקָעֵת בְּמַתִּיקִי,
וְקוֹמָה נָא לְאַזְרָחִי,
וְרוֹבְטֵי וְטוֹבְטֵי,
וְכֶל גִּילֵי וְשַׁהְתִּיקִי,
אַקְעֵי וְחַקְדִּיקִי,

מְנוּחָתִי וְשַׁלְוחָתִי,
וְלָהּ הַקְרָה עַבְרָתִי,
וְתְרָאָתִי קִשְׁבָתִי,
וְנִשְׁרָאָתִי נִמְבָתִי,
יְמַעְנָה אַת עַטְלָתִי,
עַנְגָּנוּ יְהָ דְרִישָׁתִי,
סְמָתָה תְּטָאִי בְּרִמְעָתִי,
אַלְטִי הוּא גַּנְלָתִי,
בְּמַטְבָּקִי יְום אַסְפָּתִי;
רָצָח נָא אַת בְּלִיבָתִי,
פְּנָה שְׁבָר פְּעָמִתִי;
וְנִזְאָו נָא לְעַפְתִּי,
בְּקָול אַקְדָּר בְּבִיאָתִי,
לְשָׁם פְּתָחָה יְשִׁיבָתִי,
וְשָׁם בְּבָדָד קְנִיחָתִי,
יְהָ טָרֵר וְסָרֵר,
וְאַתְּעָמָן בְּאַרְךָ
וְאַזְרָעָה לְפִנְךָ
וּמְתָתָל אַל בְּגַנְגִיהָ

תקנים והערות

מאת

המערך.

להלן שמות הכהנים הנכרים פה בקניאו ובר"ת:

- אג' : דר' אברהם גיינעס.
ביריל' : דר' נחום בריל' .
אינגר : דר' עקיבא אונגר .
דר' : דר' דוד ראנן .
ד"ק : פֿרוֹפֿ זָדוֹ קְוִינְפָּמָאָן .
פ' : דר' פֿאַרְגָּעַט .
דְּמַשְׁיָשׁ : דר' ר' משה שטיינשטיינדר .
שְׂדֵל' : שמואל דוד לוזאטו .

א. שיר זה „גָּמֶם אֲבָרְם“ וכיו' הבא ראשון פה, נמצאו בפיורשו הנדרול על שםות, בתחלת פרשת יתרו; והשיר הזה הוא ע"מ יתדר וש"ת בדלה ובסוגר .
ב. עיין בספר דברי הכהנים (פרק פ"ה) ובמ"ע אריענט לשנת 1843 ל"ב"ל מ"ב (עד תרג"ט). ומשקל השיר הזה הוא ש"ת יתדר וש"ת יתדר וש"ת בדלה ובסוגר .
ג. עיין במ"ע אריענט הנזכר, ובכל שורה יש לה תנוועת, בל' בוכב כמו שאמר בפיורשו על קלחת (ז' י"ג) ומפני שהיתה מערכתו מעות דבר ממון וכו' אין לו תקנה .
ד. השיר הזה על מעיל הקראוע, מצא דוקעס בכ"י והדפים אותו באוצר נחמד חלק ב' (עד קפ"ב), ולא נודע מי חבורו, ולדעתי ר'ז (עיין השחר שנה א' ציד ג'ג) אולי הו שיך לגבירול, עיין שלא נמצא משורר כמו שהוא עני כל ימיו; אבל שכח ר'ז את הראב"ע, ובאמת רק לו נאה ויאה להבר שיר בונה, כי רוח התולדים היה אותו, ור'ש גבירול היה נרדף מאויוביין, אבל לא רוח עני כמו הראב"ע, ומבליד זאת בראש שמו עליו בשורה שלשות זהווו: אמרשנו, באשון רוט, מאורה, ר'ת אברם; גם מה שאמור פה: ואט יופל בוכב עליו וכו', יש לו יחס עם שרו שער על הובומים, עיין להלן ט' י"ג. שורה ד', במקומן נהורא הנאמר בכ"י תקן ר'ש'ז

מנורה, ואני תקנתי פה מוארה. השיר הזה הוא ע"ט י"ח ושות' יתד וש"ת יתד ות' בדלה ובסגור.

ה. עיין בספר דברי חכמים (פרק פ"ח) ובמאגאון לברעליגער שנה א' (צד צ"ה) שם הנוסח בשורה ב', "בגנקליט" לבסוף. על המכתר הזה נרשם בפ"ז מיניכען בה"ל: "חבירו החכם אב"ע" בשחושב פעם אהת במקומות שלפ' ממעלו, עיין ברישומת כי"י מיניכען לרמש"ש (צד קע"ד). משקל המכתר הזה הוא יתד וב"ת יתד וו"ת בדלה ובסגור, והוא ע"ד שאמרו חוויל' (חצינוית י"א): לא מקומו של ארם מכברו, אלא אדם מכבר את בקומו.

ג. עיין בפ' חפש מטמוןים (צד ג"א) ובפ' צל עולט דפוס אמשטרדם, והנוסח הנכון במו ביאחרביבער לבורייל חלק ט' (צד גז), ובכל שורה יש שמונה תנויות, והראב"ע עשה המכתר הזה ע"ד הכתוב (בראשית יוד ב"ה) שם האחד פלאג וגוי' ושם השני יקタン, ונאמר ע"ז במדרש רביה: ומה נקרא שמו יקタン, שהיה מקטנן את עסקיו, וכן אמר ג"ב אלחריו (חכמוני שער ג') ושיורי רבי שלמה הפטו: לפניו כל גדול יקタン'.

ה. עיין אריונט לשנת 1840 (לב"ל ג"ב) והוא ע"ט יתד ות' יתד ות', וכונת הראב"ע אם רק בסמותו גאותו ולא יותר, והוא בעצמו ערום מדעת, אך לא עז ולא קם מלפניו, ועל זה חשוב לו המשורר האלמוני: אם לא זען וכו', ובכל שורה יש שמונה תנויות.

ח. עיין אריונט לשנת 1850 (לב"ל מ"ג) ונכחב עליו: להראב"ע זיל בהגעה לעיר מורה, וא"ג העתיק המכתר הזה

לשפת אשכנו, עין בCAPEHO עצים ופוחטים (צד ל"י) ונזכר בפה שלוש פעמים; ובאמת צחוק הוא לראות איך א"ג החל שולל, והעתיק שלא בלהונן, ולא וכבה להבין במעט שורה אחת מדבריו הרaab"ע המחכמים, ואחריו נמישך ד"ר ב"ס ר' היימע אונדר געריכטע להראב"ע (ס"י פ"ז); אבל, במקום מלאה גנובה, יש בשורה ב' שאין לה פירוש כלל, צ"ל לדעתתי: גנובה, והוא מלשון חורב ובש, כמו (שפיטים א' ט"ז): כי ארץ ההנגב נתני, וכונתו כי הגבינה היהת גנובה יוכבזה בלוי מעם; והמלות בלוי, אין מעמן ופיוישן כלוי זיין, רק מלשון מון ומיהה, כמו (רביאל דף ט'): ומנה יתון כל בשארו, וכן החלקו חז"ל (ברכות י"ב) תמרי נמי זיין, וכן נאמר בתכ' ת' נשנות: ברעם ניתנו כדורמה, וככליו זון סובב והחל עלי האדם, כי לא יתונן מהגבינה. עלי עין, לא מלשון מעין מיט, רק כמו (בראשית לה' י"ד) והשב בפתח עינים, בלאו בגלי ובפרוסות, שורה ה' אחוי קון, והוא הכל, וכונתו כי אנשי המכתר החק סכלים ושותים, ולא אנשי רצח כמו שאמר א"ג, ומהו لكم הקראי. משה דרעני ואמר בשירו (ע"ז דף ג"ח): לכו יופך אחוי קון; וכמוثر, אדם אשר בו אין, כונתו כי הוויזון שיש לאדם על הבחמה, פה בעיר הוויז און, עין כלם סכלים ובהמות, ואם ישים בראש העיר מורה אותן עין או תהיה שמה עמוורה, אך לא עשה זאת מטעם שהוא יושב בה עתה, אבל יגוע נוק לו פן תחperf בסדרות ועמורה.

ט. השיר הזה על הקמצן מנגתי בשלמותו בכרף שירוט ומוירות (ס"י ר"ג) הנדרס בקונשטיינטיניה שנה ש"ה יוקל מאיד נפניות, גם בא לויי נסוח שני הונמצאו בפ"ז ד"י רוסי סיון, 1273, ועליו נרשם מלמעלה בוה"ל: לה' אברהם בן עורא אשר

בם" שׂו"ז נאמר לנכון, רשות בעור יכין, וכן אמר הראב"ע בפירושו השני על מישלי (ב"ח ח') השם יסכב כל הסבות שיבוא כל המטען שקבץ הרישע למי שהוא צדיק.

ז. עין דיאן לדראב"ע ס"י קפ"ה, יוש בכל שורה חרוכה תשע תנויות ושש בקורתה. שורה ה', ואמר רוי לי, פירוש על שעיה (ב"ד ט") אמר הראב"ע, רוי מגנות ישלחן רון בנפשם, ולפי זה כונתו כאן מה אמלל אנכי בתוך חיים. שורה ב"א, וליען רוח עין, ולא נחמן לתיקן בדעת פ' לח עין, שורה ט"ז, בדיאן להראב"ע נאמר ונאה, ואנגר תקון זגהה, ווד"ר וראת; ולדרעתין צ"ל: ונאה, והוא ע"ד הכלוב (שםות לד לד) ועתה לך נאה וגוי; ותראב"ע חתם פה את שם אברם בראשי התטריות.

יא. השיר התקין הזה נמצא בב"י בסוף הספר מולד האלים לתראב"ע, ווד"ר הרפיט אותו בספרו הנזכר, והוא ע"מ משלו (ב"ג ח'), בספר המנות, וזה לתראב"ע

בפירושו הג' על שםות (ב"ח ח'): לא יבינו מי שלא למד ספר המנות, וסדר מלאת שםים, שורה י"ד, ואמאש השדות, בפ"ה כי ימאש המרכבות וגט קרצוף וקוריות, ותט החמוריות והמוסים הוקרים אשר מקרין ומרקצפים את עורות, במנורות שטענן דקים ליפות אותם, ועין בעורך ערך קדר וקרצוף.

יב. בספר גחות (דף י"ד ע"ב) יוכיר הראב"ע שיר אחד שהוא ע"מ יותר ובב"ת יתר ובב"ת, המתחלל: תבורך יה אדרון עולם, בטוי כל היוצר בלם; ולדעת ר"ד אכן יהיא בעל שלק הקרש, שיר השיר הזה לר"ש בן גבריאל; אבל השיר ההוא בשלמות עבר מאתנו עד הימים; והנה זה עתה נהרע ל"ש שטחת לביו, שהשוו היה נמצאו בלו בפעטה Ursborog, בספר

בתאכפן בבית מקמן ובכאהו מבחו נטול רשות ממנו, זה לשתו; והנוטה השלישי מכ"ז שוחה הנמצא אצל ר"ד בפסרו הנזכר על הראב"ע (ס"י פ"ה). משקל השיר הזה הוא ב"ת יותר ובב"ת יתר וג' תנוגות ברלה ובמג'ור, ועל פי ג' הנחות האלה, הוה לאל ידי להתקן ולסדר את השיר הזה אל נכן. שורה ה', ר' קצתי בחוי ובוי', נצאות רק בסי' שירוט ומיורות, וחסרות אצל ד"ר, שורה זו"ד, בעור יומס, כן הנוטה הנזכר בב"י י"ו ווטי, ובמקום בהבל קון, תקנתי בהבל וקון, והכונה כמו הריב שיצא בין הbel וקון, ולבסופו כס קון ותרג' לחבל, וכן אמר לפניו בגירול בשירו נגיד אויבו: ולולא אל טבחתוימו בגאנטס, עין שיוי שלמה לדוקעט (עד טו), שורה י"ט, כן נאמר לבכון בס' שירום ומירות, ואחרין כן יבוא, בילוי השיבני, שורה ב"ג ובוי', ד' השורות האלה ישnen רק בס' שירום ומירות, ומעשי הראב"ע פה יסכימו לדבריו שאמר בפירושו השני על משלו (ב"ג ח'), רע עין אין ראוי לכבר אותו. שורה ל', לטוב חונם ובוי', כן הנוטה הנזכר בס' שׂו"ז, והכונה במוקט שוויה להם לאייש טוב, שורה ל"ז, יכול בה חוו, כן הנוטה הנזכר בב"י י"ו ווטי, וכל העניין הוא ע"ד הכתוב בקהלת (ה' י"ב ר' ג'). שורה מ"ה, עיטה עשרה לעצמו עורך ננטם, בין הנוטה בס' שׂו"ז הנזכר, ובמקום ע"וד תקנתי ל"ז, וכן אמר הראב"ע בפירושו הקצר על שםות (ב' ב"א) והמן עשת夷עשה לו ננטם וגוי. בסוף שורה מ"ה חסרה הנועה אחת לטפי המשקל, אך התנועה הזאת נמצאת בשורה השניה במלת בניםים, כי לא טוב בעניין לגוזר המלוה לשתחים, כאשר נהגו הקדמונים, שורה מ"ט, אצל ד"ר הנוטה: רשות בעו יכין, אבל

תהילים ב', מומרו ט"א, ועליו נרשם שהברço הראב"ע, ועפ' בקשיינו העתק ל' בטובו ה' הג' הרביבי את השיר הנשנה ההוא, ובו כ"ב שורות ורוח הראב"ע באמת דבר בהן. שורה י' ח' פירוש הרביבי לנכון השוכנה אני מתקבל ע"ז מתולמות, יג. עיין בס' חפש מטמוןים ל'ג' (ה' נ"א) ובס' צל עווילם דפוס אנטטרדם, משקל השיר יהוד וב'ח' ויתר וגונואה.

יד'. השיר היקר הזה אשר משךלו היה יהוד וד' תנויות, נדפס בראשונה ע"ז ש"ל בכ"ח חלק ד' (צד קל"ח), ואחריו בן אגדות ש"ל (צד ש"ב) עם הערות אהרות ממנו, וגם בס' ר' ימיע אינדר גדריכטע מאת ד"ר (ס' נ"ח). שורה ע"ט, כי שבנו להוציאם, הראב"ע ישתמש במלת שבנו כמו בלען געווארדען, וכמה יאמר בפי' הקוצר שנות (ה' ב"א) הבאות את ריחנו ונורו, והטעם כי שבנו בעין טרעה ועכדי ברוח רע, שורה צ'ז', עיין במקוא בארכות. שורה ק'ח, בפירושו השני על משלו (כ' ל') אמר שם הראב"ע וול': חבורות פצע תמרוק ברע, חבורות וצעע הם תמרוק באיש רע, והטעם שבשם ייטרנו השם ומנקה אותו מעוננותי, שורה ק'ס, מה תקן ד"ד בתנס שבטים גמורים, אבל כונת הראב"ע לאמר: היבלו מאמratio הטובי של הילד, להיות מבוגן ונזהה לכל התהורים, שלא יבואו יטורי אליהם, והאם דבריו המובטים של בנימין ימחמו אותו על מותו, שורה ר"ד, בחיקת תקן ד"ר מה, ומשליך על חיקם, כי אין אתה ע"פ מליצת שפט עבר, גם חלוקים אין פירושו חליק או משפטה וכדומה, רק ש"ת לאבנים חלקות כמו (ישעה נ"ז ו') בחלוקת נחל מלך, ושם אפר הראב"ע בות'ל; בחלוקת חלוקי מגורת אבנים והטעם

שבקו אבני חלקי; וכן אמר בעל המניחג (רף ל"ד) בפורים נהוגים לקחת הלוקי הינה ולתוכו עליותם שט המן; וכונת המשורק להניר פה פ' מלבד שם עוייש בליעל, עוד ושלי' אבנוט על אהירות זיירא אותם מיניהם, שורה ר"ט; גם פה יגא ר'ל להן; זעם זה אללער, וקלקל את נסוחה השיר מאר, כי בונת המשורק האלמוני להניר, שאמר אלעלר ונם משה הנעול על זורו, כי הוא אללער נתן ג'ב' לעמשה לביר קבל ינס נגיד שמעוי, ומה אמרו: הלא מותות בהן זו והוא שמעוי; לא חזוקים עור כבל קר וקל להסיל אותו מכחותנו; שורה לר'ח פון רבשקה; עיין שעיה (ל' ב'); עשה המשורר רבשקה; עניינו שפורה אגדל, וזה לא אמרו (סנחדלין ג'ה) רבשקה; ישאל נומר ניחח-אשר לא זונקה, כמו שר המשקרים; כי שה דחקוקים שע' רבשקה (בראשית ל"ט כ"א).

טו. נמזה בריוואן של הראב"ע (ס' קצ'ג): ומשקלו ב'ת א' ו'ב' ב'ת בטלת, וב'ת וויה וו' בסוגר, ומולח לתנאות היה כמו ר' זיוב ל'ג' וו'ר': הנה התנאות על ימזה, זפירש ר'ש' שם, עללהות לשון תונאה, ובונת הראב"ע מה כל' להעללות של הינום והלילות, אשר באו בשואה הדורי בטלת, משאותה, פמ' אם שואה (איוב ל' ג') ענינו עממה וצרה, עיין איזה'ש שרש שאה, שורה ד', יגו ויחתו, כמו (איוב ג' ל'ג'): וגה בני איש, ענינו יגון ועצב, ויתחו עניינו שברוה. שורה ה', אש ויחתו, כמו (משלוי ו' ב') הייתה איש אש וגנו. שורה ז', סור-פירים, כמו (תהלים ס' ד' ג') סור מרעים, וסדר, שט' א' לאור ואסון הבא לאדם מהאים, שורה ח', ידי שורם, כן נאמר ג'ב' בספר הירושיש (עד כ') ברוחו יהוה שורם, וכונת הראב"ע פה כי ידי, שוד של הזמן אהו ערבפו,

מן, ע"מ יתר ור' תנועות בדلت ובסגור, ועין בם' של ד"ר הנזכר (צד נ"ב). שורה ט', ב"ג, נאמר כך: וחטא... לבן, זאנבי זקנתי חטא הלבן, וכן בשורת י"א את אוורו... אורי...ש' י"ג, פסוק הוא ברנייאל (ט' י"ט),

ין, עיון ריוואן של הראב"ע (ס' ר"ג) ויש בכל שורהSSH תנועות. שורה כ"א, לבקש נא, בונת הראב"ע במלת נא, כמו שאמר בפירושו הקצר על שמות (י"ב ט') פ"י נא בכל המקרה כמו עתה על דעתו, ואלו היה לשון בקשה מה טעם דבר נא באוני העם וגוי, או נא לנו, הלא נא זקנתי ורביב פאללה,

יז, עיון ריוואן להראב"ע (ט' ר"ה), ויש לפל שורהSSH ארכוכח מן י"ב עד י"ד תנועות, ובڪורה לרוב שיש תנועות, שורה י"ג, ב"ז נאמר ושאתו, והק' דוד' ר' תקנו' וצאתו', אך התקון הזה אינו עוללה יפה, כי נאמר מיר עד שהבאתו, רק צ"ל במושתקנות, שורה י"ט, הוא עד' הכתוב (ש' ב' י"ד ז') וככזו את גחלתו,

יט, ע"מ ב"ת יתר וב"ת יתר וג' תנועות ואוזות המכתם הוה עיון במכוा.

כ. עיון בם' דברי חכמים (צד פ"ז), והמכתם הוה יבויא שט' בין הדברים השינויים להראב"ע, גם עניינו יורה עלי' שחבורו הראב"ע, ויש בכל שורה שמוינה תנועות, ונוחן לנדר פט מלת שער בפתח, וכן אמר הראב"ע בפירושו על ויקרא (ו' י"ח) שער על שני משקלים, ושם יפרש בעל מקור חיס את דבריו, כי יש שער בשיא, ושער בפתח. אך וייבור את הכווי, הוא לשון הכתוב (ש' ב' י"ח ב"ג) והמשורר ר' ישראל נגארה שם את המכתם הוה בבלין, ואמרו:

אציב לנטיב זצרי קרכנו,
בראות החקק שער ראשו,
פי אפתי ברך לך
ונעלב את הפושי.

עין

בספרו שרירית ישראל (ס' מ"ג).

כא. בරבר המכתם הוה בפרוטות עיון במכווא.

כב. המכתם הוה אשר משקלו ב"ת יותר וב"ת יותר ופתח תנועות, נמצא בכ"י פאריו ס' קע"ז, בסוף פירוש הראב"ע על החוויה (רף ק"ט ע"ב), ומור יאע"ז העתק אortho למתוך הכ"י ההוא, הנכתב בכ"ו אייר שנת ה"א ס"ח ליצירה, ואחר המכתם הוה נושא שם השיר: לדור דורות וכו', שנאמר פה מוד (ס' ב"ג).

כג. עיון בט' שפת יתר שהוצאה לעטורים (צד י"א) ובמאנוון לבערליגנו שנה א' (צד ק"ח) ובספר של ד"ר הנזכר (ס' ג"ג). משקל השיר הוא יתר וב"ת יתר וב"ת יותר ופתחת, שורה ח', ונקראים, חקנתי ע"פ כ"י פאריו, גם ברורים, כן הוא הנוסח הנכון, וכן אמר הראב"ע בשירו לר' מנחם ובנו, עיון להלן (ט' לה) בזות'ל: וחפק כל ברוויות. שורה י"ח, שנת רצון וכו', הוא רק משללות לב' הראב"ע, כלומר מי יתן שתחיה שנות רצון וגאולה, ביום שני ביום טוב ושמחה וכו', רבים עמלו לדעתו איזה יום טוב ושמחה היה, ולדעתי גראטן היה או הגנה ובדומה, עיון ביאחדוביכער בלברול חלק ה' (צד קפ"ב), אבל כוונת הראב"ע פה גראה מן מה שאמר על יום החשב לאמר: אני ענג לחיים וכו', וששים בו זקנים ונערים

חכמים. שורה ב"ט, פה עמלו פ' ו/or מادر, ולא זכה להבחן את דבריו, יعن חשבו כי מלת לשם הנאמר פה הוא אכן יקרת, אבל לשם פה תאר לאלהים, כמו אמר הראב"ע בשירו לסדר אלה פקדוי: תנח עוז אב המון לשם והודה, וכונתו כי יבקש בדבר טובו לה', יקום נאמך, כי וקומו ה' את כל דבריו החש יוסוף שהביחסו להוшиб לרבים. שורה ל"א, צורך יצירך, הכוונה כי השם ישריך מכל רע, עד הכתוב (ישעיה ב"ג) תצווו שלום, שורה ל"ז, בחנוך תקן ד"ר פה מומרים לרומים, אבל כוונת הראב"ע כאן על ימים ונחרות, יعن אחר שהוכיר מקרים בששו שחק ואין, זכר אהורי בן ג'ב ימיט, ומלה וחבשת הוא מלשון הדובייש ה' את מי יטס סוף (יושע ב' י') ולא מלשון בשת וחופה באשר פירש ד"ר בספריו, וכן אמר ר' משה בן עורא בשירו לר' יוסוף אבן מגש (יעין לקט שושנים צד ע"ז) ושמות ימים ויבשת וחדר תרים ונרכן.

בג', השיר הזה הוא ע"מ ב"ה יותר וב"ת, ושם אמרם נרשם עליו, אם, בדמי, ראות, מגדל. שורה ג', בחלבי, המלה הזאת נמחקה בכב"י נושאיה רק אות ב' לבדה, עין דיויאן להראב"ע (פי' קב"ד) ו/or תקן פה ביןינו, אבל התקון שלו אינו עולת יפה, כי הראב"ע השתרמש כאן בשתי המלות חליך וחבל' ביחס, כמו בשיר אחר עין דיויאן שלו (פי' ס"א) הוא חליך וחבל', שורה י"ג, בכב"י נאמר מיה, ו/or שער פה אל נבן כי צ'ל': אה. שורה ל"ד, במקום התהו האמור בכב"י תקוני היה הוא, כמו אמרו להלן בשירו (פי' ב"ט) היה הוא העלמי; נאם, בן הקני כי בבי' נמצוא רק נ-ם, זאת אחת באמצע נמחקה, ו/or תקן נחם, אך לדעתינו התקון

(ז'ין ב' אגרת השבת), והנה ר' ל' שנשלם ספרו בכ"י מוב סמוך לעיר שבת, שהוא يوم טוב ושותה לישראל, וכן אמר בשירו על יום השבת (יעין ב' ט' פ' אורות ט' י"ד)ames בעה בואה נפשי שמתה.

בד', עיין כרמ חמה ח"ד (עד לה) ובמקום הנאמר שם בשורה ה': שאריו עם בשרי, תקנתי ע"פ הנוטה שהביא ר' יוסוף סטבורי, שאריו עם לבבי, שהוא ע"ד לשון החותוב (תחילה ע' ג' ב"ז), והשיר הזה הוא ע"מ ירד וב' ת' יתדר וב' ת' יתר ותנוועה, ובמה דפח הראב"ע מיטים: עיי' וחוקי, ועיין ב'

סדר החכמים וקנותיהם לנייבווער (עד קל'א').
כה', עיין דיויאן להראב"ע (פי' י"ז) ובמקום נocabד הנאמר שם בשורה ג', תקנתי פה ע"פ הנאמר להלן (פינן ק"א) ונכתב, ובפני הנראת שליח השיר יוסוף לו שייר, זהות כוונת הראב"ע שאמר פה: וכי הראך ע"י שירו לדבר אך נכוות, ווע'כ' לשוני בהרי מבהיר לשונות, יعن יש לך עסק עם משוחרר, נשגב, גם הגידי לו הראב"ע שכטבת את שיורו על ספר לוברין, משקל השיר הזה כמו שיורו הקודם.

כו', עיין דיויאן להראב"ע (פי' קפ"ז) ו/or בספרו הנזכר (פי' ע"ז). משקל השיר הוא שלש תנויות יותר וג' חנויות, ווג', חנויות יותר וחנוועה. שורה י"א, כוונת התהו הוות לא הבין ד"ר אל נבן, וטעמו בר': היבאו כורפא אל מוכחות אונשות, שהוא כמו ומכוון אונשות (וירומה ט' י"ח) וויה עיד וכו', עד אלך מכאן לדרכי, ואנה אבקש את המכמי ישראל, שט' הימנו רחמייך עלי אל, והוזה הלביש את המכמי ישאל', שורה ב' ג', יוסוף חכמים, ובזה אמר הראב"ע בפירושו על תלילים (פ' ט') חבלים לשון. חלקום כמו יוחזקאל (מ' ג' י"ג) יוסוף

ההוא ג"ת יותר ותנוועה. שורה ט', מה נמתקה בכ"י שורה אחת, וחבל. שורה ב"ב, ע"ד שאמרו ח"ל ידו תקיפה, ולא נחוץ לתיקן: יפיו, כאשר תקון ד"ר. שורה כ"ה, בשפת עבר בר:

הָאָתֶן צְעִירֵ הַאֲתֶן, בְּנֵי,
סְנֵ פָגָן אַפְסָךְ אַלְפָן,

ל. עיין דיוואן להראב"ע (ס"י ק"ג) ומישקל השיר הוא על זה האופן: ג' השורות הראשונות, שורה א' על ד' תנוועות, שורה ב' ב"ת יותר וב"ה, שורה ג' ד' תנוועות, והם שורות אחריהן חן ב"ת יותר וגו' תנוועות, ובן הור תיליה עד סוף השיר. שורה ב', בכ"י נאמר קרבוי בלבוי, ואנבי הפקתי המלוות האלה, וע"ז יעללה שם אברם בראשי החזרוים. שורה ר', בונת הראב"ע במלחה גדור צבי על המות, כמו שאמר להלן (ס"י ק"ג) ומספר עעשה לי לדור עופר. שורה כ"ח, בכ"י נאמר אט בנפשו ביעלה, לדעתך ד"ר צ"ל אגדון בנפשו, ובמקומ ביעלה תקון: בכליה, אבל לדעתך לא נחוץ לךKn, כי מתחלה קרא את ידרו יעללה, ואחריו בן יביא משלך מן הייעלה אין תבכה עת נד וגלה דודיה ממנה, וכן יבכה גם הוא על ידרו. שורה ל"ב, השפה הזאת לא ערבית היא, ע"ב געלמו עוד הדברים, וא"א להעתיק אותם.

לא. עיין דיוואן להראב"ע (ס"י ק"ג"א), משקל השיר הוא ב"ת יותר ותנוועה, יותר וד"ת יותר, בדולח ובסוגר בשורות גדולות, ובקטנות כל שורה ה' תנוועות. שורה ד' בשפת עבר:

שלו טוב יותר, וכן אמר הראב"ע בשירו עין להלן (ס"י קכ"ט) אריך חרבי נאם.

כח. עין דיוואן להראב"ע (ס"י קפ"ח) ומשקל השיר הוא ב"ת יותר, יותר וג' תנוועות, שלש ח' יותר. שורה ט", בונת המשולר באשר הען תראה את הורו יש לה נחת, אבל ע"י העין יודע מיד טבו וחדרו ג'ב אל הלב, ומה יעשה או בדריביה, כאשר תדבר הלב אליו, כי העין רואה והלב חומר, ומלה בדיבוריה תסובב על הלב, עין הדיבור שירך לבב ולא לעין, ובഷפט עבד מלת לב נ"כ נקבה בנווער, שורה כ', בכ"י נאמר לא תעכבי, ותקנמי תענני, וזאת דרך הראב"ע לכתוב שתי מלה שות בהוואות שונות, וכן אמר בשירון (עין במחוז רומי ח"ב דף קט"ז) מעוני איך תענני, ואקרוא ולא תענני, הנה הראשון מלשון צרה ועוני, והשני מלשון מענה ותשובה, ופה בשירו הוא להפרק, הראשון מענה ותשובה והשני צרה ועוני. שורה כ"א, פ' ודר יצאו לתיקן: לו אגועה, אבל לפיה הענן הנוסח בכ"י הוא יותר נבן, והוא ע"ד (זהלים ק"ח פ"ו) לא אמות וגו'. שורה כ"ז, להבנת תמן השיר הווה, וכן השורות הבאים אחריו, אשר בהם יבואו חזרוים אתודים בשפת ערבית, שאלתי את ידרוי הרוב"ח ג' גורלנדי ול, להרגם אותן מלת במלת בשפת עבר, והוא בטובו עשה את העתקות האלה;

בקבibi באשיך אבלטט הטעפות,

קוטע עשה לי בחתת רום,

כט. עין דיוואן להראב"ע (ס"י קפ"ט) ומשקל השיר

מייר מוטר להשירות האלהת, אבל יהו יגעים לרוק החינו לאסוף רק חון, ויאמר אליהם התאפקו מלבקש רק זהה, עש' כמו שעשה השר יוסף שוכנה לראות באור החיים בג"ע ע"ז טעשו הטובים. שורה ל"א, בשפת עבר:

זה הוא אָשֵׁר עֹלֶם תְּעַלְוִין עַל זָרוּ וְזָיוָה.

שורה ל"ה. פה תקן ד"ר לנכון אורות על אדרה, ובן נורה על עורה, וכונת הראב"ע בהמלota: אפרה בנטשי צביה חן, כמו שאמר ר' יוחנן בשירו: צבי אפרדו בנפשי, וטעמו צבי אשר מושב אהבתה אתן נפשי פדיון נפשו (עין בב"ז לד"ט), אשר אורחה יום ו/or. עניינו אבל הנבות חן אהרה יום אשר חשוב לדתו. ונפשו שלחה עורה ריקם לבקשה. ולא מצאה הצביה חן, וכוננו על יוסף צבי חן ידידיו שמת, והוא רגנה לתה פפשו בפר בעד נפשו. שורה ל"ז, בשפת עבר:

קָאֵלָה תְּפַרְקָה אֵל מִשְׁרָקָה,
וּמִנְפְּקָהִים וּלְפָה אֲתָרִיקָה,
בְּאַחֲתָה מִתְּחֻזָּה יְנוּאָה
כִּי פְּשָׂוֶג לֹא קְשֻׁטְמִיךָ

לב. עין דיואן להראב"ע (ס"י קפ"ב) ומשקלן חנישת יותר ובר"ת ותדר ותנעה, ושם ברוך נרשם בראשי התהווים, כבוי בעלי, רחמו. ועלי, כלחה ר"ת ברוך באשר מצא ד"ר לנכון. שורה ט"ז. במקומם לא תקנתי על לוא. שורה מ"ט, במקומם עד תקנתי על עוד. לשורר איננו לשון שר כבוי שפירוש [רבי אברהם בן ערא] 8

הפקודיות יבאות.

שורה י"ד, בשפת עבר:

גְּפַשֵּׁל לְבָנָגִי עַזְּ הַבְּרָתָה גְּעֻלוֹת.

שורה י"ב, בונתו כך: אף כי הומן הרע לו בכלה, אבל זאת לא השיב יוזם ממנה, והഫוכותיו של ההמנן לא שקטו עוד, ואם היה יום אשר הומן יחליק לו לשון, ומוליו מתכו מאדר, פתראות ולה חזק זבו ימחוץ, והוא ע"ל המאמץ; אל תאמין בזמן אם יחליק לך לשון ואם מתכו מלוי, ע"ד זה תקנתי מה חנשת, וכן אמר הראב"ע בס' הרישיש (צד ע"ז) אם הומן יצחק לך אל תחזי מאמין בו, שורה י"ז, בשפת עבר:

וַיַּזְחַק צָעֵן וְמַקְעֵן.

וכונת הראב"ע כי אמונה הוטב מצמו ע"י הגבר יוסף, אבל ההפוכותיו של הומן לא שקטו, כי מות יוסף מטיבו. שורה ב"ג, במקום ואם געתך הנאמר ב"ב, תקנתי. וגם, וכן מימי על מימי, וסובב על הגבר יוסף. שורה כ"ד, בשפת עבר:

בְּלֹא חִישׁ יִתְלֹא עַל זָרוּ וְזָיוָה לְקַפְלָאוֹת.

וכונתו כי אמונה יבשו וגעתקו מימי ע"י שמת יוסף, אבל מיד ותחלו ע"י הגבר יצחק עוד להמלאות. שורה ל"ה, לרעת פ' ודר' מלחת שרים פה הוא מלשון משורדים ונוגנים, אבל לדעתנו מלשון שר גדול, ומונת הראב"ע להניד בז'

ע"כ לדעתו עשה הראב"ע את שירו וה על הדרש"ט (עיין בס' צד רב"ה). אבל לדעתו הרשימה מלמעלה נכונה, והעד מה שנאמר בשיר החוא: על בן נקרא פרשנתרתא, ובשם זה נקרא רק רישי", עיין יוסטן (צד רישי") וכן אמר בשירו עלייו: פירוש נרא שם תורה, וזה לא יאות על הדרש"ט רק על רישי", וחישר ההוא לדעתו לא עשה הראב"ע באשר בא רשי"י לטרויס, רק חבירו לבבונו כמה שציגו אחר מותו, וזאת כונתו: דרכ' נובכ מצפתחה, כי גולד רשי"י בארץ צפת. והוא ע"ד הכתוב (בטדרבר כ"ד י"ז) דרכ' בובכ מעקב וגוי, מהנה ערך על טבתה, כי אותה למושב לו בעיר טרויס. שלום היה בוואו ולא כמו שנאמר שם: ומהע פאתוי מואב וגוי רק שלום היה בוואו פה, ומהנה עריך על טבתה, וכן אמר משורר קדרמן (עיין קביע על יד חד צד לד') נסעו מיטבתה אל הרים; וכל עניין השיר ההוא דרכ' בובכ וכו', סובכ והולך על מה שהיה לפניהם, וכונתו להגיא רק שבחו של רשי", והוא שעשה לטבתה עמו, כמו שנרשם למעלה, בשבח רבנו ישלה, אל גבן. שורה ח', ד"ר תקן במקומות מצינו על מן בחוגן, עין בכל שורה יש רק ארבע תנויות, והוא מכובע ופשטוט. שורה ל', גם פה תקן ד"ר מן הנוסחה על נסבה בחוגן. שורה ל', בכ"י נאמר לו ערכותה, וד"ר תקן: שם לו ערכותה, ואני תקנתי: אלו ערכותה. שורה ל"ה, בכ"י נאמר: חזק מתני המתניתא, וד"ר תקן מהנה במתניתא, ולדעתי צ"ל: חזק מתנה המתניתא. והבוניה ח' אשר מלאך קינה, כמו שנאמר (בראש' י"ד י"ט) קינה שמיים וארץ, חנה אצלו, והוא ע"ד הכתוב (תהלים ל"ד ח') חנה המלאך ה' סביב ליראיין, אשר הוא רשי"ז חזק עיי פירושו מתנה המתניתא, למ"ז שגונה המשגנה, ומתנתה הוא מלעון גנו

ד"ר, רק לשון מושלה (אסטר א' כ"ב). שורה נ"א, בשפט עברה:

קְתַנֵּי וְקָטָנֵי מִתְשַׁלְּכוּ
עֲלֵי קְפָנֵל בְּנֵי אֶקְרָם, בְּנֵי אַלְיָן
אֹזֵר עַזְיָן, וְאַגְבָּר לְקָטָפָקָם.

לג. עין דיואן להראב"ע (ט"י קצ"ח) ומשקלו ב"ה יותר וב"ה ברלת, וב"ה יותר בסוגר. שורה י"א, בכ"י נאמר כל נבדרי, ותקנתי על בין. שורה י"ב, ונפלט מלשון ונפלטו אני וגוי (שמות ל"ג ט"ז). שורה מ"ח, לדעת ד"ר הבר שם אמרה, אבל בוגת הראב"ע על הכתוב (דברים י"ח י"א) ותבר הבר, וכמו שאמרו חז"ל (סנהדרון ס"ה) וחדר אמר הבר אחד הobar גדול ואחד חבר קפן וכי, וכן אמר הראב"ע בשירו אסוריים סגנורים (עיין אגרות שדר ל' צ"ז), ותבר חבר והבר, וכונתו כאן כי התחבבו בארץ נביא, וחבר המגיד. עתרות ע"ז הכהנים, ובזבול התחבבו יחד מלאך וחבר המפקץ היוites בקסמים, וטעמו כי בגופו ונפשו יש ה"ה" מעלה האלה ייחד, שורה מ"ט, עין דניאל (ח י"ז). שורה נ"א, בשפט עבר

נָרָח פַּגְבָּב בְּאַלְקָה, וְלַפְנֵי בְּלָמָד
אֶל אֶקָּא בְּעַקְבָּב בְּן אַלְקָעָלָם.

לט. השיר הזה נמצא בכ"י באקס (להראב"ע) מושבע ופושט בשכח רבנו שלמה זצ"ק ויל; והנה לדעת ד"ר הרשימה הזאת לא נכונה, עין בעית שמות רשי"ז היה או הראב"ע בן י"ג שנה, ואיך יעשה שיר על העת שבא רשי"י לטרויס, שהיית הרבה שנים מקורם.

רבנן, וגם לשון נופל על לשון: מתנה, המנתניתא:
 לה, עיין ברם חמד חלק ד' (צד קמ"ג) ובמ"ע הכרמל
 שנה א' (נו' ל"ב). שורה ב', רווי, מלשין במתנה לרשי (החליט
 קל"ט ב'). שורה לא', במקום בנו תקן ד' לנכון על בנו;
 משקל השור יתד וב"ת יתד וב"ת ויתד ותנוועה, וחרaab"ע
 חליך פה בעקבות המשור הפרשני הקדמון, ושמו עספצעי מין
 טום, אשר בשורו ירויבו היום והלילה בוניהם למי התרון
 ובכוף יאמר הויום אל הלילה שליכו אל נאסטר אהמעדר והוא
 ישפט בוניהם, באשר אמר פה הרaab"ע בשורו, אל העין
 והאון והלשון, שליכו אל מונחים ובנו לבחרור משפט יישרים,
 ועין בס' דער פאעטישע אריינט מאת יאלאויען (צד תל"ח),
 לו, עיין דיאאן להראאב"ע (ס"נ) ומשקלו כמו שיר הקודם,
 לה, עיין בס' דר הנוכר ח"ב (צד מ"ח) והשיר הזה
 מנזא בכ"י אידלער, ומשקלו ב"ת יתד וב"ת, שורה ד', תקנתו
 במקום הנאמר בכ"י: בנן אל ואך גנדס.

לה. עיין בס' העברור (צד א') ומשקלו כמו שיר הקודם.
 לט. עיין המוכיר שנה י"א (צד מ"א) והמשקל כמו
 הקודם.

מ. עיין במ"ע לעטערבורע שנת ששית (צד ע"ז) ומשקלו
 יתד וב"ת יתד וב"ת,

מא. עיין בס' הנוכר לד' (צד פ"ג) ומשקלו יתד וד'
 תנועות.

מד. ע"מ יתד וב"ת יתד וב"ת ויתד ותנוועה, ומנזא
 בכ"י פאריז, ומיר יאנפ"ז עשה לי העתקה זואת.

מו. עיין אויגר נחמד חלק ב' (צד רכ"ג) ומשקלו כמו

תקוניים זה ערכות

229

שור ל"ה, שורה ז', ערי הלוּם בן הוא הנוטה באוז"ג, וקעומפק
 ויד' ראו לחקן על הים, יען חהמר הנועה אחת, אבל לדעתינו
 צל' אלטס, והוא כמו איוב (לט ד') וחלמו בניהם עניינו ביראים
 וחוקים, וועליה היטב מה שאמר בשירו מוד: ונדרתי לאל נדר
 בחלי, וכן בישועה (לה"ט ט") ותחלימני שם פירש הרaab"ע
 ול': ותחלימני מגנות יהלמו בניות, ובבדורי חכמתם ז' ל' עטים
 חלים, עכ"ד.

כו. משלקו ב"ת יתד וב"ת, שורה י"ג וו"ד חסרות
 בט' יסוד מורה, ונמצאו בכ"י באקספ', ובראש השיר חתום את
 שמו כמו: אחד ביל, ראשית הכל מלא הוורו, ר"ת: אברהם,
 I. עיין במ"ע כוכבי יצחק מחברות כ"ט (צד ב"ט)
 וביריאן להראאב"ע (ס"י י"ח) והוא ע"מ יתד וב"ת יתד וב"ת,
 שורה ב"ד, בכ"י נאמר ומתחאה ותקנתי על ומתחאה כמו
 (ישועה י"ט ח') ואנו הדיגים;

מ. המשקל ומספר החזרות כמו בשיר הקודם, וגם
 סיים במה דפתח במו שם ברוב מליצתו. שורה י"ד, פה
 ישמש במליצתו לחרוי אף, על מה, עלמה; ובברבי הרaab"ע
 האלה נהרי עדן וכבר השתמש אלחרויו ואמר: ונחני עדן
 לפניוותם ותם יצמאו (עיין בס' חחכמוני בהקדמתו). שורה כ"א,
 כמו עשינו מלאו חלב (איוב כ"א ב"ד) ועין הרaab"ע שם,
 שורה כ"ז, פה תקנתי ע"פ הנוטה בכוכבי יצחק.

II. ע"מ ב"ת יתד וב"ת יתד וב"ת,

ג. על משקל הקודם ועין במאו,

הא. עיין בספר עמר השבחה (ד' קב"ז) ומשקל אחר
 להג' מכתמים, יתד וב"ת יתד וב"ת ויתד ותנוועה, במכמתה הג'

הנגיד, עיין שם ולו"ר להרבבו (צד קי"ת ט' ט') : אשר גען
ווננה לא ספריות וכו', ומישקל אחד לשניות, רוק הב' תנוועות
לפנוי הידר פה, במלת אני וכאלם, לא נחשבו במיטפל
תנוועות.

נ"ג, גם המכמתה הוות נמצאה בכב"י פאריז, יויש בכל שורה
שמעונה תנוועות. עניין המכמתה הוות ייגדר לנו שחברו הראב"ע,
שהאמון במלשניהם הכוכבים בגודען, ויעני מה שאמר מוקדם על
רועל מלולו (ט' וט' ג'), וולדן גן, והוא עד' הבהיר (דה"א
ח' ט') ווילדן גן חדש אשתו.

נ"ח, המכמתה הוות נמצאה ג"כ בכב"י פאריש, יויש בכל שורה
שבע תנוועות. שורה ב', ראיינו לתיקן במקומות הנאמר בכב"י
בורק א', מילט דובר, שאין לו שחר כלל. שורה ג', המשל
זהה משול קדרמן הווא, וכן אמר בעל עקריה בפירושו על קהלה
(ט' ב' ו') ומשל מפורסם הווא : בהתחמי הבד אל המعنין, לא
ימלט משבירת.

נ"ט, ע"מ יתדר וב"ת יתדר וב"ת ברלת, יתדר וב"ת יתדר
וב"ת בטוגור, ונמצא ג"כ בכב"י פאריז הנזכר.

ס. ע"מ ב"ת יתדר וב"ת יתדר וב"ת, פה תיקן בריל לנכון מן אביר על
פאריז הנזכר. שורה א', פה תיקן בריל לנכון מן אביר על
מכיר. יותר דברי המכמתה געלכו ממנו.

ס"א, המכמתה הוות על שם הראב"ע נמצאה בכב"י באוצר
הספריות עיר ברלין, עיין ברישמת רמש"ש (צד קב"ה ט'
ט') ומר מא"א-אייוננסטהט העתיק לו בטובו את המכמתה היקר
מן הכב"י הנזכר, והוא ע"מ ב"ת יתדר וב"ת יתדר וב"ת.

ס"ב, נמצא ג"כ בכב"י פאריז הנזכר, וויה' וכורמות

בטוף ושותחו לבלעת, השחמש הראב"ע במליצרו לתרוי אפי,
לבלעת ר"ל לבל עם, והוא מגביל נגר מה שאמר על רבינו
תט : אברור עם אל ווועס.

נ"ג, עיין בט' צרי היינן (צד ב"ד) יויש בכל שורה שמונה
תנוועות, ויעני בט' ג'ו להאן.

נ"ל, המכמתה הוות וכן המכמתה הקורט, וגם הבאיט לhalb
גמיאים ביהדר בכב"י פאריז (ט' קפ"ט) על שם הראב"ע, ונדפסו
ע"י ואפ"ז, במכתב הירחי ציון ח"ב (צד מ"ט) כעין שיור אחר
מהරאב"ע, אך ברול ו"ל הביר לנכון שירק מכתבים קטנים הם
ועמל לתיקן הנוטח בהם, עיין בחוואחובך שלו שנה שמינית
(צד ק"ב). שורה א', בכב"י נאמר רק הום בחברת היידר,
ובברול הוסיף עוד מליח נג'ל בשביב המשקל, כי הוא ע"מ ב"ת
יתדר וב"ת יתדר וב"ת. שורה ב', אחר תיקן בריל לנכון על
בריל, שורה ד' במקומות מחר צ"ל לדעתו אחר

נ"ה, המכמתה הוות הנביא בכב"י פאריז, נחשב ג"כ בין
המכמתים על שם הראב"ע, המכמתים בסופ ספריו חי בן מקין,
ע"ין בט' חפש ניטומונים (צד נ"א) ומיכאן עדות נאכונה שהרשימות
למעלה בכב"י פאריז נכוונה, והמכמתים האלה שייכים להראב"ע.

נו, המכמתה הוות נמצאה ג"כ בכב"י פאריז, וברול לא
ידע איך לתיקן אותו, אבל לדעתו במקומות ומלה הנאמר בשורה
ב', צ"ל : וכאלט, וכן אין אין דבר. צ"ל : דבריט שורה ד' .
בליל לת דבר, נחוץ למוחוק כי נשאר פה בטיעות מן מליח
ומלה דבר, בא בטיעות פה מן סוף שורה ג', ונכתב כן עדור
הפעם, ואחר תיקון התוא גראה שיש ג"כ משקל ל המכמת
זהה, יתדר וב"ת יתדר וב"ת יתדר ווועס, והוא עד' המכמתן

השתמשו ג'ב' בהמארה זהה, שהיה נודע או לרבים, ובמקרים שאמר ר'יה: על לחיך ושרר ראשך וכו', אמר הראב' על צוארך, עיין בט' היבול של גראצין הגקרה ביש טרתת צבי (עד קב'ג) ועין החשך והאהבה ידע הראב' עד היבט כמו שנראה מפיו על שה"ש (ד' ו') שאמר זול': מלך אסור ברהיטים, כי המלך היה מתהוה להיות אסור וקשרו בחבל שעלה, וזה העניין חוביוחו שרי קדר החוקקים.

מן, עיין ארוענט לשנת 1843 (לב'ל מ'ב) והוא עט' זומחם הקודם (ס' נ"ח).

ס'ר, עיין בט' דיז' הנזכר ח'ב' (עד מ'ח) והמכמת הוה והבא אחריו נמצאו בכ' אקסט' ועליהם נאמר: להרaab'ע ול', זע'מ' בת' יותר וב'ת; וכונת המכמת הזה נבן עי' מכתם אחר הנמצא בט' בן המלך והנגיד (שער הששי) מה שאמר שם וכן אחד על עצמו לאמר.

ראו בפי בקשות שח, ורגל
אסטרוז קפלו בבל ונישת.
ראו אוצקי וקשיינטי בורי
פאלו קניתה נקר לבקשות.

וכן נאמר בט' שעשוים (עד כ"ד) בוה"ל: בחור אחד ראה וקן חולך בכבדות, ויאמר לו מי שם בכבל רגליך, אמר [הוקן] אשר הנים הוא יכין בכל יום בכבלך; ועוד זה ענה כאן חוקן להנער, אם תובה לחיות אתן לך את קשי חנס והלונה כי גוף יהיה ג'ב' בפוף כמו קשת,

סתה, בונת הרaab'ע כי عمل בעינינו שני אלה, החיות והמות, והוא ע"ד שאמרו חז"ל (ירובין יג' ע"ב) גוֹת לו לאדם שלא נברא,

ס'. עיין בספר ג'ק לדוקעט מהברות א' (עד ט"ז) וע"ד והוא אמר הרaab'ע בשיר אחר: נגינות כל גוי קדם על שוא נסודות, ואני נגינותיו לאלהו סגלה. עיין אגרות שד' עד תק"א' .

ס'. עיין דיון להרaab'ע (ס' מ"ז) ות渼קל הוּא ב"ת יותר וחנינה יותר וחנינה. פרטן החידה הנפלאה אף כי צלח בכל ל"ק למץיאו, בכל זאת נשארו בה עוד הרבה מקומות, אשר דבריה טהומות מאד, ואחריו ציא פ' במ'ע לגראצין שנת 1887 (עד רעה) לבאר אותה, ובירול ביאחרביב' שלו שנה ח' (צד צ'ה) ולא עלתה בירום בטקומות אחדים למזויא בונתה אל נבון, שורה ג', פה לא הבין ברול ופ', ובחנן תקן אשר לו עז. אבל הרaab'ע יפרש (ויקרא-יש' ד') אילוים, ויתכן להיויתו מגורת אל, והטעם שאינו יש, וכן אמר בשירו (דיון ס' ג'ה) הוא כל ובלעדיו איליל. שורה ה', ואית אמר הלשון מקודם על עצמו (ס' לה, ש' לה). שורה יג', פריש ד'ק לנכין שכונתו שמצויה לאכול בשבת. שורה ט'ו, ליעת פ' טעמו כי הלשון יתנווע כמו הלולב, אבל טעמו בל' טעם, וכונת הרaab'ע על מה שאמר בפסרו צחות (ד' כ"ח) שאין אותו ישגיבות הלשון רק הלמד לברוח עכ'ד, והנה אנו מברכים על נטילת הלב, ויגביה הלשון את עמו שחי פעמים, ועכ' שכור הלשון המעות הנותן, שורה י'ח, חקן פ' לנכין כמעט

שורה נ"ח, להבין דברי הראב"ע האלה, עמלו רבים ולא עלתה בידם, לדעתם בזיל מהווים לנו לבקש בוגות הענן איזל בני המגמל שלבל ה' שפטם, ולדעת פ' בוגנות על מה שאמרו חיל' (עריכן ל' ט"ז) לישן חליותי קTEL וכוב', אבל דבריהם וחוקיקם מאר, ובוגנת הראב"ע בר', אחר שהשׁב מקרים את מספר האותיות שיש במלחת לשון עבר, אמר עוד כי בשפת ארם נפלת האות ז' מן מלחת לשון, עין ל' שניא חן לחידר והם לובים בלי אותן ז', וזה רמז מלחת נפלת ל' חללים. שבוגנות ל' לאות ז', והבן, שורה נ"ט, ע"ד הכתוב (משלוי י"ד כ') בספק נבחר לשון צדיק, ובזה רמו על פתרון המורה ברוב הכתמו.

סח', ההירה הירקה מגאותי בס' שירוט וומרות (טי רצ"ט) וש' בכל שורה שבע תנויות, ושםו אברהם עורה נרשם בראשיו החוריות, וע"י חירה אחרת מר"ה הנמצאת בס' אויר נחמס ח"ב (צד קפ"ז) נודע לי פרהון החורה היה, ובוגנת הראב"ע בה על הרמן, ומטעם זה אמר טוד צפנתי אנידה, ואמר מיד ארמנון, כי במלחת ארמן יש אותיות רמן, אם נסרו אות אל"ף, והבן, ש' ל"ר, בוגנות על רכב ובענה בני רמן שהרגנו את מפיכשת (ש"ב ד', ד'). ש' ל'ז, בוגנות כי הורה רמוניים מן מיניהם שונים בין לבנים יאל, מלבד וויט שיש בינויהם שלא טובים מהו, ועל כלם מברכות ומודים לה'. שי' מ"ג, הורו ראו בני ישראל במדבר, וכבה קראווהו (במדבר ל"ג י"ט) ויהנו ברמן. פרץ, שי' מ"ה, פה רמז על המרגלים שנשאו העוגנים במתות ולא הרמוניים (שם יג. ב"ג). שי' מ"ז, בעבר הירון מצאו בני ישראל עיר רמן, בלי השם פרץ בנחלת יהודה (ויהושע י"ט ז').

על בנטוע, שורה י"ט, בוגנות על הרוק שיש תמיד בפה. שורה ל"ג ע"ד הכתוב (משלוי י"ח כ"א) מוח וחוים ביר לשון. שורה לא' פירוש ד' ק' ופ' לנכון שגונתו על מוגיא התנויות שיש בהן עברדים ומלאכים כנדע. שורה ל"ט, לדעת פ' בוגנות כי לשון יבואה בלשון רבים באות ת', כמו לשונות, וכן נתן אברהם לעפרון بعد המערה ת' שקלים, אבל לדעתו בוגנות כי בכח תלשון שדרבר עפרון עם אברהם, לך רב בסוףبعد המערה. שורה ט"א, תקן איגר לנכון הספליים על הנפלים, וטעמו שיש להלשון מקום ארוך ורחב בפה לשכב, כמו לעוג מלך הבשן (דברים ג' ו"א), שורה מ"ג, פירוש ד' ק' לנכון כי האות הראשית מן לשון הוא שלשים, ובסתוקאות ז' שהוא חמישים, שורת ט"ה, פירוש פ' כי בלשון ערבית לשון לעוזל וכור, אך בשפת עבר פעם זכר ופעם נקבה כמו (איוב ל"ג ב') דברה לשוני (אייה ד' ד') דבק לשון יונק; אבל בשפת ערבית לשון ג' ב' זכר ונקבה כמו בעבדות, ע"ב לדעתו בוגנות כי שרש לשון הוא לש שילוש המאכל, ובא ע"ד שפת ערבית זו כמו פרהון טהרון וברונה שהוא לשון זכר, עין בס' קובץ מג'ק (צד פ"ה). שורה מ"ז, פשר הדברים געלמו מעניין רבים וגמ' מפ', ובחנוך תקן ערלים, במקום عملמים, אבל בוגנת הראב"ע בהמלות באリン ערלים, על בבל, כי מקורם הוכיר ירימה מלת לשון זכר (אייה ד' ד') ואמר דבק לשוני, כמו שבאנו ישראל לבלל, נהפק אצלם מיר מלחת לשון ננקה, כמו שנאמר (תהלים קל"ז א') על נהרות בבבב שמ ישכנו זגו, ואמרנו תרבך לשוני, שהוא לשון ננקה. שורה נ"א, דבריו פ' בוגנים כמראת דגליים הוא האות למך, שלש קלשון האות שין, חכה האות ז', וג' מוגולים אותן גן שעולים ביהדר מלחת לשון.

סמן, כמעט כלם הסכינו שארבעה אהוים הנזכרים פה הם האותיות אוחזין^ז, והוא מלך ישראל והוא שאמר למלך בש' י"ז, וכן אמר בפיוישו על התורה (במדבר י"א ו"א) אין תמייה לאחדרון המלך יהוא, וכונתו על האותיות אהוי, וכן אמר בפיוישו על קהילת (י"ב ח') לא יתחלף אותן באות חזון מאותיות יהוא, בעבור שהם נראים פעמים ונעלמים, וממש כמו שאמר פה בש' ז': פעמים יסתהרו גם פעמים יראו. ש' ח', במקום דבריו מה נראה, חקנתי על פי הנוסח שנמצא בס' לויתן על דברם, ומובב על הד'^ח אהוים שכיר מקומות.

ע. בכ"י לירען מצא רמש"ש החיה הזאת, שנכתבת בז' עם השרה אחרת: ארבעה עמדו על היום, עיין להלן (פי' קכ"ד) ואחרiorה חודה שלישית על שחוק האשקבו: ארץ בלאי ארדמה עיון להלן (פי' ע"א), ועין ברשימת רמש"ש לכ"י לירען (צד פ' ס"ה ח'); וזה כאשר שמות את לבי להתבונן על החורה הראשונה, הנכתבת ברשימת רמש"ש כמליצה פשוטה, ולדעתי אם היא ע"פ חרוז ומשקל, או גודע לי אחר עמל רב, שיש לה חרוז ומשקל, ומשקל היה יתר וב"ת יתר וב"ת, ואחריו בן ראה זה מצאי, כי גורש עליה בראשי החוראות השם אברהם, והיא שיבча להראב"ע, ובאמת רק לנו ראה ויאה לחבר חידה כזאת; ואחר החודה החיה נרשמה בכ"י לירען פרטונה בזה"ל: התשובה, היא הביצה וכו' וכחותה בראש מסכת [ביצה שנולדת] ביום טוב, וכמנין ובקה בהסתרת הריש"ש; וכונת הדברים כי הרaab"ע עשה החורה היהיא על הביצה, ואמר בחזרתו שיש מסכת שנקראת בשמה, גם אם נגיד מאותה לבן הוא רבקה, האות ר"ש ממשמה, יעלה מספר האותיות ק"ז במספר, וישו או כמנין האותיות של ביצה;

תקוניים והערות

237

והראב"ע בפיוישו על ההווארה (שמות כ"ה י"ח) יאמר: מקשנה כמו שוה, ובמוציאתו הוזאת ישתחמש ג"ב פה בסוף ויאמר: יאו המספר יהיה מקשנה, וכונתו שהווארה שוה כמו רבקה בלאי ר"ש; ועל פי הדברים האלה נאכבר עוד, שאין ספק בעית שוג' השחווי הירות הנשאות שיוכנות ג"ב להראב"ע, ובפרט החידת הקטנה על שחוק השאר, שדומה מלייצתה לשירו שר על השחווק ההוא, ועין להלן במכוון שלו לשער הי"א בארכות.

עה. ככל שורה שיש חנוונות, ופרטונה שחוק השאר, ועין בהערה הקודמת, אם המלך שמנמה, ע"ד הכתוב יוחזקל (לה ד') ואותה שטחה ההייה, וכן נאמר בשיר החומרה עיון לקט שוננים לבראטן (צד ל"ז) וכל כורו שטחה, לא לחיה כל נשמה, הכוונה א"א ללחיות עוד כל נשמה, ורק גחיזין להחל השחווק מחדיש.

עב. החודה והירקה הוזאת נמצאה בכ"י בעיר פלארענץ, ודר' הדרפס אותה בפסטו הנגבור (פי' קכ"ג), ווש בכל שורה שבע חנוונות, ושם אברותם גורש עליה בראשי החוראות. ש' ב"ט, פרטונו החודה מזיא ד"ר ללבון שהיא העין, ושני מלאים האחד מוכין ואחד משמאלו הם שתי העוינים שיש בראש אדם, ואמר שם הוליד שם, כונתו כמו שיפורש ד"ר, כי מלאת עין מישתחמש על אותן עין, וגם על עין אדם, ועין בס' צחות (צד ל'). ש' ל', שני פעמים עין יעלה ר"ס כמנין מלאת גגור, וכן פינחס בן, יעלה ג"ב כמנין ר"ס, והנה בכ"י נאמר שאלה פינחס, ונתקתק שם בסוף, אך ד"ר חקן פה על בן אלעור לבנון; ובן האמתה יען, כונתו כי המלota בן הנגר עוג. עיין דיואן להראב"ע (ס"י מ"ז) והמשקל הוא ב"ח יתר

והנעה יחד וב"ח יתר וב"ת בדلت וסגור, והראב"ע הזכיר תחתית הדיחות את, בפרטו צחות שחבר בשנת ד"א תתק"ו (דף י"א ע"ב) וכן נדפסה בט' הלימוט קרט לפלאלק (צד ב"א) ובפרטו בן גורי (צד ג"א) נדפס פתרונה שהיא הלהגנץ, וכן נדפסה ההיירה הזאת עם פתרונה במ"ע כוכבי יצחק (מחברת ט"ז צד ל"ג), ש' ח', וכן אמר הריווי בוכחות הלילה והוים (חחכמוני שעיר ל"ט) אמרו מבני שם והם מבני חם. ש' ט', בידואן להראב"ע נאמר יוישבי בצלל יבישוחו, בחלכות קרט הנוטח וראווח, אבל הגופת הזה והנוטח זהה אין לו שחר, רק צ"ל; ובקשו, וכן נכתבה ג' ב' בטיעות בידואן להראב"ע (ט"י ל"ח) תבישוני במוקם תבקשני, וכונת הראב"ע שהיושבים בצללו יבקשו לדעת את מולד היהת, בהרבוקן ונקשר בדרכו עם רבו המשמש. ש' י"ב, ידו בכל ריעו הם הכוכבים כי גדול אוו נגרט, והוא כל בו, כי לפניו המולד ובעת המכolder קטן אוו נגדר הכוכבים. ש' ט"ז, כי מספר פ"א יעלה כמנין לבנה. ש' י"ז, כונחו לבמול שיש על ששת יעלות ש"ס ימים, אשר בחת מת הרוח ביום וחיה בלילית, וחשב מה ימי שנת הירוח לא בזמנים, וכן אמר בפרטו העבר (ר' ד") וטעם להוציאם שלשים שלשים כונגדימי החדש, ואט תאמור הלא החדש פחות מחשכון זה, דעת וכי ע"ש. ש' י"ח, והסביר חביש מאות ושש רבוא, הוא ששים אלף והמש מאות חדים, שעברו מן בריאות העולם עד העת שהחבר הירוח הואת, يولדהIFI החשכון שבעשנת ד"א התג"ב ליריה ב"ז לחיש אדר, חבר הראב"ע את הירוח הירוא, והזכיר בפרטו צחות שחבר י"ד שנים אחריו בן. ש' כ', כונתו על קרבן פסח, ורמו בוה על הומן שחבר חידתו אל נגנון.

עד, הירוח הירוא נדפסה ע"י רשי' במ"ע הכרמל שנאה

שבויות (צד ר"ז) ואחריו כן בס' של ד"ר הנזכר (צד קמ"ה) ומשקללה יחד וב"ח יחד וב"ח וחדת והנעה. ש' ב', לפניו כשלחה, בן הווא הנוטח הנגנון ב"כ אקספארד, שליחת לו בטומו מר ניובייר, ואט פרץ הווא חמוץ, כי ישכו תחת אלון התמר. ש' ג', בן הווא הסדר של החודה ב"כ אקספארד, וודור שאלו הווא נר, ומפני בן אבניעם, הווא ברק, ורווה, וכן אטור גיברול, עין שורי שלמה (צד ס"ז) וגנול הרעם ובא בן אבניעם ורש"ז אמר שקשה לו להלום מלת זוהה צ"ל זוהה, אויל בשבייל ההזרו החיש את כתו נקבה, וד"ר תקין במקומ זוהה על ארוחה בליطعم וריהם, גובל בונת הראב"ע פה על האש הוויא בן החברק, שהוא האש זוג'ן בנדע, וכן נאמר (וחוקאל א' י"ג) וכן האש יוצא ברק. ש' ו', יין בוגטראיא שביעים כמנין סנהדרין, ועור אסתור הווא שושן, כי מסביבו היו שם שששנים. וקס בלעם, כי עלה היטב בגדר הור בלק, והוור יותר בן הנוטח ותו, כי עלה היטב בגדר הור בלק, והוא נילשון הורוט, ואבי בלק היה צפור וקורא הראב"ע להשוחות בלעם שהוא מלשון בלוע והשחתה, עין רוד'ק שרש בלע, וכן אמרו חז"ל (סנהדרין ק"ח) בלעם שבלה עס וכור, וכן אמרתי זעך הווא היינה; ולודעתי עשה הראב"ע הירוחה זואות לר' משה בן עורה, והא תשובה על הירוחה שעשה לכבוד הראב"ע ע"ד זה, המתמלת; וכור נא בהבבנו יודי וכו', עין בס' ל"ק לפינקער (צד קל"ז).

עוד, הירוח הירוא המוחמת להראב"ע, נדפסה בט' המליין לשנת הרמ"ז (נ"י ר') ומשקללה אחר שתקנותו אחת הויא שפונה תנויות בכל שורה, מלבד השתי שורות הראשונות שתן על שש תנויות, וכן ספק שהוא מעשה ידי הראב"ע, גע

וישתמש פה במליצתו מומס יוחזקן, כמו שאמר בהידתו על אחותו מן, עיין להלן (ס"י ע"ז) שנחפכו מכימחים; ועשה הראב"ע זה חידתו עניא על מלת ערום ופתחונת צד"ן אם כונת מלת ערום מבלי לבוש, או בלבש, חזר יש הולך בראשה, ואט ערום מלשון חכמה נקוד לרוב בשוקן או מ"ן; ואלאר לא רביבים ייחבמו, פירשו אם הרובים מן ערום או ל"ט פ"ג פ"ג אונאה או יבוא הם"ס ברגש כמו (בראשית ב' י"ג) פ"ג פ"ג רפה, ואט הרובים מן ערום כונת על חכמתה, או יכיא זמ"ט רפה, ומסורה יש טיכן על זה. ערטליאן דגשין חכמיין ר芬

עג. עיין במ"ע אריענט לשנת 1843 (ס"י מ"ב) ומשקלו יחד וב"ת יחד וב"ת, וכונתו על העט.

עג. החידה הזאת היא על אחותו מ"ן, אשר בני תמורה מהה, יותחלפו זו בזו בתנ"ך, ונדרסת עם פירוש מאת ל'פמאן בטוף הס' שפה ברורה

עה. עיין דיואן להראב"ע (ס"י מ"ג) ובמקומן תגאה תקן אייגר לנכון על תורה, המכונה אף תהופך מלת נראה, את שם אחרן תריה, ושחודה ע"ד זה מריה: איך נעלם מכם השם והוא נראת וכו', עיין בס' כל שורי ריה (ח"א צד צ"ז).

עט. פשר החידה מצא ד"ק לבנן, שנכונתו על השם אחרן, אותן הרביישן מן השם הזה היא ב', שהוא רבייתן במוספה רן ר' האות של השם, והשנית הואאות ר' עשריות במוספה מן האות ב', ואות א' שנייה להאות ר'.

זה חילן החכמייש מנגא פ. חי הראשון מן השם יזק, והוא חי השנית של מלת חזיו: חז-וי, וחזי האותן מן השם יוסף, והוא חזי

השנתה של מלת נספה: נו-ספ, בכל זאת ווראו יאמרו איז השם זהה, ויגנוו בתרך כך חי השם של יוסף הנעלם מהם.

פא. פשר החידה לדעת ד"ק הוא השם شبצער (עורא א'), וח' ובונתו לכפול הי"ש ג' בערים, וועלטה שש, ואחריו בן להסיף בתוכו בא וועלטה شبצער; אבל אין כל יטוד לרברוי, וכונת הראב"ע לדעתו לקחת מן מלת חמישית שמספרה תשעתה, ורק החלק השלישי מונה, שהוא ר' ג', במיטבו, והוא אם לא שט שתי אותיות בתוכו, בסוף השם ולא בראשו, והן האות א', והאות ב', או יבער יוסכילד, יعن אם ר' ג' לא יכול לנשות טאונמה, רק אם יוסיפ א' ב' באמצע, או יצא השם ראנן.

פ. דברי ד"ק לדעתו נכונות, שכונתו על מלת המר, ולחperf היא רמה ותולעת. בשורה ג' תקן בריל לנכון ארדים על אמרו.

פ.ג. אדרני קרשיט, לדעתו נקרויה מה האותיות י'ו מנ הח' השם של יוסף, והאותיות ס'ק נקרויה קרשיט, יין גדרולים מן י'ו במיטבו, ובלשון בני חות המש מפורשים, כונתו כי אמרו בני חות לאברהם (בראשית כ"ג, ה') שמענו אדרני ס'ת י'ו, ואם נספה להו עוד מלכות ופלגושים, כמו שנאמר בש"ש (ו' ח) שיטים מהמה מלבות ושמנים פילגושים יעללה ביהר השם יוסף.

פ.ד. בסוף שורה שנייה נמצאו בכ' רק שתי אותיות כוה י...ך, ונתקתק באמצע, אך ד"ר תקן פה לנכון ע"פ המשקל על יורך, וכונת הראב"ע הר'ת מן שתי מלות הוא ש'ם, לתוספת עור לות מלת ואל, יעלו ביהר השם שמואל.

פ.ה. כונתו לכפול שנים על שנים וועלטה ד'.

כמו שנאמר על מנהם (מ"ב טז י"ח) לא סר מעל חמאות ירבעם בן נבט,

פת. אם נספיק על השם יהוה הנקרא שם בן ארבע אותיות, עוד את אחת כמספר האותיות של השם ההוא, ר"ל את ד', או יעללה שם דודו יהודת, וכפי הנראה עשו התיירח הוצאה על ר'יה, וע"ד זה יש תורת ב"ז מריה"ה על השם אברהם, והוא:

פֵי תְשָׁאַלְלֵי פֵי תְאַמֵּבֵן וְאַעֲנֵב
וְאַקְרֵבָה , פֵי יְתַפְּנֵה לֵי אַכְרֵב
הַס , אַקְרֵבָו לֵי פֵה שְׁמָנוֹ , וְאַעֲנֵבָה .
טוֹב פֵי שְׁגַנְיַקְטָמָקְבָּרוֹזְחַבָּר .

צ, עיין דיון להראב"ע (ס"י לג) וצ"ל עינוי, כלשון הכתוב (קהלת ב, י"ד) ובמילים בסודו, צ"ל בסופו כי הוא מגובל אל בראשו, ובחנות תקון ד"ק מהנאמר לטעלה אלעו, על עוראל, אך בונת הראב"ע פה במלת ראש רבכו (תחליטים ק"ח), ב"ב) לדASH פנה, עין החות עי"ז עומדת באמצעות השם אלעו, משמאלה תקרה להפק זו, ומימינה תקרה להפק לא בסוף השם. צא, אם לאביו פתר ד"ק לנכון, שהוא השם אבנו בן נר, ר"ל אבוי נר; בן לאחיו הוא אחאב ר"ל אח אב; ובדיוין להראב"ע (ס"י כ"ז) נרשם על היחידה הזאת: שהיה על שני שמות.

צב, אם חງראן מלת שמו רק אחת, ר"ל שתעשה מן ר'ז'אות ה', יעל השם משה,

פ. פשר היחידה מצא ברול לנכון, שהיה געשה על השם דוד, וזאת רמו במלת דורי בשורה הלאשונה, עשרה מ"ל בראש השם, בונתו על חלק העשויי מן האות מ"ס שבמלת מ"ס שהוא ד', הספר מן מור שמיאות הקומות, ישאר אותן ו"ז שיש בתוך השם דוד.

פ. על משקל יתר ובית יתר ובית. שורה ד' פונת המלות לא ידע אינור והציג מה סיון השאלה, וד"ר הוסיף כאן מלחות אחדות מודעתו בחנות, אבל בונה הראב"ע כי אם יעשה לפעמיםiolות למראה עיניהם, יש גם בזה חכמה, ומה ייאלו תשועה, והוא ע"ד שאמר עמנואל מזרומי (יעיון מ"ע, צד פ"ה) מתי השיכיל דוד המככל, בישנותו את טעמו לפני אבימלך. שורה זו, קח מלת רמה ושפט הר"ש באמצע השם, והם"ט הנמצאת בחוק מלת רמה שם בסוף השם, וכן חל"ה את הואר תבלית וקען של מלח רמח, עשה שלוש אותיות כוח: אבה האלף היא שמנית החית', והבית דיא רבעית פמנה, ואו יעללה. השם אברהם, גם רמתה על עצמו, ואמר בפי כל איש מזותו וכו', כי הדרה הוצאה על עצמו, ובכן אמר על עצמו בשירו בראש ספרו המאוות לאמר: אבי הכהנות ושירות, עין בס' אוצרות חיים (צד שי"ח).

פה, אם תהփיך מלת חן, תראה את נח שלא נמצא חן ששתה מן היין. ומוט יש בו בונתו כי בשם הוה יש מ"ס פתוחה וגס מ"ס סתום, כמו במלת מוט, רק שאין חוכי אותן ו"ז שיש במלת מוט, אין באמצע השם ההוא, אך יש בו חוץ ומרמה,

צג, לדעת ר"ק בוגנת על שם נטעו, ויאמר אם אכתוב פתר, וכונת הראב"ע לדעתו, על השם הילל, ונמצא ג"כ במקרא (שופטים י"ב, י"ג) חי המט הוא כ', וחמי מ"ן כ' והוא י"ד, ווללה ביהר ל', חי סמך הוא ג"ב ל', ומחצי יוד הוא ה', וביתר השם הילל, ואמר בין מי שידע חי השם או כל השם, לבוי את מנגנוןיו יודה, כי הילל לשון תלהה ושבח, ולדעת מנחם בן סרוק שרצו היל, ולפי זה חמי השם הוא בכל השם.

צג. עין דיואן להרבא"ע (ס"י לה) ובמקומות תבישני, צ"ל הבקשנו כמו מקודם (ס"י ע"ג) ע"ש בהערה, וכן במקומות שמו צ"לשמי, חנה ירד על ראשי, בונתו הן אותן יוד בראש השם, ועינך האות עין תן על חי הדראש, האות ק' שהוא חי ר"ש במספרו, ותשא אותם ביהר אל אות ב', ועליה השם יעקב.

צג. עין דיואן להרבא"ע (ס"י כא) ובשביל המשקל הוסיף פה מלת נקרא, וכונתו אם נסיר מלת לשון מן מלת למכבראשונה או נראה השם אברהם.

צג. פשר החזרה מצא ד"ר לנכון, שבונתו כי בחג הסוכות לוקחים הלולב שהוא התומר, וענף עז עבות שהוא הדסה, והם שמות של שתי נשים, תמר אשת יהודה, ואטטר הנקראת הרסתה.

צג. לדעת ר"ק בוגנת הראב"ע אם נקח מן מלת אחרונה אות ראשון א', ונשים אצל אותה ה' כמו אה, וגם נסיר מן מלת אחרונה שמונה הוא אות ח' ועוד נחלף התיכונה פירושן כמו (וירימה ל"ז י"ב) לתליק משם בתוך העם, שעיננו להשימות את עצמו עין שישי ר"ק, ואיך כאן אם תשומות ותסיר התיכונת האות ו' צ' כמו אותה ח', או ישאר השם אחרן,

צג, או ראש השם תרע, אבל דברו אין להט כל יפה, וגם לנו ראה שלפי מספר התנועות צ"ל: וכי, עין יש שמונה תנועות בכל שורה, וגם ר"ד הגיד מה השיעורות רוחקות, אך לדעתינו בוגנת הראב"ע על השם רוח, ויאמר אכתוב מה אהירותו, והוא היה שיש בסוף מלת אהירותו,ומי שיקרא עליו ראש, בוגנת ומי שישים בראשתו היו עוד האות ר', דעת השם רוח; ובמקומות אקרים צ"ל: יקרה.

צט. עשיריות כפ' בראש השם בוגנתו חישוב כפ' מלאה שהיא נאה, וכח עשירות ממנה היא יוד, עשיריות כפ' בסוף השם, החישוב מה כ' פשוטה וכח עשירות ממנה היא ב', ואות השנית מן השם החשוב עוד הפעם כפ' מלאה שהיא מאה, רק תחכר ממנה ב' היינו עשרים, ומהיצתו מ"ן כ' פשוטה היא עשרה, וביתר היא ל', וושאר אחורי כן ע', וכח אותן השליות מן השם כפ' מלאה שהיא האות ק', וויללה ביהר השם יעקב.

ק. פשר ההנחה מצא פ' לנכון, מלת פלא בהפק ריא התאות אל"ך, ביתו היהאות ב"ית, אחורי חמוץ מאות היה האות ר"ש, שעהלט בכתובה מלאה במשמעותה, ושש היהאות ה"א, רישומות בסוף השם היה האות מ"מ, שכתובתה במשמעותם, וויללה ביהר אביהם.

קא. עין דיואן להרבא"ע (ס"י כ"ד) ומשקלה יתר וב"ת יתר וב"ת יתר והטעה, ופחרונה מצא פ' לנכון, כי היה על השם יצחק, וזאת אמר הראב"ע פקוד כל טור, ונכנו אנגרעה אותן, הנה בשתי שורות הראשות, לא נמצאה בהן האות יוד, וכן בהשווות ג' ודר' לא נמצאה אותן צ', וכן בהשווות ה' ו', לא

גמצאה אות ח', וכן בהשורת ז' ח', לא נמצאה בהן האות ק', ובחרד עליה השם יצחק. ש' ג', ונכתב מכתב השם בספר, כנוהו על ספר התורה, ושם נזכר בפוד מקהלה אמונה, בתפלות ישראלי בבחוי נסויות.

קב. לרעת ד"ק בונת הראב"ע למצוות שם מב' אותיות אשר כל אות לבדו, אם נכפול אותו בפה הוא שם, ואיותות באלה הם אותן וו' גם אותן מ"ט, ונחויז להוסף עליהם עוד מלת חן, וועליה ביחס השם נחום; אולם לפי דבריו סוף ההיידה, והמציא שם צבוי עושק, אין לו פרוש כלל, ע"ב לדעתינו בנתן הראב"ע על השם מנוח, ונתן רמו על זה ואמר: ושם התמציא צבוי עושק, הוא בנו שלישון הגיבור, ולא ירע וכמו' משתחמש להרו עפי. על שמשון שלא ידע להזכיר מן דיללה, וגם על אביו מנוח, כמו שנאמר (שופטים יג ט') כי לא ידע מנוח כי מלאך ה' הוא.

קג. אם נסיר אותן ח' ממל'ת חמישה וישאר השם משה,

קח. ר'ת מן השורה הראשונה הוא שמואל, ויאמר שהוא לנו מזראש ואיש לא יהוה אותן.

קז. עין דיואן להרabort"ע סי' קב' (ב' ובט' של ד"ר (סי' ט"ד) אך בונוסח יותר טוב נמצוא בספר שוריט וומרות (ט' רצ'ט). בכל שורה ארוכה יש תשע תנועות, ובקצתה שיש תנויות, ושם אבריהם פירוש גראי החרוזים. ש' ג', בדיואן להרabort"ע נאמר ולהבל זריך אל: נ' ודר' עמל לפרש ולתרגם אתה; אבל בט' שוו' נזכר נאמר לפן: ולהבל דרכיו איש. ש' ט' ע"ד שנאמר בס' יצירה (פ' א' מ') ניען סופן בהחלתן. ש' כ' ה', תקנתי פה ע"פ הנוטח הנכון שנמצא בז' שוו'. ש' ל' ז', הדברים האלה

קשה לחולמתם, וד"ר יאמר שכנותו על הערך של הקדחת, אבל דבריו הראב"ע הפטומיות נבען ממה שאמר בעצמו, עיין להלן בחלק שני (סי' א', שאלה קמ"ז) וו' ל': ולמה בזוכן הערך פניו מ' גפנו חם, ובקין כל ימינו בתומו הוא וומר קר. ש' ל' ט', מכאן עד סוף השיר התקני בחרבה מקומות ע"פ הנוטח הנכון בס' צו' ז. ש' מ' ג', בונחו על מה שנאמר (ש' ב' ב' ג', ט' ז') ויתאות דור ויאמר מי יישקנו מים וג' ויבקעו שלשת הגברים וג' ש' עז', פה לא הבין ד"ר בוגת המשורר, ויזעה איננו אללו הנבניה כאשר חלים לו, רק חאר להשם, וכונתו כי ה' צופה וראה טוב וצע שעמיד לבוא בעולם, ותכל עשה יפה בעתו?

קג. השיר הויקר הזה נמצוא בספר שוו' (סי' רב' ג') ועליו נאמר בז' הל' : שיר הנה מר' אבן עירוא, וחסר שם בסופו, אך צאתוי כלו בשלהמו בסוף הספר אגרת בעלי חיים לר' קליגנומוס, רפוס מנוטבה שנת ש' ז', ועל השיר הזה נזכר בדיואן להרabort"ע (סי' קכ' ב', קפ' ג' קפ' ח') לאמר: זון אל בוראי ואשית הכל ملي. בספר התנועות בשירו זה, הוא כמו בשירו הקורים, ויש עוד בIAS כל בית אותן ארתת מא' ב' עד אותן י' ז', ובראש השיר נישם שמו, והוא: אל בוראי ראשית הכל ملي' ר'ת אברחים, וכן רשם את שמו ע"ד זה בשירו הקודם (סי' מ' ז') ועוד בכמה מקומות. ש' י' ז', כמו שאמר הכתוב העברי אכן רופא בספר אגרת בעלי חיים (שער א' פ' ב') שבלהחות תלכו אל ביראף מלך השדים, يولנו על בני אדם וכו', כן עשה ע"ד זה הראב"ע, שהיתה אותה שנה אחורי את שיו', שכלה החותה הלמי בג' אל מלך השדים, שורה ס' ד' מכאן עד וחיל מדבריות חמר בספר אגרת בעלי ווים רפוס מנוטבה, אך מצאתי החטע שורות

בפדר התריש (שער ח') בכל מודה צבאייך אהנו בו, שהוא מלשון בר ונקוי. ש' כ"ג, בנקום ויאלום תקן פה ד"ר לנכון על ויהלום הלום וענינו שבירה וכחות. ש' מ"ט, פה תקן ד"ר בחנים ובנות הרואב"ע לאמר: כי הבן אשר שתה לך הווא ישראלי, מי יתן שתתשמי אונו מהר: קום כי כבר זורה שמשך ג'ו, והוא ע"ד הכתוב (ישעיה ס' א').

קוב. השיר הזה נמצא בספר שו"ז (ס"י ק"ח) ובכל שורה יש שבע הנאות, והוא שיר לחתן וכלה, ושם אברהם בראשי החורים, כמו: אוורך, בתנאות, רעה, הראיין, מומר, ט' י"ח, עד כאן אמרה הכללה, מכאן ואלך ישיב לה החתן.

קוב. עיין דיואן להראב"ע (ס"י ר"ב) ומה נפלאת הקינה הthing היא שיצא לקוינן בה על מות אדם חשוב, וכן יש פיות מי כמו מורייה שנכתב ע"ד וזה עיין בספר גנו אקספראד (צד ט')

קיד, עיין דיואן הנבר (ס"י ק"א) התקינה הזאת היא ע"ס הא"ב ובפטופה נתמן שמו אברהם. קמו עיין דיואן הנבר (ס"י ר"ד) ובכל שורה יש חמיש הנאות, ולפי זה במקום האדרמה צ"ל: אדרמה, גם נרשם שמו בראשי החורים כך: אברהם בר מאיר בן עורה נחתמו.

קטנו. עיין במאוא לשער הזה בארכיות, ש' ב', בכ"ז טרופולי נאמר: פפוד רב על וכוי, ואנבי תקנית לפי המשקל. ש' ד', במעוני, כן נמצא בנוסחה ליסאכון לבנן. ש' ח', לדוד שם ומ'ו, כן הנוסחה הנכונה בכב"ז טרופולי. ש' י"ט, כמו שאמר בשירו על הדם (עיין לעיל ס"י י"ד) הן גמלת בשאה. ש' ב',

האללה בם' ש"ז הנזכר, וושנים הם בניו ארם היזנים כל הלילה, והוא החרגנול חצוח ליליה יקום להחפצל. ש' ס"ז, ע"ד הכהוב (רומייה י"א ל"ד) והתרגנול ירבר פה על שם מינו. ש' ס"ז, פסוק הוא במלאכי (ב' י') ש' ע', אישים שם בני אדם ואמרו: כל אלה הם וכו'. ש' פ"ב, אונו מלשון צער ונגן. ש' צ"א, מפני השם נתן תק למשה. ש' צ"ט, בוגטו על מה שנאמר (בראשית ט' ב') ומוראים ותחכמים יהיה על כל חית הארץ.

כן, השיר הזה נמצא בספר שו"ז (ס"י ש') ומשקהלו כמו השיר הקודם, ובשרה י"ב, ט"ז, פ', ב"ח, נרשם שמו אברהם.

קח. עיין דיואן להראב"ע (ס"י קפ"ד) ובכל שארה יש י"ד הנאות. ש' מ"ה, פה לא ראה איגר שצ"ל: החג שבועות, ועי"ז עללה שמו אברהם שרשם נאן באמצע השיר, ותחילה שמו הווא בשורה ב'ג': אמר תג המצות וכו'.

קמ. עיין דיואן להראב"ע (ס"י ט"ז) ומשקהלו תנואה יוד ובית יוד ות' יוד, ושםו אברהם בראשי החורים.

קי. עיין דיואן הנבר (ס"י י"ב) ועתם ב"ת יוד וב"ת יוד.

קייא. נמצא בכ"ז בערלון עיין רישומת רמש"ש לכ"ז בערלון (צד קב"ו ס"י קל"ז). וד"ר בספריו (ס"י ע"ג) ומשקהלו ב"ת יותר וב"ת, ושם אברהם נרשם בראשי החורים, וכמי הגראות עשה הרואב"ע שירו זה להחתן אחר שנכתב לחדפה. ש' י"ז, בחנים יצא ד"ר לתקן פה בנוסח השיר, כי בנות הרואב"ע שייאחו החתן את הכללה שהיא בorth ותמה, וכן אמר ר' משה בן עורי

בכ"י טריפולי יש עוד הบทים האלה, וגם משקל אחר להם, ותוא:

ונם בצעתו	וגראנטיא	פְּקָרֶה חֲמִיה
ומאלולא	ומאלטה	לֹא בַּשְׁעַר שֵׁם קְמֻחָה
גָּאוֹן הַחוֹדִי	גָּנוֹם יְמִידִי	בְּדָאגְנִיא וְלְמַאֲהָדוּיָה
ועל כסברה	ועל טורא	פְּקָרֶד עַזְיִי בְּזַקְבָּתָה
ומיורקה	לְמוֹעֵקָת	שְׂמֻחָה גָּאוֹן גְּבָרָה *

שי' ל, בן הנוטה המכון בכ"י טריפולי, שי' ל"ה, בכ"י חוכר נוספו פה עוד הบทים האלה, אך נשחת משקלם וקשה לת谦ם, והם:

וְאַחֲפְּלִשָּׁה בְּעַפְרָר	על תנוט ועל סולא
גָּנוֹם אַפְּחָת עַל לְתִינִי	על אלטאייה הרמות.
גָּנוֹם לְפִי בְּקָרְבִּי	לקאבם המוחטה
ופנִיאוֹן לְפִרְאָבְלָט	בְּעַזְקָה גְּעַמְפָקָה

עם גְּדוֹשִׁים גְּדוֹדִים גְּמַקְרָוִיִּים גְּמַקְרָוִיִּים אַשְׁה (א)

שי' מ"ח, הบทים האלה נוספו מאיש אלמוני ונמצאים בכ"י טריפולי, ויש בכלל שי' שיש הנוטות: שי' נ"ג, בכ"י נאמר ווענד גדל, ואני הוסיף מלת מאד, מטעם כי חסורה מה תנוצה אחת, וכן נאמר בכ"י נשת, ותקנתי על נשתה, שי' נ"ז, בכ"י נאמר חותה, ואני תקנתי על חותה וחסוב על הנפש בדרך קורתה, והכוונה שככל אחר מהם בשאר בתווים.

קיים, ע"מ ב"ת יותר וב"ת יותר וב"ת יותר בדלה, שי' יותר ושות' יותר ג'ת בסוגר, שי' י"ג, אצל רמש"ש נאמר: כי יושוב אויבו לריין בחוש, ואנרג תקן לרין, אבל צל' לקש בחוש כמו שתקנתי, רעליה עיין שרשי ד"ק שרש רעל, ויפורשו ג'ב ריב ומלחמה, שי' ל"א, בטעות אצל רמש"ש: לא בתחליה, שי' ל"ג, אצל רמש"ש יבוא בטעות החוויה: הן כאשר יראו וכו' לפני החוויה והחthon למעליה, וזה יועל החווים אשר בהם רשם שם אברהם כב' בברם במפרט, היינו אותן אותן בכל שמונה שורות, מכאן להבא, במליה הווה השתמש הראב"ע במקhab' המליצה לאבן גאנע ויאמר שם: קירה מכאן ומכאן, שי' ג"ד. בשיר הוה השתמש הראב"ע שתו פעמים במלת טלה בסוף החוויה, וכן שתו פעמים במלת אלה, וכן השתמש בה הרבה פעמים במלת אין ובמלת או, וזאת עורות נאמנה שהברוי בימי בחוריו בחיתו עוד בספרד. שורה פ"ו, אצל רמש"ש בטעות בקצין ונכלה, שורה צ"א, אצל רמש"ש אי' בטעות וכן במר כמחלה, ואנרג תקן פה לנגן: כמו חולה. שי' צ"ז, אצל רמש"ש נאמר: דבר ותעללה, שאין לו טעם, ותקנתי לפי העניין על צרו ותעללה, וכן נאמר אצלו בטעות: ישבון ישםתו, ותקנתי על ליחמו, כמו שתחתם הראב"ע את שרו השני. וויטפו להלט שניה.

קיהם, חרויות על שוק הסקאק להראב"ע ז"ל, בן גרשט מלמעלה בכ"י אקספֿאָרד סי' 2317, וכן גרשט ג"כ בכ"י מעירזאכער: חרויות על צחוק השקיי מוהראב"ע, עיין בספר אהל אברהם ט' 142; ותשר הוה על שחוק האשך הוא ע"מ יתני וש"ת יותר ותגעה, ווין שרבים מן הטופרים שכתו את

להמלט ממנה, ראשית יש עתים אשר יברוח המלך לפניו, והשנית יש עתים אשר המלך יעמוד על מקומו, והמן חילתו יעמוד עלייו מסבוב לטורה, ואו הורגים אלה לאלה, כי אל רציהם להפוש את המלך, ואלו ילחמו עמהם ויתנו נפשם בעדו. ש' נ"ט, כן הנוסח הנכון שניית המלכים, והוא ע"ד חכמתם (דניאל י"א ב"ז). ש' ע', כונת הראב"ע על מה שנהג בשוק השאר להגיד כאשר נטאש המלך: שאך מاط.

קוט. ע"מ יתד וב"ת יתד וב"ת יתד ותנוועת, והוא ע"ר הכתוב (איוב מ"א ח') אחד באחד גשו. ש' ט', הכוונה אלה על אלה, כמו שאמר בשירו הקרים (שוויה נ"ג) ובלם הרגנים אלה להגדר. ש' י"ח, פה הציג רמש"ש בחנתם טוין השאלא, אך כונת הראב"ע להגדר פה בקשר ברוב חוכמוו את מטפל הגבורות שיערכו לחיות בשוק השאר, ויאמר עוד כמות, וכונתו פה על המספר, וכן שמספר האבנים בשורה הראשונה עולימ שמונה, כן גם מספר הגבורות בשורה שנייה ציריכם ב' להיות במותם, היינו שמונה במספרם. ש' י"ט, אצל רמש"ש בן בטשות, ותケני על כל, כמו שאמר הראב"ע להלן על המביבות כל תנדרם. ש' ב"ח, תקוני מהנאמר אצל רמש"ש: וזאת אחר בעינו כל טפירותם, שאין לו מובן וגס גנד המשקל, וכונת הראב"ע פה במלת ספריהם על סכום ומספר כל הדרכיהם הרבים שיש בשוק ההוא, כמו דה"כ (ב' ט"ז) אשר ספרם דור, הכוונה שהשגב ומינה אותם.

קב. השיר הזה הביא ר' יהודה אוריה די מודינה בספריו סוף מרע, וחסר אצלו שם החורוז האחרון, ויאמר עלייו שייתנו אותו אל החקם אבן עורא או הדר"ק, אך בסוף הספר מותלן מדפוס

שרוי הראב"ע, לא ידעו את השחוק התהוא, וע"ב נפלו בהם שניאורות רבות. ש' ב', נסוכה, ע"ד הכתוב (משל ח' י"ח) מעולם נסתה, ושם פירוש הראב"ע בפיוישו הראשן בוה"ל: נסכתו מלשון נבחרתי כמו נסי כי טהון (יהושע י"ג ב"א), וכונתו כאן, כי מראש ומקרם נבחרה המלחמה הזאת לשחק בה, ש' ב"ד, כונתו כמו שאמר בשירו הקודם (שוויה ל"ז) נתן לך רשות להפוש את אויכם באבלטן. ש' ב"ח, לדעת ד"ר צ"ל: לבל ערב, אבל דבריו לא נכונים, וגם רמש"ש عمل לבאר ולא עלתה בידו, אך לדעתו נחוץ לנדר לכל ערב, וכונתו להגדר שיש רשות להרגלו חלילה, לדרג לכל צד ואורת הלווח שלשה במטלה, נאייה בית מהשמונה בתים שירצת, ובמקומות שלשה וציתו לתוך כאן על שנים, כמו שאמר בשירו הקודם, אך ראייה כי בהרבה ב"י נאמר שלשה במטלה, ואולי נהג או המנגה זהה בחזרו. ש' ל"ח, פה עמל רמש"ש וד"ר להסביר את דבריו הראב"ע, ולא עלהת בידם, ולדעתם כונתו כי הפeo יהלך רק צעד אחד, אך הפיל שלשה, אבל בונת הראב"ע בך, כי אומנם הפיל ילק כemo הפeo, אבל יש לנו להפeo תרין על הפיל, מה שהוא מישלש, כי הפיל יש רשות לבלת רק שלשה צערדים, אבל הפeo ילק כמו שירצת, ובימיט הקדרמוניים היה רשות להפיל לבלת רק שלשה צערדים, ובכל זאת נחשב בחו גודל כמו הפeo. ש' מ"ט, וזהר בעת שבתו, הוא עד הכתוב (קהלת ד' י"ז). ש' נ"ב, ונדר בו, האובי עילה אל המלך וגער על המלך, וכונת הראב"ע על אחד מהחוק השאר שמחזקי האובי לקרוא: קאנגי מאט, ואו יברוח המלך מזובילו, ש' נ"ד, האובי שוכר הראב"ע מקרים שעלה אל המלך, היה אחד מאכני השאר שכחם לא גודל כל בך כמו הורן, אך אם הרון באיבת יתרפהו, או יאכט פה הראב"ע שיש להמלך אופנים אין

מנוטבה שנת שכ"ג, נמצוא שם השיר הזה בשלמותו, ומן החרוץ האחרון שחתם: והרך בשם קדשו, נראה היושב שהברço הראב"ע, וכן אמר בפירושו על התורה (דברים י"א כ"ב) לדבקה בו הוא טוד גדול, וכן אמר בפירושו על הווע"ד (ט"ז) ובו דבק במחשובות הלב, וכדומה. משקל השיר הוא יחד זו הנעות, כמו שירו הקרים: גדור הסיר אווי (ס"י י"ד) רק חבית האחרון הוא עט ידר זו, הנעות ברלת, יותר ושש הנעות בסוגר. שי' ב', יבקש הפורים, בונתו כי יזרוש תמיד בגROL, ובזה נראה את רוח הראב"ע, שהשתמש במלת פורים פה על גROL, לבל נדע מהר את בונתו. ש' כ"ה, מרוב השקו לשחוק אין לו עת לאכול, ולא ימציא רון בעניין בפורים, יין בלבד והוא יומם כל השנה, כי אין לו מה לאכול, והראב"ע השתמש פה בדבריו גבירול, להגדיל השחוק, שאמר באזהרות שלו בוה"ל: קבע ברמת מזון באט ובחפוץ ולא תמצא רון בעניין בפורים, וופרש שם התשב"ע: ובchapoon לשון מחרות בלאמר שאפיילו יהיה לאדם עסך רב, לא יפטר מלברך ברכת מזון בשובה ונחת; ואמר הראב"ע על המשחק בקוביא להפרק, כי הוא יכול בחפוץ ובכל זאת לא ימצא רון בעניין בפורים מטעם הנוצר. ש' ל"ד. וכן אמר אחריו בעל קערות כסף (ס"י צ"ז) והקוביא ודומה לתשקבן וכו', שחוֹן נקרא ואולם בעקבו בכ"י ברוך ואחריו מארה.

כבא. הטלהזה הזאת נמצאת בכ"י אקטפאדר נו' 1180 ס"י לי, עין ברשומות ניבייר, ועליה נשם סליחה לאבן עורא, וכל מלא ממנה היה על הא"ב, ושמו אברהם יבוא בסוף.

כבב. הבקשה הזאת נדפסה במ"ע אריענט רשות 1845 (נ"ג) והוא נקראת ישר והפוך מלמעלה למטה ומלמטה למעלת

וניחסה להראב"ע, ובאמת לו נאה לחבר זהה כאשר יעיר עליו שירו הקטן (עין להלן ט"י כב"ג) אשר במעט עניין אחד להם; בהבקשה הזאת יבקשו חלה בני ישראל לה', והוא ישיב להט בשורה ג': דעו מאיכט וכו' יוש בשתי שורות הראשונות שמונה תנעות ובאותנות תשע תנעות.

כבג. השיר הקטן הזה שהוא כמו הבקשה הקורמת, מעatty בספר שוו"ז (ט"י רכ"ב) ושמו אברהם נשם לעלי' בראשו החרויות, והטלות מנע קולד וכו', ישיב ה' לישראל יוש בכל שורה שמונה תנעות.

כבג'. עין העירה הקורמת (ט"י ע) והיחידה החיה נמצאתה בספר שוו"ז (ט"י לט) ושם עליה נאלה ופיפה, וכל איש אשר עינים לו יראה, שואת הוא מעיש ורי' הראב"ע, והוא אהב לרבר בחירות ולעשות בקשות ע"ד היה, כמו הבקשה שלו אליה בבודו. עין אגרות שר"ל (עד הצ"ה), גם יש עוד בקשה אחרת טמן בein היה, ושמו אברהם נשם לעליה המתחלפת: אימתי בעת יסב וכו', ונמצאה בספר שוו"ז (ט"י רט"ז).

כבה, השיר הזה כמו אילן, נמצוא בכ"י אקטפאדר נו' 823 (ט"ט) ונוי 2018 (ט"ג). עין רשות ניבייר, ונופט בספר של ד"ר הנובר (ס"י פ"ד) והוא עט ידר וב"ת ידר וב"ת יותר ותנוועה, ועליו נשם למעלה בכ"י גו' 2018 בוה"ל: אילן שעשה החכם הנגורול ר' אברהם בן עירא הספרדי לובי יעקב בן רבי' [מאר] מצטרפת צ"ל, ש' ז', פה געלם מר"ר בונת הראב"ע, אך גומים מלשון (תחליטים עז', ו') נמו שגטם, כדומה מלשון (שם קטז' י") יורדי דومة, והכוונה אתם גומים כדורות בקשו פנו רב יעקב, כי מוארהו לכל גופל תקומה. ש' י"ד, וכן עוואן קרא,

תַּקְוִינִים וְהַעֲלֹות 257

קבט. עיין דיוון להראב"ע (ט' ו' ב''). השיר הוות גפלא מאר, עין כי רשות כי שמו ושם עיר מולדתו בראשי החורים; והוא: אברהם בן עורה בן מידינת הטילה, ובלי ספק הוא העיר טוריה, עין במ"ע ל'זונע ח'א (עד קמ"ה). השיר הוות הוא שלם ולא חסר בו מאומה, רק נתקלו בו מלות אמתות, ונקל להן גם אותן. ש' ל"ה, במקום מופת צ'ל: מכות, וכונתו על מה שאמר ח' לאדם ארורה האדרמה וגוי וגנישו מגן עין, אלה הדברים בפרטות פורשו בתורת משה. ש' ל"ו, מה הציג איגר בסוף טמן הshallה, כי געלם ממנה כונתו, ובריל העור כי טעה הרaab"ע והחליק קוון בהבל, אבל במקום וועל, צ'ל; ורעו, ודבורי וזרaab"ע נבונים. שורה מ"א, תקן פ' במקום העוד העווה, הוקם ישרו מלת ישרו הוטפיו לפני העניין כי בכ"ז נחתקה המלה, וכן אחר ומובל נחכתה הוטפיו ג'ב מלת יציו שנחתקה בכ"ז, וכן אמר הרaab"ע להלן (טמן ו'ב'ח) שורת פ"ז כוה"ל: תעוז יהירום ביצרם, ויאמר לאבד יצרם. השיר זהה הוא פיווט מי מפורסם לאמרו בשבת ו'ט, ועוד יש פיווט כוה' ממננו במחוז רומניה (ח'ב ד' ע"ב) לשבת הנadol המתחלול: אל נורא תחלות, והוא ע"ס א"ב ואחר כן חתום שמו אברהם, ובסקף כל חרוו יבוא פסוק עם מלת ישראל.

כל, השיר הוות הדרסים ד"ר בספריו הגנבר (טמן פ"ז)
ע"ג שלשה כי' מושחה, ברלין ואקספראד, וועל לנקר
(נבי אברם בן עורא) *

ל'בו אברם בן עורא 266

בן צ'ל כמו שנאמר בכ"ז, ולא נקרא כמו שתכן ד"ר בחנוך, עין מלחת קרא פה הדיא כמו (שםות ל'א ב') ראה קרatoi בשם בצלאל, והכונה כי בן עורה נתן לבוד ויקר לאיש, אשר יקר ונכבד הוא ב' בעניין ה'; ותנה تحت פאר והוור להשיר הוות הגנתו אותו באופן חדש.

כבג עין בט' פניו המלצות (נד' ל') ומשקלו יתר וב'ת' .

כבג, עין בט' מדרש שמואל על פ"א (עד ר'ל'ז ודפוס הירושלמי) ונאמר שם בראשו כך: הרב החכם רבי אברהם בן עורה בפיות אשר עשה על סדר מדרוגות שנות האדם וכו', נהמד וייפה עשו לו ליום הבכורים עכ'ד, והשיר הוות נמצא במחזור של טפידים במושך לפור, והראב"ע עשתו אותו ע"פ דבריו ח'ויל עין מדרש תנחותו (פ' פקורי) ומשקלו התנויה יותר וג'ת' ויתד וב'ח, ש' ט', הובונה يولדיו אביו ואמו ומשפתחו דבבו להילד הרך דבריו חן, והגידו לו שעשו שחתנו לו, ש' ל"ז, בן הנוסח במחזור הגנבר, רק במקומות לויידיו ולעג, צ'ל להפץ. ש' מ' , בן אמר בשירו: הנשמה לך, הנרפס בסדר רב עצמות גאנן ח'ב (רף ט'ו ע"ב) וו"ל: אשורי משפיל חושב שהוא בתרבל ורק גר תושב, בארץ עד מותנו, וכונתו שייחסוב שהוא בתבל ורק גר תושב, ולא אורח. ש' מ"א, אין בלבו רעיון ולא מחשב, ר'ת אברהם ועל אופן זה חתם את שמו להלן (ט' קל"א, ש' ר'יט').

כבח, השיר הוות נמצא במחוז רומניה, וכן במחוזות וונציה לשחריות יום בפור, וגם בדיוין של הרaab"ע (ס' ר'יא"א) אך בכלם במחאות שונות, וכל שורה היה בעלת שש תנוונות, שורה י'ג, עין רומרה (מ"ח ב'ח).

שזהו ולהרגמו גם לשפת אשכנז; אבל בהרביה מקומות לא בא ד"ר אל בונת הראב"ע, וגם לא רודע לבחור מתחום תכ"י האלה את הנוסחה הנכונה, כאשר נראה מיר. שורה ז', הบทים הראשונים מן השיר אצל ד"ר קשים להבין, יען בחומר בנותם לא טוב, אבל גוטה ברלין שהחזרתי עני הוא היפה שבסתה, וכונת הראב"ע כי הרופא הגיד לכל מחלת רפואי איך יראה וישמר איש בין חוק ובין רפה את גוףו בכל חדש; וגם את הפת לבל יאלב דברות ויעים לגופו, וכן אמר הראב"ע בפירושו היג' על התורה (שמות כ"ג ב"ה) וזיל: כל התחלואים באים בעבורו אוכל הנכנס בגוף וכו', ויש תחלואים באים מהוין לגוף בעבור שני האור ע"ל; ושיר זהה עשה כבר ابن סינא ושם ארגזה, יען ברישומת קרاطט וזריטש לכ"י וווען (עד קנ'ח); והראב"ע רשם פה את שמו בראשו החזרום ע"ד זה כמו שתקני' והם: את הצלות, בקר משתה, רם קמנון, מרפא בו, לי"ת אברט; ווש בכל שורה גוזלה תשע חנויות, ובקטנה שש חנויות, והוא ע"מ שרו הקודס (יעין עליל טימן ק"ה). שורה י"ד, ומוצתוין כן צ"ל, כמו גוטה ברלין כי סובב על דבריו הרופא הנזכר מקודם, ולא חקתו וכו' כמו אצל ד"ר. שורה י"ג, גוטה גוטי האנשיים הוא העתיק, כמו בכ"י ברלין ואקס', וכן אמר בסוף השיר ההוא: גוט גוט בעבורים, ולא גופות הרישום הנמציא אצל ד"ר, יען הראב"ע דבר פה מקודם על הכלל, ואחריו כן בהdash מר תיכון דבר על הפרט, ואמר: בו

תקוניים והערות

יעדרה לעני הצרה. שורה ב"ז, בן צ"ל ולא כמו אצל ד"ר, והוא עד המכוב (חילים ב' י"ד) החוטטו שפטו ארץ. שורה ל"ב, אצל ד"ר נאמר ירבה בותה, אבל בכל היג' ב"י נאמר ירבה בות, וע"ב החופשי ריק אותה ה' על מלת מנהגה, ועלתה מסטר החנויות לבןין, וכן נאמר ג"ב בכתוב (ט"ב ט' ב'), שורה מ"ז, אצל ד"ר הנוסח: קט משכב הנשים שאן לו פירוש, אבל בכ"י בולין נאמר קע, ומהות התקני על תקע לנכוון. אצל ד"ר נאמר מקרים: ואף יירק לאכילה, ואחריו כן, מרפא בו וכו', אבל צ"ל בגין להפק, כי הראב"ע רשם את שמו בשירו זה בראשו החזרום הקטנים, ופה היא האות מ"ס האחרונה משמו. שורה נ"ד, הנוסח אצל ד"ר קשה פה להבין, אך במקומות הנאמר אצלו, דוגמ' נארחים, בחרחו בנוסח ברלין הנאמר שם נארחים, וכן במקומות לאחריהם, בחרחו בנוסח תקני ע"פ גוטה ברלין נארחים, וכן אמר חרויו (תחכמוני שער ה') בשירו על חדש שבט: האפיקים על פני הארץ יופצו, כי על ידי רבבו המים ותאחוו מחדש בחדש זה האפיקים והנהרות יתדו על פני הארץ. שורה ט"ז, בונת המאכל הנשתת בבטן ובחננס עמל ד"ר לפריש המלה הזאת ע"פ דבריו חוליל. שורה צ"ז יען בספר פרקי משה (נאמר י"ב) בדבר להקוי דם מן הגוף. שורה ק', במלת נא ישמש הראב"ע כמו במלת עתה, עיין לעיל (סימן קל'). שורה ק"ח, ד"ר לא ידע מה איך לתקן הנוסח, אך ע"ז שהפכתי המלות על היפט העין. שורה ק"ט, מה יקרה ד"ר ע"פ הנאמר

בתקहילם (פ"ז ה') והכוונה לדבריו כי בעיר ציון יאמרו מן האשה המשמר, אבל קשה לפירושו מפני מה אומרים זאת רק בציון ולא בעיר אחרת, שכן נראה לי שהוא כמו שנאמר (ישעיה ל"ב ב') בפלג מים בציון, ושם פירוש הראב"ע בעצמו בציון מגורת ציה כבמו חרב, ולפי זהacontu בחריש אב בימיו החום מקויטה, כמו שאמרו חז"ל (יומה ב"ט) שליחי דקיטי קשייא ריבוי, יאמר להשمر מן האשה, וכן אמר ר' יהה בשינוי: ושבות שוכבתת מעzion אל ציון, עין אגרות שר' ל' (חלהך ששי צד תשס"ח) וזהת היא מחלת הראב"ע לכתחוב על תרי אפי, למון יקשה מיד למצואacontu.

כלא, שורה ט', כמו שנאמר בם' יצירה (פ"א ט"ז) ולפניהם אחד מה אתה טופר, ונגאון החוי טובב על ה' שתיאו חוי ליעולם, וחדרון הוא האדם, וואמר ואיך ימנה יוניד החדרון הזה, את יהודתו של ראשון בליך ואשת הווא ה', אשר השםיהם ושמי השםיהם לא יכוללו את בכורו, ובבונת אקספארד נאמר מה פה: ואיך רוח יהודת חובר וסופר גאון החוי, אך לפי המשקל העניין, צ"ל: ואיך גוף יהודת חובר וסופר. שורה ט"ז, ויל הראב"ע בתקהלה ספרו האחד לאמר: האחד טופר עצמו ואין אחר טופרו, והוא כל מספר, והוא איןנו מספר ולא יתכל, ועד זה אמר עוד בטטריו בהרבה מקומות. שורה י"ט, וכן אמר בשינוי (דיואן טימן ס"א) רחוק מזוכול מתשיבו אך קרוב

בעתינו, ואמר עוד בשינוי (עין בסוף הריוואן), רחוק ורחוק משמי השםיט, וקרוב קרוב מעצמי ומשמי. שורה ל"ג בב"ז אקספא' הנוגה: מואר נבער, אך בבי' פאריו נאמר אל גבן: ואם נבער, וכן אמר ר' יהה בשינוי (עין דיואן לש"ל טימן ט"ז) וכל גונדר ואם נבער, והוא לשון נופל על לשון, ונקרה נבער מה שקשה להשיג אחותו. שורה ל"ה, זאת היא שיטת הראב"ע הנודע, וכן אמר בפירושו על התורה (בראשית א' ב"ז) ר' יהה': והשם הוא אחד, והוא יוצר הכל והוא הכל, וכן בפירושו הג' על שמות (ל"ג ב"ג) יאמר: שהוא הכל וככונו מלא הכל, וכל תמונה כל. שורה מ"ב, הרබות האלה יסכלו נ"ב לשיותו, כי האמין בחפע קדרמן לא בחפע מתחדר, וכן אמר גיבורו בכתיר מלכות שלו: ומהכמתך אצלת חפע מומן. שי' מ"ה, הייש בלימה יקרא הראב"ע את המלאכים, שם יש בלי גופות, ומעשה השם על ידים, עין בפי' הקער על שמות (כ"ג ב') וזהת קוגנתו פה וגונדרו על ידים עלילות למחשבתו. שורה מ"ט, מה נשאלת שמו אברהם בראשו החזרות והם: אהלהה, בכחו, ורותות, הבי מרצע. שורה נ"ד, עד כאן מזא רוקעט בכ"י אקספא', מכאן ואילך המתהיל: ושבעה רקייעים וכו' נמצאה בכ"י פאריו; לפנותו שרשו פנה וברבו פנות ופירושו זית, שורה ס"ז, המלות: והוא בגבורתו, הוטפש ע"פ הענין, כי בכ"י פאריו נמחקו שם המLOTOT. שורה ס"ט, גם מה הוספה המLOTOT האלה: והוא אל גDEL כה, רק ע"פ הענין, כי בכ"י

נמחקו המלות, וכן אמר הראב"ע בשירו: תננו עוי לשם בלי דמיון מניע והילין (עיין דיוואן טימן ר"ז). שורה ע"ב, בב"י נאמר: למערב שמות כל, שאין לו פירוש כלל, ותקניינו למערב ולמורחה. שורה ע"ז, בב"י נאמר אשות וגזרות, ותקניינו אישים וגזרות, וכן אמר הראב"ע בפי הג' על שמות (ל"ג ב"א): הכללים קשורים בארבעים ושמונה צורות הניגלן וכו', שורה פ"ה, י"ב מילות וממדת העוגל ש"ס מעלות, וועליה על כל מול שלשים מעלות. שורה ק"ו, פה ילק' הראב"ע אחר שיטתו באטראלאגיא, וכן אמר בפירושו על תחליטים (ל"ג ג') כל הנברים בארץ וכל ההוויה בכ' חלי' בעמברכת השמים. שורה ק"א, וכן אמר בספר יצירה (פ"ג מ"ב): שלוש אמותames יסודן וממת נולדו אבות, ש' קב"ז, וכן אמר ר' יצחקaben גנות בשירו (עיין בס' שפתוי וננות ד' פ"ו) בזה"ל: ארבעה ועשרים אלף מיל ארבעעת גבולותיהם זאת הארץ. שורה קל"ב, בב"י נאמר רך: וזה מ... והשאר נתקן, ותקניינו ע"פ הענן. שורה קצ"ב, על הכתוב (איוב ל"ח ל"ז) יאמר הראב"ע, לשכיו הוא הלב כמו עבורי משכיות לבב, ואת כונתו ג' פה, ומטעם זה יאמר מוד, בקרב אנווש הושם וכו', וכן אמר בפירושו הג' על שמות (ח' י"ח) ברא השם לב האדם שהוא מלך על כל הגוף באמצעות, וכן אמר בשינוי הקודם (טימן ק"ד) בזה"ל: ולבו ראש כל פקידיו, ומושל על גורדיי. שורה קצ"ה, בב"י נמחקה

השורה הזאת, ואנכי חוספתי פה המלות האלה: וכיום מ"ל עלי ימן, רק ע"פ הענן, ונסמכתי על דבריו החוקר הקדמון והרופא ר' שבתי דונגול', שהוה בימי הרט"ג, וז"ל בספרות המכוניות: עשה לו הכבד לצד הומן עם המורה האדרומה וכו', ומוחות הכבב' ותמרה האדרומה, מתחשי' המאלל והמשתה בתוד' וקלב' העליון (עיין בס' יצירה ואראשא צד' קב"ה), שורה קצ"ז, גם המלות: לקר' להרכות את, הופתוי ע"פ הענן, כי בכא' נמחקה השורה הזאת, וכן אמר ר' שבתי דונגול' בספרות הנונך בזה"ל: עשה לו הטהחול בצד השמאלי עם המורה השורה, לתקן בקורתם את הקרבנות ואת המועם והבטן וכו', ועיין בס' מעשה טוביה (ח"ב ד' ס"א ע"ב). שאמר שמשמעם זה נקרה הטהחול אצל אקדמניות בשם המורתף. שורה ר', ברבר מלת קדרקל עיין בס' הבווער שהחוץיא אקסטעל (צד שמ"ז) וז"ל; והקרדק נובר בבל' הרגשות, ואבן תבונן יעתיק שם מוה במקום קדרך, ולפי זה כונת הראב"ע כאן במלח קדרך על המות, עיין בס' עולם קטן להרמונב"ע (צד ב"ד). מלת וקבה חוספתי ב"כ פה ע"פ הענן, כי בב"י נמחקה המלה הזאת, שורה ר"ז, כן נאמר בספר יצירה (פ"א מ"א) בשלשים ושיתים נתיבות פלאות הכבב', חנק יה' וכו', וברא את עולמו בשלשה ספריטים, בספר וספר וספר וכו', ובפירושו על תחליט (י"ט ה') יאמר הראב"ע בזה"ל: והנה ספר ותקן הוא הספר, והמ' שהוכיר בעל ספר יצירה, בספר וספר וספר וכו', כי אלה שלשתם עיקרי כל

אדולר בלאנץן, וגם בכ"ז ברלין, ובכל שורה י"ד תנוועת, ושם אברהム גרשט בראשי חחרוות. שורה ד', תקנתי מה מן הנאמר בכ"ז: הלבוי חוק וכ' אט יש בשווי, עט לשון הכתוב (אווב ו' י"ב). שורה י"א, בכ"ז ברלין נאמר עניטו, ותקנוי עניטהו, ותוכנה כי בני ישראל לא ענו לה' يوم קרא אליהם, ועט לא ענה ה' יומ קראו אליהם. שורה י"ג,חתת אשר וכ' כן הנוטה הגבעון בכ"ז ברלין, והוא עד הכתוב (רבירום כ"ח מ"ז)חתת אשר לא עבדת את ה'. שורה ט"ז, עד הכתוב (ירמיה י"ב י') רעים ורים שחתו כרמי, ותוכנהראשי גוויות של חול נבודנצע עין שם רשי". שורה י"ח, בונתו היזלה עוד הכרם, אחר שהוח לפניט לח', וכעת ייבשחו האוביים. שורה כ"ה, בשתי הנסתאות נאמר כאן הלא ישיגני, אך' תקן: הלא ישיבני, י'. נאמר מקודט בשיר זה, ופשיעו עוד ישיגני. אבל דרך המשוררים הקדרמוניים, להשתמש במלחה אחת שחי פעים בשיר אחד בסוף החזרו, עין בם' אבני וכזון לשידל (עד ע"ח סי' ו'), וד"ר לא ראה שבמקום הלא ציל לא, ואו יש מעם למליצת הראב"ע. שורה ל', אבוסט עט' הכתוב (ישעה ס"ג ו'). שורה ל"א, עד הכתוב (יזומה ל' ח') ולא יעכדו בו עוד ורים. בן האמת הוא ישמעאל בן הגר. המלות: קול בת ציון, בראש השיר, כתבתני אני מדעת, עין כי כל הולך על חרבן בהמ"ק שחביב'.

קלג, עט' יתר וב"ת יתר וב"ת, והראב"ע חותם פה אוח

ההכנות עכ"ד, ועיין פט' הפוֹלוֹ מאמר רביעי (ס"י ב"ד) ור' יצחק קמחי בספרו הגלי (ע"ד ג') אמר: ספר חשבון ספור זיבך ספר צורה; פל"ט בומוול פפיוש על ספר יצירה יאמר שם: והרב וקמי ול' ביאל בספר ספר ספור, שכל, משכלי, מושכל, שי' ר' א', עיין ייחוקאל (פ"ח י"ג) תפיך ונבקיך, וכן נאמר בס' המנוגג (א"ד י"ב) בשעוז' משנזהו יבורך תופיו ונבקיו. שורה ר"ט, פה לשם הראב"ע עוז הפעט את שמו בהמלות: אישון, באין, ריעון, מהליך, ר'ת אבלט, וכן חתם את שמו ע"ד זה בטף' שרדו בן האדרמה, והוא: און בלבו ריעון ולא מחשב, ר'ת אברט (עיין לעיל ס"י קב"ז) ומה שאמר שם על עצמו לרעה, אמר כאן להפוך על השם לטוב, שהוא חשב בלי ריעון, והבן. שורה ר'ט, בכ"ז נאמר ושרשי ש... והשאר גמתק, ואנמי תקנתי פה עט' העניין. שורה רע"ג, גפשיס עיין ייחוקאל (ו"ג ב'). שורה רצ"ז, זמורתו, כינותו על הענפים בין ברמו והם גגו שמותם בחינוי. שורה ש"א, ירד הא' לשון נילאה, חמ"ב לשון ממשלה, יוסט בעב אדרקו וכו', עד הכתוב (איכה ג' מ"ד) סכתה בענן לך מעבור תפללה, וכונתו כי בעת צרה שבא עלו לא נשמעו ג' תפלתו. שורה ש"ג, בכ"ז נאמר יידחו, ותקנוי יידינהו. והנה יש לי להעיר על השור היקר הזה, עוד כמה וכמה דברים אבל לא רציתי פה לתארין, והם בין בעצמו,

קלב, עיין בם' ד"ר הנוצר ח'ב (ס"י ב"ג), ונמצא ב"ג'

שמו בראשו על שני אופנים, א' ע"י המלות: אלוי, בר, רומי, זומך, עלוה אברהם, ב' ע"י המלות: אלוי, בר רוחני, מלכות, עורה, והוא, אברהם עורה, שורה ל"ז, הודי חולק כאן ע"ט הא"ב, רק חפירה פה אותן דלת, גם הוא ע"פ גוטמן טפרד, ובמ' איליה השחר (ד' ס"ד) יש שיר ע"ר זה המתחליל: לך אליו תשוקתי וכו', והוא מאיש אלמוני שהלך בעקבות הראב"ע; ובב"ע לשנת חק"ע (צד צ"ד) התפללא והגאון שי"ר על יקורת המליצה של השיל הקורט, ולא ראה שרזה הראב"ע דובר בו, שורה ל"ז, הודי חולק פה ע"ס הא"ב, רק חפירה אותן דלת, והוא כמנאיג הטפזרדים.

רְבִי

אברהם אבן עזרא

קובץ חכמת הראב"ע:
שיריו ומיליצתו, הידותו ומכחמו
עם תולדתו, מבואים, תקנין והערות

דוד כהנא.

הוצאת "אחיםאף".

ברך שניי

ווארשא

מדפסות האחים שולוביינרג, דיזקן 1

תרנ"ד

РАББИ АВРААМЪ ИБНЪ ЭЗРА

Собрание стихотворений Авраама Ибнъ Эзра
съ предисловиемъ и примѣчаніями

Давида Когана.

Издание „Ахиасафъ“

ВАРШАВА

Тип. Братьевъ Шульдбергъ, Дикая 13.
1894.

רבי
אברהם אבן עזרא

ברך שני.

תלך ראשון.

מבוא שערים.

מבוא לשאלות הראב"ע.

- (א) שאלות הראב"ע.
- (ב) מכתב לר' שמואל אבן נאמע.
- (ג) אגרת חי בן מקין.
- (ד) ערונות חכמתה ופחדם המזומה.
- (ה) הקדמה ראשונה לפי על התורה.
- (ו) הקדמה שנייה.
- (ז) שמות הרבנים זקנין לשון הקדש.
- (ח) אגרת השבת.
- (ט) תחביבה מהראב"ע.
- (י) פתגמים ומבטאיהם הנמצאים בספריו הראב"ע.

נספחים.

- (א) פתח דבר לספר אלמתני.
- (ב) הكرמת הראב"ע לספרו היסוד,
- (ג) חוותנות.
- (ד) משפטני הנולד.
- (ה) שיר מבנו של הראב"ע.
- (ו) מכתב לכבוד הראב"ע.

השאלות הללו להראב"ע, עיון שער א', נדרשו בבל
במי' המגניד שנת כת"ר, בשם קשיות אבן עורא זיל, ע"י ר"ש
פינסקער, והגוו שט דעתו עליןן לאמר: הקשיות האלה
שנן מאה במספר, נשלוו לי מאה הח' ר"א' זה כת"ז' שניות
שהעתיקו בשביב' סתוק' כי' ישן אחד אצל', אם היוחן מיויחסים
להראב"ע בפירוש מ"מ אפשר לחושב בהם את מושיטים, אם
שם להראב"ע באמת, ואו נראה מעניינם שעשאים בעין
טראמטעןיא ופאודיע, להחלה בחוי הכלבי שחבר מהאחים
שאלות באלה, עד שהוכחה הרוט'ג' ול להшиб עליון, עיון
הlibcוה קרט (עד ע"א), או אפשר ג"כ שאלות התאה שאלהות
תן חלק אחד אהנו מן המתאים הנ"ל, המעתיקים מלשון ערבית
ונשבח מחברן, ומעתיק אחר מאוחר ראה ליתכן להראב"ע,
לייתנו חשב אותו מפוגל לבך יותר מאוחר, עכ"ה :

ולא ארמו הום בא רשות' פפארוי, במאמרו דרשו
ראשות במ"ע המגניד הנזכר, והראה לדעת שדברי פינסקער
אין להם כל יסוד, ראשית: כי בספר הליכות קדר נאמר

וין החרוז שבראש שאלה הבא הוא הסוגר, והרו' השאלת שקדמה לה הוי הדלת, כמו: מגורים העמידות, ולמה היטרות וכו', וצlich המחבר מאר לקלען מלעת מציצים ופראחים שונים, ולעשה מהט עטרת תפארת, לעטר בה את שפטנו תקנה, ותכלית הדרך הזה והצורה הזאת הוא לחדורי בעלה, וגם להביא לורי גהו', ומעד ההערת הפתאומיות והתקשרות הבלתי טבעית הזאת, ימלא שחוק פיו; אמן לא אררוע על הלומתו ועל דבריו התלוי, כי גדרלים ומובאים שלמים ובן רבים, כתבו עוד דברים זרים מאלה, אבל הראב"ע זיל לא נטה ללבת באלה, רק המשורר והמלך הנגיד האשלקי ר' עמנואל, אהב לפאו ולכברם בכורוitis באלה, עכ"ל בקאו (ה).

ואחריו בא ריפמאן ואמר בהגמג הנזכר כמו ריש"ז אמר: הקשוות התן אין מאי הראב"ע, יין כי בין דין חרוזו, ונחרוזו בתן תי"ז בדליך, בן אמרתי באל שדי, ושין' ועיין' בסמך עלי הפשע בחג הפסח וכדומה, והרבא"ע כתוב מירוחות על הרוחות כאלה, עיין קhalbת (ה' א'), יותר יתכן כי הן מאי ר' עמנואל בר' שלמה בעל המחברת, כי במחברות התן נמצאות קשות באלה עכ"ל (ג); ואחר דברי החכמים האלה, לא ענה עוד פונדקער מאיימתו, ושותקה וזה הדראתה רמייא, וכן חמו כל החוקיות והדרויות אוותה השאלות.

ויהי כאשר החלטתי לכתוב את ספרי על הראב"ע, שמתי את לבי לחקור עוד הפעם, על דבר השאלות האלה, וראשית כל ספרתי אותן את לחתמת, ומצאי כי בפנטן לא

(ה) עי' סמיג' כס' לכיעית (ס' 3).

(ג) כס' (ס' 3).

ביפורש, שחי הבעלי כתוב מאותים טענות, למה עזב הקב"ה המלאכט הטהורים, ולא שכן כבודו בינויהם וכו', נמצא שהי הבעלי עוזר בספרו את חנתו רק על ענן אחד, ולא על דברים מחולפים, ואיך יתכן שchan מלך ממאות טענות, דברים רבים ושובים, כמו שאמר בעצמו: אשאל מכם שאלות בדברים מחולפים, איך יתכן שהן מלך ממאות טענות, ולא שאלות, הניל של חי הבעלי; ובבעלוי אתה לא יתכן בשם פנים, שתחינה הקשוות הללו מעתקות מלשון ערבית מספרו של חוו, כי כל הרואה וראה, כי בעזבונו נבראו הקשוות הללו בגוף וטופן שלו, כי כל ישע וכל חפץ מחברן הוא, רק להראות בחו' וגבורות פלשון המקדש, מעשי ידו הן באכט מעשו יקי' אמן נפלא,

והשנית: הווון מהרבא"ע זה לא יתכן בשום אופן, ואין אנו צורכים לחקור הרובה בדבר, כי משווי החירותם לבב, כבר נعمוד על אמתת הדברים, כי לא יחוון מראב"ע רוז'ל עם يول', וכן פשע עם פטח, ראש עם אשחרוש, שלשה עם ריצה, חמאתם עם מעת, אותו עם יחס, שהרי הוא הראב"ע מתרעם על הקליר, שוחבר בחרוזי האותיות שהן מומצא אחד, והרבא"ע לא יחוון נביא עס לוי, שהרי על זה בעצמו הוא דין עס הקלייר, שהוא ג"כ מחרבר לוי עם נביא, ואך כי לא יחוון הראב"ע אמותי עם שדי, כנייגות עס הגיד, שהוא ממש דרך המשוררים האיטלקים; ואם נשים עין על צורות השאלות, נראה גם מותן שלא יוכל הראב"ע לדבר כן, כי הנה מחבר הקשוות האלה, כי מעשיו הנגיד לעמו בהן, כי כל יכול גם לקרב רוחקים בורוע, ובאמת גברה זו מאר במלאה הווות, כי ראש כל שאלה בטוק' השאלה שלגנית,

סאה כמו שאמור פינטקער, רק תשעים ולא יותר. גם גורע
לי, שיש נوطח אחר בב' אחד באקטפורה (ה), ומיר
השתדלתי להשיג העתקה נכונה ממנה, ומצאתו בב' זה שנרשפת
מלמעלה כך : שאלות אבן על פירושו הקצר על שמות (כ);
פינטקער. ועוד יש שם נסחאות שונות במקומנות אחרים, גם יש
שם שללה אחת, והוא שללה מד', החסורה בכ' של פינטקער,
ולפי זה מספר כל שאלות הן צ"א בעת, וכן שתי הנסחאות
ברותי לי נסוח שלישי המתוון ביוור; ובין זה וכמה שמות עני
אל תוכן השאלות, ונודע לי שרש"ז וריפמאן הרינו מהר
משפטם שאנן להראב"ע, מבלי להתבונן תחלה על כל שאלה
ושאלת, כי לו היו עושים זאת באמת, כי ע"ז רואו להמתן
חוותם שענן מעשי ידו הראב"ע, והוא חביב ואחר, נkeh נא
למיצל את השאלה נ"ז, אשר אין לה כל מובן, והוא :

ילפה יסוד מזרא באנלי יתעה.

בונת השאלה הזאת נבין רק מדברי הראב"ע בענמו,
יען הוא ישמש במלת יסוד על שני פנים בנווער, מלשון יסוד
ויעיקר הדבר כמו ונגלה יסודו (כ) וגם מלשון סוד ודבר טהר;
ומלת מורה תאר אצללו (ה), שהוא מלשון יובילו שי למורה (ג),
וכמו שאמור הראב"ע בשירו : שלשה שם מורה, וע"ז אמר
הפרש בעל מעשה אפר וו"ל : אפשר שקרה שם מורה שם

(ה) עיי' כתימת יינויעל נו' 2386 ס"י י"ל, וכי קנה
שמתיק ליה' פמן סכ"י פס.

(ג) יתומךן (ג"ג י"ד).
(ג) מילוט (פ"ז י"ג).

שרדי, וכמו שקרה בחרוזיו לסדר וארא (ה); ומטעם זה נאמר
קרא הראב"ע בספר יסוד מורה, ובמנוחו היסוד וקיים נצח של
ה' הנורא; והנה לעתה הראב"ע הדיבור הראשון, אナン ה' הוא
ראש, והטעם שישימנו לו לאלהים וכו', והוא בוגר העצם
המושא את תשעה המקדים, עין בפירושו הקצר על שמות (כ);
ונן אמר בפירושו הנadol לאמר : ואנשי המתקר מצאו כל דברי
הגופים שהם עשרה וכו', הראשון הוא עצם כל דבר והוא
עומר, והט' מקדים וכו', וכל השבען ומצא בו כו' הוא הילוד,
והנה זה הדיבור הראשון שאמר השם הנכבד, כולל כל מצות
חלב ולהלשן (ד); וכן אמר בספריו יסוד מורה, בדברו אכןו שהוא
מושא כל תשעה (ה); וזהו יישאל פה הראב"ע ולמה יסוד ה'
סדר כל המצות והדרשות, רק בדברו הראשון אナン ה',
והראב"ע החל בזה ע"פ שיטתו.

ובן השאלה היט', והוא : ולמה נוצר העולם קודם נברא,
הוכיח הראב"ע אותה בעצמו בפירושו השני על בראשית לאמר :
אין לחקרו למה נברא היום קרוב מתחמת אלפים שנה, ולא
טרם זה המספר (ס); וכן על הרבה שאלות שישאל פה ישיב
עליהם בספריו בעצמו, כמו על שאלה (ה) ולמה החל מומר
בברחו מאבשלום, ישיב בפירושו על הahlen מומר ג' ויאמר :
אין לתמורה אם מצאנו בחמיishi בהיותם במערת, חפלת שתיה

(ה) עיי' בס' טעם זקנים (ל' ע"ח).

(ג) עיי' בספרו סמס (ל' ו' ע"ב).

(ג) עיי' כפילותם מצות (כ' ה').

(ה) עיי' יסוד מורה קולת טענן (ל' ח"ח).

(ג) עיי' כפילותם סאי על נרתקית שטוליך פינטענאל (ל' כ').

קדם דבר אבשלום, ומומר בדרך נביא שהתגנبا שהוא נצח; ובן ישיב בצעומו על שאלה ט",ג, מה שכב יונה בן אמתי, ויאמר בפירושו על יונה בזח"ל: ושבב וירד מצער הים ומוציאו; וכן על השאלה מ": ר' שאבת מלוחמות יוא" בפירושו על מגלה אסתר, בזח"ל: ר' שאבת מלוחמות יוא" שנשא אישתו, והוא השיר בעניי (ה); וכן על השאלה ט":ה; ולמה במשיחו אל תגעו בלשון רבים, ישיב בפירושו שם אמר: וכראם משיחנו נסמי, אוילן דינה אברם נביא השיב אשת האיש כי נביא הוא, וברכת יצחק ליעקב בגבואה בכרכבת משה (ג); עוד יש שאלות אחרות, אשר הן דומות לדבורי שאמր במקומות אחרים, וכמעט שפה אחת להן כמו שאלת פ"ט שאמור על העט: ולמה אמרו ידרבר בלשׂ שפה, וממש שבלשׂ הנה אמר בחידתו על העט, והוא: בלשׂ לשון ידרבר צח (ג); וכן ישאל מה בשאלת י"י: ולמה בערבות לא כוכב ולא מול, וממש על אופן זה ישאל לאחיך בפירושו הקצר על שמות: למה מקום אחר בגלגול מלא כוכבים (ד); וכן ישתמי ששם בכל פעע במלח ולמה כמו פה, ושאל שם בדבר הנפש ויאמר: ולמה נדבקה בו, ולמה שלשל עוקר הם ויבש, והרומה. והנה מכל הראות הרבות זו לנו להרוץ משפטנו נבן, מלבנו גמור עוד, כי-node שורק הראב"ע להטייר כל ספק

(ה) מ"ט (ה, ג').

(ט) תשלייט (ק"ט ט"ז).

(ג) עיי' למפלס, ח"ט (ק"ט ט"ז).

(ד) עיי' שם (ט"ז ט"ז).

באות אל"ף משמו, וכן החל גם פה: אשא נכם שאלות, ותתם את שמו כדרכו בראשי התחרויות, והוא:

ד זלמה אל בנים
ו זלפה באצרים
יא זלמה לעי מקנה
יב זלמה האננים
יג זלפה מפת גנים

וראשי התחרויות אחר מלת ולמה הוא אברם, ובכונת שאל מיד: ולמה חכמת המסתן בוויה וכו', לרומו על עצמו ועל יווע מולין, והבן! ובדבר אשר יתיר הראב"ע פה פשע עט פה, וכן שלשה עם ריצה, ר"ל עם يول וכדומה, נאמר שמכאן ראייה להפוך ששאלות האלה מעשי ידי הראב"ע הן, כי לא ראו תחקרים הרבה דריש', ריויפאנן, פונדקער, שהראב"ע קרא תגר רך על מי שבוטב שורי קרש בתרומות באלה, אך לא על מליציה נשגבה, וב"ש דברי חול וטטריטה, והראב"ע בעצמו במכתבו שכabb במליציה נשגבה לר"ש אבן גאטע, יתרו שט כמו פה: די עם בעניין, איש עם ימייש, נתוי עם חפי, להבחינו עט הגדי; וכן יחויז בפסחוי תי בן מקין מלך עם פעעה, דרכיו עט עניין, עפו עם יגיעו, גניר עט חסיטה, ידי עט ברבי, אחד עט מוסדר וכרכחה (ה); אך נאר ערד בשט שהחליף הראב"ע פה בהשאלות העניות, כן ראה בכוונה להמלחף גם האותיות אלו

(ה) עיי' לאן ס"י כי וקי' ג', ומתננו ימ"ד ד"ר למקן שם כס פסלים.

וחוש מוחה השתדלתי להציג העתקה נכונה מן הב"י הנפלא הווה (ג), ומה גדרה שמהתי כי מצאת יש בכ"י זהה, מקצתן מן השאלות הקודמות להראב"ע שישן בכ"י אקסטורד, וגם חלקל החני מן השאלות שכמעט ע"פ נס נמלטו, ולא אבד ונזכר מן העולם; ובסתום ייתחוו הנותם בדרכיו מוסר, כמו שעהתי את מקורות; גם יש בראש השאלות שיר קטן, והתחלה:

חשבתי יortho קדם וכיו', שהוא בעין הקדמה להשאלות האלה, שם אמרת נשות בחובו; מספר השאלות בכ"י לירידן הן ס"ט, מלבד שיש שם שאלות אחרות כמו בכ"י אקסטורד, אשר אין חשוב אותן, ולפי זה מספור כל השאלות כעת מהה ושות;

ולחיש פה התחלת הב"י מילדיען, להראות כי רוח אהדר להשאלות האלה, עם השאלות הקודמות הנמצאות בכ"י אקסטורד, ואך צלח לי אחר תקון קל לחבר אותן ביתר, א"ל:

אשאָל מְפַסֵּשָׁלָה	לְפָהּ זֶה עַת גְּאֹלוֹת
גְּזִילָה מְעַן בְּלִי חַי	גְּזִילָה מְעַן יְהָאי
נְתַבְּגָא בְּקַיְינָה	וְלַבְּקָה בְּבָעָרָה
לֹא צְבָא זֶה גֵּם נְהָרָת	וְלַפְּהָה תְּעֻדוֹת
מְעַקְלָל בְּאָרוֹת	וְלַפְּהָה יְרֵפה אֲגָתָות
הָאָרָם פְּאָשָׁר יְחַפֵּס	וְלַפְּהָה שְׁמֹשָׁן תְּקֵם

(ג) ופס סני נתת תוכה לארכו' ואסמניות על הב"י בלייטן וטמו';
Dr. M. J. de Goeje
נעשות למען קשתתקוף טויה,

באלו מומוץ אחד, לעורר בו חוק ביוור, ובעה טר החשד
הגadol מעל פני השאלות, כי באמת רוח הראב"ע דבר בזו
ומלתו על לשונו.

ב.

אחר הדברים האלה לא נחה עוד רוחי בקרבי, כי ראת
ראייתי ששאלות הראב"ע נשלו ממאמר; ולמה כל הנשים
תכלינה את תשוקנן, אבל אין ואת דרך הראב"ע להשלמת
פחאום באמצע בלי סדר וטעם, ולעלום יתחוט כל מאמר או
שיר שעשה בתפללה לה' או בדבריו מוסר וכורומה; ועלה רועין
חרש בלבוי, מה שלא שעשו החוקרים עד היום, שאין ספק
שחכר כאן בטופף השאלות עוד הרבה דברים, ועלוי לדorous
ולחקור עוד, אולי ברבות הימים יצלח לי למציאו בכ"י אחר מטה
שחכרו פה; והנה בא לידי בשנת תרע"ז רשימת הצללים שעשה
רמש"ש, מכ"י הנמצאים בעיר לירידן, וראייתי שם בס"ה
שייש כי אחד בליידיען: נאמר בו בוה"ל: שאלות המורה
פאבריסו, שנותן לו חכם יהודי צדפני שחברם, והוא נתנו ל',
אחור שקבלם ממנו; ואחריו בן יגואו שם בהבי' הדברים האלה:

אַשְׁאָל מְפַסֵּשָׁלָה	לְפָהּ זֶה עַת גְּאֹלוֹת
גְּזִילָה מְעַן בְּלִי חַי	גְּזִילָה מְעַן יְהָאי וּכְי'

ובסתום נאמר:

וְרָאוּ לוּ שְׂוִיכָיְר	שְׂפִיד בְּעַבְדָּת הַאֲלָל וּכְי'
גְּזִילָה לְבָזָטָנוּ	גְּנָעָם בְּגָרָא זְנוּ שְׁקִינָה

ס"ו,

לכלשימים בלחן חמור וקולה ישיר כומורה
חדר פלך בחרחו ובדין בירוחו וכו'.

ומכאן ואילך יבואו בכ"ז לירען שאלות חדרשות אשר אין ונדר להן בכ"י אקסטרוד, ושאמנס לאל ידרנו לתוך ביתן השאלות בכ"י לירען, ע"פ הנוסח שנמציא מהן בכ"י אקסטרוד, כמו, ולמה העדרות מועלן בארכות, אבל בכ"י אקסטרוד, לנכון: ולמה אוון העדרות בಗלוות עט הלוחות, וכן: ולמה שימושם הכם, לפשלשים בלתי חמור, נאמר בנוסח אקסטרוד לנכון: ולמה הפלשטים הם בלתי החמור.

ואם נבניט בשים לב על יתר השאלות הנמצאות בכ"י לירען, נראה עין בעין שרוח הראב"ע זכר נם בהן, ע"פ שלא נרשם עלייהן: שאלות אבן עורא ויל, כמו בכ"י אקסטרוד. נכח נא למשל שאלה ק"ב: ולמה נתלה על נס הנחש לנשופות. הנה נראה שרהרב"ע בפיוישו שם על התורה יאמיר בזהל: ואנן לנו לחפש מה צורת נחש, ואם כן יראנו הויש בתולדות הרבלת ליחסור השחין וכו', והאמת כי נשגבה סמנו דעת עליון, וכן שאלה קב"ג: ולמה חרט ענן החרים כל ישראל, ישאל הראב"ע בעצמו בפיוישו הקצר על שמות בות"ל: ענן בן רוח חטא לבו, והכחוב אמר חטא ישראל (ה); וכן השאלה ק"ד: ולמה געשה פורקן ע"י נביא נודם, דומה במון השאלה ט"ז, ולמה שכבר גדרם יונה בן אמתי; וכן השאלה קל"ז: ולמה אם הצבת עצמת הוא עשויה וכו', היא ע"פ שיטתו שהעולם נברא

לא יש مكان בגדרע (ה); וכן השאלה קל"ח: ולמה משה שב בהרון אף הלוחות, יתרון הרaab"ע בעצמו בדרך בפרושו הוסיף שמות לאמר: וויש לשאול וכו' והוא שברם ולא מלא מצות השם, וויש להסביר וכו' כי השם יודע כי ישברים משה; וכן שאלה קמ"ז: ובקין כל ימיינו בתוכו הוא יותר קר... וממש כלשון זהה אמר בשירו ברוב הקין עט החזרה לאמר: אלום תונך הקרב קר נמציא, ווק ע"י שאלתו זאת בגין דבריו בשיאו התבר (כ); ומה שהזכיר פה בשאלת ק"ט מלחת נזקיי, נאמר שעבד השתרשו במלחת החותה חול' וגס הגאנונים הקדרטוניים (ג), וכן זיכיר בשאלת ק"מ מלך פורטוגאל, וכונתו בל"ט על אלפאנס הראשון, שהיה מלך על המידינה החותה בשנת ד' אי תחתק, ומכאן נראה שכתב השאלה אחר שנת תחתק (ד), והrab"ע ירע את הפאלטיק בספריו הייטב, כי היה משרה למלכים, וכן ראה בחיוונותיו בשנות תחתק'יך תצלמת הנודע מלך: (ברגן ס).

ובעת נחקרו עוד לדעת מה שנאמר בראש הימאלות בכ"י לירען, והוא: שאלת המורה פאבריסיו שנדע לו חבט יהורי צופתי וכו', הנה גודע שהכח' היה הנמצא בירען, היה

(ה) ע"י צפויו נרכשתה (ט' ג') ולפלויז עט טיעים (מ' ג').

(ט) ע"י גמלס, ט"ה (ס' ק"ט).

(ט) ע"י תכונות גמולים לארכטי (ט' פ' ס' י"ה).

(ג) ואכלס מזינה פוליטונגלה כתוית כל"ע כל נ' מ' (ס' י"ג).
ויסודות יסדו טס מכבר.

(ט) כונת סמלות כסוף מארת נמלcis, ע"י לטן טונדרק
קלרכ"ע, ע"י לטן נקפסois (ס' ג').

(ט) טמות (ג' נ'),

ווענה לו שאן טעם לשאלת הזאת, כי הכתוב ספר מה שהיה,
או נקל הרא"ב^ט בעינו^(ה); וע"כ עשה הרא"ב^ט השאלות
האלה, ברוב חכמה וכשרון ובצחוק ותחולם, להראות להחכמים
בעיניהם, שיש בידו לשאול שאלות רבות יותר מטה.

שיד תחלה ליהו זו מוכר, ושמו אלפנשו די סאמורה, מלמד שפה
עכבר בשנתה ה', אלףים ש"ה, בבית מדרש החכמתה בעיר אלכלא
די אינירוש ה', ובחכ"י ההוא אסף בו המומר הנזכר עניינים
שונים, ובתוכם גם השאלות האלה, ובchap בראין בלשון
עלגיט, כי לא ידע המלמד הזה לדבר צחות בשפת עבר, אך
מוחך דבריו גראה שרצה לומר: שהשאלות האלה באו לדוד ע"י
המורה פאבריסו, שהוא פאבריסו קבל אוון מן היהודי צרכתי,
והיהודי הזה התפרק שהוא חבר אונז, והמורה פאבריסו נתן
לו השאלות האלה, מיד כאשר קיבל אוון מן היהודי צרכתי,
עכ"ד; אבל כפי הנראה התעה היהודי צרכתי את המורה
פאבריסו, כי הוא העתק נערט מן שאלות הרא"ב^ט היוצאות
בירון, בקצת מראשון והשאיל מוספן ונחתן לו, והמומר בהב עוד
בצדו בעין פיווש עליתן, ולא ידע מבטן מי יצאו הדברים כ').

ובוגת הרא"ב^ט בהשאלות האלה נאמר, כי בל"ט
הציקוهو רביים חסרי לב בשאלות שנות, כי יש בדור בסיל אחד
לשאול, מה שלא יוכל מאה חכמים לתאריך, ובמו שקרה לו עם
אחד ששאל ממנו, מה טעם באיפה שעודים שלקתה רוח,

(ה) עיי' בכתוות ליידען למ"ט ט' סי' (גד ל"פ), והוא כללנו די תינויים
סיג עיל נספלר, סמוכס לשער מדlein, וככתו ס"ה ט"ס סיס
סמווער גלפונטו זו כן סכניות גמס.

(ט) כו על סכלהם כס' נא ולמה לנו נטהר תלון ערמא, יתגמל
טס סמווער, כי סטוליכיס לנו מאכו סטפלו טהומס, וויפצל זרכח יתגמל
לקראתס, וכן על האהלה סי' ק"ה, יתגמל: ווקו גלמייס וקראיית גלמייס,
ויהם דגנוין לנו בסס ממייך.

אש"ל מכם שאלות

דרכיהם כחלהם	גנופיות בגנולות
פנירם העתידות	ה מה אין יתרפים
ארבעה ולא חמש	וילפה ביסודות
קחפים ואינו מס	ולילה אור בשפטש
שפתים גזרות	ולילה אל בני כס
פנירלים בוחזאותם	וילמה בקהילות
אין להם קמן גנולות	אין להם גזירותם
וילפה גזרותם	וילפה כל בך אפר
יתר אפר ופשתיטים	וילפה טפלשיטים
הכו בלחמי התחמור	ולילה ההל פונטור
בקרתו גאנטשלום	ולילה אל פקברת ללק אמר מלוך בפוגן
וילמה להן שבעים	וילמה גלי פוקעה
למו חזים ומגניטים	ולילה האוניות
סראטפים לא עשו כן	וילפה מפת גנים

- (ג) כוונתו הקשה מוקפיה כטולגוליטין, למכל לעוזר לנען
כגון, ובכל זאת כהבד כבוג עליון קלה, גם יחסן לנו ממן.
(ד) מידי בטבע נתן לטורניות חוטים כי ימשו כל דבר, וגס
מניס להן עליון, עי' ס' שעם כסים נקי קלפ"ג (ל"ג ע"ג)
ו"ל: תעלת טיקומס חוץית לחון, פ"ג צמירה נבל יוכנו בחון נן

שאלות הראב"ע.

הקדמה.

השבתי ברוח קדם
על מישבי פיליות
קסל ומילצת דברי
חכמים בצרות גורלות
אחת לאחת בקשה
בפשי, ושם לה עליות
ויחפש לבי אף יהוי בקרבי
ולא קצאו מענה במעברי קשות
שאלהי ובקניי פאריות
בברור, ולפניהם כל חכם לב להגלה
לכון שברעפי ישובני, אליכם
אישים ארנו, אש"ל מכם שאלות

לְבָב	וְלִפְתָּחָה תַּשְׁמַעְאָלָם	זֹקֶם עַל הַמִּקְהָתָנָה
לְגַדְעָה	וְלִפְתָּחָה לֹא גַּנְחָה	וְהַשְׁעָה אֶת הַפְּקָדָשׁ
לְדַרְךָ	וְלִפְתָּחָה אֵין אֶל הַדָּרֶשׁ	אֲפִרְכָּלָת בְּחַקְבָּתוֹ
לְהַלְלָה	וְלִפְתָּחָה בְּחַכְבּוֹתָה	לֹא בְּשִׁירָה מִן דְּבָשִׁים
לְלַעֲגָדָה	וְלִפְתָּחָה לְסִקְנִיטָם	וּפְרַע שָׂעָר גָּנוּם
לְלַעֲגָדָה	וְלִפְתָּחָה נִינְפָּרְדָּנִים	בְּשֻׁעָר אֲשֶׁר פָּרָאשׁ
לְלַעֲגָדָה	וְלִפְתָּחָה אַתְּחַיּוֹרְזָשׁ	לֹא כְּפִיא מִנְגְּנִים
לְלַעֲגָדָה	וְלִפְתָּחָה בְּכָלִים שׁוֹנִים	פְּרָסָם אֶת אַדְלָתוֹ
לְטַבְעָה	וְלִפְתָּחָה לְהַרְאָתוֹ	אַחֲרָ שְׁזִים שְׁלָשָׁה
מָאָה	וְלִפְתָּחָה הַאֲלָרָזָה	לִפְנּוֹת אֶת יְשָׁרָאֵל
מְבָרָךְ	וְלִפְתָּחָה לֹא יוֹאָל	גָּוֹן בְּשָׁאָר הַאֲמֹת
מְגַדֵּל	וְלִפְתָּחָה לְעַלְמֹות	לְהַוָּה בְּשַׁת תְּהִינִּים
מְרוֹד	וְלִפְתָּחָה הַבְּגָנִים	יִפְסָר אֶת חַרְפָּתָם
מְסָה	וְלִפְתָּחָה בְּאוֹרָתָם	סְפֻמָּעַ יְוִידָיו לְפִיעָתָן
מוֹטוֹר	וְלִפְתָּחָה קָעוֹת רְעוֹת	פְּמִיד עֹבֵר לְפִוטָּר
עוֹד	וְלִפְתָּחָה אַלְשָׁע אַחֲרָה	עוֹד לֹא שָׁב בְּקַשְׁשָׁבָה
חוֹדוֹת	וְלִפְתָּחָה לֹא אַקְתָּה	חוֹדוֹת לְדָרְבֵּי בָּזָל
בְּטַעַם	וְלִפְתָּחָה לֹא יַגְלִיל	בְּטַעַם אַכְרָתוֹ ⁽⁶⁾
נְחָזָה	וְלִפְתָּחָה אֶל תְּרוּתָה	נְחָזָה בְּנֵר מִשְׁתָּה
גָּוֹן	וְלִפְתָּחָה לֹא יַשְׁתָּה	גָּוֹן בְּשָׁאָר הַאֲמֹת
שָׁם	וְלִפְתָּחָה בְּעַרְבּוֹת	שָׁם שָׁם בְּפָא יְקָרָה
סְמָם	וְלִפְתָּחָה כָּל בְּרוֹרָה	סְמָם חַטָּם תְּרוּתָה

- (5) י"ג, וודוע לנו יוכלו כבכל הילג'ס ג"כ סכיסים פונענו כסס.
- (6) כמלת טעם מתחממת הרכ"ע כרכ' ספ'יו כמו נלו', ומינו.
- פה מודע לנו יוכלו הילג'ט ה'תול'ה מה לבליו נגיד מ"ל ג'ל נכוון.

ד'	וְלִפְתָּחָה תְּבִנָתָה בְּפָקָדָנוֹ	גּוֹזִיה לְכָל אֶרֶץ
טו	וְלִפְתָּחָה שְׁבָב גְּדוּדָם	יִגְחָה גַּן אַכְפָּטִי
טו	וְלִפְתָּחָה קָאָל לְאַבְוֹת	גְּרָאָה קָאָל שְׁוִי
י	וְלִפְתָּחָה בְּגִרְבּוֹת	לֹא כּוֹבֵב וְלֹא בָּנוֹל
י	וְלִפְתָּחָה פְּשָׁם נָגָל	עֲבָר בְּמַפְתָּר אֶרְךָ
יט	וְלִפְתָּחָה לְאַנְצָר	הַעֲלָם קְדָם גְּבָרָא
ב	וְלִפְתָּחָה לְגַעְגָּה	אַיִן לְהָ בְּם נְדוֹתָה
כָּא	וְלִפְתָּחָה אַרְוֹן תְּעִירֹת	בְּגִלּוֹת אַמְּרָתָם בְּלָחוֹזָת
כָּב	וְלִפְתָּחָה תְּלָף רִוּתָה	וְשְׁלָטָה בְּגָוֹן אַחֲרָ
כָּג	וְלִפְתָּחָה בְּפּוֹתָר	בְּקָפְאָה בְּפִסְלִיטָם
כָּד	וְלִפְתָּחָה אַלְלָיִם	מְאָרָע לֹא גַּעֲבֵיר
כָּה	וְלִפְתָּחָה בְּדָוחָת גִּבְעָוִר	תְּקָפָן גָּל בְּגָדְלָן
כָּו	וְלִפְתָּחָה אַנְשֵׁי קָנְדָל	כָּלָל אַחֲר שְׁפָתָם
כָּז	וְלִפְתָּחָה בְּעַצְקָם	הַסְּכִימָה אַקְשִׁי בָּל
כָּח	וְלִפְתָּחָה לֹא בְּכָלְגָל	הַאֲלָא אַחֲר הַסְּפָקָתָם
כָּט	וְלִפְתָּחָה בְּרָאשָׁתָם	לֹא הַבּוֹ עַל הַפְּשָׁע
ל	וְלִפְתָּחָה בְּמַגְפָּתָם	טַבְנִיּוֹת כָּל הַגְּבִיטָם
לָא	וְלִפְתָּחָה אַנְשִׁים	בְּגָלָמָה גָּלְבָּלָיִם

הרכמים כתעת סטינס וכו', ויט מוד תועלת לאכן על סנקט; ועי
אלרכ"ע צפ' סקלר על טמות (כ"ה כ"ט).

(5) פ"ס מו"ל טהומיו הילון ג'לון (וומ"ג ע"ג).

(6) יט הליג'ס קטע סקומה וסע מוקס, ויט לסס כת' זילך מון
היליג'ס גודלוס ולמי סקומה.

(7) כפסח חומיירס ה' רוכ' נקיס ספְּלָגָת גְּלוּה וכו', טעם ספְּלָגָת
סְקָלָמוֹן ר'נו' ו'נו' ר'נו' כל סקליה, ע"י מכון גמיהול בעוצ' מלכה'ג'.

גָּלְתִּי זֹאת בַּתְּרוּתָה	עֲנָגָן	וְלֹפֶת לְאַחֲרֵיךְ
גָּפָר נְפָנָה	עֲדָה	וְלֹפֶת בְּמִזְרָא
דָּבָר אָסָר בְּדָבָרָה	עֲתָה	וְלֹפֶת לְאַמְתָּה
בְּמַאֲקָרָה עַשְׂרָה	עַוְּנָה	וְלֹפֶת כָּל בְּשִׁירָה
וְשֻׁעָה קְפָּתָח חַפְּצִיוֹת	עַוְּנָה	וְלֹפֶת בְּעִשְׂרָה
בְּנָה אֶת גָּמְקָשׁוֹ	עַחַת	וְלֹפֶת בְּשִׁטְיוֹן בְּרוּי
וְשָׂרָל נָזְמָן בְּסֶפֶת	עַטְמָה	וְלֹפֶת בְּנִישָׂא רָאשׁוֹ
קְפָּחָת שָׁקֵל	פָּטָה	וְלֹפֶת לְאַיְופָּה
תְּרָאָה לְרוּקִיוֹת	פָּאָה	וְלֹפֶת הָאָלָמָן
עַלְהָ בְּפָעָרָה	פָּבָב	וְלֹפֶת אַלְיָהָוִי
אָוֹת בְּמִן לְאָוֹת	פָּגָג	וְלֹפֶת צְלָמָה תְּרָה
אַפְּגָנָה בְּקָבָאָה	פָּדָד	וְלֹפֶת סְפָר יְמָם
בְּן בְּשָׂאָר הַגְּבָעִים	פָּהָה	וְלֹפֶת לְאַמְבָיאָה
וּרוֹם וְשָׁם אָנוֹן	פָּוּוָה	וְלֹפֶת נְשָׁאָם
לְאָדָם בְּן בְּקָדְמָה	פָּחָח	וְלֹפֶת מְוּפָר אָן
יְבָ�וָה בְּפָתָחָה		וְלֹפֶת בְּפָרְקָדָה

- (ה) כוינו מפי מה גם מנא ותנא לנו חוץ לדרכות, כמו גם תקלתו, לו גם תלך לכיל, וכדומה.
- (ג) ע"ל שהמרו ח"ל (פסחים ל' קו") נעלמה לטעות נימה טילה, מיל טבח דין וכו'.
- (ב) מלת טbus פה כמו (טbus י"ז), וכן טעה סולס, ואם פולס טלה"ע מלמן סמתן, וכוonto כלו מפי מוש נטערת גיטים ימתין ט' רק על תפלה מס'ו, וכן יטעה לו למפלת שחיל נוי אלז.
- (ד) נחלול בתולosa (קשות ל' קו') כי תחמי את לך, ונקלע מיל' ז' יטעו וגנו' .

נד	וְלֹפֶת יְסָד מִזְרָא	בְּצָנָעִי יְתָהָה
נה	וְלֹפֶת בְּמַר טָבוֹר	יְוֹמָר נְבָרָטְבָּר
נו	וְלֹפֶת אָנוֹ סְפָוָר	קְרַטְפָּלָא מְחוֹלָתוֹ
נו	וְלֹפֶת מְעַבְּדוֹת	בְּלֹן פּוֹטָק בְּמַנְגָּה
נה	וְלֹפֶת הַגְּאַלָּה	גְּתָאָתָה כָּל בְּהָגָן
נט	וְלֹפֶת אֵיר גָּאָפָּוֹן	טְפָן הַפִּיאָרִי בְּחַול
ס	וְלֹפֶת מוֹתָה הַעֲזָבָות	יְסָרָרְבָּשָׂר הַעֲזָבָות
סא	וְלֹפֶת אַרְבָּעָ בְּגַפּוֹת	קְפָּרְבָּרְגָּא אַרְצָה
סב	וְלֹפֶת פְּטוֹת אַרְצָה	כְּבָשָׂה עֲגָלוּתָה
סג	וְלֹפֶת עֲגָנוּ לְלִיתָה	לֹא גְּבָר בְּשָׂמָן זְכִיאָה
סד	וְלֹפֶת בָּנוֹ בָּרוּי	בְּגָנָן עַזְוָן חִימָתָה
סה	וְלֹפֶת בְּמִשְׁרִי	אֶל תְּגַעַן בְּלִשְׁוֹן רְבִים
סז	וְלֹפֶת הַמְּוֹאָכִים	אַסְכָּרְוָר לֹאָלָה הַמְּוֹאָכִים
סח	וְלֹפֶת עַמּוֹנִית	בְּסָמָן חַתְרוֹ בְּאַבָּור
סט	וְלֹפֶת אַמְרוֹ סְבָבָר	אַיְגָבָר וְרָא חַטָּא
סח	וְלֹפֶת דָּבוֹר תְּעֵשָׂת	גְּשָׁאָר לְבָרוֹן
ע	וְלֹפֶת לְרוֹר אַחֲרוֹן	וְשָׁאָרְוָר דְּבָרוֹן
עא	וְלֹפֶת בְּלֹו שְׁפָחָה	וְרָבָר בְּלֹו שְׁפָחָה
עב	וְלֹפֶת קָאָל קָפָה	כְּלִילָה קָאָל קָפָה

(ה) ע"פ דרכי ח"ל ש"מ על הקთוב וכוחו הילנא יומס, צו"ג לפוכ' דוח'ס ה'ל'ב ז' ניס, ע"י ילקוט ה'וו' (ס' י"ח).

(ב) ע"י בכת' כתיל (ד' ע"ג) סולמן כר' לילוח, וע"י בכת' (ד' קל'ה ע"ג) ועל סכתוב (ס' ט' ל' י"ה) אף בס' הכרונע לילוח, פילץ הרכח"ע ש"ו ביער' בילוקה.

(ג) ע"י גמlich כתובות (ד' ע"ז ט"ג),

קד	ולפיה נטשה פרקון	על ג'י' ג'כיא ג'רדים ๖
קה	ולפיה זה בני אדם בגנאיות ר'ב עלי הון	
מי	ולפיה אין להם שרייטלון וכל קאראן לאנטיגס	
אי	ולפיה לא גדרו ליקם נשים יהודילד בנים	
קה	ולפיה בראשינט האריבו שנומט	
קט	ולפיה ביוא חותם אדום בהוויטס ๖	
קי	ולפיה השתרדים קפאניס יונר טוביט	
קיא	ולפיה לירוי טבקשים כס ריעיט קאברוקט	
קיד	ולפיה בשנטטם אנסים ירבו	
קידג	ולפיה ישגרו לנוין ילי' עביבים ๗	
קידר	ולפיה לדור דרים פלאטה בעטלך	
קטו	ולפיה בשעל חזק על רב דבלן תערה	
קטוו	ולפיה אפר פְּרָה מטפא מטהוריטים	
קוו	ולפיה פים פלייט כס בזוקים אה' בטופת	

- (ח) בטוללה ט"ז מקודס טול עט יונם בעלמו מה' מלכ' גולדס, ופס יטול נמה' מל' ס' נמי' מלס.
- (ב) פ"פ לדרכ' חז"ל טהרו כמדcats רכה (פ' כ"ג) וו"ל: עט מה' קי' מלויות, מהלו כו' ומלוקה כתשולם, חד' נטול ה' סקלקעות, ומחד נטול ה' סטטוטין.
- (ג) כונתו על סלאוס, וכמו זהו מילויים כטסמא': ועל כיריך שחתמתה בגבצלו, וכן נהמיה כמדcats יטן כו"ל: גדולה מלה' טעם החוסם גודען, וכן נהמיה כמדcats יטן כו"ל, וכן נהמיה בככלת קמילס: וזהו מותם גנותה כלית וכו'.
- (ד) אקסס וחותלות גולדס ילדי נמי' יטולן, כי יטללו מונטאל פליטתן לנthead נמו'.

טט	ולפיה לא ג'ה	בלמי זה את משפטם
צ'	ולפיה בגבונאותו	ג'יבא-בטול החוששים
צא	ולפיה בל הטעים	פרקניטה אה' פשנקטן ๘
צב	ולפיה אם גודס ועטן	ערקה לו אנחות געלמה מעין בל קו
צג	ולפיה ג'ה עט גאלות	ג'חבא בעמערה ג'חבא
צד	ולפיה ג'נו וו'קאי	ג'לחה כל' בהצעורת ג'לחה כל' ביחסה
צה	ולפיה קירחו בהצעורת	טקנת טשי ג'קש
צז	ולא נשלר חילון עלמה'	טפטלת הטילות טפטלת הטילות
צז'	ולפיה מושה ג'תעשרה	חצב לו קבר בעניא
צז'	ולפיה א' קורות	לא תגיד קרבת אסתה
צח	ולפיה ג'רדרבי	קבן עור אג' מושה
צט	ולפיה באקלטער	לא תקורי מושה טפטו
ק	ולפיה גיד בנטה	לא גבע סוד שעתינו
קא	ולפיה בל' נטנו	הנחת לשוחטים על גס
קב	ולפיה ג'תלה על גס	לא יצמ' שער ג'קו ๙
קב'	ולפיה ג'למי אשכים	

(ח) פ"ל טהרו חז"ל (עירובין ל' ק' פ"ג) טהרה תופתת ג'ב' וס' היט' חוכע כס' ; עד כן נמל' בכ"י ה' קנסס', מכון וויל' נמל' בכ"י לידען .

(כ) טני מי' סלייס יט' הא' חז"ל, קרימ' מהס' וס' ל'ס (עיין 'כמota עט' עט' ג'') ומוקודס טולס 'ז' טול עט' סלייס מהס' , ופס על סלייס ג'ס, ואסלייס כס' סכו'ס, ט'י' בכילות (מ'ס' ז' ח') כל' ג'מאנטו ג'גפו .

קלב	ולקחה יתתקשה	תפללה באהר נים
קלג	ולקחה מפקחם	יתלפנן באשר שרוּף
קלד	ולקחה אלי יטרוף	איש ולא בוא אל אשא (ה)
קללה	ולקוח משה נתתקשה	במשועה פטנורה
קלו	ולקחה בברחת	גפן ליקם משח' (ט)
קלוי	ולקחה אם האבטה	בצבת היה עשויה
	ולקחה נאכחת בי רעה	העולם טלא דבר
קללה	ולקחה משה שבר	פרחון אף בלוות
קלט	ולקחה כל הלחאות	קס עזירום על הפטשיגל (ו)
קמ'	ולקחה כלך פרוטיגל	וילא בקנירום
קמא	ולקחה פגירים	לא יברחו שער ראשם (ז)
קמיב	ולקחה דנייאל לא שם עת עזן ועגןין (ט)	
קנג	ולקחה תפתקיןן	ונרעשו אברירם
קמר	ולקחה ארי גנים	בקדחת ריבית (ט)
כמה	ולקחה בשכוניות	יוקאו שנות גאלר

- (ה) עיין בס' הגרת בעלי מיס לר' קלונימוס (ב' פ' ס' פ').
- (כ) עיין מסדרין (ד' מ') ולצ'י' סמות (ע' כ' ז').
- (ג) עיין בס' שער פטמים סמכר (ה' מ' ז') וזה: הגרת יוז מלך בג' כטס.
- (ד) כספו יסוד מורי שאל ב' יהמל, ותעד לו יונגו על רהטן, תלם יופס טלאו נטס.
- (ה) כספיו על דיאו יהמל סליח'ע (י' ה' ל' ה') כי דיאו על ג' עד בעממו קון.
- (ו) עיין בס' הגרת בעלי מיס סמכר (ב' פ' ס' פ').

קייח	ולקחה לא נפר תפא	דור באנש איזה
קייט	ולקחה במלוניה	יתפלל והיינו (ז' נז' יז'ו)
קב	ולקחה בתני	פרידקה יפל' תך' (ז)
קבא	ולקחה בפקיש'	ישתחוו בבחכמתו
קבב	ולקחה בקבמות רמות	חשינו אנשי זו
קבג	ולקחה ברם עבן	תחרים כל ישראל
קבד	ולקחה בני ישעיאל	קריבים קבל אמות
קבה	ולקחה בין החומות	גילדא אס משח' רגנו (ז)
קבו	ולקחה זה כל צפינו	לא אצבת שער גבוח
קבו	ולקחה לא ישבות	על הרראש מחות גבל
קבח	ולקחה בני ישראל	קס עזים ורבו לב
קבט	ולקחה זה לבר בלב	על קבורי אבות נשפח
קל	ולקחה קלאה בת	ופח למתות על החרים
קלא	ולקחה ספאים	עשוי לב פלאי משח' (ז)

(ה) כונתו קר: למה מכם מטע דוד נחלת מளיס, ווסדי. ווילו. יתפללו בספאו תפليس.

(כ) כן נלמר. כיוחקל (כ' י"ז) ובמן ולי, וסומ מין. טרכ' וטוג' לדפואה, ועל ידו חס סוח מדח יתול לדס ליסון, ועי' בס' מראים לדר' ק ערך לה, סהמאל. וסומ סינקלו. כלמו. כלמו.

(ג) עיין. סליח'ע כסילו על גראתת (מ' י' כ' ג') ווילר סס: וכדריכי כי יוככל מולדת בין כתומות, גס וס' תמס. ולמה לו סוכיל כלותם פלון מענפס טמה וכו'.

(ד) בחרלק יג' קקדמתה שלן מודע לו וכלו סמג'יס נצתת כסיס, וופ' יקהל לספין מודע פקו כל' קמופטיס.

ב'

**מכהב שכתב הראב"ע אל ר' שמואל
בר יעקב בן גamu רב בעיר קאבס.**

אורי קם בתרז צאן ורוה לגואל
ולשבח ספיבת ארי, אל אראיל ^א
ברתו ובאר תשובות לשואל
ונרחה בקמיו למו אל למואל ^ב
ראות נר לבבו בסוד כל מואל ^ג
ומופתיו לאני פנו אל פניאל
הלא הוא בגביהו, ואית מתחה אל
לבנות ימתר וואל, בוואן,
בקבניא באין באהון וטראל ^ד
ונז�א בשמק שםו אל, שמואל.

- (א) כונתו כי על ידו מכח כמעט גאנצ'ליגר סוחייב במקרא,
רבאו בתרמוו חוויל (מנלה י"ה) הרי נוטס זה גאנצ'ליגר.
(ב) כו' במוחלט סוח בלאו חרין משפט גפלון בין כתניות זונות,
בן נס נד לפכו כל סרכ טמואל, יהלה בסוד כל מגאל ומשפט נבדק.
מנעל פיטו כו' לחם מגאל (מלחוי ה' ו')
ב) פ"ד טהומיו חוויל (כונות ד' ק"ה) מוקום היהו גאנצ'ליגר
כזרע, ותיהם נקעהו הרין.

כבו ורפה בפונ האקי
ובקח פון ספיטאט
קמי ובקאי קל יטינו
בטחכו הו יומר גו
פוזן קר ברשות ולחיה
ולפח השלח באת
קמת ולפח משח לא נלה
קב ולפח לודל שואל
קנא ולוח לא אשר גלען
קנב ולפח לא ותחולל
קנרג ולפח לא יינפזר אשר חוכם
קגה ולפח גקרא חני
קנו ולפח מנטה אבזוי
קני ולפח בבליטו קומס
קנה ולפח זה לא בצל
קנת ולפח על ראשו האל
וירוחה בטאותו
קס ולארם שוחה ^ו
קס לא ינפור כי אם יקנעה
וירבר מנטה קומס ימאן
ויראי לו אשטמאז
ויפר בעבירות קאל
וינפה לנטוקיו
(ה) כונתו כי לחיוכיס האל גלו חיותו מהלךנו, נגלה נס זה כל מהפוניא.
(כ) ע"ל סכתות (נמדנער י"ד ט') סר נס.
(ד) ע"ל סכתות (מתקל כ"ז י"ה) כסיל צונס גאנצ'ליגר.

(ה) כונתו כי לחיוכיס האל גלו חיותו מהלךנו, נגלה נס זה כל מהפוניא.
(כ) ע"ל סכתות (נמדנער י"ד ט') סר נס.
(ד) ע"ל סכתות (מתקל כ"ז י"ה) כסיל צונס גאנצ'ליגר.

וთאהר, מודה אתה וקצב אחד, לא תסלה בכתם אופיר, בשחתם יקר וספир, לשמר בינוינו ברוח ברית התודעה, האבן הואה תהיה בנו לעדך, ורמו לאבן שמואל המאירה בגנווהים, בטפל שמואל איש האלטים, ווקת שמואל ابن אחת, וישם בין המצחה ובין החן, ויקרא את שמה אבן העיר, ויאמר עד הנה ערכנו יהוה (ה). זאת המנחה השלווה אליו זו, ואת נחמתי בעניין, ועדר לא גליתי ממקומו, וארא בחולמו, והנה זו הדיחה עלי, ואשמע את דבר אלוי, ביר הנדר נפשך פטרות, לבן חוק אל תירא, כי שם חכוא לך תשורה, ספר תורה, יהי עטרת פו לראשך, ויתן מעדרנים לנפשך. וכאשר לבבי של, ספר היישר (ג), בקהל גדול קראתו, ספר התורה מצאתי, כי חפשתי גמטרון תורה, והנה הוא שמואל בן יעקב, הוא גאון ישואל רבנו שמואל, פסק בר גאון יעקב אשר אהב סלה, האל ישמור תורה, ופרטון שמואל שםו, אל, כי בכל מקום שהראה נס בעולמו, יקרא על שמו בגן ויבץ שם מובהך, ויקרא לו אל אלהי ישראל, וכיווץ בו, יובן משה מובהך, ויקרא שמו יהוה נסי; ועוד פרטון שמואל שםו אל, כלומר יולדו אל, בענין אני חיים ילדתוך, כי חפשתי בספר עורי ואמצא כתוב בו, וישמו בנימ (ג); ועוד פרטון אל פמן (ד), להיות כי האלך

(ה) פסוק סلس כט"ה (ז) י"ב

(ג) כינוי כי כל הלו טמכתך סמכל, טוואלה מסכל חרווין
כמיין גן זו ספיר.(ד) עיין שוף שוכת, וכן אמר נס' פספס גרוול (ז) ל' ע"ג
וון טוואלה מגולת טהלהמו, רק טעמו צבאו לו.

(ז) כינוי על סatty. הותיות הל"ג' גן מ"ז ספן (סימן).

רבי אברהם בן עזריא, ברכ' שני] 8

מי עליה שמים וירד ויקם מבני אליהם דרכה, בתקן אבני אש התחלפת, והזרת מכוורות, אבני שלמות, אבני קרש בידים תפוחות, אבני גור מהונספות, אבני שם ואבני מלאות, ויתהmo כל הווואים, ויאמרו דבר גדול עשה ילו אושה, ותהייא את האבן הריאשה, מידי אכזרי יעקב משם רעה אבן ירושאל. ותהי דבר שמואל (ה) ושם קפתוח קדרש חרות (ג), על אבן בחן פנת יקרת ויטלא אורות חשובים, לוחות אבן בחובים. באגרות לבנה החפיר, במראה אבן ספר, בה הנקות שמים, על אבן אחת שבעה עינוג (ג), שהיות כאבן השתיה, בהר המוריה, ותהי על ראש בן עורי, אבן יקרה, וירנן לבוי ובשרו, כי אלתו אבו בעווי, ובכבודו עצפה, קראתיה המצחף, לוכר כי שמואל במצחף, ובשני פהותה אשר כפהותיה החשן, קראתים בתו החן, ואמר צוואר הענק, בארון ענק (ל), כי ענק וחמצפה במניינה, דרך אחת לשוחין, ואראת הרווי האבן בחברותם, ספר גורותם, כי מספר שנ עם ספר

(כו) כי לפיו ישקב לך לך גנטה נבו טוואלה מומקס קלא.

(ב) כלכל נפתח לך ספר פטולס, לו נלהק בפטוק לר'חון כס טוואלה, כמו שגדיל ותת לאבן (עין טעלס נ"ל), ווין נתן פנת יקלת פונטו על חוכמת מטה.

(ג) ר' גהמט צלה מכתב לאלהג' ע' במחמות טפוכו, ואכפת עיניס כס טפוכו וכוכבי לכת.

(ד) טס טמגאנ סקודה טלה גו ר' גהמט שע' צי טוילס, וללהג' ע' קרלה חותס כתה הקן, ומחר עלייס כס קיזורי הענק, מן יולדו הענק, וכלהון נקלו עלייס, וקהלון סוק ר' טוואלה, כמו טקלון ג'ומו מקודס בעילו: מקולם גהלהן קרלהן.

דעת גען חיים, ואל פשׁפעַע (ה) עישׁ ובעו פְּקָצָאָו בעטָנוּ פְּקוֹר
תיהם, ובְּלָעֵרְיוּ בְּרוֹב פְּפֶקְעַע (ו).
באו רַעֲבִים לְתַהְבָּזָת, לְתַמָּנוּ
לְקַסְטְּמָדוֹת, עד אֲשֶׁר פְּשַׁבְּעַע.
באו אַמְּנָאִים שָׁאָבוּ מְפֻנְיָנוּת
שְׁבָלוּ, לאָסְנוּ גַּם שְׁמָאֵל גַּבְעָע.
אַדְקָה שְׁפָקָה, כי קְרוֹנָה פְּגָאָה
גְּמִית בְּגִיְרָשָׁע, ולא רְשָׁעָע (ז).
בּוּ יְשָׁקָהוּ אַנְשָׁיִשְׁיָהָה, אָסְמָה
שְׁקָעָו אַבְלָיְלָב, וְתַשְׁקָעָשָׁע (ח).
טוֹבָה וְהַטְּבוּ בְּבָנָעָשָׂיו בְּגַי
יְקָם, לְכָל גַּעַי וּבִי פְּשָׁעָו.
לְקָה לְפָנָה קְשָׁרָה קְשָׁרָה בְּתָנוּ
וְרַבְבָּה קְשָׁת וְחַזְקָעָו.
בָּאוּ שְׁנָות טֹבָה וְחַלְפָה קָל יְמָי
אַקְלָה, וְתַסְטָפְלָה לְבָלְעָו (ט).
הַתְּמַבְּרוּ עַלְיָדָנוּ בְּקָרוֹד

- (ה) מלבדן לנו תבטה ממני (ח'יך ז' י"ט) ופייטו לנו תפטע ממני.
(ט) עיין נס' סמכך לפאלקילום (ל' כ' ע"ב) וו"ג: יקלינו כי
ה'ס סונְגָּהִים מומייס בְּרוֹבָה הַרְמָט, דוכיס.
(ט) מוניס יומיס פְּטָה ל'כ' גְּהָמָת, נִמְצָל הָס יְלָה גַּוְנִית
בְּפָמָוּוּ וְיִתְמַזְגָּוּ לְקָט, יְקָמָקָוּ גַּוּ גַּוְנָה וְתַהָּת.

ראש לכל האחותיות. וכן רבנו שמואל, ראש שבתי ישראל, וכאשר הלמד נתון ממועל (ה), בן רבנו שמואל הגבר הקם על; וודר חפשתי אחותיות מלאה אל, והבאתי אותן במסורת הנוכרת בו האל"ף טמן, ועל האחד משלו, ורבנו שמואל אחד ואין שני לו, והלט"ד לות כותיה גדור פרץ (כ), כי אין במוחו בכלל חרץ.

גְּבָרִי שְׁתָקִים אֶל בְּרוּם נְכַנְעָע
או חָאָרָמוֹת אֶל בְּבוֹל גַּעַע.
קְבָב אַנוֹשׁ אֶל מְלָאָכִי עַלְיוֹן, עַבְרִי
עַפְמָד עַלְיָסְטָם וְלֹא גְּרָעָי.
סְהָוָא שְׁמָאֵל בֵּין קְמִי קְבָּפהּ לְאַיִשׁ
גְּחַשָּׁב, וּבְלָעֵרְיוּ שְׁעָרִים גַּעַע.
מְפָחָה אַלְתָּהִים הוּא, וְהָוָא מְפָחָה וְאַתָּה
בְּהָדָר, וְמְפָחָה הַאֲלִיל גַּנְדָּעָו.
בְּלָתִי תְּבָנוֹת נְפָתָחוּ עַל פַּרְקָלִי
יְגַע, וּבְלָעֵרְיוּ ?לְרַק ?גַּעַע.
תְּהָוָא מְאָשָׁר עַבְנִי גְּרָךְ עַלְיָי
וְשָׁר, וּבְלָעֵרְיוּ בְּשִׁוּתָהּ תַּעַזְעָז.
בָּאוּ ?פָּן ?עָקָן מְסָמִים, וְקַעְיָה בְּעָז

- (ה) וכן למג קליח"ע כמ' קות (ד' כ"ח) הן קות במכתב כסוס
בשה נידיעו, מסות וולס למפלס חוץ מסלע'ל.
(כ) כוינו כי געלי סמכוכס עשו לה פְּתָה גַּהָּת (ה' נסימן על פְּנַי
סְמָמָה רק פְּעַס גַּהָּת, וְמוֹת ל' נִקְיָון טְלָמָד מִלְּאָל כָּל, וכונסס ליה
וְהָן כוֹתָה,

חננו סביר לבי ולא בסעיו.

עפי בתקופה גלחתו, ואוחלה

אין אונעה, טרם אישר בגעוי.

ונאחו גרון לעופמי באפק

ונתקז בימי ושבורי זעיו.

ונפער ילי עת תדרונים אלהך.

גחפה שמי לתקדר ועילי פע'ו (ט).

שברדו קזוקומי לחול בהם, ואיך

ערבו עלי גיטים ולא טבעו.

איך גדר עיני גדרות מבקי

על בתקבי לבי, ולא ישקוו.

בליה שאיר גופי, ונפשי נברעה

ואשאקה אישם אישר געעו.

לא ידרו ברכות תלאות בכל

קורות, ולא גראו ולא נשמעו.

חטא בפני זיקים ופשעים אסקלה

אם גומו גבר אישר גשבעו.

כי עישׁ חסד בניאני גן

הכב, ואירועו ותרבעו.

קדר שפטני אל ליעון נחשב

כי אללו אוני געינוי שעיו.

מה אעשה עפחה, גודין אין לאל

טרוד אני, על גו קבבי לעז.

אמין לבחרה, يوم המשמשירה, ושאל ויאמר איה שמואל,
בקאנתו בגאנון הרוב, עריך את כל כל' הקרב, ויזאו שניהם
הוא ושמואל, רץ המשמש ולא מערב ארוח, והנה האור אשר
ורוח, ולא בא שמואל (ט). מאור פניו הכלימו, וחשך בהפנותו
שכמו, ללכמת מעם שמואל. הנה לבנת אורה בארץ נאננה,
וחפרה הלבנה (ט). ושבתי ראה עמק מהשבחו, שבת מלמאלתו,
בצאת צדקה נאר לישר כל חרק, און קורא בנדק. ומאדום
מפני ארט פניו נרדט, בגין גבריוו מארט. וכיסוף כוכב הנגה
לאוותoxic (ט), לנגה ברק חניתך. ומוחכמתך כוכב חפר, איה
שוקל איה טופר, והנה מול טלה במורומים, זוקן בא בימים,
הפה כי בארץ התאחד, טלה תלב אחד. ומול שור ממשאל
לאיש, ממוקמו לא ימייש, ושורות הבורות הרוב במושור, משלאו
רגל השור (ט). וצבאות אשר מעלה התאותיים, חרשים אלמוניים

ינקללות, זו יכזו ילדי כעיר מוקנס. נספ' מיי לאדר, מיזבּ
ויל גמוקס יהוד, זו לרוע מולו. יוכס' טו' נער פטו', שמונת
קיניס וסגד. פטו' כמו (טשי' מא' יז) קוולדס הפעס; מלון דן
יר' זונן קר טו' להט מלחותו.

(ט) פס תהס אה' במו הטילס פ"י, המתלה: אמין, בקנתו, רץ,
מלוח, וילג כה טמולל, כומו כי לו קעק סהו' כל טמולל.

(ט) מלון ווילג אלה' לנגיד נטהנד גודלה נסכאוג זו, כי פטאט
וכלאנא: זהיל כוכבי לכת, וכן סי' מזלות וכוכבי סטמיס כמו עט
כסיל ווימת ותדלוי תימן, צו' ומחפו כלס מספי חול גנס כל' ל"ט
הן גומע וכנו.

(ט) כוכב גנס וכקס' וטלס וכן חמזה תפירה מיו' הווע צל טמולל.

(ט) מול טור שטומד נסמאיס מקמאלן לתי'ק גו' מול טלה, געת

(ט) סכתמאס פס גלען סכתמאס (כלהקיות נ'ו 'ט), ווילג
תחתיו זכל וקס' עילו פטו', וגיגתו כי גנט צילק גהוות

נאוור, על כפים בסה א/or (ג). וושופטנו און וחקר להזק הבדיקה, מאוני צדק אבני צדק. ועקרוב יוצא מהעהגלה הנאמנה, לפחות נגבה תימנה. ונגידנו ישיבנו לעגלת בת רבט, למעליה עקלבים (ג). והקשת עליה יורדה על השוכנים, לעיטם מומינים, ואבנינו רט ויפו זוועות התפארתו, והשב באיתן קשותו, והגידנו נאנסו ידיו במעויו, ראשו על מרעו. ונגידנו הטיד כל צורך קם להכחויר, וישמעתו בשם עגדי (ג). והדרי רוח חיים אין בקרבו, זמיים אין בו. ומכל חכמת שנרו יורדו חכמים לשחת בליו, הן גומס כמר מדלי. וריגוט נפלדים בשתי פאות במוחה, אלה מוה ואלה מוה, וככברנו יוחבל נפלדים בחכמתו ותחר נפשו, ובצלצל דגים ראשו (ד). פלו של דבר הכהובים בכבה אורום מוחרת תמנתו, ועש נטפה בעש לפני חמוץו, וכטול שב בכטול נגר האבמותו, וכמהו בוכב יימה כי מה היזחה לעמתו. הנהה כה עשו בוכבי שחר ובסילחתם, אף כי הדרי תינן וכוכביהם (ג), ואיך יעצר כה הבא, מהדרי תינן אשר באורך מאפלות (ה).

(ג) על כתות טהירניים מכך וכסה פולו.

(ד) עגלה נת ריכס, כונתו על סטנדראין יען יטנו כעגולה, ול' טהירן יסיכון למלעת סטנדראין מחכמו קגדולה, למעלע עקליטס גנוס מן מזל עקלב.

(ה) מזל גדי סוח' בית בטתי, וככתי ומולדויס סס מזוקיס, כמו טהירן ברהכ"ע בפי' בג' טמות (כ' "ג") ומונעס וס' גמל פס וגונילו ססיל כל זורל.

(ו) מזל דגיס סוח' בית לזרק טווכס על סלאס נזרק וחסיד, ומונעס זה חואר וככינלו יתכל נפלדים מחכמתו, וככללו דגיס לרונו, כל קב' במולו.

ובני הרוב גברים במקיטה, והיו תאמים מלמטה (ה), וצורתו סרטן זה ללבוכם גבהתם ושפלותם, תחתהך בחומר חותם, ובני הרוב נאמנים ונפשם בנפשם שלשת, ובכשרות לא ישרטו שרמת (ג). וככוא המשמש לבותה לימים ספוריא, ארוי במתהרים, ואלוף יעקב בצוריין יגער (ג), כאריה בבחמות יער, ומול בהוללה בלוי חז נטהי, וראש לו חז פי. וכבודה בת מלך בערוי רב בחול, או תשmach בתולה בಥול (ד). ומאונים בשחק בור

(ה) למול צול נפוזת מה מקומו, וסגולות קרכ' צמוךן, סס תלמידין, קרניצים טופidis כמיול. מצלמי רגל פטור, פניו יבלטו וಗלוות מה גבל מול צול, וסוג כמו (הייך ס' ד') וטולם גיז פצעם. גבל מול סול, וכוכי תהmis נפלו כתעת ממדרגתס וסוי מלמטס,

(ג) כונטו כי סוכני תהmis נפלו זה יונס טהס נוכניש גכסותם וטפנותם, ומול תהmis סוח' בית קווכ, ומו"ל קמלו (צפת ד' ק"ל) סמי מון לזכוכ ייסי גבל נמיות ותיכיס, ומעעס זה גמל על גאל טס גבוליים גמאנע.

(ד) כוכני סלמן גם יטלו מלעת צכני קרכ', וסגה מזל סילען סוח' בית סילח, ובגנרטה זי גן מקין מתכט סיליח למלכס אלר חאניש זיס וכליס, ומטעס זה חמל פה פיליכ"ע, זכני קרכ' גומניים.

(ה) מזל טהירן סוח' בית טמס, פיען סס' מנטפי סוכניש ל' יטולס ססן (ל' ג' ע"ב) וככוא סטמץ נסתר וונטלס קהלי, וטלוף יעקב סוח' גמו סגדלן כל ר' בזוחין כתעת על מוקס מזל קהלי.

(ו) כונדה נת מלך, סיג' טווכס וכונתו על ל' צמוךן, כמו קאלה היוו מוקודס, ווילר ספל פטולס מלחתי וכטולס תקמה נಥול, כי ס"ט הון גהמאש יון כספו עשות שמחת נטוחן לכתולות טיעות.

עקה קה אפר
ובקאי פא זאמל
כוי קייני מפובל שיעיר
ונאי פאךט אידום
אל פנו (ג)
וינראע בכא גאנלייפו
ומה יעיש ס
ומה יעפה
וואר ליי פעה (ד)
וואר זיין געלס
וינה פאץט
וינטט פיעעלט
וינטט, קפאן זפקאן
ויל אן, בעת בעת
והאלטיט קempt
וינט שפוקה
ויהרש במרתאותן
וישב לבלחות
וינט לנטוח
וינט עקרת
וינטמpta איניה
וינה יעננה
וינה דפלוון
ולא זיירון
ומה יונטן
קי חזק יושפו.

(ג) מלען ויפנו זלען זלי (כלחיטת מ"ט כ"ז)
כ' מלען עטנו וכטנו (זולן ד' י"ה) ועין דפ"ז סס.

(ד) עיין כלות (ד' כט) גמל לא מוה בין מוה, ולכונא דין דין

והנודע האיב מצדו, ויקח רמת בירדו. והשם אשר במאמר חרט, כי הוא הנזכר בהרט (ה), וינהמג מכתבר, כי מושל קימונן מליך, ולשון עלגיות תמהר לדבר צחות ופתח פי ולא גאלמיין ערד.

יהי רצון מלפניך, עושה שלוט במרוכיו שתחן שלוט לאחבי תורהך, כי הוא תורה, והוא שברה ושמו מפור בראש הכתוב בספר הראשון בתורה, ושם בנו הגadol והשני, מכאר בראש הספר השני, ושם בנו הקטן מפרש בראש הספר השלישי (ג), להודיע כי הוא ומשפתו נגיד כל התורה, תורה אמת הויה בפיו, ועליה לא נמצא בשפתו כי מלאך ה' צבאות הוא.

ישאו הרים שלוט לעט ונבעות בזדקה, הוא המור השלישי לשם שבן, שבו לשם זבר, שהוא נקי כפים ובר לבב, ושם איש תם משכיבו בבור (ג); ישאו שלוט מארבע בנפות

כן צויה גת מי טחת; וכל כתמות סכחים פס מלך זמלהן, כס כתמות טהומות קאנרים נכתני קדרך.

(ג) סמלות מלס, למם, יעלו נמקפן מלהיטים ווילניטים ומוניס, כמו צמו חכלהט.

(ב) בספל לרבען פסק לרבען בתורה, גליהיות כליה גליטיות גת כתמייס ווית סקלן, יט ט' גותיות זמלהן, בספל זייל יט בספל לרבען פס יעקב וכפסוק צי סס יוזלה, וכבספל תליטי נמל נפסוק לרבען, ווילט לא מטה, וטלקט ניס קו ל' זמלהן, יעקב גנו בגודל, יטזס, זונטה.

(ג) טינו כי ר' ג' היה גומע מטה גת צמו, זמלהן אין יעקב,

אנרגת חי בן מקין.

שמעו חלמים מולי, ווודעים האזינו אליו. בינו אישים
ושושים, והקשיבו בوعרים ונערם, כי אמת יהגנה חכמי ומפתח
שפחו מישרים, אני עובי את ביתוי, נטהתי את נחלתי, הנחתי
מקומי, ומולחת ועט, כי נחרו בי בני אמי, שמוני נטרה לא
ברמי. קמתי גבשו, ולבקש מרגווע, כדי שתנתנו רוחי ונשומי,
ותנפש נפשי ותתיר ייחידי. ועמי רעים, לרביו שומעים,
וארא והנה איש זקן הולך בשירה, משבח לאל ומודה. רמותו
בדמות המלכים, והוור כהדור המלכים. לא חהלייפוחו הומניות,
ולא שנחו השנים, עינו בעינו היונים, ור��תו בפלח הרונאים.
לא עותה קומתו, ולא כשל בחו, לא כהתה עינו, ולא נט
לחאה. שמניו טובים ברוח נרדמים, חכו מפתקים וככלו מחדרמים;
ואמר לו שלומך ישגה, והחכמה תмир תהגה, ולעד לא תשגה.
בן מי אתה ומה שטך, ומה מלאךך ואירוחה מוקמן? ויענני
במלים, ממלאים באבני מרגלים, ובדברים סדרויט, כתרמים
ווארים. ויאמר לי יוטב אליהם את שכיך, ויתו נחר שולמן,
יהי תмир בבלך, ושומר מלבד רגלה, חי בן מקיןשמי (ה).

(ה) פון צ'וּסֶה קוֹסְטָלְפּוּלִי, ונקולו חי בן מקין, ומוקון לדעת

הארץ, ומארבעה החכמים מהכמים, ואלה שמונות: אתה קה
לק בשמיים ראש, מרראש בשמיים מעלהו, ושם קנון בשם עט
מספר אותיות הכתבוב⁽⁶⁾; ושלום מקדחה חמץ מאות, שהוא
בתורת ה' צבאית לעד ולאות⁽⁷⁾, ושלום מכן שלשים, שלמד
חכמת קדושים, וטוב עט ה' ועם נשים, שלום מנגDEL בינוי
لتלפיות, קטן בשנים וסיגיא בסגנות, ושלום שקוול כנד
האותיות⁽⁸⁾. שלום שלום לך, ושלום לעזריך, ככוכבי השמים
לרב, או כחול אשר על שפת הים, או כפי גדרל מעלה
אבוטיך, או ברחוב לבך וחכמוהיך, או כפי מדוריך, ותחהלו
במחלליך, או בעצם תאothy לכת אליך, להסתופך בצלך, כי
שם ה' נקרא עליך; ונכתב ביום השלישי ברביי לחידש השני,
היא חדש זיו, רמו לזו תורה, כי תורה נתקינה בשמק ושם
אפיק, לא ימוש ספר התורה הזאת מפייך, וכן בניך לאחותות
ולנינים, ויקים מתחה רבנו נסים⁽⁹⁾, ואני ואת בריתך אותם אמר
ה' רוחי אשר עליך ודרכו אשר שמתי בפרק, לא ימוש מפייך
ומפי וריך ומפי וריך זריך אמר ה' מעהה ועוד עולך.

סנה סס ה'כיו יעקב טוֹר קטוֹר קטלוֹטַי מַפְּעוֹ, עט נסֵּה זָכָר, קוֹר
עס לְכָו יעקב לִטְמָה.

ועיר הקדש מקומי, ומלאכתו אשר אתה רואה, העשנה ולא אלה. אשומט בכל עיר ומדינה, ובכל צד ופינה. ואבו הדריבני דרכ' חכמה, ולמדני דעת ומוסה. ואהיה אצלך אמון, כבעל המין (ה). בצלן חמדתו יושבתי ולא אעתק, כי פניו לך ערבית ונמתק. ויאמר הכרת פניך העדיה, וצורתך הגירה, כי אוניך פרחותות, לשמעו חוכחות, ונפשך נסונה, לננות חכמתה ובינה. וזאת המלאכה אשר אני בה בוחן וחוקר, לעולם לא תכוב ולעד לא תשקר, כי היא לאמת במואנונים, ולויהה בעינים, והפנויות אותה ימשש בעהרים (ג), ואלה הדורות, אך בר' רודרים (ג), איןום ירידים, כי אם מורדים, ולא גאים, אבל מוריים, ולא אהובים, כי אם אויבים, מצורדים וחרמים, פורשים ומונחים, גיגרים ועיזומים, אמרוים ומונעים. אשרי אנוש ונצל מהם, וחוטא ילבד בהם. הנוקש במכמותם לא ימלט, והנצל ברשותם לא יפלט. בני טור מהאליהם, ועל חפן אליהם, ועל תשמע למלייהם, כי לרע ורוצו רגילהם. האחד אשר לפניך

כלכ"ע סוף פעל שוד, פין כפלוכו על יולן (ה' ס') ופה מין (ה' ס") פה מון (ה' ס") סכטוג (תליס קכ"ה ד')

ה' נסח"ט (ה' יט) נחל מרד בכעל סמן, חבל פה (ה' ס") בכעל סמן, כמו סט נג' נקחחות, וכוכובה כי סייתי להמן, כמו בעל וולדון קמל על סמן לב, וממעט לשלוטה נתן צדו.

(ג) קמלס חבל בס נזון ומקיר פון סוף חכמת בגון. (ב) קמלס חבל רודיס, סס סכטוג סגופיות סט קמלס כמו קלמין, וקלעם, וסתמוץ, ופלומה.

הויל', יربה השקר והאמת ישליך (ה), ואשר מימין, מטיף ומגעך, בכל עת קווצ', ווועך, ובכל يوم זעם, ורעם, חרבו לקרויבו יגפו, וסבביו שביביו ישרפו, חתמו באש הבער, וכעסנו כלhab יסער, בכל דבר הותא ושוטה, ומכל אמת גנטה ושוטה, דמיינו באיטה יכטוף לטרוף, וככפירות ישוב במסתרים להטהף (ג). ואשר משמאלאך, משבילך ומכלך. לעולם מיאח ולמקות, ותמייד חוכד ומאותה, אם תכתשו במתשת לא תחרל בטלותו. כל אלכ' יאהב, אוילתו, ואם תלחו בעטיש לא תחרל בטלותו. כל יאהב, ולא ישבע מוהב הב'. ואשר בתוכם, לא יבין ולא יתבכ' ושוא יזכר וחביל ימלל, והצדק יעוט והאמת יהולל, ותחכמתה בלפנתו ואנן ויחסב על משכובו. לא תשבע מראות עיני, ולא תמלא משמעו אונגו (ג). ואתה אחוריים תשק, וכלבך להם אהב וחשך, ולא תרע כי החולך באחרותם, לא ימלט משיחותם. הייתה איש אש בחזקו ובגדיו לא ונשלפנה, אם יהלך איש על גחלים ורגליך לא תכוינה, כן הקטה בחלק פיהם, והונפהה בנעם דרביהם. בני אל תملך בדורך אתם, מנע רגליך מגיטותם, כי יביס חלומות הפלוי, ועיצויים וגבורות השפוי. דריי שאול דרכם ומעגליותם, ונחוב מות נתייבותם ומטלותם. מושל בחת, ושלט עליהם, והכנע השיטה מהם במאותה וחומתאות בפשה (ד), ושפטע בצדך ומשפט אל חטה. ואישר ידבר מהם הבל ושוא, לא האבה לו ולא תשמע אליו, כי יתנן קולו אל תאמן בו,

(ה) כונתו על כת פצעין.

(ג) ואה' מימין, כונתו על מדת סכעם.

(ה) ומכל מטהילך כונתו על כתהוס, כמו חילוך וטיס וכדוםם.

(ד) קטטס מלטען קני פונג (תליס ק' ז'), עסק קעיס (פס ק' ג').

כיו שבע חועבות בלבו. עשה יאת אפוא בני והנצל, בטרכ
יפוח היום וינום הצל (ה). שמר דבריו ואל תשבחם, ולעד אל
תונכם. נצרים תכיר בחברך, וכוכבך על לוח לבך. יהיו לך
לבדך, ולא יורדים בלעדיך, כי לוח חן חט לאראשך, וענקים
לגרגורותיך, יכולו בטוב ימיך, ובגנומיים שנוחותך.

יהו כי אשר שמעתי ממנה אלה הדברים. אשר מפנינו
יקרים, ידעת כי הדר מומSTRUו, והטמיר אMRIו, והמפליל דבר
אתך טרבוריו, חומר נפשו ומשחתה, ועלוב יהידתו ומימותה,
והמחזיק בהם ואותם לא יופה, לעד ייחיה ולא יופה, כי חיים
הם לנצחיהם ולכל בשרו מרפא; אמרתי משכני אחריך נזוצה,
אנגילה בר ואעלצה, בדוריך אשמה ואישוש, מין הרקה
ומעפס. ואמר לי לא חובל לדוז גנדי, ולעוף עמי, ונכפה
נסברים, ואן לך אבראים. ואמר מי תון לי אבר כיוונה, אעופה
ואשכנה. כי אדוני, אל תפן אל זוני, כי אליך גליך אה
ריבוי, ועליך השלבתי יהבי, ולך חזהליך ושבורי, רפא תלי
וחבוש שברי, יווליכני דרך קרובות, אל אריך ארכחה ורחהבה.
תחלק לשלהש חלקים, עטקים ורוחקים. תחלת האחד מהם
במים, וטפו בשמיים, ושנים הנשארים, אשר הימה העקרים,
האחד בכורה צחאו, והשני במערב ראשיתו, וזה מזוה על זה
יתל אורו, וזה מזוה ילבש הדרו. לאלה תמלך הארץ בנחלה,
בראש ובתחלה. לא יוכל ללכת באלה המקומות הגבוקות,
כי אם איש מלא רוח אליהם, ובכח הארץ הוות עין תביע,
קולה מרווח תשמי. פלנית נהרים, וממיה מיט אדריות.
קורפים כל מצח ומחלא, ומעלים רפיאת ותעלת. ואנחנו כאזר

קרבנו אליה, ועמדנו עליה, הפשטני כחנתי והשלכה,
וירדרני ערום לתוכה, והואמר לי שתה מים ממוקורה, גנוולם
מתוך בארה, כי בה ייחשו שבריך, ווירפא אבריך (ה), והואין
לך בנים לעוף בשמיים; ואשתה מימי חוויט, אשר לנפשות
מוחים, יוטרו קמפני מכאבומים ונגעים, ותליים נאמנים ורעים,
ויהיו לו בצרו, לחכש שבריו ואברי.

אני, כאשר שתתיידי רוי, וגנתרפאתי מתליי, שלח ידו
ולקחני, ומכיצולות העין העליוי, ובואני אל מדינה, קדומה
ושנה (ג), הורגת אהוביה, ואוכלת יושבות, בתוכה אהלים,
חסכים ואפלים, המשמש ותוקה מהם, והורת לא יורח עליהם,
ואתדריהם עין ספקה, בחוכה תבא החכמה, מקרורה איננו נטהם,
תתחפף כחמור חותם. ובכידינה אנשים, דלים ורושים, ימיהם
מעט ורעים, והכמה בונים וגוטעים, וזראים הבניינים והרטבים,
והזרעים ירמטו, והאלומנות יסתהו, והאלונים יעקרו. וחייב
גופלים במקש, אין דורש ואון מבקש, אויר יעמדו, ולא
ותפרדו, והמה מקבצים ומחרברים, מואביבים יצרים. אין להם
שקט ושלוחה, ונחתה וחודה, כי הדרבים הטובים, ברעים
מערבים; והחרדות במדורה, והشمחה באנחה, והשווון באסון.

הירודים לא ימגאו חן בדעתם, והקלים לא ירונו בקלותם,
וأنשי חיל לא יגצלו בחילם, כי עת ופגע יקרה את כלם. ושם
קרני השתן גבויים ורומים, בהם ינגן עמים ולאמים. האחד
ויתהלך באركים, והשני יעופף בשתקים, גם חשן לא יחשיך

(ה) פמעין סוף טון חכמת קניון, וכלקמיה נו סוף למלך פצלן

(ג) קמץ גנום צוומו ימי פזען וממות גולדט

מהם ^(ה), כי השמש חורף בינויהם, הקורן המתחלך יתלק לאשו רוחות, והמעופף לעשר משפחות. חמשה חיצוניים מרגלים, וחמשה תיכונים מהם מכבלים, אלו לאלו יגיעו הדברים, ואלו מאלו שומעים ושומרים ^(כ), עד שיביאו הדברים אל מלכם, והמלך יבין בהם ויתחכם, ושתי הרוחות, החמות ומשתוחחות, אחת בכפר בחורון אףו, ואחת מחור בתאותו ושאפו. ואת הבהיר לבנים, ואתת התאותה לאכול וללעום. ועליהם שומר איש מסכן וחכם, יכין צרכם ויזליך דרכם, יסכל ארכחותם, ויפלק מגלהותם, משחת ומות ייחיקם, ובשלום וחווים ורביקם. מרשע ופשע מנגעם, ואל האמת וذرק וניעם. ובגנול אל הנשים, כל מני תהה חביבות. שמה יונם וגבריהם ומוריהם, צנה ואלפיהם וכפריהם טרופיות, פרדים וסוטים, וכברבים אבוסים, שעליים יוילם, ואתונות גמלם, המטומים ולהדים זביבים, תנינם וphetנים ועקרבים, צפרדעים ודרנים, וכל אשר במיט מוגנים ^(ג). ווירידי משם אל גנת אנgeois, ובזה כל עץ פלי וכל ארזים. עליהם העופות ישכנו, מבן עפאים קולס יתגו. מעינותיה יפיצו, עצמותיה יציצו, ברמיה שורקים, מטקלים

^(ה) כולם כי סתך לך יתפרק יונע מהן וכן סתמי קרנות, יין סתמי תכלת ניינן.

^(כ) כוננו על קעטלה מותים, חמפס מילוים ותמיס פיעיעים, פין פליות סלולך ^{ד'} כל ספּי יונס (^{ל'} מ' ^{ג'}) וסתמי רוחות כן פשי מלוות קלדס, פלעם וסתהווים לגוכן.

^(ג) מוגנס, כמו למוג נס (יחוקהן כ"ג ^{ג'}), אלעדת גוכט סוף נדוד ונוף כלכ, וכוננו פה וכל מוך גמיס מוגנס, בסס סילוקס לנקן יונזו ויטנו בensus.

ומעווקם. שרשיה על יובל התשלח, ויונקויה על פלגי מים תפריח. בימות תנשא אשבלותיה, ובכחף תסבל עלולותיה, שמייה נסתהרטם בעבים, ותלמייה מרים ברובים. ענניה חטף סמים, וגופיה חביע בשמות, ועל פתיחה כל מגדים חדשים גם ישנים, והחוירו השושנים, ועת פתיחה כל הגנים פגיהם. וההגפן הרקית, החמורים נתנו פריהם, ותתאנים נתנו פגיהם. וההגן הרקית, והדרודאים נתנו ריח. ויעלני מן הגנים, אל הרום בגנים. שם חתם אופיר, ושחתם יקר וספיר, ובבורן גוחשת, ופטדה וברכת, ובדריל ועפרה, דור וטברת, ותרישיש וברדת, גפריות ומלה, וכל צפנת פענה. ותחת ההרים הנכוורות, ארץ רחצת ורים, סביבותיה מוקפתה בימים, בתוכה שלעים נבקעים, ומיעינים נובעים, גבעות ובקעות, גולמים ונחלים, ומדרונות גהרות, ואגמים ימים. יהמו גליםיהם ויתמרו מיםיהם. ירעשו הרום בגאותם, ולא יעברו חקס ובריתם.

ויעברני הימים החם, ויביאני אל גבול גדור מותם, וארה רוחות וסופות, נשפהות ומלחות, וסערות וועות וועים, מפרק הרים ומשבר שלעים, שמה הברקים יופיעו, והרעים יריעו, והעננים טוכבים, והגשמיں נתבים, לריבים ורטיכים והחווים וטליטים, מלקיים ושורדים ונוהלים, ושמה אבני הכרך בהריך אויר וחוותה, חזוכים לעת צר ליום קרב ומלחה. ואחריו הגבול הזה אש אוכלה, אל השמיות עלה, גחליט בעוריהם, ורשפה טעריט, להביה בחוביט, ושביביה בכוכיב. לא יכבה הגשמיں, ולא ישטפה הימים. החליטים ימכנו פמדורוחיה, זהצורים יובבו משלבותיה; אני באשר ראיותי אותה, וחוויתי את דמותה, רפו ידי, וכשלו ברבי, עשו נבעם עני, ונפלתו מפחד על פני, ולא יכלתי לעמוד, כי

ובמלביה השניה א נשים שיעים, חכמים וירועים, אמנים
נבונים במלאותם, כתבי מכתבות, וחושבי מוחשבות, מרקורי
רכוחים, ומפתחי פתוחים; בהם יגנו עמיים, יתדו חרטומים
וקוסטומים, גברים ושדים וסגנים, נגידים וקצינים ורונגים, וככל אחד
יעצים ומיליציט, ומוכחים בדברים טובים ונחותים. וככל אחד
במלאותו רב ואב, בכצלאל ואהלאב, עליהם מושל, יורץ
כazzi ולא יבש. סופר המלך ומשרו (ה), היודע באו יצאה, יסע
בנסע, יחתנה בחנותו, לא יצא מלפניו, ולא יסור מנדי עיניו,
ובמלביה השלישית נשים שאננות, מננות ומענות,
חופותה נוריות, וגיגבים זומרים, ותפים וטולאים, צלצלים
ונבלים, מפוזות ומברכות, ומרקרות ומשורות. עליןן
מלכה, ענגה ורבה. גניה נשמה בזאתו, כבורה בתהמו,
עינוי ברבות, ושניה בעדר הקוצבות, שכלה מתאימות,
ומשבול שלמות. בחומר השניה שפתותיה, ובעין העורב קוצותיה.
בפלח הרמון רקחה, מבعد לצמתה. אגן הפה שררה, ותאר
החמה תארה. אורה יגה ויהל, והרואה אותה יתמה ויבהל.
ובמלביה הרביות גברים גבורים, על הכל מאירים. בהוכם
המלך יתהלך, ובמושגתו יwlך. ילביישו מהדרו, ויעתחו
כאورو. והו אבחנן ייא מהפתחו, ישיש בגבור לרווח בנהבתו.
ואין געלם מויו, ואין גסתר מהמתו. לא יוכל אנוש להביט

(ה) עיי' נג' נכת (ל' קיל') סוף מלהן דכוכב יט' גבר נסיל
וחליס, מסוס לדפלו דמאנס פוך, ושין נס' גדרת געלן חייס (בעל
ג' פרק ט'') ו"ג': וימת מלחיז לנטמים כהיטם כל' נס' מלך, ולדק
כטפן, ונתתני כטפן, וכוכב כטפנה, ונגש כטפה, וסוכה כטפונה
כטלו.

נפשי נבלה נאר. ונש האיש אליו, יונכדרו על רגלי, ויאמר
אליו, אל תירא ואל יירך לבך, כי הלק במו לא תכה
ולחבה לא תבער בר. ויעבר על פני, ויאמר בוא ברוך ה',
ויקחני מחרה, ויעבורו אל המזרחה, ווארה להלבטים לפניו
משקים, והשביבים סבוגותונו דולקים, והרשפים אותו מקייפות,
ואנחנו שלמים ואני אנו נשרפם. והוא באשר יצאננו מתחום,
ונצלנו מחם, ואריא אצל המרינה, ממלכות שמונה; להם
ובולים, עזומים ונדרליות, אמיצים וחוקם, ובראוי מוצקים;
אחד באחר יגשו גיגיהם, ווות לא יבא ביגיהם; איש באחיזות
ירבקו, יתלכדו ולא יתרפרקו; מנתנותם לא תחלוף ולא
תשנה, וצאוותם לא תסתפר ולא חמנה; וכולם מנזחים, וברן
יחיד משבחים; לעולם עומדים, ולזומות עבדים; שמורים
החוקים, ומוחזקים בבריות; רעה לא תאה אליהם, ונגע לא
ירקב באלהיהם; לכתחם לכת שואפים, ועבודות עבדות
נכפים; צורות שקדות, ונפשות טולדות; כי עליהם
ירוח אויר, ממון טהור; שם מען גנים, באר מים חיים.
במלביה הראושונה א נשים טהורות, וגבורים זכחים
וברים (ה), גופיהם צעירים וקטנים, ופניהם צחחים ולבנים;
ירוחו ולא יגעו, ילכו ולא ייופיעו; קצינים למלך משנה, מווו
כבודו יהנה; יחת מהמתו, ויבעת מאיתנו. אם יירקב אליו
ובגע, ואורו ימנע. גויתו תכללה, ומראותו יפלא. ואם ירחק
מןנו ייחיר, ובקר יאור. צורמו חמלא, ובל עין יואה ויגלה.

(ה) מכון ווילך כתל לדככ על סכטת כוכבי לכת, וסמלכל
כליזטסו סיון סלנגט, ווילך כן יטוח: כוכב, נס, ממש, מיליז,
לזק, אנטקי.

נכחו, ולהכior נצחו. ברועה עדתו ירעה, ולעד מדריך לא יתעה. בחכמתו ובתבונתו יובלים, ועל מי מנוחות ינחים. ובמלכת החכמויות א נשים אדים, שופכי דמים, מעפים וחנפם, ושודדים ומזרדים. הקרב אמנותם, והמלחמה מלכמתם. השחר ליקרים, והנפשות ונזרים. מפללים הלה'יס, ואובליטים השללים. אהובי און ומרמה, חרבו כורק, ושנאי דעתו וכמויה. איש מלחה, ובעל חמה, חרבו כורק, ושנאי חורק, רמהיו מוכנים וחתיותיו ערבות, חזיו שנויות וקשותתו דרכות. פרסות טסוי בצר נחשבו, וגלגלו כטפה ישבו (ה). הרג נקיין, וגולן עניים. האן פעלן, והעמל עמלו. לא יבלם מדבר מרמה, ולא ימוש מעשה זנה.

ובמלכה השישיות א נשים צדיקות, בתם מהויקות. דרכיה בריט, ומעשיהם ישרים. מתפרק בשחרד געריטים בפיהם, ומראות ברע עצומים עיניהם. הצדק עושית, והבעץ מואלייט, ישבוי אלהים, מוריים ולילום, שופטים ושטרוטים, דיןיהם ונשיאות, וכחנים וגאונים. עליהם נגיד, צדוק וחסד, באמות דין אמרת, ובזקק ישפטות עמיות. לא ימגא חמס ורשע אותו, כי שבת משיר שבט מלכותו. ובמלכה השבעית א נשים בעלי תושיה ומומה, ובונה וערמתה, במעשיהם מקשיט, ובקלחת בוששים, וחטף נצרים ושומרם, ועל פשע נזקים ונטרים. לא יפחו מצחה, ולא ייראו מעברת. לא ימחרו לריב ולמצואת, ולא יחושו להתחפם ולרצות. בהם צדיק נדבה ונכחאה, ורשע מתחערה ומתגאה, נשוא פנים ושר חמשים, יוועץ תחבלות וחכם בראשים, ובנון לחשים,

(ה) גאנלן כטפה (קעיש ט' כ"ט), ויטוט כמו (יתוקן ה' י"ז) וסתימות לעז וצוג.

ותוב עט ה', ואנשיות, טבח ואופה, וחובש ורוף, בורטי וחנוני, וצבע ושלחני, נאמן זופאי, נידיב וכלי. והרודה בהם, איש גבור וחכם בחכמו, יחיד בתבונתו, עליו מראה בגוד, והדור והדור, בדרעת כחפאל, ובשבלו מהעטול ומתייהר. ובמלכה השמנויות עמיים ולאםים, גולדום ועגומים. לאowell למנותם ולספרם, בלתי בראט וווצרטם. ובובל אלוי התהילם, שנים עשר מגדים (ה). יוזו בהם, יונגו בנויהם. אל צר אחד כלנו, ואל פאה אחת יומשכו. לא ישנו האחרונות את הראשונות, אבל אלו נוכעים, ואלו אחוריים חנינס. פניהם טקלילים (ג), בעין החלמים. ילאו מתמטמים, וכחרכיכים לוחטים. ואחריו הטמלות האל ובול אחד, על תחו ובו מופדר. ארצי ארבה ותבה, במדבר וערבה, אין בה שוכנים ודרים, ותושבים ונגרים. על כן לא המכיד עונתו ג'), ולא יודע שעיר קומתו, והכל בתוכו נתנים, ערוכים ונכונים. ברב בוחו יכנעים, ובגדל אונז יסעם. ומהו יהיו מועדים ועתים ומונדים, רגעים ושעות יומים ושנים. וזה כאשר הגענו לךrho, וקרבנו לעבור אותן, ואחות צורות פוליאות, ומראות נראות, מלאכים חילום גדרלים, וכרכוכים עצומים רכבים, שרופים עמודים, משבחים ומיהדים, ושאננס ואופניים, מומרים ומנגנים, נפשות מקידושים, ווותות מגזחות; ואירא ואמר מה נורא המקום הזה, אשר אני חזות.

(ג) כן נקלויס נספר הלוקוילן פאנס טכט מולות, וכן גלמר טס (ט' ט' ז').

(ה) מקלנס, ע"ד סכתוכ מחת קלן (יתוקן ה' י"ז).

(ג) שנותו טוֹפַע דכלי מָלֵעַ (תענית ז' י"ט) עג מוגס ועמד לתוכה, ופיוינו עטה עגול.

ויאמר לו של געליך מעל רגליך, והתנצל ביחסתו, מחשש גוייך, ונוח שרעפיך, והנה עפעפיק, וראה בעני קרבך, ובאיושוני לבך. אמרתי לו שיש דבר של אראנו בעני, ולא אשורנו באישוני. וואמר לו יש אחד ואין שני לו, גם בן וגאה אין לו, המקומות לא ילבלהו, והחומר לא יקרכמווה, הלהבות תקרכנה מלטפר גדרלו, והלשונות תקרכנה מלדבר הללו, כי לו החדר וההדר, והגצה והכבוד, והגבורה, והתפארה, והמשלה, והגדלה, ומכלוחו לעדי עד לא חבלה, כי הוא עשה את כל אלה. אין אלה בלטו, ואין צור וולתו. אין קע לערתו, ואין חקר לחרבנתו. לא ימנח קיטו, ולא יודע ענינו. ברוב גדרתו, העלים מאניש ידעתו, ובגדר יפהתו, ימנע דאותו. כי המשם הסתר באורה, מהכירה, ובירוחה, מהזורה, על בן גלאו הנפשות מהכיוו, והלבבות משווו, אין לו תבנית ותרמוו, ולא דמות ותמיילו. מעין החיים ומוקורה, ומיען האכבה ועקרה. יודע נסודות גבליות, ונעלמות בריאות, בוןן לבבות וחוקר כלות. צדק ומשפט דתו, וחסדר ואנות מורתו. הייש מגליו, וכל יש מפעליו. אין חוץ מתמו, ואין רום מבצעדי זומו, ואין שלום וולתו שלומו. אמרתי לו, כי אדוני, הקשובה לקול החגוני, כי אליך נשאתי את עני, וועליך השלחתני טהרי, ובידך הפקרתי את רוחי; הגידה לי במה אקרמננו, ואני אדרענו, כי האב תאבטני לדעתו, ונכסף נכספתו להוותו, ויאמר לי, אם תחמור בדבריו, ותחזק במוטרי, ותליך בדרכיו, ולא תסור מואהרו, ותדע את רוחך, כי יבלחך וכחך (ה),

(ה) פ"ד סמלל כינודע: דע נפק ותדע גלסיון, ע"י נסכל

או תוכל לדעתו, ולחותות אותו. אמרתי לו, ברוך תהיה, ולעד תהיה, כי הביאתני עד הולם, לובנכם וליצא בשלום, אשיך ואשרוי חביריך, השומרות דרכך, והשותפות חכמיך. יהי אלהיך ברוך אשר המשילך בעולמו, והפליךך על עמו. ואשר הנחני אליך, והשמי עני מליך, יתעלה על כל חפורה ונדרה, ויתרומם על כל ברכה ותלה, עשה גדרות לבדו, כי לעולם חפטו.

מהו נלק נילגנוו (נ"ה כת). ומטעס זה גמל סלטכ"ע נפי' סג' קומת (ל"ה י"ח) גם יכול לדעט כסוף לך גם ידע נפקו,

ערוגת החכמאות ופרדס המזומה.

פתחה.

ראש רברוי בפה אקוקם פענעה
ראש אשפל ואבא במלחת נבונעה
ראש האשמלות הפליכות.
את לשבוי אתקה לבעת מה
נפשי, ואבה אני זלפה נעל מה
חשבתי לאחיז גרד בונפה
נען מפגה שלל, רותי חוננה,
בעטם העלים אראה פלאים
קקרים ותתקשו יוצאים ובאים
ואדי בעאפת כי הם נבראים
אשרי אונש אשר בזאת עני פזחה
בעוני יערוני עוד ללבךש
מה פבונא, גבר מרע פיריש,
וקעלם מחרש והוא סמיחת
וכל בריאות כל יונן, ובלייש פזונע
פה קבוקשי הקל הולבי אטמי
חקמות, אין צויעיל בקון, ובצעבי
איך גבוקא גרטס געלוי מקלת
קאמ מה גפוחם גראאנזות.

על דבריו תושיה עמודתי, ולנתיבות עולם שאלתו, ואנה
את לבי לדעת ולדרוש, לחקור מי יצרכי מראש, ורגו יאחוּנוּ
ויאיך לא ארגנו, והנה העילם כארגו, ומגעול ברול עליו בת
וכה, ואני יושב ברכובו, ובטרם שאתקור מי הבאי הנה, אטאל
זאת החעלמה במה אשיגנה, זה המדע בחמש הרגשות
דרשתייה, בקשתיו ולא מצאתיו, אמרתי אם אבוזי העתיקות,
גם הם במת השיג�ו, השיבו לי לבי ושאלתיו, ועל ארת
המומות נגהתיו. ובאשר הפטחי לעמד על שרש הדבריט,
בקשתי קי כל דבר במושרים, והם נמצאים או נבדיט הדבריט
כלם, וחלק שלישיו אין להם עוד לעולם. ותו הנגמא העומד
התהו, וזה הנכח שאיינו עומד והות, ותדרב לא יתכן היה
נמצא ונכחדר, וPOCHOBר ומפורד ברגע אחר. ולא, יצאו אלו
הנמצאים מהויהם קדוכונים או נבראים. וזה הקדבן שאין לו
ראשית ותכליה, וזה המודרש שיש לו סוף ותחלה.

התבונתי בעצם העולם מה הוא לחקור זבורה, ואראח
בי בלו שני דברים גרט ומוקלה (ה), והוא הנרט: מהונזא יעכט
המקום בעצמו, יומנע חברו מבוא במקומו, וזה המקלה:
שיםורה על הגלים ובו ימצא, והגרם מתיות בו מקרה לא יציא,
והמקרה יופס בבואה מקרה אחר, שיתה חפק הריאון והגרם
וישאר (כ), והגרמים בהאטפס גוף קרוואו החכמים בדעתם, וזה

(ה) וזה הימר סליח"ע ציטיו (דילגן סי' פ"ט). געלו הווקס הלאו: פכירותות כולם נולנו מטעים (פס קי' יג') לרמות גלוס טפדו, על סוד גניע נמלטו.

(כ) אין הימר גם' גותה (ל' נ' פ"ג) וגפו סנטוט גות סמוקיס, ויתה פטקלס וופאל גנטום ספכו, וטנום פונז עפ"ג, וכל גטמ'

הנוף: שיש לו ארך ורוחב ועומק שלשלות; והגוף לא יצא מאנספ' ומפרדר, פעם יתתאנספ', ופעס יתפרדר, והוא המאנספ': שלא יהיה רוחוק בין שני גרכמים, ותו המפרדר: שיתיה רוחוק ביןיהם וכן התו החכמים; אמרתי אני בלבי למה אגנע בשורי לדריש הדברים. אם הם גבראים, והנה חשבתי הכל — ורע לנפשו בעבר דבריו הנכאים (ה), כי מה מונע אם יש בורה שישלח נבאיו, להדריך בדרך ישרה ברואיו, והגביא הוהיר ואמר: כל איש אשר ימירה את פי ולא יקימינה, אשמו עליה תחיה כי נפשו יחויבנה, ולא יוכל לכחש בנבאיו ולומר לו שקר הדבר, בעבר שנותן מופת אשר לעשות כמותו ילאה כל גבר, ולא יבלוי עשות כי אם לדעת מי שלו, וכי הנביא ומה מופתו ומה שיו...).

בצלי הҳבמה הטהופטני ואחטה, ואחקרו אם יש לעולם עיטה, ועוד ידעת כי לא יקרא עיטה, עד שיראה ממנו המעשה, ואני אהור המעשה והוא יוציא על העיטה, דאיתו את הנוף המאנספ' מפדר תחת היותו מוחבר. ואדע כי לא נזפק ממדתו כי אם לדבר, מוחבל הוא לעצמו, או להמצאו או להכחידו, או להכחיד העין, או הוא מוחבר בעיטה או בהמצאה עין (כ); אם יתיה מוחבר לעצמו או לא יצא ממדתו, כי מדרתו הוא

clerh^ב"ע סקלס נסלו על ציטות מלכליים, ונכון דכלו פס ה' נכוּן, עי' נס' מ"ג לארמג"ס (ח' מ' פס' ע"ד).

(ה) נכוּנו מפי מוס פס ג' ילמין נקדמות פטולס, ויילמר כי ה' ה' לו, יען שוחת גנד דברי סנכיות.

(כ) מוחבל בעטח, נכוּנו מוחבל נספס כי מחתנו יגלו, והוא נסמלל קוּג'כ' מילג נספס אמליג' דכלו.

לעצמיו ויקרא אתה דתו, התה הגוט הוא לעצמו ולא יתכן לסוכר ממדרת גרכמו, ובփזרו הגוט הנפזר ידעת כי לא מוחבר הוא לעצמו, ולא יתכן להיות מוחבר להמצאו, בעבור שיפר והוא נמציאו, ולא יתכן להיות מוחבר להכחדו, בעבור שיפר והוא נמציאו, ולא נמציא להיות לא נכחדו, אלא היה מוחבר לעגין נכחדו, כי אין להכחיד העגין היה מפזר, יבוא מודה הרבר שיתיה הגוט ותבעג אחד מוחבר ומפזר, ולא יתכן להיות מוחבר בעיטה כי הכתובים כל עגין על מודת העיטה, יוכל להמציאו ולעשות האין יש (ד). ועוד לא יהיה מוחבר בו כי אם ברגע שיתחרש, לא נשאר עתה כי אם המהלקת הששית מן השש, והוא שיתיה מפזר או מוחבר לעגין, והאוסף והפרד הוא העני.

קדמון או מוחבר ראייה שיתכן להכחיד, שימצא הגוט מוחbars שיפר, ולא יתכן להיות בו האוסף, כי לו היה בו לא נחפק ממדתו והיה מאוסף, ולא יתכן שיעוטוק כי לא יעתק אך מי שיש לו מקום, וכבר יודעתי כי המקרה לא יעקב מקום, כי באחד יקום, על בן יודעתי כי נכחדו — ותכחדו יורה, על כי מוחבר הוא כל מקרה; בינוינו ואראת כי הגוט לא יצא, מאוסף והפרד בו לא ימצא, ולו הנגיד לי מוגיד ואמר אני ראייתו, לא מוחבר ולא מפזר, לא האמנתיו, וכאשר לא יכול הגוט לצאת מאחד מהם, ידעת כי הגוט והמקרה ברואים הם שנייהם, כי הוא הקדמון חקר להמצאו לא נחה, ואמ נמציאו ייחד עם מוחרשו במותו הוה, ולולא היה הגוט מוחרש כי אם קרמן, היה להתקרטס קודס המקרה בעיטה ווון, ושיטה ערום מאוסף והפרד ואתה אשר לא בחוכו והיורה, כי גם הגוט מוחרש כמו המקרה, זכרועתי כי גוט ומקרה הוא עכם העולים, תחכונתי כי הדברים אשר בו ברואים כלם, ומאתה עניות

רבי אברם בן עורי

חדשים, וצרbam אל מחדש לחדשים, כי אראה בהיווי שלם צורך מעשי אליו, וללא עצמי לא נמצא מפעלי, לא רציתם לkom ושבתו, ולא לשבת וקמתו, ומעשה זולתי נוצרך אל אותו מקום ושבתו, כי אראה שישב הוא יקום ובוצנו מפעלו, ונוצרך ואלי לא, כי ישנו יושב והוא גוף מהודר, ומושפט כי המעשה אל אותו למון היותו חדש, וצורך אין לו אלא אל לא ישנו יש, וכבר יודעתי כי הוא גוף מהודר, ומושפט כי מהודר שיש לו צורך לחדש, ומושפט הרים והמקרה בוה אחד. כי זה וזה נמצא לא נכח. עתה יודעתי כי העולם נוצר, ויש לו יוצר, ובזאת החכמה מגאותי מרגוע לנפש ואנוטה, והדריש בילדות יבקש הכל ורעות רוח.

עד שביל העירנו, ולחקר החכמה קראני, ואומר אליו עוד מה תבקש, כבר גורע לי לעולם יוצר יש; יונע ויאמר עוד אבקשנו, מהו אם תדענו, ואבליג ואשיכנו, זה הדבר לא תשיגנו, עמוק כי ימצענו, אכן הוא לא כאחד ממנו, כי לא ידמה העcosa למעשו לעולם (ה), וכן אין דמיון ליזכר בעמשין כלם, הלא תדע כי הוא קדמון, כי לו היה מיהודר היה לו מהודר, ולמהדר שני ולשני שלישי עד אין יש, ובסוף ישוב הדבר למהדר קדמון, שהיה ראשן ביל ואשון, על כן היוצר נמצוא, עד אין נמצוא, וצורך אין לו אל המקום, המכום אליו כי בו יקומו. ונברא ללה נברא אין כי יכולו כי הוא לא נשא איך ישאהו, וצורך אין להעשה אל מעשו כי הוא עשם, וצורך המעשים אל עשם, והוא בראו ואנחנו מפעלי,

(ה) וכן הזכר כ' יוסף בן קדוק נספלו פולק פקון (קד כ') ואיל' סגולין היו דומם לחץ מכובדו, תלו פיס לומס לרגלן מן הגדלים קיס בפל חיטות.

עלוגת החכמה ופלרכט המומת

צורך כלנו אליו; עוד חקר לבבי בשכלו, אם יש אחד ואין שני לו, ואדי כי שני גורמים בהנחותם, הפאה תבדיל ביןותם, והפרש בין שני מקרים אהזה, באשר משכן זה לא משכן זה, ובידלו שני דברים חדשים, ובשני רגעים הם מוחדרשים. בינוותי במעשה העושא אשר אותתו בתוכם (ה), כי עושים הוא אל חכם, בלי ליאות וחכמה קדמוני (כ), ומחרושים לא יתבכו להיות, ואט מודה אחת הוא לשניהם הוא אחד, ואט מדרותם מישונות השני נכח, והאלות והחכמה מקרים, ומישכן המקרים בגמריט, והברוא לא היה גרט, ובאשר לא היה גרט ומקרה (ג), יונה כי אחד הוא הברוא, ובמה יבדלו שנים ביל ומושכן, וכן לדאות שני עכמים לא יוכן, והמרקם הנובאים אם קדמוניים הם, כאשר הוא קדמון משפט אחד להם, ואט מחרושים הוא לא חדש, ואט אחר חדשן אין נוצר המתדים למתרש אחר, והאחר עד אשר לא יופר.

עוד יודעתי שהוא צרייך אמת, כי כל המעות האמת, ישותו להיעולנו, או להטיר נוק ממנו, או מפותחות מאין דעת האמת, ובהתו הברוא חכם הוא וידע האמת, והוא אל אין לו צורך והיהט לא יועילו, והונק לא ירע לו, אכן הוא צרייך אמת, ומצדיק אמת, כי המצרי שקר, כמו הוא שקר, ובבואה הנבואה במצוה ותורה להדרני, ואמרו: הברוא אליך

(ה) כמו שמאמר סליק'ע צפינו (זוזמן סי' לכ"ז) מחותה אל דמפעלי נכתות.

(כ) במקומות כל' חילות, תקנית על כל' מחות, ועינוי כל' פאל וגיהעה כל' ס' לת פטולם, גס גרכ' השולם מחכמה קדמוניות.

(ג) וכן היה בקי' אל יקעק (ל' י' ע'ן) סאמ' לא עקעה תפצלות

ה' תקדמה ראשונה לפרשו על התורה.

ב' שם האל בגדול ונטען
 א' אל ? פירוש פרוש בתוקחת.
 א' אלני אמי אברךם
 עשרה תסדר עט עבורה אברךם
 ימי שמח דבורה מאייר
 עבדך בון עבדך מאיר
 ומישועת פניהם תבוא עזורה
 לבן אפטיה טבקרא בון עריא.

זה ספר הישר לאברהם השור (ה), ובعبותות הדרכו נקשר.

(ה) קלח"ג"ע קליה ה' ספירות של' על התוליה כתם ספר סייר, וכמו סהמלו נספלו טענו (ד' ט') רמות מקצת סודם נספלו סייר טסום פירום סתורה; חילקס סבל כוות על עזמו, טהות מסולך מפלקס, כמו שקרה ה' טמו בסוף טיו על סוד כתיקו: עזמי קילות, עזמי סטיג' (ד' כ').

שלחני, ואם לא החמינו כי ותשמעני, מחר יהיה אותן זה להצדיקני, והמצווה שיאמר השכל לא ויחיבנה, ועל כל פנים לא ימנעה (ו), ובאות שבא נקרו حق העולם, ואין אילות בגביה לא קרו עז כי הוא בכל המஹים כלם, דעתך כי הבוא קרע الحق והניאו, אכן לענן להצדיק נביאו (כ), והאנשיות המצויות אחרות הנביא ראהו, והמ' לבניהם העתיקותו, ו Robbins מרכיבים ירושהו, והצדיק המכיד האמות, יודש בנו מדע אמת, כי אשר העתיקותו לנו אבותינו אמת, וכן אמר לנו הנביא בתורת אמת, תורה צוחה לנו משה מורה קתלה יעקב.

* * *

אמת ? גנילט	יבות תורה
ימיד עזם	בלוי סירה
באיין צלמון	פיד משה
והוא קרמן	בחיר מעשאות
יבננו לו	קובב בקען
אל גומלי	ונם בקען
ההשנתקהו	למיטנו
ובובאטו	ויתוננו.

כו כתין; וכן חמל לי יוסף בן לוי נספלו כתוכך (ד' כ') ח'ל:

ויתחיכ' טיסיס גם עזס אלו מלחה, סוקול ונכלתו סס עס ומלחה.

(ה) כוינו סמאות טויש סכיניה עז"פ נספלו כל גם הייניכס, כמו

רמות פלס גודוס וכלהוס, כל זות גם ימנינה מלעתות.

(כ) וכן קגיד לנגן טה נספלו על כתובות (פמאגר כ' כ'ת)

אטס גם ימדיך Хотם נספלו טמונת טמונת טמונת, רק לטמידיך כתוכך.

ואין תועלת לפרש זה כי אם ארך, ועם זה חלט כתב פרשנות תלומות, ולמה יראו בתנומות. והזרוצה לעמור על חכמת חכמי הנצרן, ולמרם מכפריו אנשי התבוננות, או יתבונן בראשיותם אם הן נגנות. כי הගאניט בלו ראות בספריהם הביאו, ויש מטה שלא ידרשו דרך חכמי קדם ומאי החזאים.

דרך השנית בחוזה פתחלים, ואם הם ישראליים (א) אשר חשבו כי עמדו על הקדשה עצמה, ועם לא ידרשו ממן (ב). אשר בדברי מעתקי הדת לא יאמין, והוא נטה להשתMAIL או לחיון. וכל איש ברצונו יפרש הפוסקים, גם במצות וחוקים. והם מודעת תוצאות לשון הקשרות ריקיט, על מנת יתעו גם בדקדוקים. ואיך יסמכו במצוות על דעתם, וכל רגע יחפכו מצד אל צד בפי מהשבחם. בעבור שלא תמצא ב תורה, מצווה אחת בכל צרכיה מבארה. ואחת מונגה אוצר, והוא גוללה למוכר (ב). כי תורתה ברוח על אוכלות יום הכרורים, וחומץ בפסח שלא עשו טהורות (ג). ושביתת ימים שבעה,

(א) כמייסס סמלס סט לרבי פקלרים, פpn. זכינוו כנסוני, וצ' מתי. טו מפטון נן מטיח, וטועה, טו יטועה נן יסודת גן הלכוג פולקלה.

(ב) טו מנות קזוט סתדרם.

(ג) פס' קל' פלרכ"ע נטבונו, וכנותו כי חייך גרא פל' חילג' יוס כפוליים, וכן לה' מל' מהן כפפת, ולג' עטבונו טולויס ה'ת ספפה' כמעלו'.

[רבו אברהם אבן עורי. כרך שני]

ובענין הדעת יקשר, וכל תוכמו מאשר (ה), נאם אברהם הפלורי הנזכר (ג), מפרשיו התורה הולכים, על חמשה דרכים, הדרך האחת ארכוה ורחבה, ומונשות אנשי דורנו נשגבנה, ואם האמת בגדרה בתוך עגלת, וזאת דורך בין הרוח והאלה הסובב במלחמות היושמעאלים, ברב יצחק שהבר שני ספרים, מבראשית עד וכלו ועד לא אלה מרוב דבריהם (ג), ובפסקו יתי אור אמרותם בעלי האור והחישן הוכרי (ד), והוא הולך בחשך ולא הכר, ובפרש חכם הארץ מלבו מליטס, יידבר על העצימות והעצמיים ותוואר נפשות החיות, היביא חכמתם נבריות, קטנים ונדרלים, ובפרש נפשות החיות, היביא חכמת נבריות, ובמפללה הזאת עללה, רב טעריה גאון עגולה, ובפרש יהי מאוורות, היבnis דעתות אהילות, לדעת מדרות הנבריות (ה), על פי חכמי הפלורי. גם רב שמואל בן חפני אסף רוח בחפניו, בפרש ויצא יעקב ברוב עגינויו, כי הוכיר כל נביא בשמו, וכמה פעמים גלה ממוקומו, וכמה תעלויות יש בהליכת הדרכ,

(ה) געני סלפת יכלל, כיומו כי לאיו טו, וככל געני סדעת פלטס סתולו.

(ו) כונתו המכון צמו ומס' היהו כבויו סקסולס.

(ג) פס' פלרכ' ר' יומק כ"ג בלטס סטרכלי' טמבל מגמל ימלכו' נאים, ומיקת ממענו נדפס נס' סתחים לרט' (ח' ג' ז' ט').

(ד) גפל' סטור וטלבק סס' הפלטיסים קלקמוניים מילמי' נקמי' רכזיות.

(ה) מזות סוכנות, לונטו שועל ומדת סמורות סמכלות מולדס, יען רס"ג הינו כבויו כפלוito על תקופה שת מזות סמכלות ממש כס' ע' פ' חכמי כתפונה,apse חכמי קפיפות.

בפרש חדש בחרשו נכונה, כי אין בכתב זכר לבניה. רק פרשו לעשות כל דבר בעתו, כותם ביוomo שבשתו, וודע כי פעם יהי בין המולד לעת השקיעה של שעות, ותראה הלבנה אך על חיקות ידועות. ופעם יהי בינויהם שלשים שעות, ולא תראה אפליו בגבעות. כי החלומות הלבנה מפארת גלגל העם גלגל המשמש משנתנות, וגם מפני ארך ורחוב המדינות. ואט שכנה על הארץ עגנה, ולא תראה בראש אלול וחסרי הלבנה. הנתענה שלשה ימים בכיפורים, ועוד מי ספר לנו כי ימי החדש עיר שלשים פפויים. כי הנה יהודת הפרוטי חבר ספר, ובבחובן המשמש השנה ספר (ה). גם לא נדע מתחורה עדות החדש, וכי החעד ואם יילך דרך רב ביום קדרש. ואם נקבל עדות אב ובנו ונורם ונשיות, ואלו דיוו כל אלה מפרשים, עוד דבר קשת, איןנו מפרש בתורת משה, לרעת כמה הדש השנה, ואם היא באביב נסמנה. ההוא מחתיט או שעורים, ומתי יבקש ואננה והשעורים. ואם היהת שנת צערת בארץ ישראל ומסכיב, והנה אין זרע אף כי אכיב, הנקבע השנה פשוטה או מצוירות, גם אין ספירה נספרת. ואם חג שקראנונו עזירתו; וכל אלה המצוות זרוכות לקבלת ומסורת, וחואמרות הנה אנשי המשנה, מעידים על ראיית הלבנה, והנה התשובה נבונה. אם היה עדותם בעיניהם נאמנה, וקיבלו עדות צרכי השנה. כי על פי קראות בית דין היה נתונה, כי יסוד העבר על אבוב ותקופה וארכוי אבBOR. ולמה במצוות גג עץ רעטע טבארים המשפטים, שהיה מצווה לאדם אחד ולפרקדים מעטים. וממצוות המועדים היה לכל ישראל בכל זמן, ולמה אי בתורה עליהם עד נאמן. רק נחשף

(ה) עין נקס פענו (ד' ח').

רבי אברהם בן עוזרא

פאלרבנות וסכה ותרוועה. כי אין בתורה תיקי השגה מפרשים, אין נחשב החדשין. וענני דעת מרוייט, שם אוו אונתומט מפסקן, איזו לאוותה ולמוועדים. ולא ידעו כי והו לשון רבים, על חמאות וועל המכובדים. והואומר כי יז' ולמוועדים גנסף, כי לאוות עס מועדר גנסף (ה), יבקש אנד שייה אוחבו, אויליאמן ז' . ואם מצאנו שניט שלשה וו'ס נזופים, מי יודיענו כי זה הו'ז מהיעודיפט, אחר הוות ז'ז' הטעם לאלאפיט. ואין פרוש עשה יויך לממעדים, כדברי אלה שמטעןיהם מועדים, מי יתן לנו אותן כתוב וויתה הלבנה לאוות לממעדים בחדשים, כי יש מועדים רבים, ב תורה שהם מועדי השם המקדשים, ובמקרא ובבחובן, ואלו היה לממעדי וויתה מבאר, עוז הרבל הגדול נשאל. אם החדש עד סב הלבנה גלגל הממולות, שהם שבעה ושערים יומ ושות מגבלות. ואם עד שוב נבת הגלגל הייזא, אשר מצקו רוחק ממיצק הארץ ימיצא. או עד סב גלגל התלי בדעת החלומות, כי מהלך הגלגל הקטן הפק זה באמות ובחותם. ואם נספוך על עת התהמודות המאוות, גם הנה שלש מחברות, מהברת בנגליית תיכונה, ומחברת כנגר העליין באמונה, ומהברת שניין מתחה, ולא נדע אי זה יכול דוחה או זה. ואשר אמרו כי הדבר תלוי על מראת עינים נשוא (ג), מי עינים להם ולא יראו, אויליאני וראוני בתורת נסחודה, המקום שמצוין שם ואת האבדה, ולא דברו בפושע

(ה) עס מועדר גנסף, כ"ל כללו כתוב כתולס לגחות ולמוועדים, וכונת קדנסיס סקלטה אל ננון עיי' נס' פענו (ד' ז') ונקס פען (ז' ז').
לפינקסעל נקסהס (ד' ז').

(ג) וסוק כמו (יסעה י"ג) נטהו טלי נ'.

הקדמה ראשונה לפירושו על התורה

69

ולא נתנה התורה לאשר אין דעת לו, והמלך בין אדם ובין אלהיו הוא שכלו, וכל דבר שהדעת לא תכחישנו, כפשתו, ומשפטו נפרשנו, ונעמידנו על מתחיתנו, ונאמין כי כבה אמרתו, ולא נגש קיו' בעוריות, ולפי צרכנו גמישוך הדברים, ולמה נחפוץ הנראים לנסתורים; ואם יש מקומות שהט באמת נתבירים (ה), ושניהם נאמנים ברורים. מהם בגופות ומهم מוחשבות, כמילת בשור וערלה לבבות, ובען הדעת סוד געגע, גם הדברים הם אמת כמשמעותם (כ). ואם יש איש לא יוכל זה רעיון, אם הוא חכם יפקח את עיננו (ג). כי ימצא בתולדות וביט גזירות, בנסיבות והלשון והרגלים לשני דברים, הדרך הרבעיות קרובה אל הנקלה, ורפו אחריה אנדרה, וחאת דורך החכמים, בארץות יונקים ואורומיים. שלא יבינו אל משקל מאונינים, רק יסמכו על דורך דרש בליך טוב ואור עיניהם (ד). ואחר שמצאו המורדים בפספי הקדושים, למה יתברג (ד). או נבקש לו סוד כי שקול הדעת הוא היסוד (ד).

תק"ג (עד ס"ג סי' י"ג) ועינו שכלל תפוצות כלל לסיגול עלי טסחו כן.

(ה) ר"ל טים לדרכו אלף מגלה ונסתר.

(ג) עי' נפילתו על כלותיהם (ג' כ"ג) ועין נספלו יסוד מוכון בסוף דבר כתבייש, וזה: וט לנכליים קאס הגות כמשמעותם, גם בס דרכו מלך, כמו גן עוזן וען דעתם וען כתvais, ומטעם כלוגיס וומויה לסס,

(ג) עי' לסן נסדקמות כתvais בסוף דרכ' פלטנון.

(ד) סספר לך נוב כו' פסקתו זומתנו מר' טוויס נר' הילועל מסותיה מהל"ט נחנער, וספר חול עי' מכר תלמודו לר' מיל' מדינת כספנייה, עי' נמנוח נחנעל (עד כ'),

בזה וכבה רמיות, ולמה בדברי תורה ממשה בזאת, וזה לנו האות, שטמן משה על תורה שבבעל פה, שהוא שמחה ללב יליעים מרפא, כי אין הפרש בין שני שתי הזרות, ומיפוי אבותינו שתיחס לנו מיטות. ולא קרוב הפסח במוועדו, ולא כל חמש על ידי עזח וקגה. ולא קרוב הפסח במוועדו, ולא כל חמץ בחדר השראון שלח ידו. ופסח שני בראשון שבעת ימים עשה, ויש ראויות רבות שקבל מעשו רם ונשא, כי בבית דין היה, ואין ברוחו רמיה (ה).

הדריך השלישית דרך חזך ואפלת, והוא מחוץ מקו העגולה. וזוט הבודאים מלכט לכל הדברים טורות, ואמנותם כי התורות והמשפטים היודוי. ולא אאריך להשוו עלייהם, כי עם חשיע לבב הם. כי הדברים על מרך לא הלקו (ג), בלתי בדריך אחד צרכו, אשר כל דבר ומוצאה קתנה או גודלה, בכף מאוני הלב תהיה שקהל. כי יש בלב דעת, מוחכמת יושב קרט נתועה. ואם הדעת לא אסבול דבר, או ישיחות אשר בהרגשות תיברג (ד). או נבקש לו סוד כי שקול הדעת הוא היסוד (ד).

(ה) עי' נספלו נגכל (ל' ז' פ"ג).

(ג) כוינו כי דברי פתולות וסמליפיטים הילס הולקים על נגכל וסימר גם ע"פ ספנת, ולמה הפו נמס לחיות.

(ד) יתרל, פ"ד סכתוג (ט' כ"ב כ"ג) גם נבל תיכר, ולסומה אף יסתה לבל שקו מינוכלי על פי לגרנות וסומוטים, ועין נספלו ספגול (ל' י') זו': אף מלהת קפליים מילחאים פסרגנות וו' אף כי סקו פלעתן לא תלהמן נס, ורק לעת אתנילוס חמייס, יט לסס סוד ה' על דרכ' מלך.

(ד) לדרכ' סמלות מקל דעת, עי' דרכי ט"ר כ"ע נבאת

זגועינו לכתבים שנית אלה האהرونים. ווש דרש הפק דרש (ה). יש לו סוד גדול ואינו מפרש. בדרש שהتورה קדימה באלפי שנים קורת העולם, וזה אמר רך על דרכ' הבוד הנעלם, ורביב לא יבונחו כן, ולהיות כמשמע לא יתכן. בעבור כי השנה מיטס במספר היא מהבר, וממדת הגעה והוות בתנועת הנבל נספרט. ואם אין שם גלגל אין יום אף כי יומם, או שנה או מספר אלפים. והשואל מה היה העולם בתחילת הלא יתביש, אשר יבקש לאין יש. והמושיבים שברא השם את העולם בעת שידע כי טוב הוא, גם זאת תהשובה בינוי על אבני בהוט. וכן האומרים שבראו להראות גבורתו, לאדם שהוא שרש

(ה) כונמו מיט לסת טסוק מעט ספקן מן לסת חמל, כמו: נט החיקת טסוק סיס צדליך (כלחאות ו' ט'), יט זוכרים מוטו לבנה וט זורטס רומו גאנז, עיי' לט'י, וצלומה.

(ט) מלוע התחזקה סוחת נטיאס טיס (ה' ה') באלל בכ' כליה'ע, הכנל פטילובו עלן כליה'ת ציטס טיס (ה' ה') באלל בכ'

הה דכליו וויליג נטא'ל: וחנכי סמתקל מתחלקים, יט זומרים כי זט'י בולע תמייל התחזה וכטס סכאנז, ווון לפס להליך יומן ווון זט'יס לפס טז, ווותחים מכחחים סקסון גס סתולס והומרים כי ס'

געדו סוו, וכאלל התי בעולס געת כליה'ס נחכמתו לבלרין בכ', ווילס נבדו ניכנס, כי סעת תנועת סגנדן פיט, וויס הון גאנל הון עת,

ונס כון הון מהקו נמס נכלון קיסו קרוב ממתקמת הילפס טיכ, ווון זט'יס נלס זט ספנסל, כי הון עט נלס קולד טוינט קוולס מהפן, ווון זט'יס צחפן קדרמו, ווועז מקליה הונטו נטיאס גאנט, ווילס דכליו תיסו וכט'

עכ'ג; עווי' נט' עט לאליה'ע מהת פל' (ט' כ'), ודרבי סכל'ק'ע עט'ג; קהינט קלייפס נחלר רוח, ווון כהן סטוקס ווומפיגל יונן.

צירעו. הנה שמו תשוכתם האמוללה, חלק קטן מחשאללה הנדרלה. כי יש ראיות גמורות, לאשר עוניים להם ולא לעורוות, כי כל האוש חי שישת הארץ באמונה, וכל בקדחה אל הפטבה אשר עליה נתונה (ה). ואף כי המסתה העלינה; ואט מדוריך ישרה (ט), אין דרש יומם ברוך המקרא, כי אלו היה השעם לאלפים, היה כתוב יומיים. כי פרוש יומם, בכל יומם יומם. וכן אין איש איש, ובורך ארני יומם יומם, שום טוף הפטוק יוכית, משחתת לפניו בכל עת, והנה אחריו כתוב לשקו על רלהותי יומם יומם, אט בון נשמר התורה הנאמנה, עד אלפיים שנה; ועוד כי אלף שנים בעיניך אנחנו לנכח השם, וימצאנו בפרוש

בספר החולות אשר יבקשו, גם יש דרש להוות נפש חולשת, בחלכה קשה (ג); יוש דרש בסברא ידועה, יוש שהוואר בהלהה שאיננה קבועה; גם יש דרש שתוא טוב לאחריהם (ט), ידריך בדרכ' חכונה את

(ה) ר' גאנל טאנטה ה' פ' גאנל טאנטן. מטפא, מלטן (ה'זט'י, ט'ט'): וטומ מוסכות מתחפן.
(ט) דרכ' יומס; גאנל עט' פ' נטן סטוק, יונן פטראס יומס טומ סטוק. כל' יומס.

(ט') עיי' נט' מגמוני סטוק מל' פלן מוילונע (ר' כ'ט) סהמeli:
לכדי הוי' נמליקס נצטט חליקס וו', סטוממי טו' קאנז דכלי'
בדיווחה כדי לנטה סטוק ולאלחוטו, הtar ביגע הסטק בעין דק
וכלמוד סטולות חממות וטנטנות טעמוות; וכן הום לאליה'ע בתחלת
טיכוותן על היכא גהמר: ומטס נטרכות נטאות נטאות נטרכות עמווקס.
(ט) כונמו קלענאים ידლום סטוק לדרכות הווות, סטן גו' כפי
וותחנתו ווועו, רק מוכמת כו' לדרכות כן לפי רות פטן כעס,

העורים. כי יש עוף שאינו רואה ביום בגנותו, ובלילה רואה מפנוי שעינוי כהות, בדרש שהעולם נברא בכ"ת בעבור ברכה, ואם הדבר בכ"ת, הנה בוקק הארץ ובולקה, ואישתו בטה, ובטלו הטענות, בנם בוקק הארץ ובראה אותחן, בין בתורי, בין ח', בלא ח', ובתקון וברא אותחן, בין בלילה, בין רוע ובליעל, כחני בנות; ואם היושך ראה שמי מלחח (ה), שהכל היה מן האש והוא היסוד, אחר: שית כמו אמר' שית, שהם שיש קצוות הנמצאות לכל גוף, והשבען ראשיו מלות פטוק בראשית בוגריהם (ג), והמלות שבע שכבה מלבים, בפשוטו הם כל האותיות (ד), וקדמונינו זכרם לברכות, אמרו על בכיה: אין מקרה יוצא מידי פשוטו; דרש בראשית תורה, שנאמר יהו קני ראיית דרכו (ג). אחר: העולם נברא על לויין, שנאמר הוא ראיית דרכי אל, אחר: העולם נברא שיוציאו מלפנונו, שנאמר ראיית חכמה יראת יהוה, אחר: העולם נברא בעבור הבכורים, וכן הוא אומר ראיית בכוריו אדרתך, ולמה בית ביהלה, להוות כי השם אחד, והנבראים שנים שהם עצם וצורה, או שני עולמות, ולמה ב"ת ואחריו

(ג) ספס כמו הטעוף צילקה פק גלגול כי עיין כסות, ולכך ספס ענש. גלחות, וזה גמר טמפלת קדמון ל"ג מקווי: קילם פמן תלמידים. (ה) וכן גמל כתלה פינוק על לוכה: על כן ידענו גנות ענש פפסוקים, וסמלטים ממלאוטים גנוו נקיקים. (ב) מכון ווילך יונם פלה"ע לסתל וככלות, כי יט ב"ז נללות דרכות זות, כל דרכנים לטניס, ומלה גמל פה כמו (כלחות ל"ג ט') חלום מלא, וכוכנה עוד לדם גמל, ווילך נקוץ, אין לדרכ פה.

ריש אל"ף שי"ן, ואחריו בן י"ד ת"ז, רמו שהבית הראשון ימודר ארבע מאות ועשר שנות, כי הוא היה קודם השנים והארץ, אחריו בן ישם הבית, וזה הוא: והארץ הייתה תהו ובהו וחסר על פניו הרים, שבא חסר לעולם, כאשר נטלה השכינה, ורות אלהים מוחפת על פניו המים, רות החכמה ובינה שנחנה על מפרשי התורה הנמשלת למיט, ובסוף יהיו אור על ימות המשיח, אז יבדיל השם בין המקווה לישועתו ובין אשר במושך מעשיהם; דרש אחר: בראשית שתי מלחח (ה), שהכל היה מן האש והוא היסוד, אחר: שית כמו אמר' שית, שהם שיש קצוות הנמצאות לכל גוף, והשבען ראשיו מלות פטוק בראשית בוגריהם (ג), והמלות שבע שכבה מלבים, או שבעה כובבי לבת, והאותיות שמנה ועשרות, כוגנד מהנות הלבנה, וכן מספר העיתים בקהלת, ותחלת הספר ב"ת וספפו מ"ט, בוגר השם המפרש היוצא מפני בון גדור בימים הבכורים, ובפניו גון למשה, וכן כהוב אני ב"ט טוני בקדושים, ובחלה בראשית ובסוף ישראל, כי הם על במחשبة בראשית העולם, וטוף דבר, אין לדרש סוף.

הדרך החמישית, מוסד פרושי עליית אשית, והוא הרישה בעני, נכח פניו אדרני, אשר ממננו לבדו אורא, ולא אשא פנים בתורה, ואחפש היטב דركוק כל מלחה בכל מאור, ואחר בן אפרנסה כפי איש תשיג ידי, וכל מלחה שתבקשנה, בפירוש המלה הראשונה תמצאהנה. בפירוש שמים תמצאננו בפסק

(ג) נמלת נמלות יט טתי מלות, בריית לך, ועפ' שיט העלה קליט כל כס מן סלק, וכו' סיקוד ומומל סלקון. (ב) בפסוק ליהן מן פטlica יט לך' הותיות.

๔

הקדמה שנייה לפרשׁו על התורה

נאמ אברחט בר מאיר הספורי, הנה בשעים ערי, הווועס סורי, כי בכל לביו ובכל מoadיו, אפרשׁ תורה בעורי, על פי אשר תשיג יידי, אם יהיה אלהים עמי. ואחל בשם אשר אין לגרלו תחוללה, ואשלט שם אין לגרלו תבללה. והוא ינקני מכל שניאות, שלא יהיו בענייני ניואות. בין בטעם אין בדרך מבטה, כי אין אדם אשר לא יוסטא, ולפנֵי החיל לפרשׁ או לרתק מללה, אמר כי האמת כמו קקדלה בחוק עוגלה. ומפרשׁ התורה הוליכט, על חכמה דרכם; האמת היא דרך חכמי הישמעאלים, האומרים כי כל התורה חירות ומשלים, בכחה כל הדברים, שהם בספר בראשית נאמרו, גם ככח כל המציאותות והחקים היישרים. כל אחד כי מוחשבתו, כאשר תשיג יד דעתו. זה יוסוף וזה יגער, פעם להיטיב פעם להרע. כי השבעה עטיט, רמו לדברים געלמים, שהם בגוף האדים שמי. ואשה כי תורע רמו לבית תפלה, ומספר ימי הטעמא בראיות. גם מספר השבטים, רמו לממן התלמידים השוטים. וכל אלה דבריו חהון, הבעל נורף ואין במותו. והאמת לפרשׁ כל מצוה ורבך ומלה כאשר הם כתובים, אם המה אל הרעת

הראשון, ועל זה המשפט כל הלשון. ולא אובר טעמי חכמי המפרת, למה זאת מלאה זואת נחמות, כי כל טעמי חכם, כדרך הדרש הם, כי הכותב פעם כתוב המלא מלאה מבארה, ופעמ יחסר אותן געלם לאחינו דרך קזרות, ואחר שירשו טעמיים למלאים ולהפטים, יורנו איך יוכלו לבתוכם הטעמיים. ומה שכתוב בתה בלא ז"ז יהוה ימלך, ומעתיק משלי בתה בו"ז תחת עברדי כי ימלך. ושניות רבות בין שניהם, רק להיקנות טעמיים טוביים הם, גם בפרושים הירושים, אין צרך לתקון טופרים; ומחרוגם התורה ארמית תרגםאמת, ובואר לנו כל געלמת. ואם דלק במקומות אחרים מדרשים, יודענו כי יותר מטנו ודע השישים, רק חפץ להוטף טעמיים אהילים, כי פשוטו ביבתו אפילו הבוערים ה'). כמו עירוא שלא תרגמו כבן אהון, והרגנס "בני" ו"אתונ" שער האיתון. ובעבורה הדרש דרך הפשת זיננה סורה, כי שביעים פניטים לחורה. רק בתורות ובמושפטים ובחקים, אם מצאנו שני טעמיים לפטוקים. זה השם האחד בדברי המעתקים, שהוו כלם עדיקות. נשען על אמתם בעלי ספק בידים חזקים, ותוליה חיללה להחערב עם הצורקים, האומרים כי העתקתם מכחשת החובים וההרוקקים. רק קדמנינו היו אמת, וכל דבריהם אמת. יהוה אלהים אמת, ינתה את עבדו בדרך אמת.

ה) עיי' בקפלן גפץ קלול (ל' י"ה ט"ג).

קוודים. גם בכך הוא היה לדבורים סודות, והם בעצםם אמת גט חידות. לדבר גן עדן וענ' הדעת, ותוהיה הכתמת לברם הכהה מפי אב נשמעת. והעד הנאמן בכל פרושנו, הוא שככל הילב שנטע בקרובנו קדושיםנו. והומכחש הרעת מכחיש הרשותינו, כי לאנשי לבב נתנה תורה אבותינו. ואם מצאנו כחוב בחרות שאין הדעת טובלה, נוטף או נתן כפי היכלה. על דרכ משפט הלשון, אשר חקק אדם הראשון. גם במצב געשה כן, אם הרבר במשמעו לוצאה לא יתכן. כמו ומולח את ערלה לבבכם, כי על המזוע כחוב אשר夷' ישנה את האדם וחיו בהם. מי השם צוחה שלא לרצוח אחרים, ואך יצוחה לרצוח את נפשו באכזרות. גם עת מותו תבא, טרם מוליא את ערלה לבבנו. ואם ישאל שאלו איך יתכן להיוות דברים, להשמעות אוניות ולטירות נבדיקות (ה). החשובה זאת תפארות דברי אלחים חיים, על כל חכמי הגויים. שהחבירו פפרום רישומים, על פי נזירים אליים (כ). ודרמי השם בתולדות האדם יוננו דרכיהם, כי אכן שהוא הנחרים, נברא בעבר ארבעה צרכיהם, לנשוב הרוח

(ה) נפלותו טג' על חממות (ג'ד כ"ה) סגיד קרלה"ע כה"ג :
 מהליכים וכקליר תכנת, ספס עיקר חי קלה"ס, למג ענן ימחה חממו
 לענן, כי זו על מטבח קרלה, סלם תכסחו נזקה, כי לך למלאו
 כדי סגנון מהליכים וכו', וכל סמליכיס פילו"ס ביד קגנץ סמליכים,
 כי ביד קלה"ס סי' סתירעס, אבל לנו קליילס; ועל זה למג סקליל
 הא"ן כט"ז נזמר: מדו"ש קרלה"ע במלת דתירות כתירות, ונגה
 מגאנגו לטעון במלת בקייל כתתכולות מלמה, נעה עניי בפלוסס,
 ויזוע כי אסתיקק הי' בטוזה, כי לך כי יט' קעס גנדני ענן
 סטערן זאניגו למקה"ס מפסוקי סכתוג, لكن כתירות ותיסי לו
 לתממס, עכ"ל; עיי' ספירו כי לסק (ג'ד כ"ז); אבל כל המפרטים
 ומילאנס הן טג' לו כל מקד וכי קלה"ע, וגם לך לו

(ט) עיי' בסקדימה סקלומס צלול (סעלס י"ז) ותיכון פה היה כוונתו
 (ב) וזללים הלאים, כונת קרלה"ע כליה ממה טהיר נפתה
 לכריו נספַר הלאה (עיי' להלן נספחין סי' ח') וו"ל : סוט בזינדים
 ספַר נספַר מלהן כמעוזות מלוכה, וכוכו דרכ' מצלים ע"פ וזללים
 הלאה, יוס כזו יכולות קלה, וקס ספקל כללה ולמנה עכל';
 וכן חמל ר' יעקב בן הילען שתכנס הפקפ הוש בצתת עכל נזמר:
 דעת כי חכם טוו צמו מצל' הספק קוז חוקת ותורמים; עיין בס'
 קלונה ומינס צלענינגער (ג'ד ט"ז).

ולא זו לאלה חמי התרבות, שאין בהם אמונה, עד שיזענו
המולח מהתכוונה, כי דקרוק הלשון לא ידעותו, גם בארצם לא
שמעותו. כאשר עשה בן זוטא, שבבל פירושו חטא. שפרש
ולא תעלת בעמלות מגורת מעל, וחמת' שרש בנוין געל,
לשון רבים ונעלות בלוט, ואלו היה כמו בעמלות הדת
בעמלות. רק היא כמו ובמעלות שבע (ה), והנה ריצה בן זוטא
לעלות בעמלות החכמה בהבלין, ונגלהה ערומו עליו.
והשליות דרכו בה הוכמים ונבונים, והם ראשינו הגאנונים.

פעם בנדקה רצים ושבים, ופעט בקו הרוחב הסובב סובבים.
מי יכנטו בספרט חכמתו היונית, להראות שיעמדו על תכונות
עליזוניות. כי יוכיוו מחלקות חכמי העולם בבריאתו, וזה מה
יעול למאמן בשם וכברותו, ובפרט עץ פרי וברושים,
ויכרו מהן צרך יש בהם לנבראים. ואלה יוצאו בספרי
הרופאים. ובפרטית יהי מרתה יוכרו מלחמתם, ומורתקם ותנוועתם,
ומישפטו חקם כפי כח השבעה גובלות, כאשר גסו חכמי
המולח. וההורה ההוריה שלא נהייה בעיניהם בחכמים, רק
נזהה עם אלתינו חמויים (כ); ובפרטית יהלום וננה סלים, יוכיוו
כל פתרון חלום געלם, ואיך יערבו חלום נבאים במלח
נכרים, ומה למים מותקים אל מים מרים. ובדבר המשכן ראי
לבאר תעלומות, ועם תורות הנדרבה הדרורה, שמות השם הנכבד
והאמת שיש לנו להתחבק בדברי התרבות, שמות השם הנכבד
ותנורא. וסודות עמוקים, גם במצאות וחיקום, לא שופחים עין
סקלים, ובמקרים הם למשבילים. ואם השם יהיה בעורי,

(ה) עיי' נפלוותו בג' וכקהל ען טמות (ל' כ"ג).

(כ) עיי' נפלוותו על דברים (ימ' ג').

ובכח תורה שבعل פה מופיעם שטענו. והילאה חילאה שהוטפו
או גרוו, על אשר קבלו ושמעו. ואם אין אמרת תורה שבעל
פה, הנה גם תורה שכחוב אין מרא. כי אין בתורה
המקראית, מעוז שלמה פרישת. כי לא הוציאו כמה אכות
מלאות ותולדותיהם, ומרות הנקות הסבה ומשפתהן. גם לא
הזכיר הפסחים, אך הם תלויים בזיהוי. ואם איבט לא ימצא,
במה נחרצת. ויש לתהoma כי הכל חביב בכל שנה להיות
שומרים, מואכל חמץ בפקח שיש בו ברות וכוות הceptors (ה).
והנה ראיינו כי משה ע"ה הראנן למכין עט תלמיד, דבר מצרע
ואות כל גגע על מתכנתו העמיר, שהוא לאדם אחד ולא
ימצא תמייד, זהה לאות יי' קריאת המועדים, דיא נהונה לחטיריט.
וככח מצאנן בחוקיה שנוצע עם חזקניט, והנה המועדים על פי
העזה נתוני. כאשר העתיקי אנשי האמונה, הנקובים בשמות
במשנה, והשם שנutan להם חכמה, הוא יתן משכורות שלמה.

רוח סתוליס האל סיה הטעו, כי כוגנו מלת גכל ען גכל סתומיט,
סנקיל גכל גלניי ת"ל, כמו בכילות (ע"ל ע"ב) גכל גכל;
ולעצת קלת ווית סוכת (סוכות ס' ל') גכל גכל; ולפי זה
נכחד סקלרכ"ע גאניד גכל גליג ותוקן, אה מלמל לפוי והגאנן
בל ענן, כי ציד גכל גלאק פגושים צלו, יט פועלות סחיכתס,
ודועה מינט כמו סיחוכט עס מחליטהו וארנו גאנץ, פלי'ס סיס לו
לסתוק מלת גקליל, כי מס נעס יט כתעת לפי פילוטו גמלס סוקת.
וילרכ"ע יונט לאתל מען מסני סלדייס, כן מלת חריטssonsson
קייל; ועי' נפלוותו על ברכותית ס"ר (ו' ה') ופגן הות דליך
כליכט"ע.

(ה) עיי' נסקדמותו פליכאונט פדרך סכנית.

לשלים נdryי, אבאר קצטם, ומרבורי משה וראייתם, או מדבריו הקדרוניים, שמספר ירושע לזכונים.

הריבועית היא דרכ סלולה לקדרוניין, היא הירושמה בתולדנו. כי אם בתקופה בעצמה גם סביבה, ופעם יראו שם בתהוו והפלוד בקרבה. כי פעם יפרשו הכהוב כמשפטו, על דרך פשטו, ופעם יורשו בו דרש, לטוד عمוק או מפרש, והנה אמר כלל בתורה, גם בברורי המקרה, גם במשנה ובכל מסכתות, ובכל בריתות ומכלהות. שאם מצאו באחד משלשות דברים, כי האחד שקול הרעת הושרת, או בחוב מכחיש אחר בדרך סברא, או יכחיש הקבלה הנגמרת, או נחשוב לתקון חבל כפי יבלתנו, בדרך משל או תוספת אותן או מלך על דרך לשוננו. ואם לא גובל להקן אל האמת, נאמר כי באמת, זאת האכמתה, ממנו נעלמתה. כי יד שכלו קזרה, ורעה בני דורינו חסרה. והדבר שהלאנו היה ספר מונה ונעוב, וחיליה לנו לזכור שהוא שקר וכוכב. גם לא נאכין שהוא במשמעותו, רק גאנמן כי הכתב זה המוד הוא ידעו (ה).

כי יש בדברי הקדרוניים טורות, על דרך משלים וחוות. שלא יבינים כל השומעים, ולבעל החקירה יהו נודעים. ועתה אוכיר חירה אמרת שתראה קשה (ב), והוא משעם זאת הפרשה. אמרו זרים לברכה: כי שבעת דברים גוראות קודם העולם,

(ה) מכין ניכך לסת כויתת סרכ"ע טהמלה נכס מקומות, ויט נס כוד ווינמו כמאמעו, ועי' נפי' סגדול על ממות (כ) (ה) כי מניין נס צמליות מה טאניד פס.

(ב) בתים ילו"ז פ"ל וד"ר לתקון כלן, מידס לחתה, לך כויתת סרכ"ע קר: ועתה היוכיך מודה, הלמת טמיה סרכ"ע.

בית המקדש גם ישאל מכללט. והמקדש תלך מהארץ גם ישראל תלך מולדתו, ואיך יעמור בנינה לפני פנוי מוסדרתיה. וכאשר חפשתי מלה בריה הנה היה כמו גורה, כאשר אפריש במלת בראשית ברא. והם גם הם אומרים כי חמשת דברים, עלו במחשבת להיות נצורות. רק השנים עם הכרוא בעלי טודו, והם תורתו וכטא כבודו. ואנשי החיששה ראותה היא ההכמה כי החכמה עולם ראשון לכל הנמצאים. וההורה היא ההכמה באמונה, כי זו מkdir כל הבונה אפונה. ובכח אמר שלמת והות קני ראייתך דרכו, ושם כתוב כל מלחה קדרונית, להודיעו שהוא ראשונית. ראשית וקדם ומוא ומעולם, ומראש ועד לא וכטרום (ה). ובדרך הדרש כי נבראה קודם העולם זומיט, שם שניות אלפים, כי דריש יומם, כמו כי אלף שנים בעיניך יומם, ואנחנו ידענו כי העתים והברושים, מתגלגים ונעים. והשנים מחברות מוחדרים, והחדש מימים כמו שלשים. ואם אין מאורות, אין שנים נפרחות, רק הנה גערות. והדורש סכך על שתא אלפי שני הוי עולם, ופרש כי שני אלפיות תחוו, וזה והארון תורתה תחוו ובחו. ורבך בסא הבהיר מפרש הוא, נכוון בספק מאו לכבב בשמי קדם, והוא הגוף התקיים, וכל המקומות מוקין. ואמרו זרים לברכה: שעשרה דברים נבראו בע"ש בין חמשות, והטעם באלו הנה עם מעשי בראשית. וגוז להיות אלה תנוגיות, בעבור שאין כל חדש

(ה) נפי' ליטון עט מלוי (ה) כ"ח) יתמר נס נית סכינויו, נס צמו, נס צמו, נס צמו, נס צמו, נס צמו זמן, עכ"ל; ונס נס צב כל מלך קדרונית, ונס גמאלת מנג' לסקר נס צמו, עי' במקומיו ענכלס ליטוקס (נד יונ"ז).

חתת המשם, ובעבור שבוחב כי במלוך יום ששי כליה כל המעשימים, אמורנו כי בסוף שהוא סוף השמי ותחלת השבעיעי, גור להיות בכלה, וטעם בין השימושות רגע היה נקרת עגלת המשם בנגד שטה הארץ בנגד היושב, או חצי עגלת המשם לעמלה, וחיה האהר למטה בנגד הארץ (ה); Yosh בחוב בתורה מחייב חוב אחר, כמו לא יראי הארץ וחוי, והוא האמת בשקל הדעת, וכחוב אחר ייראו את אלהי ישראל, והדרעת מורה, גם העין לעדת. כי איןנה רוחה רק המקרים, שהם על גשם נזירים. והנה זאת המראה, הוא בדרך נבואה. וכחוב כי יהוה אלהיך אש אכלה הוא, והלא וידענו כי האש השם בראו, ואיך נביאו, בשם יקראו. רק החטם כי ישיחת מורה, כמו אש בערה, ובמו וuir פרא אדם ילד ורבים בכלה;

וככה נעשה אם מצאנו בדברי הקבלה שיבוח הכתוב, נבקש איזו מהם היה אמת לבדו, ונתקן את השני העומד בנגדיו. כי יש מקומות שידרשו בו קדמונינו לזכר ולאםכתה בעלמא, והם ידעו הפשט כי להם נתנה כל הכתה, כאשר דרשו וירוש אתה, שהאיש ירוש את אשתו, כי היהת קבלת גמורה בידם. מפני הנבאים, ושם זה הכתוב לזכר ולסימון לקוראים. ואין ספק כי הנחלת לשאר תנתן, ואיך נהפר הרבר, כי האמר לנו נחלת ראות לשמעון, לא יתכן שטעהו שיתנתנו נחלת שמעון לרואון (ג); ועוד מה מעם ואן אחים לאבינו,

(ה) פdagיגיס סלה סליח געל קול יסודה נפלוינו על סכל סכווי (מלמל ג' סי' עג) וילמל כס : ואלמי סתיק סכל"ע נספחת בטטו סקליס ז"ל : ונטען סליח סתמא וכ"ז.

(ג) ע"י כפיכך סקל על טמות (ג' הל' ט') ועיין שם ספק כהורס (ז' פ').

הגה לא הודיענו מה נעשה; ועוד כי לא יירש הגויש את אשתו אם היוחים לאביו, ועוד כי על דרך הפשט לא נקראה האשה שאר, כי בתוב : איש אל כל שארם שישרו, וכחוב במלת כי אם לשארו הクロב אליו, גם הוא אמרת שקבלו בכלה, והחוב לא היכור האשה, בעבור שחשיאש ואשתו נחשבים לברור אחד; גם נאמר בדרכו המתוגם תורה בארכיות, כמו וברוח אפרק געלמו, שהרגם כמו וברוח פיך, ופשוטו שהוא כמו: ומרוח אמו יבלו, וככה נערמו מיט בהפרק האותיות (ה), ורביהם בכלה, וירענו כי הקל שבקלים דענו,

רק חפש דרך דרש, כי שבעיט פנים לתורה. הדרך החמיישית, יסוד פרושי עליה אשות, לברא כל כחוב במשפטו, ורקדוקו ופשטו. רק במצוות ובחקים אספונו' על קדמונינו, וכפי דבריהם אתkan ודקוק לשוננו. וחיליה לה מהחטא לךני, לשלווח יד לשוני, נגד הריבים וכבדיהם בחכמתם ומעשיהם (כ). מכל חכמי הדורות הבאים אחריהם. כי כל חוטאים חומס נפשו, והיוועצ' מרובייהם הוויצה דמו בראשו. והוא יבדל מקהל הגולת, יורד תי שאולה. רק בכתוב שאין

(ה) פל סכטוג (דרלהט מ"ט כ"ז) ותקב' גולין קפטו, ותרנס הוויקום: ונתת בסון ניכחותיס, וסק' טמות של מלת כליתן על ניכחות.

(כ) אכליס, פונטו פס כמו (מ"ה הל' ח') לר' גיטו, ויתמג' מילא לו לדרכ' נגד גזולים וינגדויס.

שםות הרבניים זקני לשון הקודש

ואלה שמות זקני לשון הקודש: חנגן ר' פעריה מפיחות, ראש המדרניות בכל מקומות, אגר ספר הארגון, וספר לשון עברית וספר צחות (ה); וחכם ירושלמי לא דודענו שמו, גם הוא תקן, בדקדוק הלשון, שמונה ספרות, ספריומם קרים (ו); ורבי אהוניות בן תמיים הבעל, עשה ספר מעורב, מלשון עבר (ארכ' ג); ורבי יהודה בן גורייש, ממדינות תאהורת כתוב ספר

- (ה) כליזון טיס לס"ג מקהל לתוכ ספליים במלחמת בדקלון
וזוגם נכלו כפול במלחו סכני היה ספר סרגון, ונגזר לנו ספר
תוק עניין, עין כספי רבי דונט (ז"ה).
(ז) ספר הקסתル טוס מיל מוק נרוג חכמו, וסוט סמדקן
לי מיש אל מקהילס טיס כירוטליים, עין צית הולס כספרות (בנ"ט)
ה' נד (ח' פעריה ג').
(ג) טיס תלמיד מל' יותק טיקטלוי, וימכ בעיל קיקולן,
ויללה"ג סוכינו פיפויו על קפלת ("ב' ק') גוף"ל; כ' אהוניות

שם מצוה אוכיר הפרושים הנכנים, שם לאשונם או לאחרוניים, ומוחש לבדו אירא, ולא אשא פנים בתורה, ואוכיר במלחלה בכל פרשה, דקדוק כל מלה. שיש בהם קשה, ואחר כן אוכיר הפרושים בסדר, ויהו יתקני לשלים הנדר, ובעבור כי חכמי דורנו לא התעטנו בדקדוק אוכיר מוסדרותיו ובינויו, ותויאותיו וענינו, להיות מפתח למוגנותו, אחר עמדו על פעמו (ח).

(ח) נפירונו בגלו על שםות (כ'ס י'ג) יומל: חפתוי כל סמקלה
ולג' מלחהוי פעם סאי זוית רם מלון גבל, רגלי עפי פעמי דילס
וכו' וגיטס כלס.

הויהש, וקרא שמו אב ואב, ורבי לנוּתָה בו דרכְ כבוד (ה) ; ורבי מנהטן בן סרוק המפזרי, גם הוא חבר ספר מחברות, וימצאו בו דבריהם נחותים (ג) ; ורבי אדרונים הלוּי בן לפרט, גם הוא מшиб פאמ, הנקרוא טיג, המכח חורייה הלשון, רבי על כל מדינות דבריהם נחותים (ד) ; ורבי יהורה בר רבוי דור, מערבי חשוב מוחשבות, ומוחשבתו חוליריה ארבעה ספרים, והם : ספר הגות, וספר האכפל, וספר הנקוד, וספר הרקחת, והילדות האללה ארבעותם, נתן בהם אליהם חכמה (ה) ; ואדרונינו רב האי

בן תמייס המזרחי (ו), והוא פה בוגני' בוגנה וכן ספר מעולג, יען בוגני' בוגני' ס' לת' סfatot.

(ה) ל"י בן קלייט סקלח' בספרו שיט' ייחס בין סfatot עכבר ותגלת, ומוטעoso זו היהנו עליו לרלהכ"ע טכלת' ספר קיטים (נחותים ו') (ס'), ויתרלו זה קלייט עס טיחט, ומילאנו מילאה לחן גחון לבטו שמאן ולקיהת קלייט בזען שמחיות ציוו טיחט, ומטעסoso זה גפינויו בזען לש"י נבחד מתלמידיו לס"ג (ה) ט"ז) נכתבה בס יוזדהן קוכיות ביהות ס"ג, וספר סיטט בזען קלייט, סוג ספר רסלהן בזאיה בז'ג, ותלהן גההן מן ספרי סוס, ויתחליל דמלת ה"ז-ה"ז, ומוטעoso זה הילר ה"ז ע' וילאיו לאנג צו דורך נבוד, כמו' פלאמלה בעברית סלאבות; וכך היה ה"ז ווות' הילן, וכו' בן קלייט יוזיל בספכו פאנכל: מביבס, ותלאוד, ווילאות גדוות.

(ג) הילאות מנים זווינט פיע' בספלי לכי דונט בן נבלט.

(ד) בספלו פה בוג�ס יומאל בס לרלהכ"ע וו' ל' : ר' הילזונס קניי קזין מעט מעת מזנת הילאות, וכו' סאנקיס הילודת' ספר נפלס עלייסס (ה) כ"ס ע"ב).

(ה) ל"י יוג' כיש תלמיד מג'הן צון פלוק, וילן למלות לטו, פיע'

גאן. אסף ספר המאסף, שהוא מלא הכמה וככליל יופי (ה) ; ורבי יונה הרופא בן גנאה מדינת קורובקה, השלים ספרים שבעה, והשכיבי ספר השירים ובלו מוחדים (כ) ; ורבי שלמה בן גבורייל מדינה מלכה, אריג מהברת שירת שוקלה, ולא ישקל כסף מותירה, והוא ארבע מאות חרויים (ג) ; ורבי שמואל הנגיד מדינה קורובקה, חקק ספר העשר, והוא גודל מכל

בספי לי' דונט (ה) ט"ז), וכו' תנומות נקדמותו לנתחך הילכינו יומאל על ר' יוג' קן: והוא לילכעת ספרים, ס' הותיות הנותן, ס' לפולט, ס' סנקוד, וספר טרקמתה סהו געתות סמלות כלן בז' זכלס ס' נטה וס' לפולט, כי הוה על סדר ספרי פמאנקון ופספוסים כסדרם, עיון בס' זכלסי (ה) ט"ז).

(ה) כן גוֹלֶן העומת פגנון בס' מעשך לפק מלחמת מלכ"י דוכין (ה) ט"ז), וספר פמיהוף פוֹתֶן ספר המתים על פדר טה"ב, ואבגדת כפי' שאות סהמלוונס על דורך צפת עריכ, כמו' לוד תחת הוות דל"ת וכחולות.

(ג) ר' יונה סוֹמֵן בענין ספרקומה טהוּיון ב"ג, וכוונת קליהכ"ע טהמאל פה: זכלס ספרים טבעה, נכנן מדריכו קליהכ"ע דל' טהמאל בס' ספרקס זילן: ר' מריאנסן ננ' גנאות גס סוֹמֵן זכלס כל מס' מסתוחיל ב' יטודס פ"ר דוד (חיווג); ובכלהת ספריו יסוד מורה יומאל היליהכ"ע: ועברך ספרי לכי מוריום, וכחן חביב רק שפנש ספרים ממענו, הרי' זכלס פגנון כמו' טהיאר בטלעה נס' תולדות הילן גנאה (ה) ט"ז) כי קליהכ"ע מאנ' פה לסת ספרו הילכלה, זכלל כתהו ל' ספרים לספר הילח'ב' זאנ' וסמלות וכלו מהלדים" סוכג' וטולק' לדעתו על ספר אצתטיס.

(ה) כמלה חרוויס נטהרין לנו' כתעת, וכו' בלמה פלחוין פג'ו גותם במלהת טערין, וסמהויס זכלל עטה גברילו' קהיל'ב' פיש' בן תפע

הספרים הנזכרים, וזה לעמלה ממנה (ה) ; ורבי משה הכהן ספרדי, הנקרא בן גינטלא ממדינת קורובקה, באור ספרי הרדוקון, גם הוסיף עניינים, לא ידועם הקדמוניים, גם הוא חבר ספר וכורדים ונכתבות (כ) ; ורבי דוד הרדיין בן שלם ממדינת גראנטה, גם הוא נילוח עליהם, ונמלך עליו לבו, וחכר ספר המלכים (ג) ; ורבי יהודה הנקרא בן בלעם, ספרדי ממדינת מטוליטולה, ואסף ספריהם קטעים (ה) ; ורבי יצחק הנקרא בן

עמלה סנה, אף סוליטות על סמות כתכ כלביס סיס כן טעם ריש טהה, עיין שם סדר התחמים ליעטיעל (ה' ק"ג) .

(ה) בלאק ספלו יסוד מולח יאלמר הילט"ע, כי ל' שמואל הנגיד חכל כ"ב ספירים על דקדוק ל"ק, וכלו ספק שבעל טיס כולל כל כספיים סלהה, ובכונס כתכ סלט"ע ולי' שמואל הנגיד, מחק ספל רעכל, פגוד כי קוון אלה לספכו וקספו לו, יעת נגיד ועבל עין חדל לטס .

(כ) כוונת הילט"ע כהמאות : באל ספלי סלדוקון, להגיד כי ל' מזב הכהן ליה רק נזהר את ספלי סלדוקון הנכליים, אף טופוף ג' עלייס פלייס חדתוט מעדתו .

(ג) פיס לכ ולויין גנולדהו, וטיס מתלמיי כי ותקה הילפסי, וחכבר ספל דיבי הגד, גם כלל מתבה מליה מה לוי יסוד סלו', והוא כלל לו שיל קטען, עיין שם, וכי יסוד סלו' לאכלכנו (ה' ג' ק"ז סי' ט' ז') ; ועי' ג' עלייס גנולדהן חלק צמי (ה' ק"ב) .

(ה) עי' חזותינו שם עמודי טענודס תלק צמי (ה' סי' ז') וכמ"ט רעווי פעיע תלק ז' (ה' קמ"ז) מלה דעליגנמיג, וכן גלעס קיס ג' מתלמיי כי ותקה הילפסי, עיין יומקין סלאס (ה' ק"ט) .

שמות להרבנים אקי לשון תקליש

ושוש, ספרדי מדינת טוליטולה, עשה ספר החיזופים (ה) ; ורבי לוי הנקרא בן אלטבאן, ספרדי מדינת פרוסטה ספר המפתח (ג) ; וכל אלה הספרים הם בלשון ההונגריאן, בלבד מלהמחברות, ותשורתו, והางרן .

(ה)-node כמתת ד"ה תbam"ג, ויטש רופע מפורה, וילו לא ט' חמכתה כסילוסופיה ונגנון, וכל ימייו לא נטה ח' ט' ז' ומאת כמתת התת' בין ע"ט בנה, ע"י רטויו סמכר, ותנאי ספר האנתרופיס, ונעריות פיס נקלה בלא'ם טמו : כתהך הל תלייף, וסוח' ע"ז נימות כסימות וספטיים וסכנויים, ולס' ג' כתכ טער טוריוף, ע"י מזונות דוכט על לס' ג' (ס' ק"ד), ול' ע"ן גלטס בספמו ספפלו'ס (ה' פ' ס' ק"ז) ; ואמל' ר' יוחק בן יטומ' ויל' שם סלדוקון. סינוי חוותו צנס' ל' : ואמל' ר' יוספה סלו' סיון חמלטו . זומו שפין וכו' . (ג) גט סר ליכוד ר' יוספה סלו' סיון חמלטו . זומו שפין וכו' . ור' ס' פטיג' לו צטילו, עי' שם, בכ' כב' ל'ל' (ה' כ' ז' ; וכל הלא ספיפים יאלמר הילט"ע וכו' לד' מסתחרויות, כינונו על מחרבת מיתם ותבונת וונט, וגתרה כל גנולס, וטלגונ' בל' לס' ג' כתכנו גלעס סקלט .

ח

אגרת השבת.

זהו בשנות ארבעת אלפים ותשע מאות ותשע עשרה
שנה, בחשי חילוה בלילה שבת, באביבה עשר יו"ט לחדר
שבת. ואני אברוח הספרדי הנקרה אבן עזרא, היינו בעיר
אהת מעורי האו הנקרא קצת הארץ, שהוא בגבול השבעי
מגבולות הארץ הנושבת, ואני חוויתי ישן ונשוני ערבה לי,
וארה בחלהות והנה אחד עומד לנגידו במאה גבר, ובידיו אגרת
חתומה, ויען ויאמר אליו, קה זה את האגרת שלשלת אלך
השבת; ואקץ ואשתחוו ליהות, ואברך את השם אשר נתנה
לנו, ואשר כבדנו זה הכבור, ואחפונה בשחוי ידי, יורי נטהו
מר, ואקרנה והחי בראשיתה בפי ברבש למתקן, אך בקדאי
הטורים האחרונים, חם לבני בקרבי זכמעט יצאה נפשי, ואשאשל
את העומד לנגידו, מה פשעתו ומזה החטאתי, כי מיום שידעתו
השם המכבר, אשר בראני ולמרדי מצחו, לעולם אהבתו
את השבת, ובנרטם בואה התיו יצא לקראותה בכל לבי, גם
בצאתה הויה-מושלחת בשמהות ובשירים,ומי בכל עופרת
במוני הארץ. ומדוע שלמה אליו זאת האגרת, וזאת היא:

אגרת השבת

אני שחת שחת בת ג'קליט
רביית בעשרות פרקליטים.
יבון בשם יבון בג'ו אני אוות
ברית עולם, אבל דורות ודורות.
๘ ומי כל משלו בלה אלה אלחים
ובן כתוב בראשות תפוקרים
וילא ג'נד בום שחת אווי פון
לטמען אהיה מופת ליהוים.
אני לעג לטעים על אפקה
ויפרגע לעם שנגי קברלים.
๑๐ אני תרתו זברים גם ג'קיבות
וישלים פיי ג'קינים וג'קירות.
וילא יתאכלו כי קאכליטים
זבי לא יספדו על מות ירושם.
וישקשת: ימצעאו עבד ואפקה
ותגירים אשר הם פשערים.
יונחוין כל בהמות, הם ג'וד איש,
קסוטים בחמותם בשורדים.
๑๕ וכל פשפייל בוננו תוא מקדש
וינם מברדייל ח'שפים בטערים.
בקל יומם ימצעאו שענרי תבונה
בקומי נפקחו פאה שעירום.
מקביד משאות גרה, וכן פון
מ'זא חפץ, ורבך כל דברים.
๒๐ שמרתוך בך ימיים, למ'זון
שמרתוך קאדר פומי געריטם.

רבי אברותם אמר עולא

בזקנתק שונגה נמצאה בה
אש'er הוּבאו אֶלְיָה בִּתְחַקְּ פָּרִים.
ולשם בחרוב למלל ליל שְׁלֹעֵי
80 ואיך פְּתַחַת, ולא תזר נְדָרִים.
ת'חבר אֲגָרָת גָּרָך אַמְנוֹת
וְתִשְׁלַמְתָּ אֶלְיָה בִּלְתַּעֲבָרִים.

ויען ויאמר אליו ציר השבת: הנדר הוגדר לה את אש"ל
הביאו תלמידיך אתמול אל ביתך, ספרים פרושים התורה,
ושם כחוב להחל את השבת, ואחתה תאזר מתניך בעבור
כבוד השבת, להלסת במלאת מלחתת התורה עט. אובי
השבת, ולא תשא פניו איש, זאיקן; ומתחפעם רוחוי עלי,
ונפשי בכלהה מאר, ואקסום ותומתי בערה כי, ואלבש בגדי
וארחין יידי, ואוציאו הספר חוצה אל אור הלבנה, והנה שם
כתב פירוש וייה ערוב יוהי בקר, והוא אומר, כי כאשר היה
בקר יומם שני, או עליה יום אחד שלם, כי דילית הולך אחר
היום; וכמעט קט קרעתי בגדי, בראותו זה הפרוש הרע,
וגם קרעתי זה הפרוש, כי אמרתי טוב להחל שבת אהת,
ולא יהללו ישראל שבתות הרבה, אם יראו זה הפרוש הרע,
גם נהיה כלנו ללעג ולקלל בעיני הגוים, ואתפקיד בעבור
כבוד השבת, ואדרור נדר אם אתן שנת לעיני, אחר צאת יומם
הקדושים, עד שאכטום אגרת אורכה, לבאר כמי ראשית יומם
התורה, לתהיות מכשול ולהסור פט ומוקש, כי כל ישראל
הפלושים, גם כל הצדיקים עמהם, יודעוט כי לא נכתבה
פרשת בראשית מעשה השם כל יומם, רק בעבור שידרעו שומריו
התורה איך ישמרו השבת, שיישבחו כאשר שבת השם הנכבר,
לטפור ימי השבת. והנה אם היה סוף יום החשי בקר יומם

אגרת השבת

שביעיו, היה לנו לשמו הלהה הבא, הנה והפרוש מותעה
כל ישראל, במורה ובמעורב גם הקורבים והרחוקות, גם
חחיים גם המתים, והמאמין בפירוש זה, השם ינקום נקמת
השבת טנוו, והקורא אותו בקהל גROL, תרבך לשונו לחכו,
גם הטופר הכותב אותו בפירוש התורה, ידו ימוש תבוש
זעין ימינו כהה חכמתה, וכלל בני ישראל יהיה אור חוק
יבאו שבעת הימים.

הנ

ת הבללה מהראב"ע

פעט אתה עבר ארחות ימים, והו עכו חמשה עשר
מתלמידיו, ובן חמשה עשר אנשים ריקום ופוחים, ס"ח שלשים
איש, וכיום יוזהה השיל ווה טורה גדרה, והאגיה חשבה
להשבר, ויצו רב החובל להשליך את חצי העם, אשר בספינה
אל הים להקל מעלייהם, וורה החכם הראב"ע כי כן, ויאמר
טוב הדבר אשר זברת עלשות, כי טוב שנות חכינו משנות
בלנו, וזה הדבר אשר נעשה, נפילה גורלות מי ומין הולמים
לטבע בית, וזה דבר הגורל אשר נעשה, יעדמו כל החלשים
איש בשורה אחת, ונתחילה לסתור מן הראשון עד התשיעי,
ואתו התשיעי יישליך בים, וכן נחזר חיללה, עד שביל מי
אשר ילכד במספר התשיעי יושלם בים. ויוטב הדבר בעינן
האנשים, ויאמרו אל הראב"ע בן תעשה באשר דברת. ייקם
וסדר השורה בחכמתו הנפלאה, באופן מספר התשיעי
 בלבד אחד מן הרים, עד שתמנו כלם מן הספינה, והتلמידות
יצאו נקיים, וזה הדרך אשר פדרם: בראשונה העמיר ד'
 תלמידים אחר בר' ה' ריקום, וב' תלמידים וויק אחד, וגו'
 תלמידים וויק אחד, ותלמיד אחיד וב' ריקום, וב' תלמידות
 גג' ריקום, ותלמיד אחיד וב' ריקום, וב' תלמידות וויק אחד,

זה סימן עליהם בראשית תיבות

דרוש תחקמות	באשר אפיקות
כלים אלה אסומות	בערבי בוניות
זויות אנטום	בד בבד אפריזים,

שיר מרובע מפי הראב"ע,	
כל און ברע	לא איזע
בתחל בונשע	זפינ בולשע
הסב בומשע	ונזא נעלשע:

- א אין לאשה מנוחה עד שתחפשא,
בנסוף פלי' על רות (ג' ח').
- ח אין עסק בעשיט פיי אם ליפות פגינען.
פל' סקלר טמות (ל'ח ח').
- ט אלו דוחה בידל מושה בגין אנטו נזיריהו מאכעריוו, לא
הו גראים מפומו, פיי נחשבוחה באחדר מוקם.
- פל' פג' טמות (ג' ג').
- ו בזוא אויל הרצוע לא תונגעאו אונטהו עליו טוב.
פל' סמי על מגלה הסטל (ו' יג').
- יא בקספור דיבורי העדר אשוך הוא בפרי,
פל' סמי על מטל (כ"ח כ"ח).
- יב גיקל נישא פשי, הוא לא וועל להחשי, גם הנסיון לא
יעילו. יסוד מורה (טעלר ח').
- יג דרבנה תורה בלשון בני ארם ליהבין בני אדם.
כפר' על ימweis (ו' כ').
- יד מהקומה תוליד עונת.
כפל' על קסתה (ח' ח').
- טו מהקומה לעשימת במאבל לגונע.
פל' על יטעה (ט' ח').
- טו כי אמרת אמן ערוא, ברך שניין.

פתרונות ומבטים הנמצאים בספר הראב"ע:

- א אין לאייש גבגד קפוקשו.
כטווו לסתות הייס, פוי' דיוון (ל' קמ').
- ב אין לאדם יותר קבשת עליו מחייתו בראשות ארכט.
כפלוטו נג' על טמות (ל"ט כ').
- ג אין אדם שלא גוחטא בלשונו להזיק או לגרען.
כפלוטו סקלר על טמות (כ' כ').
- ד אל פאנן גומן אם לך נחליק לשון ואם צתקע פני.
פי' כספי מכמת סלהצ"ט (ס' ח' ח').
- ה אשכח רצח קביהה האדים לבמה מטאים.
כפלוטו סלהצון על מטל (כ' ח').
- ו אשכח אתת די לאיש.
כפלוטו על קסתה (ו' כ"ט).

מו הפלאה בין ארם זבין לאלוויו הוא שכלו.
נסקדמותו לפ' פל' פל סתולס (דין ג').

ז תחכמתה אֲרִיכָה אַתְּנוֹד וְהַבְּגָה, לֹא גֵן מִפְּסִילּוֹת פִּי הַיָּא
קָעֵל קָלְתוֹד וְהַבְּגָה.

פל' על מצל' (ט' י"ד)

יח בְּלֵב הוּא גְּסֶפֶר, וַיְמַלֵּחַ וַיְתַבּוּעַ בְּסִכְלּוֹת אוֹ בְּתַחְכָּה,
חס פל' (ו"מ כ').

יט הָאָדָם לֹא גָּבֵר אֶלָּא שִׁילְבָּד חַכְמָה,
פל' על הוֹג (ס' כ"ג).

ב הַיּוֹן וְשִׁתְיָה הַדְּעָת,
כסוף פל' על הוֹג.

כא בְּלֵשׁוֹן אִינוֹ וּבְקָמְלָעַן בֵּין בְּלֵב וּבֵין חַשְׁקָעִים,
פל' על מס' (ד' י').

כב הַאֲמָתָה יִלְחָה דָּרְפָּנוּ,
פל' על מצל' (ט' ח').

כג תְּפִידְקָשִׁים בְּמַלְבָּשִׁים בְּגֻפָּךְ בְּקִים, מַקְמָם בְּפָנָיו בְּקִים,
ומַקְמָם עֲבִים בְּשִׁקְוִים.

נסקדמותו לפ' על הוֹסָס.

כד תְּפִיתְעָפָק בְּאַכְּלָה וּבְשִׁתְיָה לֹא יִחְפַּם לְעוֹלָם,
פל' על קסל' (ז' ג').

פְּחָנָגוּמָה וּמְבָטוּאִים

כח פְּקָדָות פְּקִיָּה בְּלָא עַח,

פל' על קסל' (ז' י"ז).

כו הַרְבוֹל פְּעִטְפִּיק יָקְנָה מְגַהָּה וּמִפְּבּוֹר לְהָה, וּמְרַכְּבִּיל יָגְלָה לְהָה
מְהָה שְׁשָׁפָעָ מְגַהָּה.

פל' על וַיְקִרְבָּה (ו"ט ט' י"ז).

כו הַפְּלָלוֹת הֵם גְּנוּפּוֹת וּהַפְּעִטְפּוֹת הֵם בְּגַשְׁמוֹת
פל' נג' טבות (כ' ח').

כח תְּהַבְּקָה הִיא צִוְּתָה תְּקַשְׁתָּה.

פל' על קסל' (ז' י"ז).

כט הַעוֹלָם בְּאַרְצָנו וּמְגַעַּל בְּרוּגָל עַלְיוֹ פָּה וְכָה,
כִּמְהַמְּכוֹן עֲלוֹתָה סָחָמָה וּפְלָמָה הַמּוֹמָה.

לוּ שְׁם לֹא יִשְׁחַח לְעֹזָלָם בְּקִי בְּגָה וּוִתְּקָן
פל' על יְשִׁיעָה (ו"ט ט' י"ז).

לא בְּמַשְׁקָה וְשָׂנָר גַּעֲגָר חַקְמָים.

פל' על קסל' (ז' כ"ג).

לוּ שְׁמָם לֹא גַּמְנָן תּוֹרָה בָּקָר לְאַגְּשָׁי תְּבָעָתָה, וּבְיַשְׁעָן לוּ
דְּבָתָ אַיִן לוּ תְּרָהָה.

פל' נג' טבות (כ' ח').

לוּ הַתְּזַעַן עַד בְּלָבָז יְשָׁן.

פל' על זְכָרִיס (ד' כ"ט).

כב הַגָּהָה דְּשִׁבְעָשׁ וְתוֹא גַּנוּף נֶלְאָה לְרֹאָתוֹ, וְאֵת עֲשָׂה בְּשִׁבְעָשׁ.
כפל' סְקָלָם סְמוֹת (כ' כ"ה').

מְגַדֵּל הַאַסְטָרָנָה בְּגַוּפָה וְתַאֲבָב בְּאַרְחָה,
כפל' זְכָלוֹס (י"ג ו'').

מְדַבֵּר אַהֲרֹן גְּדוּלָה בְּשִׁבְעָשׁ,
כפל' קְמַעַל מְלָאָה (ג' נ"ג').

מְהַזְבָּות הַאֲבָב תְּזַעַל לְבָנָן,
כפל' נְלִיכָתָת (ל"ג ט"ב').

כו חַלְילָה לְעַסְטוֹק פְּמִיר עַם בְּלִי אָמֵן, וְלֹא יַגְעַל לְקַלְאָת
 בְּקָלִי עַצְמוֹ.
כפלו' יְסֻוד מָוֵך (ב"ג ה').

כו יְשַׁחַטְמִים וְלֹאָוְלָה לְחַזְיאָה בְּלִשְׁזָנָם מֵהַשְׁוֹשָׁן בְּלִבְשָׁם, כִּי
 אִם בְּדַרְךָ רְמַזָּה וְבְאַרְחוֹת עַקְלָלָות.
כפל' עַל דִּינְחָל (ה' ל"ד').

מַח יְשִׁים עַקְרָב מַאֲכָלָו לְחוֹתָה, וְלֹא יַבְקַשׁ טְמִינָה בְּעַבוּרוֹ
שְׁיאַבָּל יְסֻוד מָוֵך (ב"ג ו').

מַט בְּלִגְנִי אָדָם, עַבְרִי תְּאוֹת הָעָלָם,
כפל' נְמַדְרָכָ (ו' כ').

בְּאַלְמָנָה בְּגַעַלְמָה בְּיָאָרָה לְהָוָת אַבְרָיו יְמָר,
כפל' עַל מְלָאָה (ט' י"ח),

לְדַרְתָּמָת פְּגַעַת בְּתִיחָה עֲגָלָה,
 בְּקַרְמָתוֹ נְפָלָה סְתוֹמה (ד"ה ה').

לֹא בְּשִׁבְעָל שְׁלִימָה בְּשִׁבְעָט,
כפל' עַל מְלָאָה (כ"ב כ').

לֹא תְּחַבְּבָה תְּמִימָה קָאָרָם שָׁהָוָה עַזְלָם בְּקַפְּןָ.
כט מְלָאָה (ג' ט"ז).

לֹא הַעֲשֵׂר בְּיִדְיֵי אָדָם הוּא פְּקַדְדָּן,
כט מְלָאָה (י"ח י"ז) וְעוֹין כָּסְמִילָם (ב"ג פְּלִיקָה כ"ה').

לֹחַ הַפְּמָזָן עַשְׂה וְעַשְׂה לוֹ בְּגַפְּים,
כפל' קְלָר סְמוֹת (כ' ג') וְעוֹמָק פְּכַתּוֹגָמָל (כ"ג ס').

לֹט הַרְוָת הַגְּבָאָה לֹא תְלִימֵד תְּקִמָה, אָבֵל גַּבְּבָן הַסְּוֹבֵל
 מְחַלְתוֹ, יְקַנֵּת בְּבָלָת בְּקַבְּרוֹת,
כפל' עַל מְלָאָה (ו"ח ט"ז).

מַח תְּחַבְּבָם שְׁאָוָן לוֹ בְּתַלְתָּה וּבְסָפָר, יְשַׁמְתָּח בְּקַבְּמָתוֹ וְלֹא יְכַעַס
 בְּעַבוּר עַזְיוֹן,
כפל' עַל קְסָלָת ו' י"ג.

מֵא הַזָּהָה אַיּוֹב בְּאַחֲרוֹנָה, וְאַפְּרֵר עַל בְּן אַמְּאָס (גַּמְקָמָתִי
 עַל עַפְרָן וְזַעֲפָר, וְחוֹתָת הִיא הַגְּבָנָה שְׁדָפָר אַיּוֹב
 בְּאַחֲרוֹנָה,
כט פְּלוֹזָן עַל הַוּגָן.

ס לא נברא הארץ רקנות הון ולא לבנות בוניות, וזאת
לנורם והוא יזרו פטח הארץ.
ישוד מורה (טעל ז').

סא מנגת הבשימים לבשות פאקון (אנון ראות את הפולץ),
פל' כי' על מגלת הסתר (ה' יד').

סב מדרכי שם גבע הפשול אט שם.
כפל' טג' צמות (ה' ז').

סג מישל בלוי שבל בונט בלוי בלוי.
כפל' נטלי (כ' ז').

סד מימי תגמל טבגע מים ומים, יבקען מטהנו פרקען
גאל, יונתארכו בס מים זרים.
כפל' סאי על דיאיל לרטה.

סה ישרמי הארץ אחר גנתה שם, היא פלומ מוכן לבזבז
עלוי.
ישוד מורה (טעל יז').

סז ספות פטחות רבות.
כפל' על מטל (ט' כ"ט).

סח סתם עשרה רישע,
כפל' סאי על מטל (ית' כ"ג).

סח פירש קאנדרו, וילפדי יוקרו.
נספו ספת יתל (ט' י"ח).

סא קסיל הוא אשר אין תקונה לתקונו,
חס נפלוטו (ט' י"ג).

סב כמו שלש ישי טרי.
שיין נספי חכמת סלהכ"ט ח' (ט' ק"ט).

סג כל חטא קטן זגדול לפיע מעלה קעה.
כפל' על כלהות (ט' ט').

סד בזפור שהוא נגיד מפקומו לאכול ולבקש מונו, בן ראו
לאוש שיזעה נגיד מפקומו לבקש מה שאבל.
כפל' על מטל (כ' ח').

סה כל מגברים יוש לסת קניעה, אם לפזבבים קניעה
בפנקה.
כפל' על יטשות (ט' ט' י"ז).

סז לא נברא תען ליישן כי אם שעיה ידנעה, ואחריו בן
לראות ולבחון בדרכיו הפוך.
כפל' על מטל (כ' י"ז).

סח לא יטגן להיות גרא שפחים גראוי, רק מי שהוא חבטו
כפל' טג' צמות (ית' כ"ה).

סח לא הוקא הארץ בעולם תהא להטעג זו.
כפל' על מטליס (ט' י"ז).

סט לערע לנטשו יכח אדם אבן מעסחה שיטול מהפיכת.
כפל' על זכליס (ינ' ג').

ספֶת קְנָה בְּקָמָה בְּמִקְנַת הַזְּנָה, וְאֵם לֹא תִּגְבְּלֶל בְּרוּעָה, ט'
בְּלֹ הַזְּנָה, כְּפֶל עַל מַטָּל (ד' ז').

ע' קְנָה הוּא חֲטוּעָלָת בְּגַד בִּגְיָה,
וְסֻדּוֹ מוֹלֵךְ (סְעַד ח').

ע' רַע עַזְן אֵין רְאוּי לְבִבְדֵל אֶזְזָה,
כְּפֶל סְעַד עַל מַטָּל (כִּינְח').

עַב רְבָב קְנָנִים דָׂקִים לְאֵב זָאָם, פִי הַסְּפָרָשִׁים.
מְגַלְתּוֹ רֹת כְּסָטוֹרָה.

עַג רְאוּי לְאֶרְטָם בְּמִתְעַפֵּק גַּעֲנָה בְּשַׁם שְׁלָא יְשַׁאֲלָל יְמָה,
כְּפֶל עַל מַטָּל (ג' ז').

עַד שְׁקוּל הַבְּעָת הִוָּה בִּיסְדָּר,
כְּסָקוּלָתוֹ לְפֶל סְמוֹס (דִין ג').

עַה תְּעַנוֹת תְּחַקְבָּה יוֹתֵר מִפְּעַנוֹת הַפְּטוֹזָק, בְּעַבוּר הַיּוֹת
הַפְּאָכֵל בְּעַנוֹג בְּגַע, וְתְּחַקְבָּה לְעַלְםָם,
כְּפֶל עַל תְּסָלוֹס (וְע' וְח').

נס פחים.

א

פתח דבר שבתב הרaab"ע לספר
אלמתני שתרגם עברית .

בשם בנקף ומפער
וחוץ ותעה לי לענרת

נאט אברתם א"ע הטפורי: בימים הקדומים לא היה
לא חכמה ולא דת בבני יישמעאל השוכן באוהלים, אך שkept
[בעל] הקרה ונתקן להם מלבו דת חדשה, עמדו אוניו חכמי
לב, בהם שעברו ספרם לרבים בדיניהם ומשפטיהם, עד שעד
מלך גדור בישמעאל ושמו אלצפהה, ושמע כי יש צאניריה
חכמות רבות, ופקד לבקש החכם יורע לשון האינדיות ולשונו
ערבי, שיעתיק לו אחד מטעמי חכמתם, כי אמר פן יקראותו
אסון, כי לא נמצא חכמות הייצנו בישמעאל רק ספר הקרה,
ומה שקבלו חכמות ממנה; והגידו לו האומרים שיש באינדיות ספר
נכבר מאר במוועצות המלוכה, והוא דרך משלים על פי נזירים
אלטס, וש בו צורות הרבה, להוות הספר נכבר בעין הקורא,
ושם הספר כליה ודמנה, שפירושם האריות והשור, כי עליות
ירבר בשער ראשון מהספר. והנה התענה המלך הנזכר ארבעים
יום, אויל וראה בעל החלום, שייטר לו בעל החלום, להעתיק

לו הספר בלשון ישמעאל וראה כן בחלומו כי מחשבתו. או שלה בעבור יהודי שהוה בדורו, יודע שתי הלשונות, וזהו להעתיק זה הספר, כי פרח אם יעתיקנו ישמעאל יודע שתי הלשונות אלו ימות. וכאשר ראה הספר שהוא מופלא בטעםו, וכן הוא באמת, אז נקבעה נפשו לדעת מוחכמת האנדריאה, וכן נתן הן רב ליהודי שהעתיק הספר הנזכר, שילך לעיר ארין שהיה תחת קו תישׂה, החתת ואשתלה ומואג'ינס, וכל ימי השנה ימים ולילות היוים תן, לא יקץ ולא יארכו, אולי יוכל להביא אחד מהכמיהם אל המלך, והמלך היה והוא מרבות רבות, והתרצה לו אחד מהכמיהם ארין בהון רב לבוא אל המלך, ונשבע לו היהודי שלא יעכני רק שנה אחת, וישיבנו אל מקומו. או הובא זה החכם אל המלך, ושמו נבנה, והוא למד לישמעאל יסוד הספר שם ט' אוניזות. או העתיק מפי החכם, על יד יהודוי מתרגם ישמעאל, החכם יומע יעקב בן שארה, ספר לוחות המשורדים השבעה, וכל מעשה הארץ והמצדדים והנתינה והמעלת היזמות, ותקון החבטים ויריעת הכוכבים הערלונים, ודריות המאוות; ואני בספר נזכר טעם לכל אלה הענינים רק מעשה לבדו. דרך קבלה, והמתלך האמצעי של הטשורדים על חשבון האנדריאנה, שקוראים מהווים הארון, שתוא ד' מאות אלף וליב אלף שנים... ואחר יעקב העתיק קם חכם גדול בישמעאל, יודע סוד חכמת החשבון וחכמת העטלט, והישיב דמתלך האמצעי של המשורדים לחשבון יהודיו, שהוא סוף מלכי פרט, כי תקדרי כבש כל מלכות פרט והשיכם לדחו, וזה החכם היה מהמד בן מושי אלכזרוי... וכל חכמי עירלט שבוטים האלה, כולם החשבון והולקים וטוציאים השראש, בכתב ספר החכם שהוא מעתק אצלם, והואצעיא כל מעשה,

הלוחות, בדרכן אהות קללה על התלמידים שהיה באחרנותם, למעשת בכבה הכם בישמעאל שמו אלפרגאני ונתן טעם לדבריהם. גם אהורי הזכם בישמעאל קם חכם גROL שעהתיק ספר נယר אלכזרוי הונזכר; ואחריו קם חכם מזרים, הוא היה יוני, ויש לו במולות שחבר בתלמידים מלך מזרים, אין למלחת הימנו בהכמת אלף שנים, וזה הספר הוא שלם, והוא מעלת המכבים העליונים הגלגול וסדרם ומלהלם מהארון, ומהדת המכבים העליונים שהם בגלגול המולות, והוא חלקם על שיש מעלות, והמעלה הראשונה יקראניה הביבוד הראשון, וננתן מסטר לבב הכוכבים, שהם בכל אחת מהשש מעלות, ובכלם שהם במ"ח צורות, שהם צורות כל הגלגל אלף ושנים ועשרות בלבד המונינים, והוא נתן טעם לבב תקוני המשורדים, והכל לבב הנמצאים במעשה הלוחות, שהעהיק יעקב מפי הכם האנדריאה, ובב הראות שבאיו בתלמידים הוא הנקרא תלמי, בפסרו הכם הגדול הוא הנקרא אלמניטוי, הם ראיות גמורין אין יכול שום אדם לחלוק עליהם, כי ראיות הם מחכמת השערו והטעם חכמת הפדרות שקורין בלשון יון יומטريا, וחכמי ישראל הקדושים קוראים אותו גמישויות; וזה הספר פירושו הכהמים רBITS בישמעאל, ומהם חכם מופלא מכלם במדות ובמולות ששמו מוחמד בן מתני, והבר לאחד מקרים ספר נယר מdad, בחקוני המשורדים, וטעם כל מעשה הלוחות הכוכבים בספר אלכזרוי, והבר הראיות והדמיונות בצורות בדרכן קטרה, ועקריהם לקווים בספר אלמניטוי, יש מקומות שיופיע לבאר יותר מטלמי המלך, וגם יש מקומות שהוסיף מלבו ראות מ恰恰מת השערו, וכברם דבריו מודה לאכמת אלפרגאני הונזכר רIK במקומות מעטים, ועשה ספרו על דרך שאלה והשובה, למען היותו מבואר הוות,

נאם אברהם: אין מחלוקת בין תקוני המשרhitim הכתובים בספר תלמי, ובין הכתובים בספר חכם האניריא רך במקומות מעטים, ואני אזכיר מקום הרואוי מה בא השינוי בינויהם, ואני חברתי ספר במהלך עצמי ל' המשרhitim, וראש התלי והזונב, כאשר הם באמות בכלי המבחן, כי מקומות המשרhitim בליחות אלכיאורומי חסרים היום באמות בכלי המבחן כמו ט' שעות וחצץ, ואני אומר כי טעם חכמי אינדיאה, כי מהלך האמצעי של המשרhitim שלחים הוא כפי צורת הגalgel, והם אמות בחכמת מעשה הנורות, לא בחכמת מעשה המולות, גם הלחחות בספר אלמנגיטשי אין בהם תועלת, כי הם נשחחות למראית העין, גם אין שומרים דרך הצורות, ותלמי לא חטא בספר הזה, רק השעות תליה על הקדרונות ממנה, וזה הדבר אכןו בא רוח היטיב בהשלימי זה הספר; וחתפונים שהם בספר שלו, הם תקוני תלמי בעצם, והם תקוני כל חכמי ישמעאל שחברו לוחות הרובה, וברוך ודרקון יותר מחלמי, ובכוף אבא רעטוס זה, רק תקון השימוש לבבו איננו בתקון תלמי, כי הוא פחות ממנה קרוב מכ"ט חלקיים ראשונם, וכיה התעות על תלמי כי סכך על המבחן שבחן אברח, כי לא יוכל לטסוך על דבריו פשין ואפיטימון שהוא קדרונות כמו אלף שנים, בעבורו שלא ידרשו לתקן כל המבחן כאשר תקן תלמי, ובאשר אמר אברח כי מקומות גבהות השימוש היה בימיו בחמש מעלות מהתואמים, גם קרוב מזה המקום מזאו תלמי, על כן חשב תלמי כי גבהות השימוש איינו מתנווע, כאשר התנווע גבהות כל אחד מהחמש המשרhitim, והנה מקומו היום שנה אלף ומאה וששים לחשבון הערלים, עבר מקומות גבהות השימוש כ"ה מעלה מתואמים. ולאה הם חכמי ישמעאל שבחנו מקומות

פתח דבר מהראכ"ע בספר אלטנאי 111

הגבבות, ולא היו כלם בדור אחד, הראשון חכם הערבי יותי בן ابو מג'זר, ואלמורדי, ובן אלקוף, ואלקופי, וייעקב אלכינדי ותבת בן קירה, ואל חכמי החינדי, ותאות האסכנריאי, ואברהט אל'ורקי אלספידי, ואלבתני, ואבן אלאסתי, ואבן אלעלום.
ועתה אתל לתרגם ספר החקם היישמעאלי, תחלת ספר מהמוד בן אלטנאי בן עבד אלברוטי אלקרוז בן עלי אסמעיל, בטעמי לוחות אלכיאורומי ופירושם.

ב.

הקדמת הראב"ע לספרו הימור.

קָנָא פָּרֶר תְּנוּסֹד
בִּגְלָה לְהַבְּלֵסָד
שְׁפָתִ קָעֵבְלִים.

בראשית כל מחשבת לב, ותחלת מבטא כל שפה, אתן עז למלמד אדם דעת לחשוב מוחשבות, בORA נוב שפותים לדבר צחות, השם נח במשמעות להוציא מפיו מלין, נמשלים לגופות ופעמיים כנסמות. וכאשר לא רואה פעיל חולדות אם בגופה המונעת להיות חילל לה, לקבל נח בפי חולדות גופה, כן לא יעדרו הטיענים כי אם במילים, וכל מבחן לשכועם אם ופרש המקרא, והוא לא עמד בסוד דקדוק לשון הקדר, יגש קיר בעוים ולא ירע במתה ייכשל, ובאו ייש לפטוק עשרה טעמיים, ויתהלה בנצחיו ויעוז במשמעותה שלשים, ושבע השומע ונוספה גודלת מעלת והכמת המפרש, והדבר הפרק כי בשומו מעימים ריבים לפטוק, אי זה ייכשר הוות או זה, גם יתכן שלא ידבר בפיושו האמת, כי כל מהבר ספר, נביאו הוא או חכם, טעם אחד לדבריו, רק רחבי לבי יוטיפו ויצויאו דבר מתווך דבר, ופעם דרך דרש או דרך אסמכאת, על בן אמרו זיל: אין מקרא יוצא מידי פשטו, כתרגום התורה ארמית במקומות רבים, כמו אם שנוחי ברק תרבי, שהוציאו

כמלוות שנים, והטעם שישלם לאויביהם כפלוט, כי יודענו כי אז תחרוגות, כי אם שנוחי שהוא גוש הנון, מגורת חז' שניין, פיו אלו היה מגורת שנים, היה שנוחי כמו בינוי קניתו, כי פקל אחד לכלהם והם משלשים בפערלים, רק הם עלומי האות דאתרון כאשר אפרש; וכן והאיש משתחה הוציאו מהשותם מגולות ה השתיה ברית על דרך דרש, והתיו תוי התפעל כמו נתראה פנים, רק שואה ומשואה, והתיו תוי התפעל כמו נתראה פנים, רק התאזר התינו בעבר שראש המלה מאותיות השויקה כאשר אפרש, וכן בעל החיזים ורביטים כאלה. גם כתרגום המקרא כמו בעיר בערב, תרגמו בחורשא ברמשא ופשטו כמו טלבי הערב, והתרגום ירע זה יותר ממנה, ורק הוטס דרך בעבר שלא אמר הכתוב בדומה בקדור, ואף כי מצא תליינו, וכן ונחתם ניא הרוי, בעבר שלא אמר הכתוב וברחמתם, ורביטים כאלה.

ובעבר חסר דעת וקדוק הלשון, לא תלכו רביט בדרך הנכמה, כמנחים בן טרוכ שאמר שיש מLOTOT בלשון הקדר שפירושו שם לטעם ולהperf, וזה לא יתכן בכל לשון, כי חמלות הם מלחימות לדעת מה בלב המדבר, ואם המלה תהיה כאשר אמר, הנה לא ובין השומע, רק בדבר אחד היא אמת, אם היה לשון בניו בעבו כבוד הנזכר, כמו ברך נבות וברך אלהים, ולא בן האשה הכווית, וטעה האומר כי כוויות כמו סגיא נהדור, הלא תורה כי מלה גנאי נשיבת לשבח בעבר לשון כבוד, אלה הם שהוכיחו מנהם הנכורת כמו סעיף והperf המופיע והטעם לכתרתו מסעף פארה, וכן כל שרש בארכן והperf ושרשך מארכן חיים, גם בן ותשלח פארו, עם לא תפאר אחריך, וסקלתי באבנים עם ויעקו ווסקלתו, וכן או לעקר עם את פוטיהם תערך, כי הפרש יש-בן וסקלתו

ג

חוונות הראב"ע שחוה על שנת ד"א תתק"ד ליצירה.

שאו מרים עיניכם וראו מי ברא אלה, המוציא במטפיה
צבאם לכלה בשם יקרה, מרוב אונים ואמיין כה איש לא
נודר, וכחיב מונה מספר לכוכבים לכלה שמות יקרה; יתברך
שם אלהינו יוצר משרתים ואשר משרתתו, כלם עמודים ברום
עולם ומשמעותם בכבוד אלהינו, קול דברי אלהים חיים ומילך
עלם, הם שימושים לשבעת ימי בראשית, שצ"ט המכ"ל הולכיהם
ב"ב בתים, בטש"ת, טא"ב, מע"ק, גדר, ועל פיהם החטו
והומוטב, בכל עת ובכל גגע, כל מקרה וכל פגע, וכל ריב
וכל נגע, וכל ענג וכל בבור ועת מלחמה ועת שלום, ושנים
העלויונים שבתי יצדק, מתחברים מעשרים לעשרים שנה, בחלק
אחר באחד מן הבתים, ולראש עשיון שנה במול החשען
לרכוק ההוא, וכן משפטם עד שישלמו הי"ב בתים לי"ב
דבוקים בכל טריון וטריגון, שהם ט"ק לאש, שב"ג לעפר,
תמי"ד לרוח, סע"ד למיט; ואחר כן חוזרים לתחלתם לראש
מול טלה, ומתחילה ממל טלה עד חללית, וכפי בחם
וותחביבתם עם האחים המשמשה, בן יהיה מעשיהם בעורת האל
כל הימים.

הדבר אשר יהיה על הדבוק (ה), בשנת תתק"ד בשמי
ימיט בו, ביום ראשון לירח שوال להדרי ישמעהל, בשנת

שהוא מבנון הכביד כאשר אפרשי, ובעבור חמר צעהו בכנינים
הרס חומר הלשון, ואם יטעון פוען הנה מלת חמד תוכיה,
בי הנה חמד ואמת, חמד הוא, פן יהסך שומו, עם חסיד
תתחסד; הנה תשובה כי יהסך מבניין הכביד ולא מצאנו
מתקל, או הוא חסך הקל, ודע כי חמד תופת דבר שאיןנו
חווב בין טוב ובין רע

תקמ"ח למלכות משוגע שםゴ), וייחי הדרוק במלול גדי במעלות י"ב בו ווער מקצת חלקיין, וויה טוירס ויבוא מאידים ביתו הוות בטפינו, וויה הדרוק כמו כן טור, על כן הוא חוק מאיד ובעל כה, ווירע כי זה הבית בית גדי, ובעת שיבוא בו דרכון הוא בית שבחי וכבר מאידם, על כן שבתם חוקים בו, ולא כן צדק כי חלש והושיש כה, למן עמדנו בבית שפלתו, ואן לו כת בשני ריעו, כי שבתי בכיתו ומארדים בכבונו, על כן יוכיו על תקון ענן המלכים, שהחיה להט מירושה מלכות אבותם ואבות אבותם, בדרכון זה, וויל וושפל כל הקשיין, והונגר והעומד מאילו שלא מזרע המלוכה, וויאת ראייה גודלה על מלכות אדום שתחזק מלכותם, ווישפל כה אלטסמוד הקשיין, וגאבד מלכותם ויתפרק חרבם, וופיל הקב"ה עלייהם דבר וחרב ומגורי מסביב, אש באיש עיר בעיר טולכה בממלכה והוא כלא היין; ונוג חפה קטטה בין כיש וקרר, ובכערוי ספרד במורה ובמערב ועבר היום, וירכה החירות מפני עדות מאידם בית הדרוק, ויגיע לפrights ולפתרחים ואנשי האבא והגבורים, כה ועו וממשלת וכבוד מאה המלכים והשליטים, ולחת להם מותנית ולגדלת ולשנאם בכל מקום, והפקחים בדרתם והأدוקים בטעות ומוחנפים בהקליקותם, ווישפל ויהו לקלס ולבזין, יש תקוה באלה שני הדרוק לאומתנו בעורת האל, המלכים יכבדו וינשאום ויגדוו יתחברו עמהם, ואולי ורצה הקב"ה להת לנו תקוה ואחריות טוב מזה ומזה, כי הוא יודע העיתות והחרשות מאין כמו מגיר מראות אחוריות.

ואולם מה שנראה מן חזמתה בהראשונה לדרוק, כי בנס המשמש במלול טלה בחלק ראשון בו, בחצי השעה החשיבות יום רביעי בעשרים יום להדרש גמאדי הראשון,

לחשבון שמעאל שנת חקיקת' ג), ובמוצאי חדרש מארט עשירים ושליטים בו, והאמות או אריה ייח' מעלה ובבעל הבית המשמש, והוא בבית כבונו, וכל זה יוכיה על הכלות האללה הוער מלך ארנון בשנה האות ולהרבות גדרלוון, ולפי שלקה המשמש במול שור בית ההנגה וכבוד הלבנה לאחר חצות הינט, ושבתי זדק ומארדים בשלישות זה הבית, יופיל הגדול משורי מלכוו, וגס הרעשנה עליין מדינות, ועל יד אדים תקוף יתעללה במיתחו ופנגורו, ועל ירי אגושים אהרים, ישתחבו עליון בסתר וכנגלו, וכן יבוא רוחוק הדעות בין זה לזו, ותרבה המהולקה בארכות אדים, וחרות וחרוב במקומות ריבים, ויוחדר בעילום מן המאורעות והקורות מכח זה הדרוק, והקלות שבשלישתו, כי יופל דבר בפתח מערב, יוחשו העם בראש מכאוב ראש, ורבי הלה ומריה שחורה, יימתו רביים מן הטוינקים פתאוס, ותריאנה אחותה בשםים, וכוכבים באוויר בעלי גנים ונגה להם מיסלותם ואורי זיקות, ויתיה רעש הרבה וווחות וסערות, ויפלו בתים ריבים, וועל עליון מקטץ מן המושלים, ומצעתם יושפלו ברצין אלהינו, ויבוא הפסד בטוטים בבקר ובגמלים, וחתונות והעופות, וחית החשודה תשבלם; גם בני אדם, וויהבה החורות ושבוש הדלאים, וויהטען אגיות רבות ביס; קל' זה על מקטץ עבדיו להרחיק ממנה, ולטמוך על אהילים (ד), וגם החווות לא תשקוטנה מלהלום מהם וביהם, והטועבות תשכליה להפלי פרי בטניהם, יירכו התכואות בשני הדרוק הראשנות, ואולם בשנה הרבעית יהיה יוקר ורעם גROL, בארכות קדם הם הברברים וארכן מערב, יברחו ריבים מפני החרב והרעב והדבר, וכל זה עסקו הבניינים יצילה ועבור האדמה, ויעברו המדרבות והארצאות הנשומות, ייבנו גדרפלאות

ויתשענו בעין זה מאר, ויתעתקו העם ממוקומם לארצאות אחרות, והרבה יטקי במלחמות מאישר לפנים לא ירעום, וربים מבני הפלגה יתנו מלחמה, והגבוהים ישבלו והשפלים נגבהו, ויראו פלאות בפתח מורה, ובארץ הארץ יתחדשו תודשות, גם בארכות אחרות, וימוג בהן עניין קריין, יוכל הם המשמש, יהיה קר עצום בחורף, ועמדו המלך חילום ויצבאים צבאים, לעבור את הים להלחט, והוא צער גדול לעם על זה, ותריבינה מהומות ויהחולו העם בהרבה מקומות עד מן וערן מעת, ואחר כך ישבו לבות המלכים על העם, ולב הסוחרים בסחרותם, וירבה רוח בעולם, וישבו בני אמונות בפועל ושר בני אדם ושלום בארץ, וברוך האל היורע העתידות כי אין ולונו, ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד אמן.

משפטי הנולך

באלות נעשה חיל, נולד הילר המכורך בחלק ריאשון מן השעה הראשונה, מיום שבת שלשה עשר לירח מרוחשון שנת ד'א ו' מאות ועשרים ואחת לבריות העילם, והוא שם ט' לחדר הראשון, שנת אלף ו' מאות וע' לחשבון אלכנדר, והוא מנין שטרות, ביום יג' לחדר התשיעי שנת החמש וחמש מאות לחשבון היישמעאים, והמל הווית וחמש וחמש מאות לחשבון ה"ב, ומונחות המשמש והרוח וחמש כובבי שאר המולות ה"ב, ומקצתו המשמש והרוח וחמש כובבי האור, וראש התליי ונוכנו, האכל מתיקן לרצע תליה, ועל ארך מדינה נרבונה, ורחבת שנירה לי בשקל הדעת, או אמת או קרוב אל האמת מאר, שטיא ורחותק מן האיטים הקיצוניים, אשר בקצת היישוב אשר מפאת מערב שלשים ושתיים מעלות, וזה הוא ארכת, והיא רוחקת מחנות היישוב, אשר עליו כובבת שפת ראש מלאה, ושפת ראש מואנים מ"ב מעלה וזה הוא רחבה, ותקני הכל על דעת האכמי ישמעאל, אשר והוא במדינת תלמידה, שהסתכמה דעתם שמחנות גלגול המולות מהונגחה והולכת לעולם, וכי שפת ראש טלה פעמים עליה בראש מהונגחה קשנה, וראש מואנים יורד בחתימות מהונגחה קטנה אחרית נגנדה, וכובבת עד שייהר הדרב, ועל דעת זאת זרים: כאשר המולות והכוכבים ההונגנים אמרו כן, בעורת הבורא יתפרק שם לעד,

ראשית אמרו, ותחלת דבריו, שבת והוראה לאחד מכל פנים, אשר לא ימוש ולא ישנה ואם ארכו הימים והשנים, וחלפו הדורות וההמנים, הנזון יש לכל הנמעאים וצורת תומונה לכל הנבראים, מקור נטבו פלי מיט אל הגנגול וילך הלך ושוב, והחוות רצוא שוב, ועל הארכע יטודות צוח ויקם, יושת פָּקְדֵר ושותכלל למן תה לכל העולם, הבניינו וחכינו, כפי הדאי ילזרתו, ושפת הפות, והוא על פיו לנמצאות, והוא הנזון להכמים חכמה, מפי דעת ומומה, מאור חכמו ורוח על המשכילים, ונמנע מן היכסילים, מבני נשאל להיות עם פינו, ולהחות חפדו علينا ולחרענו, מהו יהוה משפט הנער ממנו.

ואחריו בן נאמר כי כל החכמי פרום ישמעאל ויין ודין, פה אחד נמנעו מלקסום לכל גולד טרם מלאת לו ארבע שנים, כי מרם מלאתם היולד עודנו רך ורפה, ודומה לביצה דלה שאפשר לה לנפלו ברוח מציה, ועם כל זאת אין נמנעות לאמר כך דעתנו נוטה, כי זה מולו חוק וזה מולו רפה, והם מביטים תחלה אל השימוש ואל הרוח ומול הלבנה, ונקרא חלק התובה, אם ימצאו אחד מוחלשת אל, באחת היותרות חד' שם: הוויה, והישקע, ולב השמים, ואשר בגדר התהום, או באחד מד' מолов העולמים אחיה, קוראים לו טמן ההייט, ואם אחר מאלו הד' אשר הוא מונה, שם מבוט אליו ממחלוקת שיש לך שם משרות עשר, או מחדה או שלישות או דביעית או ששית; קוראים לו מקבל רשות מיטין החיים, וכפי גבורתו או דלותו מן השםיש, או המול או מן התמונה החילקת וזה העולם לחץ, והחתי נאה והחתי אני בראת, ומוחנה זו לא בגדיה ולא נראתה, אבל בעוני החקמים יעשווו, ווועין לבך

וראוו, כפי כה מקבל רשות בשלשות אלה, הם יקפטו לחיים מעת [או] הרבה, ואם לא ימצעו אחד מיטני החיים שהוכרכנו ביטול ראי, או שיחיה ביטול ראי, אבל אין אחד מבעליו בויה מabit אלין, דוחות אותו וחוורים להביט אל המול זורת, ומה ל' להאריך עוד על הנושא, והגדירות אורוכם הם ופוב ללבת בריך קדרה, ואומר: כי כאשר חייתי פרשניהם, התבוננתי בשמשחה טפי המולד אשר היה וכבר, לפיכך קראתינו טימן החיים, ואחר בן התבוננתי בפני ביתה, בעל הבית, ובעל הבית, ובעל המשולש, ובעל הגובל, ובעל הפנס, הייש מהם מכבים אליה מן היותר האחד, והם קוראים לה עשרה [ו], והוא טוב מאד בעיניהם בשאותר מב' המאורות יהו ביתר האחד, וכוכב אחד מלאכי הפטות ביתר השניות, מפני בן מראים הדריות פי אם יעבורי ארבעת שיני הספק [ג], שבעיט וחויע שניה היהילך. והוא מתנת צדק הגדולה, ואחר כי נהגנו את השימוש הימין החיים, על מעילות הגובל כפי עולות על המידינה, לראות פגעי השימוש אשר פגעו בה בלטה מה הכו בים עצם או מאסקלריוא שלחט, וראיתי כי לעז שנות בשםונה עשרה בשתני השמש לשכתאי, נמצוא יעור שfat הורה אשר כוונתי אני, ושלא נתגתי על דעת תלמי הויי, שאין אנו יכולן להניאו הגראה לעז, ולטמן על דבריו תלמי, ומפני שני טימי החיים אלה, יגעו אל שבתי בעת ההיא, נראה לי כי הנער וחלח חלי כבד מבני מעו, אבל לא ימות, כי באסקלריוא של צדק, מלך מליצ' טוב על המעלת אשר בה שבתי, ועור כי לאחר שג'ם שלשים וחמש, חגע השימוש אל לב ערב' ושוב יהלה חלי כבד מן החמתה, ואח' ב' ינצל עד אשר יגעה לעיט שנה, כי נוגה גם הוא מביט אל לב ערב' והוא מלין

שיר מבנו של הראב"ע יצחק שער

ה

שיר מבנו של הראב"ע יצחק שער
לכבוד הרופא נתנאל בוגנדר.

בְּפִפְפָקַת מַזְקוֹן יְקֵלְיָא סְתִרְיוֹ
וּמַשְׁכָלְלָה חֲבָאָךְ חַזְקָתְרִיוֹ
וְהַרְאָךְ הַאֲסָתָת אֶת בֵּיתְנָגְהָא
וְנַגְהָאִי בְּגַן נַגְיָוִן יְבָרוֹ
וְחַפְשָׁקַת גְּגַנוֹן גַּם רַפְּנוֹן
לְהַגְּלָלָה, סְפָמָחָת שְׂעָרָיוֹ
וּתְקֻעָתָה לְהַאֲתָלָתְרָתָה
וּמְעָרָבִי לְבָבָךְ יְמָרָיוֹ
הַתְּהַתְּלָלָם לְעַזְלָטָם בְּכַבְּזָרָךְ
לְאֹזֶר עַזְלָטָם וְלְשִׁלְשָׁתָה קָאוֹרִי
וְלִירָם קָשְׁלָקָה הַוְּחָדָה רַתְקָוִים
קָקָוִם שְׁמָךְ, תָּכִי מְטָרִיוֹ בְּכָנוֹרִי
בְּקוֹרָה טִים קָפִיהָ לֹא וּבְנָבָּה
וּנְסָמָם בְּבָרוֹן קִוְמִי יְאָזִין
עַנְנָן תְּבִין עַלְיָי מַבָּן קְפָרְשָׂוֹ
וּמַקְנִיעַ עַלְיָי רַאֲשָׂוֹ סְדָרָיוֹ
וּשְׁטוֹף לְקַתָּה עַלְיָי בְּקַטָּרָוֹ
וּבְרַבִּיבָּים עַלְיָי עַשְׂבָּשְׁעָרָיוֹ
סִקְפָּנוֹ, וְאַתְּ עַשְׂהָתְרִיוֹ

5

"

15

טוב, והילד יהיה בעל חכמה ומשכיל בכל דבר, כי הלבנה החורית מגדר נוגה אל גדר כוכב, וכוכב הוא בעל הבית, התנוועה אשר ממנה נמשכת רוח אליהם, ועוד יהיה בעל עשר ולא הרבה, כי העשירה אשר בין השמש וזרק משרת שמייניו בא לידי חסרון כס, וכי בכבודו יהיה כל ימיו, ולא עוד אלא שחילק הפובה הוא עם הלבנה בגבול צדק, וצדק מביט אליו והוא באכה מאים, ומאים מביט אלו וביניהם מקומות אהבה, וחיה נשוא פנים בעין המלדים ונחלו הדור, כי העשירה מעידה על בן זה המשפט הנער.

ועל האב יציר אני אומר: כי שבתי הוא המעד עליון, הוא השוב במול עקרב, והמשמש באה אליו, לפיכך לא יוכל האב להוטס על ממונו אחר מולד, כי בית ממונו הוא טול דלי, ויש בו מול התלי, ומצד אחר מביט דרך אל שבתי, לפיכך פעמים יעיר ופעמים יחתר, ולחתם חקו בכבוד לא ימנע ממונו כל ימיו, ונגראות הדברים כי ארבעים ושתיים שנה אחר מולד זה יתה, שלשים מהווים שבתי הקטן, ושנים עשר מהווים זכר תקנן, זה משפט האב.

ועל האם אני אומר: כי חלק האם היה במול שלר, והיה נוגה מביט אליו, ונוגה עצמו סימן האם הוא, ומפני שבמן האם נגיא אל גדר מארם, לאחר שבע שנים בעת ההיא, חלה האם חלי בבד חם מאד ואמ חנעל יאריבו ימיה, והדבר ספק הוא, וזה משפט האם.

והכל ביד אלהינו ברוך הוא, והבוכבים משורתו עשו רצונו, גם אנחנו לא נדע מה נעשה, כי עליו עינינו ותברך שמו לעד

ונבלא, ונתקן מזון נבראו
וינמוד, ועופך אוצרותיו
ויתחבה, ומאהקה מקרבי
ונברך אל יתיר סדור גמגאל
לכם צעפים, בוגר עמו ושורי
במלכמתך מתחם את גקנו
ובדרכך פאלף את צערוי
ושבעלך מתקים קרכומים
ועצמתם לבבבלי ורבבי
וששית גוינו שם, לך שם
קוושיאל, אשר היפה בחירין
הביבה צור לקללה למשחה
לאל הזוק לתרומות להזרוי
ומבע מתשבי מתקני
ותראה את סתני שפערינו
ואל גפע חכמה בלכח
ואל נס שללה שחית קזרוי
ווחכפה ומשע גכס
לה אחריו, לאפיק סתרי
ואשיך דבורי האפלות
ושבשגב בטע פרdots וארו
ופמי פרגבי פיחו חנטם
ויבניהם בגד כבון גנורי
ואדיית פרי גמחי וטמי
ואחותם פטנטוי תקוני
ונברך מלואי דבורי,

ירום חזיו, ובנית עפרי
ונשקבט בעדר שמשות תרבי
ונערוף בגבונו תרבי
עדי אתה אליו מבלות פלאו
ונתבלך לבך תה תוק תקראי
בקפה עוזה מפה סלעי
ונמאניא נהרות צפים גאנרוי
ומקה אש קומה פאכני
ובפטיש תפוצץ את שמיין
לענדה נתקו יתרי תבליין
ונפסוי לאגי תברוי
ונראית בברותך במיקין
ונברת בבארך חזיו
ונברתו בזוכרון טוב וואד
במושך לא זברתו ברו
עדי באח תליכון פסיט
והעלית רפאיו מוקרי
והתחלת בפל אורות אמורי
והתהיה רוחך גומי פגרא
וילחת עלי שמא קוקרא
כען כי בה גווע דבוי
ונשבות לירודון להוונ
ונאפק בטלתיו ודרוי
ונארתו גברתו ושמתו
במו קפה אשר דפה בכוו
ונברתו בבור בעת וביתה

ותבשלא עלי בגפני נאזרו
ואלו אונך צבוי לזרעו
ועלך יסכה באבריו 100
וישלים הלאן עפק, נטפת
פדי שוכן, ולא תירא קוגריו
ונקשוך את ימוץיך עבוי יום
ישלח גואלי עפוי ואיזרו
ונראך תשיעתו בקרוב 105
יום גבור ישלה את אקיינו
ונפלכות בגופך פחדך
ביום ישב בגבור אל דבורי
ונתמודש לך קדר ובבוד
ישזקה אלי קרטת געריו. 110

עד כי הוא צורפות בנאומיו
אני יאץק בטל אקרים בתבתו
בכפר, אשר כפר הוא מגורי
בנו מאיר בן עריא וקריא
אשר כדר אליל כל אשנורי
שנת אחך בד' קרבתו בסין
בעיר בגדה וטבם באמריו
ומשנה יקרה בפי בנטאי
והוא פכין ובומב על ספרי
כיטל קולטה עינו לראות
קלט שבלוי בז, בון עטורי
חכול גלש בטבלו אחיםתו
למשכניו, וטוב וס' בתצרי
הbeschחינו יקנס את חסרי
ונטראה למחלתו בשיריו
אשר כפעלות שירי, דרכיו
קادر עבוי, לך בשיר ושרוי
נאמת נעהה בה בלבדו
אויר שומך אמתה באל שקריו
יתלך לחתפער, אבל לא
לפארך, ואפקה פרחובש אאריך
ונדרח צור ארכחה יצפת
ונקעו גליל אסילו שחרוי
ישגב אל לזרטיך ופלוי
עשות עפק, שעשות עם גערוי
וירם קסאה מעל אקייך 95

תקונים והערות

מצט

העיר

מכהן לכבוד הראב"ע מאית הדין
ר' משה הגולח.

אלאג' גבעון אלל' גורי,
על כל פגון חוקר תיזות
בבנין ארכף נרבך,
בגו עירא צטעל פשע וידות
בבונם תקר תולות מושת
דקדוק ופשת עם כל טוות

תם.

The author has written a series of articles on the subject of the "Garden City," which have been published in the "American Journal of Agriculture," and in the "American Journal of Sociology." The first article was published in the "American Journal of Agriculture," in 1892, and the second in 1893.

א) בשור הכרה בראש השאלות של הראב"ע, יש בג' שהשורות הראשונות שבע חצויות בכל שורה, אך בג' השורות האחרונות יש עשר חצויות; שורה ג' פה חתם שמו כרך, אחת, בקשה, רוחן, נגאו, רית' אברם; ושם לה עלילות, שנה, במיליצתו מן שמאל עלי ימין (דברים כ"ב י"ד) כי חסוב פה על הנפש, שיש לה שם בקרוב לבו עלילות ושאלות, דברי חכמים בצוותם ונוגדורות, הוא עד הכתוב (רומיות לג'), ואגדה לך גזרות ורבירות לא דעתם, ואמר פה להפוך בשוביל החוויה, וכן שר משורר קדרמן לבבון دونש לאמר: ובצורות יהו לעד חצאות, עין בבס' השובות תם לשתערן (צד מ"ד); שאלת' לי'ח, ולמה אהשורוש לא הביא מגננים, ר' יצחק בן ערמאה בפירושו על מגלה אסתיר יצא לחצר ואמרו: המשעם שמנע קולות הנגן, כי יש מי שיעולו לבני היורקה, ויוקו לבעל' החזורה ויש בחperf; שאלת' מי', ר' קלונימוס בתשובה לאבן בטפי אמר בוה'ל: מה שבתבה בעין עובר לטוחר, וזה החק' חסרי השלמות; ממקצת בעלי חיים אשר בזמנינו, כי בזמנים מועות לעניינים בצדקה, ישבחו להם המוזיפים, לדעתם שלא ישבחו לhalbתו (עין הצד כ"ה); שאלת' צ'ה, כתוב הדר' ק' שהגנן בעינוי שלא נפלת כל החומה כי אם מה שהיה ממנה נגיד מהנה ישראל, ושכית לרחב היה בחומה מהצד الآخر שלא נפלת, ועין בפירוש

לכטם החקמום הנזכרין פה בקיצור וברית

כ"ג : דוב גאלדבערג

כ"ל : דר' מינאל פלייעטלאנגדער

אברבנאל על יהושע (ו' כ"ג) ; שאלה ק"ס, על מלך החואן אמרים שתות חיוונות, עיין בס' קורות עולם לאהאנגעט מילילדער (ח' ב' צד רמ"ז), ולפי זה חגולל עליו השאלת ביזטר, איך יופא החוויתם בעל חיוונות כמווזו.

(ב) השיר הזה בראש המכתב נמצא בדיואן להראב"ע (ח' א' ט' ג"א), והוא ע"מ יתד והונעה ד' פעמים בכל שורה, ושם אבדת ברושי החרוזים, והמאסף הקידמון מן הריאן בתה עליו, כי שיק הוא לחלק ב', אל המכתב שכותב הראב"ע לר"ש ابن גאמע, אבל שכוב המואסף לשום שם את מקומו, כמו שעשה בשיר השני: גבוחו שחיקום וכו', שהראה את מקומו שם בהכתב אל נבן; ולודעתינו מקום השיר ההוא בראש המכתב, וכעת יש לנו מן הראב"ע מכתב שלם; 1) מדברי הראב"ע האלה ראה ד"ק, כי ר"ש ابن גאמע שלת להראב"ע שיר ابن בון הנאכדר מתנו, אשר שר לכבודו בשלש מאות וחמשים בתים, ה"ה בתי הש"ן אשר עולים במספר יתר עם מלחת פיר, עיין בס' קבץ על יד (ח' ב' צד ד'), אבל ד"ק לא דק כי הראב"ע קרא שם את חורת השם ابن בון, כנראה הטעט מתקן העניין; גם קשה להאמין שכתבו ר"ש ابن גאמע שיר גדול כזה, שעליה בארכו יותר בן כתבת נח, אך לדעתינו כנראה מן מכתב הראב"ע, שלח ר"ש ابن גאמע להראב"ע אנגרת מליצת בחירותים, והוא בה מספר החירותים ר"ב, כמנין ענק או המעפה, ונלה לאנgraת היהיא עוד שני שירים, וביהם היו ק"ל בתים, ועל מספר החירותים מן האגרת וגם הכתבים מן השירים, למן שנ או ספר, וזאת בונת הראב"ע אמר: ובשני פתויחה וכו', קראותים בתי השן; והראב"ע עשה ג' ב' כמו אבן גאמע, ושלת לו המכתב הווה בחרוזים, ונלה לו עוד שני שירים,

האחד בראש המכתב והשני באמצעו; 2) בדיואן להראב"ע נאמר כאן, באו שנות רעה, ותקנתי על שנות טוביה, ועלו תרווי השול אל נבן, וכן נאמר בכתבם (בראשית ט"א ז') וtblענה השבלים הדקota את שבע השבלים הבוריאות, ומשכלה השיר הוא ב' יתד וב' יתד וג' חנוונות, והוא ע"ד השיר מהרמ"ע: נתפי דעתות; עיין בס' ד"ח (צד פ"ב); 3) ע"ד הכתוב (איוב ט' ט') עשה עש בטול ובודהו ותדרוי תימן, והראב"ע יאמר שם: ותדרוי תימן הם הכהובים שהם בפאת נגב הגליל הגדל, ובעבורה הווות היישוב בפאה יםאל ולא יראו אותן הכהובים על בן קרם הדרוי תימן, אבלם הם במקומות נחבא, עכ"ד; ומלה וכוכביהם הוספה באנן להשליט החרוז, ותקנון של ד"ר פה לא טוב, כי הראב"ע לא יתדרוי תימן עם תימן; 4) במכתב זה יתדרוי הראב"ע מכתבו עם מלטמה גדי עם להכחידיו וכדומה, וכן יתדרוי פה הבא עם מאפליה, והנה מן הדרוי תימן בשםום; דלאג הראב"ע בעו מוציאו אל הדרוי תימן אשר בארן; 5) בדיואן להראב"ע נאמר, ואיתה חבות, וכן מה חדוד, כי חזק שוף, ואנכי תקנתי פה למגן יעללה החרוז; 6) נכנים דבריו פ' וזה כי בונת הראב"ע שהמלות קדמן בשטו יעללו במסתפראן תקפ"ב, וגם מספר האותיות מן המכתב (שםות ל' ב' ג') ואתת קח לך בשמות מ"ר דרור חמיש מאות, מספר האותיות פה הן ב' ש, לחבר המספר הוה ב' ש, עם המספר הקורט תקפ"ב, יעלו ביחד חרוי"א שהוא במנין שמו: שמואל בן יעקב; 7) לדעתה ד"ר בונת הראב"ע פה, אם נקח המספר מן מלת מאה אשר יעללה מ"ז, ונכפול חמיש פעמים, יעללה ר' ל' כמנין יעקב הגדל, אבל הראב"ע יאמר ומקרה חמיש מאה, וכן נראתה לי שכונתו אט גקט מן מלת עקדת"ה כמו שגאטר בתרופה, שכן נראתה לי שכונתו אט גקט מן מלת עקדת"ה

וככבי השם, בושו וחפרנו נגד ר"ש ابن גאנע ובנוו, ובזה נתן בבודה והוד לשם עד מארד.

(ד) המאמר הזה „ערוגת החכמה ופדרת האסומה“, נדרט כבר ע"י ר'ק בכירם חמץ (ח"ד ג"א) מזור שני כי"ז שווים, וכעת הונגה על פה פעם ע"פ כתוב יד פארוי קבע תמא"ה, ע"י מ"ר אפס"ז, והנה בחרבהת ב"ז נאמר בראש המאמר הזה שhabro תראב"ע, וכן הביא ר' שמואל צרצה בספריו מוקור חיים את המאמר הזה על שם הראב"ע בשני מקומות (בראשית א' א', שמוטה ב"ג ב"א), ובאמת מתוך דבורי השיר: ראש דבורי וכו', אשר שם אברם נלשם עליון, ואנכי שמתוי אותו בראש המאמך ההוא, ונדרט בעית ע"י ד"ל בספרו הנזכר (ח"ב ט"י י"ד) וראה בל איש עין בעין, כי רוח אהדר לשור הוה, עם המאמר עירוגת החכמה, ונוראצין טעה מאר שחשב את המאמר הזה בין הספריטים המיוותחים להרaab"ע, והמאמר הזה ערוגת החכמה יקר מאר, עין על ידו נראה אוור על שיטת הרaab"ע, ואיך נמשך אחוי' שיטות המדברים שזכור אותם הלמ"ט בספריו מ"ז (ח"א פ' ע"ד) ואיך כי חבירו הרaab"ע בבחורותו, בכל זאת מצאו הרעות האלהן קן בלבו במעט כל ימי חייו, כאשר רואים אנחנו בספריו בחרבנה מקומות; (1) פה יציא הרaab"ע לדעתינו להראות, שיתכן לומר על שתה אופנים יתחבר גרט אל גרט וממה נעשה גוף, א) מחותבר הוא לעצמו, הבונה כל גרט וגרט מהווים להזות מוחבר לחבירו, וזה העיטם שלו הנקרא בלען וועען; ב) הגרט מוחיב להזות מוחבר לגרט אחר בעבור שיחיה וומצא, ובלען עקסטנטען;

(ג) הגרט מוחיב להחכר לחבירו למטען וכלה יוכחד אחרים, ד) או למטען שובלח יוכחד בעצמו, ח) הגרטים יתחבירו ויפרדו יعن מחותבריהם הם להיחס ורם עצמו, והדעמה הזאת הביא כבר

רק החומר, יעללה החומר מן קטו'ו לפך כ"ג, ואחריו בן מאות לעשוה מן החומר מאות, היינו לבפול המספר כ"ג עם עשרה, יעללה ר"ל מבניין יעקב הנadol; (8) בן שלשים הוא יהודה, יען מספר האותיות מן השם הזה יULLו שלשים, ושמו שkol בוגנד האותיות, בונתו על הבן השלישי שהוא שם משה, כי מלחת שמו הוא משה, יען האות ה' נכתבה ה"א שמספרה ששה, ע"כ ה"ז דיא כמו ה', עיין בחזרתו על השם משה (ח"א ט"י צ"ב); (9) והוא רבנו נטמים בר' יעקב מיקילוֹן, יכול להוות שרבני נטמים הנגיד גדורות על בנו ר"ש ابن גאנע ובתו; וחכם הרaab"ע את מכתבו בפסקוק שלם מן ישיעיה הנביא (נ"ט כ"א).

(ג) מאפק הדיואן של הרaab"ע ר' ישועה בן אליהו, אמר בראש המאמר כי בן מקין לאמר: האגרת אשר ידבר עליה על ג' העולמות בדרך ממש וחידות, והוא משימונו כמי בן בלו' שם כי בן מקין ביאות למשתנו, והוא הלך בה בעקבות אגרת כי בן יקצא המוחחת לאבן טינה עפ"ל; ומכאן נראה שבקרה היכאטר היה אגרת כי בן מקין, והראב"ע הלך אחר בן טינה רק בעיקר תלעין, אבל לא נמשך אחריו מאר, יוכחד לו שבילים חדשים ברוב מליצתו, כדי חכמו הטובה עליו; עוד הגיד לנו ר' ישועה בן אליהו הנזכר, כי הרaab"ע שלח האגרת כי בן מקין, ביהר עם מכתבו הקודם אל ר"ש ابن גאנע (עיין שם צד קמ"ד); והנה ד"ר יטול ספק בזה ויאמר: כי מזור עין היכתב, לא נראה שיש שכונות בוינו ובין אגרת כי בן מקין, עיין בס' הנזכר על הרaab"ע (עד קמ"ב), אבל געלם מעוני ד"ר לאות שיש שכונות בינויים מאר, כי אחורי שנזכר באגרת כי בן מקין, השבעה כוכבי לכת ובין הייב מולות, וגם שאר כוכבי השם ומחלcum, בא הרaab"ע במקתבו הקודם להגיד כי כל

רס"ג בספריו האכוננות והדרות (פרק א'): בORA הנסמיים בראש מעצמו, ו) הגרים יתחכמו זה לזה ויפרדו זה מזה רק ע"י חפץ ורצון השם; והראב"ע יראה מוד לדעת, כי כל החמשה אופנים שהש辩 לא ייחכו להיות, רק האופן הששי שיתחכמו יפרדו הגרים ע"י חפץ השם; ובמקומות הנאמרו (יעין ב"ח ח"ד צד ג') כי המשים בעלי עין על מודת הנפש, תקנתי: כי המשים כל עניין על מודת הנפש, ובוגנו כי לא ברא השם הגרים מעצמו, יין השם שעשה כל דבר על דרך הנפש, יכול לעשות מההוא יש; ובמקומות הנאמר להלן (עד ג' ש' כ"א) את אשר לא כתבו, תקנתי ע"מ נסוח פארוי: ואת אשר לא כתבו, וכן תקנתי עוד הניטח בכמה מקומות ע"פ כי הנזכר, השיר הקמן אמרת געלם זכרו, נמצוא בסוף המאמר ערוגת החכמתה כי ברכין, והוא על יסורי הדת, ומשלקו יתר וב"ה, ולדעתו תברו הראב"ע, ובכלל בו מה שאמר במאמרו הקודם.

(ח) בכל שורה מן השיר ההוא יש ט' תנויות, ובדבר הניטח בתחלתו דבריו הראב"ע: מפרשי התורת הולכים על חמישת דרכיהם, יאמר ש"ד ל' בט' ברם חמד (ח"ד עד קל' ב' בוה'ל), בכ"ז שבידיו מתוב על ארבעה דרכים, ונוטח זה ניל' העיקר, כי בדרך חמישיות איננה דרך המפרשים, אלא דרך הראב"ע עכ"ל, ואחריו נמשכו באבדר וד"ץ, אבל לדעתו הנוטח חמישה דרכיהם וזה העיקר, כמו שנמצא בהרבבה כי', וכן נאמר ג' ב' בהקדמה השנייה חמישה דרכיהם עין להלן, ובאמת חשב הראב"עפה בדרך כלל, כי יש לפירוש התורתה על חמישת אופנים, והרבבה מפרשיות שהוא לפניו וגם בימיו יצאו לפרש התורתה ע"ד חמישיו, כמו ר' י' אבן בעלם, בן חפני, רשי', מרשב'ם ובכומה, אך הראב"ע אותו בדרך חמישיו בכל עז, והם נמו

גם כן אל הדרשות, אך הראב"ע לא חרש הדרך החמישי מרעומו.

(ט) ההקדמה הזאת נדפסה בכתב הפדישן לוויט, גם מאת פ"ל בספריו על הראב"ע, ודר' בט' הנזכר (ט' לד') ובסתום, הדרך האחת הנוטח אצלם: והמשלים על פי עורומים, אבל אין כל טעם ופירוש להרביטים האלה, אך צלח לי לתקן הנוטח מה ע"פ שמצוות מה שאמר הראב"ע במקומות אחריו, ע"י להלן נספחיהם (ט' א') וול': דרך משלים ע"פ נוציאים אליהם, וכונתו במלת נוצריים, על יצירויות וחיות שנונות, כמו שאמר מיר, ושׂוב צורות חיים הרבה, והראב"ע יאמר כאן, כי תורה השם אין לדמות אותה להוות עם הוועז; גם צלח לי לתקן פה הנוטח בתחלתו הדרך השנית, מתוך דבריו הראב"ע שאמר בהקדמתו הראשונה, וגם מכמה שאמר בפירשו היג', על שמות בסוף יתרו בז' ל': וכבה יקרה לכל מין, אשר בדבריו קדמונייא לא יאמין, עכ"ל; ועל ט' הרביטים האלה תקנתי הנוטח מה עילו דבריו בערך.

(ט) המאמר היקר הזה כתוב הראב"ע בראש פטרו מאונינים, ודבר גדול עשה לתולדות ישראל, גם חשב פה בסדר את שמות הרבנן, יعن' הקראים הראשונים שפה עבר לא ידרעו, כמו שאמר הראב"ע עליהם בהקדמתו הראשונה והשניה לפירשו על התורה לאמר: והם (הקראים) מודעת תוצאות לשון הקדרש ריקם, דקדוק הלשון לא ידרעו, גם באוצרם לא שמעו, ומה יקרו דבריו שר' ל' שבתב ל"ש פינקער, שנשנק אחר הקראים בכחמתו בבקעה, וול': אל נא תחש להתפתחות אחרי דבריו אוחבי הקראים המיחסים להם המצעת חכמת הלשון, המליצה והשיר, כי כל זה שקר שאין לו ריגלים, וש' ביר' ספר כלול יוט',DKRK קמן לאחד מגודוליהם, בעל המבחן, והוא מביא

נספחים

- א) בכ"י בעיר פארמא מצא רמש"ש את הפתח דבר זה מתרaab"ע, והדפוס אותו במא"ע דמ"ג ברך כ"ד (עד שנ"ז).
- ב) הקדמה זואות הדמים באלו עיר בטפירו בלשון אשכנו הראב"ע כמו מדריך (עד קמ"ח).
- ג) החווונות האלה נמצאו ניבויויר בטוף ספר המאורות להרaab"ע, והדפוס אותם במא"ע לעטטוירבוודע שנה שביעית (עד צ"ז). א) לדבר אשר היה ובו', כמו ולימה ("ב' א") הדבר אשר היה וגוי, ב) אצל ניבויויר נאמר בשנת תקמ"א, ותקנית על תקמ"ח, שיעלה לנכון עם הפרט הקומות תחק"ד, שהוא לפי מספר בני וישראל לציירה, ג) אצל ניבויויר נאמר כאן תקמ"ח, ותקנית על תקמ"ח, ותחלת החשבון של היושמעאים הוא חדש אב ד"א שפ"ב לציירה, חרש שבט נקרא אצל בשפט ערבי גמארדי אולו, ר"ל גמארדי הראשון, חדש אדר נקרא אצלם גמארדי חאני, ר"ל גמארדי העני, תמו נקרא אצלם שואל, ד) מלך זה, מלשון יומלך לבי עלי (נחותה ת"ז).
- ד) מקצת מן המאמר זהה הדפסים לרמש"ש בטפירו שניהם (עד ג') אך אנכי מצחתי כי בטוף הספר משפטיו הוכבבים לר' יהודה הכהן נדפס בווארואה בשנת תרכ"ג;

המדקדקים שלנו, ולא גם אחד משלחת, גם מוכיר ראשון המדקדקים, ואומר שאמר כי יודעת כי בם בעל המבחר מורה שהחויג הוא ראשון המדקדקים. הן אמת שכבר יש לנו מדקדקים קדום החוויג, כגון רס"ג ומנחם ווונש, וכן היה אפשר לומר שהיה גם בין הקראים, אך אליה הם, וזאת שמותם, אם אפייל ר' אהרן הגדול לא ידע ולא הזכיר בשם מקום בדרכו שלו (עיין אגרות שרל' ח"ט עד ח"ט 1847).

ה) אגרות השבת נדפסה ע"י שרל' בכרם חמד (ח"ד צד קט), ותקנית הנוטח פה ע"פ ב"י פאריאו ט"י קפ"ט, וגם ע"פ הנוטח מן אגרות השבת בסוף הטפר ש"ע הארי"; בשיד אני שבת וכ"ז, שורה ב', חזיכים בנוירום, כונתו בין עניים ובין שעיריות, מלשון נור אחיו (בראשית מ"ט ב"ז) וכן אמר הרaab"ע בשיר אחר בוה"ל: מבדייל באחריו עשר ומפקן (עיין ב' ט' אורות צד י"ג).

ט) התחללה היה מן הרaab"ע נדפסה בטוף הספר מהלך שנות שב"ז מנוטחה, אך הדבר הזה לא קרה באתות, רק ספר בדיו הוא ולא יותר, ויש אצל חכמי העם התחללה הוזאת באופנים שונים, כי בספינה ישבו ט"ז אנשי אוופה וט' שחורים, והשחורים נפלו בים, עיין בספר רעטוישאטן מאת פרוינדר (עד שע"ג סי' רט"ט) ויש עוד אופן אחר כי בספינה ישבו ט"ז יושמעאים, וט"ז נוצרים וכדומה, עיין ב' אברהם בן עורה לרמש"ש (עד קב"ג).

פה נחלפו המלות זו בזו, וכן במלת גמורי נחלפו האותיות זו בזו, וכך מוגרוי ומוגביל היוט ננד אשוריו, הפרט א"ח נ"ז הווא לשטרות, אשר הווא ד"א תחק"ג ליזורה; ש' ע"ט, בכ"י נאמר: ומשו, והשאר נמחק, ותקנתי ע"פ הענן על ומשנה, וכן אמר עליו בקדום הבינך צור לקהלה למשנה; ש' צ"ב, פה ומוקודם יזכר עם האמת בלשון זכר, ויאמר כי האמת יחפкар בך, ולא אתה בו; ש' צ"ז, מלת עם הופטי כי פה חטירה תנiosa אחת בכ"ז; ש' צ"ז, בכ"י נאמר: וירט בסאך מעל (חסר) על כנפי, והופטי פה המלות האלה: אהיה והנשא, ע"פ הענן.

ו) נמצוא בסוף ספריו אווצר נחמד כ"ז, ויש בכל שורה שטונגה חנויות, עיין במ"ע הכרמל שנה שנייה (השuron צד ל"א), ויש ע"ז זה על הרמב"ם, עיין בספר קבע על יד ש"א (ס"ג"ה).

א) עיין בספר הנוכר (צד י"ב), ב) כונתו על מה שאמר מקודם, כי חכמי ישמעאל וכדורמה, נמנעו מלקטום לכל גולד לפני ר' שנים.

ה) השיר הזה מבנו של חרaab"ע מזא דוקעט בכ"י באקספדר, וההפטים אותו בם"ע בוכבי יצחק מוחברת כ"ד (צד כ"א), והוא ע"מ יתד וב"ה יתד וב"ה יתד ותנווה, ונמחקו בתוכו מלות אחדות, אך אני עמלתי למלאות החסר, ולנקד אותו אל נבון; שורה ט', פה חסר מללה אחת בכ"י, והופטו כאן מלת בכבורך ע"פ הענן, ולשלשת מאוריו, כונתו על המשש והירח ועל הגבר נתnal, כי הוא המאור השלישי בעולם, וכמו שאמר ר' יהודה הלוי בשירו לושאוי ר' יוסף הלווי בה"ל: הלא עליה בין שני האורים שלישין, עיין בס' ב"י (צד לד"ח); ועולם הא' מלשון נצח, והוב' מלשון תבל וחילד; ש' י"ב, מוריו הא' מלשון מור ואהלוות, והוב' מלשון מורה דרך דוקעט; ש' ב"ג, לשון נופל על לשון: נתnal, נתקך אל; ש' ל"א, כונתו על הפירוש שעשה נתnal על הספר קhalbת, חברו בלשון ערב ונמצא באקספדר, עיינן רישימת נייבווער (ס"י קל"א), מלת הבינו הוא מלשון כי הבינו ה' למלך (ש"ב ה' י"ב), להדרות להרוינו, נתnal הוריו של קhalbת הוא דוד המלך; ש' ל"ט, מלשון כי אפלות הנה (שםות ט' ל"ב), ועל זה יאמר חרaab"ע, והקרוב ממנה ואפל ולא נגה לו (עמום ה' ב') ; ש' ב"ד, שמריו מכיו, נשמרי חזק (יחוקאל ג' ט'); ש' ס"ד, מלת גופי, הופטו ע"פ הענן כי חסר פה שתי חנויות; ש' ס"ז, ירומה מה דברי קhalbת לפניהם, והוא אסף אותם על החוט אחד; ש' ע"ד, אצל דוקעט נאמר: אשר בספר ספרד הוא גמורי, ואין להדרות האליה שם פירוש, אבל

רבי

אברהם אבן עזרא

ברך שני

חלק שני

תולדות הראב"ע

הקדמה

תולדות האיש הנעלם הראב"ע, שהיה ענין בכתף ועשוי בדעת מאה, לא נודעו לנו עד כה אל שכן. סבת הדבר, כי חסרו לנו עוד שני דברים יקרים, אשר הם עניין הולדה, והוא הזמן והמקום, יعن עדר היהום לא נודע לנו הימט באיזה עיר ומקום ובאיזה שנה נולד ומת הראב"ע, גם כמה הוא שני חייו על הארץ, ושבענין זהה בלבד גדולណו נודע, אצל כתבי תולדות ימי עמו.

והנה הרבה הגותי והשכתי, בטרם החלותי לכתוב את תולדות הרaab"ע, איך לצאת מן המבוכה הזאת, ותיל עלתה בורי למצוא דרך חדש, אשר לא שעשו כל החוקרים, ועל ידו שמות הרבח מעקים למשורר, ונודע לנו בעת תולדות הרaab"ע אל שכן, כאשר חווינה עיניכם מישרים (ה).

גם צלה לי להפין אור חדש על דבר יצחק בןו, ולפי שכן ובתו שחכמים רבים יראו וישמרו,

(ה) והוא עיר טכלה מקום בכתבת פס לפן: עיין בסוף הלמת קילך"ע, כתמי על כתלאים קילאניים מן כספה פס, פנקול גאנס קילג: וכי הילסן חנן טורן.

עוד ראוי לברר מה בקצור גמרא, את שפת הראב"ע
באליהו, יعن אין כאן המקום לדבר בארכיות, אך כתבתי על
הענן והוא ספר בפי עצמו, בשם מבוא לטודות הראב"ע,
וברצות ה' דרכי, אוציא גם את הספר הזה לאור, למען
ידעו רבים את חכמת הראב"ע מורתה מואר, ותרב הדעת
בישראל.

אדעתטא י"ב שבט, תרנ"ה.

תולדות הראב"ע

במאה שנה אחר שנולד רביינו שכואל הנגיד, אשר היה
באור שחר ליתורי ארץ ספרד, והנה זורת השימוש בהדר גאננו, כי
נולד באורך הדור איש מפלן ותוכם גROL, אשר במעט אין תקופה
لتחבונת, הוא רביינו אברהם בן מאיר הנזכר אבן עזרא; בשנת ד' אי
חtag"ג לזכירה נולד הראב"ע בעיר תודיליה בספרד העומרת על
נהר אבורי, אשר שם יצא ר' בנימין בר' יונה בעל המסעודה (ה),
וכאשר היה הראב"ע עוד צערו ליטאים, החל רוח השיר לפעמו,
כי משורר גדור היה מנגוניו, ווישר בשפת עבר שירים רבים
על עניינים שונים, ויבוא מהר גם בחברות הכהנים ומשוררים
גדולים, ובראשם ר' יוסוף אבן צדיק, ר' יהודה הלוי, ר' משה
בן עזרא, ור' שלמה אלמלעט וכדורמה (ו); ותרב על ידם הבמותו

(ה) שי' לפן נוקט (ג), ושין כם' מפעות תל' כימין בסקלמס;
ומולך פטהלטוק כסכל טיוו' בעת פטול מלך'ע, עיין במחכלה
סיקלא: יטוד טלו' ותוכנותו בכתך לפון האכנו יידי' קהנט
פסיכוס' ל"ל קויפטן כי' (ה' ו').
(ו) וכס ה' מל עליו הילמיין: וטילו ר' תלמס בן ה' מלמעלן,
יענו ילקן לפון נעלס וכו', וסוט עספ' כסילס וכו', וסתהלהס: עט
תעניז'ו זו יולו עינים (עיין תחכמוני סעיף ג).

מאד, וועש לו שם גדול בדרכוק שפט עבר, במליצה ושור, ובבא אור בתבי הדרש, וכחכמת המטפר ובכחמת החכונה והנדסה, ויתבר ער מאה ושמונגה טפויו (ג), וויש חירות גפלאות ומכתמייט בשפט עבר גס בשפט ער בער (ד), וויש חירות גפלאות ומכתמייט יקרים, נס חבר תפלהות סליחות ופושטן אין מספר, ואל כל אשר פנה השכיל; עוד יודע הראב"ע ברב החכמו, לקחת במליינטו לב רבוע, כי בברורים קצרים ומעטים, כתוב מאמראים יקרים, מלאים דין ויפי בעצם השמים לטהרו. ישפתותיו נתפו מה, וברוחו הכביר בחילנה והחולן ינבר חילום; בחרב דודה היה לשונו, לא נשא פניו איש גדול וקטן, ודבריו יירדו תדרוי בתן, זבל חכמי רוזו לא ישוו לו, כי רוח התולמים היה עמו. אבל ברב החכמו היה הראב"ע איש מצוק ומר נפש, ומגערוו ועד ימי שיבתו, ראה רק عمل ובעס, וכל אשר עשת לא הצליח בירוי, וילבש ריש ועוני במו (ג), וויהי נע ונדר באין, "שהרו בטוקום זה ווערכו במקומות אחרו", וצורות רבות אפורהו ומונחת הדרכובו; בימי גערו נושא הראב"ע ברוך כל הארץ עלמה אחת לאשת, אבל בליל חופתו עת שמחתו, והנה בא ארוח כנסיות לבלתו ונעצב רוחו, ובשםו זאת קרויבו ואהבו

(ג) עיין צפ"י בג' על טמות (כ' כ'), וגפ"י פלא דילקל (ע' ח').
זוס"ל: כי ק"ה מוכויס חכל לפי מה צהוינו אמצעו (עין כלס מג' מ"ז עד קליב').

(ד) עיין בספרי חכמת לרול"ג ע' ח"ט טעל' ב'.

(ג) עיין בספרי סמכא טעל' ג' (סימן ב' ג') וכס' חמל ערלו
פעל מעסך חד (ל' ג'): ואפי פלט כו לסתכים סינכנד להן ערלו
ול' טמות ממיון וכו'.

הנאמן, המשורר הנשגב והחוקר הנגדול ר' יוסף בן צידיק, שהיתה אחורי כן רינוי בקורובה, שלח לו מוש שיר בשחוק וחותולם, לדבר על לבו ולנחמו באמרי געם, ותראכ"ע השיב לו מיד בשווו, ביז"ח תרוויטס בטספר חרווו וע' פ' משקלו, והנגיד לו בעז מליכתו, איך שירו נהנייע את גפשו (ה); כאשר רעד התהלהך הראב"ע עם ר' יתורה הליוי, בהיוווע ער בטספרא, וחרבה דבריהם בחכמה ודרעה שמע וקוץ ר' ריה ממנו, והוא מריה"ה, והוציאו אותם על שם ר' ריה בטספרא הרובים (ג), ואף כי רחקו זה מזה בכמה דבריהם במתשבותיהם, כמו בחכמת המחקר ובאטציגנות, ואהבת החיים ותחבל וכדומה, בכל זאת קרובים היו איש לאחיו בלבד, והעתלאו שניהם באחים כאחים גאנטינס, וכותבו וה לוה מכתיטונג; גם המשורר הנשגב ר' משה בן עזרא, חבר חידה גפלאה אשר התחלה: זבור נא

(ה) עיין בספרי חכמת לרול"ג ע' טעל' ד', ווילודות ר' יוסף בן זליק, עיין גאנטוא לפסלו טולס קען מלטה יעלאגנט, וכט' גכ' למדל' (ל' יט').

(כ) עיין צפ"י בג' על טמות (כ' כ'), וגפ"י פלא דילקל (ע' ח').
וועוד בסביבס מיקומות כפירושו על כתבי קקדס.

(ג) עיין בספרי חכמת לרול"ג ע' ח"ט טעל' ב', ובספר ספודע
שטעמיך געל פלאות הקנלא (ל' מ"ג) ונדזומא, צלי"ה פה חמיו גע
סראחכ"ע, וכן מה סמכוו סיוקון (ל' ר' יז') סרא"ה וסראחכ"ע סי' נגי
שט' חמויות ועס קנווים נימד— כל דיליכיס סאללא דקער יקודס.

ירדי בטהבבו, ושלחה אל הראב"ע, והוא עשה לו מידה אחרת על אופן זה ברוב חכמתו וכשרונו (ה).

ימים רבים לא יכול הראב"ע לשבח בפסודר; כי גמשו היהת מגנערו ביד הנדר מסורה (ב), יין וחומר הביר לחצחו מאר לזרחיק גדר, ולעבור מים ואאות לבקש חכמה ורעת, ואחר שעבר בהרבה ערי ספודר, כמו טולביבא וקורדובה ובומרה (ג), נושא לבו לשום נשוא בכפו, ולעשות דרכו למרוחקים, וכן יצחק החלך אותו (ד); ויבוא הראב"ע מצירומה, זים מצא כתוב יין נושן, והוא השגוה שעישה ודונש בן לברט, על זקנו ורבו רס"ג, והכתיבה היהת משובשת מאר, ועמל הרבה לתקון השגיאות הרבות (ה); ממנזריהם החלך בבליה באזיה, ויבוא לעיר גנדר ושם מצא משפחה רבתה וגודלה, אלה ספר ויחס מושנים קדמוניות, והם ראשיו הגלות בממלכת ישבועאל (ו), ויעבור הראב"ע במדינת פרט, ויבוא גם להיזו (ז); וכי כאשר ראה

(ה) עיין בס' גמי תקופת מלך כסילם (ס' י"ז), וכפפני חכמת שליח"ע ח' (סימן ע"ז).

(ב) עיין כפפני סמוך ח' (ס' ב').

(ג) כדוקן כל שליח"ע יט' ציל ממטו (ס' לכ"ד), ולחמי תחלוויות: ארגלוס נכלי מוחץ עוכר מליתת הליסלה; זוגתיהם פטיניס לס' גדרסת (ס' י"ח) ימלל הני יהוותי כספדר נאכ טמלו נקלענו וככ' :

(ז) עיין לטון וסוף ד'.

(ט) עיין בסוף ספדו סמוכ'.

(ו) עיין כפלוטו על זוכרים (ס' ו').

(ז) עיין לטון וסוף ג'.

תולדות הראב"ע

בדרכו עם רבבים, ואיך מנהיגות וorthoites שונות, וממה יחשבי כי צורת היהודי משונה מכל הזרות, ושאלו היהיש להודי מה או עין (ה), וש גומ סינדים ועובדת כל בחמתה שיפגע בתחלת יומו (ז); גם אפק בחפניו ויראות רבות וולדורים, בחכמתה התכונת במשמעותה המוללה, ועיניו חוו נפלאות הטעב כמו דג המרעיש, וחשך של מצרים ביום אוקינוס וכדורמה (ג), או עזוב הראב"ע את בני יהדו יצחק במדינת בעל (ל), והוא החלך ושב לפטר בעוני ולעת מקודם (ט), כי בירוא היהת לך חכמתו ולא הצלחות, אך מציא בדרכו בארץ המערב, והוא צפן אפריקה (ו), איש לבבו ושמו יוסף בן עמראן.

האיש היה נבר חכם בעז, נגיד ושור ועשיר גדרו, וגם משורר נשגב ורב פעילים, והוא אהב את הראב"ע מאר, והבטיחו להוות לו לעזר בימי מסעו ונורו, והראב"ע שר לבבורי הרביה שרים, והוא השיב לו במליצה ושיר ניד חכמתו, וכאשר היה הראב"ע נצורך לבסת', פנה מוד אל יהוות יוסף, והוא פדה את גנסו מכל צרה, והנה כל זמן שחי השיר יוסף, שכח הראב"ע כמעט את עינוי ורשות, כי הוא היה לו כמו שימוש צדקה

(ה) עיין בס' גמי תקופת מלך כסילם (ס' י"ז).

(ט)

.

(ג) עיין בס' גמי תקופת מלך כסילם (ס' ט"ז) ובס' גמי תקופת מלך כסילם (ס' י"ח) ימלל הני יהוותי כספדר נאכ טמלו נקלענו וככ' :

(ז) עיין לטון וסוף ד'.

(ט) עיין בסוף ספדו סמוכ'.

(ו) עיין כפלוטו על זוכרים (ס' ו').

(ז) עיין לטון וסוף ג'.

ק"ט סמ"ג :

התלאות הרבות וחמת המזיקים, ע"י שמה השר וסוף איש חסדו, הגיעו אח ללב הרاء ע' לעובד את ארנו, וללכט עוד הפעם למרחיקים. יין נשאר בלבד תקווה ותומלה ובצער ומזוקן, ובאה עלי צרה בגין מביבה אשר על אבניים, ובנפש נכהלה ממקומו נפדר אשר הוא בספרד, ובשנת מת'ך אל רומא ירד, וזה אמר בשירינו לאמרו:

.א.

ואני אברהם בר פראי פאנץ' מלטקיט
הוציאתני באראן ספרד חפתה תפזקיטים
וקספבי אלו בקלוות הי' גדי פזקיטים.

.ב.

בגנו באיר גרא
מכלחה כן עינאי
ומאצ'רו ערוה
בקבודו שזעלאט
להונגה חספוי
למאצלים דרבנו
אושר נשאר עד פה
באללה נתקלה
ומפארצ'נו נפדר
אושר היה קפברד 10
ואל רומי ירד
בגנטש נבהלה. 6

ואברהם עבדו
אש'er בלא פרחדו
בקעה אל מקדו
לתוכן מתקנים
וונן עוגנא גנקא
וואה לה ערך
כתרת פְּכַבִּירָה
אש'er על אבןיהם
עד' בא אל רוקה
ונברחות שפקה
הכינו אל תקמונה
ופחת אוניות.

בכל עת, אבל פתאות כשר שרדי בא על הרاء ע' והשך שמו בצחירות, כי מות השר יוסף הישר באדם, והוא נשאר בצר ומצוק בעל עוזר וסוכן, ובנפש מorth יצא לקונן עליון לאמור:

איך ישלו בלבבי קרבוי
אש'er בום גנטוי 6).

אחר מות יוסף פנה הרاء ע' לשברון ל', אל גבר אחר
ושמו יצחק, ובקש כאתו שיעמוד לימיון בעת החותם, כי מעברו היה רע מאד.

הזרות האלה שערכו על הרاء ע' לא מלao עוד את פאתו, כי בשנה ד"א חתץ'ה ליצירתה, שפרק ה' כל חמותו על הרבה ערי ספרד וערב, והראב'ע ראה או עני בשפט עברתו, כי העربים הפראים והאכרים, התגנלו על היהודים בזאכרי ערבות, וובשו את הונם ויחרגו מהם ריביט, בנות ישראל נמסרו לדת נכיה, ותוות אל חי קריעו בחמתם לנורות, וויהודים הנשארים ברחו למקומות בכל עיר ופנה, מפני חרב הионаה, עיר קורדבה הותה עובה, ועיר אלוסנה נותרה באלמנה, וקהלת פאס אפס, ובני אשביילה הלכו בשבה, וחכמים עצומים מתו ברעב וציה, ובכمر רוחו ברב שיתו, יצא הרاء ע' לקונן או על שוד עמו לאמור:

אקה זיד עלי ספרד
בע פון פשטים 6.

(ה) סס (ק"י 1).

(ו) יין כספי מלעת קלינג'ע מ"ג (ק"י ק"ז).

מצב היהודים ברומא היה או טוב, כי האפיפיורים לרוב סככו באברות עליהם, להצללים מכל צר ואוב, ושם מצא הראב^ג לנפשו מעת מנוח, ואמץ את רוחו והחילוף בח, ובחוותו עוד על מקומו בספרד, גורע לשם ולhalbלה שמו, ור' דוד בר יוסף מנרכונת, שהיה רך בשנים ומלא תבונה, שאל מהתו או שאלות אחרות בחכמת העבר, והוא השיב עליון ברב חכמו^ה; ברומא מצא לו הראב^ט אהובים ורעים, ובראשם הרב מנחם ומשה בנו, ולכבודם עשה Shir נפלא מאד, אשר ניתן לשם יקר והוד^ט ; ושם השליט הראב^ט בשנת תח"ג את פירושו על הספר קהילת, וערב את לבו לדבר בפירושו זה קשות על חיפויים הקדרונים, ובראשם על פוטשי ר' אליעזר הקליר, ואמר כי רוכס המה מידות ומשלים, וננד דקדוק הלשון, כמו מליצתו: לראי יקפל, נחקרים יקפל, ליום ג' פזור הקפל, ומאיין יקלוף^ט, וחגיג עליו בHALAZAH לאמר:

ספריו מוזכרים, וכלהן פלוון על קסתה טאטלוו כבנת תח"ג, וחתמת טמיוקיס כונתו ג' כל סדרות ובכנות, ופירשו לנו לנו נס וכח נסנול סקלות.

(ג) עיין שם פסי סמהילות למתק"ט (ט' ח'), ול' דוד זך מנרכונת, סייס מאיו סוקן כל לי מסה פלנגווי סמהילס קפל מוג' לכרמאנקס' זע.

(ט) עיין בספרי מכמת הכרמאנקס' ט' ח' (ט' נ' ט'), וולדות קלפ טסום לי' מנהס בן יסודת ומתק' נינו, עיין מספר תולדות סייסודיס נרכומן מות געליגעל (ח' ח' נ' כ' ח').

(ט) עיין בספי' על קפלם (ט' ח'), ופסות קוס כל ר' ח' סקליג'

חולדות הרaab^ט

ולקחה רבב על הקפיא
ואחותו לאירוע יפליא
ואם קאה במתומו
שׁוּעָשָׁה מְרוֹן עַל הַפְּלִיא
וְהַאֲנָה בְּקָהֵן לְפִתְחוֹ תְּלִוּמוֹ
וַתְּהַתֵּשָׁא אֶפְלִיא, וְרוֹטִיא לְבָב נְשִׁפְלִיא
ומאיין יקלוף^ט.

בינגה הוות כהב והשליט הרaab^ט ברומא, את פירשו על הספר איוב, שעשה לכבוד תלמידו בניימין בן יוואב, גם חבר לכבודו את פירשו על שיר השירויות^ט; עוד חבר או את ספריו מאונז בודקוק שפת עבר, וחשב שם ספרד את שמות הרבעונות זקני לשון הקראש, מן ראש המדברים ותחלה המפרשים רבס'ג, עד ר' לוי אלתבאן^ט; גם נתן שם טימן לאותיות

מאלו במחוז מג'ג פולין: מוסף לישס לרה'ון כל רלה'ון קבינה קמתקה: הגטסה מלכי, וסליה^ט ע' דיל' קבotta על קפיטנייס גס נקפפו שפת יתר (ט' ע' ל') וכספפו כספ' נולוכ' (ט' י' ח').

(ט) והוא רה' נחלומו וכו', כונת הכרמאנקס' ע' על מה שזכרנו ח' ע' (בלרכות נ' ע' ב') כל מועי מהות יפות נחלומות חוץ מן הקפל, וכדרכו כלקה נגיד לו הכרמאנקס' טטרון קחלוט, וכשה: לחוץ יעסיל וכו'.

(ט) הו' פ' מגדורה קמ', עיין דס' טענו בסוספה במלוק נסומ'ס, ולדעת בעלינו של טיק ויוה' בן ר' צלמא קס'ס ממנהפת ר' נתן געל' פלון, עיין בספחו כונכ' (ח' נ' ל').

(ט) עיין בספי' קפלם (ט' ח'), ופסות קוס כל ר' ח' סקליג'

ואמר: האדם לא נברא אלא: שילמוד חכמתה, קנה חכמה במקצת הונך, ולא יוכל לדעתה תן כל הונך, החכמה לשומה במאלל לגוף, תענווג החכמה יותר מתענווג המאכל המתוק, בעבורו היה המאכל הענווג רגע והחכמה לעולם (ה); וכמה שנים חשב הראב"ע לדעת טעם מלא אחת (ב), וקרא בספרים פעמיים ושלש (ג), וכח ברוריו על כתבי הקודש, ושאר טפירו הרבים כמה פעמים, ויישם בהם בכל עת שנים ותקנים, ולפעמים חור מדבריו הראשונים (ד); וכל השמות והפעלים בשפת עבר ספר ומנה (ה), וחפש בכתביו הקדרש בכתב פעמים שבע שנים (ו), ולא בוש לשאול מאחריות מה שנעמל.

(ה) נפי' על היוכ (ס' כ"ה) נפי' על מטה פ"ר (ד' ז').
ישוע (כ"ה ה') מסלוס (י"ט ו' ה').

(ג) נפי' בג' שמות (כ' ט' י'). יתמל: אין לכות חפתוי בלב
טעס זהה סמל וכו' .

(ה) נפיוito על מהלך (פ"ט ה') יתמל: ולפי מטה ספקן
שהליך בעין זו ותקראי ספקו כמה פעמים ותנו כיוטו לבון דרכיו.
(ד) עיין גמורי עטלה ליטאה מ"ה (קד ג'), ועין דרכיו
שי"ר זכרו חמוד (קד זד קל"ב) ז"ל: עיקרי סעיפים שתפקידם ספקן ע"ע
יכול ימיו כן תלesa מכמותו, ומחר על ספקו ומתקן ומkill, וכן
עטקה רט"ז, ג'.

(ס) עיין נספלו מיהויס (ל' מ') ובמ' נחות (ל' נ') ובפס
כלויס (קד מ"ב).

(ו) נפי' בג' שמות (ו' י"ז י"ז). יתמל: חפתוי בכל ספקן
ולו מיהויס מוה צעינן, וכן חור נס' נחות (ל' ג' ע'ב) ודע כי מלה
ה'ת וט'ו, ונפה חפתוי ודקקתי עליה, וכדומך.

הראשים: גט חדיד קדר ועף (ה), ויצא נגד רס"ג ברכיר העשרה פטוקים, שאמר שהם דבקים עם הכתאים אחרים; גם הוויר בספר ההוא לכת אחורי בעל המטעמים, ואמר: כל פרוש שאנו ע"פ פירוש התעטמים, לא תאהבו לו ולא תשמע אליו (ו); בrome נפתחו להראב"ע מעינות התבונגה. כמו שאמר בשירו: ובו: יהוינו שמת הבינו אל חכמה, ופתח אונינים (ג), ושם ישובם ולילה והנה בחורת אל חי, וקרא גם בספריו המכסי העמים בערות הפנאי (ד), ואון וחקר וכתב ספרים הרבה, למד לעמו חכמה ורעות, וכל דבר חדש שמצא בשכלו, רשם אותו מיד בקובנרטסו, כי אין מנהנו לכתחזק כל אשר יעלה על לבו (ה).

(ה) עיין נס' מיהויס (ל' ג'). דערנינגס יהמל דהון לססימן סוס טולחס, ולדעתו סלכני נס' זכירון לרס"ג (קד קכ' י') גט שיתן הי'ס ג'לצון סוך דבר מגונה, מהיט קדר ועף פל' יכל אלהיליך לאפו, ולדעתו כוונתו לספר, כי עיין סגנון חסיד וטוכה סוך מלהות נתן קדמת, כי יקלר וכלהס צעוף, ממשגער סטולס: טוב שמיין גרכען גנטט, מיטים ברכיך וועך.

(ג) עיין נס' מיהויס (ל' ד' ע'ב).

(ב) עיין בצייר ברכין ספרו במכרך.

(ד) נספלו עט דנייל (ו' ג') יהמל קרכ"ע: להויזי זס
בתוכו בספל מלפני פלט זס הילכניות זנס עכ"ל, וגלי זס סיס זס
בעת זקלין סקספלן זן כ"ג זנס, וסיטוב ג'אל פלו' דפל ג'אל זוק
בסקדמתו לפילויזו ג'אל: וו' ע"פ בלידס ספרי חכמי סקלומות, ג' אל
פוכין נספלו זי אל זכלוי היכמי זקלין, זנס קינז זלהות זי אל
מאנגי קכלתס.

(ו) עיין נס' טפה ניגויז (ל' ק"ז ע'ב).

רבים וחידות גפלאות, ובאר להם סודות עמוקות, ופתח להם שעריו התבוננות.^(ה) כי היה אבי הכהמות ושירותו^(ג), גם יצא לשחק עם אחידים ממה בשחוק השאה-מש, אשר היה לשעשעים לו מأد^(ד); וייר בבואה הראב"ע לעור אתת מעלי אדרום, והנה אנשי המקום לא קדרמו את פניו בכבוד, ורק איש חכם ספרדי חבקו לובח חיק ו/or, ורק בשפת ערבית חברו פרושים וטפרים, כי ישבו כמעש לדבר נמנע, לכתוב כל הגנות רוחם בשפת עבר, אך הראב"ע עשה את שפהנו המשנה, אף כי קצחה לבאן ולחפארה, והעמיד אותה על תלה; גם ספרי הרקוקן מר' יהודה חילג, העתיק ברומא מלשון ערבית לשפת עבר, למטען יכולו היהודים בכל מקומות מושבותם, להגות בהם ולדעתם.

(ה) כמו מהלך על עלווה כבליו, נדור לתמל: פסיפס גינעראט פסיפוטי טילוס וכו', ככל מיקס גרכתי ספריס פאלטי ופסות גאלמי (עיין בספרי לכתת קליה^ט ח"ט סי' י"ז).
 (ג) כן היה קליה פלאה^ט על עלווה כבליו נספכ פאלמיות נחלמאל: היליס חי קיס עולגה لكن עוזלה היה מכמות וטירות, עיין שם^ט תומחות חיים (נד סי' ח).
 (ד) עיין בספרי לכתת קליה^ט ח"ט קעל עטלי.

טמננו^(ה), וגם להגود שיש הרבה דבריהם שלא יידע טעם אל נesson^(ג); ובכמעט הוא היה הראשון בין חכמי ישראל בספרד, שהחל לתרכז בלשון הקדרש ספרדי וקרוק בשפת עבר, וגם לכחוב בשפה ההיא באורות על כתבי הקדרש^(ד), יען כל החכמי ספרדי חבקו לובח חיק ו/or, ורק בשפת ערבית חברו פרושים וטפרים, כי ישבו כמעש לדבר נמנע, לכתוב כל הגנות רוחם בשפת עבר, אך הראב"ע עשה את שפהנו המשנה, אף כי קצחה לבאן ולחפארה, והעמיד אותה על תלה; גם ספרי הרקוקן מר' יהודה חילג, העתיק ברומא מלשון ערבית לשפת עבר, למטען יכולו היהודים בכל מקומות מושבותם, להגות בהם ולדעתם.

אחר ימים אחידים שישב הראב"ע ברומא, עוב את מקומות מונחותו, והחל למסעיו בדרכו בערים שונות, ובכל מקום באו ששו רビים לקרהתו, וקבעו את פניו האורת היקר תוה בכבוד, והרבבה אהובים ותלמידים באו אליו לשמעו את הכתחו, ולשאוב ממunning תבונתו, והוא חבר להם ספרים שונים, ושירותים

(ה) כמו מהלך נס' יסוד מוליך כסוף צעל סטוי, כט"ל;
 וטהלמי גדרלי סדרוס, וטהונתס לדמות נקס רוזן וכו'.
 (ג) וכן חמלי נס' טפס כולוק (ד-כ"ג) זוכמרטיס יתחלף סט"ט נת"ז, ולג' קדש לי קטע מהם, וכן כפ' טמות (יב' מ') ויז' למניית ס"ת וכו', והי' גם יעדתי, וכדומה.

(ד) ומס נכויס לכרי ט"ר טהמאל נתקדמתו ספפ סטיען מל"ט פאלון (ס' ט"ט) ו"ל: ומה ניכלה ג' כ' דוח' סגדול נאליה^ט ע'ל, מערכ קת לנו לתמוך פילוקס על הנ"ך ותכל מנויס סכל נכלון טכנית.

מת ע"י המרכזוי, עלם נחמור צער ליטיס ושם בנימין, או לבש הראב"ע קגנות, כי ראה שבא קץ הפלאות, וועש על שמייע וסיעתו שיר נפלא מאר, והחלהו: נזרד הסטר אונז, ושם הראה את חזו הנדור בתולצה והתולט, ויתן להורפת עולם את האוליזים (ה).

בימי מסענו ונודנו בארץות שונות, בא הרaab"ע בחברות אנשים ורבים משכילים וכטילים, ואיש אחד ממשלוי הדור בקש מאתו, שיפורש לו סור גולד קורט חזות על רגלי אחת, והראב"ע החוריש תולצה ולא ענה לו, אך בראותו כי חורה עליון אףו, ויאמר לו הרaab"ע בדרוך עזה טוביה לאמר: שיתענה לפני השם אשר כל יוכל, לרבעו לו לב טהור, ולחת בקרבו רוח חדשה, ולשופך עליון רוח חכמה, עד שבין כל הצעמות מלכנו, מבלי למוד ימים ושנים, אשר לא בן עשה לכל איש, מיום ברועו אדם עלי הארץ, אוילו ישמעה ה' הפלתו, ויתהדרש לו זה הפלא והאות והמופת, להיוות שני לאחנן בעלם (ג); פעם אחת יספר הרaab"ע בעצמו, שאלהו אדם מה טעם באיפה שעוזרים, שלקמתה רוח בשירה בועז, אפרהוי לו אין טעם לשאלת החואת, כי הכתוב ספר מה היה, או נקלותי בעינויו, ויאמר לו כי יש לו טעם, ואני התרשם ממנה ולא שאלהו, והנה בא ביום אחד ויאמר לו, כי יש לו טעם רבים הרבה, האחד: שראתה רוח בדרכ נבואה, כי עתיד אחד מבניה, להעמיד עמו על שם בעלה, וטעם איפה צ"ז רמנונים שהיו על העמוד, וזה בגמתריא איפה,

(ה) עיין בספרי סמכל ח"ג טעל ח'.

(ג) עיין בספרי סמכל ח' נגרת קנטת סנדפֿקְן קלנס חמץ ח"ד (ד).
קמ"ט).

חֹלְדוֹת הַרְאָבָע

ופיווש שעורים כמו שעורים כמו שער בנפשו, וטעם אחר וייה שתי מלות ארמית וערבית, והוא כאשר ראתה שיתלה אבשלום שהוא מבניה (ה), והנה כ"ג עם אל"ף, רמו לשנות אבשלום שהוא מבניו, ואחר כך איפה שעורים לשון רבים, בעבור הייחתו בכד עליו (ג), וטעם אחר כי תחולת אותן כאיפה עט תחולת שעירים הוא בגמתריא ישוי, שהוא צדיק גמור, או שמות ישב לבו בקרבו (ג).

גם בחברות מיניות וקראים בא הרaab"ע ברכשו, ועמהם התוכח בעניין אמונה ורות, ובכל מקום החכמה תair פניו; יירע להשוו דבר על אפניו. פעם אחת שאל אותו מין לאמר: באיזה מקום יש יותר מן הבורא, ויקח הרaab"ע חתיבה קטנה מלתם חם, וישם בכוס של יין אדים, ויאמר אליו הגירה נאלי, באיזה צד יש מן הון יותר, או שבଘו המין על חכמו (ד); פעם אחרת אמר אלהו איש קראי, ויאמר לו הרaab"ע ברוב

(ה) כלווג חכמו פניו לנו פלקה"ע לסת דכרי סדרן שצוטט כסוס, קות נחות כמו צילום מפיו, כל סדר ומיטל, ולדעתו מלת שער סיטין פחד וגעהס גלומית, ובער מסיטין טען פלקה עדרית, וחותה טער ורעדס, כהמך רהטת ציתלה אנטלאס נצערות רהטס; גס לרהט שעתיד גחל מיניס סוק צלמס הכלך עמוד על כס בעלה (מ"ה ו' כ"ה) ווקס לסת שטמדו סטמלהו ויקלה פנו גען.

(ג) סכמה שערות רהטס פיו לכדוות על אנטלאס.

(ה) עיין נפלוטו על לות (כ' ו'').

(ד) עיין נספל כתב תמייס נ' מס' תקו נלפס נמל' נמל' חמץ (ה' פ"ה), וסוח פכינ' וסת מספל כתמייס (פלקה"ע).

[רב' אבחומ אבן אורא. פרק שני. 6]

קשה, הוא דונש בן לברט, שמודד וקשר על אדרונו זקנו ורבו (ג), והחל לכתוב אז את פירשו התחר על התורה, על ספר ברואשית, בשם ספר היישר (ד), וכן פירשו על יהושע שופטים שמואל (ג), מלבד שכבר נגמר אצל פירשו על משלוי שמה ואשנהו (ה), וכן פירשו על הד' מגילות, שה' ש', רות, אחיכ, ומגלת אסתיר (ס); ובשנת תתק"ו ישב הראב"ע בעיר מנטובה, ושם חבר ספרו kali' הנחתת מהדרורא קמאו (ו), ובחדיש תשרי חבר שם בשנה הואה את ספרו צחות, והוא היה אז

(ג) עיין גם' ספר בלווה (ד' ט") , ונחלכל נספלו סלה"ע כמו מדקדק (ד' ג') , וכמו' טבול נזה"ס (ד' ג') ; וכתעטש טקלין סלה"ע נספלו שפת יתל, עיין בונטו על לחת' סכתוג (מכל' י"ז) . עיין נספלי נטולות רס' ג' (ד' ט') .

(ד) לחת' סלה"ן (עיין כ"ה ח' ג' קע"ח) נעתה תחתם ספריותם של הלוון, וספירותם סקל' חמלין כן, וכן דעת ס"ל, אבל דכליוס גם נכוויס, עיין ביהילוטיכעל פליגלן (ח' ג' קס' ג'), וכן י' שמואלן לדקה נעל מוקול חייס (במות כ"ט ט') ור' מקוני קלוי לפירות סקל' ווסתחו לנטונה, ועיין נחלכל נספלו סמכר (ד' ג').

(ג) עיין נספֶל על קלעכ"ע מלה פ"ל נלטן גאנליע (ד' ג').

(ז) עיין נמלמי עטפס לוטנה; ואנגן עריל טבאנס ימתן טס לייפמן כתמלח דכלי הלה"ע ען מטלי, ת' הלה'ס צועומס—ת' טס כסמס, עיין קו"ה ע"ד סכתוג (מייס' ו') וויפת רון' זנומה, ושלש כתלאו עס מלט קוזומס טהמאל מעלה, וסכן.

(ט) עיין גם' וויס' הילס נעדיל (ד' ג') ; וסוכילו הלה"ע נספֶל טבול .

מושמה, נעובי נא את הקבלה ונלק רק אחר הכתוב לבודו, ושימוח הקראי מادر בלבו, אחריו בן שאל אותו הראב"ע לאמר: מי אסר לנו להדרlik גבר בלילה שבת אחר שקיית המשמש, ויען לו הקראי נאמר בתורה, לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת, או ענה לו הראב"ע, כי לא הזכיר כי אם היום, וכמו ביום השני ימול בשער ערלתו, ולא גמול בלילה, ויען לו הקראי נאמר: וזה עיר וכי בקר יום אחד, ושניתם נקראו יום והערב קודם הבעל. ויומר לו הראב"ע זה לא יתכן, כי הכתוב אומר ויקרא אליהם לאור יום, ואיך יסתור דבריו ל夸א האור והחשך יום; או געלם פתאות הקראי מעיניין, אחר ימים אחדים בא הקראי אליו עם מענה בפיו וחשב לנצעחו, אבל הראב"ע הריס ובטל מחר כל דבריו. והלך מאתו בחמתה רוחו על נשפו. אחר חדש מימים שב אליו לבב שמחה כהוב בנחתיות: יום בשורה הוא, ושם נאמר וחכינו עד אור הבקך, ויומר לו הראב"ע: האם אין יום כי אם זה, והלא כתוב בתורה: ביום הכהני כל בכור, ובמחזי הלילה היהת מכת בכורים, רק פירושו יום על שני דרכיהם, האחד ביום ובלילה, והשני על עת זומן כמו והיה ביום ההוא; והקראי חלך עוד הפעם מאתו בחמתה רוחו (ה).

בשנת תתק"ה היה הראב"ע בלוקא, עיר קטנה לא רוחקה מרומא, ושם החלים בהדרש אירא אחים פירשו על ישועה (כ), גם חבר שם לוחות' במחמת החכונה, וספרו היסוד על ריקוק לשון עבר, וספרו שפת יתר להצלת את כבוד רס"ג מיד ארונית

(ה) עיין נס' סקל' על במות (ל' ג').

(כ) עיין סקדמת נזה"ס בספר קענוף (ד' ג').

בן נ"ד שנה, ואמר שם על עצמו בראשיו: ואברהם זון, בעוף גודד מREN (ה), ובמספר צחות זה יצא הראב"ע להוראות רידוק שפת עבר, וזרבי חירויות ע"פ יתיר והונעה, ולחת טעמים שונים לצורות האותיות, ואמר שם בדרך כלל שלא קיבל הדברים מרבו, ולא למד זאת בספר, רק שהוא אונור הכל פרעתו, והזכיר שם את בן אישר ובן נפתלי (ג). גם יצא שם ברוב כנס וחמה, נגיד המודרך הגROL ר' יונה בן גנאה, אשר האמון בנטחת המסתוריה מaad, אך הגיד שיש מלחות רבות בכחבי הקדר שצורך חילופ, יען הכותב הראשן כתוב לדעתו למשל המלה הזאת, וחפכו היה רק מלטה אחרה (ג), ועל דבריו אלה החרומר עליו הראב"ע והצדיק אותו, כי קנאת כחבי הקדר אבלתתו, ואמר בווז"ל: השמר לך ושמור נפשך מאד, שלא תאמין בדברי המודרך שחוכר בספריו יותר ממאה מלחות, ואמר כי כלם ציריכים חילופ, חילתה וחילתה כי זה אינו נכון בדבריו

(ה) עיין בספר יהות (ד' ע"ב) ונכפל טפס בדפוס (ד' ע') ובפירושו סקלר יהות (כ"ט ח') ויל': וכיהלע עמודי כתובה נתלה סמאנסיל וכו', ונספו רלו' לאטראף, וכפי' על דלינון (ה' ח') וסתומא כוס מסמאנגעיס סוח' נמאכ, וכזומא, וגזה סיס יהות מן כסות טלון תפצעו ספלי' כ' יונס ולקתס הנדו', עיין נמכתב ממל"ג' לספלו' סלקמס.

(ג) עיין נס' יהות (ד' פ"ג ע"ב, ויל' ע"ד) ובפי' על יטעה (ה' ט') וכקדמותו לפ' על סטולס ט"ל דרך ס'.

(ג) עיין נס' טענו (ד' ל' ע"ב) ובפי' על וקריה (פ"ג ג'), וכן נלמאר נילקוטים מסלכות הימלאל, עיין בספלו' חמתס קוונגריסיטס (ד' כ"ג) נס"ל: ול"י (ווחק) קלוי ול' יטולא סי' מעתיעס גמחלת יוס' ספלו'יס וכס' בניםס ותלמידיסס, ועודין נטנו לו קלה טעס'?

(ה) עיין בספלו' סלקמס שעיל כ"ט; וגולתנן טעה מילך שחלמי של' יונס נטך מן כסוטוס, ועם טנותס כתכתי קדרה כמוסו, ול' רלה' ג'ס' מה סהמאל ר' צלטס בן פלון ס' מהכלת בעליך (ד' כ') ויל' : והם בטולם טהה זה וכליות גז' טשות כי סוח' דרכ' ס', הילם סמוך על עדעתו ולון ערלה צויארו מטוס היליקות, עיין בספלו' סלקמס (ה' קל"ז) ויל': וכלהלו' קומס קמורה נלו' וכו' .

אומר מתוקה שם העובר (ה) השם בכל רגע, והבוטה בו לברוז;
בשנת תתק"ח כבר ספרו כל' קינהשת מהדרורא שנייה (ז), ובשנת
תק"ט השליט ספריו הרבים באצטנויות, כמו שנראה מישרו
הקטן שיר בסוף לאמור :

בשלם ספר פושפחי היעולם
ובו נשלמו בדיניהם בולם,
והזוזות לאשם תפיבין כל געלם
בפרחן שון שנת פרתק"ט לעוזם (ז).

בחכמת האצטנויות عمل הראב"ע הרבה שנים, ועשה
בה הרבה ספרים, וכותב אותן גם במחודרא שנייה, יعن החכמת
הזהת, אסטרולוגיה, עמודה או במעללה עליזנה, וכן מכמה
שנתיים אחריו, ועל ידה מצא הראב"ע את מתחתו, והוא היה
מקור פרנסתו בימי עניו ודורחו, כי לא עסק במטהר, ולא היה
לו שום משחה ושורת, לא ש"ץ ולא רב ומורה לילדים ובוגרים,
באשר הוודה לה' בשירו לאמור :

בעל כל האידאות הבי לנו להזוזות
ויל' עשר יירות אלליי מון ביטזרות
גבליי העמידות למלודים ווילודות (ז).

(ז) עיין בספר טענזור (ז' ט') וכן הגדלת סכתת עין כ"ה
ח"ז (קד ס"ב).

(ג) עיין סוכות"ס בתקדמותו לספר טענזור (קד ט"ז).
(ג) עיין ברכימות כ"ז פלאז (ס"י נ"ט).

(ז) עיין כספי חכמת פלאק"ע מ"ל (ס"י י"ה).

ורבים שאלו מאת הראב"ע להנגיד להם עתרות,
ומשפטו הנולד ע"פ מצב הכוכבים, והוא מלא את בקשנות
בדעת ומומה, ושותו הטופ ביחסות הואה הלך למרוחק, ובא
בחזרות שרים גדולים וגיגר להם עתרות, והוא ג"ב משרות
למלכים, וזאת להם חזונות נעלמים בעניינו המוליכה (ה), גם
עשה הראב"ע לוחות לבל עת, והגיר מראש מת שקרה בתבל
בימים הבאים (ב), ונקרא בפי הקדמוניים בשם אברהם (ז);
ואף כי האמן הראב"ע באצטנויות ובחשפות הכוכבים, ככל
הכמי דרכו אשר יצאו בעקבות חז"ל, וחכמי העתים הקדמוניים (ז),
וין האדם בן שעתו; אבל זאת לא נפתחה הראב"ע אחרת מוד,

(ה) פין נפלן וופג ג' .

(ב) עיין נהלן ווקף ברכימות (ל"ג י') בלוותיו של תללן פלאק"ע
ג'ולה ודו', וכספי קלותות שללן געלן נלוונס, ועין כספי
חקמת סלהכ"ע ח'ב נספמים (ס"י ג').

(ג) עיין הגרות תללן (קד ק"ג) ופיין קונטלה תריילן
לעגלילעך (קד י"ב) וכמ"ע נגלהטען בנת תלמ"ב (קד ס"ה) ועין
בריתמת ניכרעל (קד ב"ה) ס"י 1148, וו"ל: פועל זה מר' חנלה
ספוס .

(ד) עיין גנמ' בגט (לו ק"ג), ועין כספי פפלוט (ס"ז)
(קד ז') וו"ל: חנו כחמתה שתוין סנדלה לחייבת פלאקה, כתב
גדול כסופיס גזוקלהע, גנעלן סידיעס בחכמת סילטקה, הום גמבל
הן סכער חכל גהפלס ממתך; ספר כל גן קעןῆ קמָס צילטראן סרולף אל
חכמת הכוכבים ע"כ, וקטעס סנקון מפי מה גן סהמִין כרמאנ"ס
בחצטנויות, חהכל ווועיס הטענו מן מתבvu למאסליין (עין קוין
בחצטנויות, חהכל ווועיס הטענו מן מתבvu למאסליין (עין קוין
ח"כ ק"ד) גלה לנו ד' יוקדה ניל סלמה מעולטן כספיו אטפער).

במו הנשיא ר' אברהם בר חייא וכורומה (ג), ואמר: והכottaה בה' הכל לבו, השם יסבב לו סفة ולו נתכנו עלילות, להצילו מלך נוק שיש במולדו, ואשריו מיו שלבו תמים עם אלהו (ד). גם לא יצא לחשב קצין, ולהגיד ומן הגאולה ע"פ מצב הוכובים, ולהפוך ראה בבל נפשן לבלתי את דעות מחשביו קצין, ואמר: ובן היוצר חבר ספר בטעם הקץ, וגם נמצאו דבריו בכלי יציר בתרטם בא מועדו, כי הוא מקוה מועד עבר, וכל אמר שכל דבריו בדבריו קץ, גם דבריו רבי שלמה בן גבוריול, שרצה לקשור הקץ במחברת הגאולה, על שני הוכובים הערליניות, גם דבריו רבי אברהם הנשיא בספר הקץ, ודבריו ר' יצחק בן לב, וכל החושבים גמתריא הפל ורעות רוח, פיו דניאל לא ידע הקץ, אף כי הכאים אחריו (ד); ומלבך ואת לא

פְּכָכֹכִים (ד' ח') ו' ג': וְהַסְּמֵגָןִי סְפָלִי הַלְּמָטוֹן מַמְלָיכִים וְהַ
חַמְכָּס, גַּם תְּחִכָּס לוּ וְסַמְשַׁתְּחִי, עֲלֵי' (ג) וְהַסְּלָמָגֶס מַמְכָּךְ
חַחְלִי הַרְּסָטָנוּ מַלְךְ, וע"כ חַיְן לְסַפְתָּלָן עוֹד אֵס לוּ סַמְמַיְן מַחְמָתָ
סַמְוָלוֹת, ועַיְן גַּכְיָן גַּכְמָלָן גַּן עַדְן לְלִי מַיִסְקָן וְסַלְאָלָן נַדְקָס נַסְפָּר
מַפְּלָתָה צִיכָּס פְּנָכוֹן לְזָקָן (ד' ל"ע).

(ה) עד ארלא דלחות זמן מוגבל מוסחתונס טלי יוס חמלר, פיו
האמל גפי מגד המולות גל' ויתכן כיון ססום לעתות פְּמַטְוָן, וככל
כ' יוסוד סכְּרָלְטָוי ווּן נְגָדו (עַיְן קְלָבָן בְּנֵס בְּלִיטָה נָוָה) (כ').

(ד) קן אלמל קְרָהָלֶג' ע' גְּרָהָלֶס סְפָלִס מַמְלָדוֹת כ"ז.
(ג) עַיְן צְפָלוֹס טַל דְּיָהָל (ה' ל') וכן אלמל סְרָהָלֶג' ע' גְּרָהָלֶס
פְּלִיטָסוּ טַל וְמַרְלָס, וע' מְלֹתָה דְּיָהָל כ' לְוִי מַסְתָּלָן-הַיִס מַפְּלָתָ
לוּ קִיס דְּיָהָל יְדָעָס, ווּק' יִהְמָרִיס, עֲלֵי' (ז) וְסַפְּרָקְלָס טַוִּים

תולדות הראב ע

האמון הרaab"ע בבחפים ונחותם וסדרם, שאפשר לעשות בשם נפלאות, ואמר: ריקי מוח יוחשו כי הנחש אמת, אך התורה לא אסורה האמת רק השקר (ה), אין שד בעולם אבל בה הרוח שמשים בו האדם כפי הענן נקרו בר' (כ), והאמורים כי בשם יעשוו מעשים גדולים, לא ידרעו את השם (ג).
מאיטליה הילך הרaab"ע לצרפת, וכל גרויל הארץ קדרמו את פנו בבור בבוד ובשותה (ל), כי שמו זהו נודע לנוון ולהחללה, בין החכמים ובין הרובנים, והוא החל לפוקה את עיניהם בחכמת לשון עבר, כי מאוחר שלא ידרעו שפת ערבית, לא יוכל להשתמש בספריו הדריך הרובנים, שבחבו המודקרים הגדולים בשפה התיאו, עד שבא הרaab"ע ועזר להם בחבוריו

ספל מגנת פ מגנת מתכל ר' הַכְּרָסָס נְרִיָּה, עַיְן גַּמְגָוּן לְסָפָר
בגון סנפס (ה' ט'ו).
(ה) עַיְן בְּסִי' וּוּרְלָס (כ' 1), ווְהַתְּסִימָה גַּכְיָן דַעַת פְּגָהָן
לְכִיּוֹן חַגְגָלָל, עַיְן גַּכְוִי סְעָתִים לְמַתְּחָלָג' (ה' כ"ד).
(כ) עַיְן קְסָפָר כַּתְבָתִים מַלְר' מַסְקָה תָּקוּ נַדְפָס גַּהְגָל נַחְמָד
ח' ג' (ה' ג'') מס' צְקָנוֹת מַסְפָל סְמִחוֹס לְפָרָהָג' ע'.
(ג) עַיְן בְּפִי' קְהָלָל עַל סְמוֹת (ג' ג'') ותְּמָנוֹת רְכָס הַלְּיָי גַּהְגָן
קְסָפָר טָעַס זְקִינָס (ד' כ"ז).
(ד) וכָּה יְמָמָל ר' יְדָעָס כְּדָרְלָטִי גַּדְגָּלָתוּ הַלְּסָרְכָּה ה' גַּמְלָל:
וכספס קְגַע סְמָס סְגַדָּל סְרָהָלֶג' ע' וּכ' , וְאַקְטָוִיטוּ סְפָרוּ לוּ סְמָחָת
גַּדְוִי סְמָהָן, חַקְדִּישָׁס צְוָתָה, וְכִגְנִיסָּס לְקִלְמָתוּ נַעֲכָנוּ עַלְיסָס, וְסֻוּס
קְתָל לְפָקָה עַיִס גְּלָלְתוֹיו וּכ' .

הקטנים שבתב שפת עבר (ה), ושם מזא לו הרבה אהבתים ורעים נאמנים מקורב ומרחוק, ובראשם הרב ונדרול הרור שלשלת היוחסין, ר' שמואל בר' יעקבaben גאמע, שהיתה אzo אב בית דין בעיר קאבס, הסמוכה לעיר טוינט באפריקה, ושמו הטוב נודע לשם ולחלה, כי זווית חכם גדול מליען ומשורר, עשיר ונדייב למ', וחתבר ספר הווטות על העורך מרוביינו נתן מרומא (ג), גם חבר ספר גדול בשפת ערב על הלכות שיחיטה (ג), ובשביל רוב המכחות וטובי לבו, דבקה בו נפש הרואב"ע מאדר (ד), ור' שמואלaben גאמע, שלח אליו אגרת מליצה בחזרות כמספר ענ"ק, ועם עוד שני שירים גדולים אשר בהם היו ק' ל' בתים, וביתר עלן מטען שי"ז; והראב"ע חבר או לכבודו האנרגות תי בן מקין, שעשה עד חכם העבריaben טינן, ביתוון הקשר רעת מעשה ידי אמן, ושלה לר' שמואל זוחברת הזאת עט מבחנה נפלא בחזרות, ועם עוד שני שירים נשגבים, תמרות

(ה) עיין נסקדמת ר' יקוזט herein תנון לפפ"ל סלקמס (ד' ג').

(ג) סופות סילס מל"ט herein גלמע סולין גולג'ל צילג'ל מתוק כי', ועבב עליוס טפלות ותקוינס כל' חממו קפוגה עליו, פיעו בספ"ל פעילת קני לכהן גלעדי (ד' ה').

(ד) עיין רמס"ט במא"ע ניגיגעל לטנת תלכ"ב (ד' ג''), ודכני שוחה נרכמל לטבונע גה' (ד' רע"ז).

(ז) ומלכתת סגדולה כל' בטחים מל"ט herein גלמע, מודענו לנו עיי תזוכות טגניות טהוות ליככי, ותמד מליחתי חכמיין כל' כ' במוקד, כס נקלם כטענו גולען, ועלו סתיהם כל' כ' מיטמפתס, עיין בספ"ל תפוצות נגניות (ד' קמ'').

אגורת המליצה שליח לו; ובמכתבו ההוא יצא הרואב"ע לפחות ולזרום את ר' שמואלaben גאמע מאדר, ושלשת בניו יעקב יהודיה ומשה, ואמר שם בשירו, כי אמן מסצוקתו רבו כחול הים, אך אם יוכה לראות את פניו הרוב שמואלידרו, הוא מקבל עלייו הכל באחבה (ה); בשנת תקתק"ו הייתה הרואב"ע בעיר בדריש בדורות צרפת, ושם חבר את ספרו השם, על האותיות השם הנכבד, לבבון שני נשים חשובות, אברהם בן חיים ויצחק בן יהודיה, ושם חבר ג'ב' את ספרו יסוד מספר, על שם המספר בשפת עבר, וספרו האחד על התשעה המספרים בחכמת החשבון (ג), ושם דבקה נפש הנושא ר' יצחק בן יהודיה בנפש הרואב"ע מאדר, וויאל ללבת עמו באשר יילך, ולסבול צער ונדרדים במוותו, רק למען יהנה מהכמתו הגדולה (ג).

הרואב"ע היה איש רב הובנות, ומשורר גדול מגעוריו, שכלו היה חד וחירוף מאדר, ועל כל דבר וענין שקרה לו בחוינו, עשה מיד מכתב נפלא, בשום שלב ושוב מעם המשמש לב אנוש, כי הוא היה אבי הלצה והחולום, כמו כשהו שבח פעם אחת במקום שפל ממעלותו, וייש את מכתמו היקר "ביבורי

- (ה) סמוקו לכל סדרלים סילס עיין נסקדמת קילג'ג'ע מה' (ס' ג').
- (ג) הספ"ל יסוד מספר לדפס. סס' מכות נקוד סילטורי, ובספ"ל "סוחה" נדפס נסכת תלכ"ז גהדעון.
- (ד) עיין מה טאנגיון תומ'ה בסס' גמכ'י' מפקוני נסקדמותו לספ"ל גטנור (ד' ע"ז).

במקומי⁽⁶⁾), ובאשר ישב בטעורה עם רועים , ווֹתַן לְכָל אִישׁ דגיט לְאֶכְול , אך המחק חרגים אותו לדג , ווועש את מכתרמו : על הדגה "דאגה אבליג"⁽⁷⁾), וכן בהגע לעיר מורה , ולא קדרמו את פניו בחוגן על האכטניא עשה או את מכתרמו : "רְקָנְקָן רֵיקָן"⁽⁸⁾), גס כשהציקו לו הוברים ונשכו אותו , עשה מכתרמו : "לְמִי אֲנוּס לְעוֹרָה מִפְנֵי שָׂור הַחֲבוּבִים"⁽⁹⁾), ובזה לו היהרין על כל אחדיו המשורדים , כי לאם לא נתן השם זה הבירון , להיות כחם רב בהלאה והחולום , ועל כן יבדלו שיריו משיריהם , יויש לו מעלה יתרה עליהם ; ואם "יְהִוָּה הַלְוִי רְחָק עַל פְּנֵי הַשִּׁיר בְּעֹפֶר עַל פְּנֵי הַמִּם" , הנגה הראב"⁽¹⁰⁾ יורד תחומ השיר , ועהלה משם . פנינים יקרים⁽¹¹⁾ ; גם היה הראב"⁽¹²⁾ איש שמה ומושב לב , ואהבת החוים והתבל , ואמר : אם התפלתך מן הבקר ועד ערב , ותתענה והודמה להם השומט , ותטור מדרך היישוב כמו שיישיו הרומיי בארץ אדום וישראל⁽¹³⁾ ; עוד הסתפק

(6) עיין בספרי חכמת קליה⁽¹⁴⁾ מה' (ס"י פ').

(7) סס (ס"י ו').

(8) סס (ס"י ח').

(9) סס (ס"י י").

(10) הכלל פריגיט נזה ר' יונה נן היליאו סמיהוף קת סדיון כל ר' יוס ומל קליה⁽¹⁵⁾ , ועיין בסקדמותו לויוין כל קליה⁽¹⁶⁾ סקוין הילגר , ומס סקיגיד ר' יונס ג' סס קליה ס"י קל"ד , ועיין דכלי בד"ל בסקדמותו לויוין כל ר' יוס (כל ק'), ודיזון גנייגעל (כל קע"ב).

(11) עיין נפירותו על קסלת (ז' ט") וכולומיטי סס קמייליס סנקרט גלען : ערערמיטען .

תולדות הראב⁽¹⁾ ע

81

הראב"⁽²⁾ ע בעמעט ולא שאל הרבה , ולא אהבת בטף ומאמט בעשר , ואומר : עורי הלב ייחשבו שהשער מעלה גדוולה לאידרים , ראוי לאדם המתעטק בעבודת השם שלא ישאל יותר , ושיטם עירק מאכלהו לחיות , ולא יבקש החיים בעבור שיאכל⁽³⁾), וברוח אמיינ' וחשקט נשא וטבל הראב"⁽⁴⁾ את צורותיו הרכות , ולא חטא בשפחתו , ליבר קשות גנד ה' על רוע מולו , ואמר : לא הובא האדם בעולם הזה להעתגע בו⁽⁵⁾ , ובול גל גל שעבר על נפשו גענע לו בראשו , ואמר : מיידי יומם אל תבלח , עם ה' אהיה תכיס , אשמה כל הימים⁽⁶⁾), והחכם שאין לו נחלה וכסקף , ישמה בחכמו ולא וכבעם בעבור עניי , העישר לא הוא בינויעת האדם , כי אם במול השם⁽⁷⁾) , וכן אמר בתום רוחו לה' בשירו , לאמר :

אֱמָת אֵל אֱמָת אֱמָת אֱמָת וְאֵם לֹא רְאִיתִיךְ
וְאַלְמָם בָּרוּב טוֹבָה בָּקְלָעָתְךָ תִּיְמִינְךָ
בְּשָׁלָם בְּעַלְמִיקָּחָרְפָּדִים בְּמִלְמָדִים
וְעַד מָה בְּכָרְפָּגִי וּבְפָהָגִי בְּשִׁיטִים,
רְצִינָךְ לְהִיטִיב לְיִ בְּלִי קְרָתָךְ שְׁבָרָךְ
גְּנִישָׁבָךְ קָאָר שְׁמָךְ גְּנִירָבָךְ מְצָאָתָךְ,

(5) עיין בספרו יסוד מורה (טפל ז').

(6) עיין צפ"י על תלולים (ל"ג י"ו).

(7) עיין בספרי חכמת קליה⁽¹⁷⁾ ח"ג (ס"י ק"ב).

(8) נפירותו על מלטה (ז' ט") וכפירותו הקני על מלטה (כ"ג ק"ז).

לידן לפני השופט שהיתה איש הכם ונכון, וגור אמר: שבעל השלש חלות יכח ארבעה זווים ובבעל השתי חלות יכח וו אחד בלבד.

הannessות האלה באו אחרי בן לפניו, והוא מלויגות על השופט, באמור ששהוציא משפט מעקל, יعن שבעל השלש חלות לחם, היה טובע שלשה זווים בלבד, והוא גור שיתנו לו יותר ממה שתבע, ומתבבב היה מתרעם על ההשגחה למטה חסבכל, שהיה השופט כל הארץ איש פרי וסכל, שנור שיתנו לו פחות ממה שריצה בעל ריבוי לחות לו; או השיב להנתבע ואמר: היו פרי נמהר! אם אין אתה מכין משפט בני אדם, איך תחשוב להבן המשפט האלמי, ותתלונן עליי, חיללה!
השופט החוא שפט בצריך, יعن כל אחד משלשתן אכלו שליש מהם כללו, כי כלב אכל בחברה בשוה, ובאשר נחלק כל חלות לחם לשולשה שלישות, נמצאו שהם ט"ז שלישות כל הח' הלוות, ויטצא שאכל המשעה שלישות כל אחד מהם, ובחוויות שלעל השתי חלות לחם אכל המשעה שלישים, לא נשאר זווים, ווגף הפרש בין שני הannessות אשר להם הלחם, אך יתלקו החמשה זווים, שבעל השלש חלות לחם, היה שואל הנ' מהם לחלוין, באמרו שהו שלשה תלקי הלחם שלו, ושני החלקים של חברו, ובבעל השתי חלות לחם היה אומר, שיחלקו הח' זווים לחצאיין, יعن כל כך אכלו מלחמו כמו מלחמו חברו, שהאורות לא הקפיד, לאכול שני תלקי הלחם שאכל מלחמו, ושלש חלק חברו, רק משניהם אכל בשוה, ובאו

(ה) שיען בספר ידי מס' מל' מס' קילומטריו לפום ווינזון בנת צי', גפלומו על קלטה, וכט' פרטס ח' (ד' קמ"ח) י' למיל דוס'ן: ואפקט לרמז בז' טען גלסי וגפלום מיל' זיל' הוועו סלט'ן'ע' לע' גמלוקטו היל' תלות גליק וווע' זו' וווע', וועגן טס' קיל'ו

קשי' בדרכך פחתן עלי' בלה'
נאקרו לאל מני בעאות קראטוך^{ה)}.

פעם אחת שאל איש את הראב"ע, להגיר לו דעתו על דבר תלונת צדוק ורע לו, רישע וטוב לו, והשיב לו הראב"ע במתפלא עליו, אך היה מתלונן על הדבר שלא יובן לאשרו, והוא ראי ישיא כל וחומר מהמשפט האנושי, שלא ישוג אותו הפתי והבלתי בקי בחכמה, כל שכן במספט האלמי, שראויה לתולות החזרון בו, והביאו לו משל מה שקרה לו עם שני נשים, שהיו חולבם בדרך, והוא לאחר מהם שלשה חלות לחם, ולאחר שתי חלות לחם, ובא אורח אחד שלא היה לו לחם לאכול, והתחבר עמום בדרך ואככל מפתחים, ואחר שחשלומו לאכול החמש חלות לחם שלשותם יחד, נסע והלך לו האורת מאתם, ונתן לחם על החלק שאכל מלחם החמשה זווים, ווגף הפרש בין שני הannessות אשר להם הלחם, אך יתלקו החמשה זווים, שבעל השלש חלות לחם, היה שואל הנ' מהם לחלוין, באמרו שהו שלשה תלקי הלחם שלו, ושני החלקים של חברו, ובבעל השתי חלות לחם היה אומר, שיחלקו הח' זווים לחצאיין, יعن כל כך אכלו מלחמו כמו מלחמו חברו, שהאורות לא הקפיד, לאכול שני תלקי הלחם שאכל מלחמו, ושלש חלק חברו, רק משניהם אכל בשוה, ובאו

(ה) כספו נמות טוויכル רה'ע' התחנות טוויכר הכהן, וכל' וודע לוי, אך נמול נצלמות בכ' הי' הכספ' וגס בכ' פ"ב, וסוח מארכט'ע' כה' נלמס פמו גדרס כלאי'י כתכויס', ומתקין ימד ותונעס ימד וג'ם

פירושו על תהילים, ובשנת תתק"ז בראש חורש טבת, החליט שמה ברdots את פירושו על תרי עשר, ואמר בסוף:

בנ"ל פירוש פ"ר ע"ש
תהלה לאלאי הrownות לבל ב"ה

ובשנה ההיא החליט שמה את פירושו הארוך על
שמות, אשר כתב אותו בעצמו (ג); וכמעט עשה פירושים על

(ג) במקראות גדולות סולחים קליחות נלמך נפירות קליח"ט
נסוג תרי ערך כך: וימסל קן ביהתו, וס מקס פני יונק,
וחיה כי כן נלמך, פלשתיו לוי קמחר קליחת ניל מיל, וכל מל
ויה"פ מלוּ ככ"י נדומו קנסותך כך: וימסל קן ביהתו נפלם פירוש
תרי ערך וכו', פלשתיו לוי שחדר קליחת וכו', ונפה נפלם פס מה
חתperf גדרופם.

(ד) פין צומח נקדמותו לפצל טבוכו (ל' ט"), ודכלי
טגנון ט"ר נטולות רכינו נתן לנו נכוויס (ל' כ"), וגמהת כתב
טפירות טס קליח"ט געלמו רק גפלנו זו בגאות רכות ע"י סמעתיוקס,
יעין דכלי ט"ר נכלס חמץ ח"ד (ל' ק"ט) ועיין הגרות זד"ל (ל'
רע"ז), ומס נפירות הנמל על שמות (ט"ס כ"ט) קהמר: ויס נכות
דכלי טים טסוכיל תחת קערכות מזוקקס, הכל לפי לדכי פ"ל נספeli
על קליח"ט נסומת בכון כך: ויס טמפלס קלצלי סקימים טסוכיל
תחת סקרכות מזוקקס (יעין ל' ק"ט), וכן נקמוס נינמר טס (ו"ג
כ') וזה שער סמסמה לוקס, נהמאל נאלכס כ"י: וסת שער סמסמה
לזוס, פין צומח נקדמותו לפצל טבוכו (ל' י"ז).

בשנת תתק"ז היה הראב"ע בעיר רודוט בצדפת, הטמוכה לבובל בריטניה, ושם ישב שנתי אחדות, והשליט
בשנה ההיא בחרש מרוחשן את פירושו על דניאל, אבל מושב
עוני ונדרותם, ותלאות רבות שעברו עליו, ואויביהם רבים
שהמרו את רוחו (ה), כי לדיב על איש במשה ויקום גנטם,
ועל אברהם חולק תורה, נחלה הראב"ע במחלה אנויה, ונחרט
ורפה מבנה גוף מאדר, אך איש נכביד וחכם בעז, ושם משה
בר מאיר טמכוו בחסדו, עדי חילום ונרפא ממחלתו, ובכ"ג גוף
ככפה רעננה, וידר הראב"ע בחילו לבאר רת אל מחרש ברודך
ארוכה (ג), ובן ס"ד שנה החל בשנת תתק"ז, לבאר את
ספר בראשות (ג); גם החליט בשנה חזאי אלול את

סולר כבל סלכ' ל' מס טוב פולקליר נספלו סמאנט (ל' י"ג) מתכו
בכתת ק"ח כ"ל נילוק.

(ה) עיין בספרי חכמת קליח"ט ח"ט (ס"י ט"ז, ס"י י"ב).

(ג) עיין בספרי חכמת קליח"ט ח"ט (ס"י מ"ז), ועיין בספרי
הנזכר ח"כ (ס"י י') ובם נלמך נקדמותו נסיבס לטפירות על סתולס
לנול: ו"ז, יוזקי נפלם כלכל.

(ד) והוא נלמך עיין בספרי חכמת קליח"ט ח"ט (ס"י
מ"ז) נס"ל: ומperf כי חייו טמונה על טמונה; ועיין צוז"ס נקדמותו
לפסל טבוכו (ל' י"ד, ט"ז), וכן נלמך סמפלס סקדמן על קליח"ט
בסס ח'ן השוער נלמך: ומכוון נלמך כי תחלה חנוו וס הכה
בתורה, טסה גער לזרום סמור לאנגלויטויל קאול קאול סולין, עיין
כמ"ט לפטער כודע בסס טביס (ל' פ"ז).

בל התנ"ך (ה), גם כתוב לרוב שני פירושים שונים על ספר אחד, פעמי בדרכו פעם בדרכו קצירה, וכן כתוב גם שם שאר ספריו שתי פעמים, כמו ספרו העבור, וספרו בלי הנחש וכודומה (כ), ולא נח ולא שקט רגע ביום חייו, וכותב יומם ולילה בלי רופך, ובכמעט לא ימוש העט כימי.

בנו יהיזר יצחק אשר עזב במדינת כל, מצא בעיר בגדד איש חכם גיבור ורופא, וישמו נתנהל, והוא הודה אלה חסדו, ובשנת חתק"ג כתוב יצחק על ספר את הפירוש על קהלה, שעשה נתנהל בשפה ערבית, גם שר לכבודו שר נפלא במשפט עבר, כי היה יצחק מושור נשגב, והחלתו: המכון יפלייא סתריו (ג), ובו יצא להלן את הגיבור נתנהל מאד, וגם הרוחא בשלו זה, כי הולך הוא יצחק בעקבות אביו, ואחבותו גדולה לעמו ודתו, ואמר שם על עצמו בזה"ל:

אני יצחק בנו אברם ימבעתו
במספר, אֶשְׁר סִפְרֵד הוּא גָּנָקִי

(ה) רכי מנים כר טמן מפקיעיט בטוי פירוט על ימייס מסליכ"ע, עין לו מסיגייטש (נד כ"ג).

(ג) עיין זוזה"ס נסכךתו לספר טבוכ (נד ט'), ותלא ספסליות סכתג טרכ"ע נסכךתו טנות, פילווצה על סתולס, סס"ט, הסטל, חילס וקסלת, עין סחלו"ז ח"ס (נד ז') טל' סכתו כן מליכון וועתק לכריס מטבח חילת לקלת, תסלס, עין פ"ל כספסקו פאנכל (נד ק"ה), דינילן ווועג פ"ל זס (נד כ"ז) מטהי, עין כספסקו עטרכ ליזנסס לממלר ג' גהיליות.

(ג) עין כספסקו חכמת סליכ"ע ח"ב נסקסות (ס"ס).

בְּנֵי פְּאַיָּר בְּנֵי עֲזֹרָא יְקֻרָא
אֲשֶׁר מִנְדָּר אַלְיָן בְּכָל אֲשֶׁר
שְׁנַת אַתְּ נֶדֶקְתָּה בְּסִטְנוֹ
בְּעִיר בְּגִדְדָּן וְסִטְמָן מַאֲכְרִיו (ה)

אבל לדאמון נפש הראב"ע, לא האריך בנו יצחק ימים רבים עליל ארץ, כי מה שם בשחרות ימי, ובאשר באה הבישורה הרעה אל הראב"ע, ולגנו עינוי נהרי דמעות, על בנו יהיזר אשר אהב, ויקונן עליו בשיר נהוי לאמר:

א.

וְעַזְיָן בְּבָבִי זָבָח
וְעַזְיָן בְּעַמְתָּה הָבָה.

ב.

מִדְוִרְתִּי אָשׁ וְלַהֲבָה
לְעַת מַזְאָה גַּעַת מַזְבָּחָה
וְעַזְיָן אַגְּהָן אַגְּהָן בְּאַגְּהָן.

ג.

וְרַבְקָן לְחַבְיָן לְשָׂוִי
פְּשַׁבּוֹר וְרַעַע וְמַיִן
וְנוּתְרָיָן בְּלִי בְּהָבָה.

תְּחִלְמָתִי נְכֹזְבָת
וְכִי אָזְלָן אַנְיָן דְּמָעָה

אֲשֶׁר שְׁלָח בְּעַמְתָּה
לְאַבְּבָעַק בְּמַעֲזָבָה
כְּבָל אִינְגָּה

לְקָרְאָי נְחָר גְּרוּזָי
וְאַזְנָן שְׁלָזָם בְּעַמְתָּה
וְגַלְקָת מְחַפֵּד עָנִי

(ה) ספרט גת נד קוו נטירות צאום (ה) תתק"ג ל' זיליס.

(כ) כוות לארח"ע פה, עין לאסן נספ' ל'.

(ג) פ"ד נדון סכתוג יהוקול (ה' ט'ז), ומכלן נילאה בטין

ג.

כבודו בקשן בבלת
וילפי על יקוזד יאללה
וונפשי אל גני תפכללה.

ה.

אשר אצתי לבקש נא
אירוקה לו ואין מצעקה
ונצמי ברכב תבלת
געמי שלחה יבלוי
בקבי, ולו קתתום פרלה
איי קתתה לתקבבה 6).

אחר שלוש שנים כאשר מת יצחק, בא אל הראב"ע אחד מאוהבו ורעו, והזכיר לו את שם בנו ורזה לנחמו, אז יצא הראב"ע במר נפשו, לקובן על בנו עוד הפעם, ואמר: אבי הבן קרב לפוד, כי אל מפק רתק את בנך יהודך, כי כל ימיו נשא אותו ממקומות למקומות, ובסיום מות הארץ רוחה (ב); ובקש מאת רעו בקינה ההיא, לבל זיבור לו את محلת נפשו,

קילא על מות בנו, ולדעת ליגל מcker סה ליזס חלויות, אבל גם לר' הקהמת טיר בלט פוד, כי נכית ה' יט סי' חלויות בכל טורה, וככית ב' ו' יט, יט תרוויה לחד כל טורה, וככית ד' פוד כמו נ' יט, יט ג' כל טוריים כל טורה, וככית ס' טוליס במלחויות עד ספעס כמו נכית ב' ג', וסתל פס ג' כל מלהן ח' כל כמו נכית ב' וסגן.

(ג) פון כספני חכמה קרוליכ"ע ח' (ק"י י"ז י"ח).

(ד) ע"ד סכתות (טיש' ו' י"ז) ונתק' פ' ה' חת סקלס, ועל זה פירוט סס קרוליכ"ע נימל: ווילקס וויליס אל ג'ן רמקוס; ומם תלmul ד' ק' (פון דיזון לסלוכיכ"ע נ' ק"ז) על מלת נתק, דכליו בוס רמקוס.

שם בנו אל ישמעו לו, כי יצער אותו בחנוך, יען גדול ביט שברוז ואין ביד אדם להחמו, ורק השם לבדו יעור עלי רוח הנחותים, וחתם את קינתו לאמר:

חויה תָּמֹודו נְרוֹתֶךָ לְלִתְתַּבְּדֵלֶךָ הַלְּוִי
עֲצָטוּ בָּעֵר אָזְתָּה תְּבִתְתַּחַת לְעַבְדֵךָ לְיצָקָךָ.

וכנותו כי מלבד שהוא ירא השם מנערו, עוד הורה כל ימי את בני חמומו, ליראה את השם וללחט ברוך הווי, גם בעורונו היה יצחק גער, נתן החשב וראותו לבנו, וע"ב ישלח ה' אל האב רוח תנחותים ממעון קרש (ג), והוא מצרפת עשה הראב"ע את דברו לאנגליה (ג), והוא בעברו צרפת העצונות, וובאו למתחו שישב שם החכם הגנול ורב מובהק, ר' יעקב בן מאיר מומרגון, שהיה נכד רשי ז' ל', ואחד מראשי בעלי התוספות, וגם היה משורר ופייטן ומדرك

(ה) וכונת קרוליכ"ע מלת טורה חמומו על עמו, טורה טורה שהיא חמומו תמיד לירוקה לת פס, מלת טורה ג' נ' סכנל, וכן קרוליכ"ע נטייל טורה שהיא למת גנו: מתמד עיי, ועל סכתות (טוליס ל' י"ג) ותמס עס חמומו, יפלט סס קרוליכ"ע, חמומו מלחת גופו; וגס בנו יחידו יתחק סיס מלחת גופו ונפסו, ומכלון נילס כלון נילס דצלי הלאלינו שגאייד נקפרו מהכמוני (בער ג') על גנו כל נילס נילס דצלי קרוליכ"ע טטניאל למת דתנו גדר מתמאן, ועיין לטען נספ' ד', מס בכתבי על עיין טהו כתליות.

(ג) פון דכלי טהו סטלקמותו לס' סענור (ל' ט').

קבור ומקרא לישראל
פָּא כְּלַבְנָ�וִי לְבָעֵדְנִיךְ
אין אוֹשֶׁחָרְשׁוֹשָׁןְשׁוֹאָל
סְפָקְשְׁלָפָה לְעֵד בְּלָבְזָסָם
10 אֲפָהָ קְקָסָםְקְלָקָשָׁןְתְּמָקָאָלָנוּ

ויבנו תם השיב לו בשירו שעשה ע"פ דבריו ומשכלה,
ושם בו היטב את תמן פני הראב"ע, כי חכמו תאר
פנוי, וען ראוחו בן תערחו, כי רוח אלהים בקרבו, והואו :

יְוָעַלְכִּי מִחְשָׁבּוֹתְתָוּכְּ
אַל אַכְרָבָם, בְּאַמְּרָלְלוּ
עַן רָאוֹתוֹ בְּנֵפְעִילָהָוּ
בְּיֵקְרָבָרְקְשָׁבְמַעֲרָכָוּ
קְפָאִים עַלְיָ שְׁקָרָםְלְבָנָאלְרָם

(ג) סайл טיק כסם וכוננו גהאליו מלך רם"ז נב"י יטן. וכלפכו
החר מותו בספל קוכן על יד מהכל מ"ג סנס תשישת (ד"ה),
מכאלו טוֹבְבָת יְתָד כְּיַתְד וְכְיַת, וְלָמָז עַל סער פס ניכון
סינגוֹן כל מות מתמו חביבס מלון, חיל"ג, נ"ת, ר"ס, ס"ה,
ט"ס, נחלמי הטעויס. טולס ס', מלט לט פס צוֹו מלון יומסס.
טולס ז', ס"ג כמו היה נכס זוט (בלחיטה מ"ז נ"ג), ס"ג דינק (ימוקהיל
ק"ז מ"ג) ל"ב"י ובפעל ספלחון יפלקו כמו קאנ,

גדול, ונקרא בשם ריבינו שם (ה), ורביהם מרבני צורת ובאהם
רביון תם קדרמו את פני הראב"ע בכבודו, וריבינו חם שלח לו
שירים שקולים שעשה לבבבו, על דרך משוריין ספרד הגודלים,
ורצה להראות לו בזה הגם שהוא איש צורת, ומגרולי חכמי
תJKLMוד, אבל הראב"ע הבין מהר את בונתו, וישלח לו לחורה
מכחת נפלא, בתחלה ותקלה גם יחר לאמר : מי הביא לאצפתוי
בבית שיר ולו שר יעקב ימתק במו טן, אני שם, וחם
שמשי ונמס ; אך ריבינו תם השיב לו חייש, ברוב כבוד וענוה
במכחת אחר, ואמר : אני עבד לאברהם למקנה, ואקורה
ואשתחו לאפיו ; וכבראות הראב"ע את ענו שדרקטו, יצא בעת
לקראתו בעוניה יתרה, ואמר במכחתו השני שלחה לו לחורה :
וחיללה למלאך האלים, אשר יקייד ווישתחו לבלעם (ב) ; ואחריו
בן עשה הראב"ע שייד נפלא לבבבו ריבינו תם, והואו :

אַלְפָפָעָםְאַכְרָעָהְלְאָלְ
יְסָמְאַתְוָהְחַקְבָּסְבְּאַתְיִאָלְ
בֵּיתְסְפָבָגָהְאַתְנִיְבָּלְ
קְסָםְבְּעָמָדְהַרְבָּרְוְבָאְגָאָלְ
6 רְשָׁתְגָבָרְמְעָלוֹתְאַבְזָוִיךְ

(ה) עיין בספל פמודי סעודה מלהת גאנד' (ח"ט עד ק"ה)
חוודות לויו מס היליכות, וסעל רומרוג סון גלעט Rameru כמוס
טלט פלסטות מעיר טריינט מומכ ס"ז ז', עין בספל יומפין
כעלס (ד"ה ר"ה).

(ב) עיין בספל פ��ת קראכ"ע ח"ט (ס"י נ"ה).

רבי אברהם בן עורא

נבו, בצלע עלי רבו
בית אל מאנדרה, גענונו
שפה נרבר, דח אבי שוכן
רב אַרְכָּם קאַבִּין עזורי
עֲבָד, אֲשֶׁר גַּבֵּר דָּבָר תֹּבוֹן⁶⁾

ואחריו בן שעשה הראב"ע לכבוד רביינו שם, עוד שור
נפלא כדרך אילן ברוב חכמתו ומושרונו⁷⁾, ושם הראב"ע
חכמוו בעלי החספות בכבוד גדול⁸⁾.

ה) מתקל סטיל כס כמו קסיל קקדוט, וגס צו יבל קקס
יעקב מלון כלהמי סחרויס, זוכס ג', ע"ד סכתוג (הייניך צ' י"ה).
טרוכ ד', ע"ד סכתוג (מלומי ה' י"ה) וכמוקס כס תקתיי פס פל
וי, כמו טילמל נכתוג כס מקודס: כי מומחה שמך וגוו.
טוכס ק', ע"ד סכתוג (פינס ה' י"ב) וכטינה פה סוקטנס על מלארס
ללחוטה حت אין אל ליס טזון, טוח סילרכ"ע, צווען עלי ירכו, סוח
יעקב דבצט חס, טווכ ג'כ' מעסס, וכמוקס נולע פקלטער ע"פ
טפין צולע. טוכס ז', ע"ד סכתוג (טצעט ב' ס'). טוכס ח',
ה'י צוכו כס תול נאמטך לביבו, עיין בגמ' מגלא (לט' ג' ע"ה).

כ) סטיר כס נדפס נספלי חכמת סקלרכ"ה ח'ין (ס' קכ"ה),
ונידעת ליה סקלרכ"ע היה סטיל סקולדס מהתחל: היל פעמים וכו'
שכלחו נדיינו חס, וסוכס פלווע פוד חלויסס מלמעלס ומלהנקס וענטס
כמו היין.

ג) עיין בחספות תעניות (ל' כ' ע"ב); חספות כ"ה (ד' י"ג).
קוזין (ל' ג' ע"ב).

תולדות הראב"ע

"יבא הראב"ע לאנגליה ואוהה למושב לו את העיר
לונדון, כי שמה היהת או קhalb גודלה מושナル⁹⁾, ושם מצא
הראב"ע איש נכבד ונדריב לב, ושמה יוסף בן יעקב ממדוויל,
אשר חמק אותו ברוכם חמדו, והיה ידיוו ותלמידו, ולמענו
הבר שמש בשנת תתק"ח בחריש אב את טבון יוסדר מורה, כי
טבון אהבתו אותו, והראב"ע עמל בו רק ארבעה שבועות¹⁰⁾, וויש בספר
זהה י"ב שעירין, ובו מצא נגיד בעלי האזהרות, שעשוין
חויזווען על מנת המצאות, ואמר עליהם שהם דומות בעינויו,
נאדרם שטופר כמה הוא במספר העשיבות הכתובים בספר הרפאות,
זהו לא ידע מה תועלת אבל אחד מהם, מה יועילו לו
שומותם; וכן לעג שם מן האנשיים אשר ישימו כל מעינם ורק
במסורת, ואמרו: כי החכם במסורת שלא למד חכמה אחרת,
דומה לגמל נושא משוי, הוא לא יועיל להמשי, וגם המשי
לא יועילנו; וכן גם על ההוגים ורק בתלמידו ידו הרה, ואמרו:
יש הונגה בתלמידו להתפקיד, על כן כל עסקו בסדר נזוקן,
רק אם הוא כל ישראל צויקם, לאתו צויקום לסדר נזוקן¹¹⁾;

ה) עיין בסוף סטיל יוסלה, סטילות ויונעל (לד' מ"ב), ועיין

בסוף סדר מקומות ליניגווע (לד' ק"ז).
כ) עיין: ספר יסוד מולין (טער ב'), ובסוף ספר סטום
פ"י תלמיד קך: כי אגדת הספרדי ב"ר מילר נאקלין הילן מורה,
טהחותו, תליכך זה ספר ולקתכו בער נודדים ביה' המגלאירין, כו' וילון
תמוון זטלט יצלה לך סוף ניכרטה צבעות, סית ליכרטה תליפס ותבקע
מאות פטונס עטרכ לביבה, ואורות נאל נאל, הילן גדיל חכזו,
הה' ליכרטס מעבדו, עיין במ"ש כתובה לטעת 1850 נ' ו' ע' (לד' ט' ג').
ג) עיין בס' (טער ה') וכן אס (עטרכ' ג').

רבי אברהם אבן עולא

ולכבוד אהובו זה עשה שיר בראש הספר, ויצא לחתה על תורה על טומם למו וחמדיו, ואמר:

אורה במשלמי לאל ולידור
ויסף במו געקב על פקעת זוזו

בשנת התקי"ט בהיות הראב"ע בלונדון, הביאו לו אלמידיו ב"ג לחדר טבת ספריהם, והם פירושים על התורה, מרבניו שמואל בר' מאיר הגנרי בא שם רשב"ם, והוא היה אחד של רבינו חם, וגם גדור ממננו בשנים, ומאהבת הרשב"ם את פשת הכתוב מאה, פירוש המקרה: יהו ערם וורי בקר, שכונתו כאשר היה בקר יום שני עלה יומם אחר שלם (ב); יהו בראות הראב"ע את הפירוש הזה כי' דבר שבת שלל או בשבת, וחרדה גדרלה עד מאד, כי ירא פן יבואו ח' רבים מבני ישראל,

(ה) סמוי טולות טולות מסילות מסילות בסוף פטול: מלל כליל להלצות, פולפס נלךט ספלו יקוד מולח, לך נמלחו נל"י, יוסף בן יעקב פרלט ויהו צוס"ל: חייו יוסף בן יעקב ממזרויל טמעתי מפי זה מהכם פילוט וולת הפעסה בלונדון וכתבתיו, פין פ"ל בCAPEIRO (ד"ס פ"ה), וכן ברכיו ליטימתו על תלי עמל, געל האל יוסף בקדמתו פלירטו על מסות פ"ט.

(ג) נפירוכו על כתולס נרכחות (ה' ס') יהו אלמר כס גוז"ל: אין בתיכן כלהן ויסי גולס ויסי גולן ויסי מלך, שסעליב יוס ולהזון ומייקם סהו, וייסי נקל זוקרו כל גולס, עין נפיזות רשל"ט ספסולית ד"ר, כלעטס לוי תלמ"ג, וגתקדמתו סיקליש.

חולדות הראב"ע

לחיל ע"י הפירוש הזה את לול השבת הקורם ליוםו, כאשר ראה ואחת לדאכון נשוח בארצות שונות (ה), כמו שמצא בignum הראשון אחורי בן בא כפרות, יהודים מינם שמחהלים לול שבת, ושומרים לול הראשן (ז), ועוד הראב"ע כי לא עת להשות, ויצא חיש אחר השבת, ויחזור בט"ז שבת ביטר ראשון לשבעה בחפות גודל את פפרו הנפלא על אורות הענן ההוה, בשם: אגרת השבת (ג), ובו יצא להוויה בראות רבות אמרת הקבלה בדבר השבת, ויקל בקהלות נרמצות, למי שיקרה את הפירוש הזה בקהל גדול, וגם הטופר המכובד אותו בפירושו התורה ידו יבוש תיבש (ז).

בשנת התקכ"א היה הראב"ע בעיר נרונונה בירתה, ושם העתיק משפת ערבית לשפת עבר לוחות בחכמת החכונה מאת מהמוד בן אלמתני, וכותב מבוא נפלא בראש הספר

(ה) וככה יולמְלָא סַלְכָּבָּעָן כְּפִי סַגְּ סְמוֹת (ט"ז כ"ה) ריבוט מימי הימונגה סתמכתו בעכו ופסוק, וומרו כי חייך קדס לטעמו יוס כתנת וקללה טביה החריו וכו', וולס דכלי סתומים, וככל פילצמי ויסי עילכ ויסי בקל מקומו.

(ג) עיין בספר מסות ניניין (ד"ה) סולות מרגנן.

(ב) ולעת ד"ל סוס לרבק"ס טולו נמייס, ווועטס זס קמ' לרליך"ע נဟגנט פטיח: ולע תבוך פיי קיט, וכוס געוי יאמול זולט עט חס ניכך גשודו הי, ומולס קראכ'ס נמי דווו, עיין דכני ד"ל גראקלמו סיקילס ליפרטס לרבק"ס ניכאל (ד"י' כ')

(ז) מפני בכוד לרבק"ס גע זונט קללן הוועו, רק נמי שקטב פיעו וויאין שאיג קפזוטס עט התורה, ווועטס זס גהויל חסילס לעו ספצליות קלחהנות מפירות לרבק"ס עט לרבקית נקלינג כ"י גויס,

בענין אחר (ה), אך כאשר תלמידיו זה הפיצר בו מאד, או נערת הראב ע' לבשתו, וחבר לבבורי בשנת תתקכ"ז את ספרו שפה ברורה, על דקדוק שפה עבר, והוגד שם כי לשון הקדר ולשון ארמית ולשון קדר שפה אחת, אך לה'ק העתיק והיא קרומונית, ולאלה השתוי לשונות מוציאות ממנה, ואנחנו לא נדע ממה לשון רק הכתוב בספריו הקדר, והנה מלות יש בעלי משפות כמלת אnek שגלוינו רפסודות (ה); ור' אדרונים הלוי הקיין מעת משנת האולת, כי הנוצרים ר' יהודה בן קריש ור' מנח בן סרוק, תרדמות השם נפלה עליהם, וופקח אלהות את עני ר' יהודה ב'r דוד הנקרא חוויג, להזכיר אותן הנוה. ואיך הם נוספים גוערים ומוחלטים (ג); ועוד האמת לא יתחלפו כי אם האותיות אהוי זה בזה גם סמ"ד בשין, ובבעל הפסורת אמר כי נתן המסל במרומים אף הסכלות, ואין צורך (ד); גם אותיות ר'

(ה) עיין נס' נפס נכלוכ' (ד' פ"ז).

(ג) סס (ד' כ' ע"ג), סס (ד' כ"ג), סס (ד' ל' פ"ג).

(ד) סס (ד' כ"ב ע"ג).

ויתמר עוד בס' כתות (ד' כ' ע"ג) וכן קדר זיהת כספלו כתות (ד' פ"ג), חסר חל"ג, חפ"פ סקלמי כתמות טומך (ירמיהו "ח' ב") ותני טוען ליה רק תלמידים דכני לחייב סמסוות, לע כי כתמות טריון נידס לפתח ונסכו חמץ גותיות כלמבר כס, קוו כתמתה, רק סס חפנו ליר' סקלמי טשו חסר עכ"ל; ואילו ג' כתובות על מה שהמර בס' כספה בכרוכ' על מלת כסכל, גם כסוף כסמסוות, וכינמת טס מסולס אהירות, כל לטון טפטעות רחוב כסמיין, נס' מ"ז כתוב כסין' ודעת פולגות וascalות, עיין טרטמי כד'ק טרכ' סכל.

זה הוא (ה); גם חבר שם בעצמו לוחות בחכמה חזאת (ג), והנגיד שם בברבונה עתידות לילד קטן, מה שראה ע"פ מצב הבוכבים, וגם לאבי היליד ולאמו הגד מה שיקרה להם באחריות הימים (ג). בשנת תתקכ"ז ישב הראב ע' ברומה, והשליט שם את פירושו על התורה בשיטה שוויה, אשר עמל בו י'ב שנה, וסימן אותו בשנה התיא אב' טוב, ביום שני ערב שבת קריש, שנה ששית למחזרו י'ס, וכשה לקיימ את נדרו שנדר לאל הבהיר (ד); ובשנתה זו זאת חבר הראב ע' עוד ברומה את ספרו שפה ברורה, כי תלמידיו ד' שלמה שמע ממן, אין דבר קשות על הפייטנים, ואמר שעישו פיותם אין להם קין, ולא ידעו לדבר נכונה (ד), ויבקש מאותו שייחבר לו ספר, שיוכל לדעת דקדוק הלשון, ויקשה הדבר בעני הראב ע', בעבור שכבר חבר בארכ' איטליה. ספרים בדקדוק, ברומה חבר ספרו מואנים, ובעיר לока ספר יסוד וספר שפת יתר, ובעיר מנטובה ספרו צחות, ומדוע ייחבר פה עוד ספרים באלה, גם היה מוכרת לכתוב בעצמו, הריבת הירשות שהגו ריעונו בעת, וכמעט לא היה לו פנאי לעטוק

(ה) עיין כספלי חכמת הילך"ע ח'ב נספחים (ס' ה').

(ג) עיין צוזה"ס נסדקמותו לספר בטכוב (ד' ט"ז).

(ד) עיין כספלי חכמת הילך"ע ח'ב נספחים (ס' ל').

(ד') עיין כספלי חכמ' ח' (ק' כ"ג) ועס' ה' לת' צורי: לדול דוליס וכו'.

(ד') עיין זוזה"ס נסדקמותו לספר בטכוב (ד' ט") וכס' ספר נכלוכ' (ד' ל') וככ"ז לי רחמי נכס' כסוף כספלה מגימות הילך"ע נכלוכ' (ד' ל') וככ"ז עיין הרכות ט'ו"ל (ד' פ"י).

עקביא יש בהט מופר, וחכמי המוסרת בדראו מלכט טעמי למלאים ולחותרים, והם טוענים למלא כל חסר לפ, ע"ב(ג) ; ופירוש זה הוא האחרון שכתב הראב"ע בחכמתו לשון הקדש. שתה הראב"ע בחכמת אלתות גROLת ועומקה מאד, יعن הילך בחקרותו אחר חכמי ישראל ותכתי העמום הקרמונים, ומهم בחר לו עניינים רבים לשתחוו, אך לרוב לא הוכיח את שמותם, רק פעם אותו בזה ופעם אחרת בזה, ופעמים חיסוף עליהם מדרומו, ואמר : השם הוא אחד והוא יוצר הכל והוא הילך, השם לבדו יודע ודעת יודע(ב), השם אחד והשנוי ימוא מהמקבלים, והשם לא ישנה מעשי כי כלל הם בחכמתו (ג), החוץ השם לבדו בורא הכל יודע תלי הכל בדרך כל(ד), הפניו

(ג) פ"ח כטפלו ספס נילוכס (ד' ז') וככונן כמו פהמאל ס"ל(ז) פהן כונת סילוכ"ע ע"ז בפ"ז פמסו ט, יי' פס הל' נתת עטס כהו, הילן להוציא הרים סוג מלון וארוחת טו"ז חמל, רק כונתו על קת' דרכיניס ומפליכיס ססוי נימוי ע"ל, ע"ז אגדות ס"ל תלון ח' (ז) (1200) ; וולדתני גנותה סילוכ"ע על סמליך חמל ותול, סנדפס ע"ז פערלינגן כתת כספלו פליטת סופריז (ז' ל"ז), ועל אטמדראס פס וכלהמש גמר סילוכ"ע נססוו סקלמנטו סילוכונגה תלומל : רק תמיוקיס טעמייס טו"ס פס ; ע"ז כספלי חכמת סילוכ"ע מ"ג (ז' ע"ז).

(ד) פ"ח כטפלו פטן גראנטית צ"ל (ה' כ"ז) וכפ"י פג' ע"ז פסמות (ז' ו') , ותמו נס דלעת היליסטו, ע' מ"ג ח' (ט' פרק ס"ה).

(ג) כטפלו פטן דכליז (ז' ח' פ"ג).
(ד) ע"ז ע"נ נס' יקוד מולין (ט' ו') וכפ"י ע"ל גראנטית צ"ל (ג' כ"ז).

תולדות הראב"

49

קרמן וכל דבר גמור, ואם הוא לעתיד כבר גמור בתחללה (ה), כל יש לא יעדור כי אם השם או בשם (ג), השם אחד ואיןתו להוויה רק שידבק בו, עבר ועתיר השם בגנוג הנבראים (ג), השם איןנו גוף, ולאחר שאנו גוף לא יתכן שראה בעין, כי העין איננה רואה כי אם המקרים שם בגוף (ד), אזן לו יתברך אמרתו ודברו ולא שני רצון (ט) ; כל בבודך רבק בשם, והוא לבדו אין לו ראשית ואחריות, ותדקק בו אין לו אחריות מפהאת השם, ויש לו ראשית מפהאת בבודך אחר, גס אין לו אחריות בצד הבהיר והבהיר, ויש לו ראשית בעבור הדבקו בשם (ו), מאור השכל צוא החפן, ומהשנוי העולה מלמעלה, כי תנועה החפץ לפנים היא (ו), והיו רע פדור השם ידע כי גבורה מעלה

(ז' ח' כ"ט) ונזכר בסוף מקצתה הילן צן סייל, ע"ז כספלי מולין

סמכוס (ז' קכ"ז).
(ט) ע"ז כספלו על במלכ (כ' ג' ג').

(ט) פ"ח כפ"י נקל ערמות (ג' י' ג').

(ט) יסוד מולין (ט' ו') וכפ"י על ימוא (מ' ג' ג').
(ט) כספלו סקל ערמות (ג' כ"א).

(ט) כספלו כס מינו קלד"ק כספלו על גראנטית ע"ז כספלי חכמת סילוכ"ע מ"ג.

(ט) גראנט"ע, ע"ז כספלי כתחין (ט' כ"ז) וע"ל : גס וצבר ט' אל מס' קניין

פפלו, ע"ז כספלו על ערמות (ל' ג' ג') וע"ל : גס וצבר ט' אל מס' קניין

פפלו וכו', כי לדצוו כספלו דמיון טו".
(ט) כספלו סקל ערמות (ג' כ"ט).

(ט) כספ"י על גראנטית צ"ל (ג' כ"ז).
(ט) ע"ז ע"נ נס' יקוד מולין (ט' ו') וכפ"י ע"ל גראנטית צ"ל

צורך לשנים), אין מלת ברא לעשות את שאינו ישנו, רק לשון החוץ וגורה, וזה המפרשים אמרו שהבראה לחוץ יש בכך, אך טעמו לנזר ולשם גבול גנור, והמשכילה יבן (ב'), משה רבינו לא נתן התורה לאחמי ללב לדם, כי אם לכל, והוא לא דבר במעשה בראשית, כי אם בעולם השפל שברא בעבור האדם, ע"ב לא חביר המלאכים, כל הצעדים ותחייהם והעוף והבחנה, ותחיה וחרמש וכל אדים קשורים בעליונות (ג').

ובכל זו יצא הראב ע נגיד רט"ג שאמר: כי המלאכים נבראו בעבור האדם, גם בכח הכוכבים והכוכבים, אך הוא הראה לדעת שה מלאכים, אשר הם לדבריו בחות העולם, וכן הכוכבים והכוכבים, עומדים על מעליה הרבה מן האדם, ואמר: אל יჩגא יולד אשה, שיוחש כי השינה ירד בחכמתו אל מרגנה גבורה, הנגה העכבריש יאריך קוריים עגולים, שלאה כל חרש לשעות כמותם בכל מחותה, גם הדברים יעשו בתים שששים, ואם בעבור שידבר צחות, עיקר הדברים רמיות הם,

(ה) עיין כפירוטו פקל' טמות (ג' י"ג) וכונת מל' מצלות על סמלס כמו טהיר מס מקודס, כל יט וטוע גו' מצלות, וככינס יקלמו סמלגים.

(כ) עיין כפирוטו גרכית ז"ל וטטע טיעס (ה' ז') וכפי' ען יטועס (ס"ז י"ח), ונמתק' נוכ' היל' פתוגנים ותלמיין טהירנו, גל' יס' יט מל' יט וכו', עיין בס' מלחותה פ' ליל' יעקב כן יהונן טבאות רמת' ט' (ד' י"ג פ"ג).

(ג) עיין כפирוטו על כללות טטה טיעס (ה' ה') וכפирוטו ט' על טמות (ל"ג כ"ה).

[רבי אהרון ابن עזרא, פרק שני, 7]

גבוהה הם חמימות וחשמה (ה), כל שיש עצם ואורה תבל, העצם שהוא עומד בעצמו, והזורה תפך הדבר, על כן כל שנים הם אחד, ואין כל אחד שנים, ותנה כל יש והוא גוף משולש, בו יש לו אורת' ורוחב ועומק, כל הנבראים מהארבעה השרשות, לא יעדנו רגע אחד על מתכונת אחת, וזה אחד שהוא בל' צורה, הוא העומד לבדו, גם השנים האחרת טעמים, כי אין מעדרם בערים, והנה יש אחד, גם אחד בשנים, הפל' שנים חמיז מיצד הכל, ארחות אלה על טור שנים נצמו (ג), המכבים העליונים שאינם גוף, גם הם שנים נושא ונושא, רק ההדר לבתו הוא נושא ואני נושא (ג'), יש בשלוש בח' לקבל, ואין

(ה) כפי' ען קפלת (ט' ז') ופעל' מוקל' חייט כפירוטו (דכלייט ז' פ"ה) וכן בעל' היל' יוסף עמל' פאלט לת דכלי' גמלים, ולמעתי בונתו כמו פהמ' פילון כספלו' הי' מסק' (ספל ג' סיפול ב') ו"ל': חמיס' וחמסה, ומסק' הום פה' מסק' פאלט וככ' ר' לי' כי קבוצת כל הממפלים מן ה' עד פאלט עולס לפק' חמיס' וחמסה.

(ג) עיין כפирוטו פקל' ען טמות (ג' י"ג) ועיין כפирוטו סקס (ד' י"ז) וכפирוטו על דכלי' (ל"ג ג') ליזמן לפלאח' ע' (ס' ל"ז), והמ' כה' נבנתת סמלציות, עיין מו"ג לאכמג'ס ח' (פרק ע' לרך פ').

(ג) עיין דפ' סקס (ל' ח') ו' סקס טוכ' ספלו' בס' פנקט פענח יתmul ען דכרי' סלהכ' ע' כפלתת טליינו: וככל צנ' מון מייל' פאלט, נז' ל': בונתו למא' סלהכ' הילגאל, כלמו' צו' גנטומים סלהכ' חמילות, כן נמלטי' סלהכ' טלית, וכן פאום במוחלט היל' פאלט', עיין בס' פילוזוף' לוזקעס (קד ק"ט).

ודעת הלשון אינה דעת עצמה, כי אם בנגד אחר שיבין, ואם יההلال הכלם בחכמת הפטירות, הנה דבר כל והוא לדעת שישנים הנקרא גדר, אין כה לאדם לדעתו (^ה) ; גם בחכמת המדotta יש מחלוקת לרעת החות הסובב, גם בחכמת המזלות לא חבירו מהכוכבים חזק מalone ותשעה ועשרים (^כ), והנה מספרים לא ידוענו, אף כי חיקות ותולותם, ובחכמת החולות והיא לדפאות, לא ידוע איך ירגיש האדם ואיך יצחן ; כללו של דבר הנה האדם לא ידע מה הוא נפשו, אם עיטם אס מקורה, ואם חמות בהפרה מעל הגוף, ולמה נרכחה בו עב"ל (^ב) ; ולרוב הילך הראב"ע במקיריו אחר בן גבירול, והוא אויר לנימוחו, כמו שאמר עליי שהוא חכם גדול בטוד הנפש (^ל), גם שם לו הראב"ע לקו את שות אבן סינא, אריסטו ואפלטון ואלבטליוסי, ואחו גם בששת המדבריהם (^ס) .

(ג) מלך פיס פגנו גדר, נקרת כלנו : קוואדרנט וקלילען פון לויו.

(ד) עיין בספרי חכמת סלהכ"ע ח'ב (בספריהם ^ה) .

(ג) עיין בפירוטו קקל על חמוץ (^{כ'}ג' ^{ב'}), וקס נבלן (^{כ'}ט)

(ד) וכפירותו על ברוחית צ"ר וטניס (^{ה'} ב' ^{ג'}), וכפוף פירוטו על היוג' ; וחת קיח ג'כ דעת אגןון לכויות היגנון גמאלת קמלחים על קלים, עיין כ"ע לכת תק"ב (קד כ"ט) .

(ה) עיין בפירוטו על ברוחיות טטס גנייה (^{ג'} כ"ח).

(ט) עיין בקلزمת הקומות הקומות לפ' על סלהכ"ע ו'ל' : דעתו קיריטו, וכפוד סכליחס כלגד קופפה לדעתה מהס הנקן סינו', لكن מעלהו דכינוי ונפללו סטליו, עכ"ל ; ומפני סגולות סמספריס, רקת סלהכ"ע פירוטו מן הקפפ שגענות סכליחס, נסתקקל סמורי

ברוב פירושיו על כתבי הקודש, החל רראב"ע אחר השפט מادر, ורות מחקר חופשי נספה בו, ואמור על הספר איבוב שהוא מתרגם משפה אחרת (^ה), וכן אמר ברומו על מזומנים אחרים מתחילה שנים לזר, וחיצי הספר השני מושיעיה שנכתבו בಗנות בבל (^כ), גם נראה חופש דעתו ממנה שאמר, ואט תבין סוד החשנים עשר, גם וכותבו משה, והבעני או בארכן, בהר ה' יראה, גם ותנה ערשו ערש ברול, תביר האמות (^ג), וכן דעתו על דבר מלאכי אברהם ויעקב, ועקרת יצחק וענין הפטינה, ואונן בלעם, ומראות יהוקאל והנביא יונה וכדרומה, שהכל היה בחולום נבואה (^ה) ; ואמר בדרך כלל, אם הרעת לא תסבול דבר, או ישיתת אשר בהרגשות יתבר, או

הַלְּכָלָוִסִי, כהאר סלהס ד"ק ניכון ; ומכלן נרכס היך ג'ג נוכוں קווינס הַלְּכָלָוִסִי, כהאר סלהס ד"ק ניכון ; ומכלן נרכס היך ג'ג נוכוں קווינס דכריי לכ"ק טהומל נסקדמןו למשומנו חכמה המסקן כו"ל : צעת המכמו (מהלהכ"ע) גם בשיק תוכנה גס צוילתס וטלמת סעיניס נס, נזלהת ומונעת בטאטוף עס צעת זולתו מן סקדומים לו, ומתקמען זומו מאפי פמנו, עכ"ל ; גם טעה לכ"ק טעלכ אהת דכריי הנקן לטיף עס צעת סלהכ"ע, עיין כב"י נס"ל נסקדמןו (קד כ"ט) .

(ה) עיין כב"י פל' היוג' (^{כ'} י"ה) וככ' סטס (עכ"מ) .

(ג) עיין כב"י חמד ח"ל (קד קל"ז) .

(ד) עיין כב"י ספ' ספ' פל' כלהתיות ט"ל (ו"כ ו') טהומל : ט ט ט סוד וסמליל יdos ; ועיין בפירוטו על סלהכ"ע טהומל (^{ה'} ב' ^{ג'}), ושיין טס דעת סמספריס, ועיין חילות צ"ר (קד כ"ט) טהומל גאנון הומו אל אשון .

(ז) עיין בירוטו פירוטו לוויה (^{ג'} ה') וו"ל : גס צתלאס על

נבקש לו סוד, כי שкол הדעת הוא היסוד (ה), ואם מצאנו גאנינים שפירושו ואמורו, מה שאינו הדעת סובלתו, או יכחש דבר ידוע באחד מהשנים דרכם, שהאחד החרגש והשני שкол הדעת, לא נאמין בו ונבקש לו סוד, ובן גשה בתלמוד גם במשנה גט במקרא גם בכתובים גם בתורה (ב), ואשר בתוכם בדבריו הימים של משה אל האמונה, כי הבל כל הכהוב בוג (ג); וכל אומר לך כל ספר שלא בחבורתו נבאים או חכמים מפני הקבלה, אין לסגור עליו, וכי יש בו דברים שסבירים הדעת הנכונה, ובכח ספר זונבל גט אלדר עדני ולהם (ד).

ומאהבתו הנגדולה אל פשט הכהוב, לא מצא חדרש חן בעני הראב"ע, ואמר אין מקרא יוצא מידי שהוא הוספת טעם, וחוויות הבאיםשמו כל דרש עיר ושרש, הרבה

כן המלתי על החרקסט חכמי וס ניכורה פל נסיוון סולסיס, ולתקם סמיהלה וכו', וסמכילים יוציא, ועיין כפ' סקלר טמות (כ"ד י'), ועיין כפ' טבות (ג' כ'), ודכלי סמפלט בעל היל יוקף, משם חלמר בס על כוותה טרכט"ע.

(ה) עיין נסquitתו סליחתינו לפסל נרכחות, ועוד זה היה כמי רס"ג כספלו סולמות ואדיות (מלחמר ט' ג' קלו"ג) טהור קלו"ק.

(ו) עיין כספל בעבור (ל' י').

(ז) לדפס נכיתת המדריך לעולמיישן (חלק כ' ג' ח' ג'), ודכלו סליח"ע סחול על כספלו כסונו נכווים מלה.

(ח) עיין כסילות טב' טמות (כ' כ' כ').

(ט' ח')

שלמה זל שפירוש החנן'ך ע"ד דרש, ואין בספרו פשט רק אחד מני אלף (ה), ואמרו הגאנינים על הדרש, אין מקשין בו ולא משיבין במינו (ג). והדרש על נקורות ושחקהו, טובות הווא לעתוקו משוריות, וכן דרש שיש בכתובות גודל, והוא רווייה אלף הרים, טוב הווא להשמעת איזנים, וכן עוף שכבה אוור השם שבעכניו שלו, מוד ואיננו כמשמעו (ג), וחלילה שידבר הכתוב בגנטיא או ברומיות, וכל מהבר ספר, נביא או חכם, טעם אחד לברויו (ד), ופעם יכתחם המלאה, ופעם ייחס אות נעלם לאחמו דרכ קזרה, ולעלום הקרי הווא העירker ולא הכתב (ס); ואנשי התוויה הם אנשי המסתורין, שהבדילו כל

(ה) עיין כספלו טפס גלווכס (ל' ס') וכונתו על רט"י ז'ל.
(ג) נס"י סקלר על טמות (ל' י') ולפי דרכי היל יוקף כסילווע על דרכי רטרחט"ע (טמות כ' כ' כ') פונקטן קר; וסוקה טמווע בגאנינז היון מקשען על סדרת, וכן משבין ממעו; וכלהקיסס סוקה סב סחי' זל' פ"ס, ועיין כתובות גאנינז ליק (ס' ג' ח').

(ט) עיין כפ' טבות (מ' כ' ג') וז'ל: וכדרת כי יוככל מולדס כין טמות, נס טהרה זכו' וסיו' כת ק"ל זמה וכו', ולמ' ד' לנו זא ס' סקלר עד בעטו: פיטיס פוטום כויס טמות תולח: יוכבד המי קתנמי. (ז) כפ' קקלר על טמות (ה' ח') ועיין כפ' טב' טל' נרכחות טב' טבות (ט' י') ועיין כספלו סולמות ואדיות (מלחמר ט' ג' קלו"ג) טהור קלו"ק.

(ס) עיין נסquitתו סליחתינו (פלווכס) על סתווכס דרכ' פ', וגס כפ' טב' טמות (כ' ח') וטס (כ' ח').

שהזכירו הנביאים לדבר, ומה שלא חוצרכו לא נדע (ה). משפט אחד לשון הקדש פעם יבואו הדבור באור הטוב, ופעם יאמרו הצורך במלות קצרות, ואינן שומות המלה רק התשומות, ויש במקרא מקומות חסרי מלה, עד שאין לפטור אותן (כ). מנהג הלשון לקצר, העברית יאהו דרך קוצרת, ויטמכו על דעת השומע (ג), ובבעור התחרבות כל הרוגשות במקום אחד, יאמר לאות מה שהוא לאות, כמו רואים את הקולות, ראה רוח בני, ומחוק האודו (ד), וכלל בדברי החוכמות, כי מהצוי הפטוק נלמד על חציו ברוב, מנהג הלשון לפטול הטעם במלות שונות, מושך עצמו ואחר עמו, מושך עצמו אחרנות (ה), הנגניות בכלל ירבו להעמיד הרובים בלבד, והוא דרך צחות, והמשפר כי אין דינה אין ראוי לפטול (ו). כל דבר גנור שהוא

(ה) כן הכליל שלחכ"ע בלחצ ספלו כל' הגדתת ס"ר, עיין הכליל נס' הכליל"ע כתול מדקק (ה' י"ג) וכפי' שלחכ"ע על ט"ז (ח' י"ח).

(ו) כפי' סג' ממות (כ' ה') וכ��פלו מותנים (ד' ס') וכփלו מות (ד' ע"ז פ"ב).

(ג) שפס נלווה (ד' ו' ע"ג) וכ��פלו מות (ד' ע"ה ע"ג).

(ד) עיין כפי' סקלל על ממות (ס' כ"ה).
 (ס) פילוגו על ישועה (ו' י' י"ח) וכפילוגו על תפיסות (ו' י"ח).

(ו) כפי' סג' ממות (ו' י"ג י"ט).

ערוב טן תקרש, ויספרו מתי המקדש מבין שתים עד אחת עשרה, למען לא יקרב ר' אל שעורי זkid (ז), ודרך המדרשים על אופנים שונים, יש דרש מסכרא ידועה, גם יש דרש שהוא טוב לאחרים, בהלכה שאינה קבועה, גם יש עוף שאיננו רואה ביטום ייריך בדרך תבונה את הגעריות, כי יש עוף שאיננו רואה ביטום בגנחות, וביליה רואה מפני שעינו בហות (ח); והוגיד במליצתו על הדרש לאמר:

אכן מדרישיהם אל דקלים ובאים גנחים
פקסם ידיות וטוזות, ומשלים בגבוזים עד שתקים
ומהם לטריים לבות גלאות בפקקים עמקים
ומהם לאפוץ נכסלים, ולמלאות הנקים
על כן ירכמו לגופות טעמי הפקוקים
ויפזרם במלבושים בגוף דבקים
ונקם פפשי בקם, ומתחם עבים פשקיים (ט)

וברוב חכמו יציר הארץ בעספריו הרבים, לחת כללים יקרים להבנת בתבי הקדש, ולדעת את דרכ וסגנון שפת עבר, ואמרו: לשון הקדרש היתה רחבת מכל לשונות הגוים, כי היא היתה ראשונה לכלם, אך לא נדע כי אם הכתוב במקרא

(ה) עיין הכליל ספלו מותנים :

(כ) עיין בקדמותו בכלהות נסכל נלהcit לדר ז'

(ז) כללה פילוגו על חיקס.

בלא הנאי, דרך הנבאים לדבר עחד בלשון עבר (ה), ובverbו שאין בלשון הקדש טימן על זמן עומד, הנה משפט העבריט לערב דבריהם, ויאמרו בלשון עבר ועתור, דרך צחות בשיריט מבלי להזכיר שמות האומרים. מנהג אנשי לשון הקדרש כאשר יזכרו שני דברים, יכול לסתור דבריו השני בתהלה, ואחריו נ ישוב אל הראונה (ב). דרך צחות בלשון הקדרש לאמר: גדר גדרו יוגדרו, דין ידין עמו (ג). משפט הלשון לחסר השם, כי הוא בכח הפועל. אל תבקש דקדוק בשמות, כי השמות אינם נשמרות כמו הפעלים. כל מלה שלא נמצוא לה חבר במקרא, ויש לה רומה בלשון ישמעאל, נאמר אליו פירושו כך אף על פי שהלבר בספק, לעולם גדרו אחריו רבים, ואם באה מלה זהה לא נשים לב עלייה, כי על פה יזר אחד לא יקם דבר (ד), ואם אמנם לא הראה הראב (ע) פנות שוחקות לנמת דרישות של חול, בכל זאת הזכיר דבריהם מאר, במקומו הנוגעים להלכה, ואמר כמה פעמים: דברי חול חוקים ואינט ציריכים חזוק, הם ידעו הפשט יותר מכל הbatis אחוריים, וחילילה לו לשולח יוז לשוני, נגיד הדברים ונכבדים בחכמתם ומעשיהם, היוצאים מדבריהם החוצה דברו בראשו, והוא בدل

(ה) כפי פקלל שמוט (ו"ז י"ג).

(ו) עיין כפירווען על יטעה (ז' ד') וכפירווען על תכלת (ק' י"ח כ"ה) וכפי על יוקל (ג' ג').

(ג) כפירווען על יטעה (ס' ס' י"ב).

(ד) עיין כפי על כלהיות, טעם ז' (ג' י"ל) כפי נמלכ (כ' י"ב) וכפי היג' שמוט (ב' י') ועיין כפירווען על טפה (ח' י"ח) וכפירווען טפה גראוס (ל' י"ז).

תולדות הראב"ע

מקהל הגולה, וירד חיים שאולה (ה), וכן יצא הראב"ע ללחום בכל עז בעיד בבוד הול', עם המונים ועם הקראים, והראה לחם כי אין יודעים פשט הכהוב בתורת משה, ואמר: אם אין אמת לتورה שבבעל פה, הנה לתורה שבכתב אין מרפא, ואם גדרוף אחר הכתוב לברור בily העתקה, הנה לא הותר הרוג שהוא באגמים, כי הכתוב פרט בימים ובנחלים, וכן שבוי איש החתו ציורים אלו לברור קבלה, לדעת פירוש החתו גם ממקומו, וכן כה במשיכל לדעת מצוה אחת חמימה מן התורה שבכתב, אם לא עמוד על דברי תורה שבבעל פה (ב), והמין אשר בארגלון עושים בכח היזם וכבר לייצאת מצרים, ולאה תעוי רוח כלם ילכו יום חמישה עשר מארצם, זכר לייצאת מצרים (ג),

(ה) עיין נספ' קדמונו סבינה לפירוטו על סתוות.
 (ב) עיין נספ' קדמונו קיגלות, וכפירווען על יקלות (ו"ה ח') וכפירווען סקלר שמוט (ט' י"ט) וקס (ו"ב י"ז) או"ל: ווילע סייט וודפסים חלק מס' זידמה לנו כפי דעתנו נכתוב, וכן נסמן על סעתקס וכו', אף כן לנו ניכל חמן ולועל; ועיין כפלו יסוד מוכן (טעל ח'); וסכלינג'ע גל' נטה לשולס לזרכי סקלרים לו פלקוקס, אף נטיס כל שקיין, כן גדרך ממחלת סבנת ווון צ'ויסול סהילס' ונדומות, ועיין תלגורות פגנון ט'יר (ל' י"ד) סהוינו גראונל נכתם תלמ"ס.
 (ג) עיין כפי סג' על שמוט (ו"ב י"ה) ותכלון סו' צ'טפונ' חפליקח, וכן ניכר כספל יוחסן סטלאם (ל' יט' י) טס על דעת חלמי סמאנס' וסתלמוד, חוץ ממדינס' מחת כתמכל' טמו' וכגלוון, עיין נספ' עט' תקז'ג' (ל' י"ק),

והוא אחד מהם (ה), והחוכם דבריו אליהם חיים על מים יעמדו הרים, תה الوقות בלבו (ג); ומפרש אחד אמר כי זה העץ הוא מן עצה, והאומר כוֹת לא אבל מן עץ הדעת (ג), בעבורך לא יבוא רך בביית, והשר המתר ביבית טעם (ד), ווש מפרש יפת מן יפה, לא יפה פירש, והאומר כי ליבשה תאר כמו כפורה, השם יכפר עונו, ומדקדוק הווציא מעקה מגורת עתק רשות, והביא עצמו במעה; מה עבר, והאומר זה מתעבר על דרכך לא לו (ג). רוב המפרשים אמרו כי שלישית מגורת ושלשת, והם צריכים למשנה קודם השלישי (ג), והאומר כי גבר שם דבר הוא כמו אבוד, אבדה דעתו, והאמורים כי בנק מגורת בינה, אין להם בינה ברדוק (ג), ונוכחתו אמר הגאון שהוא בן נוח, אין דבריו נכווים, והאומר גם תחת גנותם, הוא נם; והמפרש

(ג) עיין נckerמthon כתלהזונה לפירושו על כתולק, וכפי' על טמות (ג') ט' (ז').

(ד) עיין כפי' על תליס (ק"ד ו') ועיין כפי' סג' על טמות (י'ג') חמל וכי מניוס וכו', ח'יך נספון לכלי קליסים הייס.

(ג') כפי' על קלחת ט"ל (י"ב י"ג) וכונתו על זונת כי חמל כתלוון: ענור לו תוקף.

(ט) עיין נפירושו על גראות טטע טטע (ט' כ"ג) סס (ה' י')

ונפלומו על דכليس (כ"ב ח') וכפי' סג' טמות (כ"ה כ').

(ו) כפירושו על ימיעיס (ט' ט' כ"ז).

(ז) נפירושו על קלחת טטע כ' (י' ח') וכפירוש ימיעיס (ט' ב').

ובעל הרבה הרבה יבא הרaab^ט ונדר ענן בראש הקרים, ואמר: בהריש ובCKER תשבות, וככה אמר ענן, ימה שמו בענן, שהוא על משכבי אשא, הלא חכשו בשוחה (ה), ובן זומא בכל פרישיו יהטא, והנה רצח לעלות בעמלווי החכמה בהבלוי, ונגלה ערתו עליו, בן זומא אמר כי רעהו תאר לשור, ואין לשור רע רק בן זומא לבדו (ג), ואבו שרוי אמר: כי פירש ועדפתו חכוב על ערפו קריש, והאומר כוֹת שהוא הושע אשאת חמור קשה ערף (ג), ויזחיק אמר שלקח הנביא הושע אשאת זוגנים, וזה מוכחה בסנורים, ויזחיק אמר בטפחו: כי בימי יהושפט נכתבה זאת הפרשה, ופירוש הדורות ברצוננו, הבci קרא שמו ינתק כל השם יצתק לו (ג).

גם יצא הרaab^ט להתהלך ברבבים מן חכמי ישראל וגם קראים, בלשון נופל על לשון, על פירושיהם שלא מצאו חן בעיניו, ולא נשא פניו איש, ואמר: ר' שמואל בן חפני, אסף רוח בחפניו, ור' יצחק חבר שני ספרים מבראשית עד יובל, ועוד לא כליה מרוב דבריהם, ור' מרדינום אמר כי בית השן היה אחר, ואני אומר אם בטיל אחד בשמיים, ובמים הם בארכן

(ה) כפי' סג' טמות (ט' כ"ה) ונckermthon כתלהזונה למולש.

(ט) כפי' סג' טמות (ט' כ"ז) וטס (כ"ה) (ט').

(ג) סס (י'ג י'ג) וככ"י נלמן במקום יה', ותנו טרי למאל וכו'.

(ט) עיין נפירושו על טטע טטע (ה' ח') וכפי' על קלחת טטע (ט' ל' ח') ונפלו טטע (ט' כ') חמל: גם טsus הקמכתה סס ספלו

סכל סולמקין וכו'; אך מי סס סולמקין קוס גם טען עוד.

אמוריו מגוונות אומרים, לא אמר כלום (ה), ויש אמרות כי בני רשף וכו', וזה הפירוש בלי רשות רך קר; רכחות, ובן אפרים אמר שהוא חסר אל"ף, והוא היה חסר אל"ף, ובן לברט אמר כי אדם כפול כמו אדום, ומוי יונן ודום (ה).

הראב"ע עשה ספרים רבים בכל ענפי החכמתו, ולכבוד תלמידו הקlein מאיר, חבר ספר שלם בחכמת החשבון, בשם ספר המספר, ונחלק לשבעה שערם (ג); עוד חבר פרוש על ספר יצירה על זיך המכחק (ד), וספר החיות בחכמת

(ה) נפי' על גלגוליות ט"ל (כ' ט") נפי' יטביס (ה' כ"ד) וגפי' על גלגוליות (ט"ז י"ג).

(ג) נפי' על הוּ (ס' ח') נפי' על גלגוליות ט"ל (כ"ט י"ג) וככפלו שפת יתר (ס' י"ד).

(ג) עיין גלגוליות דמ"ט לכ"י נכלון (קד י"ז ס' י"ג) וגפו ספל סמקוק נholm, ולטספל כהן טרכ' יסופר; ול' יוסף הולג נזואה נכו: וכן חלק בחכמתו פלמודיות, וזה מחלק ספר קנספה מהן ערך.

(ד) וכך הולג סמקובל חרכוס חגולפני: פיווט ר' הדרס בון מורה ז"ל, וליזנו פילוסופית וקצתו קבלת קדס, עיין גיט סמדת לעלגיןעך ח"ג בכקלמס (קד מ"ג), וכן סוכיל סמווטות ה'ת ספירותו בס' על ספר ווילס, וכן בעל מקור מיש כלהיות (ה' ה')

אלחות (ה), ומאמור עירוגת החכמה ופדרם המומה (ג), וספר תקינו המכאלים, וספר הגורלות (ג), ושירו הגודל: בשם אל, על חכמת היוצרה, וחופתנו הנשגבה: לך אל תשוקתי, שבתב לעת ז肯תו שהיה בעין ודו' לפני מותה, ועוד כתוב הרבה דברitos, אשר מפנינים יקרים (ד); אך מלבד כל אלה הבהיר, הראב"ע עוד ספר יקר, בשם בחרות שנות האדם, וכבו הניר כל מה שעבר עליו ביום חייו, מדי יום בומו מעט הולרו ועד שנת פטירתו, לשם חשב ומונה כסדר, כל הספרים הרבים

(ה) ספר הזה יכול ל' מטה תקו' נספחו כתוב תמייט, עיין ח' גולג' נחמד ח"ג (קד ג'ו), וכן יכול ספר זה סמל את קדמון על סלהכ"ע ל' הלווע בד' מותה, והמל שעתה קותו סלהכ"ע נמי' גמלתו, עיין במאגרתין לטליגנער מאה ל' (קד ג'ו).

(ג) עיין כספי' חכמת סלהכ"ע ח"ב (ס' י"ד).

(ג) סמפליך קדמון על סלהכ"ע כס' קמן ספר יומל: דיהתי בספר תקוני מלחוליס להיכס זה וכי הרכס ז"ל, עיין במא"ע לפטערנוגעט טנא סיפה (קד פ"ח), ועיין גלגוליות כ' נכלון מלומס"ט (קד מ"ח, ס' י"ב); ומגווןין יזכיר במתכנתו (קד ק"ז) ה'ת ספל סגולות סלהכ"ע.

(ג) ונחלקס גהילות סלהכ"ע, עיין כספי' חכמת סלהכ"ע ח"ב (ס' ה') ולדעתי רק על הסגולות הולס כוון נזון לתמו' סהומי ספרנו "דיא מיגנטסטהגע" (קד ד') גולר: הולג הייבער דעססען הילטונגטען וכו'; וכן כתוב בטעות תשובות במקומות קדלאה.

שהחבר בזמנים שונים, ויק שלשה ימים לפני מותו חדל לכתוב (ה) ; אך ביום מותו עשה עוד את השיר : בבורוי שש בוצר עיו וחוקי, והוא שיר האחרון (כ) ; ובשנת תחכ"ז ביום שני לשבעה, בראש חדר ראשון, מות הראב"ע ברומא (ג), בן שבעים וחמש שנה, ונפשו עלתה השמיימה, ובעת מותו אמר להעומדים עליו, בשחוק נעים על שפתיו לאמר :

(ה) וכס פגיל נטו ר' מתקני כפליטו על קלרכ"ט (כ"י), ז"ל : שמעתי דברי נמי היגליפון, מהכס הצע"ל חכל ספר קלחו כתות צנות הלהס וכו', והס ספסל נו' זכיית ללהותו, חכל שמעתי כסוך נמליך גלויוטיכו גלץין זין, נס שמתי טסוק נמליך כרומת רכמת, וכגיזו לי רוחו, כי סס כל מהכס האצע"ל כל תלותתו, וכל קרטס מוס מולדו עד סנת פקדונו, סיטה בכמה תנאים ובגעיס לאנוטו וכו', עיין במ"ע גלרטן סנת ל"ג (ד) תקס"ה), וכן ממלתי בסוף ספר מסלק לממי"ק נדפס במנוטה כטבת פ"ג, וכס נמליך דוס"ל : נמליך כתוג נזכלון המעצים חכל טס מהכס רבי גראסן חבן טולח זל חייו, שפעס מהת עכל הלחמות ימיס וכו', ומפני כס כתהטלס על טס, עיין כספי חכמת קלרכ"ט ח"כ (ס"ט), ומכלן נמליך ג"כ סקינס סדרנילס קלרכ"ט כתוב על כס פפל תולדות ימי חייו כספל .

(כ) עיין כספי חכמת קלרכ"ט מ"ה (ס"י כ"ד) .

(ג) עיין לטן וופס כ' .

ונאבריםם גן חמיש שנים ושביעים
שנה, בצעתו מתרון אף הקולם (ה) .

אחר מותו השאיר הראב"ע אחריו תלמידים רבים, והרבה אהובים נאמנים על פניו חבל, גם הרבה אהובים, אשר הם עליו כחובים (כ) ; ורבינו משה בן מימיון יצא באגרה לבני לברב עלייו גודלות, ואמר כי הוא היה באחרותם אבינו בדורו (ד), והמושר הנשגב ר' יהודה אחריו הניד עליו לאמר : ושורי החכם ר' אברהם בן עריא, עורה בעזרות, וגשמי נבדות, בזמנ בעזרות, וכל פיויטו גוראים, וענינו נפלאים, בהם לא ראו הרואים (ה), ואחריו יצא המשורר ר' אברהם בדרשי ואמר בשומו : ונגה אור לשון קדש וורת לבן מאיר, וורת אל

(ה) עיין כספל מיקדת מעט כל' מטה ר' לוי (ד' ל"ט ע"ב), וזה ע"ד כתוג נריהcit (ו' כ' ד') .

(כ) עיין לטן וופס ד' ; וגס בימיו יונט טד"ל לדכי סלא על קלרכ"ט, עיין כלאס חמץ מ"ד (ט' קל"ט), ותמיון נמאך גראלטן כספלו גד"ה, תלך טבי, חכל סגנון ט"ר סלא וכטעל הות דנאי טד"ל בטוו טעם ודעת ; עיין כספל מגילות ט"ר טסוויל גראלכער (ט' ב', ק"ל, ר' לד') .

(ג) עיין לטן וופס ס' ; ועיין גרכות ט"ר (ט' ו' לד') ז"ל : ולדעתי ר' לוי להמאר עליו כן : מהרנכה ועד הילנאס נו' כס חילנאס .

(ד) עיין כספלו תחכמוני (ט' ג') .

לעוזר (ה) ; ותורת הגדול ר' משה בן נחמן אמר : ועם רבי אברהם בן עוזרא תהיה לנו מוחחת מגולה , ואתבה מסורתה (ו) , אך אחורי בא ר' זבריה הכהן ואמר עליו בשירו : גם את יהודת הדור , חכם ابن עוזרא , קנאת מוסתרה קנא בשמונן , השב בחידושו לעשוה כפירושיו , אל יאמין בשוא נתעה ובישומון (ז) ; ור' ישועה בן אליהו יצא לאספה על ספר , את שיריו הרاءב"ע היקרים , אשר היו עד הנה מפוזרים (ח) ; והרבבה הכתבים יצאו בדור אחר מותו לפרש את ספריו , ולשוחות בזמןם את דבריו (ט) , וושם שלקחו מספריו ומאמריו , גם מן שריו , ושם בבליהם , וקרוו שמותם עליהם (ו) ; בעלי המכחה ראו בדברי הרاءב"ע גוראות , ובעלי המקובלות פלאות , וথכמי המפזר עמק מהמחבות , ובעלי הרקוק והשיר גדלות ונשגבות , והוא ברוב חכמו ל夸 את לב כלם , והוא לאור עולם

(ה) עיין צביו תלכ סמתקפת (ד"ד י"ד).

(ו) עיין כסדקתו לפילוטו על סתולס .

(ג) עיין בס' קנץ על יד ר' (ד"כ, ס' ס"ט).

(ד) לדכלי ר' מקוני המכ ל' הליטו מלץ גנואה כתנת ד"ה תתק"ל בסוג' ג' סייס אלמל מות פילקל"ע היה נחלתו על פילוטו , ור' מסקוני ימלר עוד צפיי ניכר שחייב כתנת קל"ג , טרלה קינוי קרוג לפלוטו מוי נחלתו על דכלי קלקל"ע , עיין מ"ע חולץ נוכ כתנת חלל"ג—תחל"ח (ד"כ ז').

(ה) עיין סמוכין מלך כ"ג (ד"ק י"ז).

(ו) וכרכמס ר' מטה קומיי , עיין גמאלמי עטרת לייטמן , וכן מאליי אבן נתקופו , וכדום .

גומפות.

ג

באיזה שנה נולד הרاءב"ע ושם עיר מולדתו .

בספר יסוד עולם לר' יצחק הירושאי מאמר ד' (פרק י"ח) נאזכיר שם שנפטר הרاءב"ע בשנת ד' א' תתקכ"ה למנין העולם , בן ע"ה שנה , אבל במקום תתקכ"ה צ"ל : תתקכ"ז , וכן נמצא בטוף פירוש הרاءב"ע על התורה , כ"ז על קלף בזיוון , אחר שירו : לזר דורות וכו' , נאמר שם בזה"ל : ובו שמי בר"ח אדר ראשון שנת ד' תתקכ"ז , נפטר ابن עוזרא ויל , והוא בן ע"ה , וכתב סימן לעצמו בשנות פיטורתו כי' ; ואברים בן חמיש שנים ושבעט שנים בגאותו מחרונו אף י"ו תנצב"ה ; וכן נמצא בכ"ז עוד רשותה אהרות בלשון היה בעיר פרארמא ובואטיקן ברומא , גם בעל הויהוטן רמו בדבריו על הרישימה הזאת , שאמר וכן מגאתי בתוב בי ר' אברהם בן עוזרא נפטר שנת תתקג"ד (צ"ל תתקכ"ז) וום ב' ר' אדר ראשון בן ע"ה שנה (שם צד ר' ר'יח) , וכן נאמר בפירוש על הרاءב"ע כ"ז , הנקרו בשם אברהם העוז לר' י' משקוני לאמרו : בן שבעים וחמש

טמטוטליה, אהיו כן בקורותבה, עין בספרו ע"ד הראב"ע (עד י"ז); אבל אין יכול לכל הדברים האלה, עין נמציא בדריאן של הראב"ע (ט' רכ"ז) שיר אחד ממנה, והתחלתו: אמון אלהו אודיעו, וזהו שיר שלם, רק נתקלנו בו מלצת אחדות שנקל לתקן אותו, עין בספר היכמת הראב"ע (ח"א ט"ז) קכ"ט; וראשי החורים מן השיר הזה, הוא: אברם בן עזרא בן מדינת הטילה; והעיר תטילה היא העיר טודלה, אשר עליה אמר בעל שבת יהודה, ושמעתני כי בעיר טודלה היו שישרים גROLים (שם צד ו'), ונוהגו הקדומים לכתוב חטלה או חטילא ע"ד עמי ערבי, עין תולדות היהודים בנגארה מעת קייזרוליג (עד כ"ה); ובלו שם העיר: Tudela, והעיר טוטטליה הנקראת בלעו: Toledo, הובייר הראב"ע בראש פפרו מאזנים שחי פמעום, ידוע להפריש בכתובתו בינויהן; וכן יכול להיות שהראב"ע עומד בימי גערויו את טודלה, ובא מיר לטוטטליה, וע"ב החשב הרומב"ע ועוד וביט' בטוחה שהיעיר הוא מוקם מולדתו.

68

רבי אברהם בן עירא

הכير אברהם את בוראו, ונתקבש בישיבה של מעלה (ענין
שהזהה בה' העבר צד י"ד), וכן מצאתי בכ"ז על קלף בפאייז
נו' קע"ז (ד' קיט') שנכתב ביום כ"ז איד' בשנת ה"א ס'ח,
بعد אליהו בן יוסוף, שהוא רק מהה וארבעים שנה אחר מות
הרשב"ע, ושם נאמר אחר השיר לזר דורות, כמו שהעתיק לו
מר יאמ"ז בוה"ל: וביום שני בראש החדש אדר הראשון שנת
דרתكب"ז, נפטר רבי אברהם אבן עורה ז"ל, והוא בן חמיש
ושבעים שנה, ושם טמן לעצמו בכתיבת [ידו], ואברהם בן
חמש ושבעים שנה בצעתו מחרון אף [הגולות] הנצב"ה; והנה
השנה התיאור תחקיך' היהת מעוברת, ואדר ראשון היה שני
ימים ראש חדש, ונפלו או ביום א' וביום ב' לשבעע, וביום
ב' לשבעו שתוארו יום ראשון לחודש אדר, כי אם ר' ר' שני
ימים מתחילהם למועד החודש מימים השני, ביום החוא ב' לשבעע,
וא' לחודש אדר ראשון, נפטר או הרשב"ע זיל, וזה בונת
הראשונה: וביום שני בר' ר' אדר הראשון וכו'; ובראשונה הזאת
וברשימת וויין, הפרט ד"א תחקיך' נכתב בחן הימט
ומפרוש, ולפי זה הדבר ברור שהרשב"ע ח' ע'ชา שנה, ומאת
בשנת ד"א תחקיך', וע'ב נולד בשנת ד"א תחנ"ג; אך באיזה
עיר בספרד נולד? הנה בראש הספר ואחותו הגות מרד"ז חייג
נאמר: אблагתך בר מאיר היוציא עורה ממדינת קורתבה, וכן
נאמר בראש השיר של בן יצחק, עין רשות ניביעיר (פי'
קליל"א) אך בכ"ז קאמבריש נאמר: פירוש על המש המגולת לר' אברהם בן מאיר ابن עורה יליד טוליטולה, עין בראשית
שיילעד סינעסי (עד ר'כ"א), וכן מצא רמש"ש בם' אלמברכה
ואלמברכה מהרמב"ע ושם נאמר בוה"ל: ר' יהודה הלו המושך
פנינה וכו', ואכו אסחן בן עורה המליץ והחויר גנפלא שגייט

ב.

באיה מקום ועיר מות הראב"ע.

בספר יסוד עולם הנזכר מקודם, שהברא בטלטילא בשנה ה"א ושבועים שנה ליזיריה, יאמר שם במאמר ד' (פ') י"ח בוה"ל: ר' אברהם בן עוזרא זל שפירש תורה ושאר כתבי הקודש, וחבר כמו בן ספריוס הרבה, נפטר בשנה ד"א התקפה (צ"ל התקפה) לבן העולם, בן ע"ה שנה עכ"ל; ואחריו בא ר' יוסף בן צדיק שחברו בשנה ה"א רמז' לאמר: נפטר הד' אברהם בן עוזרא בקהלורא, שנת ד' אלף התקפה, ואחותו הי מגורי גראנדה, ומסורת היא בידינו קהל גראנדה, שהוא מיושבי ירושלים עיר הקדש מבני יהודא ובניטין עכ"ל; עיין בס' סדר החכמים לניובייר (צד צ"ד); והנה כפי שנרעע לנו בעית הלכו שניםם ר' אברהם בר שלמה (עין בספר הנזכר לניובייר צד ק"ב), וכן ר' אברהם זכות בספר התקפה, רק בעקבות ר' יוסף בן ציון הנזכר, אך במקומות נפטר שנת ד"א התקפה, היה לפני בעל היוחסין נושא אחר בדבריו ר' יוסף בן

זידיק, והוא: נפטר שנת ד"א התקפה, עין יהחסן השלם רפוס לנדרון (צד ר"ח), ויהודין דפוס קאנטאנטינה, וכן הביא הנוטה הווה בשם היוחסין ר' דוד קונפורטו, ח"ל: כתוב בעל ספר יהחסן כי הראב"ע נפטר שנת תק"ח בקהלורא, ולא תחנן לומר בן וכו', עין בספריו קורא הדורות (ד"א) שהזיווג אקסטעל בדבורי ר' יוסף בן צדיק אחו גראטץ בכל עז, וכובים נשכחו אחריו כי הראב"ע מות בעיר קללהוואר, העומדת אצל גבולה נבארה וארגון, ושם בזקון ספרד נפטר לו קבר, אבל הדרבר נפלא מאר, כי הרישומות הקדומות טפARIO, וויען, והוואטיקאני, הגידו לנו השנה והחודש ושם בו הראב"ע, רק לא שם המקום והעיר, ר' יוסף בן צדיק הגיד לנו להפוך המיקום והעיר לנכון, רק לא הגיד לנו החדרש והיום: שמת בו, הלא דבר הוא? עוד הגידנו לנו הרישומות הנכורות, וגם בעל יסוד עולם, כמה היו שני חי הראב"ע, וגם מה שאמר לפני מותו (ור' יוסף בן צדיק לא הנזכיר לנו מותה מזומה, רק גיד לנו דבר חדש על הראב"ע, מה שלא נשמע עד היום, ואף בעל יסוד עולם שהיה קרוב למותו ביותר, לא הגיד לנו זאת, כי אכבותינו של הראב"ע היו מגורי גראנדה, ויש מסורת בודם וכו', מאין לך ר' יוסף בן צדיק המסורת הזאת? גם קשה מאר לקלבל כי הראב"ע בסוף ימיו, בהיותו זkan ב"ה שנה, עזב פתחים את רומא, והלך בדרכו למורוק לבקש לו קבר בקהלורא בקאה ארץ ספרד, ומה גם לפי דבריו ר' משה תקו מות הראב"ע באנגליה (עין א"ג ח"ג צד צ"ז), ויאשנcker בא"י ביהוד עם ר' ר' (עין יהחסן השלם צד ר"י), ומבדר זאת, נראה חדש נפלא, כי בפרט השנה שמת בו הראב"ע, יש אצל כתבי הדורות נסתאות רבות, ושונות זו

מו מאר, עד שאון להוציא מון במעט דבר ברור, כמו בס' יסוד עולם הפרט תחכ"ה, בספר וכר צדיק נאמר תחכ"ח, יוחסין דפוס קאנטטן הנוסח תחכ"ח, יוחסין השלם תחכ"א, תחכ"ד, תחכ"ה, שלשלת הקבלה ע"פ נסח שמא ביסוד עולם תחכ"ה, בספר צמה דור הנוסח תחכ"ה, עתה נשאל מאין ייאו השגיאות הרבות בפרט שנות חי הראב"ע? ומוי הוליך הבלבול הזה בדבר מקומות קבריו ויתום משפחתו?

אך להשיב על השאלות האלה, ולצאת מן המובכה הזאת, נאמר מה שלא שعرو כל נזובי הדרות עד הנה, שرك שגיאה אחת קשנה, שנפלת בהכ"י של ר' יוסוף בן צדיק ע"ז ספר אחד, הולייה אותו שלול זה בכמה שנים, כי במקום משה כתוב הלבל הארכטיכון בטעות אברהם, וזה שכיה בכ"ז טaad, ולדעתaben גנאה קרת בואה ג"ב במקומות אחרים בתחכמי הקודש, אך הנוסח הנכון בדבורי ר' יוסוף בן צדיק היה כך: נפטר הר' משה בן עוזרא בקהלורא שנה ד"א התצע"ח, אבותיו היו מגדולי גראדה, ומוסרות היא בירוי קהל גראדה שם מושבי ירושלים עיר הקדרש, מבני יהודה ובנימין; וכן נאמר בדרכיו בקהלת הראב"ד (צד פ'), חול: ורבנן ר' יהודה הגשיא בן יוסף הנשיא בן עוזרא, היו אבותיו מגדולי גראדה וכו', ומוסרות בירוי קהל גראדה שהם מושבי ירושלים עיר הקדרש מבני יהודה ובנימין, ודוריו ד' שרים, ר' יצחק הגרדי ומשנהו רבי משה (בן עוזרא), והשלישי רבי יהודה והרביעי ר' יוסוף כלם מדורות מעירות עלייהם שהם מזור מלוכה מן הפרחותים עכ"ל; וזה אמר ג"ב בעל יוסוף עולם: והנובן משה בן עוזרא זל' ושלשת אחיו וכור', בני משרה וחותם; וכפי הנדרע עיב ר' משה בן עוזרא את עיר מולדתו גראדה, והיה גע ונדר

בארץ ספרד (עין אונדר חמץ מוחרת ג' ציד מ"ד), ור' שלמה מרוגן תפרק אותו, ובחריש אויר שנת תשכ"ח, כתוב כפי הנראה הלינה האחורונה על האם של בני משבראן (עין ב"ח ג' ציד פ"ט) עין בשנה הואן מות הרומב"ע, ור' יהודה הלוי נשא קרינה על מותו הפתוחה: עלי' ואת תביבינה (עין ב"ח ג' ש' לרקטען ציד פ"ט); ולדעתי היה הרומב"ע המשורר האלמוני, שכחוב תוכחה לוריה על ליליכתו לא"ז, ולא הראב"ע כמו שחשב קאפסף (עין בס' ניכט' פאיין ח"א ציד רב"ה) בגראה מתשובה ר' יות' אילו לאמר:

לבריך בפ' מר עבר רקיות
ומצער תבנני תפול לקיותים
ולך ילבית אבונתך קפודת
אשר ולא לחשוק שבקות.

ובgentro כאשר אבותיו היו מגדולי המשרה ומבני יוצאי ירושלים, ואך יזכר הוא על אי', גם קרא ר'ית אותו דורי, ואמר שם לבל ישאו חבמתו יונית, וכבראה מספרו ערומה הבושם, עסוק הרומב"ע הרבה בחכמתה הזאת, וכן אמר עליו הראב"ד בסוף ספר הקבלה בזה'ל: חכם גדול בתורה ובכחמתה יונית; ולפי זה נראה שר' יוסוף בן צדיק כתוב בס' זכר צדיק כי מות הרומב"ע בשנת תשכ"ח, וכי מצא לו קבר בעיר קללה, אך ההדרש והווע שמת בו, וכמה היו שני חייו לא הגיד כלל, מטעם שלא ידע אותם אל ניכון; ובמספר היוחסין מלבד השניאה הראשונה אברהם במקומם משה, נחלפה לו עוד בטעות האות צ' על אות ק', הדומות זו לו בק"ז, והוא לו הפרט תחכ"ח!

רבי אברהם בן עורה

אבל הדבר הזה עשה בכלול גדול בהרבה כ"י שונות, כי ראו הסופרים שהפרט החוא תתק"ח לא יתכן להיוות, יعن הראב"ע בחב בעצמו שחשלים בשנת תתק"ז את פיוושו על דניאל, וע"כ מזאו לשוב לוחטף אותן ב' באמצע הפרט משנת מותו תתקכ"ח, שיש בספר יותר עולם, יצא להם הפרט משנת מותו תתקכ"ח, אך ע"י כתיבה בלתי חכמה, נשתנו ברבות הימים צורות האותיות, אותן ח' נתקף לאות ב', ואחריו בן נמקה הרגל מן ח' והיה לאות ד', אותן ב' נתקף לאות ב' וכדומה, ושבשתאות בין רעל על, ועל יורי זה נשנה הפרט על אופנים שונים, היוצא לנו מזה, שהרמב"ע מת בשנת תתק"ח בקהלורא, החדר והיום ומספר שני חיו לא נודע, והראב"ע מת בשנת תתק"ז ברומא, ורבינו ר' משה תקו שמו באנגלא וכדומה, בעה בטליין ומובלטין; ורק מטעם זה לא נכתב בסוף הרישות, מפאריו וויען והואטיקאני את המקומות והעיר שמה הראב"ע, יعن הנגיד הראב"ע זאת מקודם בעצמו בשירו, לדור דורות לומר: והשלמות וכו' שנת ששית למחרור ר' ס ברומי; וע"כ מזאו הטעופים לנכון, לרשות מלמתה בסוף שיריו ההוא. רק השנה והתרש וחום שמת בו, וכמה היה שני חייו, ולא ו/or; ובעה ינווח שנים ר' משה ואברהם בן עורה, איש איש על מקומו בשלות;

איך עשה הראב"ע את דרכו, ואם היה בהוות ואיך היה משרת למלכים.

יש דעתות שונות בין החוקרות, איך עשה הראב"ע את דרכו-על פניו הארץ; לדבריו גראטץ הלך הראב"ע מוקדם בשנת תתק"ח לאפריקה, ושב לחורה לספרדים, ואחריו בן דלק בשנת תתק"ק להומא, אך לדעת רמש"ש הלך הראב"ע תחלה בשנת תתק"ק מספדר לרומא, ושם חלך למסעיו באפריקה, עד שנת תתק"ה, ואחריו בן שב לאיטליה, עיין בס' על הראב"ע (עד ע"א); ואולם לדעתו דבריו גראטץ ורמש"ש לא גובנים, יعن קשה להאמין שהראב"ע אשר אמר על עצמו, שנפשו בורח מטהורה, ושב הוא כמה שנים בחבוק ידים, ורק כאשר היה בן מ"ה שנה, החל או ללכמת למסעיו, ואת היה לא היה תחיה מעולם; גם אמר בספריו צחות שחברו בשנת תתק"ז לאמר: גדור הסור אוני, וכן אמר בקינותו על בנו: ושאותי ממקומות למקומות, ובכאן גראה שעוד כמה שנים לפניו שנות תתק"ק, היה הראב"ע נע ונוד בארץ; ולפי זה נאמר שהרבה שנים עוד

קורות שנות הרצ"ח, עשה הראב"ע את דרכו תקופה לאפריקה הצפונית, הנקרה אצלו ארץ המערב, ושם מצא את הגיבור יוסף בן עמראן, והוא חמק אותו בכספו על דרכו, ואחריו בן שב הראב"ע לספרד, אך מלחמת דוחקו ונש מתי מטיבו השיר יוסף, היה מוכחה הראב"ע לעוב את ספרד, ולכלת בשנות תח'ק לרומה; ודבריו בעל הפרתקן אמר: כשבאו ר' יהודה הילוי ז"ל ור' אברהם בן עורה ש"ץ (ר' שומרו צורו) לאפריקה, וראו כל העולם קורין אישות תמותה (עין ב' ד', ד', ע"ב); וכן כונתו לא שבאו שניים ביתר, רק שבאו בעיתם שנות, מתחילה בא הראב"ע ואחריו בן ריה; ואם היה הראב"ע בא"י הדבר עוד בספק, ולדעתי המפרש בעל אהל יוסף בא הראב"ע לא", רק אחר שחבר פירוש התורה, גם פירשו על חילום (עין בפי וקרא א' יג') ; ובפי' הג' על שםות (ב' ה' ל' א') יאמר הראב"ע, ראיינו טפירים שבדוקות חכמי טבריה, ונשבעו ט"ו מוקנים שאג' פעומום הסתכלו כל מלאה וכו', אבל כונתו שראה רק טפירים אלה במקום אחד, אבל הוא לא היה בטבריה, ולא נשבעו לו חוקנים.

והנה לרעת רמש"ש לא היה הראב"ע בחורו (עין ב' ע' הראב"ע צר ס"ט); אבל ממה שהגדיר לנו הראב"ע, הרבה דברים בטפירו מדרבי עם הדרו, נראה ברור שהיה שם, כמו (בראשית כד' ב') יאמר: וזה המשפט עדין הוא בארץ הדרו, שם מ"ז לה' אנשי הדרו לא יאללו ולא ישתו כל אשר יביא מהי מרגניש עד היום הזה, (בפי' הג' שםות טז א') אנשי הדרו שאינם מודים במעשה בראשית, חחלה ימי השבעו להם יוסט רביעי, (בפי' ה' קח' שםות ב' ג' ב') בארץ הדרו אין צורך משפטי גנבה ווציאות, (דיאלא א' יב') ארו מאכל אנשי הדרו ואין להם

חתה, וכן הנגיד ר' יוסוף האובי בשם הראב"ע (עין באבון) להנראה) שהיה איש אחד שבי בחורו, והוא מאיכליים אותו רק לחם מזכה שקשה להעתכל עכ"ל; גם מן שירו על שחוק השאר שעשה הראב"ע, על פי נימוטי עמי הדרו, גראה היהט שהיה שם, וראה בעניינו את דרכיהם ומנהגיהם.
עוד דבר נפלא נאמר באנורת הרמב"ס לבנו על הראב"ע: שהיה משרת למלאים, ודבריו אלה הם כהידה לתהומה עד היום, ולעתה ד"ר הוא המוגמת הכותב המופיע, יין לא נשמע בזאת על הראב"ע מעולם, אך רשי' פין הינה ואמר בת' ב", לא נודע לנו במה היה שיורתו למלאים; אבל בונה הרביבים הנפלאים האלה, נראה מדברי ספר התהמר כי' שהחפשים רמש"ש במ"ע הכרמל לשבוע (שנה ששות צד קט' ז'), ושם נאמר כך: אם חותם [צ"ל היה] ממי שיורה המלאים, דע כי תצלחות בזאת החכמה וכו', והשמור מן העת הבלתי ראי, עכ' ל', ורמש"ש לא הבין שיש פירוש הדربים, אך בנתנו על מה שאמרו מקרים: אם תניע לתהרת קצת המגדים וכו', וטעמו ע"י מצב הכוכבים והאייצטגניות, ואם היה ממי שיורה המלאים, שהיית אנטדורולוג שלהם וחינך להם עתידות, דע כי תצליח בזאת החכמה, ורק תשמור עצמן מן העת הבלתי ראיו; וכן הנגיד הראב"ד בס' הקבלה על זקנו ר' יצחק בר ברוך (צד ע"ד) כי מלך ישמעאל הנקרה אלמחמד,שמו לש' ביבתו זבחכלו שהיא שומע לו בחכמה האיצטגניות; ועל אופן זה היה ג' ב' הראב"ע משרת למלאים,

וכל אשר עינו בראשו יראה, שקניתו זאת היא בעין פירוש
ובאו על דבריו בקינתו הראשונה, שם אמר: תוחלתי נכבה,
ובשניתה הגור בכיה נכבה תוחלתו; כי חשבתי לעת זקנה,
הייתה לרוח והצלחה; עוד אמר בראשונה: לאב יצעק במעצבה,
עלת מוצא ועת מובא, הילד איננו זאנח אני בא, אשר
דבריו אלה בלתי מוכנים לנו, אך בשניתו יברם ואמר:
ושאותי מקום למקום וכו', וכונתו כי בכל מקום שהלך
למוסיעו, היה רגיל לנושא את בני יצחק עמו, וכעת כאשר
יאא לרדרבי או יבוא מן הדרך, יעללה זכרון בני יצחק שמת
על לבו, ויצעק במר נפשו הילד איננו זאנח אני בא; גם אמר
ברראשונה: ונפשי אל בני חכלה, ובשניתה: אל מפקד רחיק את
בןך, על כי מות באין דחוקה; עוד הגיר בקינתו החניתה
בצופה, כי כל ימיו תורה את בני המורו יראה ה', וכי בנו
יצחק היה ירא ה' מנערויו; והמשה פטוקים שנאמרו ב תורה
על יצחק אבינו הביא הראב"ע אורט בקינתו זאת על יצחק
בנו .

ואחריו ששמתי את לבי להחכזון על דבריו הראב"ע
בקינות האלה, עליה על לבי רעיון חדש, שלא שעשו
החוקרים עד כה, שכל העין מן הכרת הדת, שהניד אלחריו
על בנו של הראב"ע, אך בשקר יסודו, יונן קשה מادر להאומן
שאיש אמוניים בהראב"ע, יכחדר תחת לשונו את דבר התרה
בנו, ועוד יצא לעזר עליון קניות והגנה זו, גם אחר שלש
שנתיים, בעל איש חם וירוש אשר לבו היה שלם עם אלחוין,
וגם ידמנה בקינתו את בנו המורו יצחק, ליצחק אבינו, אהרי
שהלמר את דתו זיהי לאיש ישמעאל; ובאמת לפיו תום רוחן

ד

אם המיר בניו יצחק את דתו.

המשורר הנשגב ר' יהודה אלחריו, הנגיד בספירו
חכםוני שער השלishi בזה"ל: ויצחק בנו גם הוא מקומו השיל
שאב, ועל שיר הבן מווי האב, אך בכווא לארצו מוארה,
בבודה' עליו לא רוח, והסיר מעלו מעליו הדת היקרים,
ופשם את בגדיו ולבש בגדים אחים, עב"ל; אך בדיין של
הראב"ע ניכראוathy קינות, שקנון הראב"ע במר נפשו על בנו
הנזכר, א' תוחלתי נכבה, ב' אבי הבן (עיין בספר חכמת
הראב"ע ח"א ט"ז, י"ח), ולודעת ברולל יקונן הראב"ע
בחקינה הראשונה, על בנו יצחק שנابر ממנה ולא ירע מקומו
אהה (עיין באהרבילער שלו ח"ח צד ק'), ולודעת אגרר ודר' ב'
היא קינה על שהחמיר את דתו; אבל שנוי ברואה, כי היא רק
קינה על מות בנו, כמו שאמר שם: ונלקחת מהמד עני, והוא
עד הכתוב (יחוקאל ב"ד ט"ז) הני ל夸 מפרק את מחמוד עניין
במנגה; ובקינתו השניה יצא הראב"ע אחר שלש שנים, לעורר
עור הפעם האניה זאנח, על בנו מהמד עינו יצחק אשר אהב,

ימיט אחר מות בנו של הראב"ע, הפסיק נתגאל מעליו מועליה הדת חוקרים, אבל יצחק בנו של הראב"ע גוע ויכת חי אביו, יקורי נאמן לאלהם ולתורתו, ולא החליף ולא המיר את דתו, וגם בהיותו באוצרות המורה, כבודה ה' עליו זות.

וקנאותו לה' ודתו אם יצא בנו לרבות רעה, היה הראב"ע עושה להפך, לחרטו ולקללו בקללות נמרצות קבל-עם; ומה נוכנים דבריו שד"ל שאמר: סוף דבר אלחרוי היה משורר, ובוניני בראנלאגיא וגעשלאטע לא היה מודרך כל הרואי, ואניינו תמיד באר מים חיים בעניינים אלו, עפ"ל, (עיין אגרות שד"ל ח"ז צד' 968); ומה גם כי בדבר המורת הדת של בן הראב"ע רק הוא לברדו יגור לנו זאת, נעל אחר הוא בדבר זהה, וודרות אב אמוןינו מהראב"ע זל' נאמנים לנו ביתור; יוכל להיות שאחד מן אויבי הראב"ע הדרים, הוציאו על בנו הללו זהה, ואלהרויו שמע רק שמע שוא יספר זאת בספרו לתומו, כמו שהנזכר לנו ר' יצחק ישראלי בעל יסוד עולם בפרושתו על הראב"ע בכ"ז אמרו: ומינן ואפיקורטן הוציאו דבה על המחבר וכו', והפליגו לחשב להרגנו, ימחר מספר החיים (עיין במ"ע לגיגער שנח ד' צד' ש'), וכן יאמר ר' משקוני בהקדמותו לפירושו על הראב"ע, ח"ל: יוישטמוו בעלי העקשנות על חכמוו, يولענו על באוריון וכו', ולא יכלו דברו לשולם ויישנוו אותו (עיין או"ט בערוליגער תרלו"ז צד' ד'), וכן אמר בעל אהיל יוסף בהקדמותו לפירושו בונה"ל: החזוו אותו שנטה לדרכי מנות וכו', שלחו פתאים ייד לשננו בו, וקראוו מיין ואפקוקוות (עיין בת' מל' חפניט צד ע"ט), וכדומה; או נאמר כי בשגגה יצאה מלפני אלהרוי בעצמו, כי טעה וחוליק פה איש באיש, באשר שמע שרופא נתגאל שתמך בנו של הראב"ע המיר את דתו, ולא דק אלחרוי בדרכו, והשׁב כי המלה המיר תסוב על בנו של הראב"ע, ובאמת יצאה המשועה רק על נתגאל שהמיר את דתו, וכי הנראה כמה

ח.

**המכתב שכותב הרמב"ם לבנו אוותה הראב"ע
אם מוויף הוא או לא?**

בשנת תרי"ו יצא הגאון ש"ר להראות בראיות רבות, כי המכתחב שכותב הרמב"ם לבנו על דבר הראב"ע, לא יצא מהישר וויף (עיין בישרון לקאבקא ש"א ד' ט'), וגם הגאון מהרש"ל בהקרמת ספרו של שלמה, היה מגנמן ומסתפק כבר על המכתחב ההוא, וכל החוקרים הסכימו בעית לדבורי ש"ר, עד שבמעת לית מען דילוג שהמכתחב זהה מוויף הוא; ואכיא פה הראיות של הגאון ש"ר, נגד אמתת המכתחב הוה, ראשית: יבאך בו מקרואות וטפורות בכחבי קרש עם שמות אנשים הכל ע"פ משל, כמו פרעה מלך מצרים הוא יצה"ר באמות וכדרכות, והשניות: יפרש במכתחב הוה דברי הראב"ע בפסקוק הננה אנגי שלוח מלאך, שאמור כי המשמש הוא השכל האلهי, והירח הוא השכל האנושי, ולפנינו לא נמצא שם בדברי הראב"ע על אופן זה, והשלישית: כמו שנorris על המכתחב הוה בכ"י די ראסטי, לוקח מספר אשר כתוב מhabרו קרוב לוطن מותו, ותבונתו צוואה

לבנו ונתקע מערבית לעברית, אך לא נודע מתי ועי' מי געתך; אלו הן הוראות החוקות של הגאון ש"ר, אך יתר הוראות אין בהן ממש.

והנה בכ"י הנמצא בערך הספרות להאמשה בווען, מצאתי כתוב שם בראש אגרת הרמב"ם לבנו בדברים האלה: גם אלה דבריו גאון הרמב"ם ז"ל שנמצאו בחובים בשני דפים, אשר נחתכו מספר אחד שהזכיר סמוך לפטירתו, והוא שמו ספר הגזוי, מפני שהברço ע"ד צואה לבנו ר' אברהם ז", ואיתו שחתכם מהספר הנזכר נשבע לי, כי בתהbolלה לקח משט בטטר, והגינו יידי אני הכותב אותן בכאן ושון בר' משה צבי, אלן השני דפים, וכן מן שנתחרותי עם איש חכם נכבר בקי בשתי הלשונות, בלשון העברי ובלשון העבר, ולהלן פניו להעתיקם לי בלשון הקרש, כי בלשון ערבית חבר אותו ספר הגזוי הנזכר, וכן עשה, וזה מה שהיה כתוב בדף הראשון: דע בני אברהם וגוי' בכל עת יהיו בגדרין לבנים וגוי' ע"כ היה כתוב בדף הראשון, וזה הווא מה שהיה (ויהי) בתוכו בדף שני ודוק ושבח (עיין רישימת קראפת סי' פ').

ובcutת גודל לנו מי ומתי נכתב ונתקע המכתחב הוה, אך כי לא בזמנים, וכן נאמר בראש המכתב הוה בכ"י פארוי, כי נלקח מספר הגזוי להרמב"ם שכותב לפני מותו, (עיין ברישימת כ"י פארוי נו' תש"ז ט' ז'), וכן חובי המכתחב הוה ר' אברהם בספר הקבלה, שהיה בשנות ה"א ר"ע (עיין בס' טה"ח לניובייר צד ק"ב); ובתחשובות ר' אברהם בן הרמב"ם ז"ל נמצא בחשובה נ"ז ז"ל: ואבא מאורי ז"ל וכו', ואני תקנתי אותו על החיבור בזאתנו ז"ל, (עיין בישרון הנזכר שב צד ז"ז);

שהחטב"ס גם באנרכו לבני דבר בישחת הראב"ע, והמוני נתקן רק טעם לשבח ההוא, ופשע בשנותיו את דבריו הרמב"ם ושטעו לדבריהם אחרים אשר ברא מלבו, ועל כל פנים בבודו של הראב"ע בעקבות מונח (עיין בספרנו ניכט' פאען' ח'ב צד רכ"א), ודבוריו נוכנים מأد, כי נמציא ב"ה המכח ההוא, הנגע לבכור הראב"ע בנוסחת אחר, בהקדמתו לפירוש הראב"ע נור' יהודת משקוני, שחברו בשנת ה"א קב"ב זול': אביאו לך דבריו עזרתו במלתו, אמר הר"ם במאיל' בספר הגואה דבר וזה לשונו: ומה נעללה ונפלא בני אברהם, מה שבאר החכם הישלם רבי אברהם"ע בחומש התורה שנгла שם טורות עצומות, לא יבונום אלא החכמים שהם במדרגתו, והם השיריות אשר ה' קורא באמת, ובפרט מה שבאר ע"ה בפרשנה ואלה המשפטים בפטוק: הנה אנכי שולח מלאך לפני נגו', ודבריו שם אין ראוי כל אדם שישבינם כי אם החלמים, ועתה בני האמן לי, והנני מצוך שלא תחריר שככל בפירושו וולתו, שהוא היה אברהם אבינו ע"ה בדורו, וכל אשר תקרה מדבריו עיין בהם בעיון דק, ובהשתכלות זו וטוב, כי הוא ע"ה לא נשא פנים לדעת קורם, מצורף למה. שהיה שחרור במקומו והעריבו באחר, ולא הוכרה ללובוש מלובש הנקפות, ואני עוניתי פרקו על האמת מרצוינו, והעלו על מלכות על צוארי, ודבורי חיים עצמו, וויסופו צרכי האנשים כי יגון על יגוני, ודבריו החכם הנזכר וסודתו היזוני, חי תי הוא יודא במנוי, ולולי שכבר ראייתי שקרמי התכם הנזכר, לאבד עניות אלהים בדברי התורה, היהתי מעיריך עליהם, אלא די בהערותי הערת, אם יש את נפשך להיעיק תחת דבריו הערתו, כאשר תעיק

ומכאן נראה שכינוי הדברים שhortemb"ס כתוב ספר צוואת לבנו לפני מותו; גם נראה כי המאמר הנמצא במכח ההוא המתייחס בוה"ל: ודע בני אברהם יוחמך האל, כי המשכן וכלו בא המשל בו על גוף נכבד, והתחול בארון אשר הוא הלב בלא ספק בו', דומה ממש לויברי הרמב"ס שאמר בפרק הצלחה תלמידיו החשוב זול': ודע כי משכן לבך הוא הארון וכו'; ובאמת מן הראיה הראשונה שהביאו והגאון ש"ז נגיד המכח הזה, עין שיבאר בו מקראות וספורים הכל ע"פ משל, מכאן יש ראייה ממש להפוך, שהמכח ההוא ש"ז להרמב"ס, עין רק הוא להוה מויבשר לבאר כמה דברים ע"פ משל, וכן אמר בספרנו מ"ג (ח'ב פ' ב"ט) בוה"ל: שבכל מה שוכר במעשה בראשית בתורה, אינו כל, על פשוטו וכו', ולא כמו שעשו הדרשנים והഫשים העניים, אשר ייחסו כי יודיעת פירוש המלות היא החכמה, עכ"ל. וכן אמר ר' שלמה ב"ר אברהם במכתבו להרמב"ן: ושמענו מפני המעתק אשר נלה כל מות שכחה הרב זצ"ל, שהיה אומר בפני ריבט על תורתנו, כל הספורים משלים (עיין בטל' ג"נ לכאבאק ח'ד צד י"ב) וכן פרוש תלמידיו ר' יוסוף בן עקין (בראשית ל'ב, כ"ה) ויאבק איש עמו, כי נחפשט יעקב במחשבתו במדרגות שככל הפועל (עיין שם מחיי ומוקור החיים). וכן ר' משה אבן תבון בפירושו על שח"ש (ד' י') יאמר: ידע כי פרעה הוא החנן הגדיל וכו', והוא היציר הרע; ממש כמו שאמר הרמב"ס במכחבו לבנו, גם מה שנטמעו במכח הנזכר בדברים קשים נגיד חכמי צrather, יש להוכיח מות שabaylo הרטב"ס, כאשר הרגיש בזה קצת יה"ש בחלילע (ח'ה צד מ"ה); אבל היה איך הייתה ש"היא, נאמר שקעטפק קלע אל השערת שהניד כבר זול': אני אומך

תעללה חמללה לה עמייר, ועתה בני הותר שלא תטריד שבלך
מי אם בחבוריו ובחבוריינו, כי זולתם שוא ותפל ויבלה חומן
זהם לא יכלו, עכ"ל (עין באוצר טוב בברלין שנת תרל"ז
א"ג ה').

ולפי זה נראה בעת שהמעתיק הראשון לא העתיק
בחלונו והוסיף מדרילה, אך המעודק השני עשה מלאכתו
באמונה, ולא הוסיף על דבריו הרמב"ם מאומה, ועל כן אין
עוד מקום לשאלות הגאון ש"ר; ותמכתב הזה המדריך בכבוד
הרabc"ע, יצא מעטו של הרמב"ם, ולא מוווף הוא, רק כל
דבריו יצאו מפיו באמות; עוד נאמר שטעה הגאון ש"ר, בחשבו
שיציא הרמב"ם לhalb פה, את הפירוש מהrab"ע על הפסוק
הנה אנבי שולח מלאך גנו', הנמצא בפירושו הארוך על שמות,
אבל לדעתו כונתו על הפירוש הקצר שעשה על שמות, שhabro
הרבה שנים מקודם, ושם במקום הזה באמות דבריו הרabc"ע
יקים מאד, כי יצא גנד רס"ג שאמר, כי המלאכים נבראו
בעבור האדם, גם בכבה היכובים והגללים, ודבריו הרabc"ע
שם עולים בד בבד עם דבריו הרמב"ם בספרו מו"ג (ח'ג פרק
י"ג) וח'ל': ולא חטעה בנסיון ותחשוב שהגלגים והמלאכים
נבראו בעבורנו וכו', הן גוים כמר מדלי וכו'; והרabc"ע
התה את רוחו באמות; גם הזכיר הרמב"ם את הרabc"ע בכבוד
במכתבו לר"ש אבן תכון (עין קובץ ח' ב' צר ב' ה') וכן חוכל
בנו ר' אברהם בת' מלחתות ה' את הרabc"ע ברוב בדור, לפי
שמו היה גROL בעיניהם מאד.

(ה) זהגתה לט"ז נמוקס פס (עיין בספריו אס"ט נט' קנ'

גנילוג דף כ"ט) אין לנו כל יסוד.

הוספות ותקונים.

לספריו רב"ע ברך א', לפי סדר הספרנים.

ר', שורה ד', מאורה השם אור בטימון נקבע גמץא בכתוב
הקדש (אסתור ח' ט"ז): ליהודים היהת אורה, ועל הכתוב
(ישועה י"א ח'): מאורת צפעוני, יפרש שם הראב"ע לע אמר:
כוארות, העין שהויא בעלת האור, ולדרעתו נקרה העין מאורת
על שם המאור שבה, ועל מאורה גמול ידו הרוחה, ורש"י שנפה
פה מקודם לנכון בן נהורה על מנורה, עין השיר ההוא נכתב
בלו עברית, ואין יבא בו נהורה מלאה ארמית. שורה י"א: ואט
יפול זובר, מלת יופול פה טעמו כמו (בראשית כ"ה י"ח): על
פני כל אחיו נפל, שפירשו שכון, ובן (שפוטים ז' י"ב):
גולפים בעמק, שהכונה ישכנו שם בעמק, ואך כאן הכונה,
אם יבא הובוב בכוונה ווציאן, לשכון על המועל ההוא, רק
בחוקה כמו פתי, יהיו גמלך מהרה, כי יראה הובוב מיד
אולתו, שאין כה בחהמעיל לשאת אותו, ואיך עמד עליו בחוקה
כטו פתי; ועל דרך זה אמר משורר קדרון על עצמו להתקף:
ודלותי ורחותי וכו', ולו אשכב בעפערנו נמלת, אמת לא ידעתה
שכבי וקומי (עין או"ג ח'ב צד קצ"ט),

צד עז' שורה ב', בהערכה, ובמה היא האשת, ועוד זה אמר עמנואל מרומי במתברותו הריבית (צד ל') לאמר: אם על מובחן חשך לקטיר.

ע"ב שורה י"ג: רקיום וכולם בשערם, הנכון כמו שפרט ד"ר זיל, שהיה העין, וזאת אמרו מקודם (ט"י ל"ה): האוניות בריבין עם העיניות אמרו: ובוליה שעירין פגורות, יונ רק לעיניות יש שעירים ולא להאוניות; והמלות: יומ ולילה לא נסגרים, לא נאמרו פה בדרך החלטת, רק הכוונה כי ביד האדם מבלי לסגור את עיניו, בין ביום ובין בלילה, והעד שבונת הראב"ע פה על העיניות מה שאמר מקודם, וכן נאמר בספר פניך, וזה נאמר רק לעיניות ולא לאוניות, וכן נאמר בספר בן טרא (יעין העתקה ב' י"ט ל"א): בחאר אפיו נבר גבר, ועינוי על מחשבתו תיעדרה. שורה ט"ז, בעית מחשבים ועת אורים. המלות האלה אינן נמשכות מעלה רק למטה, והכוונה כך: בעית מחשבים ועת אורים נזר מכל רע לשונך, ויש זכר להזה בכתוב (מושלי ו' ו'ז): עינים רמות לשון שקר, והבן!

צ"ג שורה א': חי השם, מלת חיishi בשפת עבר משמע חלוקה בלתי שווה, כמו (ישעה ב'ח): עד צואר יחצה, (שם מ"ד): חייו שرف גנו, וע"ב חי השם פה הוא הל, בלתי שווה בדרך שפת עבר, ומונת הראב"ע על השם הל בפירוש, להזה אמר: ולבי את מבניינו יוד. ועין בתקינות והערות בסימן הנזכר.

ק"ז שורה א': דאסות הכל מלי, בן נמצא לנכון בש"ז, ועולה היט בעומת מה שאמר הראב"ע בטוף שריו ההוא (shoreה צ"ח): לא נגנו מרגשת נאלמים, מי בלהתי וע"ח אלמים, והרבו יש רק באדם.

ט' שורה י', כהבל וקון, בן צ"ל במו שתקנתי, יונ כמי הנאמר בש"ז: כהבל קון, משמע פה שהבל הרג את קון, ובאמת הדבר היה להפר, ולפי זה יש מקום לחזור את הראב"ע שטענה בזה, כאשר היבר אותו כבר התח"ג ברילל זיל, ועי' שהוספה זו במשמעות אין מקום לחזור עוד.

יא' שורה א', ועל כל האודות, במילאה הואה השתמש دونש כבר בשינוי השני (ט' י"א), והכוונה כאן, ועל כל הרפתחאות דעתו עליינו לרעות ולטובות, יש לנו להודות להשתם, והוא ע"ד שאמרו חול (ברכות ל"ג): חייב אדם לברך על הרעה וכו'. ומטעם זה שיק המשיר ההוא לשורי עוני;

shoreה ח' צ"ל: לגולדים ויזולדות.

יב' שורה י"ח: אשר עליו אני נהלס, מטעם השיל ההוא שיק המשיר הזה ג"כ לשורי עוני.

ל"ד שורה ב'יד: ובישראל הוא תרצחה, נבונים נאדי דבריו התה"ג ד"ר זיל, שכונת הראב"ע על הנאמר בכהוב (שה"ש ו' ד'): יפה את בתרצה, גם על מלת תרז' בדבורי הול' בכמו: רבה מהרץ לטעינה (גמ' גיטין דף ד'); וכונת הראב"ע בך, ספרו גואל אל כל שואל ובישראל הוא רשי' תרצה, ועוד (והושע ט"ז): קריות ספר, ומלה תרז' עליה פה היטב נגד מלת שואל הנאמר מקודם, והבן.

מ"ז שורה ז': עדי חלים, בן נאמיר בכל הנוסחים, וכן אמר הראב"ע בספריו צחות (ר' א') בוזה"ל: ונקרא חולים בעבורו היותו תנוועתו שלמה מגורת ותחלמיין (ישעה לח' ז) ובדבריו הקדומים עתים חלים; וכן אמר הראב"ע מקודם בשירו (ט"י ל"ג מ"ב) מוחלים מחלים; וכן אמר הראב"ע בספריו חרשיש (צד ל"א ט"י מ"ה): עלי חולם, שהוא לשון חוק ובריאות.

ק"י"ב שורה ו' : מולם עבר מחתה . בפיוישו על אובן (ו' ו') יאמר הראב"ע : ווי' א כי הוח האחרון נספַת והוא כמו תחף , וכונתו על תחף היר , שיש לו פעמוניים קטנים ומשמעיים קול ניעים , בנהוג בארצות המורה , עיין בהקרמתה הבאה לספר ההלים מעת ביזיל , מלת תחף , ותבין מה בונת הרaab"ע לבנן .

ק"יד שורה ל'ח : חאות נפשו חטר , כונתו בר' : אם התאות נפשו חסר אדם הראשון , מבלי לאככל מעץ הדעת , או מלא אהורי השם .

צד קמ"ז שורה ה' : למשל בשינויים נאמר לפ' חוקי השאר בימים הקדומים , כי המוטים ילכו רך שלשה בחיטים , פה נשמטה בכ"י שורה שלמה ונופט בטעות וצל' בר' : למשל בשינויים תלך המלה או הפרו לכל ארבע קרנות ; ולפי חקי השאר בימים הקדומים הללו כלו שנייהם רך עד שלשה בחיטים , עיון רמש"ש בספרו הנזכר (צד י"ח ט' ז') ואחר מחקי השאר בימים הקדומים היה ג"ב , כי חפיל או הרץ הנקרא בלעו ליפוי הילך וכו' , כן נחוין לחקן שם בפנים ונעם בחורה . למטה סי' א' , ואו יבא הכל על לבנן .

ק"ז שורה א' : אשור בקולי שיר . אודות השיר הוה דברותי הרבה במכוון שלו לשורי שחוק , ואמרתי שם (צד קמ"ז) , שאם נציג את השיר הוה לעומת השיר השני הבא אחריו המתחול : אשרר שיר , או נראת , כי רוח אחד לשינויים , הן בענינים והן במליציות , ועתה מצאתי לנוחן להראות מה בסדר איך מליציות שני השירים האלה דומות זו לו מכל צד .

שיר ב

ашוריך שיר
ובשדרה עלי רחבו וארכו ,
ברוך בתום שלשה *)
והרגלנו וכו' יעם ירחך
וינור , כמו פרו
לכל פנים יהו שב
למלחמה לגוכה
המפלגה
וזילג וכו' לכל עבר שלש
ויחלך עלי רך מעוקל
ויהוק יתלהך מישור
בררכו
טהליך על צדריו
המחלך וכו' יועור את עבדיו
הפרוי וכו' מסעיו לארכעת
רביעיו
ואם ירצה זילג
בתחלחה
ואין סברח לעיר טבוצר
ואין מנוס להגנצל
ומפלט
מלך וכו' עתים אשר יברוח

*) נטיפות יתמתם כמלילס עמוק עמק , כתוך כתיס . וכן
ימיל נטיפות נטום קלנס , וכן קלנס כתיס , קלנס , קלנס .

שיר א

ו אשור בקולי שיר
בתוך עמק שרה שות ,
בתים שלשה
ב אם יעלת רגלו וכו'
במו מלכה בכל פנה
הלא היא עולה
ז גוזרים יעלן כה
שאון במלחה
ס בתים שלשה רוקדים
ו יובל הילך דורך עקלתו
ו מבצר וכו' יתלהך על
דריכים הם ישרים
ח להלך בכל צד
ט משנה ובו לעור לכל נופל
ו מלכה לכל ארבע קרנות
חעללה
י בעת יצחה לדג
בתחלחה
יכ לעלות לבית מבצר
יג ושם יעמוד ואו לו
ויהיה מפלט
יז מלך וכו' הילא יברוח

הוטפות ותקנות

אכלהו על טריפר, דבר שפר, אשר
לי שעשועים הוא, עד אין חבלת,
מן יהיה מני ברגע געלט
מן יאבדו כל דורשי הסגולת
לכן בקהל שורה וגם זמרת
הלא אגיד לכל גבר.

בונת המליצה חוות נבין רק אז, אם נאמר שהראב"ע
כתב השיר ההוא, ומפיו יצאו הדברים, יعن' הוא היה הראשון
בישראל שהחל לכתוב על ספר שיר בשפה עברית שחוק השאר,
ויאמר בשירו ההוא, שرك מהחכו והרבה אל שחוק השאר
מציא את לבמו לכתוב את שירו משני טעמים: פן ע"י סבות
שונות הייתה ברגע ממנו געלט, וישכח את דברי השאר וחוקותיו,
מן יאבדו אחריו כל דורשי טגולת השאר, וע"כ יצא בעית ברוב
שמחה וכותב את שירו ההוא, וחמת את שם אברהם עליו
בראשי החזרות, לעשות בזה שם ושרירות לשחוק השאר עד עולט.
אבל אם נאמר שהשיר ההוא כתוב איזה אחר הכלבי
נדע לנו עוד, וישנו היה ג"כ אברהם, וחוי הרבה שנים אהיה
abraham הראשון הוא הראב"ע, מה נשתרם על העונות והסבלות
של אברהם השני הזה, אך לא כמו בראשו שירו: פן היה ברגע
מנוי געלט, ומן יאבדו כל דורשי הסגולת, כי הוא היה הראשון
בזה? הלא רבים לפניו כתבו על השחוק ההוא ובראשם להראב"ע
הוא אברהם הראשון. וזה השני הלא כבר ראה את השיר
הראב"ע, וביל"ס ראה גם השיר מאבן יוחיא וגם את השיר
מבעל מעדרני מלך וכבודה; ועוד אך עשה אברהם השני על
כהן, לקחת עניינים ומילצות מן הראב"ע, ולעשות מהם شيء

שיר א ב

פו אל מקום שבתו	ויזהר בעת שבתו
ען אם יבונן אויבום נגדו	ואם אויב� יעהה לו
ז' ויתנו נפשם בער	את נפשם פרות
נפש אדוניהם	נפשו ישווון
ימ וגנרגו וכו' אלה	הרוגנים אלה
באליה נפלו ארצתה	לאלה וכו'
מלחלים	מלחלים
יע יגנגו כלם	גנף אדונם
כ פעמים יגלו כושיט	ועתים יגורי כושיט
כל מלך יפול בחוך רשתם	והמלך וכו' יולדך ברשתם
כג פעמים כי לבנים	עתים כי אודם
יגבו	יגבר

ותנה מן הדוגמאות האלו אשר תעלינה עד כ"ב
במספין, וראה כל איש אהוב אמת עז בין כי מליצת
השיר הראשון דומה ברוב החזרות אל מליצת השיר השני,
ולא רוחקים הם בסוגונם מאה. וסבירת הלחן שיש קצת בשיר
הראשון הוא מטעם שאמרתי, שתויה המשורר עד צערו למסים,
גם בחר לו לשירו זה משקל כבד, ובכל זאת לא נופל הוא
במליצתו מן השיר השני, כי רוח הראב"ע דובר בו; ועל פי
הדברים האלה, יותר לנו אויר על מה שאמר בראש שירו
ההוא לאמר:

אשר בקלו שיר, ולא טר יהיז
קולי, אשר ארום במו רב גילה

כאמס ואין, רק יש עט, כמו שאמר למלן, שהוא גבר גבר חילום, והוא ע"ד טליתת הכתוב (מיבת י' ז'): לא יקוה לאיש (יעין אגרות שד"ל חלק ח' אדר 1083) וחכונה על ההפק, אבל בני אדם ישו לו, והבן.

על השאר, ולחחות עוד את שמו אברהת על הגנבה הזאת, בראשי החורים; נס הגיר אברהム השני: אישר במו רב גילה, ואמנם היה רך שמחת כטול, יין רבים לפניו בתבו על שוק השאר, ולשמחה מה זו עוזה? כל הדברים: ניכרים דבריו אמרת שחרaab"ע בעל שני השירים האלה יהוד, כאשר נמצאו שניהם בכתבים בזאת' בכתוב יוד איטאלקי מן מאה התש"י לערך, ובכן כל העוקב יהוה למשור, שורה מ"ה: כסותים וכמו' חזקיהם במטללה, דבריו אלה עלולים למה שאמר מקרום (שורה כ"ב). עמק שדה שווה, ואמר פה ברוב מליצתו על הסוטים, כי רוקניתם הם אף במצויה להציג הרגלים, והוא ע"ד הכתוב: אשיב מסצילות ים (זהלילים ס"ח כ"ד).

ק"ט שורה א': מלבים נפשו וכמו' ומלחמה יעורון, בן הנוטה בכ"י, נפשו, ואין לשנות על נפשו, יין' כונה הראב"ע ברוב חכמה, כי מרחה נפשו המלכים זה בוח באחבה ושלום, והוא ע"ד הכתוב (זהלילים פ"ד י"א), ואחריו בן מלחמה יעורון, כי אחר השלים יצא ריב כנהוג. אבל נפשו, משמע שמייד נפלו המלכים וזה על זה כפראים במדרכו. קב"ט שורה ע"ה: פה נשפטם בדפוס תרוו שלט הנהוין מادر והוא:

ליליה וצאו קפשים
גנ' רפה חמסים
ופרבבות ופָרְשָׁם
רַפְּסֵי אַחֲרֵי בָּנֵי בָּעֵקֶב,

עד רל"ג שורה ח' מלמטה: פה נשפטו הרבלים האלה:
ולא"ז בונת הראב"ע בגין, פ"ז איש אליהם אשר לא חמייד הוא

תקוניים לברך ראשן

שורה	צד	שורה	צד
ו	ז	בָה	ט
ל	טו	כּוֹל	קְרַאֵבִי
עָא	יב	כּוֹל	תְּרַמְּאֵי
צָד	א	יש	דרש להיות צ"ל:
"	ח	ח צ"ל:	ט
צָו	ז	טָלְמָתָה,	וַיְשַׁלֵּם בֵּין צ"ל:
קְבוֹן	ב	מִתְּקָנוּ קְלוּי צ"ל:	מִתְּקָנוּ קְלוּי
			מִלְמָתָה נְקָרוּי צ"ל:

להלדות הרاءב"ע ברך שני חלק שני

ה	ר	הוּתָה מְגֻעוּרָה, צ"ל:	הוּתָה מְגֻעוּרָה
ו	ב	וְהָוָא נְשָׂאוּ, צ"ל:	וְהָוָא נְשָׂאוּ
טָו	'	בְּרָחוֹ לְנֶבֶשָׁם, צ"ל:	בְּרָחוֹ לְנֶבֶשָׁם
וְאָא	ה	וּבְשָׁנָת תְּחִ"ךְ, צ"ל:	וּבְשָׁנָת תְּחִ"ךְ
בְּיָבָס	ט	בְּשָׁנָת תְּחִ"ךְ, צ"ל:	בְּשָׁנָת תְּחִ"ךְ
לְזָבָב	"	בְּהָעָרָה בְּשָׁנָת תְּחִ"ךְ, צ"ל:	בְּשָׁנָת תְּחִ"ךְ
לְזָבָב, צ"ל:	לוֹזָב		
בְּהָעָרָה, לְאָמֵר בָּרָךְ, צ"ל:	לְאָמֵר בָּרָךְ		
מְצָא, צ"ל:	יָצָא		
בְּהָעָרָה רְשָׁרָם, צ"ל:	רְשָׁבָם		
וַיּוֹדַע חָלוּ צ"ל:	וַיּוֹדַע קְלָקוּי		

סדר	שורה	תקוניים לברך ראשן
3	א	מלמטה, המlot: אויל חסר וכו', נחוץ למוחק
4	ג	מלמטה, צ"ל: עיטה
19	ח	צ"ל: לנקלרים ווילודות
24	ח	טי"ו צ"ל: בשתקנים
24	א	מלמטה צ"ל: איש את רעה ייחקו בכל עת ונעתקנים ממוקם לפקים

32	ה	צָל : וּכְיִ
34	יב	הָרָה, צ"ל: חֲרֵת
44	ב	חָרָאֵךְ, צ"ל: חָרָאֵךְ
66	א	מְלָמְתָה, צ"ל: בְּרָאֵשׁ
98	ד	לְצִידּוֹ, צ"ל: לְצִידּוֹ
98	ח	בְּגָעָבִים, צ"ל: הַמְּמָם בְּלִי דְגַוֵּשׁ
101	ד	אָוְלִי צ"ל: בְּתוּךְ הַשֵּם, במוקם בסוף השם
128	ב	מְלָמְתָה וְהָנָה, צ"ל: נְתָה
146	ז	מְלָמְתָה צ"ל: א) אחד מחקי וכו'
146	ג	מְלָמְתָה צ"ל: ב) בשיר אחד
147	א	מְלָמְתָה צ"ל: הָעָרָה א'
161	ה	מְלָמְתָה צ"ל: וּבְשָׁבּוּזָת
192	יב	מְלָמְתָה קְרָה, צ"ל: קְרָה
197	יא	מְלָמְעָלה וְהָחָזָן גְּבָלוֹתָיו, צ"ל: וְהָחָזָן גְּבָלוֹתָיו
203	ב	מְלָמְעָלה צ"ל: עַפְוָ שְׁנוֹת
216	ה	מְלָמְתָה יְהָחָדוֹ אָוְתָה, צ"ל: אָוְתָה
216	ג	מְלָמְתָה חָזָק או משפחה, צ"ל: או מטפה
244	ד	מְלָמְתָה גְּחַלְּף, צ"ל: גְּחַלְּיךָ
257	ב	מְלָמְתָה כָּל הַשִּׁיר צ"ל: כָּל הַשִּׁיר וכו'
260	יא	מְלָמְעָלה קְלָא שָׂוְה ט, צ"ל: קְלָב שָׂוְה ט
261	ג	מְלָמְתָה קְלָב עַיִן בָּס, צ"ל: קְלָב עַיִן בָּס

תורתםת הטעמי

עד כאן מצאתי מה שנחוו ליתכן בספריו זה, ויתר
התכוונים קטני הולך, יתכן כל איש נבון בעצמו בשובח ונחת,
לא יתרוק שנ ולא יכעט, יען לפתח הדרכות השגיאה תמיד
רובצת, ואין אדם בותה על הספר בדיו שלא יחתא; ואסיפות
פה בדבריו דונש בן לברט שאמר בסוף שירו לאמרו:

ואם יכעט גָּבֵל, וְכֹל לַעֲנִית אֶקְבֵּל
וְכֹל פָּטוּ וְכֹל לְפָטֵח בְּשָׂרוּם
וּרְקָב בְּקָגָאות וּוְעָד בְּשָׁאוֹת
לְשָׂאוֹת וּמְשָׂאוֹת וּמְסָפֵר פְּמָרוּם
תְּקָפִים יְשֻׁמּוּ וּסְפָרִי נְקָתוֹ
לְעוֹד לֹא יְשַׁבְּתוּ דְּבָרִי בְּנִשְׁרִים

אדיעסטא, כ"ט תשרי, תרגנו

דוד ברכא